

ΠΑΝ. Γ. ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ
ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΠΑΡΑ ΤΗ ΠΑΝΤΕΙΩ ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΔΕΣΜΕΥΣΙΣ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

(Σελίδες 357 — 648)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΛΑΙΣΙΩΣΙΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Ι. Εισαγωγικαὶ παρατηρήσεις.

1. Τὴν εἰς τὸ ἡμέτερον δίκαιον εἰσαγωγὴν τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν¹ ἡ παρ' ἡμῖν θεωρία ἐξετίμησεν, ἀρχῇθεν, ὡς σημαντικὸν μέτρον, ἀποβλέπον εἰς τὴν κατοχύρωσιν τῆς δυναμικῆς θέσεως τοῦ μετόχου² ἢ ὡς σοβαρὸν βῆμα προστασίας τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀνώνυμου ἐταιρίας παγίας μετοχικῆς συνθέσεως³. Ἐτι πλεόν, ἡ σχετικὴ διάταξις τῆς παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ νομ. δ/τος 4237/1962, ἡ τὸ πρῶτον ρυθμίσασα τὸ ἐν λόγῳ θέμα, ἐξακτηρίσθη ὡς ἐπαναστατικὴ, ἅτε ἐπιτρέπουσα τὴν εὐθεῖαν εἰσαγωγὴν τοῦ προσωπικοῦ στοιχείου (intuitus personae) εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν⁴. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ διὰ τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἀνώνυμου ἐταιρίας καθιερωμένη δέσμευσις ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἀποτελεῖ τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου δύναται ἡ ἐταιρία αὕτη ὅπως ἐμποδίζῃ τὴν ὑπὸ ἀνεπιθυμητῶν προσώπων ἀπόκτησιν τῆς ιδιότητος τοῦ μετόχου⁵. Ἐπιτυγχάνεται δέ, οὕτω, προσέτι, ἡ διατήρησις σταθερᾶς σχέσεως δυνάμεων ἐν τῇ ὡς εἴρηται ἐταιρίᾳ, πρὸς διασφάλισιν ἀμεταβλήτου καὶ ἀποδοτικῆς διοικήσεως αὐτῆς καὶ πρὸς προστασίαν ἐν γένει τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος⁶.

1. Κατὰ τὴν ἀλλοδαπὴν ὀρολογίαν: «vinkulierte Namenaktie» ἢ «gebundene Namenaktie», «clause d'agrément», «atto di gradimento». Κατὰ τὸν F. Ferrara, La riforma della società per azioni, ἐν Riv. soc., 7 (1962), σ.186 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 198, αἱ ρῆτραι δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν εἶναι τόσον διαδεδομέναι ἐν τῇ πράξει, ὥστε δὲν δύναται ὁ νομοθέτης νὰ τὰς ἀγνοήσῃ.

2. Βλ. Τσιριντάνη ν, Ἡ κατοχύρωσις τῆς δυναμικῆς θέσεως τοῦ μετόχου εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν, ἐν Ἑρανίῳ πρὸς Γ. Μαριδάκην, Β', 1963, σ. 547 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 554.

3. Βλ. Γεωργακόπουλον, Ἡ σχεδιαζομένη μεταρρύθμισις τοῦ δικαίου τῆς ἀνώνυμου ἐταιρίας, ἐν Μελέταις ἐμπορικοῦ δικαίου, Ι, 1971, σ. 194 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 196.

4. Οὕτω, Τσιριντάνη ν, Ἡ κατοχύρωσις, ἐὰ σ. 554-555.

5. Πρβλ. Degner, Nochmals: Vinkulierte Namenaktien im Börsenhandel, ἐν AktG, 5(1963), σ. 121.

6. Βλ. Gatti, Introduzione successiva delle clausole di gradimento e cambiamento della legge di circolazione dei titoli azionari, ἐν Riv. dir. comm., 1970, Ι, σ. 337 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 341, Bastian, Les clauses statutaires d'agrément dans les

2. Ἐν συνεπειᾷ πρὸς τὴν κεφαλαιουχικὴν δομὴν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, ὡς γνωστὸν, αἱ προσωπικαὶ ιδιότητες τῶν μελῶν αὐτῆς στεροῦνται κατ' ἀρχὴν σημασίας καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ἐνδιαφέρει πρωτίστως, εἶναι ἡ συμμετοχὴ τῶν εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου. Ὡς ἐκ τούτου, ὁ περισσότερον προσιδιάζων εἰς τὴν ἐταιρίαν ταύτην τύπος μετοχῶν εἶναι ὁ τοιοῦτος τῶν μετοχῶν εἰς τὸν κομιστὴν. Αὗται προώρισται νὰ κυκλοφοροῦν ἀνωνύμως καὶ πᾶς διακάτοχος αὐτῶν νομιμοποιεῖται νὰ ἀσκῇ τὰ ἐκ τῆς κεφαλαιουχικῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν ἀπορρέοντα δικαιώματά του ⁷.

Αἱ μετοχαὶ παριστοῦν ἓν μέρος τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, ὡς καὶ μίαν σταθερὰν καὶ διαρκῆ θέσιν συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν, τῆς ὁποίας φορεὺς εἶναι ὁ ἐκάστοτε κομιστής. Προκειμένου περὶ ἀνωνύμων μετοχῶν, τὸ πρόσωπον τοῦ μετόχου ὡς ἐταίρου τίθεται εἰς δευτέραν μοῖραν, ἐναντι τῆς ιδιότητος τοῦ ὡς ἀπροσώπου κατόχου μιᾶς ἢ περισσοτέρων θέσεων κεφαλαιουχικῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐν λόγῳ ἐταιρίαν. Τὰ πρόσωπα δύνανται νὰ μεταβάλλωνται ἐλευθέρως, διὰ τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ἡ θέσις ὅμως συμμετοχῆς εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν — ὡς περικλείουσα τὸ σύνολον τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων τοῦ ἐκάστοτε μετόχου ἐναντι αὐτῆς — παραμένει ἀμετάβλητος ⁸. Προσέτι, ἡ λέξις «μετοχὴ» δηλοῖ καὶ τὸ «χαρτίον», τὸ ἔγγραφο, ὅπερ ἐνσωματώνει τὴν ὡς ἄνω νομικὴν θέσιν ἢ σχέσιν τοῦ μετόχου, ἡ κυκλοφορία τοῦ ὁποίου διέπεται ὑφ' ἐτέρου κλάδου τοῦ δικαίου, ἢτοι τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων ⁹.

cessiones d' actions d' après la loi française du 24.6.1966, ἐν La riforma delle società di capitali in Italia, II, σ. 478 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 481. Κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ ν.δ. 4237/1962 «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ν. 2190/1920 «περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν» καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων» αἰτιολογικὴν ἐκθεσιν, ὁ σκοπὸς τῆς καθιερώσεως τῆς ρήτρας δεσμεύσεως συνίσταται εἰς τὴν «διατήρησιν τῶν κατὰ τὴν ἰδρυσιν συμφωνηθέντων, ἀνευ μεταβολῆς τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων καὶ τῆς συγκεντρώσεως τῶν μετοχῶν εἰς χεῖρας ἐνός». Ὁμοίως, κατὰ τὸ γερμανικὸν Ἀκυρωτικὸν (RGZ, 132, σ. 154-155), τὸ διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως προστατευόμενον συμφέρον τῆς ἐταιρίας συνίσταται εἰς τὸ ὅτι: «gewisse Personen — seien es natürliche oder juristische — aus dem Kreis ihrer Gesellschaft fernzuhalten oder wenigstens ihren Aktienbesitz nicht über ein gewisse Mass hinaus anwachsen zu lassen». Πρβλ. Rodotà, L'atto di gradimento, ἐν Riv. soc., 6 (1961), σ. 746 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 748 ἐπ.

7. Πρβλ. Reich, Die vinkulierte Namenaktie, Basel, 1953, σ. 48.

8. Πρβλ. Stachel, Der erbrechtliche Übergang vinkulierter Namenaktien, Freiburg, 1952, σ. 1 ἐπ. καὶ Messineo, Nullità e inefficacia relativa della clausola di gradimento nell'acquisto di azioni, ἐν Riv. soc., 7 (1962), σ. 533 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 541, ὅστις ἐπίσης ὁμιλεῖ περὶ «θέσεως» τοῦ μετόχου, ἐνσωματουμένης εἰς τὸ ἔγγραφο — μετοχὴ: «la situazione di socio è incorporata nel documento — azione, dotato della maggiore agevolezza a trasferirsi da patrimonio a patrimonio».

9. Jäggli, Zur «Spaltung» der Aktienrechte, ἐν SchwAG, 33 (1960/61), σ. 65 ἐπ.

3. 'Εφ' ὅσον αἱ μετοχαὶ εἶναι ἀνώνυμοι καὶ ἡ ἀνώνυμος ἐταιρία δὲν ἐνδιαφέρεται νὰ ἐλέγῃ τὰ εἰς αὐτὴν εἰσερχόμενα πρόσωπα, τὸ συμφέρον προστασίας τῶν συναλλαγῶν, διὰ τῆς ἀκωλύτου κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν, δὲν συγκρούεται πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρίας. 'Εν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ εἰσὸδος καὶ ἡ ἐξὸδος τῶν μετόχων εἰς τὴν ἐταιρίαν εἶναι ἐλευθέρα, ὁ χαρακτήρ τῆς μετοχῆς, οὐσης ὡς ἐκ τῆς φύσεώς της μεταβιβαστῆς καὶ ἐμπορευσίμου, διαφυλάσσεται καὶ ἡ συγκρότησις τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας παραμένει ἀμειγῶς κεφαλαιουχική ¹⁰.

4. 'Εὰν ἡ ἀνώνυμος ἐταιρία ἐπιθυμῇ, ὅπως προσανατολίζηται ὡς πρὸς τὰ μετέχοντα εἰς αὐτὴν πρόσωπα, αὕτη προβαίνει εἰς τὴν ἐκδοσιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ὅτε τὰ ἐξ αὐτῶν ἀπορρέοντα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις ἀνήκουν εἰς τὸν εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἀναγραφόμενον δικαιούχον. 'Εν τοιαύτῃ περιπτώσει, τίθεται εἰς τυπικὸς μόνον περιορισμὸς εἰς τὴν ἀπόκτησιν καὶ ἄσκησιν τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων: μέτοχος ἐναντὶ τῆς ἐταιρίας θεωρεῖται μόνον ἐκεῖνος, ὅστις ἀναγράφεται ὡς τοιοῦτος εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον αὐτῆς ¹¹. 'Η ἐκδοσις ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐπιτρέπει ὅπωςδῆποτε ὑψηζόμενον ἐλέγχον ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ μετόχου, καθιστᾷ στενότερον τὸν δεσμὸν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐταιρίας καὶ ἐπιδρᾷ ἀρνητικῶς ἐπὶ τοῦ ἐμπορευσίμου τῶν τίτλων ¹². 'Εν τούτοις, ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν τούτων εἶναι ἐλευθέρα, διότι, συντρεχουσῶν τῶν νομίμων προϋποθέσεων, εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν ἐταιρίαν ἡ ἐγγραφὴ τοῦ ἀποκτῶντος αὐτὰς εἰς τὸ ὡς ἄνω βιβλίον ¹³.

10. Πρβλ. Staehelin, Gedanken zur Dissoziierung von Aktienrechten, ἐν ZSR, 79 (1960), σ. 323 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 331, Passetecq, De la cessibilité et de la negociabilité des actions dans les sociétés des capitaux, spécialement dans la société anonyme, ἐν Rev. pr. de soc. civ. et comm., 1956, σ. 618. Περὶ τοῦ θέματος τῆς σχέσεως τῆς ἐταιρίας καὶ τῶν διαφορῶν τύπων μετοχῶν ἐν 'Ιταλίᾳ, βλ. Dalmartello, La società di fronte alla circolazione delle proprie azioni, ἐν Riv. soc., 1965, σ. 22 ἐπ.

11. Reich, ἐξ σ. 48. Πρβλ. Bürgi, Die Akiengesellschaft, ἐν Kommentar Obligationenrecht, Zürich, 1957, ἀρθρ. 685 N. 8-9, σ. 300, A. Wieland, Das Aktienbuch und der Rechtsübergang an Namenaktien nach dem rev. OR, Basel, 1945, σ. 15.

12. Βλ. Τσιριντάνη ν, Στοιχεῖα ἐμπορικοῦ δικαίου, 1964, § 99, σ. 121, καθ' ὃν, ἐπὶ τῆς ὀνομαστικῆς μετοχῆς ἀμβλύνεται (χωρὶς ὅμως βεβαίως νὰ ἐξαλείφεται) ὁ ἀπρόσωπος χαρακτήρ τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας. Ν. Ρόξαν, Τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας τῆς πλειοψηφίας εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, 1971, σ. 211, Pfennigner, Vinkulierte Aktien und ihre Aktualität heute, ἐν SchwAG, 37 (1955), σ. 233 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 236, Gelpi, Nominatività obbligatoria: origini e sviluppi delle disposizioni di legge relative, ἐν Riv. soc., 1 (1956), σ. 782 ἐπ.

13. Βλ. κατωτ. σ. 567 ἐπ. καὶ Lutter, ἐν Kölner Kommentar zum Aktiengesetz, I, 1970 (ἐκδιδόμενον ὑπὸ τῶν Bedenkopf-Claussen-Zöllner κλπ.), § 68 Anm. 56, σ. 540, Messineo, Sui requisiti di validità della clausola di gradimento («placet») all' alienazione delle azioni, ἐν BBTC, 1959, σ. 483 ἐπ., ἰδίᾳ σ.

Οὕτω καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, καθ' ἣν ἡ τήρησις τῆς προϋποθέσεως τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸν ἐταιρικὸν βιβλίον τοῦ μετόχου ἀποβλέπει ἀπλῶς εἰς τὴν νομιμοποίησιν αὐτοῦ ἔναντι τῆς ἐταιρίας, δὲν σημειοῦται παρέκκλισις ἀπὸ τοὺς παραδεδεγμένους κανόνας καὶ ἀρχάς, τοὺς διέποντας τὸ δίκαιον τῆς ἀνω- νύμου ἐταιρίας καὶ τὴν κυκλοφορίαν τῶν μετοχικῶν τίτλων ὡς ἀξιογράφων. Συνακολούθως, τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρίας καὶ τὸ συμφέρον τῶν συναλλαγῶν συμπίπτουν ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως καὶ κυκλοφορίας ὀνομαστικῶν μετοχῶν¹⁴.

5. Περισσότερον στενὸς καθίσταται ὁ δεσμὸς μεταξὺ μετόχου καὶ ἀνω- νύμου ἐταιρίας διὰ τῆς ἐκδόσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Ἀκρι- βέστερον εἰπεῖν, διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν, ἐπιτυγχάνεται ὁ μέγιστος δυνατὸς βαθμὸς τονώσεως τοῦ προσωπικοῦ χαρακτῆρος εἰς τὰς ἐκ συγκροτήσεως κεφαλαιουχικὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας¹⁵.

Διὰ τὴν ἀπόκτησιν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν καὶ πρὸς ἄσκη- σιν τῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορρεόντων δικαιωμάτων, δὲν ἀπαιτεῖται μόνον ἡ πλήρω- σις τῆς τυπικῆς προϋποθέσεως τῆς ἐγγραφῆς αὐτῶν εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐται- ρίας, ὡς προκειμένου περὶ μὴ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν· ἀπαι- τεῖται καὶ ἡ συνδρομὴ τῆς οὐσιαστικῆς προϋποθέσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται ἡ μεταβίβασις τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν, ἤτοι ἡ ἔγκρισις ταύτης ὑπὸ τοῦ ἀρμο- δίου ἐταιρικοῦ ὀργάνου¹⁶. Οὕτω, διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου θεσπίσεως τῆς ρή-

488 ἐπ., τὸν Αὐτόν, Nullità, ἐξ σ. 547-548, Asquini, Ancora sui limiti di validità delle clausole di gradimento, ἐν Riv. dir. comm., 1961, II σ. 303, Flechtheim, ἐν Düringer-Hachenburg, Das Handelsgesetzbuch, III 3, 1933, § 222 Anm. 3, σ. 167α, καθ' ὃν ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἐκδόσεως ὀνομαστικῶν με- τοχῶν, ἡ ἐταιρία ὑποχρεοῦται νὰ τηρῇ τὸ βιβλίον μετοχῶν καὶ ἕκτοτε ἕκαστος μέτοχος κέκτηται πρὸς τοῦτο ἐναγώγιμον ἀξίωσιν κατὰ τῆς ἐταιρίας. Πρβλ. Lanz, Der Erwerb vinkulierter Namenaktien infolge Erbgangs, ἐν SchwAG, 17 (1944/45), σ. 1 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 2 καὶ 8.

14. Βλ. Τσιριντάνη, Ἡ κατοχύρωσις, ἐξ σ. 555, Bürgi, Überlegun- gen zum Verkauf vinkulierter Namenaktien, ἐν Vom Kauf nach schweizerischem Recht, ἐν Μελέταις πρὸς τιμὴν T. Guhl, Zürich, 1950, σ. 109 ἐπ., Messineo, ἐξ σ. 486 ἐπ. 490 ἐπ., A. Wieland, Nochmals zur Frage nach dem Eigentum an vinkulierten Namenaktien, ἐν SchwAG, 18 (1945/46), σ. 177 ἐπ.

15. Πρβλ. Schulthess, Die vinkulierte Namenaktie, Basel, 1942, σ. 38, Wettstein, Nicht volleinbezahlte Aktien, Zürich, 1948, σ. 66-67, Sautaux, L'engagement de l'action nominative liée, Fribourg, 1958, ὅστις, ἐν προλόγῳ, χα- ρακτηρίζει τὴν δέσμευσιν τῶν μετοχῶν ὡς μίαν «repersonnalisation des sociétés des capitaux», Messineo, Nullità, ἐξ σ. 547.

16. Βλ. Pestalozzi-Henggeler, Die Namenaktie und ihre Vinku- lierung, Zürich, 1948, σ. 99 ἐπ., Reich, ἐξ σ. 49, De Rouvreaux, De la clause des statuts d'une société anonyme subordonnant le transfert des actions nominatives à l'agrément du conseil d'administration, ἐν Rev. pr. des soc. civ. comm., 1956, σ. 54 ἐπ. Πρβλ. Retail, Les titres des sociétés et leur évaluation, 1961, ἰδίᾳ σ. 49-50.

τρας δεσμεύσεως ονομαστικῶν μετοχῶν καὶ τῆς προβλέψεως αὐτῆς ἐν τοῖς καταστατικοῖς, δίδεται προτεραιότης εἰς τὸ ἐταιρικὸν συμφέρον — τὸ συνιστάμενον εἰς τὴν δι' αὐτῆς ἐπίτευξιν τοῦ ἐλέγχου τῆς μετοχικῆς συνθέσεως — ἔναντι τοῦ συμφέροντος τῶν μετόχων καὶ τῶν τρίτων — τὸ συνιστάμενον εἰς τὴν ἄνευ περιορισμῶν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν, κατὰ τὰς συνήθεις διατάξεις περὶ μεταβιβάσεως μετοχικῶν ἀξιογράφων ¹⁷.

Ἡ ἔγκρισις τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων ονομαστικῶν μετοχῶν παρέχεται ἢ οὐ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὀργάνου, κατὰ τὰ κατωτέρω, βάσει τῆς ἀντικειμενικῆς ἐκτιμήσεως τοῦ συμφέροντος τῆς ἐταιρίας, ὕπερ ἀποτελεῖ καὶ τὸ κριτήριον ἀσκήσεως δικαστικοῦ ἐλέγχου περὶ τῆς καταχρηστικῆς ἀσκήσεως τῆς τοιαύτης ἐξουσίας ¹⁸.

6. Ἡ ρήτρα δεσμεύσεως εἶναι δεκτικὴ διατυπώσεως κατὰ τρόπον διάφορον, ὥστε νὰ ἀφίηται μικρότερα ἢ μεγαλύτερα εὐχέρεια εἰς τὸ ἀρμόδιον ἐταιρικὸν ὄργανον, κατὰ τὴν παροχὴν ἢ μὴ τῆς ἐγκρίσεως μεταβιβάσεως δεσμευμένων ονομαστικῶν μετοχῶν ¹⁹. Πάντως, εἶναι ἀνεπίτρεπτος ἡ ρήτρα δεσμεύσεως ἐκείνη, διὰ τῆς ὁποίας ἀπαγορεύεται πλήρως ἡ μεταβίβασις ονομαστικῶν μετοχῶν ²⁰.

7. Τὸ σοβαρότερον πρόβλημα, τὸ ὁποῖον γεννᾶται κατὰ τὴν μελέτην τοῦ θέματος τῶν δεσμευμένων ονομαστικῶν μετοχῶν, συνίσταται εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα ἐπέρχονται ἐκ τῆς μὴ ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῆς καταρτισθεῖσης συμβάσεως μεταβιβάσεως αὐτῶν. Κατὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τούτου, συμπλέκονται διατάξεις ἐκ τοῦ ἐταιρικοῦ δικαίου μετ' ἐκείνων ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων, ἐτι δὲ καὶ διατάξεις ἐκ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ²¹.

17. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 203 : «Kurz zusammenfasst, lässt sich somit sagen, dass die Vinkulierung in überwiegend Masse gesellschaftsrechtlichen Interessen dienen soll», G u h l, Übertragbarkeit von Namenaktien und Verweigerung der Eintragung im Aktienbuch, ἐν SchwAG, 13 (1940/41), σ. 29 ἐπ., ἰδία σ. 30.

18. Βλ. κατωτ. σ. 595 ἐπ., R o d o t à, ἐξ σ. 771.

19. Βλ. συναφῶς J ä g g i, Die Vinkulierung von Namenaktien gemäss Art. 686 Abs. 2 OR, ἐν SchwAG, 18 (1945/46), σ. 137 ἐπ., ἰδία σ. 139, L a n z, Die heutige Praxis der vinkulierten Namenaktie, ἐν SchwAG, 33 (1960/61), σ. 211 ἐπ., ἰδία σ. 214 ἐπ., A s q u i n i, Sui limiti di validità delle clausole di gradimento al trasferimento di azioni, ἐν Riv. soc., 6 (1961), σ. 725 ἐπ., ἰδία σ. 736. Βλ. ἐκτενέστερον κατωτ. σ. 432 ἐπ.

20. Βλ. κατωτ. σ. 429 ἐπ. καὶ B a r z - B r ö n n e r - K l u g κ.λ.π., Aktiengesetz I, 1971, § 68 Anm. 2, σ. 515, D ä u b l e r, Rechtsgeschäftlicher Ausschluss der Veräusserlichkeit von Rechten, ἐν NJW, 1968, σ. 1117 ἐπ., ἰδία σ. 1123.

21. Βλ., ἐπὶ παραδείγματι, B l o c h, Die Übertragung von Namenaktien nach revidierten schweizerischen Obligationenrecht, ἐν SchwAG, 15 (1942/43), σ. 9 ἐπ.,

α) Ἡ γνώμη, ἡ ὑποστηρίζουσα τὴν ἰσχὺν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιопραξίας μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν, ἤτοι μεταξύ τοῦ μεταβιβάζοντος τὰς μετοχὰς καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις τρίτου, παρὰ τὴν ἄρνησιν τῆς ἐγκρίσεως, ὁδηγεῖ εἰς διάσπασιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου. Διότι αὕτη ὑποστηρίζει ὅτι, κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, ἤτοι ἀνεξαρτήτως παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, τὰ περιουσιακῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου περιέρονται εἰς τὸν ἀποκτῶντα, ἐνῶ τὰ διοικητικῆς φύσεως τοιαῦτα παραμένουν εἰς τὸν μεταβιβάζοντα μέτοχον. Οὗτος μόνον τύποις διατηρεῖ τὴν ιδιότητα τοῦ μετόχου, λόγω τοῦ ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ φέρηται ἐγγεγραμμένος εἰς τὸ βιβλίον μετόχων τῆς ἐταιρίας, δι' ὃν λόγον καὶ καλεῖται «μέτοχος τοῦ βιβλίου» (Buchaktiönär), ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὸν πραγματικὸν μέτοχον ²².

β) Κατὰ τὴν ἀντίθετον ἄποψιν, ἐν μὴ ἐγκρίσει ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῆς μεταβιβάσεως μετοχῶν, ἡ σύμβασις μεταβιβάσεως εἶναι ἄκυρος καὶ ἀνίσχυρος μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν καὶ ἑναντι τῆς ἐταιρίας. Ὁ μεταβιβάζων μέτοχος παραμένει φορεὺς ἀπάντων, ἀδιακρίτως, τῶν δικαιωμάτων του. Ὁ ἀποκτῶν τρίτος δὲν προστατεύεται, ἔστω καὶ ἂν ἐτέλει ἐν καλῇ πίστει κατὰ τὴν ἀπόκτησιν, διότι ὤφειλε νὰ γνωρίζῃ τὴν περὶ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν καταστατικὴν ρήτηραν ²³.

Ἡ ἐπιλογή τῆς ὀρθοτέρας τῶν ἀπόψεων τούτων καὶ ἡ δικαιολόγησις ταύτης ἀποτελεῖ, ὡσαύτως, ἐν τῶν σημαντικωτέρων ἀντικειμένων τῆς παρούσης μελέτης ²⁴.

8. Τέλος, πλεῖστα ἕτερα συναφῆ θέματα ἐρευνῶνται ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ, ὡς: ἡ δυνατότης καθιερώσεως τῆς ὡς εἴρηται ρήτηρας ἐκ τῶν ὑστέρων, διὰ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ· ὁ καθορισμὸς ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὄργάνου πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως τῶν μεταβιβάσεων· ὁ νομικὸς χαρακτήρ τῆς παρεχόμενης ἐγκρίσεως· ἡ προστασία τοῦ μετόχου ἑναντι καταχρηστικῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως· ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ἐπὶ μεταβιβά-

Krafft, La dissociation des droits de l' action nominative, Lausanne, 1963, σ. 129 ἐπ. Βλ. ἐκτενέστερον κατωτ. σ. 516 ἐπ. Πρβλ. D' Alessandro, «Fattispecie» e «disciplina» del titolo azionario, ἐν Riv. dir. comm., 1971, σ. 525 ἐπ. γενικῶς καὶ ἐδικώτερον Corapi, Gli statuti delle società per azioni, Milano, 1971, σ. 160 ἐπ.

22. Βλ. κατωτ. σ. 523 ἐπ καὶ 528 ἐπ., Böckli, Das Aktienstimmrecht und seine Ausübung durch Stellvertreter, Basel, 1961, σ. 120 ἐπ., Flattet, La dissociation des droits de l' action, ἐν Mélanges Fr. Guisan, Lausanne, 1950, σ. 141 ἐπ., Reich, ἔδ σ. 45, Stechel, ἔδ σ. 9.

23. Βλ. Böckli, ἔδ σ. 117 ἐπ., Pestalozzi-Henggeler, ἔδ σ. 116, Ferri, Sugli effetti inter partes del mancato gradimento del consiglio di amministrazione nel trasferimento delle azioni, ἐν BBTC, 1954, I, σ. 592 ἐπ., κατωτ. σ. 541 ἐπ. καὶ 570 ἐπ.

24. Βλ. κατωτ. σ. 545 ἐπ.

σεως μετοχῶν αἰτία θανάτου, λόγω ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, συστάσεως ἐπικαρπίας, ἐνεχύρου κ.λ.π. ²⁵.

9. Τὸ ὅλον θέμα τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἰδιαίτερος ἀντιμετωπισθὲν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν θεωρητικῶς καὶ ἐξ ἐπόψεως δικαστικῆς πρακτικῆς ²⁶, δι' ἐλαχίστων ὅλως καὶ μερικῶς ἀπησχόλησε, μέχρι τοῦδε, τὴν ἐπιχώριον θεωρίαν, οὐδόλως δὲ τὴν παρ' ἡμῖν δικαστικὴν σχέψιν — ἐξ ὧσων ἡδυνήθημεν νὰ διαπιστώσωμεν — προφανῶς λόγω τῆς πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν καθιερώσεως τοῦ ὡς εἴρηται θεσμοῦ εἰς τὸ ἡμέτερον δίκαιον τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν ²⁷.

II. Κεῖμεναι διατάξεις.

1. Διὰ τῶν διατάξεων τῆς παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ προμνημονευθέντος νόμ. δ/τος 4237/1962, ἐρρυθμίσθη, τὸ πρῶτον παρ' ἡμῖν, τὸ θέμα τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Ἡδη, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ ἀν. νόμου

25. Βλ. κατωτ. σ. 598 ἐπ. Περὶ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως καὶ τοῦ φορολογικοῦ νόμου, βλ. Satta, Clausole di gradimento e legge fiscale al lume dei principi generali, ἐν Giust. civ, 1965, I, σ. 616 ἐπ.

26. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω παραπεμφθεισῶν μελετῶν ἐπὶ τοῦ θέματος, βλ. Neeff, Die Pfändung vinkulierter Namenaktien, Basel, 1936, Sinn, Die gebundene Aktie, Wirtzburg, 1935, Berger, Die gebundene Namenaktie, Erlangen, 1933, Burkhardt, Die Bindungen Verwaltungaktie, Jena, 1930, Trüeb, Die Eigentumsübertragung an vinkulierten Namenaktien und Anteilen der Gesellschaft mit beschränkter Haftung, Bern, 1947, Reichwein, Eine Stellungnahme zum Problem der vinkulierten Namenaktien, Zürich, 1960, Helmonds, Börsenfähigkeit und Legitimationsübertrag vinkulierter Namenaktien, Köln, 1933, Moras, Les restrictions conventionnelles à la cession des actions de sociétés, Paris, 1933, Camier, Des restrictions conventionnelles à la transmissibilité des actions, Lille, 1927, Candian, Intorno alla alienazione di azioni con clausola di gradimento, Milano, 1954.

27. Ἡ παρ' ἡμῖν θεωρία ἀπησχολήθη κυρίως μὲ τὸ γενικώτερον θέμα τῶν περιορισμῶν τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν καὶ τῶν ἐταιρικῶν μεριδίων, δι' ἐλαχίστων δὲ μὲ τὸ τοιοῦτον τῆς ἐν στενῇ ἐννοίᾳ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν. Οὕτω, βλ. Ἀναστασιάδης-Ρόκας, Ἐμπορικὸν δίκαιον, II 2, 1942 παρ. 117, σ. 342 ἐπ., Κ. Ρόκας, Περιορισμοὶ μεταβιβάσεως μετοχῶν. Δικαίωμα προτιμήσεως, ἐν Μελέταις ἐμπορικοῦ δικαίου, I, 1971, σ. 233 ἐπ., Τσιριντάνην, Ἡ κατοχύρωσις, ἐξ, σ. 558, Πασσιᾶν, Τὸ δίκαιον τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, I, 1955, σ. 365 ἐπ., Γεωργακόπουλον, Τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν, II, 1972, σ. 183 καὶ σ. 451-452, Ν. Ρόκας, Τὰ ὅρια, ἐξ σ. 209 ἐπ., Γ. Σημίτην, Ἡ ὀνομαστικὴ μετοχή, 1952, σ. 110 ἐπ., Βαρβιτσιώτην, Ἡ ὀνομαστικὴ μετοχή, 1961, σ. 107 ἐπ., Γ. Σχινᾶν, Τὸ ἐταιρικὸν μερίδιον καὶ ἡ μερὶς συμμετοχῆς εἰς τὰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης, ἐν ἙΕμΔ, 1956, σ. 313 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 325 ἐπ., Καρατζᾶν, Ρῆτραι περιοριστικαὶ μεταβιβάσεως μετοχῶν, ἐν ΕΕΑΝ, 1958, σ. 98 ἐπ., Μουμούρην, Ἡ ἐταιρία περιορισμένης εὐθύνης, 1960, σ. 173 ἐπ., Λουκόπουλον, Γνωμοδότησις, ἐν ἙΕμΔ 1960, σ. 232 ἐπ.

148/1967 «περί μέτρων πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς», ἀντικατεστάθη τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νόμου 2190/1920 «περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν», ὡς οὗτος ἐκωδικοποιήθη διὰ τοῦ β. δ/τος 147 /1963 καὶ αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος διατάξεις διευπλώθησαν ὡς διατάξεις τῆς παρ. 8 τοῦ ἁρθρου 3 αὐτοῦ.

2. Κατὰ ταύτας, διὰ τοῦ καταστατικοῦ δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐκδοσις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, τῶν ὁποίων ἡ μεταβίβασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐγκρισιν τῆς ἐταιρίας. Τὴν ἐγκρισιν παρέχει τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἢ ἡ γενικὴ συνέλευσις, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ὀριζόμενα. Τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ὀρίσῃ καὶ λόγους, δι' οὓς ἐπιτρέπεται ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως²⁸.

3. Ἀντιστοίχους διατάξεις διαλαμβάνει καὶ ὁ νόμος 3190/1955 «περὶ ἐταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης». Οὗτος προβλέπει ἐν παρ. 2 τοῦ ἁρθρου 28, ὅτι τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ὀρίσῃ ὅτι ἡ μεταβίβασις τοῦ ἐταιρικοῦ μεριδίου ἐπιτρέπεται μόνον ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις, ἰδίᾳ δὲ ὅτι ἐπὶ ἴσοις ὅροις προτιμῶνται οἱ ἐταῖροι²⁹. Ὡσαύτως καὶ τὸ προσφάτως δημοσιευθὲν νομ. δ/μα 227 /1973 «περὶ γεωργικῶν συνεταιρισμῶν» περιελάμβανε συναφεῖς πρὸς τὸ θέμα διατάξεις, εἰς τὰς παρ. 1 καὶ 2 τοῦ ἁρθρου 20 αὐτοῦ³⁰.

4. Ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἐταιριῶν, θέμα ἐφαρμογῆς τῆς ἐν λόγῳ ρήτηρας δὲν δύναται νὰ ὑφίσταται, διότι εἰς τὰς ἐταιρίας ταύτας καθιεροῦνται ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀμεταβιβάστου τῆς ἐταιρικῆς ιδιότητος³¹.

28. Ἀντίστοιχοι εἶναι αἱ διατάξεις τῆς παρ. 68 Abs. 2 τοῦ AktG 1965, τοῦ ἁρθρου 686 παρ. 1 καὶ 2 τοῦ OR καὶ τοῦ ἁρθρου 2355 παρ. 3 τοῦ cod. civile.

29. Ἀντίστοιχοι εἶναι αἱ διατάξεις τῆς παρ. 15 Abs. 5 τοῦ GmbHG, τοῦ ἁρθρου 2479 παρ. 1 cod. civile.

30. Κατὰ τὰς διατάξεις ταύτας, ἡ ἐκχώρησις συνεταιρικῶν μερίδων εἰς τρίτον μὴ συνεταῖρον ἀπαγορεύεται. Τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ἀπαγορεύῃ ἐκχώρησιν συνεταιρικῶν μερίδων καὶ εἰς συνεταῖρον. Εἰς ἃς περιπτώσεις ἐπιτρέπεται διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἡ ἐκχώρησις μερίδων εἰς ἕτερον συνεταῖρον, αὕτη πραγματοποιεῖται κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου. Ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνεταιρισμούς, τὸ θέμα ρυθμίζεται διὰ τοῦ ἁρθρου 2523 παρ. 2 cod. civile.

31. Ἄρθρον 761 AK. Βλ. Ν. Ρόκxαν, Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀδιαχωρίστου τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐταίρου καὶ αἱ διατάξεις τῶν ἁρθρῶν 760 καὶ 761 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἐν EEN, 1965, σ. 486 ἐπ., τὸν Αὐτόν, Ἑμπορικαὶ ἐταιρεῖαι, 1974, σ. 47 ἐπ. Ἐπὶ συμπλοιοκτησίας, περιορισμοὶ εἰς τὴν συμβατικὴν μεταβίβασιν τῆς μερίδος τοῦ συμπλοιοκτήτου, οἱ ὅποιοι προεβλέφθησαν εἰς τὴν περὶ συμπλοιοκτησίας συμφωνίαν, ἔχουν μόνον ἐνοχικὴν ἐνέργειαν καὶ δὲν ἐπηρεάζουν τὸ κύρος τῆς μεταβιβάσεως δικαιοπραξίας. Βλ. Κ. Ρόκxαν, Ναυτικὸν δίκαιον (ἡμίτομος Α'), 1968, σ. 216. Πρβλ. Böttcher, Die durch die Reedereistatut vinkulierte Schiffspart κλπ., ἐν ZHR, 114 (1951), σ. 91 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 202, K r o n e n b e r g, Das Wesen der Reedereipart und deren Vinkulierung, ἐν ZHR, 119 (1956), σ. 111 ἐπ.

III. Ὑπαγωγή εἰς δέσμευσιν προνομιούχων μετοχῶν.

1. Ἐκ λόγων προφανῶς συστηματικῆς ἐρμηνείας, διευπλώθη παρ' ἡμῶν ἡ ἄποψις, ὅτι δεσμευμέναι ὀνομαστικαὶ μετοχαὶ δύνανται νὰ εἶναι μόνον αἱ προνομιοῦχοι καὶ ὅτι διὰ τὰς λοιπὰς μὴ προνομιοῦχους μετοχὰς δὲν ἐπῆλθε μεταβολὴ εἰς τὰ μέχρι τοῦδε παρ' ἡμῶν διδασκόμενα, ὡς πρὸς τὴν δυνατότητα τῆς θέσεως περιορισμῶν διὰ τὴν μεταβίβασιν αὐτῶν³².

2. Φρονοῦμεν, ἀντιθέτως, ὅτι ἡ καταστατικὴ ρήτρα περὶ δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐγκύρως συνομολογεῖται δι' ἀπάσας τὰς κατηγορίας αὐτῶν, ἥτοι τόσον τὰς κοινὰς, ὅσον καὶ τὰς προνομιοῦχους μετὰ ψήφου ἢ ἄνευ ψήφου. Ἡ ἐν τῷ ἄρθρῳ 3 τοῦ νόμου 2190/1920 προσθήκη ὡς τελευταίας τῆς παρ. 4 (νῦν τῆς παρ. 8) περὶ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἐν συνεχείᾳ τῶν περὶ προνομιοῦχων μετοχῶν διατάξεων, ἐγένετο ἐκ τοῦ λόγου ὅτι μόνον τὸ ἄρθρον τοῦτο ρυθμίζει κατὰ βάσιν τὸ θέμα τῆς ἐκδόσεως μετοχῶν, εἰς ὃ ἀνάγεται καὶ ἡ ἐκδοσις δεσμευμένων τοιούτων. Οἱ οὐσιαστικοὶ λόγοι, οἱ ὑπαγορευόμενοι τὴν καθιέρωσιν, ἐν τῇ πράξει καὶ νομοθετικῶς, τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν³³ καὶ τὴν ἐν γένει συνομολόγησιν ρητρῶν, περιορίζουσιν τὴν ἐλευθερίαν μεταβιβάσεως αὐτῶν, συντρέχουν τόσον ἐν σχέσει πρὸς τὰς προνομιοῦχους, ὅσον καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰς μὴ προνομιοῦχους μετοχὰς. Τοῦτο ἔτι μᾶλλον παρίσταται ἀκριβές, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ προνομιοῦχοι μετοχαὶ συνιστοῦν τὴν ἐξαίρεσιν καὶ ὅτι ἡ ἀνάγκη προστασίας τοῦ συμφέροντος τῆς ἐταιρίας, διὰ τῆς περὶ δεσμεύσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ρήτρας, ἀνακύπτει ἐντονωτέρα ἐν σχέσει πρὸς τὴν μεταβίβασιν τῶν συνήθως ἐκδιδομένων κοινῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν.

3. Καὶ εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης, κατ' ἄρθρον 28 τοῦ νόμου 3190/1955, προβλέπονται ἀδιακρίτως ὡς δυνατοὶ οἱ περιορισμοὶ μεταβιβάσεως ἐταιρικῶν μεριδίων, μολονότι γίνεται δεκτὸν ὅτι ἐπιτρέπεται καὶ εἰς τὰς ἐταιρίας ταύτας ἡ δημιουργία κατηγοριῶν προνομιοῦχων μεριδίων³⁴. Ἐξ ἄλλου, δι' οὐδεμιᾶς ἀντιστοίχου διατάξεως ἀλλοδαπῶν³⁵ νομοθεσιῶν περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν περιορίζεται ἡ δυνατότης καθιερώσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν μόνον εἰς τὰς ἐξ αὐτῶν προνομιοῦχους.

32. Οὕτω Κ. Ρόκας, Αἱ μεταρρυθμίσεις τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν (ν.δ. 4237/1962). Ἡ μετοχή, ἐν Μελ. ἐμπ. δικ., ἐκ σ. 225 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 226.

33. Βλ. κατωτ. σ. 388 ἐπ.

34. Βλ. Μουμουρῆν, ἐκ σ. 196 ἐπ., Σχινῶν, ἐκ σ. 322 - 223, Κριμπαῦν, Μετατροπὴ ἀνωνύμου ἐταιρίας εἰς ἐταιρίαν περιορισμένης εὐθύνης καὶ ἀντιστροφή, 1958, σ. 66. Ἄλλως Καρατζᾶς, Προβλήματα ἐκ τῆς μετατροπῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας εἰς ἐταιρίαν περιορισμένης εὐθύνης, ἐν ΝοΒ, 1956, σ. 748.

35. Βλ. κατωτ. σ. 410 ἐπ.

IV. Μη υπαγωγή εις δέσμευσιν άνωνύμων μετοχών.

1. 'Η δέσμευσις τής μεταβιβάσεως είναι δυνατόν νά προβλεφθῇ ἐν τῷ καταστατικῷ μόνον ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰς ὀνομαστικὰς μετοχάς, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰς μετοχάς εἰς τὸν κομιστήν. Τοῦτο ρητῶς ὀρίζεται ἐν τῇ προδιαληφθείσῃ παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190 /1920, εἰς ἣν γίνεται λόγος περὶ «ἐκδόσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν».

Ἀντίθετος ρύθμισις δὲν θά συνεβιβάζετο μὲ τὴν φύσιν τῶν άνωνύμων μετοχῶν³⁶, τὸν καθιερωμένον δηλονότι τρόπον μεταβιβάσεως αὐτῶν καὶ νομιμοποιήσεως τῶν κομιστῶν των ἔναντι τῆς ἐταιρίας, ὅστις εἶναι διάφορος τοῦ ἰσχύοντος διὰ τὰς ὀνομαστικὰς μετοχάς. Ὡς γνωστόν, μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὰς τελευταίας προβλέπεται ἐν τῷ νόμῳ (παρ.1 ἄρθρου 8β νόμου 2190/1920) ἡ τήρησις βιβλίου μετόχων, ἡ εἰς τὸ ὅποῖον ἐγγραφή εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὡς τοιούτων νομιμοποιήσιν των ἔναντι τῆς ἐταιρίας³⁷. Τὸ βιβλίον τοῦτο παρ' ἡμῖν ἔχει ὡς ἀποστολὴν τὴν παροχὴν πληροφοριῶν τόσον περὶ τοῦ ποῖος κέκτηται τὴν κυριότητα ἐπὶ τῶν μετοχῶν, ὅσον καὶ περὶ τῶν προσώπων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς μέτοχοι ἔναντι τῆς ἐταιρίας³⁸.

2. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐπιτρέπει τὴν λειτουργίαν τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, διὰ τῆς παροχῆς ἧ μὴ ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῆς ἐγκρίσεως μεταβιβάσεως αὐτῶν, ἐν ὧσιν τῆς ἐγγραφῆς τῆς τελευταίας εἰς τὸ ὡς

36. Βλ. Steiner, Kann die Übertragung von Inhaberaktien an die Zustimmung des Verwaltungsrates geknüpft werden?, ἐν SchwAG, 5 (1932/33), σ. 144 ἐπ.. K. Lehmann, Das Recht der Aktiengesellschaften, II, 1904, σ. 113, Staub-Pinner, Kommentar zum Handelsgesetzbuch, 1933, §222 Anm. 2, σ. 211, καθ' ὅσον ἡ δέσμευσις μετοχῶν εἰς τὸν κομιστὴν θά ᾔτο ἐννοιολογικῶς ἀδόνατος («begriffswidrig»), Bürgi, Die Aktiengesellschaft, 2. Aufl., 686 N. 5, σ. 306, Sinn, Die gebundene Aktie, 2. Aufl., σ. 15, Pestalozzi-Henggeler, 2. Aufl., σ. 89, Fahlke, Die Stimmrechtsaktie, Berlin, 1923, σ. 80, Ripert-Roblot, Droit commercial, Paris, 1963, N. 1225, σ. 572: «Cette clause ne peut jouer que pour des actions nominatives», Goldschmidt, Inammissibilità della separazione del diritto di voto dalla azione, ἐν Giur. compl. di dir. comm., 1 (1937), σ. 6 ἐπ., καθ' ὅν, ἐὰν ἡ άνωνυμος ἐταιρία ἐκδίδῃ μετοχάς εἰς τὸν κομιστὴν, ἵνα συνδεθῇ μὲ τὸ εὐρύτερον κοινόν, εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἐλευθέρη κυκλοφορία αὐτῶν καὶ, ὡς ἐκ τούτου: «dobbiamo ammettere, che il legislatore abbia implicitamente vietato ogni limitazione della libera negoziabilità delle azioni al portatore», Lutter, 2. Aufl., § 68 Anm. 24, σ. 547-548.

37. Βλ. Hamel-Lagarde, Traité de droit commercial, 1954, N. 529, σ. 651: «le contrôle s'organise alors très facilement au moment du transfert». Βαρβιτσιώτην, 2. Aufl., σ. 71, Καρβάν, Ἑγχειρίδιον ἐμπορικοῦ δικαίου, II, Α, 1965, ἀριθ. 593, σ. 138, καθ' ὅν ἐπὶ άνωνύμων μετοχῶν θά κατεστρατηγεῖτο ἡ δέσμευσις, ἀφοῦ αἱ μετοχαὶ αὗται μεταβιβάζονται διὰ παραδόσεως, ἄνευ γνώσεως τῆς ἐταιρίας. Καὶ κατωτ. σ. 494 ἐπ.

38. Βλ. Schlegel, Die Übertragung von Namenaktien nach dem rev. OR, ἐν SchwAG, 15 (1942/43), σ. 77 ἐπ., A. Wieland, Das Aktienbuch, 2. Aufl., σ. 21 ἐπ. Βλ. συναφῶς Böcker, Das Recht auf Einsicht in das Aktienbuch, ἐν BB, 1960, σ. 1006 ἐπ., Eingemann, Einsicht in das Aktienbuch, ἐν SchwAG, 1962, σ. 1-10.

εἴρηται εἰδικὸν ἐταιρικὸν βιβλίον³⁹. Διευκρινίζεται ἐν τούτοις ἀπὸ τοῦδε, ὅτι διὰ τὴν ἀπόκτησιν ὑπὸ τρίτου δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἀποφασιστικὴν σημασίαν ἔχει ὅχι ἡ τυπικὴ ἐγγραφή εἰς τὸ βιβλίον—ἥτις δέον νὰ συντελεσθῇ καὶ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην — ἀλλ' ἡ ἐγκρισις τῆς ἐταιρίας, ἥτις δύναται νὰ παρασχεθῇ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, ἐκτὸς τῆς ἐγγραφῆς⁴⁰.

3. Ἐπὶ μετοχῶν εἰς τὸν κομιστὴν, ἡ ἐπίτευξις ἀποτελέσματος ἀναλόγου πρὸς τὸν διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν, ἦτοι τὸν τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν εἰς ἐπιθυμητὰ πρόσωπα, εἶναι δυνατὴ μέσῳ τῶν μεταξὺ μετόχων καταρτιζομένων συμφωνιῶν προαγορᾶς ἢ προτιμήσεως τῶν ἤδη μετόχων τῆς ἐταιρίας, κατὰ τὴν βεταβίβασιν τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν⁴¹, συμφώνως πρὸς τὰ κατωτέρω ἀναπτυχθίσμενα⁴².

4. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται ἐμφανές, ὅτι, ἐν περιπτώσει συνομολογήσεως ἐν τῷ καταστατικῷ ρήτρας περὶ δεσμεύσεως ἀνωνύμων μετοχῶν, ἦτοι ἐκδόσεως δεσμευμένων μετοχῶν εἰς τὸν κομιστὴν, ἡ συμφωνία αὕτη τῶν μετόχων, ἡ τοιαύτη διάταξις τοῦ καταστατικοῦ καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς γενικῆς συνελεύσεως, περὶ τῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, εἶναι ἄκυροι καὶ ἀνεργοί⁴³.

V. Δέσμευσις ἐν μὴ ἐκδόσει ὀριστικῶν τίτλων.

1. Θέμα γεννᾶται, ἐὰν εἶναι δυνατὴ ἡ δέσμευσις τῆς κυκλοφορίας ἢ μετα-

39. Πρβλ. Ascarelli, Sui limiti statutari alla circolazione delle partecipazioni azionarie, ἐν BBTC, 1953, I, σ. 281 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 300-301, καθ' ὃν, ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ὀνομαστικὰς μετοχάς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἀνωνύμους τοιαύτας: «la legittimazione (risultante dal titolo e dai libri dell'emittente) è conciliabile con il funzionamento delle clause del 235», ἄρθρον ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ὑπὸ ἐρμηνείαν ἡμέτερον, ὡς ἐσημειώθη.

40. Βλ. F. v. Steiger, Das Recht der Aktiengesellschaft in der Schweiz, 1966, σ. 158, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 131 ἐπ., Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 684 N. 5, σ. 291, Carry, Problèmes relatifs au transfert des actions nominatives, ἐν Recueil de travaux publié par la faculté de droit de Genève, 1952, σ. 163 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 177 ἐπ.

41. Βλ. Widmer, Statutarisches Vorkaufs- und Vorhandrecht an Aktien, ἐν SchwAG, 40 (1968/69), σ. 40-41, Jäggi, Ungelöste Fragen des Aktienrechts, ἐν SchwAG, 31 (1958/59), σ. 58 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 69-70.

42. Βλ. κατωτ. σ. 374 ἐπ.

43. Βλ. Sinn, ἐξ σ. 15 σημ. 21, Staub-Pinner, ἐξ § 222 Anm. 2, σ. 211, Goldschmidt, ἐξ σ. 8. Ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 66-537 τῆς 24.7.1966 γαλλικοῦ νόμου ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν ἐταιριῶν (ἄρθρον 274 παρ. 2) ρητῶς ὀρίζεται, ὅτι ἡ ρήτρα δεσμεύσεως δύναται νὰ συνομολογηθῇ μόνον ἐπὶ τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν: «Une telle clause ne peut être stipulée que si les actions revêtent exclusivement la forme nominative en vertu de la loi ou des statuts». Βλ. Le meunier, La réforme des sociétés commerciales, I, 1966, σ. 163, Lutter, ἐξ § 68 Anm. 24, σ. 547-548: «eine entsprechende Satzungsbestimmung für Inhaberaktien wäre nichtig».

βιβάσεως τοῦ δικαιώματος συμμετοχῆς τοῦ μετόχου εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν πρὸ τῆς ἐκδόσεως ὑπ' αὐτῆς καὶ παραδόσεως εἰς τοὺς μετόχους τῶν ὀριστικῶν ὀνομαστικῶν τίτλων καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τυχὸν ἐκδόσεως «προσωρινῶν ἀποδείξεων» ἢ «προσωρινῶν τίτλων μετοχῶν» συμμετοχῆς εἰς αὐτήν ⁴⁴.

2. Συναφῶς δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ἐκδοσις ὀριστικῶν μετοχικῶν τίτλων — καὶ πολλῶ μᾶλλον προσωρινῶν τοιούτων — δὲν εἶναι ἀπαραίτητος οὔτε διὰ τὴν γέννεσιν, οὔτε διὰ τὴν ἀσκησιν, οὔτε διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ἐκ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν ⁴⁵. Αἱ μετοχαὶ ἔχουν ἀπλῶς δηλωτικὸν καὶ ὄχι συστατικὸν τῶν δικαιωμάτων τούτων χαρακτῆρα. Ἐκ τῆς μὴ ἐκδόσεως μετοχῶν, οὐδὲν δημόσιον συμφέρον θίγεται. Κατὰ μίαν μάλιστα ἄποψιν, εὐρέως ὑποστηριχθεῖσαν, εἶναι δυνατὸς καὶ νόμιμος ὁ διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἀποκλεισμός τῆς ἐκδόσεως μετοχικῶν τίτλων ⁴⁶.

44. Περὶ τούτων, βλ. Κ. Ρόκων, Ἐκδοσις «προσωρινῶν ἀποδείξεων» συμμετοχῆς εἰς ἀνώνυμον ἐταιρίαν, ἐν Μελ. ἐμπ. δικ., I, ἐξ σ. 206 ἐπ., Κοτσέρην, Περὶ τῶν λεγομένων «προσωρινῶν τίτλων μετοχῶν» τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, ἐν ἘΕμπΔ, 1964, σ. 176 ἐπ., Boemle, Rechtliche Natur und wirtschaftliche Bedeutung der Interimscheine, ἐν SchwAG, 32 (1959/60), σ. 81 ἐπ., Guglielmucci, Certificati azionari e cedole di azioni, ἐν Riv. soc., 6 (1961), σ. 946 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 968 ἐπ., De Marchi, I certificati provvisori emessi dalle società azionarie, ἐν BBTC, 1960, I, σ. 62 ἐπ. Συναφῶς βλ. καὶ Giuliani, Trasferimento di azioni prima della emissione dei titoli, ἐν Riv. not., 1961, σ. 341-343.

45. Βλ. Bürgi, Unverbriefte Aktienrechte und deren Übertragung, ἐν SchwAG, 23 (1950/51), σ. 137 ἐπ., A. Wieland, Nochmals zur Übertragungsform unverurkundeter Aktienrechte, ἐν SchwAG, 23 (1950/51), σ. 217 ἐπ., Otto, Die Bedeutung der Eintragung im Aktienbuch, Leipzig, 1935, σ. 17, Siegwart, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, V. Band: Obligationenrecht, 5 Teil: Die Aktiengesellschaft, 1945, ἀρθρ. 622 N. 40, Βλ. παρ' ἡμῖν, τοὺς Χατζᾶκων-Πουλίτσων-Μαριδάκη-Παγκοῦσην, γνομ. ἐν θέμ. MB, σ. 284, Βαρβιτσιώτην, ἐξ σ. 4.

46. Schluep, Die wohlerworbenen Rechte des Aktionärs und ihr Schutz nach schweizerischem Recht, St. Gallen, 1955, σ. 115. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 188, Kahle, Aktionär und Aktienurkunde, Heidelberg, 1934, σ. 1-2. Ἡ ὁρότης τῆς ἀπόψεως ταύτης εἶναι ἀμφίβολος παρ' ἡμῖν, ὡς ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ νόμου 2190/1920, καθ' ἃς: «τὸ καταστατικὸν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας δέον νὰ περιέχῃ διατάξεις. . . ε) περὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν μετοχῶν». Οὕτω, Κ. Καραβᾶς, Ἐγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 531α, σ. 25, καθ' ὃν καταστατικὸν μὴ ρυθμίζον ἔστω καὶ ἐν τῶν ἐν ἀρθρῳ 2 τοῦ νόμου 2190/1920, ἀπολύτως οὐσιωδῶν στοιχείων αὐτοῦ, δέον νὰ ἀπορριφθῇ ἐν τῷ συνόλῳ του ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ ἐμπορίου, ὡς μὴ νομίμως συντεταγμένον. Fischer, Die Aktiengesellschaft, ἐν Ehrenberg Handbuch des Handelsrechts, III, 1, 1916, σ. 144, K. Lehmann, ἐξ, I (1898), σ. 197: «Eine statutarische Verbot der Ausgabe von Aktienurkunden wäre somit nicht bloss ungültig, sonder wurde auch die Entstehung der Gesellschaft hindern». Βλ. γενικῶς Friedrich, Aktionäre ohne Aktienurkunden, ἐν NJW, 1963, σ. 1349 ἐπ.

3. 'Εν σχέσει πρὸς τὸν νομικὸν χαρακτῆρα τῶν «προσωρινῶν τίτλων μετοχῶν» ὡς ἀξιογράφων, ὑφίσταται ἀμφισβήτησις. Κατὰ τινες, οὗτοι συνιστοῦν ἀπλῶς ἀποδείξεις ἢ ἀποδεικτικὰ ἐγγράφα περὶ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν καὶ τῆς ἐκ αὐτῆς ἀποκτήσεως τῆς ιδιότητος τοῦ μετόχου⁴⁷. Κατὰ τὴν φάσιν τῆς ἐκδόσεως τῶν προσωρινῶν τούτων τίτλων, τὰ ἐκ τῆς μετοχικῆς ιδιότητος ἀπορρέοντα δικαιώματα μεταβιβάζονται κατὰ τὰς περὶ ἐκχώρησεως διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρα 455 ἐπ.)⁴⁸. Συνεπῶς, ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς ἐν λόγῳ «προσωρινοὺς τίτλους μετοχῶν», θὰ ὑπεστήριξε τις, ἐκ πρώτης ὄψεως, ὅτι δὲν συντρέχει τυπικῶς ἡ ὑπὸ τῆς ἐρμηνευομένης παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190 /1920 καθοριζόμενη προϋπόθεσις τῆς «ἐκδόσεως μετοχῶν», διὰ τὴν πρόβλεψιν ἐν τῷ καταστατικῷ τῆς περὶ δεσμεύσεως ρήτρας.

4. 'Εν τούτοις καὶ κατὰ τὴν περὶ ἧς πρόκειται ἐνδιάμεσον περίοδον τῆς ἐκδόσεως «προσωρινῶν τίτλων μετοχῶν», εἶναι δυνατόν νὰ συντρέχουν λόγοι ὑπαγορευόντες τὸν ἐλεγχον τῶν μεταβιβάσεων τῶν συμμετοχῶν εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν⁴⁹. 'Εὰν ὁ νομοθέτης ἀνεφέρθη ρητῶς εἰς τὴν δέσμευσιν τῶν ἐκδιδομένων ὀνομαστικῶν «μετοχῶν», τοῦτο προφανῶς ἐπραξε, λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὴν συνήθη περίπτωσιν τῆς ἐκδόσεως ὀριστικῶν μετοχικῶν τίτλων καὶ δὲν ἠθέλησεν ὅπως συνδέσῃ ἀναποσπάστως τὴν λειτουργίαν τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως μὲ τὴν προϋπόθεσιν τῆς «ἐκδόσεως» μετοχῶν.

5. Κατ' ἀκολουθίαν τῶν προεκτεθέντων, τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ἐξαρτήσῃ τὴν μεταβίβασιν τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν — ἀποδεικνυομένην ἢ μὴ διὰ τῆς ἐκδόσεως «προσωρινῶν ἀποδείξεων» ἢ τίτλων — ἐκ τῆς ἐγκρίσεως αὐτῆς, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπ' ὄψιν διάταξιν⁵⁰. Μάλιστα, εἶναι ὀρθὸν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι καὶ εἰς ἣν περίπτωσιν τὸ καταστατικὸν καθιεροῖ τὴν δέσμευσιν διὰ τὴν μεταβίβασιν «ὀνομαστικῶν μετοχῶν», αὕτη ἰσχύει ἄνευ ἐτέρου καὶ διὰ τὴν πρὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν ἐκχώρησιν τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν

47. Πρβλ. Κ. Ρόκκιν, Ἐκδόσεις, ἐξ σ. 207-208, Κ. Οτσίρην, ἐξ σ. 177. Κατὰ τὸν Βαρβιτσιώτην, ἐξ σ. 4, αἱ «προσωριναὶ ἀποδείξεις» ἀποτελοῦν ἀξιογράφα. Ὁμοίως, Boemle, Aktienzertifikate, Interims- und Lieferscheine, 1955, σ. 68, Gasperoni, Le azioni di società, Padova, 1942, σ. 55, De Marchi, ἐξ σ. 65, Guglielmucci, ἐξ σ. 948 ἐπ.

48. Βλ. Κ. Οτσίρην, ἐξ σ. 182, Γ. Σημίτην, ἐξ σ. 87, Βαρβιτσιώτην, ἐξ σ. 5, Kahle, ἐξ σ. 3-4, K. Lehmann, Beiträge zur Lehre von den Erwerbsgründen des Aktienrechts, ἐν ZHR, 51, σ. 351. Lutter, ἐξ § 68 Anm. 14, σ. 528.

49. Πρβλ. Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 27, σ. 528, Lutter, ἐξ § 68 Anm. 23, σ. 531.

50. Αἱ ἐκδιδομεναι «προσωριναὶ ἀποδείξεις» εἶναι πάντοτε ὀνομαστικαί. Βλ. Lutter, ἐξ § 68 Anm. 3, σ. 524. «Zwischenscheine verkörpern die Mitgliedschaft in gleicher Weise wie Aktien; sie müssen auf den Namen lauten».

εταιρίαν⁵¹. Διότι άλλως, ἡ ἐπίτευξις τοῦ διὰ τῆς ρήτηρας ἐπιδιωκομένου σκοποῦ θὰ καθίστατο, ὡς παρετηρήθη, ἀνέφικτος, ἐνδεχομένως ἐπὶ μακρὰν περίοδον, ἤτοι μέχρι τῆς ἐκδόσεως ὀριστικῶν τίτλων⁵².

VI. Δέσμευσις ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐκ τοῦ νόμου.

1. Αἱ δεσμεύσεις ὀνομαστικῶν μετοχῶν δύνανται νὰ προέρχωνται εἴτε ἐκ τοῦ νόμου εἴτε ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς βουλῆσεως, διὰ τῆς συνομολογήσεως ἐν τῷ καταστατικῷ τῆς σχετικῆς ρήτηρας⁵³. Παρ' ἡμῖν ὅμως, ἡ διάκρισις αὕτη δὲν ἔχει θέσιν, καθ' ὅσον ἐν τῷ ἡμετέρῳ δικαίῳ περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν δὲν προβλέπεται περίπτωσις δεσμεύσεως μετοχῶν δυνάμει διατάξεως νόμου⁵⁴. Ἀντιθέτως εἰς ἀλλοδαπὰς νομοθεσίας, ρυθμίζονται εὐθέως τοιαῦται περιπτώσεις ὑπὸ τοῦ νόμου, ὅταν ἐκτιμᾶται ὡς ἡυξημένη ἡ ἀνάγκη προστασίας, μέσῳ τοῦ ὡς εἴρηται θεσμοῦ, τῶν ἐταιρικῶν συμφερόντων.

2. Οὕτω, κατὰ τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον, συμφώνως πρὸς τὴν παρ. 3 τοῦ ἀρθροῦ 686 OR, τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τῆς ἐταιρίας δύνανται νὰ ζητήσῃ ἀσφάλειαν διὰ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον τῆς μεταβιβάσεως μὴ ἀποπληρωθεισῶν μετοχῶν, ἐν μὴ παροχῇ δὲ ταύτης δύνανται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐγγραφὴν⁵⁵. Ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον προεβλέφθη ἡ ρύθμισις αὕτη, συνί-

51. Οὕτω, A. Wieland, Zur Übertragbarkeit und Übertragungsform umbekundeter Aktienrechte und von Aktienrechten, ἐν SchwAG, 21 (1948/49), σ. 144, σ. 254 ἐπ., Schluerp, ἐξ σ. 125 σημ. 141, Godin-Wilhelmi, Aktiengesetz, 1950, § 61 Anm. 9, σ. 254, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N.4, σ. 309: «Die Vinkulierungsbestimmungen sind dacher auch auf Interimscheine für Namenaktien und unverbriefte (Namen-) Aktienrechte anwerbar», 'Ο Αὐτός, Überlegungen, ἐξ σ. 211, Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 732, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ σ. 296, καθ' ὃν τὸ πρόβλημα τῆς ἐκτάσεως τῆς δεσμεύσεως καὶ τῶν συνεπειῶν τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως εἰς τὴν μεταβίβασιν τῆς ἐταιρικῆς συμμετοχῆς εἶναι ἀνεξάρτητον τῆς ἐκδόσεως μετοχικῶν τίτλων καὶ ἀφορᾷ εἰς τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐταιρίαν, κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν: «il limite debbe colpire non la mera circolazione del titolo, ma ben anco quella della posizione di azionista». Πρβλ. De Marchi, ἐξ σ. 74 ἐπ.

52. Πρβλ. Barz-Brönnner-Klug, ἐξ § 68 Anm. 27, σ. 528, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ σ. 296 ἐπ. Τὸ θέμα ἀντιμετωπίζεται ρητῶς ὑπὸ τῆς § 180 Abs. 2. τοῦ AktG /6.9.1965, καθ' ἣν ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις ὅλων τῶν μετόχων διὰ τὴν διὰ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ δέσμευσιν: «von Namenaktien oder Zwischenscheinen».

53. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 89-90,94, Gatti, Introduzione, ἐξ σ. 339-340.

54. Πασιγιάνης, ἐξ I, σ. 369.

55. Bl. Jäggli, Der Erwerb von Namenaktien durch Rechtsgeschäft oder Erbgang, ἐν SchwAG, 23 (1950/51), σ. 153 ἐπ., ὁδῶν σ. 160, Schulthess, ἐξ σ. 43, Schuchany, Kommentar zum schw. Aktienrecht, Zürich, 1940, ἀρθρ. 686 N. 2d. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 94.

σταται εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς διασφάλισεως τῆς ἀποπληρωμῆς ἐκδοθεισῶν μετοχῶν, πρὸς προστασίαν τῶν συμφερόντων τῆς ἐταιρίας, τῶν μετόχων καὶ τῶν ἐταιρικῶν δανειστῶν, διὰ τῆς ἀσφαλοῦς συγκροτήσεως τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, μόνου ὑπεγγύου ἔναντι τρίτων, κατὰ τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ ἐταιρικοῦ σκοποῦ ⁵⁶. Ἡ ὡς ἄνω εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον παρεχομένη δυνατότης ἰσχύει ἀνεξαρτήτως προβλέψεως σχετικῆς διατάξεως ἐν τῷ καταστατικῷ ⁵⁷. Ὡς μάλιστα ἱστορικῶς διακριβοῦται, ἡ πρόθεσις ὅπως ἀποφεύγηται ἡ περιέλευσις ἀποπληρωθεισῶν μετοχῶν εἰς ἀφερέγγυα πρόσωπα, διὰ τῆς μεταβιβάσεως τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχικῶν κτητόρων αὐτῶν, συνέβαλεν, ἰδίᾳ ἐν τῇ γερμανικῇ καὶ τῇ γαλλικῇ πρακτικῇ, εἰς τὴν διάδοσιν τῶν ρητρῶν περιορισμοῦ τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν ⁵⁸.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν περίπτωσιν ταύτην, τὸ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου ἀκολουθηθὲν σύστημα εἶναι διάφορον ⁵⁹, συνιστάμενον, ὡς γνωστόν, βασικῶς, εἰς τὴν διατήρησιν τῶν μετοχῶν ὡς ὀνομαστικῶν, ὑποχρεωτικῶς ἐκ τοῦ νόμου, μέχρι τῆς ἀποπληρωμῆς τῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου καθιέρωσιν ἀλληλεγγύου εὐθύνης τοῦ μεταβιβάζοντος καὶ τοῦ ἀποκτῶντος, διὰ τὸ ὀφειλόμενον ὑπόλοιπον τῆς μετοχῆς, ἐπὶ διετίαν ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας (ἄρθρον 12 νόμου 2190/1920) ⁶⁰.

3. Κατὰ τὰ ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀωνύμους ἐταιρίας συναφῶς ἰσχύοντα, περιορισμοὶ ἐκ τοῦ νόμου εἰς τὴν μεταβίβασιν μετοχῶν καθιεροῦνται, τὸ μὲν ἀναφορικῶς πρὸς τοιαύτας, σχετιζομένας μὲ εἰσφοράς πρὸς τὴν ἐταιρίαν εἰς εἶδος καὶ μέχρι τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ἐλέγχου τῶν γενομένων ἐκτιμήσεων τῆς ἀξίας αὐτῶν (παρ. 2 ἀρθρου 2343 cod.civ.)· τὸ δὲ ἀναφορικῶς πρὸς τὰς μετοχάς, αἱ ὁποῖαι ἐνσωματώνουν ἀνειλημμένας ὑποχρεώσεις πρὸς τὰς μετοχάς, αἱ συμπληρωματικῶν εἰσφορῶν πρὸς τὴν ἐταιρίαν σεις πρὸς πραγματοποιήσιν συμπληρωματικῶν εἰσφορῶν πρὸς τὴν ἐταιρίαν (παρ. 2 ἀρθρον 2345 cod. civ.) ⁶¹. Ἐπίσης, προσθετέαι καὶ αἱ περιπτώσεις

56. Πρβλ. G u h l, Das Schweizerische OR, ἐκδ.4, σ.446, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐκ ἀρθρ. 686 N 9, σ. 310.

57. Βλ. B ü r g i, Die Aktengesellschaft, ἐκ ἀρθρ. 686 N.9, σ.310, καθ' ὃν ἡ ὡς εἴρηται ἐκ τοῦ νόμου δέσμευσις δὲν ἰσχύει, ἂν αἱ ἐν λόγῳ μὴ ἀποπληρωθεῖσαι μετοχαὶ μεταβιβάσθῃσαν δυνάμει κληρονομικῆς διαδοχῆς, ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως κ.λ.π.

58. B l u m, Börsenhandel mit vinkulierten Namensaktien, ἐν JW, 1930, σ.2648, E s c a r r a, Les restrictions conventionnelles de la transmissibilité des cations, ἐν Ann. dr. comm., 1911, σ.333 ἐπ. ἰδίᾳ σ. 335. Πρβλ. A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐκ ἐν BBTC, σ. 282, D e g n e r, Nochmals, ἐκ σ. 121.

59. Γενικῶς ἐπὶ τοῦ θέματος, βλ. W e t t s t e i n, ἐκ, ἰδίᾳ σ.35 ἐπ., D i c k, Die Liberierung der Aktien nach geltendem Recht und Entwurf III, Bern, 1934, S t e i n e r, Das nicht einbezahlte Grundkapital der Aktiengesellschaft, ἐν SchwAG, 17 (1944/45), σ.192 ἐπ.

60. Βλ. Ἀναστασιάδην-P όκ αν, ἐκ παρ. 109 σημ. 15, σ. 319, Π α σ σ ι ᾶ ν, I, ἐκ σ. 269 ἐπ., 272, Β α ρ β ι τ σ ι ῶ τ η ν, ἐκ σ. 99-100.

61. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, αἱ μετοχαὶ εἶναι ἀμεταβίβαστοι (inalienabili) καὶ

τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 2523 cod.civ., καθ' ἣν αἱ μετοχαὶ συνεταιρισμῶν δὲν μεταβιβάζονται, μετ' ἀποτελέσματος ἔναντι αὐτῶν, ἄνευ ἐγκρίσεως τῶν διαχειριστῶν, ὡς καὶ τῆς παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 1966/23.11.1939, καθ' ἣν αἱ μετοχαὶ τῶν ἐταιριῶν παρακαταθέσεως καὶ ἐλέγχου εἶναι ὑποχρεωτικῶς ὀνομαστικαὶ καὶ μεταβιβάζονται μετ' ἐγκρίσιν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ⁶².

4. Ἐν Γερμανίᾳ, προεβλέπετο ἐν παρ. 50 Abs. 1 τοῦ AktG 1937 (νῦν § 55 AktG 1965), ὅτι ἡ δυνατότης ἀναλήψεως ὑπὸ μετόχου ὑποχρεώσεως καταβολῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν οὐχὶ εἰς χρῆμα συμπληρωματικῶν εἰσφορῶν συνδέεται μὲ τὴν συνδρομὴν τῆς προϋποθέσεως τῆς ἐκδόσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν καὶ τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἐταιρίας. Ἡ διὰ τοῦ νόμου καθιέρωσις τοῦ τοιοῦτου στενωτέρου δεσμοῦ τοῦ μετόχου μετὰ τῆς ἐταιρίας, ὅστις διασπᾷ τὸν κατ' ἀρχὴν ἀπρόσωπον χαρακτῆρα τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, κατατείνει εἰς τὴν διασφάλισιν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ὡς εἴρηται συμπληρωματικῶν ὑποχρεώσεων τοῦ μετόχου, ἀπαραιτήτου διὰ τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρίας ⁶³.

VII. Σχέσις ρήτρας δεσμεύσεως πρὸς λοιπὰς συναφεῖς συμφωνίας.

A. Γενικαὶ παρατηρήσεις.

1. Διὰ τὸν ἐνδεδειγμένον ἐντοπισμὸν τοῦ πρὸς μελέτην θέματος, ἐρευνήτεον περαιτέρω, ποία ἡ σχέσηις τῆς καταστατικῆς ρήτρας περὶ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν πρὸς τὰς λοιπὰς συμφωνίας, διὰ τῶν ὁποίων τίθενται ἐν γένει περιορισμοὶ εἰς τὴν κυκλοφορίαν αὐτῶν ἢ τὴν ἄσκησιν τῶν ἐκ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν ἀπορρεόντων δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ⁶⁴.

πρέπει νὰ παραμείνουν κατατεθειμέναι εἰς τὴν ἐταιρίαν· εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν, δέον νὰ εἶναι ὑποχρεωτικῶς ὀνομαστικαί: «e non sono trasferibili senza il consenso degli amministratori». Βλ. σχετικῶς De Martini, Effetti dei limiti legali e statuari alla circolazione delle partecipazioni sociali, ἐν Μελέταις πρὸς τιμὴν Α. De Gregorio, I, 1955, σ. 353 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 361-362 καὶ 369 ἐπ.

62. Βλ. Gatti, Introduzione, ἐξ σ. 340.

63. Βλ. Godin-Wilhelmi, ἐξ § 50 Anm. 1-2, σ. 207-208. Διὰ τὸ προῤῃσῶν δίκαιον: § 180 Abs. 3 καὶ § 212 Abs. 1 HGB, ὡς πρὸς ἄς Staub-Pinner, ἐξ § 212 Anm. 1, σ. 163 ἐπ. Sinn, ἐξ σ. 15. Κατὰ τὸν Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 169α, οἱ ἐν σχέσει πρὸς τὰς μικρὰς μετοχὰς (Kleinaktie) καὶ τὰς μετοχὰς συμπληρωματικῶν εἰσφορῶν (Nebenleistungsaktie) περιορισμοὶ τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν λόγῳ δεσμεύσεως δὲν εἶναι ἐκ τοῦ νόμου, ἀλλὰ ἐκ τοῦ καταστατικοῦ, διότι τοιαῦται μετοχαὶ δύνανται νὰ ἐκδοθῶν μόνον ἐὰν τὸ καταστατικὸν προβλέπει τὴν ρήτραν δεσμεύσεως. Πρβλ. Ascarelli, Sui limiti, ἐν BBTC, σ. 282. Πρβλ. Lutter, ἐξ § 55 Anm. 19, σ. 387.

64. Βλ. γενικῶς Glattfelder, Die Aktionärbindungs-Verträge, ἐν ZSR, NF 78 (1959), II σ. 141α ἐπ., Lehner, Die rechtliche Struktur und die Hauptarten

2. Κατὰ μίαν εὐρυτέραν ἔννοιαν τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν, δεσμευμένοι εἶναι ὄχι μόνον αἱ δυνάμει διατάξεως νόμου ἢ ρήτρας καταστατικοῦ καθιστάμεναι τοιαῦται, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖναι τῶν ὁποίων ἡ κυκλοφορία ὑπόκειται εἰς περιορισμούς διὰ συμφωνιῶν ἐνοχικοῦ χαρακτῆρος⁶⁵. Ἡ κατάρτισις τῶν τοιούτων συμφωνιῶν εἶναι δυνατή, βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτονομίας τῆς βουλῆσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν συμβάσεων. Θεωρητικῶς, αὗται δύνανται νὰ ἔχουν ὡς ἀντικείμενον τὴν ρύθμισιν τοῦ τρόπου ἀσκήσεως πάντων τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου. Ἐν τούτοις, πρακτικῶς ἀποβλέπουν εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ τρόπου ἀσκήσεως τῶν δύο βασικῶν δικαιωμάτων, ἤτοι τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου καὶ ἐκείνου τῆς διαθέσεως τῶν μετοχῶν⁶⁶.

Αἱ ἰδιαίτεροι συμβατικαὶ σχέσεις παρέχουν εἰς τοὺς μετόχους τὴν δυνατότητα, ὅπως ἐπιδιώξουν τὴν δημιουργίαν δεσμῶν μείζονος προσωπικοῦ χαρακτῆρος, ἀπαραιτήτων ἢ χρησίμων διὰ τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ κοινοῦ σκοποῦ μέσῳ τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, εἰς ἃς περιπτώσεις ἡ κεφαλαιουχικὴ δομὴ καὶ ἡ θεσμικὴ συγκρότησις τῆς ἐταιρίας ταύτης δὲν ἐπιτρέπουν ἢ δὲν καθιστοῦν ἐφικτὴν τὴν θεραπείαν τῶν τοιούτων ἀναγκῶν⁶⁷.

3. Αἱ ἐν λόγῳ συμβατικαὶ σχέσεις εἶναι ποικιλώνυμοι⁶⁸, δημιουργήματα

der aktienrechtlichen Vorkaufsrechte, ἐν SJZ, 50 (1954), σ.73 ἐπ., Εἰδικώτερον, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ σ. 287 ἐπ., Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 494, Cottino, Le convenzioni di voto nelle società commerciali, Milano, 1958, σ. 9 ἐπ. Περὶ τῆς σχέσεως μεταξὺ ρήτρας δεσμεύσεως καὶ δικαιώματος προτιμήσεως ἐν μεταβιβάσει μετοχῶν, βλ. Berr, L'exercice de pouvoir dans les sociétés commerciales, Paris, 1961, σ.225, ἀνάπτυξιν δὲ τῶν ἐν Γαλλίᾳ χρησιμοποιουμένων ρητρῶν περιορισμοῦ τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἀνάπτυξιν δὲ τῶν ἐν Γαλλίᾳ χρησιμοποιουμένων ρητρῶν περιορισμοῦ τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, βλ. εἰς Molière, Les clauses d'agrément, de préemption, de conservation de l'actif social, ἐν Rev. soc, 1949, σ.241 ἐπ. 359 ἐπ.

65. Sinn, ἐξ, σ.15 ἐπ., Widmer, ἐξ σ. 40-44. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 107 ἐπ.

66. Πρβλ. Glattfelder, ἐξ σ. 154α καὶ 181α ἐπ. Βλ. τὴν ἐνδιαφέρουσαν μελέτην, διὰ τὰς χώρας κυρίως τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, τοῦ Lübbert, Abstimmungsvereinbarungen in den Aktien-und GmbH-Rechten der EWG-Staaten, der Schweiz und Grossbritaniens, Baden, 1971, εἰς τὴν συνεξετάζε-ται καὶ τὸ θέμα τῶν περιορισμῶν τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν εἰς τὰς διαφόρους χώρας (σ. 195 ἐπ., 232 ἐπ., 263 ἐπ., 305 ἐπ., 462 ἐπ.).

67. Πρβλ. Weiss, Das Aktienrecht (Einleitung)-Berner Kommentar, 1965, σ.59, ὑπὸ τὸν τίτλον «Aktienbindungsverträge», Dalmartello, Società tipiche e clausole atipiche, ἐν Riv. dott., comm., 1960, σ.916, Meie z-Hayoz/Schlu ep/Ott, Zur Typologie im schweizerischen Gesellschaftsrecht, ἐν ZSR, 1971, I, σ. 293 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 306.

68. Αἱ σημαντικώτεροι τούτων εἶναι τὰ «Aktionärkonsortien» ἢ «Poolverträge» ἢ «Aktiepolverträge» (sindacati azionari, syndicats de blocage), «Aktionärsyndakate κ.λ.π. Βλ. Spahn, Der Poolvertrag, ἐν SchwAG, 22 (1949/50), σ.1-9, 48-54, Zluhan, Abstimmungsvereinbarungen des privaten Gesellschaftsrechts, ἐν Arch. f. civ. Praxis, 127, σ. 62-87 καὶ 257-308, Müller, Konsortialverträge der Aktionäre

τῆς μακρᾶς πρακτικῆς ἀναγκαιότητος καὶ τῆς ἐφευρετικότητος τῶν μετόχων, καταρτίζονται δὲ ἢ κατὰ σύστασιν τῆς ἐταιρίας, ὡς παράλληλοι πρὸς τὸ καταστατικὸν συμφωνίαι, ἐντασσόμεναι ἢ μὴ εἰς αὐτό, ἢ μεταγενεστέρως, κατὰ τὸ στάδιον τῆς λειτουργίας ταύτης. Αὗται εἶναι ἀμφοτεροβαρεῖς ἢ ἑτεροβαρεῖς συμβάσεις, θετικοῦ ἢ ἀρνητικοῦ περιεχομένου, λειτουργοῦν ὡς σωματειακοῦ χαρακτῆρος ὁργανώσεις, ἀναλόγως ἂν αἱ σχετικαὶ ἀποφάσεις λαμβάνωνται κατὰ πλειοψηφίαν τῶν συμβαλλομένων, καταρτίζονται μεταξὺ πάντων ἢ μέρους τῶν ἐνεστώτων μετόχων, δημιουργοῦν ἢ μὴ, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ὑποχρεώσεις ἐν σχέσει πρὸς τοὺς μελλοντικούς τοιοῦτους, συνομολογοῦνται μόνον μεταξὺ μετόχων ἢ μεταξὺ μετόχων καὶ τρίτων ἢ μετέχει εἰς τὰς τοιαύτας συμφωνίας καὶ ἡ ἰδία ἐταιρία ⁶⁹.

4. Αἱ ἐν λόγῳ συμφωνίαι κατατείνου, βασικῶς, εἰς τὴν ἐκ τῶν προτέρων ρύθμισιν τοῦ τρόπου ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει ἢ ἐν τῷ διοικητικῷ συμβουλίῳ, ἢ τοῦ δικαιώματος ἐκλογῆς (Stimmbindung ἢ Abstimmungsvereinbarung) ⁷⁰. ἀναφέρονται εἰς τὴν ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν διὰ πράξεων ἐν ζωῇ ἢ αἰτίᾳ θανάτου ἢ εἰς τὴν σύστασιν ἐπ' αὐτῶν ἐνεχύρου ἢ ἐπικαρπίας (Verfügungsbindung) ⁷¹. Αἱ τελευταῖαι αὗται συμφωνίαι δυνατόν νὰ συνίστανται εἰς τὴν ἀνάληψιν ὑποχρεώσεως περὶ μὴ μεταβιβάσεως μετοχῶν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἰσχύος των (Sperrkonsortien) ⁷². Αἱ ἐν σχέσει πρὸς τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν συμφωνίαι αὗται προσομοιάζουν ἐν πολλοῖς, ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, πρὸς τὰς ρήτρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, διαφέρουν ὅμως ἐξ αὐτῶν ἀπὸ πλευρᾶς ἐνεργείας καὶ ἀποτελεσματικότητος, κατὰ τὰ κατωτέρω ⁷³.

zur Bildung von Stimmrecht-Konsortien, Freiburg, 1925, σ. 8 ἐπ., H o u i n, Les consortiums d' actionnaires et la protection des minorités dans les sociétés anonymes, ἐν Travaux de l' Association H. Capitan, τόμ. X, Paris, 1956, σ. 195, 204-213, A s c a r e l l i, Limiti di validità dei sindacati azionari, ἐν Studi in materia di società, Milano, 1952, σ. 179 ἐπ.

69. Βλ. G l a t t f e l d e r, *ἔδ* σ. 174α ἐπ., C o t t i n o, Le convenzioni, *ἔδ* σ. 23 ἐπ.

70. Βλ. T u n c, Les conventions relatives au droit de vote et l' organisation des sociétés anonymes, ἐν Rev. gen. dr. comm., 1942, σ. 110 ἐπ.

71. Βλ. F r é, I sindacati azionari e l' inalienabilità delle azioni sindacati, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 439 ἐπ.

72. Εἰς τὴν γαλλικὴν: «syndacats de blocage» καὶ εἰς τὴν ἰταλικὴν: «sindacati di blocco», βλ. K a y s e r, Les syndicats de blocage de titres au porteur, ἐν Riv. crit. de leg. et de jur., 1935, σ. 64-48, C l a t t f e l d e r, *ἔδ* σ. 182α-183α.

73. Βλ. P a t r y, Rapport sur les consortiums d' actionnaires en droit Suisse, ἐν Travaux de l' Association H. Capitant, X, 1959, σ. 213-231, *ἰδ* σ. 227-228, G l a t t f e l d e r, *ἔδ* σ. 182α.

5. Περαιτέρω, αἱ προδιαληφθεῖσαι συμβάσεις εἶναι ἐφήμεροι ἢ μείζονος διαρκείας καὶ διαφορετικῆς ἐντάσεως, ἀναλόγως καὶ τοῦ βαθμοῦ δεσμεύσεως αὐτῶν μετόχων καὶ τῶν συναφῶν συμφωνιῶν διασφαλίσεως τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν ⁷⁴. Οὕτω, τινὲς τῶν συμβάσεων τούτων συνομολογοῦνται διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἢ κατοχυροῦνται διὰ ποινικῶν ρητῶν ἢ διὰ τοῦ διορισμοῦ ἀντιπροσώπου κοινῆς ἐμπιστοσύνης (Treuhänder), εἰς ὃν παραδίδονται αἱ μετοχαὶ εἰς τὸν κομιστὴν ἢ διὰ τῆς παρακαταθέσεως αὐτῶν εἰς τράπεζαν ἢ δι' ἀναλήψεως ὑποχρεώσεως ἐκ μέρους τῶν συμμετεχόντων εἰς τὴν συμφωνίαν, ὅπως διασφαλίσουν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀναλαμβανομένων ὑποχρεώσεων καὶ ὑπὸ τῶν δικαιοδόχων των. Οὐχὶ σπανίως, ἐπίσης, ἡ ἐκτέλεσις τῶν ὡς εἴρηται συμφωνιῶν κατοχυροῦται διὰ τῆς συνδεδυασμένης συνομολογήσεως ὁρων περὶ τὴν ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου καὶ περὶ τὴν διάθεσιν τῶν μετοχῶν, καὶ κυρίως διὰ τῆς καταρτίσεως συμφωνίας προαγορᾶς ἢ προτιμῆσεως ὠριμένων μετόχων ἐν μεταβιβάσει αὐτῶν (Vorkaufs - Kaufs-Vorhandrecht, clause de préemption, clausa di prelazione) ⁷⁵. Συμφώνως πρὸς τὴν ρήτραν ταύτην, ὁ προτιθέμενος νὰ μεταβιβάσῃ τοὺς τίτλους τοῦ μέτοχου ὀφείλει νὰ εἰδοποιήσῃ προηγουμένως τὴν ἑταιρίαν, ἵνα αὕτη διὰ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ὑποδείξῃ τὸν ἀγοραστὴν τῶν μετοχῶν, μέτοχον συνήθως. Ἡ ρήτρα αὕτη ἐμφανίζει προβλήματα ἐν τῇ ἐφαρμογῇ της, ἰδίᾳ κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς καταβλητέας εἰς τὸν μεταβιβάζοντα τῆς πραγματικῆς τιμῆς τῶν πρὸς διάθεσιν μετοχῶν ⁷⁶.

6. Αἱ τελευταῖαι αὗται συμφωνίαι συνηθέστατα συνομολογοῦνται διὰ διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ, αὐτοτελῶς ἢ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ρήτραν δεσμεύσεως καὶ συνιστοῦν ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ περιορισμὸν εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν. Μάλιστα ὑπεστηρίχθη, ὅτι αἱ ρήτραι ἐξαγορᾶς ἢ προτιμῆσεως ἐξομοιοῦνται πρὸς τὰς ρήτρας δεσμεύσεως, ὅταν αὗται, διὰ τῆς συνομολογήσεως ἐν τῷ καταστατικῷ, δὲν ἀποβλέπουν εἰς ὠφέλειαν τῶν κατ' ἰδίαν μετόχων, ἀλλ' ἀποκλειστικῶς ὑπηρετοῦν τὸ ἑταιρικὸν συμφέρον, πρὸς διατήρησιν μακρὰν τῆς ἑταιρίας ἀνεπιθυμήτων προσώπων ⁷⁷.

74. Glattfelder, ἑξ σ. 186α ἐπ.

75. Πρβλ. Βαρβιτσιώτην, ἑξ σ. 109-110, Brenner, Das Vorkaufsrecht an bewegliche Sachen und Wertpapieren, Basel, 1951, σ. 149-162, Lehner, Die rechtliche Struktur und die Hauptarten der aktienrechtliche Vorkaufstrechte, ἐν SJZ, 50 (1954), σ. 73 ἐπ., J ä g g i, Ungelöste Fragen, ἑξ σ. 68 ἐπ.

76. Συναφῶς, βλ. Καραβᾶν, Ἐγχειρίδιον θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν περὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν, Α, 1930, ἀριθ. 134 ἐπ., σ. 99 ἐπ., Καρατζᾶν, ἑξ σ. 93 ἐπ., Λουκόπουλου, ἑξ σ. 232, Βαρβιτσιώτην, ἑξ σ. 107 ἐπ., Escarra - Rault, Soc. Commerciales, III, 1955, ἀριθ. 1224 ἐπ., σ. 301.

77. Οὕτω, J ä g g i, Ungelöste Fragen, ἑξ σ. 69-70, καθ' ὃν συμβάσεις προαγορᾶς, αἵτινες δὲν ἀποβλέπουν ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ὡς ἄνω σκοπὸν, δεόν νὰ καταρτίζωνται δι' ἐνοχικῶν συμβάσεων, ἐκτὸς καταστατικοῦ. Πρβλ. Meier - Hayoz, Der Vorkaufs-

Κατὰ τὴν κρατοῦσαν ἐν Γερμανίᾳ γνώμην, εἰς τὰς συμφωνίας προτιμήσεως ἀποδίδεται ἐνοχικός χαρακτήρ καὶ οὐχὶ ἐμπράγματος τοιοῦτος, ἥτοι αὗται δὲν παράγουν ἐνέργειαν, ἀπορρέουσιν ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν. Ὡς ἐκ τούτου, αἱ ἐν λόγῳ συμφωνίαι δεσμεύουν μόνον τοὺς ἀρχικοὺς μετόχους ⁷⁸. Ἀντιθέτως, κατὰ τὴν κρατοῦσαν ἐν Ἑλβετίᾳ ἄποψιν, τὸ διὰ τοῦ καταστατικοῦ συνομολογηθὲν δικαίωμα προτιμήσεως ἐνεργεῖ ἐναντί πάντων τῶν μετόχων, ἥτοι τῶν ἐνεστώτων καὶ τῶν μελλοντικῶν τοιούτων ⁷⁹.

Β. Διαφορὰ ρήτηρας δεσμεύσεως πρὸς λοιπὰς συμφωνίας.

1. Ὡς ἤδη παρετηρήθη, συνήθης εἶναι ἡ περίπτωσις τῆς ἐν τῷ καταστατικῷ προβλέψεως, κατὰ τρόπον συνδεδευσμένον, τόσον τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ὅσον καὶ τῆς ρήτηρας προτιμήσεως ⁸⁰. Κατὰ τὴν ρύθμισιν ταύτην, ἐὰν ἡ ἐταιρία ἀρνήται τὴν ἐγκρίσιν τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν, ὑποχρεοῦται ὅπως ἐξαγοράζῃ τὰς ἐν λόγῳ μετοχάς, δι' ὑποδεικνυμένων ὑπ' αὐτῆς προσώπων καὶ μόνον ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ταύτην δύναται νὰ μὴ ἐγκρίνῃ τὴν μεταβίβασιν ⁸¹. Ὁ τοιοῦτος συνδυασμὸς ἀμβλύνει τὰς συνεπείας τῆς ἀμιγυῶς

fall, ἐν ZBGR, 45 (1964), σ. 257 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 258. Κατὰ τὸν P f e n n i n g e r, Vin-kulierte Aktien und ihre Aktualität heute, ἐν SchwAG, 37 (1965), σ. 233 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 240, αἱ συμφωνίαι προτιμήσεως συνιστοῦν ἐξησθετισμένην ἢ ὑποδεστέραν μορφήν δεσμεύσεως μετοχῶν. Βλ. συναφῶς, F r o m e r, Schutz der Aktiengesellschaft vor fremdem Einfluss, ἐν ZSR, NF 80 (1961), II, σ. 149-150 σημ. 55, καθ' ὃν ἡ ἐταιρία δύναται νὰ ἀρνήθῃ ἀγοραστὴν μετοχῶν ἐὰν ἐταῖρος εἶναι ἔτοιμος πρὸς ἀπόκτησίν του, ὡς καὶ B a r, Aktuelle Fragen des Aktienrechtes, ἐν ZSR, NF 85 (1966), II, σ. 326 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 496 ἐπ.

78. Βλ. A. W i e l a n d, Haben statutarische Vorkaufsrechte an Aktien obligatorische oder aktienrechtliche (dingliche) Wirkung?, ἐν SchwAG, 27 (1954/55), σ. 152 ἐπ., S c h u c a n y, Die Wirkung statutarischer Vorkaufsrechte an Aktien gegenüber Dritterwerben, ἐν SchwAG, 27 (1954/55), σ. 63 ἐπ., τὸν A ὕ τ ὶ ν Übertragungsbeschränkungen, ἐν SchwAG, 33 (1960/61), σ. 243 ἐπ., P e s t a l o z z i - H e n g e l e r, ἔξ σ. 106, J ä g g i, Ungelöste Fragen, ἔξ σ. 68 ἐπ., D ü r i n g e r - H a c h e n b u r g, Das Handelsgesetzbuch, 1930-1932, § 211 Anm. 10, σ. 73α.

79. B a r, ἔξ σ. 496 καὶ αὐτόθι παραπομπαί, L e h n e r, Die rechtliche Struktur, ἔξ σ. 73 ἐπ., B G E 81 II σ. 202. Κατὰ τὸν F v. S t e i g e r, Das Vorkaufsrecht und Kaufsrecht an Aktien, ἐν SchwAG, 16 (1943/44), σ. 1 ἐπ., τὸ ἐν τῷ καταστατικῷ προβλεπόμενον δικαίωμα προτιμήσεως ἔχει ἐν εἴδους ἐμπραγμάτου ἐνεργείας, ὁμοίας πρὸς τὸ εἰς τὸ βιβλίον μεταγραφῶν καταχωρούμενον ἐμπράγματον δικαίωμα.

80. Βλ. Τ σ ι ρ ι ν τ ᾶ ν η ν, Ἡ κατοχύρωσις, ἔξ σ. 555 σημ. 16, Λ ο υ κ ὀ π ο ὕ λ ο ν, (γνωμ/σις), ἔξ σ. 234 ἐπ., Β α ρ β ι τ σ ι ῳ τ η ν, ἔξ σ. 109-110, Κ α ρ α β ᾶ ν, Ἐγγειρίδιον θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν, I, 1930, σ. 100-101, Ν. Ρ ὀ - κ α ν, Τὰ ὅρια, ἔξ σ. 214-215, Μ ο υ μ ο ὄ ρ η ν, ἔξ σ. 173 ἐπ.

81. Βλ. D e M a r t i n i, Esecuzione in forma specifica del patto di prelazione riguardando il trasferimento di azioni nominative, ἐν Riv. dir. comm., 1954, I, σ. 116 ἐπ.

έφαρμογής τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ⁸².

2. Νομίζομεν, ἐν τούτοις, ὅτι ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς ἐρμηνευμένης διατάξεως τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, μόνη δυνατὴ ρήτρα, περιορίζουσα τὴν ἐλευθερίαν μεταβιβάσεως μετοχῶν, ἥτις δύναται νὰ διατυπωθῇ ἐν τῷ καταστατικῷ μετ' ἐμπραγμάτου ἐνεργείας, εἶναι ἡ περὶ δεσμεύσεως αὐτῶν ρητῶς ἐν τῷ νόμῳ προβλεπομένη. Συνεπῶς, ἡ περὶ δικαιώματος προτιμήσεως ἢ ἐξαγορᾶς μεταβιβαζομένων μετοχῶν ρήτρα μετ' ἐνεργείας ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, ἦτοι μετ' ἐμπραγμάτου ἐνεργείας, δὲν δύναται νὰ συνομολογηθῇ ἐγκύρως ἐν τῷ καταστατικῷ. Τοιαῦται ρῆτραι, ἐνοχικοῦ καθαρῶς χαρακτῆρος, δύνανται μὲν νὰ περιληφθοῦν ἐν τῷ καταστατικῷ, ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει δεσμεύεται προσωπικῶς ὁ συμβληθεὶς μέ-
 ὀφειλέτης καὶ ὄχι ὁ ἀποκτῶν τὰς μετοχὰς ὡς τοιοῦτος ⁸³.

8. Ἐκ τῶν ἐν γενικότητι προεκτεθέντων, προκύπτει ὅτι, ἐνῶ ἡ δέσμευσις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἶναι δυνατόν νὰ συντελεσθῇ μόνον διὰ διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ, αἱ συγγενεῖς πρὸς αὐτὴν περιοριστικαὶ τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν συμφωνίαι εἶναι δυνατόν νὰ συνομολογηθοῦν καὶ ἐκτὸς τοῦ καταστατικοῦ, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ⁸⁴. Περαιτέρω, εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, «ἡ μεταβίβασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐταιρίας», κατὰ τὸ γράμμα τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως· ἀντιθέτως, εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν, οἱ μεταξὺ τῶν μερῶν καθιδρυσόμενοι σχετικοὶ ἐνοχικοὶ δεσμοὶ καὶ σχέσεις κινούνται καὶ λειτουργοῦν καὶ ἐκτὸς τῆς σωματειακῆς ὀργανώσεως τῆς ἀνω-
 νύμου ἐταιρίας καὶ τοῦ ρυθμίζοντος αὐτὴν δικαίου ⁸⁵.

82. Βλ. Τσιριντζάνη ν, Ἡ κατοχύρωσις, ἐξ σ. 555 σημ. 17, I m m e n g a, Die personalistische Kapitalgesellschaft, 1970, σ. 32. Τὸν τοιοῦτον συνδυασμὸν προτείνει ὁπως καθιερωθῇ νομοθετικῶς ἐν Ἰταλίᾳ ὁ F. Ferrara, La riforma, ἐξ σ. 189, συμφῶ-
 νως πρὸς τὸ σχέδιον τοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος τοῦ 1925. Τὸν συνδυασμὸν τοῦτον προβλέπει
 ρητῶς ὁ ὑπ' ἀριθ. 66-537/24.7 1966 γαλλικὸς νόμος περὶ ἐμπορικῶν ἐταιριῶν, ὅστις ἐν
 ἄρθρῳ 275 παρ. 2 ὀρίζει: «si la société n' agrée pas le cessionnaire proposé, le conseil
 d' administration . . . sont tenus . . . de faire ecquerir les actions».

83. Βλ. κατωτέρω σ. 432 ἐπ. B a r z-B r ö n n e r-K l u g, ἐξ § 68 Anm. 2, σ. 515, καθ' οὓς πᾶς ἕτερος περιορισμὸς τῆς μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, πλὴν τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῆς ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας, εἶναι ἄκυρος: «auch ein Vorkausrecht kann der AG nicht satzungsmässig, sondern nur schuldrechtlich eingeräumt werden», L u t-
 t e r, ἐξ § 68 Anm. 23 καὶ 27, σ. 531 καὶ 532, G o d i n—W i l h e l m i, ἐξ § 61 Anm. 12, σ. 256, F l e c h t h e i m, ἐξ § 222 Anm. 7, σ. 175α, ὁ Αὐτός, Kartell-
 recht, 1924, σ. 21, S t a u b—P i n n e r, ἐξ § 222 Anm. 6, σ. 213, Ἄλλως N i e t-
 g o l d, ἐν J W, 1926, σ. 531. Πρβλ. A. W i e l a n d, Haben statutarische, ἐξ σ. 154, S c h u c a n y, Die Wirkung, ἐξ σ. 64.

84. Κατὰ τὸν K. L e h m a n n, ἐξ II, σ. 111 καὶ 113-114, τὴν ἀνάγκην καθιερώ-
 σεως τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως διὰ τοῦ καταστατικοῦ δὲν ἀναπληροῖ ἡ μνεῖα ταύτης μόνον ἐπὶ τῶν μετοχῶν, Πρβλ. L a n z, Die heutige Praxis, ἐξ σ. 211 καὶ 246 ἐπ., W i d-
 m e r, Statutarisches, ἐξ σ. 41, L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 23, σ. 531.

85. Ὡς παρατηρεῖ ὁ K. L e h m a n n, ἐξ σ. 112, ἡ δημιουργία ἐνοχικῶν σχέσεων

Ἐξ ἄλλου, ἐνῶ διὰ τῆς ρήτηρας περὶ δεσμεύσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἢ μεταβίβασις αὐτῶν, ὡς ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας, περιορίζεται κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν· ἐπὶ τῶν συναφῶν συμφωνιῶν περιορισμοῦ τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν, ἰδίᾳ ἐπὶ προβλέψεως τοῦ δικαιώματος προτιμήσεως, αἱ μετοχαὶ καθίστανται μεταβιβάσταί, μετὰ τὴν τήρησιν ὀρισμένης διαδικασίας ἢ τὴν πλήρωσιν ὀρισμένων προϋποθέσεων, ὡς ὅταν ὁ ὑπὲρ οὗ προβλέφθῃ τὸ δικαίωμα προτιμήσεως δὲν ἐπιθυμῇ νὰ τὸ ἀσκήσῃ⁸⁶.

4. Γενικῶς εἰπεῖν, ὁ περιορισμὸς τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν διὰ τῆς δεσμεύσεως αὐτῶν εἶναι αὐστηρότερος καὶ ἀποτελεσματικώτερος, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν δι' αὐτῆς ἐπιδιωχόμενον σκοπόν, ἐναντι τῶν περιορισμῶν ἐκ συμφωνιῶν ἐνοχικοῦ χαρακτῆρος⁸⁷. Συναφῶς παρατηρητέον, ὅτι αἱ τελευταῖαι αὐτῶν συμφωνίαι, ὡς συνιστᾶσαι ἐνοχικοὺς δεσμοὺς μόνον μεταξὺ τῶν μετόχων καὶ ὅχι δεσμοὺς ἀφορῶντας εὐθέως εἰς αὐτὰς ταύτας τὰς μετοχάς, δὲν ἐνεργοῦν

μεταξὺ τῶν μετόχων ἴσταται ἐκτὸς τῆς σωματειακῆς ὁργανώσεως τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας: «weil der obligatorisch Berechtigte in gar kein mitgliedsschaftliches Verhältnis zur Aktiengesellschaft treten würden». Πρβλ. S t u b e r, Aktionärkonsortien, Zürich, 1944, σ. 18-19. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν, αἱ μεταξὺ τῶν μετόχων συμφωνίαι περὶ τὴν ἀσκήσιν τῶν δικαιωμάτων των συνιστοῦν ἐνοχικὰς συμβάσεις καὶ οὐχὶ τοιαύτας τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, βλ. Müller, ἔδ σ. 13, Z l u h a n, ἔδ σ. 81-82, W e i s s, ἔδ σ. 59, P a r t y, ἔδ σ. 218, M o s e r, Die Ausübung des Aktienstimmrechts nach schweizerischem, sowie nach deutschem und italienischem Recht, Zürich, 1945 σ. 74, P e t e r s, Die Ezzwingbarkeit vertraglicher Stimmrechtsbindungen, ἐν Arch.f.civ. Praxis, 156 (1957), σ. 311 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 313. Ἄλλως, B a a d e n, Stimmrechtsbindungsverträge und Stimmenkauf, Köln, 1935, L a s s i n g, Abstimmungvereinbarungen als Mittel zur Beherrschung der Aktiengesellschaft, Leipzig, 1934, σ. 11-12.

86. Ὡς παρατηρεῖ ὁ E s c a r r a, Les restrictions, ἔδ σ. 345, διὰ τῆς καταρτίσεως τῆς συμφωνίας ἐξαγορᾶς τῶν μετοχῶν (clause de préemption), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ρήτηραν δεσμεύσεως ἢ ἐγκρίσεως (clause d'agrément): «La vent ne sera plus étouffée ou paralysée, l'actionnaire n'est plus privé du droit, si précieux pour lui, de réaliser sa valeur et de la convertir en argent. Seulement, c'est la société qui lui versera le prix, en se substituant à l'acheteur qu'il avait désigné». Πρβλ. W i d m e r, ἔδ σ. 41, P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien und ihre Aktualität heute, ἔδ σ. 240.

87. Κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ E s c a r r a, Les restrictions, ἔδ σ. 345: «La clause d'agrément pur et simple a l'inconvénient de rendre l'actionnaire prisonnier de son titre, lorsqu'il ne parvient pas à trouver un cessionnaire agréé du conseil ou de l'assemblée». Ἡ ἔκφρασις αὕτη, ὅτι ὁ μέτοχος διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως καθίσταται «αἰχμάλωτος τοῦ τίτλου», καθιερώθη ἐκτοτε μεταξὺ τῶν μελετητῶν τοῦ θέματος. Οἶτω T σ ι ρ ι ν τ ᾶ ν η ς, Ἡ κατοχύρωσις, ἔδ σ. 555 σημ. 16, Π α σ σ ι ᾱ ς, I, ἔδ σ. 364, E s c a r r a, Cours de droit commerciaux, 1952, N. 744, σ. 452-453, H a m e l - L a g a r d e, Traité de droit commerciaux, I, 1954, N. 529, σ. 651, P i c - K r e h e r, Des sociétés commerciales, II, 1948, N. 727-727 bis, σ. 52-53, E s c a r r a - R a u l t, Traité theor. et prat. dr. commerciales, III, 1955, N. 1224 ἐπ., σ. 299 ἐπ., M o l i é r a c, Manual des sociétés, 1959, N. 824, σ. 14-15.

ἐμπραγμάτως ἔναντι τῶν τρίτων, δὲν ἀποτελοῦν περιορισμούς προσιδιάζοντας εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν τούτων τῶν μετοχῶν καὶ δὲν πλήττουν ἀμέσως αὐτὸ τοῦτο τὸ δικαίωμα διαθέσεως⁸⁸.

5. Ἡ διατύπωσις τοῦ ἡμετέρου νόμου (παρ. 8 ἄρθρου 3 νόμου 2190 / 1920) οὐδεμίαν ἀμφισβήτησιν καταλείπει, ὅτι δι' αὐτοῦ εἰσήχθη εἰς τὸ ἡμέτερον δίκαιον ὁ θεσμός τῆς δεσμεύσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐν τῇ στενῇ ἐννοίᾳ, ἥτοι ἐν κυριολεξίᾳ, ὡς οὗτος διεμορφώθη ἐν τῇ πράξει, ἔτυχε θεωρητικῆς ἐπεξεργασίας καὶ καθιερώθη διὰ τῆς νομοθετικῆς παραδοχῆς ὑπὸ πλείστων ξένων νομοθεσιῶν⁸⁹. Καὶ τοῦτο, διότι, ἐν τῇ ὥς εἴρηται διατάζει τοῦ ἡμετέρου δικαίου, γίνεται σαφῶς λόγος περὶ ἐξαρτήσεως τῆς μεταβιβάσεως τῶν ὑπὸ δέσμευσιν μετοχῶν ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας, τοῦτόπερ συνιστᾷ τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ὑπάρξεως τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως.

Ἡ τοιαύτη σαφὴς ρύθμισις δὲν ἀπαντᾶται, ἐπὶ παραδείγματι, ἐν τῷ ἰταλικῷ δικαίῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ σχετικὴ διάταξις ὁμιλεῖ «περὶ εἰδικῶν ὥρων» (*particolari condizioni*), εἰς οὓς δύναται τὸ καταστατικὸν νὰ ὑποβάλλῃ τὴν ἐκποίησιν τῶν μετοχῶν⁹⁰. Ἐν τῷ δικαίῳ τούτῳ, δὲν γίνεται λόγος περὶ τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἐταιρίας. Ὡς ἐκ τούτου, ἐτέθη θέμα⁹¹, ὡς πρὸς τὸ ἂν ἡ ρήτηρα δεσμεύσεως (*clausola di gradimento*) καθιεροῦται εὐθέως ὑπὸ τοῦ ἰταλικοῦ δικαίου, ἂν εἶναι δυνατὴ ἡ συνομολόγησις αὐτῆς, ὡς καὶ περὶ τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἐκτάσεως ἐφαρμογῆς τῆς.

6. Τέλος, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐνέργειαν καὶ ἀποτελεσματικότητα τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, συγκριτικῶς πρὸς τὰς ἐνοχικάς συμφωνίας περὶ περιορισμῶν τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, παρατηροῦμεν, ἐν συμπεράσματι, τὰ ἀκόλουθα.

α) Ἡ ρήτηρα δεσμεύσεως προστατεύει εὐθέως τὸ ἐταιρικὸν συμφέρον καὶ τὴν ἐταιρικὴν περιουσίαν, ἐπὶ παραδείγματι διὰ τῆς μέσῃ ταύτης ἀποφυγῆς περιμελεύσεως μὴ ἀποπληρωθεισῶν μετοχῶν εἰς χεῖρας ἀναξιοχρέων προσώπων· αἱ ἐνοχικαὶ συμφωνίαι μεταξὺ μετόχων ἐνεργοῦν ἀμέσως μόνον μεταξὺ αὐτῶν καὶ κατὰ βάσιν ἐξυπηρετοῦν τὰ συμφέροντα τῶν συμβαλλομένων μερῶν⁹².

88. Πρβλ. *Part y*, ἐξ σ. 227-228, *Glattfelder*, ἐξ σ. 173α-174α σημ 5.

89. Βλ. κατωτ. σ. 434-435.

90. Ἄρθρον 2355 παρ. 3 cod. civ.: «L'atto costitutivo può sottoporre a particolari condizioni l'alienazione delle azioni nominative».

91. Βλ. *Bigiavi*, *La clausola di gradimento al trapasso di azioni*, ἐν *Riv. tr. pr. civ.*, 1953, σ. 1 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 3 ἐπ.

92. Βλ. Πρβλ. *Γεωργακόπουλον*, *Τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν*, ἐξ II, σ. 52, *Lutter*, ἐξ § 68 Anm. 23, σ. 531, *Ascarelli*, *Sui limiti*, ἐξ σ. 287, *Pestalozzi-Hengeler*, ἐξ σ. 107.

β) Ἡ ρήτρα δεσμεύσεως διασφαλίζει τὴν ἔναντι τῆς ἑταιρίας ἀνεργεῖαν τῆς ἀνευ ἐγκρίσεως ταύτης μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἀλλὰ δὲν ἐκθέτει τὸν κατὰ παράβασιν τῆς ρήτρας ἐκποιοῦντα εἰς ὑποχρέωσιν ἀποζημιώσεως τῆς ἑταιρίας· ἀντιθέτως, ὁ ἄθετῶν ἀντίστοιχον ἐνοχικὴν ὑποχρέωσιν, ἀπορρέουσιν ἐξ ἐνοχικῆς συμφωνίας μεταξὺ μετόχων, δύναται νὰ ὑπέχη ἔναντι τῶν ἀντισυμβαλλομένων του ὑποχρέωσιν ἀποζημιώσεως⁹³.

γ) Ἡ ρήτρα δεσμεύσεως διασφαλίζει, ἀναμφιβόλως, τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωκομένου δι' αὐτῆς σκοποῦ καὶ ἔναντι τῶν μελλοντικῶν μετόχων αὐτῆς, διότι αὕτη ἀντιτάσσεται, λόγῳ τοῦ καταστατικοῦ χαρακτῆρος της, ἔναντι παντὸς ἀποκτῶντος· ἀντιθέτως, ὁ ἐξ ἐνοχικοῦ δεσμοῦ περιορισμὸς ἐκποιήσεως μετοχῶν δὲν προβάλλεται ἔναντι μὴ συμβαλλομένου⁹⁴.

VIII. Ρήτρα δεσμεύσεως καὶ μονοπρόσωποι ἀνώνυμοι ἑταιρίαι.

A. Γενικαὶ παρατηρήσεις.

1. Ἐτερον ἐκ προοιμίου ἐρευνητέον θέμα εἶναι τὸ κατὰ πόσον εἰς τὰς ἀωννύμους ἑταιρίας μὲ ἓνα μέτοχον (Einmann - Aktiengesellschaft) καθίσταται δυνατὴ ἡ λειτουργία τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἰδίᾳ εἰς τὴν περίπτωσιν ἐκείνην, καθ' ἣν τὸ καταστατικὸν ὀρίζει ὅτι ἡ ἔγκρισις, διὰ τὴν μεταβίβασιν αὐτῶν παρέχεται ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῶν μετόχων.

93. Βλ. Lutter, ἐξ § 68 Anm. 23, σ. 531 : «Durch die Vinkulierung kann jedoch praktisch gesichert werden, dass der Aktionär seiner Verpflichtung nachkommt und dass sie auch jeder Erwerber übernehmen muss». Πρβλ. Γεωργακόπουλον, Τὸ δίκαιον τῶν ἑταιριῶν, II, ἐξ σ. 52, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ σ. 288.

94. Βλ. E. Schucany, Aktienrechts—Kontroversen : Statutarische Übertragungsbeschränkungen, ἐν SchwAG, 1961, σ. 243-246, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ σ. 288, καθ' ὃν ἡ ἐνοχικὴ συμφωνία μεταξὺ πάντων τῶν μετόχων περὶ μὴ μεταβιβάσεως μετοχῶν (sindacato di blocco), καθίσταται ἀποτελεσματικωτέρα, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ρήτραν δεσμεύσεως, ὅταν συνοδεύηται ὑπὸ προσθέτων συμφωνιῶν καταβολῆς ποινικῶν ρητρῶν, καταθέσεως τῶν μετοχῶν εἰς πρόσωπον κοινῆς ἐμπιστοσύνης καὶ ἐξασφαλίσεως αὐτῆς ἐξ ἐμμέσων παραβάσεων, ὡς διὰ τῆς προβλέψεως ὑποχρέωσιν τῶν μετοχόντων εἰς τὴν συμφωνίαν, ὅπως δεσμεύουν μὲ τὰς ἐκ ταύτης ὑποχρεώσεις καὶ τοὺς δικαιούχους των. Κατὰ τὴν Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 107, αἱ ἐν λόγῳ ἐνοχικαὶ συμφωνίαι εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκτήσουν ἐμπράγματον ἐνεργεῖαν, (Verdinglichung), ὅταν ἀφαιρῇται ἀπὸ τὸν μέτοχον ἡ ἐξουσία διαθέσεως τῶν μετοχῶν του, ἐπὶ παραδείγματι διὰ τῆς παρακαταθέσεως αὐτῶν, καὶ συμφωνῇται μετὰ τῆς ἑταιρίας, ἐκτὸς καταστατικοῦ, ὅτι μόνον μετὰ τὴν συγκατάθεσιν ταύτης θὰ πραγματοποιῇται ἡ διάθεσις τῶν μετοχῶν. Κατὰ τὸν Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 494, αἱ συνήθεις μέθοδοι πρὸς διατήρησιν τοῦ status quo τῶν μετοχῶν εἶναι: α) τὰ μετοχικὰ συνδικάτα ἀκίνητοποιήσεως τῶν

Τὸ θέμα ἀνακύπτει, καθ' ὅσον, ὑπὸ τοιαῦτα περιστατικά, ἡ ἀποφασίζουσα τὴν χορήγησιν τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας γενικὴ συνέλευσις ἀπαρτίζεται ἐκ μόνου τοῦ μετόχου, ὅστις καὶ μεταβιβάζει δεσμευμένας ὀνομαστικάς μετοχάς του ⁹⁵. Ἦτοι, γενικὴ συνέλευσις καὶ μεταβιβάζων μέτοχος συμπίπτουν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ἐν τῇ ὡς εἴρηται περιπτώσει, ὥστε, κατὰ μίαν ἄποψιν καὶ τὸ συμφέρον τοῦ μοναδικοῦ μετόχου νὰ μὴ διαφοροποιῇται ἐναντι ἐκείνου τῆς ἐταιρίας καὶ περισσὸν τυπικισμὸν νὰ συνιστᾷ ἡ σύγκλησις τῆς γενικῆς συνελεύσεως διὰ τὴν λήψιν τῆς περὶ ἐγκρίσεως σχετικῆς ἀποφάσεως.

2. Εἶναι προφανὴς ἡ συνάρτησις τοῦ ζητήματος τούτου μὲ τὴν ὅλην προβληματικὴν ἀξιολογήσεως, ἣν γεννᾷ ἡ ἀναγνώρισις καὶ λειτουργία τῆς μονοπροσώπου ἀνωνύμου ἐταιρίας—ἐν σχέσει πρὸς τὰ διὰ τῆς πολυπροσώπου ἀνωνύμου ἐταιρίας ἐπιδιωκόμενα καὶ προστατευόμενα συμφέροντα—ἐνεκα τῶν ἀναφουρένων δυσχερειῶν συγκροτήσεως καὶ λειτουργίας τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένων θεσμικῶν ὀργάνων τῆς, πρὸς προστασίαν τῶν ἐν λόγῳ συμφερόντων, εἰς ἣν περιπτώσιν αἱ μετοχαὶ συγκεντροῦνται εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς μετόχου ⁹⁶.

Τὸ ὅλον θέμα τῶν μονοπροσώπων ἀνωνύμων ἐταιριῶν συνεζητήθη κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ ἡμφισβητήθη ἡ νομιμότης τῆς ὑπάρξεως καὶ λειτουργίας των ⁹⁷. Ἰδιαιτέρως ἐπίμαχον ὑπῆρξε τὸ σημεῖον τοῦ παραδεκτοῦ τῆς χρησιμοποίη-

μετοχῶν (*sindacati azionari di blocco*), διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ διατήρησις τῶν μετοχῶν ὑπὸ τῶν ἀρχικῶν δικαιούχων των, β) ἡ συνομολόγησις τοῦ δικαιώματος προτιμήσεως (*diritto di prelazione*) τῶν λοιπῶν μετόχων, ἐν ἐκποιήσει τῶν μετοχῶν ὑπὸ τιμῆς αὐτῶν καὶ γ) ἡ ἐκδοσις μετοχῶν μὲ δικαίωμα πολλαπλῆς ψήφου (*azioni di voto plurimo*), δυνάτοτης ἧτις παρέχεται ὑπὸ τινων νομοθεσιῶν. Ἠβλ. F r o m e r, Schutz, ἐξ σ. 138 ἐπ.

95. Βλ. τὰς εἰδικὰς μελέτας τῶν W i l h e l m i, Übertragung vinkulierter Namenaktien durch den Alleinaktionär, ἐν NJW, 1952, σ. 324 ἐπ. καὶ B o e s e b e c k, Nochmals : Übertragung vinkulierter Namenaktien, durch den Alleinaktionär, ἐν NJW, 1952, σ. 1116 ἐπ.

96. Ἐπὶ τοῦ θέματος, βλ. παρ' ἡμῶν K. Ρ ό κ α ν, Συγκέντρωσις μετοχῶν εἰς χεῖρας ἐνὸς μετόχου, ἐν Μελ. ἐμπ. δικ. I, ἐξ σ. 311, Μ π α μ π ο ύ κ η ν, Μονοπρόσωπος ἐταιρία, ἐν ἙΕμΔ, 1966, σ. 185 ἐπ., Ν ι κ ο λ ε τ ό π ο υ λ ο ν, Μονοπρόσωπος ἀνώνυμος ἐταιρία, ἐν Δελτ. Ἑμπ. Βιομ. Ἐπιμ. Ἀθηνῶν, 1960, σ. 24 ἐπ.

97. Ἐπὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου θέματος, βλ. S e r r n s c h e i m, Die Einmann-gesellschaft, Giessen, 1931, σ. 13 ἐπ., B r o m b a c h, Die Vereinigung aller Anteile einer Aktiengesellschaft oder Gesellschaft mit beschränkter Haftung in einer Hand (one man company) nach deutschem Recht und ausländischen Rechten, Berlin, 1929, σ. 12 ἐπ., F e h r, Die Einmanngesellschaft nach schweizerischem Recht, St. Gallen, 1931, σ. 6 ἐπ., S e e m a n n, Der Erwerb sämtlicher Geschäftsanteile durch die Gesellschaft mit beschränkter Haftung, Rostock, 1930, σ. 7 ἐπ., ὡς καὶ τὴν πρόσφατον μελέτην τοῦ G r i s o l i, Le società con un solo socio, Padova, 1971, ἰδίᾳ σ. 100 ἐπ.

σεως τοῦ τύπου τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας διὰ τὴν ἄσκησιν ἀτομικῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος μετὰ περιορισμένης εὐθύνης, ἀντὶ τῆς κατὰ νόμον ἀπεριορίστου, πρᾶγμα ὑπερ ἐπιτυχάνεται διὰ τῆς συγκεντρώσεως ἀπασῶν τῶν μετοχῶν τῆς εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς προσώπου ⁹⁸.

Ἐν περιελεύσει τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας εἰς τοιαύτην κατάστασιν, διηρηνήθη τὸ ζήτημα τοῦ τρόπου λειτουργίας τῶν ἐταιρικῶν ὀργάνων καὶ τῆς δυνατότητος ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ νόμου καὶ τοῦ καταστατικοῦ, πρὸς προστασίαν τῶν συμφερόντων τῶν τρίτων καὶ τῶν γενικωτέρων τοιούτων, κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ἐν λόγῳ μονοπροσώπου ἐταιρίας ⁹⁹.

Ὁρθῶς παρατηρήθη συναφῶς, ὅτι εἰς τὴν ἐταιρίαν ταύτην ὁ τύπος καὶ τὸ περιεχόμενον δὲν συμπίπτουν. Διότι, κατὰ τὸν τύπον, ἡ ἀνώνυμος ἐταιρία μὲ ἓνα μέτοχον συνιστᾷ μίαν ἐταιρίαν. Κατὰ τὸ περιεχόμενον ὅμως, πρόκειται περὶ ἀτομικῆς ἐπιχειρήσεως, ἥτοι περὶ ἐπιχειρήσεως τοῦ ἑνὸς φυσικοῦ προσώπου. Ἐπειδὴ τὸ περιεχόμενον καὶ ἡ οὐσία δέον νὰ ἐπικρατοῦν τοῦ τύπου καὶ τοῦ σχήματος, θὰ ἔδει ὁ μόνος μέτοχος νὰ εὐθύνεται καὶ μὲ τὴν ἀτομικὴν του περιουσίαν διὰ τὰ χρέη τῆς ἐταιρίας, καθ' ὅσον περιορισμὸς τῆς εὐθύνης εἶναι δυνατὸς μόνον παρὰ τῇ ἐταιρίᾳ, οὐχὶ ὅμως καὶ παρὰ τῇ ἀτομικῇ ἐπιχειρήσει ¹⁰⁰.

Ἐν τούτοις, ἐπεκράτησεν ἡ ἄποψις ὅτι ὁ μοναδικὸς μέτοχος δὲν εὐθύνεται μετὰ τῆς προσωπικῆς του περιουσίας διὰ τὰ ἐταιρικά χρέη καί, οὕτω, ἐν προκειμένῳ, ὁ τύπος ἐπεκράτησε τῆς οὐσίας ¹⁰¹.

3. Ἐν συνεπείᾳ ὅθεν πρὸς τὴν τοιαύτην διαπίστωσιν καὶ πρὸς ἐξισορρό-

98. Βλ. Κ. Μπαμπούκην, *ἔδ* σ. 187 ἐπ., Siebel, Die «gefährliche» Einmannsgesellschaft, ἐν JZ, 1953, σ. 724 ἐπ., Schilling, Die Einmannsgesellschaft und das Einzelunternehmen mit beschr. Haftung, ἐν JZ, 1953, σ. 161 ἐπ., Schumacher, Die Gleichstellung der GmbH mit ihren Gesellschaftern, ἐν JW, 1937, σ. 2249 ἐπ.

99. Reinhard, Gedanken zum Identitätsproblem bei der Einmannsgesellschaft, ἐν Μελέταις πρὸς τιμὴν H. Lehmann, II, Berlin-Leipzig, 1956, σ. 576 ἐπ. Serick, Rechtsform und Realität juristischer Personen. Eine rechtsvergleichender Beitrag zur des Frage Durchgriffs auf die Personen oder Gegenstände hinter der juristischen Personen, Berlin-Tübingen, 1955, σ. 17 ἐπ., 33 ἐπ., 111 ἐπ.

100. Πρβλ. Wilhelmi, *ἔδ* σ. 324.

101. Βλ. Fehr, *ἔδ*, σ. 76 ἐπ., Wilhelmi, *ἔδ* σ. 324, Sernsheim, *ἔδ* σ. 53 ἐπ., Brombach, *ἔδ* σ. 34 ἐπ. Βλ. ὅμως Müller-Erzbach, Umgestaltung der Aktiengesellschaft zur Kerngesellschaft Verantwortungsvoller Grossaktionäre, ἐν Gesellschaftsrechtl. Abh., 1929, σ. 37 ἐπ., Klausning, Das Kommende Aktienrecht, DJZ, 40, σ. 1135 ἐπ. Κατὰ τὸ ἄρθρον 2362 cod. civ., εἰς περίπτωσιν ἀδυναμίας πληρωμῶν ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, διὰ τὰς ἐταιρικὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ἀνακύψασας κατὰ τὴν περίοδον συγκεντρώσεως τῶν μετοχῶν εἰς ἓν μόνον πρόσωπον, τοῦτο εὐθύνεται ἀπεριορίστως. Βλ. Prozzillo, La società per azioni con un solo azionista, ἐν Riv. fal., 1957, I, σ. 118 ἐπ.

πῃσιν τῶν προστατευτέων συμφερόντων, ὁ συνεχίζων τὴν λειτουργίαν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας μόνος μέτοχος — ὅστις οὕτω ἀπολαμβάνει τοῦ σοβαροῦ πλεονεκτήματος τοῦ περιορισμοῦ τῆς εὐθύνης του — θὰ πρέπει, ἀντιστοίχως, νὰ δέχεται τὸ μειονέκτημα τῆς κατ' ἀρχὴν τηρήσεως τῶν τύπων καὶ τῶν διατάξεων ἐκείνων τοῦ νόμου καὶ τοῦ καταστατικοῦ, οἱ ὅποιοι ἀποβλέπουν εἰς τὴν προστασίαν τῶν εὐρυτέρων συμφερόντων, τῶν ἐπιδιωκομένων διὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας ¹⁰².

4. Ὅπως δὴποτε, τὸ ὅλον θέμα δὲν συναρτᾶται μόνον πρὸς τὴν ἐρμηνείαν τῶν συγκεκριμένων διατάξεων τοῦ νόμου καὶ τοῦ καταστατικοῦ, ὑπὸ τὸ εἰδικὸν πρῖσμα τοῦ δυνατοῦ ἢ δεδικαιολογημένου τῆς ἐφαρμογῆς των, κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς μονοπροσώπου ἐταιρίας ¹⁰³.

Τοῦτο ἀνάγεται καὶ εἰς τὴν ὅλην θεώρησιν τῆς ἀποστολῆς τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἐν λόγῳ ἐταιρίας ἐν τῇ συγκεκριμένῃ ἐννόμῳ τάξει. Συνεπῶς, ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐν προκειμένῳ ἐξεταζόμενον θέμα ἄλλη εἶναι δι' ἐκείνους ¹⁰⁴, οἱ ὅποιοι ὑποστηρίζουν ὅτι τὸ νομικὸν πρόσωπον συνιστᾷ μέσον διὰ τὴν καλλιτέραν πραγματικοποίησιν τῶν συμφερόντων τῶν ἐκάστοτε ἐνεστώτων μετόχων· διάφορος δὲ εἶναι διὰ τοὺς φρονούντας ¹⁰⁵, ὅτι τὸ συμφέρον τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας δὲν συμπίπτει πάντοτε μὲ τὸ συμφέρον τοῦ συνόλου τῶν μετόχων, ἀλλ' εἶναι εὐρύτερον αὐτοῦ, ὡς περιλαμβάνον καὶ τὰ συμφέροντα τῶν ἐταιρικῶν δανειστῶν, τῶν μελλοντικῶν ἐταίρων καί, εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, τὸ γενικώτερον τοιοῦτον.

Ἀνεξαρτήτως πάντως τῆς ἀνωτέρω διαφοροποιημένης θέσεως, γίνεται δεκτὸν ὅτι ὁ μόνος μέτοχος ὀφείλει εἰς ὅλας τὰς ἐνεργείας καὶ ἀποφάσεις του, αἱ ὅποια ἀπτονται ἢ θίγουν τὴν ἐταιρικὴν περιουσίαν, νὰ προσέχη ἰδιαίτερως ὅπως αὗται ἐρεῖδωνται ἐπὶ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου καὶ τοῦ καταστατικοῦ

102. Πρβλ. Μπαμπούκη ν, ἐξ σ. 192, Μελετόπουλον, ἐξ σ. 25, Wilhelmi, ἐξ σ. 324.

103. Ἄλλως, Boesebeck, ἐξ σ. 1116-1117.

104. Οὕτω, μεταξύ ἄλλων, Ferri, Interesse della società e interessi dei soci nella società con unico azionista, ἐν Dir. prat. comm., 1943, II, σ. 72 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 74, καθ' ὅν: «La personalità giuridica della società è riconosciuta come un strumento per la migliore realizzazione degli interessi dei soci, i quali rimangono, pur sempre, sia nella fase attiva, sia in quella di liquidazione, i cardini fondamentali della disciplina giuridica della società».

105. Οὕτω, μεταξύ ἄλλων, Matsuda, Kollektivismus und Individualismus im Aktienrecht (Unter besonderer Berücksichtigung des Wesens der Aktie), ἐν ZBlHR, 6 (1931), σ. 239 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 240, καθ' ὅν: «Die Aktiengesellschaft stellt uns dar als eine juristische Person. Dacher kann man wohl sagen, dass sie juristisch betrachtet, ein Wesen mit eigenen Interessen, freier Lebenstätigkeit und eigenem Willen ist. Die Inneressen der Aktiengesellschaft sind nicht immer dieselben, wie die Gesamtheit der Privatintetessen ihrer Aktionäre».

και ὅπως τηροῦνται οἱ προκαθορισμένοι τύποι, ἰδίᾳ δὲ ὅπως αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ ἀναπτύσσονται εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπιδιωκομένου ἐταιρικοῦ σκοποῦ καθοριζόμενα πλαίσια ¹⁰⁶.

Β. Ἀπόφαισις συνελεύσεως.

1. Βάσει τῶν προεκτεθέντων, δεχόμεθα ὡς ὑρβοτέραν τὴν ἄποψιν, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς διατάξεις τοῦ ἰσχύοντος ἡμετέρου δικαίου, ὅτι καὶ ἐπὶ μονοπροσώπου ἀνωνύμου ἐταιρίας εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως, κατὰ τοὺς προδιαγεγραμμένους τύπους, λήψις ἀποφάσεως περὶ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ¹⁰⁷.

Τὴν γνώμην ταύτην στηρίζομεν, πέραν τῶν ἀνωτέρω γενικωτέρων ἐκτιμήσεων καὶ ἐπὶ τοῦ ὅτι, κατὰ τὴν παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 32 τοῦ νόμου 2190/1920, ἐὰν εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν παρίσταται εἰς μόνον μέτοχος, ταύτην παρακολουθεῖ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐμπορίου ἢ συμβολαιογράφος τῆς ἑδρας τῆς ἐταιρίας, ὅστις προσυπογράφει τὰ πρακτικὰ τῆς συνελεύσεως. Εἶναι προφανὴς ὁ λόγος, ἐκ τοῦ ὁποίου ὑπηγορεύθη ἡ τοιαύτη διάταξις, διὰ τὴν περὶ πτωσιν παραστάσεως ἐνὸς μόνου μετόχου εἰς τὴν συνέλευσιν, ὅστις δύναται νὰ εἶναι καὶ ὁ μοναδικὸς μέτοχος τῆς ἐταιρίας. Ἰδιαιτέρως μάλιστα κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην εἶναι ἐπιβεβλημένη ἡ τήρησις τοῦ τύπου τούτου καὶ συνεπῶς ἡ πραγματοποίησις τῆς συνελεύσεως ¹⁰⁸.

106. Οὕτω, Walder Die Einhaltung gesetzlicher und statutarischer Vorschriften bei der Einmann-AG, ἐν SchwAG, 22 (1950), σ. 158 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 162. Πρβλ. Meyer-Wild, Die Eingengesellschaft nach schweiz. Recht, ἐν SJZ, 25 (1929), σ. 321 ἐπ., Steiner, Ein bemerkenswerter Einscheid betr. di sog. Einmanngesellschaft, ἐν SchwAG, 2 (1929), σ. 1 ἐπ. Πρβλ. Nefflin, Schutz des guthläubigen Verkehrs vor einen schädigenden Verhalten der hinter einer Kapitalgesellschaft stehenden Kräfte, ἐν GmbH-Rdsch, 1963, σ. 41 ἐπ.

107. Οὕτω, Wilhelmi, ἐξ σ. 325 καὶ 326 ἐν τέλει. Ἀντιθέτου ἀπόψεως εἶναι οἱ Boesebeck, ἐξ σ. 1116 ἐπ., Ritter, Kommentar zum Aktiengesetz, § 203 Anm. 7e, σ. 583, Scholz Kommentar zum GmbH-Geetz, 68. 2. § 215 Anm. 6a, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης, αἱ ὁποῖαι ὅμως διέπονται ὑπὸ διαφορετικοῦ νομικοῦ καθεστώτος καὶ ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ὁποίας τὸ Kammergericht ἔκρινεν ὅτι θὰ ἦτο τύπος ἄνευ σκοποῦ («zwecklose Förmlichkeit»): «wenn der einzige Gesellschafter die Erteilung der Genehmigung erst noch besonders beschliessen müste» (ἐν DNotV, 1933, σ. 661). Barz-Broner-Klug, ἐξ § 68 Anm. 5, σ. 516, Baumbach-Hueck, Aktiengesetz, 1968, § 68 Anm. 8, σ. 200.

108. Πρβλ. Fehr, ἐξ σ. 70. Συναφῶς ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατὰ τὴν παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ νόμου 3190/1955 «περὶ ἐταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης» ἐπὶ συμφωνίας πάντων τῶν ἐταίρων, πρὸς οὓς ἐξομοιοῦται ὁ μόνος ἐταῖρος τῆς ἐταιρίας ταύτης, οὗτοι δύνανται νὰ συνέλθουν εἰς συνέλευσιν καὶ ἄνευ τηρήσεως τῆς περὶ συγκλήσεως αὐτῆς διατυπώσεως, ἐὰν δὲ εἶναι παρόντες ἅπαντες οἱ ἐταῖοι δύνανται νὰ ἀποφασίζουσιν ἐγκύρως ἐπὶ παντὸς θέματος τῆς ἀρμοδιότητος τῆς συνελεύσεως. Ἐν τούτοις, δὲν λέγεται ἐν τῷ νόμῳ ὅτι εἰς τὰς πε-

2. Τὸ ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῆς συνελεύσεως εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ μόνου μετόχου, ὡς καὶ εἰς τὴν ὑπὸ κρίσιν περίπτωσιν, δὲν συνιστᾷ τύπον κενὸν περιεχομένου προκύπτει, φρονούμεν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι: κατὰ τὴν παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 22α τοῦ νόμου 2190/1920, ἡ εὐθύνη τῶν μελῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου δὲν ὑφίσταται ἐπὶ πράξεων ἢ παραλείψεων των, στηριζομένων «ἐπὶ συννόμου ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως» καὶ ὅτι, κατὰ τὴν παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 35α τοῦ ἰδίου νόμου, αἱ ἀποφάσεις τῆς γενικῆς συνελεύσεως εἶναι ἄκυροι καὶ ὅταν διὰ τοῦ περιεχομένου των θίγουν διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ, τεθειμένas ἀποκλειστικῶς ἢ κυρίως πρὸς προστασίαν τῶν δανειστῶν τῆς ἐταιρίας¹⁰⁹. Τέλος, κατὰ τὴν παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 35γ τοῦ ἰδίου νόμου, τὴν ἀκύρωσιν τῶν ἐν λόγῳ ἀποφάσεων νομιμοποιῶνται νὰ ζητήσουν τόσον τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τῆς ἐταιρίας, ὅσον καὶ πᾶν μέλος αὐτοῦ, ἐὰν διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως ᾔθελεν ἐκτεθεῖν εἰς ποινικὴν δίωξιν ἢ ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν¹¹⁰.

Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν διατάξεων τούτων, προκύπτει σαφῶς, ὡς φρονούμεν, ὅτι ὁ μοναδικὸς μέτοχος δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν γενικὴν συνέλευσιν καὶ αὕτη μὲ τὴν ἐταιρίαν καὶ ὅτι τὸ διοικητικὸν συμβούλιον εἶναι ὄργανον τῆς ἐταιρίας, λειτουργοῦν αὐτοτελῶς καὶ ἀνεξαρτήτως ἐναντι τῆς γενικῆς συνελεύσεως, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἰδικῆς του εὐθύνῃς καὶ ἀποστολῆς, ὡς καὶ τῆς προστασίας τῆς νομιμότητος καὶ τῶν συμφερόντων τῆς

ρίπτῳσεις ταύτας εἶναι δυνατόν νὰ παραλειφθῇ ἡ συνέλευσις τῶν ἐταίρων. Οἱ μέτοχοι δύνανται νὰ ἐκφράζουν τὴν βούλησίν των μόνον ἐν γενικῇ συνελεύσει, ἡ δὲ σχετικὴ διάταξις περὶ τῆς ἐκτελέσεως πρακτικῶν τῶν συζητήσεων καὶ ἀποφάσεως τῆς συνελεύσεως (παρ. 1 ἄρθρον 32 νόμου 2190/1920), ἐφαρμόζεται κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, ἀκόμη καὶ ἐπὶ «πανδηθίου» συνελεύσεως, διότι ἄλλως δὲν θὰ ὑφίστατο νομικῶς ἔγκυρος ἀπόφασις. Πρβλ. Wilhelmi, ἔσ. σ. 325: «Fehlt es an dieser Form, so liegt kein rechtsgültiger Hauptversammlungsbeschluss vor», F. Ferrara, Il verbale di assemblea delle società per azioni, ἐν Μελέταις εἰς μνήμην Calamandrei, IV, Padova, 1958, σ. 378 ἐπ. Fiorentino, Gli organi degli società di capitali, Napoli, 1950, σ. 14-15.

109. Βλ. Π. Παπαπαναγιώτου. Τὸ πρόβλημα τῆς συγκρούσεως καὶ τοῦ συμβιβασμοῦ συμφερόντων εἰς τὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας, ἐν Ἑλλ. Δικ., 1962, σ. 1925 καὶ σημ. 84, μετὰ τῶν αὐτόθι παραπομπῶν, Scorza, Gli amministratori di società per azioni di fronte alle delibere invalide dell' assemblea, ἐν Riv. soc., 8 (1963), σ. 510 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 512-513, 517.

110. Hug, Zur Revision des schweizerischen Aktienrechts, St. Gallen, 1933, σ. 79: «Die Verwaltung erscheint dacher als natürliches Schutzorgan des Unternehmens», Mohr, Die Abgrenzung der Befugnisse Generalversammlung und Verwaltungstrates der Aktiengesellschaft, Zürich, 1928, σ. 61, Wilhelmi, ἔσ. σ. 325, καθ' ὃν τὸ διοικητικὸν συμβούλιον νομιμοποιεῖται νὰ προσβάλλῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς γενικῆς συνελεύσεως μονοπροσώπου ἐταιρίας, Scorza, ἔσ. σ. 513: «gli amministratori hanno l'obbligo nei confronti della società di impugnare le delibere assembleari invalide, tutte le volte che la loro esecuzione o comunque la loro permanenza in vita possa cagionare pregiudizio al patrimonio sociale».

εταιρίας—δι' αὐτῶν δὲ τῶν τοῦ μετόχου—καὶ τῶν ἐταιρικῶν δανειστῶν¹¹¹. Ἡ τοιαύτη συνάρτησις ἀρμοδιότητων καὶ ἡ κατὰ καθῆκον ἐνάσκησις αὐτῶν δὲν θὰ ᾔτο ἐφικτή, ἐὰν εἰς μονοπρόσωπον ἀνώνυμον ἐταιρίαν ἡ γενικὴ συνέλευσις δὲν ἐλειτούργει κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον.

3. Ἐν τέλει, βαρύνουσιν σημασίαν, ὑπὲρ τῆς ὧδε ὑποστηριζομένης ἀπόψεως, ἔχει καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ συμφέροντος, ὅπερ ἐξυπηρετεῖται διὰ τῆς νομοθετικῆς θεσπίσεως καὶ τῆς καταστατικῆς καθιερώσεως τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Ἐὰν τοῦτο συνίσταται εἰς τὴν προστασίαν τοῦ συμφέροντος τῆς ἐταιρίας, ὅπερ δὲν συμπίπτει πάντοτε μετ' ἐκεῖνου τῶν μετόχων, κατὰ τὰ ἀνωτέρω¹¹², ὁ μοναδικὸς μέτοχος ὀφείλει, διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν του, νὰ τύχη τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας, μέσῳ ἀποφάσεως τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἢ τῆς γενικῆς συνελεύσεως αὐτῆς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ ἀπόφασις δέον νὰ ληφθῇ κατὰ τὴν προκαθορισμένην διαδικασίαν, ἥτις ἐγγυᾶται τόσον τὴν προστασίαν τοῦ ἐν λόγῳ συμφέροντος, ὅσον καὶ τὸν δικαστικὸν ἐλεγχον περὶ παροχῆς τῆς προστασίας ταύτης¹¹³.

IX. Ἐπιδιωκόμενοι διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως σκοποί.

A. Γενικαὶ παρατηρήσεις.

1. Οἱ βασικοὶ σκοποί, οὔτινες ἐπιδιώκονται διὰ τῆς ἐν τῷ καταστατικῷ προβλέψεως τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, συνίστανται:

α) εἰς τὴν δι' αὐτῆς παροχὴν δυνατότητος εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν, ὅπως ἐλέγχῃ τὰ εἰς ταύτην εἰσερχόμενα πρόσωπα καὶ τηρῇ μακρὰν αὐτῆς ἐκείνα,

111. Πρβλ. K. M π α μ π ο ὕ κ η ν, ἐκ σ. 192, καθ' ὃν τὰ ὄργανα τῆς ἐταιρίας λειτουργοῦν αὐτοτελῶς καὶ ὑπὸ ἰδίαν εὐθύνην, δύνανται δὲ νὰ ἀποτελέσουν ἰσχυρὸν φραγμὸν κατὰ πάσης ἀποπειράς ἀτασθαλίας ἐκ μέρους τοῦ μοναδικοῦ μετόχου. L e o, Der Schutz der Aktionärinteressen durch den Vorstand nach geltendem Recht, ἐν AktG, 1957, σ. 152 ἐπ. Περὶ τῆς ἐνισχύσεως τῆς θέσεως τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου γενικώτερον, βλ. M e s t m ä c k e r, Verwaltung, Konzerngewalt und Rechte der Aktionäre, 1958, ἰδίᾳ σ. 12, 32 ἐπ., W i e t h o l t e r, Interessen und Organisation der Aktiengesellschaft im amerikanischen und deutschen Recht, Köln, 1961, ἰδίᾳ σ. 177 ἐπ.

112. Βλ. κατωτ. σ. 497 ἐπ.

113. Καθ' ἡμᾶς, δὲν πείθει τὸ ὑπὲρ τῆς ἀντιθέτου ἀπόψεως ἐπιχείρημα τοῦ B o e s e - h e c k, ἐκ σ. 1117, καθ' ὃ ὁ μεταβιβάζων τὰς δεσμευμένας μετοχὰς τοῦ μόνου μέτοχου εἶναι ὑπόχρεως ἐναντι τοῦ ἀγοραστοῦ του, ὅπως πράξῃ πᾶν τὸ καθ' ἑαυτὸν πρὸς παροχὴν τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως εἰς τὴν μεταβίβασιν, ἣν δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ ἀζημίως, ὅταν ἡ σχετικὴ ἀπόφασις τῆς γενικῆς συνελεύσεως ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸν ἴδιον. Καθ' ὅσον, τὸ θέμα τῆς εὐθύνης τοῦ μεταβιβάζοντος τὰς μετοχὰς του ἐναντι τοῦ ἀποκτιῶντος εἶναι διάφορον τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ τρόπου λήψεως τοῦ σχετικῆς ἀποφάσεως ὑπὸ τῆς συνελεύσεως.

άτινα είναι, διὰ διαφόρους λόγους, ανεπιθύμητα, ἐπὶ τῷ τέλει προστασίας τῶν συμφερόντων της, καὶ β) εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἐν αὐτῇ ὑφισταμένης σχέσεως καὶ ἰσορροπίας δυνάμεων — χάριν ὡσαύτως τοῦ συμφέροντος τῆς ἐταιρίας — μεταξὺ πλειοψηφίας, γενικῆς συνελεύσεως καὶ διοικητικοῦ συμβουλίου ¹¹⁴.

Ἐν εὐρύτερᾳ διατυπώσει, σκοπὸς τῆς ρήτηρας εἶναι ἡ διαμόρφωσις καὶ διατήρησις τῆς μετοχικῆς συνθέσεως τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ὑποκειμενικοῦ στοιχείου τῶν προσωπικῶν ἐταιριῶν εἰς τὰς κεφαλαιουχικὰς ἐταιρίας, πρὸς προστασίαν ἢ ἐξυπηρέτησιν οὕτω ἐταιρικῶν συμφερόντων ¹¹⁵. Κατ' ἄλλην γενικωτέραν ἀρνητικὴν διατύπωσιν, περὶ δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν δεόν νὰ γίνηται λόγος, ὅταν ἡ ἐταιρία δὲν ὑποχρεοῦται

114. Βλ. Τσιριντάνη ν, Ἡ δυναμική, ἐκ σ. 554-555, Böckli, Das Aktienstimmrecht und seine Ausübung durch Stellvertreter, Basel, 1961, σ. 109 ἐπ., Pestalozzi-Henggeler, ἐκ σ. 91 ἐπ., Schluep, ἐκ σ. 123, καθ' ὃν ἡ θέσις τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως δικαιολογεῖται ἐκ τῶν κάτωθι λόγων: «Fernhaltung der finanziell schwachen Mitglieder. Wahrung der Eigenart der Gesellschaft, Schutz vor (innerer oder äusserer) Überfremdung», Staehelin, Gedanken, ἐκ σ. 323 ἐπ., Weiss, ἐκ Ν. 128 καὶ 131 ἐπ., σ. 56 ἐπ., Fromer, Schutz der Aktiengesellschaft vor fremdem Einfluss, ἐν ZSR, NF 80 (1961), σ. 127 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 134. Συνοπτικὴν παράθεσιν τῶν διὰ τῆς ρήτηρας ἐπιδιωκομένων σκοπῶν, βλ. ἐς Franceschelli, καὶ ἡ παράθεσις τῶν διὰ τῆς ρήτηρας ἐπιδιωκομένων σκοπῶν, βλ. ἐς Franceschelli, Sulle clause, ἐκ σ. 434. Κατὰ τὸν Asquini, Sui limiti, ἐκ σ. 734, οἱ σκοποὶ καθιερώσεως τῆς ρήτηρας συνίστανται: «difendere la loro compagine dalla immissione di capitali sospetti, di meglio tutelare la conservazione del credito della società di fronte alla clientela e di salvaguardare, in certi casi, lo stesso carattere nazionale della società», Rotodà, ἐκ σ. 748-749, Mossa, Limiti alla circolabilità delle azioni, ἐν Nuova riv. dir. comm., 1947-48, I, σ. 113 ἐπ., τὸν Αὐτόν, Società. Alienazione delle azioni, Necessità della previa approvazione del consiglio di amministrazione della società, ἐν Nuova riv. dir. comm., 1953, II, σ. 102 ἐπ., Spano, La clausola di gradimento e la legge sull' imposta cedolare, anche con riferimento al progetto di riforma delle società per azioni, ἐν Riv. soc., 1965, σ. 1039 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 1051-1052, Gatti, Introduzione, ἐκ σ. 341, καθ' ὃν: «cioè non interessa più soltanto la garanzia che può offrire la persona, bensì anche l' equilibrio dei rapporti fra i differenti rapporti azionari».

115. Fromer, Schutz, ἐκ σ. 134: «durch die Vinkulierung der Aktien ein Element der Personalgellschaft in die Kapitalgesellschaft hineingetragen wird». Κατὰ τὸν Böckli, ἐκ σ. 109, διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως καθίσταται δυνατὴ ἡ μὴ ἀπόκτησις τῆς ἐταιρικῆς ιδιότητος καὶ ἡ ἀσκῆσις τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων, ἰδιαιτέρως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ὑπὸ ἀνεπιθυμητῶν προσώπων. Πρβλ. Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐκ ἀριθρ. 686 Ν. 6, σ. 309, F.v. Steiger, Das Recht, ἐκ σ. 156. Συμφώνως πρὸς τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν τοῦ Bundesgericht, ἀπὸ 11-6-1957 (βλ. ἐν ZSR, 77, σ. 514 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 515): «Der Zweck der Vinkulierung besteht darin, der Gesellschaft ein Mittel in die Hand zu geben, um Personen, die unter dem Gesichtspunkt irgendwelcher Gesellschaftsinteressen unerwünscht sind, von Gesellschaftsleben fernzuhalten».

νά έγγραψή εις τὸ βιβλίον τῶν ἐταίρων τὸν ἀποκτῶντα προσηκόντως τοιαύτας μετοχάς ¹¹⁶.

2. Διὰ τῆς δεσμεύσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἡ ἀνώνυμος ἐταιρία δύναται νά ἐπιτύχῃ τὸν ἔλεγχον τῶν εἰς αὐτὴν εἰσερχομένων προσώπων, πρὸςπραγματώσιν τῶν κατωτέρω εἰδικωτέρων ἐπιδιώξεών της.

B. Ὑποχρεώσεις φερεγγυότητος.

1. Ἐν πρώτοις, διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ἡ ἐταιρία ἐπιτυγχάνει τὴν παρεμπόδισιν τῆς εἰς αὐτὴν εἰσόδου ἀσθενῶν οἰκονομικῶς καὶ ἀφερεγγύων προσώπων ¹¹⁷. Εἰς τὰς κεφαλαιουχικὰς ἐταιρίας, λόγῳ τῆς περιορισμένης εὐθύνης τῶν ἐταίρων της, τὸ συμφέρον τοῦτο ἀνακύπτει κυρίως κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐταιρίας μέχρι τῆς ἀποπληρωμῆς τῶν εἰσφορῶν συμμετοχῆς εἰς αὐτήν. Τὸ ἀξιόχρεον τῶν ἀρχικῶν μετόχων, ἰδρυτῶν τῆς ἐταιρίας, ἐκτιμᾶται ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβαίως, κατὰ τὴν ἰδρυτικὴν αὐτῆς φάσιν. Κατὰ τὰ μετέπειτα στάδια, ἡ ἀπὸ τῆς ἐξεταζομένης πλευρᾶς καταλληλότης τῶν προσώπων θὰ ἐπαφίετο εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐκτίμησιν τοῦ μεταβιβάζοντος τὰς μετοχάς του, ἐὰν ἡ ἐταιρία δὲν ἡδύνατο νά παρέμβῃ, μέσῳ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως αὐτῶν ¹¹⁸. Οἱ κίνδυνοι διὰ τὴν συγκρότησιν πλήρως καὶ ἐγκαίρως τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, μόνου τεταγμένου διὰ τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ ἐταιρικοῦ σκοποῦ καὶ τὴν διασφάλισιν τῶν ἐταιρικῶν δανειστῶν, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὰς ἀσφαλιστικὰς ἐταιρίας ¹¹⁹, θὰ ᾔσαν προφανεῖς.

116. Βλ. Trüb, Die Eigentumsübertragung an vinkulierter Namenaktie, Bern, 1957, σ. 8, Reich, ἑξ σ. 49. Ὁ Messineo, Sui requisiti, ἑξ σ. 494-496, βλέπει μὲ ὑποψίαν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐν λόγῳ ρήτηρας, ἥτις ἐν τῇ πράξει χρησιμοποιοεῖται, κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον, διὰ τὴν ἐπιδίωξιν ἀμέσως ὑποκειμενικῶν σκοπῶν: «la verità è che l'interesse sociale non è, in definitiva, molto più che una frase di amodo per mascherare che il pericolo delle società è soltanto un pericolo per coloro che fruiscono della situazione, per se meramente transitoria, per essere al governo della società». Ἀλλὰ τὸ θέμα τοῦ ἀβασίμου τῆς ἀρνήσεως παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας εἰς τὴν μεταβίβασιν δεσμευμένων μετοχῶν ἀνάγεται εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς νομιμότητος τῆς ἀρνήσεως.

117. Βλ. Böckli, ἑξ σ. 110, Pestalozzi-Henggeler, ἑξ σ. 91-92, Glettig, Die dinglichen Rechte an Aktien, St. Gallen, 1953, σ. 36, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἑξ ἔρθρ. 68 N. 9, σ. 310, Escarra, Les restrictions, ἑξ σ. 336, Ascarelli, Sui limiti, ἑξ σ. 282.

118. Πρβλ. Escarra, Les restrictions, ἑξ σ. 337-338, ὅστις παρατηρεῖ, ὅτι κατὰ τὴν ἰδρυτικὴν περίοδον ἀπαγορεύεται ἐν Γαλλίᾳ ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν καὶ ὅτι αἱ ρήτραι δεσμεύσεως: «tendent, en quelque sorte, à prolonger au delà de cette période l'interdiction légale, du natur absolue, par des restrictions convensionnelles, de caractère et d'effets relatifs».

119. Βλ. Reich, ἑξ σ. 52, Pestalozzi-Henggeler, ἑξ σ. 92, Siegwart, ἑξ (Einleitung), N. 146. Πρβλ. Κ. Ρόκxαν, Ἰδιωτικὸν ἀσφαλιστικὸν δίκαιον, 1974, σ. 24 ἐπ.

2. Ἡ τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν ἐξυπηρετοῦσα ρήτρα δεσμεύσεως εἶναι περισσότερο χρήσιμος παρ' ἡμῖν, λόγῳ τοῦ ὅτι ὁ ἡμέτερος νόμος περὶ ἀωνύμων ἐταιριῶν (ἐδαφ. γ' παρ. 2 ἄρθρου 12 τοῦ νόμου 2190 /1920) προβλέπει μόνον τὴν υποχρέωσιν ὀνομαστικοποιήσεως τῶν μετοχῶν μέχρι τῆς ἀποπληρωμῆς των, ὡς παρετηρήθη, ὅπερ ὅμως δὲν εἶναι ἐπαρκὲς καὶ ἀποτελεσματικόν, ὑπὸ τὸ ἀνωτέρω πρῶσμα. Ἀποτελεσματικὴν ρύθμισιν δὲν συνιστᾷ, ὡσαύτως, ἡ ἐπὶ διετίαν καθιερωμένη εἰς ὁλόκληρον εὐθύνη τοῦ μεταβιβάζοντος καὶ τοῦ ἀποκτῶντος τὰς μετοχάς ¹²⁰, ὡς καὶ ἡ ἐπερχομένη ἀκυρότης τῶν μὴ ἀποπληρωθεισῶν ἐμπροθέσμως μετοχῶν καὶ ἡ ἐκδοσις νέων τοιούτων ἢ ἡ ἐνδεχομένη μείωσις τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου (ἐδαφ. δ' καὶ ε' τοῦ ἰδίου ἄρθρου) ¹²¹. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ εἰς ὁλόκληρον ἐνοχὴ προβλέπεται μόνον διὰ τὸ περιωρισμένον χρονικὸν διάστημα τῆς διετίας. Περαιτέρω, ἡ ἀκύρωσις τῶν μὴ ἀποπληρωθεισῶν μετοχῶν καὶ ἡ ἐκδοσις νέων ἢ ἡ ἐνδεχομένη μείωσις τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου ἀποτελοῦν σοβαρὰς ἀνωμαλίας κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον δραστηριότητος τῆς ἐταιρίας καὶ ὁδηγοῦν εἰς ἀνεπιθυμήτους λύσεις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀμφότερα τὰ μέτρα ταῦτα, ὡς κατασταλτικά, δὲν προλαμβάνουν ἀποτελεσματικῶς καὶ εὐθύνη τῆς ἐταιρίας τὴν δημιουργίαν ἀποφευκτέων κα-
ταστάσεων.

Γ. Διατήρησις προσωπικῆς συνθέσεως.

1. Δεύτερον, διὰ τῆς ἐν λόγῳ ρήτρας καθίσταται δυνατὴ ἡ διατήρησις ὑπὸ τῆς ἀωνύμου ἐταιρίας τῆς ἀρχικῆς προσωπικῆς συνθέσεως καὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς ¹²². Ἡ ἐπιδιώξις αὕτη εἶναι ἰδιαίτέρως συνήθης εἰς τὰς μικρὰς ἐταιρίας, μὲ μετοχὰς μὴ εἰσηγμένας εἰς τὸ χρηματιστήριον, εἰς ἅς, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἡ ὅλη δραστηριότης στηρίζεται τόσον εἰς τὴν περιουσιακὴν εἰσφορὰν τῶν μετόχων των, ὅσον καὶ εἰς τὴν προσωπικὴν συνεργασίαν αὐτῶν, βάσει τῆς προδεδομένης πείρας, τῶν προσόντων, ἐπαγγελματικῶν ἐξειδικεύσεων καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης των ¹²³.

120. Πασιᾶς, ἐξ σ. 270.

121. Πασιᾶς, ἐξ σ. 272 ἐπ. Ὡς παρατηρεῖ ὁ Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 169α, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἐν προκειμένῳ: «vertmeidet... die Umbequemlichkeiten des Kaduzierungsverfahrens und der Regressnahme».

122. Πρβλ. Zeller, Die Familien-AG nach dem revidierten Obligationenrecht, Bern, 1940, σ. 49, Sudhoff, Die Familien-GmbH, ἐν GmbH-Rdsch, 1973, σ. 193 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 196-197, Knur, Die Familiengesellschaft, Berlin, 1941, σ. 26 ἐπ., Peyer, Die Zwei-Mann-AG, Bern, 1963, Böckli, ἐξ σ. 110, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 92, Weiss, Einleitung, ἐξ σ. 58, Fromer, Merkmale und Besonderheiten der privaten Aktiengesellschaften, ἐν SchwAG, 30 (1957/58), σ. 124 ἐπ. ἰδίᾳ σ. 125, Franceschelli, Sulle clause, ἐξ σ. 434.

123. Βλ. Γεωργακόπουλον, Τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν, ἐξ, II, σ. 51-52, Meier-Hayoz / Schluep / Ott, Zur Typologie im schweizerischen Gesell-

2. Εἰς τὰς ἐταιρίας ταύτας, τὰς ἀποκαλουμένας «κλειστάς ἐταιρίας» (*geschlossene Gesellschaften*), αἱ ἐταιρικαὶ σχέσεις πλαισιοῦνται ὑπὸ παραλλήλων συμφωνιῶν περὶ τῆς κατανομῆς ἀρμοδιοτήτων, περὶ τῆς συγκροτήσεως τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐταιρικῆς ἐπιχειρήσεως, περὶ τῆς σταθερᾶς ἐπὶ μισθῷ ἀπασχολήσεως τῶν μετόχων ἐν τῇ ἐταιρίᾳ¹²⁴, τῆς διατηρήσεως σχέσεως δυνάμεων ἐν τῇ γενικῇ συνελύσει, διανομῆς κερδῶν ἢ λήψεως προμερισμάτων, ἀποκλειστικῆς χρήσεως δικαιωμάτων βιομηχανικῆς ιδιοκτησίας, ὡς σημάτων, τεχνικῶν μεθόδων, διπλωμάτων εὐρεσιτεχνίας κ.λ.π.¹²⁵. Ἡ ἀνέλεγκτος εἴσοδος νέων μετόχων θὰ ἀνέτρεπε τὴν ὑπὸ τῶν ἰδρυτῶν τῆς ἐταιρίας ἐπιδιωχθεῖσαν ὡς ἄνω ἰσορροπίαν σχέσεων, συμφερόντων καὶ συνεργασίας, δι' ὃν λόγον ἐπιδιώκεται διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἢ διατήρησις τῆς ἰσορροπίας ταύτης¹²⁶.

3. Ἡ εἰς τὰς ὡς ἄνω προσωπικοῦ καὶ οἰκογενειακοῦ χαρακτῆρος ἀνωνόμους ἐταιρίας ὑφισταμένη στενὴ συνάρτησις τῶν προσώπων δὲν σημαίνει, ἐν τούτοις, ὅτι, ἐν πεπριπτώσει ἀπωλείας ὑπὸ τοῦ μετόχου ἐκ τῶν ὑστέρων τῶν ἐπιθυμητῶν προσωπικῶν ιδιοτήτων καὶ προσόντων του, οὗτος ἐξέρχεται τῆς

schaftsrecht, ἐν ZSR, 1971, σ. 223 ἐπ. Ἰδία σ. 304-305, Escarra-Rault, III, ἐξ Ν. 1226, σ. 301, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 Ν. 11-12, σ. 311, Hamel-Lagarde, ἐξ Ν. 529, σ. 650-651.

124. Περὶ συνεργασίας κεφαλαίου καὶ ἐργασίας εἰς τὰς οἰκογενειακὰς ἐταιρίας ὁμιλεῖ ὁ Fromer, Schutz, ἐξ σ. 135.

125. Πρβλ. Γεωργακόπουλον, Τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν, II, ἐξ σ. 52, Weiss, Einleitung, ἐξ σ. 58, Escarra, Les restrictions, ἐξ σ. 335, καθ' ὃν εἰς τὰς ἐν λόγῳ ἐταιρίας οἱ ἰδρυταὶ ἔχουν προσδώσει εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς προσωπικότητός των, τῆς ἐμπορικῆς ἰδιοφυίας των, ἔχουν συνδέσει τὸ ὄνομά των μὲ τὴν ὀργάνωσιν μιᾶς μορφῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος: «l'eur désir est légitime de ne pas voir ces éléments de vitalité et de prospérité disparaître parmi les facilités d'accès que la société va procurer à quiconque, grâce à la diffusion des titres issus de sa transformation».

126. Βλ. τὰς εἰδικὰς μελέτας τῶν Müngel, Die Erhaltung der Familiengesellschaft, ἐν Soc. Praxis, 1939, σ. 987 ἐπ., Zartmann, Schutz von Familien-Kapitalgesellschaften gegen Überfremdung, ἐν BB, 1954, σ. 69-72, Capelle, Schutz von Familien-Kapitalgesellschaften vor Überfremdung, ἐν BB, 1954, σ. 1076 ἐπ., Sudhoff, Die Familien-GmbH, ἐξ σ. 196-197, Bastian, Les clauses, ἐξ σ. 481, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 92, Immenga, Die personalistische, ἐξ σ. 31. Διὰ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ἐπιτυγχάνεται, ἐπίσης, εἰς τὰς οἰκογενειακὰς ἀνωνόμους ἐταιρίας, ἡ μεταβίβασις τῆς εἰς αὐτὰς συμμετοχῆς μόνον μεταξὺ προσώπων τῆς οἰκογενείας, ὥστε νὰ διατηρῆται ἡ ἐταιρικὴ ἐπιχείρησις ὑπὸ τὴν διαχείρισιν τῶν μελῶν αὐτῆς. Βλ. Weiss, Einleitung, ἐξ σ. 58, Zeller, ἐξ σ. 49, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ, ἀρθρ. 686 Ν. 14-15, σ. 311-312, καθ' ὃν εἰς τὰς ἐν λόγῳ ἐταιρίας ἡ μεταβολὴ τῶν προσώπων σημαίνει πραγματικὴν μετάπλασιν τῆς ἐταιρίας, δι' ὃν λόγον, διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως πρὸς μεταβίβασιν δεσμευμένων μετοχῶν, προβλέπεται συνήθως ἡ συναίσκσις ὧν τῶν ἐταίρων, Πρβλ. Fromer, Schutz, ἐξ σ. 137-138.

ἐταιρίας ἢ ἀδυνατεῖ νὰ ἀσκήσῃ τὰ ἐκ τῆς συμμετοχῆς εἰς αὐτὴν δικαιώματά
του ¹²⁷

4. Εἰς τὴν ᾧδε ἐξεταζομένην κατηγορίαν ἐπιδιώξων κατατάσσονται ἐπίσης καὶ αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἀποσκοπεῖται ἡ παρεμπόδισις εἰσόδου εἰς τὴν ἐταιρίαν προσώπων διαφορετικῶν πολιτικῶν πεποιθήσεων, θρησκευτικῶν δοξασιῶν ἢ ἐπαγγελματικῶν ἐπιδόσεων, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς διασπάσεως τῆς ἐνότητος τῆς προσπάθειας ἢ τῆς διαρροῆς μυστικῶν ἢ τῆς ἐν γένει ἐκτροπῆς ἐκ τῶν καταστατικῶν ἐπιδιώξεων αὐτῆς¹²⁸ ὡς καὶ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐταιρίας, ὅταν ἐκ τοῦ νόμου εἶναι ἀπαραίτητος αὕτη ἡ ἐπιθυμητὴ ὑπὸ τῶν ἰδρυτῶν της¹²⁹.

Δ. Προστασία ἐκ τοῦ κινδύνου ἀποξενώσεως.

1. Τέλος, διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ἐπιτυγχάνεται ἡ προστασία τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας ἐκ τῆς «ἀποξενώσεως». Ὁ κίνδυνος οὗτος εἶναι δυνατόν νὰ προέρχεται ἐξ ἡμεδαπῶν ἢ ἀλλοδαπῶν νομικῶν ἢ φυσικῶν προσώπων ἢ ἐπιχειρήσεων. Ἐντεῦθεν ἡ διάκρισις τῆς οὕτω ἀποκαλουμένης «ἐσωτερικῆς ἀποξενώσεως» (innere Überfremdung) ἐκ τῆς «ἐξωτερικῆς ἀποξενώσεως» (äussere Überfremdung) τῆς ἐταιρίας καὶ τῆς ἐταιρικῆς ἐπιχειρήσεως¹³⁰.

127. Ὡς ἐγένετο ὁρθῶς δεκτὸν ὑπὸ τοῦ RG (49, σ. 79), συμφώνως πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς ἀνωήμου ἑταιρίας, τὸ πρόσωπον τοῦ μετόχου, αἱ προσωπικαὶ τοῦ εἰσφοραὶ καὶ αἱ προσωπικαὶ τοῦ ιδιότητος τίθενται εἰς δευτέραν θέσιν, ἔναντι τῆς κεφαλαιουχικῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ. Τοῦτο δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ διὰ τοῦ καταστατικοῦ. Συνεπῶς, δὲν δύναται νὰ ὀρίσῃ, ὅτι ἡ ἀπώλεια τοιούτων προσωπικῶν ιδιοτήτων ἐπιφέρει, ἂνευ ἐτέρου, τὴν ἀπώλειαν τῆς ιδιότητος τοῦ μετόχου, βλ. Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 7, σ. 174α. Bl. Schulthess, ἐξ σ. 104, Siegwart, ἐξ ἀρθρ. 622 N. 10, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 13, σ. 311. Ἐἵνα ἕως δυνατὴ ἡ δύναμις συμφωνίας ἀνάληψις ὑποχρεώσεως ὑπὸ τοῦ μετόχου, ὅπως, ἐν περιπτώσει ἀπωλείας τῶν ἀπαραίτητων διὰ τὴν ἑταιρικὴν συνεργασίαν ιδιοτήτων, μεταβιβασθῇ τὰς μετοχὰς τοῦ εἰς προκαθαρσμένην πρόσωπα. Πρβλ. Siegwart, Die Freiheit bei der Wahl der Verbandsform und bei der Einzelgestaltung ihres Inhaltes, ἐν Festgabe der jur. Fakultät Freiburg κ.λ.π., Freiburg, 1943, σ. 175 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 203, Zeller, ἐξ σ. 53 ἐπ.

128. Πασσιᾶς, *ἐξ* σ. 365-366, Βαρβιτσιώτης, *ἐξ* σ. 111 καὶ 113, Weiss, *Einleitung*, *ἐξ* σ. 58, Bürgi, *Die Aktiengesellschaft*, *ἐξ* ἀπορ. 686 N. 18-20, σ. 312-313, Pestalozzi-Henggeler, *ἐξ* σ. 92.

129. Bl. Meyer, Die Umwandlung von Inhaber-in Namenaktien in ZBJV, 84 (1948), σ. 387, ιδία σ. 393, Bürgi, Wandlungen im Wesen der juristischen-person, in Μελ. προς τιμην H. Nawiasky, Einsiedeln-Zürich - Köln, 1950, σ. 245 επ., ιδία σ. 248.

130. Βλ. τὰς ἐν σημ. 126 παραπομπάς, ὡς καὶ Spitz, Überfremdungsschutz im neuen Aktienrecht, ἐν LZ, 1933, σ. 364 ἐπ., Nefflin, Mittel und Möglichkeiten gegen Überfremdung einer GmbH, ἐν GmbH-Rdsch, 1963, σ. 22-26, Egger, Schranken der Majoritätsherrschaft in Aktienrecht, ἐν ZSR, NF 45, σ. 1 ἐπ. ἰδία σ. 9 ἐπ., Schlupep, ἔκ σ. 123, Böckli, ἔκ σ. 110-111, Pestalozzi-

2. Ἡ πρώτη περίπτωση συντρέχει, ὅταν ἐχθρικά πρὸς τὴν ἐταιρίαν στοιχεῖα κατορθώσουν νὰ διεισδύσουν εἰς αὐτήν, ἐπὶ σκοπῷ ἀσκήσεως ἀνταγωνισμοῦ ἐκ τῶν ἔσω, διὰ τῆς ἀποκτήσεως τῆς πλειοψηφίας ἢ παρεμποδίσεως τῆς κανονικῆς λειτουργίας τῆς ¹³¹. Οὕτω, ἐλέγχεται ἡ δραστηριότης τῆς ἐταιρικῆς ἐπιχειρήσεως, καθίσταται δυνατὸς ὁ περιορισμὸς τῶν ἐργασιῶν τῆς ἢ ἡ ὑπαγωγή τῆς ἐταιρίας ὑπὸ τὴν ἐξάρτησιν ἐτέρας ἢ ἀκόμη καὶ ἡ διάλυσις αὐτῆς ¹³². Περὶ «ἐσωτερικῆς ἀποξενώσεως» γίνεται, προσέτι, λόγος καὶ ὅταν αἱ μετοχαὶ κατὰ μέγα ποσοστὸν περιέρχωνται εἰς κερδοσκοποῦς μετόχους τοῦ κοινοῦ (Spekulationsaktionäre), οἵτινες, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς μετόχους τῆς ἐπιχειρήσεως (Unternehmeraktionäre) ¹³³, ἐνδιαφέρονται μόνον διὰ τὸ ἄμεσον καὶ πρόσκαιρον κέρδος ἐκ τῆς μεταπωλήσεως τῶν μετοχῶν ἢ ἐκ τῆς διανομῆς μερισμάτων, εἰς βάρος τῆς εὐσταθείας τῆς ἐταιρικῆς ἐπιχειρήσεως ¹³⁴. Οἱ τοιοῦτοι μέτοχοι ἐκθέτουν εἰς κίνδυνον τὴν σταθεράν καὶ ἀλλήν πορείαν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐταιρίας καὶ τὴν πίστιν αὐτῆς ¹³⁵.

3. Ἡ περίπτωση τοῦ κινδύνου ἐκ τῆς «ἐξωτερικῆς ἀποξενώσεως» συντρέχει, ὅταν ἀλλοδαπαὶ ἐπιχειρήσεις ἢ πρόσωπα ἐπιδιώκουν, ὅπως, διὰ τῆς ἀποκτήσεως τοῦ ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ μετοχῶν, θέσουν ὑπὸ τὸν ἐλεγχόν των ἡμεδαπὰς ἐπιχειρήσεις καὶ μεταβάλουν ταύτας εἰς ἐξαρτωμένας ἢ θυγατρικὰς ἐταιρίας, ἐξυτηρητικὰς τῶν ἰδικῶν των συμφερόντων ¹³⁶. Ἐὰν ὁ

Henggeler, ἐξ σ. 93, Reich, ἐξ σ. 53 ἐπ., Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 23, σ. 313, L a n z, Die vinkulierte Namenaktie als Waffe gegen die Überfremdung, ἐν Neue Zürcher Zeitung, τῆς 21.1.1961.

131. B l. S i n n, ἐξ σ. 31.

132. M e y e r, ἐξ σ. 393, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 23, σ. 313, L u d e w i g, Hauptprobleme der Reform des Aktienrechts, Marburg, 1929, σ. 87.

133. Περὶ τῆς διακρίσεως ταύτης τῶν μετοχῶν, βλ. τὴν μελέτην τοῦ W a l d e r, Unternehmer-und Publikumsaktionäre, Winterthur, 1955, σ. 62-64. Ἐπὶ τοῦ θέματος βλ. G a t t i, Introduzione, ἐξ σ. 341, καθ' ὅν εἰς τὰς μεγάλας ἐταιρίας ἡ ρῆτρα δισμεύσεως χρησιμοποιεῖται πρὸς προστασίαν τῶν συμφερόντων τῆς ἐταιρίας ἔναντι μετόχων κερδοσκόπων (azionisti-speculatori), ἐνεργοῦντων οὕτω εἰς βάρος καὶ τῶν συμφερόντων τῶν ἐπιχειρηματιῶν μετόχων (azionisti-imprenditori ἢ azionisti-risparmiautori), ὡς καὶ ἔναντι τοῦ κινδύνου τῆς ἀποκτήσεως τῆς πλειοψηφίας ὑπὸ ἀνταγωνιστῶν (piricolo di scalate). Βλ. συναφῶς M i j a l k o v i ć, Die Wirtschaftliche und rechtliche Stellung des Kleinaktionärs, Bern, 1941, σ. 33 ἐπ.

134. W a l d e r, ἐξ σ. 63, Σ η μ ῖ τ η ν, ἐξ σ. 110.

135. W a l d e r, ἐξ σ. 64, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ σ. 282, Σ η μ ῖ τ η ς, ἐξ σ. 110, ὅστις καὶ ὑπὸ τὸ προϊσχύον δίκαιον τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν ἐδέχετο τὸ δυνατόν προβλέψεως περιορισμῶν εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν, δι' ὃν ἐπιδιώκεται, ὅπως ἡ ἀνώνυμος ἐταιρία «παύσῃ νὰ ἐμφανίζεται ὡς πλῆθος μετόχων, ἐνδιαφερομένων ἀποκλειστικῶς διὰ τὸ χρῆμα, ὅπερ εἰσέφερε καὶ εἶναι κοινωνία προσώπων». Πρβλ. Μ α ρ ι δ ᾱ - κ η ν - Σ η μ ῖ τ η ν, ἐν Θέμις, ΜΔ, σ. 17.

136. Βλ. συναφῶς H a u s m a n n, Die Vertretung fremder Interessen in der

κίνδυνος οὗτος ἤθελεν ἐπαληθευθῇ ἐν σχέσει πρὸς σημαντικὰς καὶ ἀξιολόγους ἐπιχωρίους ἐπιχειρήσεις, ἡ οἰκονομία μιᾶς χώρας δυνατὸν νὰ ὑποδουλωθῇ εἰς ξένα συμφέροντα, πρᾶγμα ὅπερ εἶναι ἰδιαιτέρως ἐπικίνδυνον καὶ ἀπαράδεκτον εἰς πολεμικὰς περιόδους, ὡς καὶ εἰς ἐποχὰς πολιτικῶν ἀσταθειῶν¹³⁷.

4. Πρὸς προστασίαν, ὅθεν, τῶν μεγάλων ἀνωνύμων ἐταιριῶν—καὶ δὴ τῶν ἀσφαλιστικῶν καὶ τῶν ἐχουσῶν μετοχὰς των εἰσηγμένους εἰς τὰ χρηματιστήρια—ἐκ τῶν ἀνωτέρω κινδύνων καὶ κυρίως ἐκ τοῦ τοιούτου τῆς «ἐξωτερικῆς ραίας» ἐκ τῶν ἀνωτέρω κινδύνων καὶ κυρίως ἐκ τοῦ τοιούτου τῆς «ἐξωτερικῆς ραίας», ἡ ἐταιρικὴ πρακτικὴ καὶ αἱ ξέναι νομοθεσίαι, ἰδίᾳ ἐν Γερμανίᾳ, Ἰταλίᾳ, Ἑλβετίᾳ καὶ Γαλλίᾳ¹³⁸, υἱοθέτησαν μέσα ἀμύντης, ἀποδειχθέντα ἀποτελεσματικά. Μεταξὺ τῶν μέσων τούτων¹³⁹, εἶναι ἡ «ὀνομαστικοποίησις» τῶν μετοχῶν καὶ ἡ δέσμευσις των, καθ' ὅλοκληρίαν ἢ καθ' ὃ μέρος εἶναι ἀπαραίτητος, διὰ τὴν διατήρησιν τῆς πλειοψηφίας ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει.

Χ. Ρήτρα δεσμεύσεως καὶ δομὴ ἀνωνύμου ἐταιρίας.

Α. Γενικαὶ παρατηρήσεις

1. Ἐξεταστέον περαιτέρω τὸ θέμα, κατὰ πόσον ἡ θέσπισις καὶ λειτουργία τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν συμβιβάζεται μετὰ τὴν φύ-

Verwaltung der Aktiengesellschaft, ἐν ZBIHR, 1931, σ. 4 ἐπ., Pleyer, Die personellen Verbindungen im Aktientrecht, ἐν AktG, 1961, σ. 205-219, ὅστις ἐξετάζει τοὺς τρόπους ἐπιτεύξεως ἐλέγχου ὑπὸ μιᾶς ἐταιρίας ἐπὶ ἑτέρας, Böckli, ἐξ σ. 110-111, Zeller, ἐξ σ. 50, Sinn, ἐξ σ. 30, Walder, ἐξ σ. 62, Fromer, Schutz, ἐξ σ. 135 ἐπ.

137. Πρβλ. Spitz, Überfremdungsschutz, ἐξ σ. 365, Sinn, ἐξ σ. 30, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686N 22-24, σ. 313-314. Βλ. συναφῶς καὶ Domke, Aktionärinteressen an Schweiz. Gesellschaften vor der amerikanischen Obersten Bundesgericht, ἐν SJZ, 48 (1952), σ. 156, Gatti, Introduzione, ἐξ σ. 342' σημ. 5. Πρβλ. Serick, Forma e realtà della persona giuridica, Milano, 1966, σ. 176 ἐπ., ἔνθα ἐκτίθενται τὰ διάφορα μέτρα, ἅτινα λαμβάνονται ὑπὸ τῶν κρατῶν ἐναντὶ τῆς ὑπερβολικῆς διεισδύσεως ἀλλοδαπῶν εἰς τὰς ἐπιχωρίους ἐταιρίας καὶ νομικὰ πρόσωπα.

138. Βλ. Spoerri, Der Investment Trust nach schw. Recht, Basel, 1958, σ. 94 ἐπ., Sinn, ἐξ σ. 30, Walder, ἐξ σ. 62-63. Reich, ἐξ σ. 53 ἐπ.

139. Ὡς μέσον ἐλέγχου τῆς πλειοψηφίας, πλὴν τῶν συμβάσεων περὶ τὴν ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου καὶ τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, εἰσῆχθησαν αἱ μετοχαὶ πολλαπλῶν ψήφων, λεγόμεναι καὶ μετοχαὶ διουκίσεως (Stimmrechtsaktien, Verwaltungsktten). Βλ. Biber, Die Stimmrechtsaktie nach deutschem, französischem und schweizerischem Recht, Zürich, 1940, σ. 126-127, Walder, ἐξ σ. 62, Sinn, ἐξ σ. 17 καὶ 30, Rothmann, Strukturwandel in der Aktiengesellschaft?, ἐν SJZ, 27 (1930/31), σ. 21 ἐπ., καθ' ὅν τὸ γενικὸν γνώρισμα ὅλων τῶν μετοχῶν πολλαπλῆς ψήφου εἶναι ὅτι παρέχουν εἰς τοὺς κατόχους των ἐν μερίδιον ψήφων εἰς τὸν σύνολον αὐτῶν, ὅπερ ὅμως εἶναι μεγαλύτερον τοῦ μεριδίου συμμετοχῆς των εἰς τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας. Δι' ὃν λόγον, παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς οὗτος: «Es liegt hier somit eine Durchbrechung des bislang in Aktienrecht allgemein anerkannten Grundsatzes der

σιν, την συγκρότησιν καὶ τὰς ἀρχάς, αἱ ὅποια διέπουν τὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας καὶ εἰς ποῖα σημεῖα ἡ ρήτρα αὕτη ἐπιφέρει ρωγμὰς καὶ παρεκκλίσεις ἀπὸ τὴν καθιερωμένην ρύθμισιν καὶ διδασκαλίαν περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν ¹⁴⁰.

Τρία σημεῖα τοῦ ζητήματος ἐπισημαίνονται ἰδιαιτέρως, ἦτοι: α) ὅτι ἡ εἰσαγωγή τῆς ἐν λόγῳ ρήτρας ἀναιρεῖ σοβαρῶς τὸν ἀπρόσωπον χαρακτήρα τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν καὶ εἰσάγει εἰς αὐτὰς τὸ χαρακτηρίζον τὰς προσωπικὰς ἐταιρίας *intuitus personae*, β) ὅτι ἡ υἱοθέτησις τῆς ἀντιφάσκει πρὸς τὸν οἰκονομικὸν ρόλον τῆς μετοχῆς, ὅστις συνίσταται εἰς τὴν, διὰ τῆς ἀκωλύτου μεταβιβάσεως αὐτῆς, κυκλοφορίαν τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀπορρεόντων δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων καὶ γ) ὅτι ἡ λειτουργία τῆς ὡς εἴρηται ρήτρας ἐπιφέρει σοβαρὰς ἀλλοιώσεις εἰς τὸν νομικὸν χαρακτήρα τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ὡς ἀξιογράφων.

2. Σημειοῦμεν, ὅτι, ὡς θὰ καταστῇ σαφέστερον ἐκ τῶν κατωτέρω ἀναπτύχθησόντων, ἡ λύσις βασικῶν προβλημάτων τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως ἐπηρεάζεται ¹⁴¹ σοβαρῶς ἐκ τῆς θέσεως, ἣν λαμβάνει τίς ἐναντὶ τῆς σημασίας, ἣν κέκτηται, κατὰ τὸ δίκαιον καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν συναλλαγῶν, ἐκάστη τῶν ὡς ἄνω παρεκκλίσεων.

Οὕτω, ἀναλόγως τῆς σημασίας, ἥτις ἀποδίδεται εἰς τὴν σοβαρότητα τῆς ἀρχῆς τοῦ μεταβιβαστοῦ τῶν μετοχῶν, ἐπηρεάζεται καὶ ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῆς ἐκτάσεως τῶν δυναμένων νὰ τεθοῦν περιορισμῶν εἰς τὴν κυκλοφορίαν αὐτῶν, διὰ τῆς χρήσεως τῆς ἐν λόγῳ ρήτρας. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου,

Adäquatheit von Kapitalrisiko und Stimmrecht vor». Εἰς ἃ δίκαια δὲν εἶχον καθιερωθῇ αἱ ἐν λόγῳ μετοχαί, ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀντιρρήσεων, ἡ προστασία τῶν ἐταιρικῶν συμφερόντων ἐκ τῶν κινδύνων ἐσωτερικῆς καὶ ἰδίᾳ ἐξωτερικῆς ἀποξενώσεως, ἐπεδιώχθη διὰ τοῦ εὐρύτατα ἐφαρμοσθέντος θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν.

140. Πρβλ. Franceschelli, Sulle clausole, ἐξ σ. 453, ὅστις παρατηρεῖ ὅτι δὲν συμβιβάζεται ἡ ἐπιλογή τοῦ τύπου τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας—καὶ ἰδίᾳ ὅταν πρόκειται περὶ μεγάλων ἐπιχειρήσεων εὐρείας μετοχικῆς συνθέσεως—ὅστις χαρακτηρίζεται ἀκριβῶς ἐκ τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν τῆς, μὲ τὸν διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἐπιβαλλόμενον περιορισμὸν εἰς τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο τῆς ἐλευθέρως κυκλοφορίας αὐτῶν. Ὡσαύτως ὁ Messineo, Nullità, ἐξ σ. 54, παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ἐταιρία, ἥτις ἐκδίδει μετοχικοὺς τίτλους: «non può, senza venire contra factum proprium, adottare—al tempo stesso—un tipo di clausola di gradimento, che ineppi eccessivamente, o addirittura abolisca la più volte ricordata libertà di circolazione delle azioni». Πρβλ. Bastian, Les clauses, ἐξ, σ. 181.

141. Ἡ ἐκ τῶν ἄνω λόγων διαφοροποιήσις θέσεων ἐπὶ τῶν κατ' ἰδίαν θεμάτων, τῶν ἀνακυπτόντων ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, εἶναι ἐμφανῆς εἰς τὰς μελέτας, ἐπὶ παραδείγματι τῶν Pfenninger, Vinkulierte Aktien als theorescher Begriff, ἐν Schw AG, 38 (1960), σ. 33 ἐπ., Schucany, Die Übertragung des Eigentums an vinkulierte Namenaktienurkunden, ἐν SJZ, 41 (1945), σ. 177 ἐπ., Asquini, ἐξ σ. 725 ἐπ., Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἰδίᾳ σ. 296 ἐπ., Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 485 ἐπ.

ἐπηρεάζεται ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων, διὰ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, καθιερώσεως τῆς ρήτηρας ταύτης ¹⁴². Ὡσαύτως, ἐπηρεάζεται ἡ ἀπάντησις, ἐπὶ τοῦ ἐὰν ἡ σχετικὴ ἀπόφασις τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὀργάνου, περὶ μὴ χορηγήσεως τῆς ἐγκρίσεως πρὸς μεταβίβασιν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, δέον νὰ εἶναι ἡτιολογημένη ἢ μὴ ¹⁴³. Ὁμοίως, ὑφίσταται ἐπίδρασις ἡ ἀπάντησις ἐπὶ τοῦ ἐὰν μεταβιβά-ζεται ἢ μὴ ἡ κυριότης ἐπὶ τοῦ τίτλου τῶν ἐκποιουμένων μετοχῶν, ἐν μὴ ἐγκρίσει τῆς μεταβιβάσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ¹⁴⁴. Προσέτι, ἀναλόγως τοῦ ἐὰν ἡ δεσμευμένη ὀνομαστικὴ μετοχὴ θεωρῇται τίτλος εἰς διαταγὴν, ἀντιμετωπι-ζεται καὶ τὸ σοβαρὸν καὶ δυσχερὲς πρόβλημα, τοῦ κύρους καὶ τῶν συνεπειῶν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας μεταξὺ μεταβιβάζοντος καὶ ἀποκτῶντος, ἐν μὴ ἐγκρίσει ταύτης ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ¹⁴⁵.

Β. Τόνωσις προσωπικοῦ χαρακτήρος.

1. Πράγματι, ἡ θέσπισις τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐξα-σθενίζει τὸν κεφαλαιουχικὸν χαρακτῆρα τῶν ἄνωνύμων ἐταιριῶν καὶ τονώνει τὸν προσωπικὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Ὡς συναφῶς παρετηρήθη, ἡ δέσμευσις τῶν μετοχῶν συνιστᾷ μέσον, παρεχόμενον ὑπὸ τοῦ δικαίου τῶν ἄνωνύμων ἐταιριῶν, διὰ τοῦ ὁποῦ ἡ προσωπικότης τοῦ μετόχου ἀποκτᾷ ἡῤῥξημένην ση-μασίαν¹⁴⁶. Διὰ τῆς δεσμεύσεως, εἰσάγεται ἐν σημαντικὸν στοιχεῖον τῶν προ-σωπικῶν ἐταιριῶν εἰς τὴν κεφαλαιουχικὴν κατασκευὴν τῶν ἄνωνύμων ἐται-ριῶν ¹⁴⁷. Περαιτέρω, λέγεται ὅτι διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως κατορθοῦται

142. Βλ., ἐπὶ παραδείγματι, Schlupe, ἔδ σ. 127-128, Möhring, Die nachträgliche Vinkulierung der GmbH-Geschäftsanteile, ἐν GmbH-Rdsch, 54 (1963), σ. 201 ἐπ. Βλ. καὶ κατωτ. σ. 441 ἐπ.

143. Messineo, Sui requisiti, ἔδ σ. 490. Βλ. καὶ κατωτ. σ. 590 ἐπ.

144. Schucany, Die Übertragung, ἔδ σ. 181. Βλ. καὶ κατωτ. σ. 523 ἐπ.

145. Βλ. Lanz, Voraussetzungen der Eintragung des Erwerbers vinkulierter Namenaktien ins Aktienbuch, ἐν SchwAG, 30 (1957/58), σ. 233 ἐπ., A. Wieland, Die rechtliche Bedeutung des Indossamentes und des Eigentumsrecht an der Aktienurkunde bei vinkulierten Namenaktien nach rev. OR, ἐν SJZ, 47 (1951), σ. 217 ἐπ.

146. Οὕτω, Weiss, Einleitung, ἔδ σ. 56, Rosset, Les tendances du nouveau droit suisse des sociétés, ἐν Συλλογῇ μελετῶν, δημοσιευθεισῶν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Neuchâtel, 1938, ἔδ σ. 28, Thoma, Die Umwandlung, ἔδ σ. 28, Trüb, ἔδ σ. 8, F. v. Steiger, Das Recht, ἔδ σ. 144. Κατὰ τὸν Messineo, Nullità, ἔδ σ. 548: «Con riferimento alla clausola di gradimento, l'intuitus personae nella società per azioni assume un significato soltanto anomalo».

147. Οὕτω, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἔδ ἀρ. 686 N.6. σ. 309, 'O Stutte rheim, Die Verstärkung des Persönlichkeitsmomentes in der Aktiengesellschaft, 1939, Bern, σ. 90-92, διαλαμβάνει τὴν ρύθμισιν τῆς δεσμεύσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν μεταξὺ τῶν περιπτώσεων ἰσχυροποιήσεως (Verstärkung) τῶν προσωπικῶν στοι-

ἡ ἐπαναφορὰ τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας εἰς τὸν ἀρχικὸν χαρακτῆρα τῆς συγκροτήσεώς της, ὅστις ἦτο ἐκεῖνος τοῦ προσωπικοῦ δεσμοῦ, τῆς κοινωνίας καὶ τῆς συνεργασίας μεταξὺ πλείονων προσώπων ¹⁴⁸.

Ἐν τούτοις, περισσότερον προκεχωρημένη εἶναι ἡ ἐρμηνεία τοῦ φαινομένου δι' ἐκεῖνους, οἵτινες ὑποστηρίζουν ὅτι διὰ τῆς ἐν λόγῳ ρήτηρας ἐπέρχεται ἀνατροπὴ τοῦ νομοθετικῶς παραδεδεγμένου τύπου τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας ¹⁴⁹. Εἶναι ὅμως ἀκριβές, ὅτι ἡ ρήτρα δεσμεύσεως τροποποιεῖ τὴν νομικὴν φύσιν τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, κατὰ τὰ ἀλλαχοῦ ἀναπτυχθέντα ¹⁵⁰.

2. Πρὸς ἐγγυτέραν διερεύνησιν τοῦ θέματος, δεόν νὰ παρατηρηθῇ ὅτι δὲν εἶναι ἀπολύτως ὀρθὴ ἡ ἀκράϊα ἄποψις, καθ' ἣν εἰς τὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας αἱ ἔναντι αὐτῆς ὑποχρεώσεις τῶν μετόχων ἐξαντλοῦνται μὲ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ παρ' ἐκάστου καλυφθέντος μέρους τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου καὶ ὅτι, εἰς τὰς ἐταιρίας ταύτας, λόγῳ τοῦ ἀνωνύμου χαρακτῆρος των, τὸ πρόσωπον τοῦ μετόχου δὲν ἐπιτελεῖ οὐδένα ρόλον ¹⁵¹. Τὸ ἀκριβέστερον εἶναι ὅτι, ὡς τὸ κεφα-

χείων εἰς τὴν ἀνωνύμον ἐταιρίαν. Κατὰ τὸν *Messineo*, *Sui requisiti*, ἐξ σ. 485-486, ἡ ἐν λόγῳ ρήτρα: «ha finito col fare uno certo strappo a uno dei caratteri più essenziali della società per azioni». Πρβλ. *Simonetto*, *L' «intuitus personae»*, e il trasferimento delle azioni e delle quote delle società cooperative con l' «autorizzazione» di cui all' art. 2523, ἐν *Μελέταις πρὸς τιμὴν τοῦ Scaduto*, Milano, 1970, σ. 215 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 240 ἐπ.

148. Βλ. *Trimarchi*, *Invalidità delle deliberazioni di assemblea di società per azioni*, Milano, 1958, σ. 204, *Ascarelli*, παρατηρήσεις ἐπὶ *Cass.* 31-1-1931 καὶ 28-2-1931, ἐν *Foro ital.*, 1931, I, σ. 636, *Escarra*, *Restrictions*, ἐξ σ. 334, 431-432. Κατὰ τὸν *Nahrath*, *Das Stimmrecht des Aktionärs nach schweizerischem Recht*, Bern, 1933, σ. 37, διὰ τῆς ἐν λόγῳ ρήτηρας ἀποκτᾷ σημασίαν καὶ ἡ προσωπικότης τοῦ μετόχου, ὁμοῦ μετὰ τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, *Corapi*, *Gli statuti*, ἐξ σ. 149 ἐπ., *Visentini*, *Disciplina delle società e legislazione bancaria*, *Autonomia privata e funzione*, Milano, 1971, σ. 57, *De Ferra*, *La circolazione*, ἐξ σ. 119.

149. Πρβλ. *Däubler*, *Rechtsgeschäftlicher*, ἐξ σ. 1123: «Es erscheint deshalb zumindest Zweifelhaft, ob unveräusserliche Namenaktie nicht gegen das Wesen der AG verstossen und schon deshalb unzulässig sind». *La Lumia*, *La «atipicità» delle società commerciali*, ἐν *Riv. dir. comm.*, 1938, I, σ. 217 ἐπ., *Greco*, *Le società nel sistema legislativo italiano*, Torino, 1959, σ. 62-63, *Messineo*, *Requisiti*, ἐξ σ. 486, *Graziani*, *Diritto delle società*, Napoli, 1960, σ. 12 ἐπ.

150. Βλ. *F.v. Steiger*, *Das Recht*, ἐξ (ἐκδ. 1940), σ. 157, *Bigiavi*, *La clausola*, ἐξ σ. 48, *Escarra*, *Les restrictions*, ἐξ σ. 432.

151. Οὕτω, διὰ τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον, τὸ *BGE* 67 II, σ. 164 χαρακτηρίζει τὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας ὡς: «reiner unpersönlicher Kapitalgesellschaft». Διὰ τὸ γαλλικὸν δίκαιον, βλ. *Dalloz*, III, Paris, 1958, σ. 700 (N.1): «c'est un pur groupement de capitaux dans lequel l'élément personnel ne joue en principe aucun rôle». Πρβλ. *Fromer*, *Schutz*, ἐξ σ. 128.

λαιουχικὸν στοιχεῖον δὲν εἶναι ἀσήμαντον εἰς τὰς προσωπικὰς ἐταιρίας, οὕτω καὶ τὸ προσωπικὸν στοιχεῖον δὲν εἶναι ἀδιάφορον εἰς τὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας ¹⁵².

3. Τῷ ὄντι, εἰς τὰς προσωπικὰς ἐταιρίας ἡ προσωπικότης τῶν ἐταίρων εἶναι πρωτίστης σημασίας, διότι κυρίως ἡ ἐσωτερικὴ λειτουργία τῶν ἐταιριῶν τούτων, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον ἡ ἐπιδιώξις τοῦ ἐταιρικοῦ σκοποῦ, βασιζονται εἰς τὴν προσωπικὴν εἰσφοράν, τὴν συνεργασίαν καὶ τὰς ὑποκειμενικὰς ικανότητας τῶν ἐταίρων ¹⁵³. Οὕτω, κατ' ἀρχήν, ἅπαντα τὰ μέλη τῶν προσωπικῶν ἐταιριῶν εἶναι ἐκ τοῦ νόμου καὶ διαχειρισταὶ αὐτῶν, ἐφ' ὅσον δὲν συνεφωνήθῃ ἄλλως (ἄρθρον 748 AK). "Ο,τι πράττει ἢ παραλείπει ἕκαστος τῶν ἐταίρων, ἐπενεργεῖ, λόγῳ τῆς ἀπεριορίστου εὐθύνης τῶν ἐκ τούτων ὁμορρυθμῶν, ὑπὲρ καὶ εἰς βάρος τῶν λοιπῶν ἐταίρων ¹⁵⁴. Διὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω λόγον, προβλέπεται τὸ ἀμεταβίβαστον τῶν ἀμοιβαίων ἀπαιτήσεων τῶν ἐταίρων, ἡ λύσις τῶν ἐν λόγῳ ἐταιριῶν ἐν περιπτώσει ἀπαγορεύσεως ἐνὸς τῶν ἐταίρων ἢ κηρύξεως αὐτοῦ εἰς πτώχευσιν, ἡ μὴ συνέχισις αὐτῶν ἐν περιπτώσει θανάτου ἐνὸς τῶν ἐταίρων, ἐκτὸς ἐναντίας συμφωνίας, ὁ ἀποκλεισμός τοῦ ἐταίρου, ἡ λύσις τῆς ἐταιρίας διὰ σπουδαῖον λόγον, ἡ ἀφαίρεσις τῆς διαχειρίσεως διὰ σπουδαῖον λόγον κ.λ.π. (ἄρθρα 752, 760, 771, 773, 775AK). Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν μετὰ βίβασιν τῆς ἐταιρικῆς συμμετοχῆς, αὕτη ἀποκλείεται κατ' ἀρχήν, εἶναι δὲ δυνατὴ μόνον διὰ τῆς συναινέσεως ὅλων τῶν ἐταίρων καὶ τῆς τροποποιήσεως τοῦ ἐταιρικοῦ (ἄρθρον 761 AK) ¹⁵⁵. Οἱ ἐταιρικοὶ δανεισταὶ ἱκανοποιοῦνται πρωτίστως ἐκ τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας, ταύτην ὅμως συνεπικουρεῖ, ὡς γνωστόν, ἡ ἀπεριόριστος καὶ εἰς ὁλόκληρον προσωπικὴ εὐθύνη τῶν ἐταίρων. Οὕτω, διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν προσωπικῶν ἐταιριῶν, πρωτίστην σημασίαν ἔχει ἡ προσωπικὴ συνεργασία τῶν ἐταίρων ἐν αὐτῇ, ἐνῷ ἡ διασφάλισις τῶν ἐταιρικῶν δανειστῶν ἐπιτυγχάνεται, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ἐκτὸς τῆς ἐται-

152. Οὕτω, Ascarelli, Sui limiti statuari alla circolazione delle azioni e sui diritti individuali degli azionisti, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 487 ἐπ. ἰδία σ. 489, Rodotà, ἐξ σ. 748-749, Meier-Hayoz/Schluep/Ott, Zur Typologie, ἐξ σ. 299-302. Πρβλ. Simonetto, Responsabilità e garanzia nel diritto delle società, Padova, 1959, σ. 502-520. Διὰ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν τονίζεται ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ καὶ περιορίζεται ἡ μετοχικὴ βάσις τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, βλ. Ucmarr, Il regime impositivo delle società--La società a ristretta base azionaria, Padova, 1966, σ. 57 ἐπ.

153. Περὶ τῶν βασικῶν τυπικῶν χαρακτηριστικῶν τῶν προσωπικῶν ἐταιριῶν, βλ. Westermann, Vertragsfreiheit und Typengesetzlichkeit im Recht der Personengesellschaften, 1970, ἰδία σ. 133 ἐπ.

154. Πρβλ. Weiss, Einleitung, ἐξ σ. 54.

155. Βλ. Ν. Ρόξαν, Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀδιαχωρίστου, ἐξ σ. 486 ἐπ., τὸν Αὐτόν. Ἐμπορικαὶ ἐταιρίαι, ἐξ σ. 47, Κ. Ρόξαν, Ναυτικὸν δίκαιον (ἡμιτ.), 1968, § 52, σ. 216, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν Riv. dir. comm., 1931, I, σ. 489, Meier-Hayoz/Schluep/Ott, Zur Typologie, ἐξ σ. 302.

τῆς ἐταιρίας, διὰ τῆς προσωπικῆς εὐθύνης τῶν ἐταίρων, δι' ὃν λόγον ἡ φερεγγυότης αὐτῶν ἔχει βασικὴν σημασίαν ¹⁵⁶.

4. Ἀντιθέτως εἰς τὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας, ὡς γνωστόν, ἡ ἀσφάλεια τῶν ἐταιρικῶν δανειστῶν ἐπιτυγχάνεται ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν ἔσω, μόνον διὰ τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, ἡ δὲ λειτουργία καὶ ἐπιδιώξις τοῦ σκοποῦ των δὲν ἀπαιτοῦν, κατ' ἀρχήν, τὴν συνδιαχείρισιν καὶ προσωπικὴν συνεργασίαν τῶν μετόχων. Οὗτοι δὲν μετέχουν ἀμέσως εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῆς ἐταιρίας καὶ τῆς ἐταιρικῆς ἐπιχειρήσεως ¹⁵⁷. Αἱ οἰκονομικαὶ ὑποχρεώσεις των ἐξαντλοῦνται εἰς τὴν ἀπρόσωπον περιουσιακὴν εἰσφορὰν — συμμετοχὴν των εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου.

Πλὴν ὅμως, οἱ μέτοχοι μετέχουν ἐμμέσως εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐταιρίας, διὰ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῶν μετόχων καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ¹⁵⁸. Δι' αὐτῆς, οἱ μέτοχοι ἐπηρεάζουν, ἐνίοτε ἀποφασιστικῶς, τὴν πορείαν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας ἢ καὶ τὴν τύχην αὐτῆς, ἀναλόγως καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑφ' ἐκάστου διατιθεμένων ψήφων, ὅταν μάλιστα ἡ ἐπιδιώξις τοῦ ἐταιρικοῦ σκοποῦ ἐξαρτᾶται — ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ καὶ τοῦ τύπου ἢ τοῦ μεγέθους τῆς ἐταιρίας — ἐκ τῆς ἐν γένει προσωπικότητός των ¹⁵⁹, κατὰ τὰ προεκτεθέντα.

Ἀκριβῶς, εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἢ διατήρησιν τῶν πρὸς τοῦτο ἀπαραιτήτων θετικῶν ὑποκειμενικῶν προϋποθέσεων ἢ δεδομένων καὶ εἰς τὴν ἀπώθησιν τῶν ἀρνητικῶν τοιούτων, συμβάλλει ἰδιαιτέρως ἡ χρῆσις καὶ λειτουργία τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν ¹⁶⁰. Αὕτη ἐμποδίζει τὴν διαφοροποίησιν τῆς ὑφισταμένης ἐν τῇ ἐταιρίᾳ καταστάσεως προσωπικῶν σχέσεων, συνεργασίας, διατιθεμένων προσόντων, ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, κατανομῆς ἐξουσιῶν καὶ ἀρμοδιοτήτων, διὰ τῆς μὴ ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῆς εἰσόδου νέων μετόχων, μὴ συγκεντρύνων τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα. Καθ' ὅσον, αὕτη παρέχεται μόνον ὅταν τοιοῦτος κίνδυνος δὲν ὑφίσταται ἢ ὅταν διὰ τῆς εἰσόδου νέων μετόχων εἰς αὐτὴν βελτιοῦται ἢ ὑφίσταμένη κατάστασις.

5. Διὰ τῆς τοιαύτης ὅμως ἀξιολογήσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῶν ὑπαρχόν-

156. Βλ. Simonetto, ἑξ σ. 502 ἐπ., Meier-Hayoz/Schluep/Ott, Zur Typologie, ἑξ σ. 302, De Sabato, Capitale e responsabilità interna nelle società di persone, 1967, σ. 155 ἐπ.

157. Βλ. Weiss, Einleitung, ἑξ σ. 53. Πρβλ. Meier-Hayoz/Schluep/Ott, Zur Typologie, ἑξ σ. 299-300, De Sabato, ἑξ σ. 86 ἐπ.

158. Οὕτω, οἱ μέτοχοι ἀποφασίζουν, διὰ τῆς ψήφου των, περὶ τῆς συνεχίσεως ἢ λύσεως τῆς ἐταιρίας, περὶ τῆς τροποποιήσεως καὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ καταστατικοῦ της, περὶ τῆς διανομῆς κερδῶν, περὶ τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς ἀνακλήσεως μελῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ τῶν ἐλεγκτῶν, περὶ τῆς ἐν γένει ἀκολουθητέας πολιτικῆς διαχειρίσεως κ.λ.π.

159. Πρβλ. Weiss, Einleitung, ἑξ σ. 53 καὶ 57.

160. Weiss, Einleitung, ἑξ σ. 57, Meier-Hayoz/Schluep/Ott, Zur Typologie, ἑξ σ. 300, De Sabato, ἑξ σ. 86.

των μετόχων ἢ τῶν πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ιδιότητος τοῦ μετόχου ἐνδιαφερομένων τρίτων, δὲν μεταβάλλεται τι ἀπὸ ἀπόψεως ὑποχρεώσεως αὐτῶν ἐναντι τῆς ἐταιρίας ἢ ἀπὸ ἀπόψεως εὐθύνης των ἐναντι τῶν τρίτων ἢ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν δικαιωμάτων των συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐταιρίας καὶ διαχειρίσιν τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας ἢ ἀναφορικῶς πρὸς τὴν συγκρότησιν καὶ λειτουργίαν τῶν ἐταιρικῶν ὀργάνων κ.λ.π., κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντα ¹⁶¹.

Ἀπλῶς, διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως, ἐπιλέγονται τὰ κατάλληλα πρόσωπα, πρὸς καλλιτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐταιρικῶν συμφερόντων, βάσει τῶν ὑποκειμενικῶν καὶ ἀντικειμενικῶν δεδομένων, ὑπὸ τὰ ὅποια λειτουργεῖ ἐκάστη ἀνώνυμος ἐταιρία ¹⁶². Δὲν δημιουργοῦνται, δηλονότι, δι' αὐτῆς προϋποθέσεις βάσει τῶν ὁποίων καθίσταται δυνατὴ ἡ λειτουργία τῆς ἀνωνύμου ποθέσεις βάσει τῶν ὁποίων καθίσταται δυνατὴ ἡ λειτουργία τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, ὑπὸ νομικὴν κατασκευὴν ὁμοίαν πρὸς ἐκείνην, ὑπὸ τὴν ὁποίαν λειτουργοῦν αἱ προσωπικαὶ ἐταιρίαι. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ρήτρας, οὐδὲν τῶν βασικῶν στοιχείων, ἅτινα χαρακτηρίζουν τὴν συγκρότησιν, ἦτοι τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, μεταβάλλεται. Τοιαῦτα στοιχεῖα εἶναι, ὡς γνωστόν, ἡ συγκρότησις τοῦ προκαθωρισμένου ὕψους μετοχικοῦ κεφαλαίου, ἡ διατήρησις αὐτοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν λειτουργίας τῆς ἐταιρίας, τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγμένων ἐταιρικῶν ὀργάνων, δρώντων βάσει ὀρισμένων κανόνων ἀρμοδιότητος καὶ εὐθύνης καὶ ἡ περιορισμένη εὐθύνη τῶν μετόχων ¹⁶³. Αὕτη καθίσταται ἐπιτρεπτὴ, λόγῳ ἀκριβῶς τῶν ὑπὸ

161. Βλ. Siegwart, Die Freiheit, ἐξ. 197 ἐπ. O. Meier-Hayoz / Schuerp / Ott Zur Typologie, ἐξ. σ. 299 ἐπ., πραγματοποιοῦν συνοπτικὴν καὶ ἐνδιαφέρουσαν ἀνάλυσιν τῶν τυπικῶν χαρακτηριστικῶν ἐκάστου τύπου ἐταιριῶν. Οὕτω, καθορίζουν: «das kapitalistische Element bei der AG» (σ. 299), «das personalistische Element bei der Personengesellschaften» (σ. 301), τὰς «atypische Erscheinungen im Recht der Aktiengesellschaft» (σ. 302), μετὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ δέσμευσις ὀνομαστικῶν μετοχῶν (σ. 304), τὰς «atypische Erscheinungen im Recht der Personalgesellschaften» (σ. 308).

162. Βλ. Rodotà, ἐξ. σ. 748-749. Ἐπιδιώκεται, δηλονότι, ἡ καλλιτέρα ἐξυπηρέτησις τοῦ ἐμπορικοῦ σκοποῦ, διὰ τῆς ἐπιλογῆς, μέσῳ τῆς λειτουργίας τῆς ρήτρας, τῶν καταλληλοτέρων προσώπων, ἀντὶ τὰ ἀφεθῇ ἀνεξέλεγκτος ὁ ἐκ τῶν ἑσῶ δρῶν ὑποκειμενικὸς παράγων.

163. Πρβλ. Messineo, Sui requisiti, ἐξ. σ. 486-487, καθ' ὃν, ἡ δυνατότης τῆς ἐξατομικεύσεως τοῦ μετόχου μέσῳ τῆς χρησιμοποίησεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν δὲν παρβαλπτεῖ τὸν περιορισμὸν τῆς εὐθύνης τοῦ ἰδίου: «limitazione di responsabilità che è il marchio più caratteristico della società per azioni e dal quale discende, appunto, l'impersonalità del socio, cioè l'assenza di intuitus personae». Βλ. γενικώτερον Zellweger, Haftungbeschränkung und Solidarhaftung im Verantwortlichkeitsrecht der AG, 1972, εἰς ἣν μελέτην ἐξετάζεται τὸ θέμα τῆς εὐθύνης συγκριτικῶς εἰς διαφόρους χώρας (διὰ τὸ ἐλβ. δικ., σ. 19 ἐπ., διὰ τὸ γερμ. σ. 89 ἐπ., διὰ τὸ γαλ. σ. 127 ἐπ., διὰ τὸ αὐστρ. σ. 152 ἐπ.). Πρβλ. Lutter, Kapital, Sicherung der Kapitalaufbringung und Kapitalerhaltung in den Aktien- und GmbH-Rechten der EWG, 1964, σ. 38 ἐπ., 332 ἐπ.

του νόμου διασφαλιζομένων προϋποθέσεων ασφαλείας, ἐν τῇ συγκροτήσει καὶ διαφυλάττει τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου ¹⁶⁴.

6. Ἀλλωστε, ἡ μὴ παράβλεψις τῆς συμπεριφορᾶς, τῶν προσωπικῶν προσόντων, τῶν ιδιοτήτων καὶ τῆς καταστάσεως συμφερόντων τῶν συμμετεχόντων εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν ἀποτελεῖ τὴν ἐξελικτικὴν τάσιν τῶν συγχρόνων δικαίων καὶ τῆς ἐπιστήμης ¹⁶⁵. Ἡ τάσις αὕτη ἐκδηλοῦται ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ ἐλέγχου τῶν ἐνεργειῶν τοῦ μετόχου ἐν τῇ ἀνωνύμῳ ἐταιρίᾳ, κυρίως κατὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ^{165α}. Οὕτω, γίνεται δεκτός, ὑπὸ ὀρισμένης νομοθεσίας, ὁ ἀποκλεισμός τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ἐὰν κατὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ ὁ μέτοχος τελεῇ ἐν συγκρούσει συμφερόντων πρὸς τὴν ἐταιρίαν ¹⁶⁶. Ὁμοίως, ὁ μέτοχος πρέπει νὰ τηρῇ τὸ καθήκον πίστεως ἐναντι τῆς ἐταιρίας, κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν δικαιωμάτων του ¹⁶⁷ καὶ νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς τὴν ἀρχὴν τῆς ἔσης μεταχειρήσεως τῶν μετόχων, ὡσαύτως κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν δικαιωμάτων του ¹⁶⁸. Ἐπίσης, δεόν νὰ

164. Βλ. N a e g e l i, Der Grundsatz der beschränkten Beitragspflicht, insbesondere der Ausschluss der Nachschlupspflicht im Aktienrecht, Zürich, 1948, σ. 15 ἐπ., W e i s s, Einleitung, ἐξ σ. 33, καθ' ὃν ἡ ἀνώνυμος ἐταιρία διακρίνεται τῶν προσωπικῶν ἐταιριῶν, ἰδίως κατὰ τὸ ὅτι: «sie mit einem festen Grundkapital in der Verkehr tritt und dadurch, dass die Gesetzgebung mit besonderer Strenge auf die Erhaltung dieses Grundkapitals bedacht». Πρβλ. M ü l l e r - E r z b a c h, Umgestaltung, ἐξ σ. 37 ἐπ., K l a u s i n g, Das Kommende, ἐξ σ. 1135 ἐπ.

165. Βλ. S t u t t e r h e i m, Die Versträrkung, ἐξ passim, R o s s e t, Tendans, ἐξ σ. 34 ἐπ., W e i s s, Einleitung, ἐξ σ. 55 ἐπ.

165α. Βλ. V o n d e r B u r g, Missbrauch von Aktionärsrechten und Ausschluss aus der Hauptversammlung, ἐν A k t G, 1962, σ. 92 ἐπ., τὸν Αὐτὸν Ausschluss aus der Hauptversammlung und Anfechtungsklage, ἐν A k t G, 1962, σ. 116 ἐπ., G u g l i e l m u c c i, Abuso dei diritti sociali ed esclusione dall' assemblea κλπ., ἐν R i v. s o c., 8 (1963), σ. 755 ἐπ., Ἄλλως B u o n o c o r e, L' ostruzionismo degli azionisti nelle assemblee delle società per azioni, ἐν R i v. s o c., 15 (1970), σ. 291 ἐπ.

166. Βλ. Ν. Ρόξαν, Τὰ ὅρια, ἐξ σ. 103 ἐπ. P a p a p a n a g h i o t u, Conflitto di interessi tra socio e società nella società per azioni, Roma, 1961, (ἐν τῷ συνόλῳ), ἰδίως σ. 515 ἐπ., M i g n o l i, L' interesse sociale, ἐν R i v. s o c., 1958, σ. 725 ἐπ., M i c c i o, Interesse sociale e interesse individuale del socio nella società di capitali, ἐν G i u r. c a s s. c i v., 1953, IV, σ. 92 ἐπ., B e v i l a c q u a, Conflitto d' interessi ed esclusione dal voto in assemblea, ἐν R i v. s o c., 1 (1956), σ. 703 ἐπ.

167. Βλ. B e n z, Die Treupflicht des Gesellschafters, St. Gallen, 1947, ἰδίως σ. 61 ἐπ., W o h l m a n n, Die Treupflicht des Aktionärs, Zürich, 1968, F r o m e r, Die Treupflicht des Aktionärs, ἐν Z S R, 58 (1939), σ. 210 ἐπ., G l o o r, Der Treuegedanke im Recht der Handelsgesellschaften, Aarau, 1942, σ. 108 ἐπ., Ν. Ρόξαν, Τὰ ὅρια, ἐξ σ. 125 ἐπ.

168. Βλ. Ν. Ρόξαν, Τὰ ὅρια, ἐξ σ. 162 ἐπ., S p i e s s, Der Grundsatz der gleichmässigen Behandlung der Aktionäre, Zürich, 1941, σ. 17 ἐπ., C o h n, Der Grundsatz der gleichmässigen Behandlung der Mitglieder eines Verbandes, ἐν A r c h i v. f. c i v. P r a x i s, 132, σ. 129 ἐπ.

ἀποφεύγεται ἡ κατάχρησις δικαιώματος κατὰ τὴν λῆψιν ἀποφάσεων ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως ¹⁶⁹. Ἐκδηλοῦνται προσέτι, ἡ ἐν λόγῳ τάσις, διὰ τῆς ἀναγνώσεως ὑπεροχῆς εἰς τὸ συλλογικὸν συμφέρον τῆς ἐταιρίας, ἐν περιπτώσει συγκρούσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ προσωπικὸν συμφέρον τοῦ μετόχου ¹⁷⁰.

Τέλος, πρέπει νὰ σημειωθῇ συναφῶς, ὅτι, ἐν τῇ πρὸς παθεῖα ἐξευρέσεως ἀποτελεσματικῆς προσβάσεως, διὰ τὴν καλλιτέραν προστασίαν τῶν μετόχων τῆς μειοψηφίας, ὑπεστηρίχθη σπουδαίως, ἰδίως ἐν Ἑλβετίᾳ, ὅτι ἡ ἀνώνυμος ἐταιρία δὲν συνιστᾷ σωματειακὴν ὀργάνωσιν (Korporation), ἀλλ' ἐταιρικὴν συνεργασίαν πρὸς ἐπιδίωξιν κοινοῦ σκοποῦ ¹⁷¹. Ἡ ἀποψὶς αὕτη ἐνισχύει τὴν προσωπικὴν θέσιν τοῦ μετόχου ἐν τῇ ἀνώνυμῃ ἐταιρίᾳ καὶ δημιουργεῖ εἰς αὐτὸν προσθέτους ἐξωοικονομικὰς ὑποχρεώσεις, ὥς εἶναι αἱ προμνημονευθεῖσαι.

7. Ἐν συμπεράσματι, ἐκεῖνο ὅπερ δεόν νὰ ἐπισημανθῇ ἐν προκειμένῳ εἶναι, ὅτι ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος ἐνίσχυσις τοῦ προσωπικοῦ στοιχείου εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν, διὰ τῆς ρήτρας περὶ δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἀποτελεῖ μίαν νομοθετικῶς υἱοθετηθεῖσαν πρόσθετον προσέγγισιν τῆς ἐταιρίας ταύτης πρὸς τὰς προσωπικὰς τοιαύτας, ἡτίς ὅμως δὲν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν βασικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἀνώνυμου ἐταιρίας ¹⁷².

8. Ἡ νομοθετικὴ ρύθμισις καὶ ἀναγνώρισις τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἀποτελεῖ, προσέτι, μίαν ἐπὶ πλέον ἐκδήλωσιν τῆς ἀνάγκης προτάξεως τοῦ συμφέροντος τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἀνώνυμου ἐταιρίας, πρὸς διαφύλαξιν καὶ προστασίαν τῆς ἐταιρικῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τῆς ἐν γέ-

169. N. Póκαv, Tὰ ὄρια, ἐὰ σ. 146 ἐπ., Carnelutti, Eccesso di potere nelle deliberazioni dell' assemblea delle anonime, ἐν Riv. dir. comm., 1926, I, σ. 176 ἐπ.

170. Ἐκ τῆς πλουσίας βιβλιογραφίας, βλ. Baur, Der Gegensatz zwischen der wohlverworbenen Rechten des Aktionärs und den Interessen der Aktiengesellschaft und seine Überbrückung, Bern, 1951, ἰδίᾳ σ. 8 ἐπ., Küster, Inhalt und Grenzen der Gesellschafter, insbesondere des Stimmrechts im deutschen Gesellschaftsrecht, Berlin, 1954, σ. 40 ἐπ., Weiss, Eileitung, ἐὰ σ. 59 ἐπ.

171. Οὕτω, βασικῶς, K. Wieland, Handelsrecht, I, 1921, σ. 396 ἐπ., Egger, Schranken der Majoritätsherrschaft im Aktienrecht, ἐν ZSR, 45 (1926), σ. 1 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 34, 40, W. v. Steiger, Betrachtung über die rechtlichen Grundlagen der Aktiengesellschaft, ἐν ZBJV, 91 bis, σ. 349 ἐπ., Goldschmidt, Recenti tendenze nel diritto della società anonima, Firenze (ἀ. ἡμ.), σ. 123 ἐπ.

172. Βλ. Escarra, Les restrictions, ἐὰ σ. 427, ὅτις συμπεραίνει συναφῶς, ὅτι: «on ne peut donc voir aucune infraction à la loi des sociétés dans une clause restrictive de la transmissibilité des actions, alors même qu' elle donnerait à la société anonyme le caractère de société de personnes», Rottà, ἐὰ σ. 751-752. Ὁ Messineo, Sui requisiti, ἐὰ σ. 485-486, ἐκ τῆς διαπιστώσεως ὅτι διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως εἰσάγεται εἰς τὰς ἀνώνυμους ἐταιρίας τὸ «intuitus personae», ὅπερ εἶναι ἴδιον τῶν προσωπικῶν ἐταιριῶν, συνάγει τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ παρέκκλισις αὕτη, ὥς τοιαύτη, δεόν νὰ ἐρηνεύηται καὶ ἐφαρμόζεται στενῶς («va contenuta nei limiti più rigorosi»).

νει οικονομικῆς δραστηριότητος αὐτῆς, ἔναντι τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος τῶν κατ' ἰδίαν μετόχων, ὕπερ ἐν προκειμένῳ συνίσταται εἰς τὴν ἄνευ περιορισμῶν μεταβίβασιν καὶ κυκλοφορίαν τῶν μετοχικῶν τίτλων¹⁷³.

Δηλονότι, εἰς τὴν παραδεδεγμένην δομὴν τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, ὁ νομοθέτης εἰσήγαγε, διὰ τῆς ρήτηρας περὶ δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἓν στοιχεῖον ἰδιαιτέρως προσιδιάζον εἰς τὰς προσωπικὰς ἐταιρίας. Τοῦτο ἔπραξε προφανῶς πρὸς προστασίαν συμφέροντος, ὅπερ δὲν δύναται βεβαίως νὰ συμπίπτῃ μὲ ἐκεῖνο τοῦ μετόχου ἢ τῶν τρίτων, ἀφοῦ διὰ τῆς ρήτηρας ταύτης τὸ μεταβιβαστὸν τῶν μετοχῶν του περιορίζεται. Τὸ συμφέρον τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἕτερον, ἀπὸ τὸ συμφέρον τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας¹⁷⁴, χάριν τοῦ ὁποίου, διὰ τῆς ἐν λόγῳ νομοθετικῆς ρυθμίσεως, τὸ βασικὸν γνῶρισμα τοῦ μετοχικοῦ τίτλου, ἥτοι τὸ μεταβιβαστὸν καὶ ἐμπορεύσιμον αὐτοῦ, περιορίζεται, διὰ τῆς εἰσαχθείσης ρυθμίσεως περὶ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν.

9. Ἡ διαπίστωσις αὕτη μᾶς ἐπιτρέπει, περαιτέρω, τὴν διαμόρφωσιν καὶ ἀποδοχὴν ἐνὸς κριτηρίου καὶ μιᾶς ἐρμηνευτικῆς θέσεως: ἐπὶ διαπιστώσεως συγκρούσεως διατάξεων καὶ ἀρχῶν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν ἀφ' ἐνὸς καὶ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων ἀφ' ἑτέρου, ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει τῶν κατὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως ἀνακυπτόντων προβλημάτων, κατὰ τὰ κατωτέρω, ἡ λύσις αὐτῶν δεόν νὰ ἀναζητῇται βάσει τοῦ σκοποῦ, ὃν ἐπιδιώκει ἡ ρύθμισις τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν¹⁷⁵.

Γ. Τὸ μεταβιβαστὸν τῆς μετοχῆς.

1. Ἐρευνητέον, ἀκολούθως, τὸ ἕτερον θέμα, ἥτοι κατὰ πόσον ἡ ἐν λόγῳ ρήτρα συμβιβάζεται πρὸς τὴν ιδιότητα τῆς μετοχῆς ὡς μεταβιβαστῆς—κληρονομητῆς καὶ ἐμπορευσίμου.

Διδάσκεται, ὅτι ἡ μετοχή, ἥτις ἐνσωματώνει τὸ σύνολον τῶν δικαιωμά-

173. Βλ. H. F e h r, Das dynamische Element im künftigen schweizerischen Handelsrecht, ἐν Μελέταις πρὸς τιμὴν K. W i e l a n d, Basel, 1943, σ. 68 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 73, P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἔα σ. 73, F. M a r x, Ein Vorschlag zur Reform des Aktienrechts auf der Grundlage des Persönlichkeitsprinzips, ἐν ZBlHR, 1 (1926), σ. 343 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 350, L a n z, Voraussetzungen, ἔα σ. 241-242, H a h n l o s e r, Die Namenaktie nach dem Bundesgesetz über das Obligationenrecht mit Berücksichtigung des deutschen Handelsrechts, Bern, 1903, σ. 106 - 107.

174. Πρβλ. L a n z, Voraussetzungen, ἔα σ. 241-242.

175. Πρβλ. B a r, Aktuelle Fragen des Aktienrechtes, ἐν ZSR, NF85 (1966), II, σ. 326 καὶ ἰδίᾳ 369, W i d m e r, Statutarisches Vorkaufs, ἔα σ. 43: «Probleme des Aktienrechtes spezifisch aktienrechtlichen Lösungen zuzuführen sind». Βλ. κατωτ. σ. ἐπ. 497 ἐπ. καὶ 516 ἐπ.

των και υποχρεώσεων του μετόχου έναντι της εταιρίας, δια της εύχερους και άπροσκόπου κυκλοφορίας της, δυνάμει πράξεων εν ζωῇ ἢ αἰτία θανάτου, (Verkehrsfähigkeit, cessibilité), παρέχει τὴν εὐχέρειαν: τῆς ἐλευθερίας εἰσόδου καὶ ἐξόδου προσώπων εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν· τῆς, ὡς ἐκ τούτου, μείζονος προσελκύσεως κεφαλαίων εἰς τὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας· τῆς ἀνανεώσεως τῶν μετόχων καὶ τῆς ἐναλλαγῆς τῶν τὴν θέσιν τῆς πλειοψηφίας κατεχόντων μετόχων κ.λ.π., ἐκδηλώσεις αὗται, αἵτινες εὐρίσκονται ἐν συνεπείᾳ πρὸς τὸν ἀπρόσωπον χαρακτῆρα τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας ¹⁷⁶.

Βάσει τῆς τοιαύτης λειτουργίας τῆς μετοχῆς, συνάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι αὕτη συνδέεται στενῶτατα μὲ τὴν ὅλην ὕψην τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, ὅτι τὸ μεταβιβαστὸν αὐτῆς ἀποτελεῖ τὴν ὑποδομὴν τῆς ἐταιρίας ταύτης καὶ ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις τῆς μεταβιβάσεως τῆς μετοχῆς προσκρούει εἰς θεμελιώδεις ἐννοίας τοῦ δικαίου περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν ¹⁷⁷.

Ἐν πρώτοις, θὰ ἡδυνάτο τις νὰ ἀντιπαρατηρήσῃ ὅτι δὲν εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι ἀπόλυτος καὶ οὐσιαστικὴ ιδιότης τῆς μετοχῆς εἶναι τὸ μεταβιβαστὸν αὐτῆς. Τοῦτο εἶναι ἀπλῶς φυσικὴ ιδιότης τῆς μετοχῆς ¹⁷⁸. Ἐξ ἄλλου, ἡ

176. Κα ρ α β ᾱ ς, Ἑγχειρίδιον, ἐκ ἀριθ. 593, σ. 136-137. Πα σ σ ι ᾱ ς, ἐκ σ. 362, ἐνθα περαιτέρω παραπομπαί, Β α ρ β ι τ σ ι ὡ τ η ς, ἐκ σ. 67-68, ἐνθα παραπομπαί, Γ. Σ η μ ῖ τ η ς, ἐκ σ. 110 ἐπ., Λ ο υ κ ὀ π ο υ λ ο ς, ἐκ σ. 232-233. Κατὰ τὸν M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐκ σ. 496, ἐνδεχομένως οἱ εἰσερχόμενοι μὶτοχοι νὰ εἶναι ἱκανώτεροι τῶν ἡδὴ ὑπαρχόντων. Βλ. γενικώτερον P a n z a r i n i, Autonomia e circolazione dei titoli di gredito nominativi e al portatote, ἐν B B T C, 1968, I, σ. 424 ἐπ., F o r r e r, Die Mitgliedschaft und ihre Beurkundung, Aarau, 1960, σ. 308 ἐπ.

177. Βλ. Πα σ σ ι ᾱ ν, ἐκ σ. 362-363, Τ σ ι ρ ι ν τ ᾱ ν η ν, Στοιχεῖα, ἐκ § 106, σ. 134, Β α ρ β ι τ σ ι ὡ τ η ν, ἐκ σ. 67-68, Λ ο υ κ ὀ π ο υ λ ο ν, ἐκ σ. 283, G o d i n - W i l h e l m i, ἐκ § 61 Anm. 9, σ. 254. Κατὰ τὸν E l e c h t h e i m ἐκ § 222 Anm. 6, σ. 168α: «Die frei Veräußerlichkeit der Aktie ist das natürliche Korrelat der Unkündbarkeit der Gesellschaft und der Mitgliedschaft durch den einzelnen Aktionär. Die Negoziabilität der Aktie ist ihre wirtschaftlich bedeutsamste Eigenschaft». Πρβλ. S t a u b - P i n n e r, ἐκ § 222 Anm. 2, σ. 211, L u t t e r, ἐκ § 68 Anm. 23, σ. 531, καθ' ὃν αἱ μετοχαὶ εἶναι ἐλευθέρως μεταβιβασταί, ἐφ' ὅσον αἱ δυνατότητες ἐξόδου ἐκ τῆς ἐταιρίας καὶ καταγγελίας ὑπὸ τοῦ μετόχου ἐλλείπουν. Ἐγένετο, συνεπῶς, δεκτόν, ὅτι ρήτρα καταστατικοῦ, ἀπαγορεύουσα τὴν μεταβίβασιν τῆς μετοχῆς, προσκρούει εἰς ἀρχὴν δημοσίας τάξεως καὶ εἶναι ἀνίσχυρος, βλ. Πα σ σ ι ᾱ ν, ἐκ σ. 364, Γ. Σ η μ ῖ τ η ν, ἐκ σ. 110-111, Πρβλ. Ν. Ρ ὁ κ α ν, Ἑμπορικαὶ ἐταιρίαι, ἐκ σ. 152, R i p e r t - R o b l o t, Traité élémentaire de droit commercial, Paris, I, 1963, σ. 572, ὅστις τὸ δικαίωμα πρὸς ἐκποίησιν τῶν μετοχῶν θεωρεῖ ὡς δημοσίου χαρακτῆρος καὶ ὅτι: «la clause des statuts qui lui enlèverait ce droit serait frappée de nullité». Ὁμοίως M e s s i n e o, Nullité, ἐκ σ. 543.

178. Βλ. π.χ. K. L e h m a n n, II, ἐκ σ. 141: «Die Übertragbarkeit der Aktie ist. . . keine wesentliche, sonder nur eine naturale Eigenschaft», L e h m a n n - R i n g, Das Handelsgesetzbuch für das deutsche Reich, Berlin, 1913, § 222 Anm. 4., E s c a r r a, Manuel de droit commercial, Paris, 1947-48, § 739, τὸν Α ὕ τ ὅ ν, Les

ἀρχὴ τοῦ μεταβιβαστοῦ τῶν μετοχῶν ἐτέθη πρὸς τὸ συμφέρον τῶν μετόχων, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο θὰ ἠδύναντο νὰ τὴν μεταβάλουν διὰ συμφωνίας των, ἐμπεριεχομένης εἰς τὸ καταστατικὸν ¹⁷⁹, ὡς ἀντιστοίχως ἐταῖροι προσωπικῆς ἐταιρίας θὰ ἠδύναντο νὰ συμφωνήσουν διὰ τοῦ ἐταιρικοῦ, ὅτι ἡ μεταβίβασις τοῦ ἐταιρικοῦ μεριδίου συντελεῖται καὶ ἄνευ τῆς τροποποιήσεως αὐτοῦ ¹⁸⁰.

2. Ἀνεξαρτήτως ὅμως πάντων τῶν ἀνωτέρω, θέμα περὶ τοῦ παραδεκτοῦ καὶ τῆς ἐγκυρότητος τῆς ἐν λόγῳ ρήτηρας δεσμεύσεως δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ παρ' ἡμῖν σήμερον, ἀφοῦ αὕτη προβλέπεται καὶ ρυθμίζεται ρητῶς ἐν τῷ νόμῳ¹⁸¹. Πράγματι, ἐν τῇ ἐρμηνευομένῃ παρ.8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920 ρητῶς ὀρίζεται, ὅτι διὰ διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ «δύναται νὰ ἐπιτραπῇ» ἡ ἔκδοσις δεσμευμένων μετοχῶν. Ἐκ τῆς διατυπώσεως ταύτης, σαφῶς προκύπτει, ὅτι τὸ μεταβιβαστὸν τῆς μετοχῆς διαφυλάσσεται ὡς κανὼν, ἐν συνεπείᾳ πρὸς τὴν φύσιν τῆς μετοχῆς ¹⁸². Ἐκ τοῦ κανόνος αὐτοῦ ἐπιτρέπεται παρέκκλισις μόνον δυνάμει διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ, ἡ δὲ τοιαύτη παρέκκλισις συνιστᾷ τὴν ὑπὸ τῶν μετόχων ἡθελημένην ἐξαίρεσιν, ἥτις ἐπιβεβαιοῖ τὸν κανόνα. Προσέτι καὶ ἡ παρέκκλισις αὕτη δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ μεταβιβαστὸν τῆς μετοχῆς, ἀλλ' εἰς τὴν δυνατότητα ἐφαρμογῆς τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως αὐτῆς· αὕτη δὲ δὲν ἀναιρεῖ τὸ μεταβιβαστὸν, ἀλλ' ἀπλῶς θέτει περιορισμούς

testrictions, ἐξ σ. 437-438, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν Riv. dir., comm., σ. 496, Rodotà, ἐξ, σ. 758, Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 730-731, καθ' ὅν θὰ ἦτο οὐσιῶδες διὰ τὴν ἔννοιαν τῆς μετοχῆς ἡ κυκλοφορία τῆς, ἔστω καὶ ὑπὸ ὀρισμένας προϋποθέσεις, καθοριζομένης ἐν τῷ καταστατικῷ. Βλ. ὡσαύτως, Corte di Cassaz., 28.2.1931, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 478 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 490: «Le azioni di una società anonima sono per natura cedibili, ma la cedibilità non è un elemento essenziale che debba rimanere sempre immutato e non si possa sottoporre a limiti o condizioni senza alterare la natura della società». O Messineo, Nullità, ἐξ, σ. 541-542, ἀντιμάχεται διὰ μακρῶν τὴν ἄποψιν ταύτην. Πρβλ. Ἀναστασιᾶδης ν-Ρόκας, II 2, 1949, ἐξ παρ. 109 σημ. 15, σ. 319.

179. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν Riv. dir. comm., σ. 491.

180. Διὰ τὰς παρεκκλίσεις ἐκ τοῦ δικαίου τῶν προσωπικῶν ἐταιριῶν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν βάσει τῶν ἀρχῶν τῶν κεφαλαιουχικῶν ἐταιριῶν, βλ. τὴν μελέτην τοῦ Nitschke, Die körperschaftlich struktuierte Personalgesellschaft, Bielefeld, 1970.

181. Σύμφωνος καὶ ὁ Πασσιᾶς, ἐξ σ. 364, ὅστις, ὑπὸ τὸ καθεστῶς τοῦ προϋσχύσαντος δικαίου, ὅπερ, ὡς ἐσημειώθη, δὲν περιελάμβανεν οὐδεμίαν σχετικὴν διάταξιν ἐπὶ τοῦ θέματος, ἔγραψεν: «τὸ ἀμεταβιβαστὸν ἄλλωστε ἐν ζωῇ ἢ τὸ μὴ κληρονομητὸν τῆς μετοχῆς, ἔπρεπε νὰ προκύπτῃ ἐκ διατάξεώς τινος, ἀφοῦ τὸ ἀντίθετον εἶναι τὸ κατὰ κανόνα ἰσχύον καθεστῶς ἐπὶ παντὸς δικαιώματος». Ἡ δὲ, ὑπαρχούσης ρητῆς σχετικῆς διατάξεως, θέμα πλέον δὲν γεννᾶται. Πρβλ. Rivolta, La partecipazione sociale, Milano, 1965, σ. 317 ἐπ., ὅστις ἀποκλείει, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν περὶ περιορισμῶν τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν διατάξεων τοῦ νόμου (καὶ τοῦ καταστατικοῦ), ὅτι τὸ μεταβιβαστὸν τῶν μετοχῶν ἀποτελεῖ οὐσιῶδες στοιχεῖον, χαρακτηρίζον τὴν μετοχὴν.

182. Βλ. Stutterheim, Die Verstärkung, ἐξ σ. 91, Messineo Nullità, ἐξ σ. 540-541.

εἰς τὴν ιδιότητα ταύτην, ἥτοι ἐπιτρέπει τὴν κυκλοφορίαν τῆς μετοχῆς ὑπὸ προϋποθέσεις¹⁸³.

3. Διάφορος εἶναι ἐν προκειμένῳ ἡ διατύπωσις τοῦ νόμου περὶ ἐταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης¹⁸⁴. Ἐκ ταύτης προκύπτει, ὅτι οἱ δυνάμενοι νὰ συμφωνηθῶν περιορισμοὶ ἀφορροῦν εὐθέως εἰς τὸ μεταβιβαστὸν τῆς ἐταιρικῆς μερίδος καὶ δύνανται νὰ εἶναι ἀπόλυτοι, ἥτοι νὰ ἀπαγορεύουν πλήρως τὴν κυκλοφορίαν ταύτης, διὰ πράξεων ἐν ζωῇ. Τοῦτο εἶναι σύμφωνον καὶ πρὸς τὴν φύσιν τῆς ἐταιρικῆς μερίδος καὶ πρὸς τὴν ὑφὴν καὶ συγκρότησιν τῆς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης, ὡς ἐταιρίας μικτοῦ χαρακτῆρος (προσωπικοῦ καὶ κεφαλαιουχικοῦ)¹⁸⁵.

XI. Ἐφαρμογὴ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἐν τῇ πράξει.

1. Ὁ θεσμὸς τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ὡς ἀνταποκρινόμενος εἰς τὰς ὡς ἄνω πρακτικὰς ἀνάγκας, τὰς ἀνακυπτούσας κατὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, ἔτυχεν ἐν τῇ πράξει εὐρυτάτης ἐφαρμογῆς¹⁸⁶ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ δὴ ἀπὸ πολλῶν δεκαετιῶν¹⁸⁷. Ποικίλου περιεχομένου

183. Πρβλ. Ἀ ν α σ τ α σ ι ἄ δ η ν - Ρ ό κ α ν, ἐξ § 110 σημ. 60 καὶ § 117, σ. 344, Κ α ρ α β ἄ ν, Ἐγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 593 σ.137, Λ ο υ κ ό π ο υ λ ο ν, ἐξ σ. 233, E s c a r r a Les restrictions, ἐξ σ. 430. Ἄλλως κατὰ τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον, ἐν ἄρθρ. 684 παρ. 1 OR τοῦ ὁποίου ὀρίζεται: «Die Namenaktien sind, wenn nicht die Statuten etwas anderes bestimmen, übertragbar». Ὡσαύτως, διὰ τοῦ ἄρθρ. 627 παρ. 8 OR ἀφίεται εὐχέρεια εἰς τὸ καταστατικόν, ὅπως καθορίζῃ περιορισμοὺς ἢ καὶ πλήρη ἀπαγορεύσιν μεταβιβάσεως («Zu ihrer Verbindlichkeit bedürfen der Aufnahme in die Statuten. . . 8. Das Verbot oder die Beschränkung der Übertragung von Namenaktien»). Βλ. P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 88 ἐπ., σ. 96, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N. 26, 314, F u n k, Kommentar des Obligationenrechts. Das Recht der Gesellschaften, II, 1951, ἄρθρ. 627 N 10, H o f f m a n n, Bericht über die Revision der Titel 24-33, Δεκέμβριος 1923, σ. 64. Συνεπῶς, κατὰ τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον εἶναι δυνατὴ ἡ διὰ τοῦ καταστατικοῦ καθιέρωσις πλήρους ἀπαγορεύσεως τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν.

184. Ὀρίζεται ἐν παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 28 τοῦ νόμου 3190/1955, ὅτι «ἐκτὸς ἀντιθέτου διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ. . . τὸ ἐταιρικὸν μερίδιον εἶναι μεταβιβαστὸν διὰ πράξεως ἐν ζωῇ». Οὕτω, ἡ διατύπωσις εἶναι ὁμοία μετὰ τὴν τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 684 OR, περὶ ἧς ἐν τῇ προηγουμένῃ ὑποσημειώσει, ἥτις ἐρμηνεύεται ὡς σαφῶς εἰσάγουσα τὴν δυνατότητα τῆς πλήρους ἀπαγορεύσεως. Εὐθέως δὲ ἀπαγορευτικὴ ἦτο ἡ διατύπωσις τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ ν.δ/τος 227/1973 «περὶ γεωργικῶν συνεταιρισμῶν», εἰς ἣν ὀρίζεται ὅτι: «ἡ ἐκχώρησις συνεταιρικῶν μεριδίων εἰς τρίτον μὴ συνεταιρὸν ἀπαγορεύεται. . . Εἰς ἄς περιπτώσεις ἐπιτρέπεται διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἡ ἐκχώρησις μεριδίων εἰς ἕτερον μὴ συνεταιρὸν, αὕτη πραγματοποιεῖται κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου».

185. Πρβλ. Μ ο υ μ ο ὄ ρ η ν, ἐξ σ. 173, 175-176, Σ χ ι ν ἄ ν, ἐξ σ. 237 ἐπ.

186. Βλ. N a h r a t h, Das Stimmrecht, ἐξ σ. 37.

187. Βλ. B l u m, Börsenhandel, ἐξ σ. 2648: «Der Handel mit vinkulietren Namensaktien hat sich seit Jahrzehnten völlig reibungslos abgewickelt», A s q u i n i, ui limiti, ἐξ σ. 732: «l'art. 2355 è la conferma di una prassi secolare», S a n t o -

και μεθοδεύσεως σχετικαί ρήτραι καταστατικῶν διευτυπώθησαν¹⁸⁸, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὁποίων ἀνεπτύχθη πλουσία νομικὴ φιλολογία ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ διεισπύθη ἐνδιαφέρουσα συναφὴς νομολογία¹⁸⁹.

Ἐν τούτοις, ἐπιστήμη καὶ δικαστηριακὴ πρακτικὴ δὲν κατάρθωσαν νὰ ἐπιλύσουν βασικά προβλήματα, ἐγειρόμενα κατὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ θεσμοῦ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ διατυποῦνται ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι ἀπόψεις¹⁹⁰. Καὶ τοῦτο, διότι, ὡς ἤδη παρατηρήθη, κατὰ ταύτην συμπλέκονται καὶ συγκρούονται, κατὰ τρόπον ἐνίοτε δισεπίλυτον, διατάξεις καὶ ἀρχαὶ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν καὶ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων¹⁹¹. Κατ' ἀκολουθίαν, καὶ νομικὴ ἀσάφεια ἐδημιουργήθη καὶ οὐχὶ σπανίως ἡσκήθη

n a s t a s o, Limiti statutari al trasferimento delle azioni ed ammissione dei titoli in borsa, ἐν BBTC, 1972, I, σ. 51 ἐπ., ἰδὲ σ. 75. Ἡ γαλλικὴ νομολογία, ἥδη ἀπὸ τοῦ 1882 ἀνεγνώρισε τὸ ἔγκυρον τῶν ρητῶν ἐγκρίσεως ἢ δεσμεύσεως (clause d'agrément), ἰδὲ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ρήτραν ἐξαγορᾶς (βλ. Cass. Req. 13.3.1882, Dalloz, 1883, I, 83, Cass. civ. 14.5.1895, Sirey, 1897, I, 397), A u t e s s e r r e, A propos de la licéité de la clause statutaire conférant au conseil administration le droit d'agrément des cessionnaires de parts sociales, même à l'encontre des sociétaires, ἐν Rev. soc., 1957, σ. 369 ἐπ., N o i r e l La sociétés anonyme devant la jurisprudence moderne, Paris, 1958, σ. 105, 110-111. Δι' εὐρυτέρας παρατηρήσεις, βλ. R i p e r t, Aspects juridiques du capitalisme moderne, Paris, 1951, σ. 150.

188. Λίαν ἐνδιαφέρουσα καὶ μεθοδικὴ ἔρευνα καὶ κατάταξις περιπτώσεων ρητῶν, διαλαμβανομένων εἰς τὰ καταστατικά, εἶναι ἡ ἐπιχειρηθεῖσα ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τοῦ R u s c o n i, Clausole di gradimento e clausole di prelazione nella recente prassi societaria, ἐν Riv. soc., 3 (1958), σ. 145 ἐπ. Ὁ συγγραφεὺς ἐρευνᾷ τὴν πρακτικὴν ἐν σχέσει πρὸς τὴν συχνότητα ἐφαρμογῆς τῆς ρήτρας, τὸ ὕψος τοῦ κεφαλαίου τῶν ἐταιριῶν, αἱ ὁποῖαι τὴν χρησιμοποιοῦν, τὰς ἐκπονητικὰς δικαιопραξίας, εἰς τὰς ὁποίας ἡ δέσμευσις ἀφορᾷ, τὸ ἐγκρίνον τὴν μεταβίβασιν ἀρμόδιον ἐταιρικὸν ὄργανον, τὸν τύπον παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, τὸν χρόνον ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὸ ἀρμόδιον ὄργανον δεόν νὰ ἀποφασίσῃ, τὴν νομικὴν φύσιν τῆς ἐγκρίσεως, τὰς κατηγορίας τῶν μετοχῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖται ἡ ἐγκρίσις, τὴν ἀπαιτουμένην πλειοψηφίαν διὰ τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων καθιέρωσιν τῆς ρήτρας δεσμεύσεως κ.λ.π. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογὴν τῆς ρήτρας καὶ τὰ ἀνακύπτοντα σχετικὰ προβλήματα, βλ. καὶ Z u d d a s, I limiti alla libera trasferibilità delle azioni nella pratica statutaria, ἐν Riv. soc., 1967, σ. 905 ἐπ., G u e r r a, Varietà di recenti clausole statutarie, ἐν Riv. soc., 1957, σ. 391 ἐπ., P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 81 ἐπ., U h e r t i - B o n a, Sulla clausola di gradimento al trapasso di azioni, ἐν Riv. soc., 1 (1956), σ. 362 ἐπ., M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 483 ἐπ., E s c a r r a, Les restrictions, ἐξ σ. 339 ἐπ.

189. Ἐπισκόπησιν τῆς ἐν Ἰταλίᾳ θεωρίας καὶ νομολογίας, ἐπὶ τοῦ θέματος, βλ. M e n g o n i, Rassegna di dottrina italiana e straniera, ἐν Riv. soc., 1 (1956), σ. 119 ἐπ., ἰδὲ σ. 133-138, C e r a m i, Rassegna di legislazione e giurisprudenza, ἐν Riv. soc., 1 (1956), σ. 276 ἐπ. ἰδὲ σ. 280.

190. Βλ., ἐπὶ παραδείγματι, ἐπισκόπησιν τῶν δισταμένων ἀπόψεων, πραγματοποιουμένην ὑπὸ τῶν P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐν SchwAG 38 (1966), σ. 33 ἐπ., B ö c k l i, ἐξ σ. 115 ἐπ.

191. Βλ., B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 196 ἐπ., J ä g g i, Zur «Spaltung», ἐξ σ. 72 καὶ κατωτ. σ. 516 ἐπ.

ΧΙΙ. Συγκριτική επισκόπησις

1. Ἡ νομοθετικὴ καθιέρωσις τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν δὲν ὑστέρησεν ἔναντι τῆς ἀναγνώρισεως τῆς ἐγκυρότητός του ὑπὸ τῆς θεωρίας καὶ νομολογίας. Συγκριτικὴ ἐπισκόπησις τῆς νομοθετικῆς ρυθμίσεως τούτου, καταδεικνύει τὴν εὐρύτητα τῆς διαδόσεως τῆς ἐν λόγῳ ρήτηρας καὶ τῶν συναφῶν πρὸς αὐτὴν ρυθμίσεων. Ἐνίοτε, μάλιστα, προηγῆθη ἡ πρακτικὴ καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ νομοθετικὴ θέσπισις ταύτης¹⁹⁷.

2. Οὕτω, ἐν Γαλλίᾳ, ἡ ρήτηρα ἔχει τὴν ἀπαρχὴν της εἰς τὴν παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 56 τοῦ νόμου 1867, τοῦ ἀφορῶντος εἰς ἑταιρίας μὲ μεταβαλλόμενον κεφάλαιον. Κατὰ τὴν διάταξιν ταύτην, τὰ καταστατικά δύνανται νὰ παράσχουν τὸ δικαίωμα, εἴτε εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον εἴτε εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν, νὰ ἀντιτίθεται εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν¹⁹⁸. Ἡ νομολογία ἐν Γαλλίᾳ ἀνεγνώρισε γενικῶς τὴν ἐγκυρότητα τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, πλὴν ποιᾷς τινος παρεκκλίσεως, σημειωθείσης διὰ τῆς ἀποφάσεως

197. Τοῦτο συνέβη, ἐπὶ παραδείγματι, ἐν Ἰταλίᾳ, βλ. Mori, *All'origine delle società per azioni in Italia: la «società minerale» di Livorno (1756)*, ἐν Riv. Soc., 1958 σ. 216, Gatti, *Introduzione*, ἐξ σ. 340 σημ. 3, ἐνθα μνημονεύεται περίπτωσις ἐν Νεαπόλει (per la Pesca del corallo), ἥτις ἐν ἔτει 1790, προέβλεπεν ἐν τῷ καταστατικῷ της τὴν ἐγκρίσιν τῆς συνελεύσεως ἢ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν. Ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ, ὁ νομοθέτης διέλαβεν ὡς δικαιολογίαν τῆς διὰ ρήτης διατάξεως ρυθμίσεως τοῦ θέματος τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἤδη διαμορφωθείσαν μακρὰν πρακτικὴν. Ὡς ἀναγράφει ἡ ἐισηγητικὴ ἐκθεσις ἐπὶ τοῦ προσχεδίου τοῦ Ἰταλικοῦ ἀστικοῦ κώδικος τοῦ 1942, εἰς τὸ σχετικὸν σημεῖον (N. 45, εἰς ἐξήγησιν τῆς παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 209 αὐτοῦ, ἀντιστοίχου πρὸς τὴν παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 2355 τοῦ ἰσχύοντος codice civile): «*Possa-come la giurisprudenza ha ritenuto ammissibile, anche sotto l'impero del codice civile -sottoporre a particolari condizioni l'alienazione delle azioni nominative*» (Progetti preliminari del libro delle obbligazioni del codice di commercio e del libro di lavoro, Roma, 1942, ἐκδοσις ὑπουργ. Δικαιοσύνης, σ. 66). Συγκριτικὴν ἐπισκόπησιν τοῦ ἐν λόγῳ θέματος, ὡς πρὸς ὠρισμένας χώρας, βλ. Bunte, *Die Abschliessung der Kapitalgesellschaft gegen Aussenstehende in der Niederlanden, Deutschland und der Schweiz*, Köln, 1969.

198. Ἡ διάταξις διευποῦτο οὕτω: «*Les statuts pourront donner, soit au conseil d'administration, soit à l'assemblée générale, le droit de s'opposer au transfert*». Βλ. Mora s, *Les restrictions*, ἐξ σ. 25, Escarra, *Les restrictions*, ἐξ σ. 338 καὶ σημ. 12, καθ' ὅν, ἡ ἐρμηνεῖα ἐδέχθη ὅτι ἡ διάταξις αὕτη ἐτύγχανεν ἐφαρμογῆς καὶ ἐν σχέσει πρὸς λοιποὺς τύπους ἐμπορικῶν ἑταιριῶν καὶ ὅτι ἡ παλαιότερα πρακτικὴ τῶν περιοριστικῶν ρητρῶν ἀνατρέχει 50 ἔτη ἐνωρίτερον τοῦ 1911, ὅτε ὁ συγγραφεὺς ἐδημοσίευσεν τὴν μελέτην του, Ripert-Roblot, ἐξ σ. 572-573, Julliot, *Clauses restrictives du transfert des actions*, ἐν Jour. Notaires, 1934, σ. 58 ἐπ. Βλ. Trib. de comm. de la Seine, 13.3.1887, ἐν Sirey, 1887, I, σ. 219, Cour. Cass., ἐν Req. 13.3.1882, D.P. 83, I, 83, S. 83.1.327, civ. 20.2.1894, D.P. 94.1.289, S. 94.1, 185, Req. 14.5.1895 D.P. 95, 1, 467, S. 99.1.397, 29.10.1902, D.P. 1904.1.49, S. 1905, 1, 89.

τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν²⁰⁶. Ἡ ἐγκρισις παρέχεται ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας ἢ ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτοῦ, κατὰ τὴν διακριτικὴν εὐχέρειαν αὐτῶν, συμφώνως ἐπίσης πρὸς τὰς ἀρχάς τῆς καλῆς πίστεως²⁰⁷.

5. Ἀναφορικῶς πρὸς τὸ βελγικὸν δίκαιον, τοῦτο δὲν διαλαμβάνει ρητὴν διάταξιν ρυθμίζουσαν τὸ θέμα. Ἐν τούτοις, γίνεται γενικῶς δεκτὸν ὅτι τὰ καταστατικά δύνανται νὰ ὑπαγάγουν τὴν κυκλοφορίαν τῶν μετοχῶν εἰς περιορισμούς, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς ὅτι τὸ καταστατικὸν ἔχει ἰσχὺν νόμου μεταξὺ τῶν μετόχων²⁰⁸.

6. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν Γερμανίαν, παρατηροῦμεν ὅτι ὁ θεσμὸς εἶχεν εἰσαχθῆ διὰ τῆς παρ. 222 Abs.2 τοῦ HGB, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1897²⁰⁹. Ἡδὴ δὲ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1863 ἐπελήφθη τὸ Ἐφετεῖον τῆς Δρέσδης θέματος, ἀφορῶντος δεσμευμένας ὀνομαστικὰς μετοχάς²¹⁰. Πολὺ μεταγενεστέρως, ἐξεδόθη ἡ ἀπὸ 31. 3. 1931 ἀπόφασις ἐπὶ τῆς γνωστῆς καταστάσεως—λόγω τῶν ἀντιμετωπισθέντων ὑπ' αὐτῆς συναφῶν προβλημάτων—ὑποθέσεως ὑπὸ τὸ ὄνομα «Victoria-Fall»²¹¹. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Aktiengesetz τῆς 30.1.1937 ἐρρύθμισε τὸ θέμα τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν διὰ τῆς παρ. 61 Abs. 3, ὀρίζων ὅτι «τὸ καταστατικὸν δύνανται νὰ ὑποβάλῃ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν εἰς τὴν ἐγκρισιν τῆς ἐταιρίας. Ἡ ἐγκρισις παρέχεται ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἂν δὲν ὀρίξῃ ἄλλως τὸ καταστατικόν. Τὸ καταστατικὸν δύνανται προσέτι νὰ ὀρίξῃ, ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ μὴ ἐγκρισις μόνον διὰ σπουδαίους λόγους». Ὁ ἀπὸ 1965 ἰσχύων

206. Ἡ σχετικὴ διάταξις διατυπῶνται οὕτω: «If a company refuses to register a transfer of any shares or debentures the company shall, within two months after the date on which the transfer was lodged with the company, send to the transferee notice of the refusal».

207. Βλ. O' Neal, Restrictions on transfer of stock in closely held corporations: Planning and drafting, ἐν Harvard Law Rev., 1951-1952, σ. 772 ἐπ., Gower, Modern Company Law, London, 1954, σ. 382. Buckley, On the Companies, London, 1957, σ. 175 ἐπ.

208. Βλ. Fredericq, Traité de droit commercial belge, IV, Gand, 1950, σ. 582, Resteau, Traité des sociétés anonymes, Bruxelles - Gand, 1950, σ. 442, Lutter, Das Recht der belgischen Aktiengesellschaft, 1965, σ. 45, ἐνθα διὰ βραχέων ἐπισημαίνονται τὰ ἐν τῇ βελγικῇ θεωρίᾳ καὶ πράξει ἀντιμετωπιζόμενα προβλήματα, ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως.

209. Ἡ διάταξις αὕτη εἶχεν οὕτω: «Sie (αἱ ὀνομαστικαὶ μετοχαὶ) können, soweit nicht der Gesellschaftsvertrag ein anderes bestimmt, ohne Zustimmung der Gesellschaft auf andere übertragen werden». Περὶ τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξέως ἐν Γερμανίᾳ τοῦ ἐν γένει θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν, ἴτοι περὶ τῶν πάσης φύσεως περιορισμῶν τοῦ μεταβιβαστοῦ αὐτῶν, βλ. Sinn, ἔα σ. 14-18.

210. Βλ. τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἐν Seufferts Archiv., 1863, τόμ. 16, σ. 350 ἐπ.

211. Βλ. RGZ, 132, σ. 155 ἐπ., γνωστὴ καὶ ὡς «Victoria-Michael Konzern» καὶ σήμερον ἀκόμη παραπεμπομένην.

σήμερον ἐν Γερμανίᾳ νόμος περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν ἀντιμετωπίζει τὸ θέμα διὰ τῆς παρ. 68 Abs. 2 αὐτοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, διαφέρων μόνον τὸ μὲν ὡς πρὸς τὸ ὅτι ρητῶς προβλέπει τὴν δυνατότητα τῆς διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἀναθέσεως τῆς ἀρμοδιότητος παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως εἰς τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον καὶ τὴν γενικὴν συνέλευσιν, τὸ δὲ ὡς πρὸς τὸ ὅτι, οἱ ἐν τῷ καταστατικῷ δυνάμενοι νὰ προβλεφθοῦν λόγοι ἀρνήσεως δὲν ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι σπουδαῖοι ²¹².

7. Ἐν Ἰταλίᾳ, τὸ πρῶτον διὰ τοῦ ἀστικοῦ κώδικος τοῦ 1942 ἐρρυθρίσθη εὐρύτερον ὁ θεσμὸς τῆς δεσμεύσεως, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας. Οὕτω, ὀρίζεται ἐν παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 2355 cod. civ., ὡς ἐσημειώθη, ὅτι τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ὑποβάλλῃ εἰς εἰδικούς ὁρους τὴν ἐκποίησην τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Δὲν ὀμιλεῖ, ὅθεν, ἡ διάταξις περὶ ἀνάγκης παροχῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ ὀργάνου τῆς ἐταιρίας, οὔτε περὶ τῶν λόγων ἀρνήσεως ταύτης ²¹³. Ἀν-

212. Ἡ ἰσχύουσα σήμερον διάταξις ἔχει οὕτω: «Die Satzung kann die Übertragung an die Zustimmung der Gesellschaft binden. Die Zustimmung erteilt der Vorstand. Die Satzung kann jedoch bestimmen, dass der Aufsichtsrat oder die Hauptversammlung über die Erteilung der Zustimmung beschliesst. Die Satzung kann die Gründe bestimmen, aus denen die Zustimmung verweigert werden darf». Περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς διατάξεως ταύτης καὶ τῆς προϋσχοσάσης τῆς § 61 τοῦ AktG/1937, βλ. Lutter, ἐὰ § 68 Anm. 26, σ. 532. Ἡ διατύπωσις αὕτη τοῦ γερμανικοῦ νόμου εἶναι ἐγγυτάτη πρὸς τὴν τοῦ ἡμετέρου, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὴν πρόβλεψιν τῆς δεσμεύσεως, τὰ ἀρμόδια πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ὄργανα (πλὴν τοῦ ἐλλείποντος παρ' ἡμῶν ἐποπτικοῦ συμβουλίου) καὶ ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λόγους ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως. Συνεπῶς, τὰ ἐπὶ τοῦ γερμανικοῦ νόμου ἐρμηνευτικὰ βοηθήματα εἶναι χρήσιμα καὶ παρ' ἡμῶν. Βλ. Baumbach-Hueck, Aktiengesetz, ἐὰ § 68, σ. 199 ἐπ., Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., Aktiengesetz, ἐὰ § 68, σ. 516 ἐπ., Lutter, ἐὰ § 68 Anm. 23-47, σ. 531-538 κλπ.

213. Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος ἐν Ἰταλίᾳ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1745/27. 12.1962 νόμου (ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τῶν d.r. 23.2.1964 n. 2 καὶ 27.2.1967 n. 209), ὅστις καθορίζει τὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι διέπουν τὴν κυκλοφορίαν τῶν μετοχῶν, ἡμφισβητήθη ὑπὸ τινων ἡ δυνατότης ἰσχύος περιριστικῶν τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν ρητρῶν, αἱ ὁποῖαι μάστιγα ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν διαχωρισμὸν τῆς περιουσιακῆς ἐκ τῶν μὴ περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου. Οὕτω, Casella, Considerazioni sul l'alienazione delle azioni di società e la clausola di gradimento, ἐν Temi, 1963, σ. 692, Scalfi, Nuove discussioni sulla clausola statutaria di gradimento al trasferimento delle azioni, ἐν Temi, 1964, σ. 254 ἐπ. Ἀντιφατικὴ ὑπῆρξε συναφῶς καὶ ἡ νομολογία, βλ. Spano, Decisioni contrastanti in tema di clausola di gradimento, ἐν BBTC, 1966, II, σ. 127 (σχόλιον ἐπὶ ἀποφ. Trib. Bologna, 4.7.1965), Buono core, Clausola di gradimento al trasferimento delle azioni e tutela della qualità di socio, ἐν Foro Pad, 1971, σ. 228 (σχ. ἐπὶ ἀποφ. App. Bari, 17.9.1968), Ferri, Ancora sulla legge 29.12.1962 n. 1745 e sulla clausola di gradimento, ἐν Riv. dir. comm., 1966, II, σ. 269 (σχ. ἐπὶ ἀποφ. App. Milano, 20.5.1966), Giannattasio, Sulla clausola di gradimento al trasferimento delle azioni dopo la legge 29.12.1962 1745, ἐν Giust. civ, 1964, I, σ. 1655 (σχ. ἐπὶ ἀποφ. Tr. Milano, 2.3.1964).

τίστοιχος διά τὰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης εἶναι ἡ διάταξις τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 2479 cod. civ., καθ' ἣν αἱ μερίδες εἶναι μεταβιβάσται, ἐκτὸς ἂν ἄλλως ὀρίζεται ἐν τῷ καταστατικῷ. Τέλος, ἡ παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 2523 cod. civ. προβλέπει, ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς συνεταρισμούς, ὅτι τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ἀπαγορεύῃ τὴν ἐκχώρησιν τῶν μεριδίων, μὲ συνεπειὰς ἐναντι τοῦ συνεταρισμοῦ, ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει διαφυλάσσεται εἰς τὸν συνεταῖρον τὸ δικαίωμα ἀποχωρήσεως ἐξ αὐτοῦ ²¹⁴.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ ἰσχύοντος κώδικος τοῦ 1942 ἀνεγνωρίζετο ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τῆς θεωρίας, νομολογίας καὶ πρακτικῆς ἡ ἐγκυρότης τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, παρὰ τὴν ἑλλειψιν σχετικῆς διατάξεως ²¹⁵. Ἐνδιαφέρουσα εἶναι μάλιστα ἡ θέσις τῆς νομολογίας ἐπὶ τοῦ θέματος ²¹⁶.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, τὸ θέμα τῶν δεσμευμένων μετοχῶν ἐπανασυζητεῖται ἐν Ἰταλίᾳ, ἐξ ἀφορμῆς καταρτίσεως σχεδίου ἀναθεωρήσεως τοῦ δικαίου τῶν κεφαλαιουχικῶν ἐταιριῶν. Συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 6 τοῦ ἐν λόγῳ σχεδίου, ἡ ἐκποίησης τῶν μετοχῶν (ἐξαίρουμένων τῶν μετοχῶν τραπεζικῶν καὶ ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν) «δὲν δύναται νὰ ὑπόκειται εἰς ἐγκρισιν τῶν ὀργάνων τῆς ἐταιρίας» καὶ ὅτι «πᾶσα ἀντίθετος διάταξις τοῦ καταστατικοῦ στερεῖται ἀποτελέσματος». Περαιτέρω, τὸ ἄρθρον 40 τοῦ σχεδίου ὀρίζει, ἐν σχέσει πρὸς

214. Βλ. De Martini, Effetti dei limiti, ἐκ σ. 361, Graziani, Diritto delle società, Napoli, 1952, σ. 184. Fré, Società per azioni, ἐν Comm. cod. civile, 2 ἐκδ., Bologna, 1956, σ. 208 ἐπ., Romano Pavoni, Teoria delle società, Milano, 1953, σ. 489 ἐπ., Rodotà, ἐκ σ. 749 ἐπ., ἐνθα πλουσία βιβλιογραφία καὶ νομολογία, Bigiavi, La clausola, ἐκ σ. 1 ἐπ., Συναφῶς ὑπ' ὅψιν, προσέτι, καὶ τὰ ἄρθρα 2343 καὶ 2345 col. civ., ἅτινα ρυθμίζουν εὐθέως περιπτώσεις δεσμεύσεως μετοχῶν.

215. Βλ. Manara, Delle società e delle assoc. commerciali, I, Torino, 1902, σ. 524-525, Soprano, Trattato teorico-pratico delle soc. comm., I, Torino, 1934, σ. 488 ἐπ., Vivante, Trattato diritto commerciale, II, Milano, 1935, σ. 130, Messineo, I titoli di credito, I, Padova, 1933, σ. 284 (μετὰ τινων ἐπιφυλάξεων), Gaspreoni, Le azioni di società, Padova, 1942, σ. 129 ἐπ., Dalmarcello, Limitazioni statutarie alla circolazione delle azioni e regime di circolazione dei «diritti di opzione», ἐν Temi, 1949, σ. 90 ἐπ. Ἐνδιαφέρον εἶναι ἐπίσης τὸ ὅτι, ἐν ἄρθρῳ 174 τοῦ σχεδίου τοῦ 1925 διὰ τὸν νέον ἐμπορικὸν κώδικα, τοῦ καταρτισθέντος ὑπὸ τοῦ D' Amelio, ὠρίζετο ὅτι: «Nell' atto costitutivo o nello statuto può essere stabilito, che il trasferimento delle azioni nominative non possa avvenire senza il consenso del consiglio di amministrazione. Se il consiglio di amministrazione rifiuti il consenso, deve designare un compratore che acquisti le azioni al prezzo corrente».

216. Ἐκ τῆς νομολογίας μνημονεύομεν τὰς ἀποφάσεις τῶν Trib. Venezia 20.11.1928, ἐν Foro Veneto, 1928, σ. 144, App. Torino, 18.1.1929, ἐν Foro ital., 1929, I, σ. 624 καὶ ἰδιαίτερως τὰς δύο ἀποφάσεις τοῦ ἱταλ. Ἀκυρωτικοῦ ἀπὸ 31.1.1931 καὶ 28.2.1931, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 487 ἐπ. Μεταγενεστέρως ἐξεδόθησαν, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ αἱ ἀποφάσεις τῶν App. Milano, 6.5.1953, ἐν BBTC, 1953, II, σ. 345, Corte Cass. 8.6.1954, ἐν BBTC, 1954, II, σ. 367, App. Bologna, 8.3.1955, ἐν Giur. ital., 1955, I2, σ. 836, App. Roma, 25.7.1956, ἐν BBTC, 1957, II, σ. 92, App. Trieste, 29.3.1953, ἐν Foro ital., 1953, I, σ. 905, App. Milano, 6.5.1953, ἐν BBTC, 1953, II, σ. 345.

τάς εισηγμένους εἰς τὸ χρηματιστήριον μετοχάς, ὅτι οἱ περιορισμοί, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπόκειται ἡ μεταβίβασις τούτων, δέον νὰ προκύπτουν ἐκ τοῦ μετοχικοῦ τίτλου, ἄλλως οὗτοι στεροῦνται ἐνεργείας ἐναντι τοῦ ἀποκτῶντος αὐτάς ²¹⁷.

8. Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον, ἔχομεν ἤδη μνημονεύσει ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ρήτρα ρητῶς ρυθμίζεται — καὶ μάλιστα μὲ τὴν παρεχομένην δυνατότητα τῆς πλέον αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς αὐτῆς, ἡτοι τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν — ἐν ἀρθροῖς 627 παρ. 8 καὶ 686 OR. Ὑπὸ τοῦ τελευταίου τούτων προβλέπεται, ὅτι ἡ ἐταιρία δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸ βιβλίον τῶν μετόχων τοῦ ἀποκτῶντος τὰς μετοχὰς μετόχου, διὰ λόγους προβλεπομένους ἐν τῷ καταστατικῷ, ὅπερ ὅμως δύναται νὰ ὀρίξῃ ὅτι ἡ ἀρνήσις ἐγγραφῆς εἶναι δυνατὴ καὶ ἄνευ λόγου τινός. Ἡ ἐπὶ τοῦ ὅλου θέματος νομολογία καὶ ἰδίᾳ ἡ θεωρία εἶναι πλουσιωτάτη ἐν Ἑλβετίᾳ, ἰδιαίτε- ρως ὅμως δι' ὅστανται αἱ ἀπόψεις, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς δε- σμεύσεως καὶ τὰς ἐπερχομένας συνεπειάς, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τῆς ἐται- ρίας ὅπως ἐγκρίνῃ τὴν μεταβίβασιν ²¹⁸.

9. Εἶναι ἐνδιαφέρον ἐπίσης νὰ σημειωθῇ, ὅτι καὶ εἰς τὸ δίκαιον τῆς Βο- ρείου Ἀμερικῆς γίνονται δεκταί, ἰδίᾳ μετὰ τὸ 1920, ρήτραι περιοριστικαὶ τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν ²¹⁹.

10. Ἐξαίρεσιν συνιστᾷ τὸ δίκαιον τῆς Ἰαπωνίας ²²⁰, εἰς τὸν ἐμπορικὸν κώδικα τῆς ὁποίας ρητῶς ὀρίζεται (ἄρθρον 254), ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸς ὁ πε- ρορισμὸς ἢ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν ²²¹.

217. Βλ. συναφῶς C o t t i n o, Circolazione delle azioni e clausola di gradimento nel progetto di riforma delle società di capitali, ἐν Riv. soc., 11 (1966), σ. 320 ἐπ., S p a n o, La clausola di gradimento e la legge sull' imposta cedolare anche con riferi- mento al progetto di riforma delle società per azioni, ἐν Riv. soc., 1965, σ. 1038 ἐπ.

218. Βλ. P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἔσ. σ. 89 ἐπ. G u h l, Übertagbarkeit von Namenaktien und Verweigerung der Eintragung in Aktienbuch, ἐν SchwAG, 13 (1940/41), σ. 29 ἐπ., S c h i l l e r, Übertagbarkeit von Namenaktien und Verweige- rung der Eintragung im Aktienbuch, ἐν SchwAG, 13 (1940/41), σ. 193, ἐπ., T h i l o, A propos du transfert des actions nominatives, ἐν SchwAG, 1958, σ. 183 ἐπ.

219. Βλ. O' N e a l, ἔσ. σ. 778 ἐπ., S t e v e n s, On Corporation, St. Paul Ninesota, 1949, σ. 599, N o b i l i, Casi di giurisprudenza americana, ἐν Riv. soc., 1959, σ. 355.

220. Ἐπίσης καὶ τὸ δίκαιον τῆς Βραζιλίας δέχεται τὰς περιοριστικὰς τῆς μεταβιβά- σεως τῶν μετοχῶν ρήτρας (ἄρθρου 27 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2626 δ' /τος τῆς 26.9.1940), ἀλλὰ ὑπὸ προϋποθέσεις, ἡτοι ὅπως οἱ περιορισμοὶ ἐξειδικεύωνται, ἵνα μὴ ὑποβάλλωνται οἱ μέτοχοι εἰς τὴν αὐθαίρετον ἐκτίμησιν τοῦ δικαιοῦ συμβουλίου ἢ τῆς πλειοψηφίας τῶν μετόχων.

221. Ὑπὸ τινων συγγραφέων ἐξητάσθη ἡ ἐνδεχομένη ἀντίθεσις τῶν ρητρῶν δεσμεύ- σεως πρὸς τὰς ἰδρυτικὰς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος διατάξεις, ἰδίᾳ εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὡς προϋπόθεσις διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἰδιότητος τοῦ μετόχου ὀρίζεται διὰ τὸν ἀποκτῶντα ὠρισμένη ἰθαγένεια, βλ. M o s e r, Die Vereinbarkeit vinkulierter Namenaktien mit dem allgemeinen Diskriminierungsverbot der EWG (Art. 7 RV), ἐν Zeit. des Bernischen Juristenvereins, 1968, σ. 329 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 345 ἐπ., B ü r g i, Revisionsbedürftige Regelungen der schw. Aktienrechts, ἐν SchwAG, 1966, σ. 64.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΑΘΙΕΡΩΣΙΣ ΚΑΙ ΑΡΣΙΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΣ

Ι. Καθιέρωσις δεσμεύσεως διὰ τοῦ καταστατικοῦ.

1. Κατὰ τὴν σαφῇ διάταξιν τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ἡ ἐκδούσις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν δύναται νὰ ἐπιτραπῇ «διὰ διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ». Συνεπῶς, δι' ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῶν μετόχων, μὴ ἐπιφερούσης τροποποιήσιν τοῦ καταστατικοῦ ἢ, πολὺ μᾶλλον, διὰ τοιαύτης τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιβληθῇ ἡ δέσμευσις.

Ἐπίσης, αὕτη δὲν δύναται νὰ εἰσαχθῇ διὰ συμφωνίας τῶν μετόχων ἐκτὸς τοῦ καταστατικοῦ, ἔστω καὶ ἂν διὰ ταύτης συμβάλλωνται καὶ συμφωνοῦν πάντες οἱ μέτοχοι. Προσέτι, τὴν ἀνάγκην προβλέψεως τῆς ρήτηρας ἐν τῷ καταστατικῷ δὲν ἀναπληροῖ ἡ διατύπωσις ἡ ἀναφορὰ ταύτης ἐπὶ τῶν φερομένων ὡς δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχικῶν τίτλων¹.

2. Τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ καθιεροῖ τὴν ἀρχῇθεν ἐφαρμογὴν τοῦ θεσμοῦ ἢ νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν κατὰ μεταγενεστέραν φάσιν τοῦ βίου τῆς εταιρίας ἑναρξιν τῆς λειτουργίας του. Τοῦτο δύναται νὰ συμβῇ, κατόπιν μὲν τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, ἐὰν δὲν διαλαμβάνῃ ἀπὸ τῆς καταρτίσεώς του τὴν ρήτηραν δεσμεύσεως², ἄνευ δὲ τροποποιήσεως αὐτοῦ, ἐὰν διαλαμβάνῃ καὶ ρυθμίζῃ τὰ τοῦ τρόπου λειτουργίας τῆς ρήτηρας καὶ ἀνεβλήθῃ ἀπλῶς εἰς μεταγενέστερον χρόνον ἢ ἐναρξιν ἐφαρμογῆς αὐτῆς. Ἐπίσης τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ προβλέπῃ ἀρχῇθεν, ὅτι εἶναι ἐφικτὴ ἡ μεταγενεστέρα καθιέρωσις τῆς

1. Βλ. F. v. Steiger, Das Recht, ἐξ σ. 156, K. Lehmann, ἐξ, II, σ. 114, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N 1, σ. 308, Barz-Br ö n n e r-K l u g x.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 5, σ. 516, L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 25, σ. 531, F e r r i, Le società, Torino, 1971, σ. 374 ἐπ.

2. Βλ. B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N. 49 ἐπ., σ. 320, P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 111: «Die ursprünglichen Statuten können auch bestimmen, dass die Übertragung der Titel später unter gewissen Bedingungen beschränkt werden darf oder muss». Μέχρι τῆς ἐνάρξεως λειτουργίας τῆς οὕτω προβλεφθείσης ρήτηρας, αἱ μετοχαὶ κυκλοφοροῦν ἐλευθέρως καὶ μόνον αἱ μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἰσχύος αὐτῆς πραγματοποιούμεναι μεταβιβάσεις ὑπόκεινται εἰς τὴν ρήτηραν.

ταβάλλη τὸν τύπον τῶν μετοχῶν, ὅταν εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι αἱ ἀνώνυμοι μετοχαὶ ἐμφανίζουν μεγαλύτεραν ἐμπορευσιμότητα καὶ παρέχουν εἰς τὸν κομιστὴν των μείζονα εὐχέρειαν μεταβιβάσεως αὐτῶν καὶ ἐξόδου τοῦ ἐκ τῆς ἐταιρίας ⁷.

Κατὰ τὴν ὀρθοτέραν καὶ κρατοῦσαν γνώμην ⁸, εἶναι δυνατὴ ἡ ἐν λόγῳ μετατροπὴ τοῦ τύπου τῆς μετοχῆς δι' ἀποφάσεως τῆς πλειοψηφίας, ὡς μὴ προσβάλλουσα ἀτομικὸν ἢ κεκτημένον δικαίωμα τοῦ μετόχου ἐπὶ τὴν διατήρησιν αὐτοῦ. Ἐξ ἐπόψεως δικαίου, οἱ δύο τύποι μετοχῶν εἶναι ἰσοδύναμοι καὶ παρέχουν εἰς τὸν κομιστὴν μέτοχον τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἔναντι τῆς ἐταιρίας, οὐδεμία δὲ διάταξις νόμου ἀπαγορεύει, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, τὴν ἐν λόγῳ μετατροπὴν.

5. Ἀντιθέτως μάλιστα, εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἢ ἔκδοσις ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἶναι ἐκ τοῦ νόμου ὑποχρεωτικὴ δι' ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα ἢ ἐφ' ὅσον συντρέχουν ὠρισμέναι προϋποθέσεις ⁹. ὅποτε ἡ ἐταιρία ἔχει τὴν εὐ-

7. Πρβλ. Η α σ σ ι ᾱ ν, ἑὰ σ. 373, Ν. Ρ ὁ κ α ν, Τὰ ὅρια, ἑὰ σ. 209 καὶ 211, Β α ρ β ι τ σ ι ὡ τ η ν, ἑὰ σ. 39 ἐπ. καὶ 44 ἐπ., ἐνθα ἐκτίθενται τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα τῶν δύο κατηγοριῶν μετοχῶν. Βλ. H e r o l d, Inhaber-oder Namensaktien?, ἐν NJW, 1952, σ. 81-82 καὶ, εἰδικώτερον, τὴν ἐνδιαφέρουσαν μελέτην τοῦ T h o m a, Die Umwandlung von Namensaktien in Inhaberaktien und umgekehrt durch Mehrheitsbeschluss im deutschen und schweizerischen Recht, Freiburg, 1954, σ. 27 ἐπ., 32 ἐπ., 41 ἐπ., (ἐνθα ἐξετάζεται τὸ θέμα περὶ τοῦ ἐὰν ἡ διατήρησις τοῦ τύπου μετοχῶν συνιστᾷ ἀτομικὸν δικαίωμα τοῦ μετόχου), σ. 53 ἐπ. Ὁμοίως, D i e t r i c h, Die Umwandlung von Inhaber- und Namensaktien und ihre Vinkulierung, ἐν Soc. Praxis, 1940, στ. 303 ἐπ., F.v. S t e i g e r, Hat der Aktionär ein Recht auf die Art seiner Aktie?, ἐν SJZ, 44 (1948), σ. 255 ἐπ., τὸν Α ὕ τ ὅ ν, Der sog. Verwaltungsratsproporz (Art. 708 Abs. 4,5 καὶ 6 OR), ἐν SchwAG, 11 (1938/39), σ. 193 ἐπ., S t e i n e r, Kann die Übertragung, ἑὰ σ. 144.

8. Οὕτω Ν. Ρ ὁ κ α ς, Τὰ ὅρια, ἑὰ σ. 208-206 Β α ρ β ι τ σ ι ὡ τ η ς, ἑὰ σ. 135 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 143, Κ α ρ α β ᾱ ς, Ἐγχειρίδιον, ἑὰ σ. 147 ἐπ., S c h l u e p, ἑὰ σ. 118-122, ἐνθα καὶ ἀναλυτικὴ παράθεσις τῶν ἀντιτιθεμένων ἀπόψεων καὶ τῆς ἐκατέρωθεν ἐπιχειρηματολογίας. Βλ. διὰ μακρῶν T h o m a, Die Umwandlung, ἑὰ σ. 32 ἐπ., A. W i e l a n d, Die Umwandlung der Aktien durch die AG in Konflikte mit wohlerworbenen Rechten des Aktionärs, ἐν SchwAG, 25 (1952/53), σ. 165 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 167 ἐπ., M e y e r, ἑὰ σ. 387 ἐπ., G. S c h u c a n y, Ist eine nachträgliche, ἑὰ σ. 82 ἐπ., S t o c k m a n n, Aktionär und Statutänderung, ἐν SchwAG, 21 (1948/49), σ. 121 ἐπ., B ü r g i Die Aktiengesellschaft, ἑὰ Vorbemerkungen zur Art. 683-687, Ν. 42. B a u m b a c h - H u e c k, ἑὰ § 24 Anm. 4, σ. 67. Ὑπὲρ τῆς ἀντιθέτου ἀπόψεως οἱ K. L e h m a n n, ἑὰ II, σ. 206, K. W i e l a n d, Die Kapitalgesellschaft, München-Leipzig, 1931, σ. 194, F.v. S t e i g e r, Hat der Aktionär, ἑὰ σ. 255 ἐπ., S t e i n e r, Kann die Übertragung, ἑὰ σ. 144 ἐπ.

9. Οὕτω, κατὰ τὸ ἐδαφ. γ' παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ νόμου 2190/1920, καθ' ὃ αἱ μετοχαὶ, μέχρι τῆς ἀποπληρωμῆς των, ἦτοι τὸ πολὺ ἐπὶ δεκαετίαν (ἐδαφ. α' τῆς αὐτῆς παραγράφου καὶ ἄρθρου), «δέον νὰ εἶναι ὀνομαστικαί». Ὁμοίως, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Ν.Δ. 1297/1972 (βλ. κατ. σημ. 17).

χέρειαν, ὅπως μεταβάλλῃ ἐκ τῶν ὑστέρων—ὅτε πλέον ἀπελευθεροῦται τῆς ἐν λόγῳ ὑποχρεώσεως—τὸν τύπον τῆς μετοχῆς, δι' ἀντικαταστάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν μὲ ἀνωνύμους τοιαύτας ¹⁰. Ὡς δὲ δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο κατὰ τὰς προδιαληφθείσας περιπτώσεις, οὕτω δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὰς ἐκδοθείσας ἀνωνύμους μετοχὰς δι' ὀνομαστικῶν τοιούτων. Ἀλλωστε, τὴν τοιαύτην μετατροπὴν τῶν μετοχῶν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιβάλλῃ ἡ ἀνάγκη προστασίας τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ μετατροπὴ εἶναι ἀναπόφευκτος, διὰ τὴν ἐκ λόγων ἐταιρικοῦ συμφέροντος καθιέρωσιν τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ¹¹. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐπικρατέστερον εἶναι τὸ ἐταιρικὸν συμφέρον ἔναντι ἐκείνου τοῦ μετόχου, ὡς ἐξετέθη ¹².

II. Διαφοροποιήσις κατηγοριῶν μετοχῶν συνεπείᾳ τῆς δεσμεύσεως.

1. Ὑπεστηρίχθη, ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ διὰ τοῦ καταστατικοῦ δέσμευσις μέρους μόνον τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν καὶ ὅτι αἱ λοιπαὶ μετοχαί, αἱ μὴ μετατρεπόμεναι εἰς δεσμευμένας, καθίστανται προνομιοῦχοι ἔναντι τῶν δεσμευμένων, ἀκριβῶς διότι εἶναι μεταβιβασταὶ ἄνευ περιορισμῶν ¹³. Ἡ ἄποψις αὕτη δὲν νομίζομεν ὅτι εἶναι ὀρθὴ κατὰ τὸ δεύτερον μέρος αὐτῆς.

2. Εἶναι ἀναμφιβόλως δυνατὴ ἡ διὰ τοῦ καταστατικοῦ δέσμευσις ὅλων τῶν μετοχῶν τῆς αὐτῆς σειρᾶς ἐκδόσεως, ἐνῶ αἱ μετοχαὶ ἐτέρας σειρᾶς ἐκδόσεως δύνανται νὰ παραμένουν ἀδέσμευτοι ¹⁴. Ἡ περίπτωσις αὕτη δὲν προσ-

10. Ἐνίοτε, τοῦτο προβλέπεται ρητῶς εἰς τὸ ἀρχικὸν καταστατικόν, κατὰ τὰς ἐν λόγῳ περιπτώσεις. Οὕτω, κατ' ἄρθρον 6 τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας «ΕΚΜΑ» (ΦΕΚ 717/28.6.1967 Δελτ. ΑΕ καὶ ΕΠΕ).

11. Πρβλ. T h o m a, Die Umwandlung, ἐξ σ. 27 ἐπ. ἰδίᾳ σ. 29: «um die persönliche Ausgestaltung der Mitgliedschaft zu erreichen, sind seit einer Reihe von Jahren im schweizerischen Wirtschaftsleben eine grosse Zahl von führenden Aktiengesellschaften dazu übergegangen, die Inhaberaktien in vinkulierte Namensaktien umzuwandeln». Πρβλ. G o l a y, L' évolution de la société anonyme; Actions au porteur ou actions nominatives, ἐν Rev. écon. et soc., 1943, σ. 30 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 33 ἐπ. Ὁρθῶς ὑποστηρίζεται, ὅτι ἡ μετατροπὴ δέον νὰ μὴ εἶναι αὐθαίρετος, ἀλλὰ νὰ δικαιολογῇ διὰ τὸ ἐταιρικὸν συμφέροντος. Βλ. Ν. Ρ ὁ κ α ν, Τὰ ὅρια, ἐξ σ. 209.

12. Βλ. ἀνωτ. σ. 404.

13. Οὕτω A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 316, G a t t i, Introduzione, ἐξ σ. 346 σημ. 11, V i s e n t i n i, Azioni di società, ἐν Enciclopedia del diritto, Milano, 1959, IV, σ. 989 ἐπ., C o r d o n n i e r, L' égalité entre actionnaires avant et depuis la loi du 22 novembre 1923, ἐν Journ. soc. 1924, σ. 422. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς μᾶλλον καὶ ὁ P a v o n e La R o s s a, In tema di clausola, ἐξ σ. 1112 σημ. 31. Ἀντίθετοι M i g n o l i, Le assemblee speciali, 1960, σ. 69 ἐπ. καὶ σημ. 20, G o d i n - W i l h l m i, ἐξ § 11 Anm. 2, σ. 36, W ü r d i n g e r, Aktienrecht, ἐξ σ. 50. Πρβλ. G a d o w, ἐν Grosskommentar Aktiengesetz, Berlin, 1939, § 61 Anm. 10.

14. Βλ. P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 112. Ὁ καθηγητὴς Τ σ ι ρ ι ν - τ ᾶ ν η ς, Ἡ κατοχύρωσις, ἐξ σ. 557, δέχεται ὡς δυνατὴν τὴν δέσμευσιν μέρους τῶν μετοχῶν καὶ διερωτᾶται, ἐὰν εἶναι δυνατὴ ἡ δέσμευσις τοῦ συνόλου αὐτῶν.

κρούει εις την ἀρχὴν τῆς ισότητος τῶν μετοχῶν· καθ' ὅσον, οὔτε ἡ ὀνομαστική ἀξία αὐτῶν καθίσταται διάφορος, οὔτε ἡ ἰσοτιμία των, ἥτοι ἡ ισότης τῶν ἐξ αὐτῶν δικαιωμάτων τῶν μετόχων τῆς ἐταιρίας, μεταβάλλεται ¹⁵.

3. Θέμα ὅμως ἀνακύπτει, ἐν σχέσει πρὸς τὸ δυνατόν καθιερώσεως τῆς ρήτρας διὰ μέρος μόνον τῶν μετοχῶν τῆς αὐτῆς σειρᾶς ἐκδόσεως, ἐπὶ παραδείγματι τῶν προνομιούχων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐναντι τῶν κοινῶν τοιούτων καὶ ἀντιστρόφως ¹⁶. Ἡ διαφοροποίησις αὕτη εἶναι δυνατόν νὰ καθίσταται ἐπιβεβλημένη ἐν τῇ πράξει, ὡς ὅταν ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, διὰ διαφόρους λόγους ¹⁷, μετοχαὶ ἀμφοτέρων τῶν τύπων, ἥτοι τόσον ἀνώνυμοι ὅσον καὶ ὀνομαστικάι, κατὰ τὴν αὐτὴν σειρὰν ἐκδόσεως, ὅπερ νόμῳ εἶναι ἐφικτόν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, πρὸ τῆς μετατροπῆς τῶν ἀνωνύμων μετοχῶν εἰς ὀνομαστικάς, δὲν εἶναι δυνατὴ ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ δέσμευσις καὶ τῶν πρώτων.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς περιπτώσεως ταύτης, ἡ δέσμευσις τμήματος μόνον τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ καθίσταται ἐπιβεβλημένη ἐκ τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος, ὅπερ συνιστᾷ τὸν δικαιολογητικὸν λόγον τῆς νομοθετικῆς καθιερώσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ¹⁸.

15. Βλ. ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ισότητος καὶ ἰσοτιμίας τῶν μετοχῶν, Π α σ σ ι ᾱ ν, ἐκ σ. 334, 341 ἐπ., Κ α ρ α β ᾱ ν, Ἐγχειρίδιον, ἐκ ἀριθ. 581, σ. 113, Τ σ ι ρ ι ν τ ᾱ ν η ν, Στοιχεῖα, ἐκ § 101, σ. 126, Cordonnier, L' égalité, ἐκ σ. 440. Εἰδικῶς, βλ. Retail, Les titres, ἐκ σ. 49, καθ' ὃν ἡ ρήτρα δεσμεύσεως ἐκρίθη ὑπὸ τῆς γαλλικῆς νομολογίας νόμιμος καί: «non contraire à l' égalité des droits entre actionnaires».

16. Οὕτω Lutter, ἐκ § 68 Anm 25, σ. 531. «Sie (ἡ δέσμευσις) kann für alle oder auch nur für einen bestimmten Teil der Namensaktien vorgesehen werden». Ὁμοίως, ὁ Gatti, Introduzione, ἐκ σ. 346 σημ. 11, δέχεται τὴν ἐν μέρει δέσμευσιν τῶν μετοχῶν. Ὁ Τ σ ι ρ ι ν τ ᾱ ν η ν, Στοιχεῖα, ἐκ § 106, σ. 136, φρονεῖ ὅτι τὴν δέσμευσιν τῶν μετοχῶν ἐπιτρέπει ὡς ἐξαίρεσιν ὁ νομοθέτης καὶ συνεπῶς αὕτη δὲν δύναται νὰ ἀφορᾷ εἰς τὸ σύνολον τῶν μετοχῶν.

17. Εἶναι δυνατὴ ἡ διὰ τοῦ καταστατικοῦ καθιέρωσις ἀμφοτέρων τῶν τύπων μετοχικῶν τίτλων, βλ. Κ α ρ α β ᾱ ν, Ἐγχειρίδιον, ἐκ ἀριθ. 601α, σ. 147, Ὡς, ὅταν τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον τῆς ἐταιρίας προέρχεται ἐν μέρει ἐκ μετατροπῆς προσωπικῆς ἐταιρίας ἢ ἀτομικῆς ἐπιχειρήσεως ἢ ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης εἰς ἀνώνυμον ἐταιρίαν ἢ ἐκ συγχωνεύσεως τοιούτων μετ' ἀνωνύμου ἐταιρίας, αἱ μετοχαὶ τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, αἱ ἀντιστοιχοῦσαι εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ εἰσφερομένου κεφαλαίου εἶναι «ὕποχρεωτικῶς ὀνομαστικάι ἐν τῷ συνόλῳ των καὶ μὴ μεταβιβάσιμοι κατὰ ποσοστὸν 75% τοῦ συνόλου των ἐπὶ μίαν πενταετίαν ἀπὸ τῆς συγχωνεύσεως ἢ μετατροπῆς», συμφώνως τῷ ἔδαφ. β' τοῦ ἀρθροῦ 4 τοῦ Ν Δ 1297/1972 «περὶ παροχῆς φορολογικῶν κινήτρων διὰ τὴν συγχώνευσιν ἢ μετατροπὴν ἐπιχειρήσεων πρὸς δημιουργίαν μεγάλων οἰκονομικῶν μονάδων». Οὕτω, τὸ καταστατικὸν τῆς ἐταιρίας TUDOR A. E., ἀρθρον 6 (ΦΕΚ 822/21.11.1964, Δελτ. Α. Ε. καὶ Ε.Π.Ε.), εἰς ὃ ὀρίζεται ὅτι « αἱ μετοχαὶ τῆς ἐταιρίας θὰ εἶναι ὑποχρεωτικῶς ὀνομαστικάι μὲν ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 1 ἕως 5.000 κατὰ μόνην τὴν πρώτην πενταετίαν ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς, ἐφεξῆς δὲ ἀνώνυμοι».

18. Βλ. Ascarelli, Sui limiti, ἐκ ἐν BBTC, σ. 316 καὶ κατωτ. σ. 447 ἐπ. Οὐ-

Καὶ ἡ ρύθμισις αὕτη τοῦ καταστατικοῦ δὲν συνιστᾷ ἀπόκλισιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσοτιμίας τῶν μετοχῶν, καθ' ὅσον δι' αὐτῆς δὲν παρέχονται εἰς τοὺς κομιστάς τῶν μὴ δεσμευμένων μετοχῶν πλείονα δικαιώματα περιουσιακῆς ἢ διοικητικῆς φύσεως ἔναντι τῆς ἐταιρίας¹⁹.

4. Ἐν τούτοις, δὲν εἶναι ὀρθή, κατὰ τὸ ἡμέτερον δίκαιον, ὡς παρετηρήθη, ἡ ἐν λόγῳ ἄποψις, ἐν σχέσει πρὸς τὸ σημεῖον αὐτῆς, καθ' ὃ αἱ μὴ δεσμευμένοι μετοχαὶ εἶναι προνομιοῦχοι ἔναντι τῶν δεσμευμένων τῆς ἰδίας ἐταιρίας. Καὶ τοῦτο, διότι τὰ δυνάμενα νὰ παρασχεθοῦν εἰς τοὺς μετόχους προνόμια ἀπαριθμοῦνται περιοριστικῶς ἐν τῇ παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920²⁰, μεταξὺ δὲ αὐτῶν δὲν μνημονεύεται καὶ ἡ ἐλευθέρα κυκλοφορία τῶν μετοχῶν, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν κανόνα καὶ τὴν φυσικὴν ιδιότητα ἀπάσῶν τῶν μετοχῶν²¹.

Ἀπλῶς, αἱ μὴ δεσμευμένοι μετοχαὶ συνιστοῦν ἰδιαίτεραν «κατηγορίαν μετοχῶν» (*Aktiengattung, categoria di azioni*), ἐν σχέσει πρὸς τὰς δεσμευμένας τοιαύτας, ἀλλὰ δὲν εἶναι προνομιοῦχοι²².

ὅταν ἡ ἐταιρία θέλῃ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἔξοδον ἐξ αὐτῆς μετόχων, διαθετόντων ἐπαγωγελματικὰ προσόντα, ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ ἐταιρικοῦ σκοποῦ, ἢ ὅταν θέλῃ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν μεταβίβασιν προνομιοῦχων μετοχῶν εἰς πρόσωπα, μὴ ἱκανοποιούντα τοὺς λόγους, δι' οὓς παρεσχέθησαν τὰ προνόμια.

19. Καθ' ἡμᾶς, ἡ δέσμευσις, ὡς ἀφορῶσα τὸ μεταβιβαστὸν τῆς μετοχῆς, ἀνάγεται εἰς τὰς σχέσεις τοῦ μετόχου μετὰ τῶν τρίτων καὶ δὲν μεταβάλλει τὰς σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐταιρίας, ὥστε ἡ μερικὴ καταστατικὴ δέσμευσις τῶν μετοχῶν νὰ μὴ δημιουργῇ ἀνιτήρητα. Πρβλ. Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 58, Dietrich, Die Umwandlung, ἐξ σ. 310, Sinn, ἐξ σ. 39: «Die dingliche Bindung kann nur hinsichtlich der Übertragung wirken».

20. Βλ. Πασιᾶν, ἐξ σ. 341 καὶ 347, Ἀναστασιάδην-Pόκαν, ἐξ παρ. 111, σ. 328 σημ. 13, Καραβᾶν Ἐγχειρίδιον ἀνωνύμων ἐταιριῶν, I, 1930, ἀριθ. 261, σ. 180, Παπαναγιώτου, Περὶ τῶν ἰδιαίτερων συνελεύσεων τῶν προνομιοῦχων μετόχων, ἐν ΕΕΝ, 1963, σ. 185 ἐπ.

21. Εἰς ἕτερα δίκαια ὑφίσταται δυσχέρεια προσδιορισμοῦ τῆς ἐννοίας τῶν προνομίων, διότι ταῦτα δὲν ὀρίζονται ἐπακριβῶς ἐν τῷ νόμῳ (οὕτω ἄρθρον 2376 cod. civ.) ἢ γίνεται χρῆσις τοῦ εὐρύτερων ὄρων «κατηγορία μετοχῶν» (*Aktiengattungen*) ἢ «τύποι μετοχῶν» (*Aktienarten*). Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ὑπαγωγή τῆς ἐν τῷ κειμένῳ περιπτώσεως εἰς τὸν κύκλον τῶν προνομίων. Οὕτω, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γίνεται δεκτόν, ὅτι κατηγορίαν μετοχῶν συνιστοῦν καὶ αἱ κοιναὶ μετοχαὶ, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὑφισταμένας κοινὰς κατηγορίας, ὅταν οἱ κομιστὰς θίγονται, κατὰ τρόπον ἄμεσον ἢ ἔμμεσον, ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῶν μετόχων λαμβανομένων ἀποφάσεων. Βλ. Παπαναγιώτου, Περὶ τῶν ἰδιαίτερων συνελεύσεων, ἐξ σ. 187 ἐπ., Würdinger, Aktienrecht, 1959, σ. 81, Gerber, Gruppenbildung und Gruppenschutz in der Aktiengesellschaft, 1946, σ. 63, Gessler, Die Rechtlage bei Fehlen des Sonderbeschlusses benachteiligten Aktionäre oder verschiedener Aktiengattungen, ἐν Deut. Justiz, 1936, σ. 1493, Mazeaud, Le vote privilégié dans les sociétés de capitaux, 1924, σ. 155, Formiggin, Diritti individuali degli azionisti e degli obbligazionisti, ἐν Riv. trim. proc. civ., 1951, σ. 127.

22. Οὕτω καὶ οἱ Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 57 σημ. 406, Würdinger,

III. Διάκρισις περιορισμών.

1. Τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ προβλέψῃ περιορισμοὺς τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν τυπικῆς καὶ οὐσιαστικῆς φύσεως²³. Τυπικῆς φύσεως εἶναι οἱ ἀναγόμενοι εἰς τὸν τρόπον μόνον τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ὡς ἔταν ὀρίζεται ἐν τῷ καταστατικῷ ὅτι αἱ μετοχαὶ δύνανται νὰ μεταβιβασθοῦν ἀποκλειστικῶς δυνάμει συμβάσεως ἐκχωρήσεως²⁴.

2. Οὐσιαστικῆς φύσεως εἶναι ἀντιθέτως οἱ περιορισμοὶ, ὅταν ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πληρώσεως ὀρισμένων ὑποκειμενικῶν ἢ ἀντικειμενικῶν προϋποθέσεων ἢ ὅρων, ἢ ὅταν αὕτη ὑπόκειται εἰς τὴν ἐγκρισιν τοῦ ἐν τῷ καταστατικῷ ὀριζομένου ὀργάνου τῆς ἐταιρίας. Ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει, πρόκειται περὶ οὐσιαστικῆς δεσμεύσεως, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἐρμηνευμένης παρ. 8 τοῦ ἀρθροῦ 3 τοῦ νόμου 2190/1920²⁵.

IV. Ἡ δέσμευσις ἰσχύει καὶ ἐναντι τῶν μελλοντικῶν μετόχων.

1. Ἡ διάταξις τοῦ καταστατικοῦ περὶ δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἰσχύει τόσον ἐναντι τῶν συνομολογούντων αὐτὴν διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἀρχικῶν μετόχων ἢ τῶν ἀποφασισάντων ταύτην δι' ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως περὶ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, ὅσον καὶ ἐναντι πάντων τῶν μελλοντικῶν μετόχων τῆς ἐταιρίας²⁶. Ὡσαύτως, αὕτη ἰσχύει, ἐφ' ὅσον καθιερώθῃ διὰ ρήτρας τοῦ ἀρχικοῦ καταστατικοῦ, ὅχι μόνον ὡς πρὸς

Aktienund Konzernrecht, 1966 § 10, σ. 54: «Eine Gattungsunterschied wird dadurch nicht begründet», ὡς καὶ αἱ ἐν σημ. 13 τοῦ παρόντος παραπομπαί. Αἱ «κατηγορίαι μετοχῶν» διακρίνονται ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐκ τῶν εἰς αὐτάς ἐνωματωμένων δικαιωμάτων, ἐνῶ οἱ «τύποι μετοχῶν», ὡς εἶναι αἱ ἀνώνυμοι ἢ αἱ ὀνομαστικαὶ τοιαῦται, ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν τῶν τίτλων τῆς μετοχῆς. Βλ. Grussendorf, Über den Begriff der Aktiegattung, ἐν AktG, 1959, σ. 152, Mignoli, La nozione di categoria e le categorie di azioni ai sensi degli artt. 2348 e 2379 c.c., ἐν Riv. dir. comm., 1953, I, 434 ἐπ., Würdinger, ἐξ σ. 80, J.v. Gierke, Handelsrecht und Schiffahrtsrecht, 1949, σ. 233-234, Mignoli, Le assemplee speciali, ἐξ σ. 65 ἐπ. καὶ Ἰδία σ. 70-71, Gasperoni, Azioni di società, ἐν Nuovissimo digesto ital., 1958, II, σ. 185.

23. Βλ. Schlatter, Die Übertragung von Namenaktien nach dem neuen rividierten schweiz. Obligationenrecht, ἐν SchwAG, 15 (1942/43), σ. 77 ἐπ., Ἰδία σ. 125, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686, N. 1, σ. 308.

24. Οὕτω, Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 199 ἐπ., Ἰδία 210 σημ. 20, καίτοι, ὡς παρατηρεῖ, αἱ τοιαῦται συμφωνίαι εἶναι σπάνιαι ἐν τῇ πράξει, Lan z, Der Eigentumsübertragung an vinkuliertn Namenaktien, ἐν SchwAG, 18 (1945/46), σ. 97 ἐπ., Ἰδία σ. 98, καθ' ὃν κατὰ τὴν ἐν λέγειν περιπτώσιν: «verlieren die Namenaktien ihre Eigenschaft als gesetzliche Ordrpapiere».

25. Πρβλ. Schluep, ἐξ σ. 123, Bürgi, Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686, N. 1, σ. 308, Lan z, Der Eigentumsübertragung, ἐξ σ. 98.

26. Βλ. Pestalozzi-Hengeler, ἐξ σ. 111.

τάς κατά την σύστασιν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας ἐκδοθείσας ὀνομαστικὰς μετοχάς, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς ἀπάσας τὰς μεταγενεστέρας, λόγῳ αὐξήσεων τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, ἐκδιδόμενας νέας ὀνομαστικὰς μετοχάς. Τὸ τελευταῖον τοῦτο θέμα ἀντιμετωπίσθη ἐν τῇ πράξει καὶ ἐδόθη καταφατικὴ ἀπάντησις²⁷.

2. Ἡ ὀρθὴ αὕτη λύσις βασίζεται ἐπὶ τῆς φύσεως τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας. Τοῦτο περιλαμβάνει ἀντικειμενικούς κανόνες, καθωρισμένους ὑπὸ τῶν ἰδρυτῶν τῆς ἐταιρίας, συμφώνως πρὸς τὰς ἀναγκαστικοῦ δικαίου διατάξεις τοῦ νόμου καὶ προοριζομένους ὅπως ρυθμίζουν τὸ μέλλον τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, μέχρι τῆς νομοτύπου τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ ἢ τῆς λύσεως αὐτῆς²⁸. Ἡ διάταξις τοῦ καταστατικοῦ περὶ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν δὲν ἔχει ἀπλῶς ἐνοχικὸν χαρακτήρα, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ συμφωνίας μεταξὺ τῶν ἰδρυτῶν τῆς ἐταιρίας, ἐμπεριεχομένης ἢ μὴ εἰς αὐτὸ καὶ ἀπαγορευομένης τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν εἰς πρόσωπα μὴ μετέχοντα εἰς τὴν συμφωνίαν ταύτην (Konsortialvertrag), κατὰ τὰ ἄλλα-χοῦ ἀναπτυχθέντα²⁹. Ὑπὸ τοιαύτην ἐκδοχὴν, δὲν θὰ διέφερεν ἡ ρήτρα δεσμεύσεως τῶν ἐνοχικῆς ἐνεργείας δεσμεύσεων.³⁰

Ἀκριβῶς διότι ἡ ρήτρα δεσμεύσεως ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ συμφέροντος τῆς ἐταιρίας καὶ ὄχι τῶν κατ' ἰδίαν μετόχων, προβλέφθη αὐτῇ ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς δυνατὴ, διαλαμβάνεται δὲ δυνάμει αὐτοῦ³¹ εἰς τὸ κατα-

27. Βλ. ἀπόφασιν τοῦ LG Bonn ἀπὸ 10.4.1960, δημοσιευθεῖσαν ἐν AktG, 1970, σ. 18-19, καθ' ἣν: «Ist eine Vinkulierung von Aktien bereits in der (ursprünglichen) Satzung vorgesehen, gilt diese Bestimmung nicht nur für die bei der Gründung der Gesellschaft ausgegebenen Aktien, sondern auch für alle später im Wege der Kapitalerhöhung neu geschaffenen Aktien».

28. Βλ. Moering-Schwarz-Roweder, Die Aktiengesellschaft und ihre Satzung, 2 ἐκδ., σ. 1, Schlegelberger-Quassowski, Aktiengesetz, 3 ἐκδ. § 16, Rdrn 30 Anm. 20, Οὕτω, τὸ καταστατικὸν θέτει ἀντικειμενικούς κανόνες, ὡς ὁ νόμος—τὸν ὁποῖον μάλιστα συμπληρῶνει ἢ τροποποιεῖ, ἐφ' ὅσον δὲν πρόκειται περὶ διατάξεων αὐτοῦ δημοσίας τάξεως—πρᾶγμα ὅπερ προσδιορίζει τὸν αὐτόνομον χαρακτήρα τοῦ καταστατικοῦ. Πρβλ. RG, ἐν JW, 1901, σ. 142, JW 1918, σ. 178, Würdinger, Aktien-und Konzernrecht, 24 § 9. 1, σ. 34 ἐπ.

29. Βλ. ἀνωτ. σ. 378 ἐπ.

30. Κατὰ τὸν Sinn, 24 σ. 37-38, αἱ ρήτραι δεσμεύσεως, δέον νὰ διακρίνονται εἰς τοιαύτας ἐμπραγμάτου καὶ ἐνοχικῆς ἐνεργείας (dingliche und obligatorische Bündung), αἱ δὲ ἐκ τοῦ νόμου ἢ αἱ ἐκ τοῦ καταστατικοῦ δεσμεύσεις ἐνεργοῦν ἐμπραγμάτως. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἡ κατὰ παράβασιν τῆς σχετικῆς διατάξεως τοῦ νόμου ἢ τοῦ καταστατικοῦ περὶ δεσμεύσεως μεταβίβασις εἶναι ἄκυρος καὶ οὐδὲν παράγει ἀποτέλεσμα. Ἀντιθέτως, ἡ κατὰ παράβασιν ἐνοχικῆς συμφωνίας περὶ δεσμεύσεως μεταβίβασις εἶναι ἔγκυρος καὶ, κατὰ τὰς περιστάσεις, δημιουργεῖ ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημιώσεις. Εἶναι δυνατὴ ἡ κατάρτισις ἐνοχικῆς συμφωνίας περὶ δεσμεύσεως μεταξὺ ἐταιρίας καὶ μετόχου, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐμπραγμάτου ἐνεργείας δέσμευσιν τοῦ καταστατικοῦ. βλ. Sinn, 24 σ. 38, Berger Die gedundene Namenaktie, 24 σ. 3. Schotke, Die Vinkulierung der Aktien, Jena, 1931, σ. 18 ἐπ., 34 ἐπ.

31. Ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις τῆς παρ. 8 τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920 ὀρίζει,

στατικὸν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, ὡς ρύθμισις ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν καὶ ὅχι ἐξ ἐνοχικῆς συμβάσεως καὶ προώριστα, ὡς τοιαύτη, νὰ ἰσχύῃ ἐναντι τῶν παρόντων καὶ τῶν μελλόντων μετόχων. Τέλος, ἡ ἐν λόγῳ ρῆτρα καθιστᾷ ἀνενεργόν, ἐν μὴ παροχῇ ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως, αὐτὴν ταύτην τὴν ἐμπράγματον σύμβασιν περὶ μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, συμφώνως τῷ νόμῳ, ὅστις ὀρίζει ὅτι «ἡ μεταβίβασις ἐξαρθᾷται ἀπὸ τὴν ἐγκρίσιν τῆς ἐταιρίας»³². Ὁρθῶς παρατηρήθη συναφῶς, ὅτι, ἡ διὰ τοῦ καταστατικοῦ δέσμευσις τῶν μετοχῶν ἀνάγεται καὶ καταλαμβάνει εὐθέως τὰς μετοχὰς καὶ ὅχι μόνον προσωπικῶς τὸν μέτοχον³³.

3. Συνέπεια, προερχομένη ἐκ τοῦ τοιούτου χαρακτῆρος τῆς διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ περὶ ρήτρας δεσμεύσεως — ὡς αὐτονόμου καὶ συνιστώσης ἀντικειμενικὸν κανόνα, προοριζόμενον νὰ ρυθμίσῃ σταθερῶς τὸ θέμα τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐταιρίας³⁴ — εἶναι τὸ ὅτι ἡ ἐν λόγῳ δέσμευσις ἰσχύει ὅχι μόνον διὰ τὰς κατὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς ἐταιρίας ἐκδιδομένας μετοχὰς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς νέας τοιαύτας, τὰς ἐκδιδομένας κατὰ μεταγενεστέραν αὐξήσιν τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου³⁵.

ὅτι «διὰ τῶν διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ δύναται νὰ ἐπιτραπῇ» ἡ ἐκδοσις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Ἐξ οὗ προκύπτει, ὅτι αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ διατυπώνονται δυνάμει ἐξουσιοδοτήσεως ἐκ τοῦ νόμου, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς περιορισμοὺς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν. Κατὰ τὸν Gualtieri, Gli effetti della clausola statutaria di gradimento sulla circolazione delle azioni nominative, ἐν Foro it., 1955, IV, σ. 49 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 54, αἱ διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ περὶ ρητρῶν δεσμεύσεως δέον νὰ θεωροῦνται ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὴν βούλησιν τῶν ἐταίρων καὶ ὅχι ἀπὸ τὸν νόμον.

32. Βλ. Lutter, ἔδ § 68 Anm. 20, σ. 533: «Die Vinkulierung kann immer nur die dingliche Verfügungs-nie auch das obligatorische Grundgeschäft betreffen», Sinn, ἔδ σ. 37: «Die Bindung der Aktie durch Gesetz oder Satzung wirkt dinglich», Godin-Wilhelmi, ἔδ § 68 Anm. 13, σ. 256, Möhring-Schwarz-Rowedder, ἔδ σ. 34, RG, LZ, 1913, σ. 766, 1919 σ. 534, RG, JW, 1928, σ. 1552, RGZ 123 σ. 128, 132 σ. 157. Bigiavi, La clausola, ἔδ σ. 8: «Invece allorquando le parti includono nello statuto un divieto di alienazione, esse postulano l'efficacia reale del divieto in parola».

33. Βλ. Sinn, ἔδ σ. 40.

34. Κατὰ τὸν Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἔδ ἀρθρ. 684 N.9, σ. 292, τὸ καταστατικὸν ὑπερέχει καὶ ἐναντι τοῦ ἐν τῷ τίτλῳ τῆς μετοχῆς διατυπωμένου κειμένου, διότι: «die Statuten als Grundlage und Eigengesetz der Gesellschaft, so lange volle Geltung beanspruchen können, als sie keine gesetzwidrigen Bestimmungen enthalten» Πρβλ. Corapi, Gli statuti, ἔδ σ. 160.

35. Βλ. Schlegelberger-Quassowski, ἔδ § 61 Anm. 6, Teichmann-Koehler, ἔδ § 61 Anm. 3 καὶ 3α σ. 136-137. Τὰ ἐν τῷ κειμένῳ στηρίζονται εὐθέως εἰς τὸν ἡμέτερον νόμον, ὅφ' οὗ ὀρίζεται ὅτι «διὰ διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐκδοσις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν». Ἐξ οὗ προκύπτει, ὅτι αἱ διατάξεις αὗται ἔχουν — ἐφ' ὅσον δὲν αἰρῶνται ἢ τροποποιοῦνται — μόνιμον καὶ σταθερὰν ἰσχύν, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐταιρίας καὶ ἀφορῶν εἰς πᾶσαν ἐκδοσιν μετοχῶν, εἴτε κατὰ

V. Απόκτησις δεσμευμένων μετοχών υπό ήδη μετόχων.

1. Ἔτερον θέμα, ὕπερ σχετίζεται πρὸς τὴν ἐν τῷ καταστατικῷ διατύπωσιν τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἀφορᾷ εἰς τὴν ἰσχὺν ἢ μὴ ταύτης καὶ ἐναντι τῶν ἤδη καταστάντων μετόχων τῆς ἐταιρίας, οἵτινες προτίθενται νὰ ἀποκτήσουν καὶ ἐτέρας μετοχάς. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἀνέκυψεν ἐν τῇ γαλλικῇ πρακτικῇ καὶ ἀντιμετωπίσθη ὑπὸ τοῦ Ἐφετείου τῶν Παρισίων³⁶. Τὸ δικαστήριον τοῦτο ἐδέχθη, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ρήτρα, εἰσαχθεῖσα διὰ μεταγενεστέρας τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, εἶναι ἀνίσχυρος ἐναντι τῶν ἤδη μετόχων, ὡς ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν διατήρησιν τῆς πλειοψηφίας ὑπὸ ὁμάδος μετόχων, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, ὅπερ ὠρίσθη διὰ τῆς ρήτρας ὡς ἀρμόδιον νὰ παράσχη τὴν ἔγκρισιν τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν. Οὕτω, μέσῳ τῆς ρήτρας, τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἐμποδίζει τὴν μειοψηφίαν νὰ καταστῇ πλειοψηφία, μὴ ἐγκρίνον τὴν ὑπ' αὐτῆς ἀπόκτησιν ἐτέρων μετοχῶν, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς διατηρήσεώς του εἰς τὴν θέσιν τῆς διοικήσεως τῆς ἐταιρίας³⁷.

2. Πρὸς θεμελιώσιν τῆς θέσεως ταύτης, τὸ ἐν λόγῳ Ἐφετεῖον ἐπεκαλέσθη τὴν ἀρχὴν τῆς ισότητος τῶν μετόχων, ἰδίᾳ ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ἣτις παραβιάζεται, ὅταν ἐμποδίζονται οἱ μέτοχοι νὰ ἀποκτήσουν καὶ ἐτέρας ψήφους, τὰς ὁποίας θὰ ἠδύναντο νὰ προσπορισθοῦν ἐὰν τὸ διοικητικὸν συμβούλιον δὲν ἤρνεϊτο τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως³⁸. Προσέτι, ἐπεκαλέσθη (τὸ ὡς εἴρηται Ἐφετεῖον) τὴν ἀνατροπὴν τῆς ἱεραρχίας τῶν ὁργάνων ἐν τῇ ἀνωνώμῳ ἐταιρία, διότι διὰ τῆς ἐν λόγῳ ρήτηρας παρέχε-

τὴν ἰδρυτικὴν εἴτε κατὰ μεταγενεστέραν φάσιν. Ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις οὐδεμίαν διὰ-
κρισιν ποιεῖται.

36. Cour d'Appel de Paris, 24. 11. 1954, în Rec. Dalloz-Sirey, 1955, σ. 236-237.

37. Κατά την σχετικήν σκέψιν τῆς ἀποφάσεως (σ. 237) : «...en permettent au conseil d'administration, par l'exercice d'un droit de veto, de choisir parmi les actionnaires ceux qui pourraient acquérir de nouvelles actions, afin de composer leur majorité et d'assurer ainsi la durée de leur mandat». Πρβλ. Τ σ ι ρ ι ν τ ά ν η ν, Ἡ κατοχύρωσις, ἐκ σ. 555-556, ὅστις ὁμοίως παρατηρεῖ, ὅτι διὰ τῆς χρήσεως τῆς ρήτρας «αὐξάνει ἡ δυναμικὴ θέσις τῆς πλειοψηφίας, ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ὁποίας ἡ μεταβίβασις ἐξαρτᾶται. Ἡ παντοδυναμία τῆς συνελθεύσεως ἐπεκτείνεται εἰς θέματα ἐντελῶς ἔξω τῆς δικαιοδοσίας. Ἡ μέχρι τοῦδε καίμενα», S e n a, Il voto nella assemblea della società per azioni, Milano, 1961, σ. 268.

38. Κατά το *ἐπιχειρήματος* τούτου, ὁ Ripert (βλ. σχόλιον παρὰ πόδας τῆς ὥς ἄνω ἀποφάσεως, ἐν Rec. Dalloz-Sirey, 1955, σ.237), παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ρήτρα δεσμεύσεως ἰσχύει ἐναντί πάντων τῶν μετόχων τῆς πλειοψηφίας καὶ τῆς μειοψηφίας καὶ συνεπῶς δὲν παραβιάζεται ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος. Ὡσαύτως, ὁ Cordonnier, *Remarques sur la liceité*, ἐκ σ. 202., ὅστις δικαιολογεῖ διὰ ποῖον λόγον δὲν τυγχάνει ἐν προκειμένῳ ἐφαρμογῆς ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος τῶν μετόχων, ἰδία δὲ διότι ἡ ὑπαγωγή τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν μεταξὺ τῶν μετόχων ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐταιρίας συνιστᾷ «une mesure juridiquement étrangère à la règle de l'égalité entre actions».

ται ἡ δυνατότης εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον νὰ ἐπηρεάζῃ τὴν σύνθεσιν τῆς γενικῆς συνελεύσεως καὶ τῆς ἐν αὐτῇ πλειοψηφίας καὶ νὰ ἐπιτυχάνῃ, οὕτω, τὴν παράτασιν τῆς πρὸς αὐτὸ ἐντολῆς ³⁹. Ἐπίσης, ἐπεκαλέσθη τὴν ἀρχὴν τῆς *affectio societatis*, ἐκπηγάζουσιν ἐκ τῆς ἐταιρικῆς συμφωνίας καὶ ἰσχύουσιν καὶ εἰς τὰς ἀνωνόμους ἐταιρίας, ἐξ ἧς ἀπορρέει ὑποχρέωσις τῶν μετόχων εἰς συνεργασίαν κ.λ.π. ⁴⁰.

Ὡς ἤδη ἐσημειώθη ἀλλαχοῦ, ἡ ὡς ἄνω ἀπόφασις ἀνηρέθη ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ Ἀκυρωτικοῦ ⁴¹ καὶ γίνεται σήμερον γενικῶς δεκτόν, ὅτι ἡ ρήτρα δεσμεύσεως εἶναι ἔγκυρος καὶ ἰσχυρὰ καὶ ἔναντι τῶν ὑφισταμένων μετόχων τῆς προβλεπούσης ταύτην ἐταιρίας καὶ λειτουργεῖ αὕτη ἔναντι αὐτῶν, ὡς λειτουργεῖ καὶ ἔναντι τρίτων, ἀνεξαρτήτως ἂν ἡ ἀρμοδιότης παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως διεφυλάχθῃ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν ἢ εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ⁴².

3. Ἡ ἀντίθετος ἐπιχειρηματολογία, καθ' ἣν ὁ ἤδη μέτοχος μετέχει εἰς τὴν ἐταιρίαν, συμπράττει διὰ τῆς ψήφου του εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς καὶ συνεπῶς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τρίτος, ἐνεπιθύμητος ἢ ἐπικίνδυνος διὰ τὰ

39. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἀποκρούεται ὑπὸ τοῦ *Cordonnier*, ἐξ σ. 203-204, μὲ τὰς σκέψεις ὅτι τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἐνεργεῖ διὰ λογαριασμόν καὶ ὡς ἐντολοδόχος τῆς γενικῆς συνελεύσεως, δυνάμει διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ, ἡθελημένης ὑπὸ τῶν ἰδρυτῶν μετόχων, διὰ λόγους ταχείας λήψεως ὑπ' αὐτοῦ τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως περὶ ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως καὶ καλλιτέρας ἐκτιμήσεως τοῦ ἐκάστοτε ἐταιρικοῦ συμφέροντος (αὐτόθι, σ. 200-201). Εἰς τὴν περίπτωσιν ἐνεργήσῃ τὸ διοικητικὸν συμβούλιον καταχρηστικῶς καὶ παρανόμως, ὁ ἐνδιαφερόμενος μέτοχος δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ δικαστήριον, δι' ὑπερβασιν ἐξουσίας. Πρβλ. *Ripert*, ἐξ σ. 238, τὸν *Aubry*, *La validité des clauses*, ἐξ σ. 29 ἐπ. Κατὰ τὸν *Messineo*, *Sui requisiti*, ἐξ σ. 494, εἰς τὸ βάθος τῶν πραγμάτων, ὑφίσταται πραγματικὸν ἀσυμβίβαστον μὲ τὴν ἀποστολὴν καὶ τὴν θέσιν τῶν μελῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, κατὰ τὴν εἰς αὐτὰ ἀνάθεσιν τῆς ἀρμοδιότητος παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν, διότι οὗτοι: «possono paventare che per effetto della maggioranza diversa da quella, che gli ha eletti e che portebbe, se restasse immutata, rieleggerli». *Autesserre*, *A propos*, ἐξ σ. 369 ἐπ. Βλ. καὶ κατωτ. σ. 459 ἐπ.

40. Τέλος, κατὰ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου ἀντετάχθη, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς *affectio societatis* εἶναι ἀόριστος καὶ δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν ὑφὴν τῆς ἀνωνόμου ἐταιρίας: *Ripert*, ἐξ σ. 237, *Cordonnier*, ἐξ σ. 202, καθ' ὅν ἡ ρήτρα δεσμεύσεως ἐνισχύει τὴν καλὴν συνεργασίαν, διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν προσώπων, τῶν δυναμένων νὰ διαταράξουν ταύτην.

41. *Cour de Cassation*, 22.10.1956, ἐν *DJ*, 1957, σ. 1977 ἐπ., μετὰ παρατηρήσεων *Ripert*.

42. Οὕτω, πλὴν τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων, *Schluerp*, ἐξ σ. 124-125, *Rodotà*, ἐξ σ. 768-769, *Uberti-Bona*, ἐξ σ. 363, *Carry*, *Considérations sur le transfert des actions nominatives*, ἐν *Μελέταις πρὸς τιμὴν K. Wieland*, Basel, 1934, σ. 30 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 46 ἐπ., *Thilo*, *Du refus d'agrèer le transfert d'actions nominatives* ἐν *JT*, 94 (1946), σ. 34 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 38, *Merciet*, *Le transfert de l'action nominative en droit suisse et allemand*, Lausanne, 1935, σ. 161. Ἄλλως *Griffin Miles Talyor*, *The principles of company Law*, Harpenden, 1956, σ. 116.

έταιρική συμφέροντα και άρα δέν συντρέχει ό δικαιολογών την έφαρμογήν τής ρήτρας λόγος, δέν είναι άπολύτως πειστική ⁴³.

Πράγματι, ώς ήδη έξετέθη, ή ρήτρα δέν άποσκοπεϊ μόνον εις την διασφάλισιν, ύπερ τής εταιρίας, του έλέγχου των εισερχομένων εις ταύτην νέων προσώπων και τής εις πρόσωπα συνθέσεως τής συμμετοχής εις αύτήν. 'Αλλ' άποβλέπει και εις την διατήρησιν ισορροπίας δυνάμεων, προς έπίτευξιν σταθεράς και άποδοτικής διοικήσεως, όπερ ώσαύτως ανταποκρίνεται εις τό συμφέρον τής εταιρίας ⁴⁴. Ούτω, ή συγκέντρωσις μεγάλου αριθμού μετοχών εις τας χείρας ήδη μετόχων είναι δυνατόν νά εκτιμηθῇ, ότι ένέχει τόν κίνδυνον άνατροπής τής ύφισταμένης χρηστής και άποδοτικής διοικήσεως τής εταιρίας ⁴⁵.

Συνεπώς, ό σκοπός καθιερώσεως τής ρήτρας έπιβάλλει, όπως αύτη ισχύη τόσον έναντι τρίτων, όσον και έναντι των ήδη κομιστών μετοχών τής εταιρίας ⁴⁶.

4. 'Εν τῇ πράξει, τὰ καταστατικά όρίζουν συνήθως, κατά την διατύπωσιν τής ρήτρας, ότι αί μεταβιβάσεις όνομαστικών μετοχών προς «τρίτα πρόσωπα» είναι δυνατή κατόπιν έγκρίσεως τής εταιρίας. 'Ως τρίτα πρόσωπα δυνατόν νά εκληφθοῦν οί μῆ μέτοχοι, ένῳ πρόθεσις των συντακτών του καταστατικού είναι ένδεχομένως, όπως υπάγεται εις την ρήτραν δεσμεύσεως οίόδηποτε πρόσωπον (μέτοχος ή τρίτος). 'Ως εκ τούτου ένδείκνυται, έν τούτῳ περιπτώσει, όπως σαφώς διευκρινίζεται έν τῷ καταστατικῷ ότι ή ρή-

43. Βλ. Rodotà, έξ σ. 768-769, Cordonnier, έξ σ. 197 έπ.

44. Πρβλ. Cordonnier, έξ σ. 197-198, όστις παρατηρεϊ ότι ένας φίλος τής χθές είναι δυνατόν την επαύριον νά καταστή έχθρός τής εταιρίας. Rodotà, έξ σ. 768-769, Brogginì, Sul rifiuto non motivato del consenso al trasferimento di azioni nominative nella società per azioni svizzera, έν Jus 1960, σ. 553 έπ., Cottino, Circolazione delle azioni e clausola di gradimento nel progetto di riforma delle società di capitali, έν Riv. soc., 1971, σ. 320 έπ., ίδία σ. 328, Messineo, Sui requisiti, έξ σ. 495, Bastian, Les clauses, έξ σ. 481-482. Πρβλ. Τσιριντάνη, 'Η κατοχύρωσις, έξ σ. 556, Gatti, Introduzione, έξ σ. 341: «sia lecito negare il gradimento per un trasferimento finanche a chi è già socio, per il solo fatto di salvaguardare il rapporto fra l' ammontare delle varie partecipazioni azionarie», Ferrì, Le società, έξ σ. 368.

45. Βλ. Cordonnier, έξ σ. 198, Messineo, Sui requisiti, έξ σ. 495, όστις όμως άπαιτεϊ την άπόδειξιν, ότι ή νέα πλειοψηφία δέν θά ήτο ίκανή νά διοικήση έξ ίσου αποτελεσματικώς, Ripert, έξ σ. 238, καθ' όν: «Le conseil d' administration qui cherche à maintenir dans la société une majorité stable n' agit pas par la même contre l' intérêt social».

46. Πρβλ. Schluep, έξ σ. 124, Uberti-Bona, έξ σ. 363, όστις όρθώς παρατηρεϊ συναφώς, ότι δέν υπάρχει λόγος νά άρνηθῇ τις την έγκυρότητα τής ρήτρας, ή όποία έπιβάλλει την έγκρισιν και κατά τας μεταβιβάσεις μεταξύ των εταιρών, διότι τοιούτον τι θά έσήμαινεν ότι τίθεται υπό άμφισβήτησιν ή άρχή τής έγκυρότητας τής ρήτρας.

τρα ισχύει καὶ ἔναντι τῶν ἤδη μετόχων. Εἰς τὴν ἀντίθετον περίπτωσιν, δέον νὰ ἀναγράφηται ὅτι αὕτη δὲν ισχύει ἔναντι τῶν ὑφισταμένων μετόχων⁴⁷.

VI. Αἰτία μεταβίβασης δεσμευμένων μετοχῶν.

1. Κατὰ τὴν ὑπὸ ἐρμηνείαν διάταξιν, τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν «ἡ μεταβίβασις» ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας. Ὑπὸ τὸν ὅρον «μεταβίβασις» νοεῖται πᾶσα ἐκπονητικὴ δικαιοπραξία ἐν τῇ ζωῇ, ἀνεξαρτήτως τῆς νομικῆς αἰτίας αὐτῆς, συνεπαγομένη τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος ἢ τὴν σύστασιν ἐμπραγμάτου δικαιώματος ἐπὶ τῆς μετοχῆς, ὡς ἐνεχύρου ἢ ἐπικαρπίας. Αἰτία τῆς ἐκπονητικῆς δικαιοπραξίας δύναται νὰ εἶναι πώλησις, ἀνταλλαγή, δωρεά, προικοδότησις, εἰσφορὰ εἰς ἑτέραν ἐταιρίαν⁴⁸. Εἰς τὴν ρήτρην δεσμεύσεως ὑπόκειται, ὡσαύτως καὶ ἡ μεταβίβασις ἰδανικοῦ μεριδίου ἐπὶ μετοχῆς⁴⁹.

2. Εἰς τὴν περίπτωσιν ἀναγράφεται ἐν τῷ καταστατικῷ, ὅτι εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐταιρίας ὑπόκειται ἡ «πώλησις» τῶν μετοχῶν, γίνεται δεκτὸν ὅτι αἱ μὴ ἀνταλλακτικαὶ ἐκπονητικαὶ τῶν μετοχῶν δικαιοπραξίαι δὲν ὑπόκεινται εἰς ἔγκρισιν⁵⁰. Τὴν ἀποψιν ὅμως ταύτην δὲν θεωροῦμεν ὀρθὴν, βάσει τοῦ σκοποῦ εἰσαγωγῆς τῆς ρήτρας δεσμεύσεως, ὅστις παραμένει ὁ αὐτός, ἀνεξαρτήτως τῆς φύσεως τῆς ἐκπονητικῆς δικαιοπραξίας ἐν ζωῇ. Συνεπῶς, ἡ ἐν λόγῳ στενὴ διατύπωσις τοῦ καταστατικοῦ δέον νὰ ἐρμηνεύηται διασταλτικῶς, ἐκτὸς ἂν ρητῶς προκύπτῃ ἐξ αὐτοῦ τὸ ἀντίθετον⁵¹.

47. Bl. Hamel-Lagarde, Traité de dr. comm., I, Paris, 1954, σ.946. Πρβλ. Schluerp, ἔξ, σ. 124.

48. Bl. Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἔξ § 68 Anm. 5, σ. 516, Lutter, ἔξ § 68 Anm. 27, σ. 532. Ὑποστηρίζεται, ὅτι «μεταβίβασιν» τῆς ὀνομαστικῆς μετοχῆς, κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως, δι' ἣν ἀπαιτεῖται ὡσαύτως ἡ ἔγκρισις τῆς ἐταιρίας, συνιστοῦν καὶ αἱ ὑπὸ τῆς § 59 Anm. 3 καὶ § 179 Anm. 3 AktG 1937 (ἀντίστοιχοι §§ 214 Abs. 3 καὶ 226 Abs. 3 AktG 1965) προβλεπόμεναι περιπτώσεις πλειστηριασμοῦ πρὸς ἐκποίηση μετοχῶν, ἀντίστοιχοι πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἐδάφ. ε' τῆς παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ νόμου 2190/1920 προβλεπομένην περίπτωσιν χρηματιστηριακῆς πωλῆσεως νέων μετοχῶν, εἰς ἀντικατάστασιν ἀκυρωθεισῶν τοιούτων, λόγῳ μὴ ἀποπληρωμῆς των. Οὕτω, ὁ O b e r m ü l l e r, Versteigerung vinkulierter Namenaktien, ἐν NJW, 1962, σ. 852-853.

49. Bl. Ritter, ἔξ § 61 Anm. 5, σ. 195.

50. Bl. Barz-Brönnner-Klug, ἔξ § 68 Anm. 5, σ. 516, Ritter, ἔξ § 61 Anm. 51, σ. 195, Flechtheim, ἔξ § 222 Anm. 5, σ. 172α: «Anders wenn die Zustimmung der Gesellschaft nur den Fall des «Verkaufs» der Aktie vorbehalten ist». RGZ, 101 σ. 246. O l s t a u b - P i n n e r, ἔξ § 222 Anm. 2, σ. 211 μᾶλλον προβληματίζονται.

51. Προσέχει, ὅθεν, ὅπως τὰ καταστατικὰ διατυπῶνται μετ' ἀκριβείας καὶ σαφηνείας καὶ ἐν προκειμένῳ. Κατὰ τὸν L u t t e r, ἔξ § 68 Anm. 27, σ. 532, τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ὀρίζει ὅτι ὠρισμένοι μεταβιβαστικοὶ δικαιοπραξίαι δὲν χρῆζονται τῆς ἐταιρικῆς

3. Ἀμφισβητεῖται ὅμως ἰδιαιτέρως τὸ θέμα, ἐὰν ὑπόκεινται εἰς τὴν ρήτραν δεσμεύσεως μεταβιβάσεις αἰτίας θανάτου ἢ λόγῳ ἀναγκαστικοῦ πλειστηριασμοῦ, περὶ ὧν ἐκτενῶς κατωτέρω⁵². Περαιτέρω, γίνεται γινικῶς δεκτόν, ὅτι ἡ ρήτρα ἐφαρμόζεται καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ πωλουμένας ὀνομαστικὰς μετοχάς⁵³.

VII. Ρήτρα ἀπαγορεύουσα τὴν μεταβίβασιν μετοχῶν.

1. Ὁ νόμος ὁρίζει, ὅτι διὰ διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ «ἐπιτρέπεται» ἡ ἐκδοσις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Ἐν συνεχείᾳ, προσδιορίζεται ὑπ' αὐτοῦ ἡ ἐννοία τῆς δεσμεύσεως, διὰ τῆς προσθήκης τῆς φράσεως: «τῶν ὑπὸ αὐτοῦ ἡ ἐννοία τῆς δεσμεύσεως, διὰ τῆς προσθήκης τῆς φράσεως: «τῶν ὁποίων (μετοχῶν) ἡ μεταβίβασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐγκρίσιν τῆς ἐταιρίας». Τοιαύτης οὐσῆς τῆς διατυπώσεως τοῦ νόμου, ἐρωτᾶται ἐὰν εἶναι νόμιμος ἡ πρόβλεψις ἐν τῇ καταστατικῇ ρήτρᾳ, ἥτις νὰ ἀπαγορεύῃ πλήρως καὶ ἀπολύτως τὴν μεταβίβασιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν⁵⁴.

Πρὸς τὴν τοιαύτην περίπτωσιν θὰ ἐξωμοιοῦτο καὶ ἐκεῖνη, καθ' ἣν θὰ ὥριζετο ἐν τῇ καταστατικῇ, ὅτι ἡ ἐγκρίσις τῆς ἐταιρίας παρέχεται ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως, δι' ὁμοφώνου ἀποφάσεως πάντων τῶν μετόχων⁵⁵. Κατὰ μίαν ἄποψιν, ταυτόσημος θὰ ἦτο ὡσαύτως καὶ ἡ ἐτέρα περίπτωσις, καθ' ἣν τὸ ἀρμόδιον διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ἐταιρικὸν ὄργανον θὰ ἠδύνατο νὰ παράσχη ταύτην κατ' ἀπόλυτον διακριτικὴν εὐχέρειαν⁵⁶. Ὑ-

ἐγκρίσεως, ἢ εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἡ ἐγκρίσις δέον νὰ παρέχεται, ὡς ἐν μεταβίβασει δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἰς ὠρισμένα μέλη μιᾶς οἰκογενείας. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει, τὸ πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ἀρμόδιον ὄργανον ἔχει: «nur eine Entscheidungsfreiheit». Πρβλ. Baumbach-Kontrollbefugnis, aber keinerlei Entscheidungsfreiheit». Πρβλ. Baumbach-Hueck, ἐξ § 61 Anm. 7, σ. 199. Ἡ ἐγκρίσις τῆς ἐταιρίας εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν μεταβίβασιν μόνον δεσμευμένων μετοχῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν κατ' ἰδίαν, αὐτοτελῶς ἐκποιησίων, δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, ὡς ἡ ἀξίωσις ἐπὶ τὴν καταβολὴν μερίσματος ἢ τοῦ προϊόντος ἐκαθαρίσεως, βλ. Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 172α.

52. Βλ. κατωτ. σ. 607 ἐπ.

53. Βλ. E. Wolf, Aktieninkulierung und Börse, ἐν SchwAG, 33, σ. 72 ἐπ., Degner, Vinkulierte Nemenaktien und Börsenhandel, ἐξ σ. 121 ἐπ., Barz-Fischer-Klug κλπ. ἐν Gadow's Grosskommentar Aktiengesetz, I, 1965, § 61 Anm. 10, σ. 380-381: «Darin, dass die Gesellschaft die Zulassung ihrer Aktien an der Börse beantragt, liegt kein Verzicht auf das Zustimmungserfordernis». Ὁμοίως Staurb-Pinner, ἐξ § 222 Anm. 2, σ. 215.

54. Ἡ τοιαύτη καταστατικὴ ρύθμισις, ἐνδεχομένως νὰ ἀντεπεκρίνεται εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς διασφαλίσεως ἐντόνου προσωπικοῦ χαρακτήρος εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν.

55. Οὕτω, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀριθ. 686N, σ. 314-315, Schluesser, ἐξ σ. 124, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν BBTC, σ. 314 σημ. 26, Houpin et Bosvieux, Traité générale theorique et pratique des sociétés civiles et commerciales et des associations, 1935-37, I, n. 315, σ. 462, Spatazza, Le società per azioni, Torino, 1972, σ. 350 ἐπ., ἰδία σ. 350-351.

56. Βλ. Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 11, Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 489. Πρβλ. Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 736-737.

πὲρ τῆς τελευταίας ταύτης δυνατότητος, θὰ ἡδύνατό τις νὰ ἀντλήσῃ ἐπιχείρημα ἐκ τῆς τελευταίας φράσεως τῆς μελετωμένης διατέξεως τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ἥτις προβλέπει ὅτι: «τὸ καταστατικὸν δύνανται νὰ ὀρίσῃ τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐπιτρέπεται ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως». Ἐξ οὗ, θὰ ἡδύνατο νὰ ὑποστηριχθῇ, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν τὸ καταστατικὸν δὲν προβλέπει τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐπιτρέπεται ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως, αὕτη παρέχεται κατὰ τὸ δοκοῦν, ὅπερ θὰ ἐσήμαινεν ὅτι ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως θὰ ἦτο ἀνέλεγκτος καὶ ἡ δέσμευσις τῶν μετοχῶν κατ' οὐσίαν ἀπόλυτος⁵⁷.

2. Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν ἀμφισβητουμένων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ⁵⁸. Καθ' ἡμᾶς, βάσει τῆς ὡς ἄνω διατυπώσεως τοῦ ἡμετέρου νόμου⁵⁹, ὅστις—κατὰ παρέκκλισιν τοῦ ἐκ τῆς φύσεως καὶ τοῦ προορισμοῦ τῆς μετοχῆς ἐκπηγάζοντος κανόνος τοῦ μεταβιβαστοῦ καὶ τῆς ἐλευθέρας κυκλοφορίας της—«ἐπιτρέπει», κατ' ἐξαιρέσιν, τὸν περιορισμὸν τῆς δεσμεύσεως τῆς μετοχῆς, τὸν συνιστάμενον—ὡς ρητῶς ὀρίζεται ἐν τῷ νόμῳ—μόνον εἰς τὴν ἐξάρτησιν τῆς μεταβιβάσεως «ἀπὸ τὴν ἐγκρισιν τῆς ἐταιρίας»⁶⁰, διατύπωσις ἀπολύτως ἀ-

57. Οὕτω Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 489.

58. Ὑπὲρ τῆς ἐγκυρότητος τῆς ἀπολύτου ἀπαγορεύσεως τῆς μεταβιβάσεως, Fischer, ἐξ σ. 144, Staub-Pinner, ἐξ § 222 Anm. 4, σ. 212, Brodmann, § 222 Anm. 4α, Sinn, ἐξ σ. 39, Ferri, Manuale di diritto commerciale, Torino, 1950, σ. 498, Fré, Società per azioni, ἐξ σ. 207, Graziani, Diritto delle società, Napoli, 1952, σ. 184. Ὑπὲρ τῆς ἀκυρότητος τῆς τοιαύτης ρήτηρας, Ferrara jr., Gli imprenditori e le società, Milano, 1952, σ. 278-279, Dalmartello, ἐξ σ. 94, Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 3-6, Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 489, Angeloni, I diritti del creditore particolare del socio, ἐν Riv. dir. comm., 1955, I, σ. 103, Romano Pavoni, Teoria delle società, Milano, 1953, σ. 48 σημ. 56, Mosa, Limiti alla circolabilità, ἐξ σ. 109 ἐπ., Pavone La Rossa, In tema di clausola di gradimento al trasferimento delle azioni, ἐν Foro Pad., 1955, I, σ. 1101 ἐπ., ἰδία σ. 106. Ferri, Le società, ἐξ σ. 368-369.

59. Τὸ τεθὲν θέμα δὲν γεννᾶται, βεβαίως, διὰ τὰ δίκαια ἐκεῖνα, ἅτινα ρητῶς προβλέπουν τὴν δυνατότητα τῆς πλήρους ἀπαγορεύσεως τῆς μεταβιβάσεως διὰ διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ, ὡς τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον (παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 627 OR), δι' ὃ βλ. Siegwart, ἐξ ἄρθρ. 627 N 11, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 96, Schucany, ἐξ ἄρθρ. 627 N. 11, Funk, ἐξ ἄρθρ. 627 N 10. Τὸ ζήτημα ἀνακύπτει ὅμως διὰ τὰ δίκαια ἐκεῖνα, ὡς τὸ ἰταλικόν, ἅτινα ἠκολούθησαν πλέον γενικὴν διατύπωσιν, ἐν τῇ ρυθμίσει τῆς ρήτηρας ἐγκρίσεως. Ἐν ἄρθρῳ 2355 παρ. 3 cod. civ. γίνεται λόγος περὶ «particolari condizioni», εἰς τὰς ὁποίας δύνανται τὸ καταστατικὸν νὰ θέσῃ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν καὶ, ἐπομένως, ἀνακύπτει τὸ θέμα, ἐὰν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαγορευθῇ πλήρως ἡ μεταβίβασις. Βλ. Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 9.

60. Οὕτω Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 208, Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 12, σ. 255-256, Ritter, ἐξ § 61 Anm. Bb, σ. 195, Barz-Brönnner-Klug, κλπ., ἐξ § 68 Anm. 2, σ. 513-514, Däubler, ἐξ σ. 1123, Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 738: «È un limite eccezionale, posto alla circolazione dell'azione, che si giustifica con particolare esigenza dell'interesse sociale», Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 491, Ferri, Sugli effetti, ἐξ σ. 593. Ἠρβλ. Corapi, Gli statuti, ἐξ σ. 163-164.

παγορευτική της περί μεταβιβάσεως ρήτρας ἐν τῷ καταστατικῷ εἶναι ἀνεπίτρεπτος καὶ ἄκυρος ⁶¹.

Οὕτω, φρονοῦμεν ὅτι δὲν θὰ ἦτο νόμιμος ἡ διατύπωσις τοῦ καταστατικοῦ, καθ' ἣν θὰ ἀπηγορεύετο ἀορίστως ἡ μεταβίβασις ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἢ θὰ ἀπηγορεύετο ἡ μεταβίβασις αὐτῶν ἐπὶ καθωρισμένον χρονικὸν διάστημα ἢ θὰ ἐπετρέπετο ἡ μεταβίβασις μόνον εἰς ὠρισμένα πρόσωπα, βάσει ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένων προσόντων ἢ ιδιοτήτων, χωρὶς νὰ ἐφαρμόζεται ἡ διαδικασία τῆς ἐκάστοτε, δι' ἀποφάσεως τοῦ ἄρμοδιου ὄργάνου, παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως ⁶².

Τοιοῦτοι περιορισμοί, οἵτινες ἐγένοντο δεκτοὶ παρ' ἡμῖν πρὸ τῆς νομοθετικῆς καθιερώσεως τῆς ἐν στενῇ ἐννοίᾳ ρήτρας δεσμεύσεως, ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας ⁶³ καὶ οἵτινες εἶναι δεκτοὶ εἰσέτι, ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης ⁶⁴, δὲν δύνανται νὰ εἰσαχθοῦν σήμερον διὰ τοῦ καταστατικοῦ τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν. Ὁ νόμος ἐπιτρέπει ἤδη ἓν καὶ μόνον περιορισμὸν τῆς μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν: τὴν ἐξάρτησιν ταύτης ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας ⁶⁵.

3. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ταύτης συνηγορεῖ καὶ τὸ ἐπιχείρημα, ὡς ἤδη ἐσημειώθη, ὅτι ἡ διατύπωσις τῆς παρ. 1 τοῦ ἀρθρου 28 τοῦ νόμου 3490/1955 περὶ ἐταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης εἶναι διαφορετικὴ τῆς ἐρμηνευομένης

61. Βλ. Κ α ρ α β ᾱ ν, Ἑγχειρίδιον, ἐκ ἀρθ. 593, σ. 136-137, Lutter, ἐκ § 68 Anm. 27, σ. 532: «nicht zulässig ist der Ausschluss der Übertragbarkeit», Grazi-ani, In tema di limiti, ἐκ σ. 633, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ προηγουμένη σημειώσει παραπε-μπομένους συγγραφεῖς. Διὰ τὸ ἀμερικανικὸν δίκαιον, βλ. I m m e n g a, Die personali- stische Kapitalgesellschaft, ἐκ σ. 33, καθ' ὃν ὁμόφωνος εἶναι ἡ γνώμη ἐν τῇ νομολογίᾳ, ὅτι ἀπόλυτος ἀπαγόρευσις μεταβιβάσεως εἶναι ἄκυρος.

62. Οὕτω, Τ σ ι ρ ι ν τ ᾱ ν η ς, Ἡ κατοχύρωσις, ἐκ σ. 556, καθ' ὃν τὸ καταστατικὸν δύνανται νὰ ἐξαρτήσῃ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν ἐκ τῆς υπάρξεως ὠρισμένων ιδιοτήτων, «δὲν δύνανται ὅμως νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὴν γενικὴν συνέλευσιν τὴν δυνατότητα νὰ κρίνῃ αὐτὴ «περὶ χορηγήσεως ἢ μὴ τῆς ἐγκρίσεως, ὅταν ἡ δυνατότης αὐτὴ ὑπάρχῃ», Γ ε ω ρ γ α κ ὀ - π ο υ λ ο ς, Τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν, ἐκ σ. 183-184, Flechtheim, ἐκ § 222 Anm. 7, σ. 173α, Müller-Erzbach, Handelsrecht, 1928, σ. 289, K. Lehmann, II, ἐκ σ. 30, Fischer, ἐκ σ. 144, Dietz, ἐν ZBH, 1927, σ. 176 Ἀλλως, φαίνεται, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐκ, ἐν BBTC, σ. 229, Staub-Pinner, ἐκ § 222 Anm. 4, σ. 212.

63. Βλ. Η α σ σ ι ᾱ ν, ἐκ σ. 365, Λ ο υ κ ὀ π ο υ λ ο ν, ἐκ σ. 233, Β α ρ β ι τ σ ι ὡ τ η ν, ἐκ σ. 107 ἐπ., Γ. Σ η μ ι τ η ν, ἐκ σ. 110 ἐπ.

64. Βλ. Σ χ ι ν ᾱ ν, ἐκ σ. 327 ἐπ., Μ ο υ μ ο ῦ ρ η ν, ἐκ σ. 174-175. Neflin, Mittel und Möglichkeiten, ἐκ σ. 23-24, Sudhoff, Die Familien-GmbH, ἐκ σ. 196-197.

65. Βλ. Β α ρ ζ - Β ρ ὄ ν ν e r - K l u g κ.λ.π., ἐκ § 68 Anm. 20 σ., Flechtheim, ἐκ § 222 Anm. 7, σ. 173α, καθ' ὃν οἱ διὰ τῆς θεσπίσεως κατ' ἰδίαν καταστατικῶν περιορι- σμῶν τῆς μεταβιβάσεως μετοχῶν ἐπιδιωκόμενοι οἰκονομικοὶ σκοποὶ ἐκανοποιοῦνται ἐπαρ- κῶς διὰ τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῆς ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας: «das Statut kann aber auch keine bestimmten persönlichen Eigenschaften des Erwerbs verlangen».

διατάξεως. Καθ' ὅσον, τὸ καταστατικὸν τῶν ἐταιριῶν τούτων δύναται νὰ διαλαμβάνῃ διατάξεις, ἀφορώσας εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ μεταβιβαστὸν διὰ πράξεως ἐν ζῳῇ, καὶ μόνον ἐν μὴ ὑπάρξει τοιούτων διατάξεων ἰσχύει ὡς κανὼν ἡ ἐλευθερία μεταβιβάσεως τῶν μεριδίων ⁶⁶.

Οὕτω, ἐνῶ εἶναι φυσικὸν στοιχεῖον τῆς ἐννοίας τῆς μετοχῆς τὸ μεταβιβαστὸν αὐτῆς, δυνάμενον νὰ τεθῇ ἀπλῶς εἰς περιορισμοὺς διὰ τοῦ καταστατικοῦ μόνον μέσῳ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως· ἀντιθέτως, εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἐταιρικῶν μεριδίων τῶν ἐταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης, εἶναι δυνατόν νὰ τεθῇ ἀπόλυτος φραγμός, διὰ διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ ⁶⁷.

4. Ὡσαύτως καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐκχώρησιν τοῦ δικαιώματος συμμετοχῆς τοῦ μετόχου εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διατυπωθῇ εἰς τὸ καταστατικὸν διάταξις, ἀπαγορεύουσα ἀπολύτως ταύτην, εἰς ἣν περιπτώσιν δὲν ἐξεδόθησαν εἰσέτι τίτλοι μετοχῶν ⁶⁸.

VII. Μορφαὶ ρητρῶν δεσμεύσεως.

A. Γενικαὶ παρατηρήσεις.

1. Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν εὐρύτητα τῆς εὐχερείας, ἥτις δυνατόν νὰ παρέχεται ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ εἰς τὸ ἀρμόδιον ἐταιρικὸν ὄργανον, κατὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως καὶ τὸ νόμιμον τῆς σχετικῆς καταστατικῆς διατάξεως ἢ τῆς ἀσκήσεως τῆς εὐχερείας ταύτης, παρατηρητέα τὰ ἀκόλουθα.

2. Θεωρητικῶς, εἶναι δυνατὴ ἡ διάκρισις τῶν κάτωθι τύπων ρητρῶν

66. Ὡς παρατρεῖ ὁ Flechtheim, ἐὰ § 222 Anm. 4, σ. 169α, ἀναφερόμενος εἰς τὴν ὑπὸ τῆς § 15 Abs. 4 GmbHG καθιερουμένην δέσμευσιν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης ἀφίεται ἐνσυνειδήτως μεγαλυτέρα ἐλευθερία καθιερώσεως ρητρῶν, περιοριστικῶν τῆς ἐλευθερίας μεταβιβάσεως τῶν μεριδίων, ἐπιτρεπομένης καὶ τῆς πλήρους ἀπαγορεύσεως τῆς μεταβιβάσεως. Τοῦτο ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν ἐντονώτερον προσωπικὸν χαρακτήρα τῶν ἐταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν κατὰ βάσιν κεφαλαιουχικὸν χαρακτήρα τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν: «Für die grundsätzliclieh negotiable Aktie lässt dagegen das Gesetz nur eine Erschwerung, nämlich die Zustimmung der Gesellschaft, zu», RGZ 49, σ. 149.

67. Βλ. Messineo, Sui requisiti, ἐὰ σ. 483. Πρβλ. Asquini, Sui limiti, ἐὰ σ. 730-731.

68. Asquini, Sui limiti, ἐὰ σ. 732. Ascarelli, Sui limiti statutarî alla circolazione della posizione di azionista e la loro efficacia, ἐν Foro Pad., σ. 1055. Αὐτὸς, Sui limiti, ἐὰ ἐν BBTC, σ. 295, Graziani, In tema di limiti, ἐὰ σ. 633. Ἡ ἀντίθετος ἀποψις, καθ' ἣν, ὅταν συμφωνοῦν οἱ μέτοχοι τὴν μὴ ἐκδοσιν μετοχικῶν τίτλων, παραιτοῦνται τῆς ἀρχῆς τοῦ μεταβιβαστοῦ τῆς ἐταιρικῆς συμμετοχῆς, δὲν εὐσταθεῖ. Ἐξ ἄλλου, ὁρθῶς ὁ Bigiavi, La clausola, ἐὰ σ. 9, δέχεται ὅτι ἄκυρος ρήτρα καταστατικοῦ, περὶ ἀπολύτου ἀπαγορεύσεως τῆς μεταβιβάσεως, δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ, δυνάμει μετατροπῆς, ὡς ἐνοχικὴ συμφωνία περὶ ἀπολύτου ἀπαγορεύσεως.

δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν: α) τῆς πλήρους ἀπαγορεύσεως τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν, β) τῆς ἄνευ μνείας ἐν τῷ καταστατικῷ λόγων, δι' οὓς ἐπιτρέπεται ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως, γ) τῆς ἀναγραφῆς ἐν αὐτῷ λόγων, δι' οὓς ἐπιτρέπεται ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως καὶ δ) τῆς διὰ σπουδαίους λόγους ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως ⁶⁹.

3. Ὅπως δὴ ποτε, ἀφίεται εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν εὐρὺ πεδίον ἐπιλογῆς τοῦ τύπου ἢ τῆς μορφῆς τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, ἥτις προσαρμόζεται καλλίτερον εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὸ συμφέρον αὐτῆς, παρέχον ἀντιστοίχως ἀνάλογον περιθώριον ἐκτιμήσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ἐταιρικοῦ ὄργάνου.

Ὡς ἀλλαχού παρετηρήθη ⁷⁰, αἱ ἀνωτέρω μορφαὶ περιορισμῶν δυσχεραίνουν ἀπὸ ἀπόψεως οὐσίας τὴν ἀπόκτησιν τῆς ιδιότητος τοῦ μετόχου καὶ ἐπομένως ἀνάγονται εἰς τὸ μεταβιβαστὸν τῆς μετοχῆς (Beschränkung der Übertragbarkeit) καὶ δὲν συνιστοῦν τυπικούς περιορισμούς τῆς μεταβιβάσεως αὐτῆς, ἥτοι δὲν ἀνάγονται εἰς τὸν τύπον τῆς μεταβιβάσεως (Form der Übertragung), ὅστις δύναται ὡσαύτως νὰ προκαθορισθῇ διὰ τοῦ καταστατικοῦ ⁷¹.

Ἀναλόγως τοῦ ἐπιλεγομένου τύπου διατυπώσεως τῆς ἐν λόγῳ ρήτηρας, ὁ βαθμὸς τῆς δεσμεύσεως καὶ ἡ ἔντασις αὐτοῦ εἶναι δυνατόν νὰ διαφοροποι-

69. Περὶ τῶν τοιούτων διακρίσεων, ἰδίᾳ ἐν τῷ ἐλβετικῷ δικαίῳ, βλ. J ä g g i, Die Vinkulierung von Namenaktien gemäss Art. 686 Abs. 2 OR, ἐν SchwAG, 13 (1945/46), σ.137 ἐπ., ἰδίᾳ σ.139, L a n z, Die heutige Praxis der vinkulierten Namenaktie, ἐξ σ.214, A. W i e l a n d, Zur Frage der Veräusserlichkeit vinkulierter Namenaktien, ἐν SchwAG, (1940/41), σ. 109 ἐπ., S c h i l l e r, Übertragbarkeit von Namenaktien und Verweigerung der Eintragung im Aktienbuch, ἐν SchwAG, (1940/41), σ. 193 ἐπ., R e i c h, ἐξ σ. 84-87, P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 96-99, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N 29-38, σ. 315-318. A s q u i n i, Sui limiti, ἐξ σ. 36 ἐπ., τὸν A ὕ τ ὅ ν, Ancora sui limiti di validità della clausola di gradimento, ἐν Riv. dir. comm., 1961, II, σ. 302 ἐπ., M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 435-218, τὸν A ὕ τ ὅ ν, Nullita, ἐξ σ.539-540, ἐπὶ τῶν ἰχνῶν τοῦ A s q u i n i. C o t t i n o, Circolazione delle azioni, ἐξ σ. 324, P a v o n e L a R o s s a, In tema di clausola, ἐξ σ. 1101, B r o g g i n i, Sul rifiuto, ἐξ σ. 553 ἐπ. Πρβλ. S c h l u e p, ἐξ σ.124, G a t t i, Introduzione, ἐξ σ. 341-342, καθ' ὅν αἱ ρῆτραι διακρίνονται εἰς διαφόρους κατηγορίας, ἀναλόγως τοῦ ἐὰν ἡ ἐταιρία εἶναι εἰς θέσιν νὰ καθορίσῃ, ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς καθιερώσεως τῆς ρήτηρας ἐν τῷ καταστατικῷ, τὰς ἀνάγκας καὶ συμφέροντα τῆς ἐταιρίας πρὸς προστασίαν διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, ὅτε καθορίζονται ρητῶς αἱ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἐγκρισὶς τῆς ἐταιρίας δέον νὰ μὴ παρέχεται. Ὅταν ὁμως προβλέπεται ρευστότης ὡς πρὸς τὰ διαμορφούμενα ἐταιρικά συμφέροντα, τὰ ὁποῖα δέον νὰ προστατεύονται διὰ τῆς ἐν λόγῳ ρήτηρας, τὸ καταστατικὸν ἐμπιστεύεται εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ διωικητικοῦ συμβουλίου ἢ τῆς γενικῆς συνελεύσεως τὴν παροχὴν ἢ μὴ τῆς ἐγκρίσεως.

70. Βλ. ἀνωτ. σ. 422

71. Πρβλ. L a n z, Der Eigentumsübergang an vinkulierten Namenaktien, ἐν SchwAG, 13 (1945/46), σ. 97 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 68.

ἡται, ἀπὸ τῆς ἄκρως αὐστηραῆς μορφῆς μέχρι τῆς πλέον ἐλαστικῆς, κατὰ τὰ ἀμέσως κατωτέρω.

Β. Ρήτρα ἀπαγορεύουσα τὴν μεταβίβασιν.

1. Ὡς ἤδη ἀνεγράφη, ἀπόλυτος διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἀπαγόρευσις τῆς μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἶναι ἀνεπίτρεπτος παρ' ἡμῖν ⁷². Ὁ ἡμέτερος νόμος ἐπιτρέπει μόνον τὴν ὑποβολὴν αὐτῆς εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἢ ἐγκρίσεως, ἥτοι εἰς τὴν ἐξάρτησιν τῆς μεταβιβάσεως ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας, ὅπερ βεβαίως δὲν εἶναι ταυτόσημον πρὸς τὴν πλήρη ἀπαγόρευσιν τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ ἀπαραίτητος ἐγκρισις δυνατὸν νὰ παρασχεθῇ ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ἢ, ἐν καταχρηστικῇ ἀρνήσει ταύτης, δύναται νὰ ἐπιδιωχθῇ δικαστικῶς.

Ὅσονδήποτε καὶ ἂν τὸ ἐταιρικὸν συμφέρον ἐπιβάλλει τὴν διὰ τοῦ καταστατικοῦ καθιέρωσιν τῆς ἐν λόγῳ ἀποκλειούσης τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν ρήτρας, διὰ τὴν μείζονα ἐξομοίωσιν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας πρὸς τὰς προσωπικὰς τοιαύτας καὶ τὴν ἐπιτευξίν τῶν παρεχομένων ὑπ' αὐτῶν πλεονεκτημάτων, τὸ συμφέρον τοῦτο δὲν ἐξαρκεῖ ὅπως προσδώσῃ νομιμότητα εἰς τὴν τοιαύτην ρήτραν. Τὸ διὰ ταύτης ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον δι' ἐξωκαταστατικῆς συμφωνίας, ἐνοχικοῦ χαρακτῆρος ⁷³.

2. Πρὸς τὴν ὡς ἄνω ἀπολύτως ἀπαγορευτικὴν ρήτραν εἶναι ταυτόσημος, κατὰ τὰ προεκτεθέντα καὶ ἐκεῖνη, καθ' ἣν ἀπαγορεύεται ἡ μεταβίβασις εἰς καθωρισμένα πρόσωπα, ἅτινα ἔχουν ἢ δὲν ἔχουν ὠρισμένας ιδιότητας ἢ προ-

72. Βλ. ἀνωτ. σ. 429 ἐπ. καὶ Flecht ein, ἐὰ § 222 Anm. 7, σ. 173α. Κατὰ τὸν Messineo, Epilogo sulla clausola di gradimento, ἐὰ σ. 146-147, ἡ ρήτρα, ἡ ἐπιτρέπουσα τὴν κατὰ τὴν ἀνέλεγκτον κρίσιν τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὄργάνου ἀπόρριψιν τῆς ἐγκρίσεως, ἥτοι τὴν ἀνεὺ ὑποχρεώσεως αἰτιολογήσεως αὐτῆς, θὰ ἐσήμαινεν ὅτι: «paralizzzi totalmente la circolazione dell' azione».

73. Βλ. Pestalozzi-Henggeler, ἐὰ σ. 96, A. Wieland, Zur Frage, ἐὰ σ. 110, Jäggli, Die vinkulierung, ἐὰ σ. 139, Reich, ἐὰ σ. 85, καθ' ὃν ἡ καθιέρωσις τῆς ἀπόλυτου ἀπαγορεύσεως, πρὸς ἱκανοποίησιν ἐταιρικῶν συμφερόντων, ὡς ἡ διατήρησις τῆς ἐταιρικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ τῶν ἰδρυτῶν, γεννᾷ θέμα, ἐὰν ἡ ἐταιρία παραμένῃ ἀμειγῶς κεφαλαιουχική. Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ τοιοῦτου τύπου δεσμεύσεως μετοχῶν εἶναι σπανιωτάτη ἢ ἀνύπαρκτος ἐν Ἑλλάδι καὶ συνιστᾷ ὀριακὴν περίπτωσιν, θεωρητικὸν χαρακτῆρος. Ὑπὲρ τῆς ἀκυρότητος τῆς ρήτρας, τῆς καθιερούσης τὴν ἀπόλυτον ἀπαγόρευσιν τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ἐν Ἰταλίᾳ, οἱ Casella, Considerazioni sull' alienazione delle azioni di società e la clausola di gradimento, ἐν Temi, 1963, σ. 658, Dal Martello, Limitazioni statutarie, ἐὰ σ. 94 ἐπ., Mossa, Limiti alla circolabilità, ἐὰ σ. 109 ἐπ., Angeloni, I diritti particolari del socio, ἐν Riv. dir. comm., 1955, I, σ. 103, Ascarelli, Sui limiti, ἐὰ σ. 261, Gatti, Introduzione, ἐὰ σ. 343, De Ferrari, La circolazione, ἐὰ σ. 227 ἐπ. Ὁ Graziani, Diritto delle società, 1960, σ. 267, δέχεται τὴν ἐγκυρό-

σόντα, ὡς ἔστιν ἀλλοδαποί, ἀνταγωνισταί, δὲν κέκτηται ὠρισμένους ἐπαγγελματικούς τίτλους ἢ δὲν ἀνήκουν εἰς ὠρισμένην οἰκογένειαν κ.λ.π., ἐφ' ὅσον ἢ εἰς τὰ πρόσωπα ταῦτα μεταβίβασις δὲν ἐξαρθᾷ ἐκ τῆς παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἀλλ' εἶναι ἐκ προουμιῶν δεδομένη καὶ ἀπόλυτος ⁷⁴.

Ἐὰν θὰ ἡδύνατο νὰ καθιερωθῇ τοιαύτη ρῆτρα, ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς θὰ ἦτο ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν ἐταιρίαν καὶ τὰ ὄργανά της, ἀντίθετος δὲ ἀπόφασις θὰ προσεβάλλετο δικαστικῶς διὰ παράβασιν τοῦ καταστατικοῦ ⁷⁵.

Γ. Ρῆτρα μὴ προβλέπουσα λόγους ἀρνήσεως.

1. Ἐκ τῶν ἐπιτρεπομένων ρητρῶν, ἰσχυροτέρας καὶ αὐστηροτέρας μορφῆς δέσμευσιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐπιφέρει ἐκείνη, καθ' ἣν ἐν τῷ καταστατικῷ δὲν ὀρίζονται λόγοι, δι' οὓς ἐπιτρέπεται ἡ ἄρνησις τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἀλλ' ἡ παροχὴ ταύτης ἐπαφίεται εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὁργάνου ⁷⁶. Τὴν περίπτωσιν ταύτην δὲν προβλέπει ρητῶς ὁ ἡμέ-

τητα τῆς πλήρους ἀπαγορευτικῆς ρῆτρας, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι αὕτη προβλέπει τὸ δικαίωμα ἐξόδου (*diritto di recesso*) τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου ἐκ τῆς ἐταιρίας. Ἐπίσης, ἀπόλυτος ἀπαγόρευσις δὲν εἶναι δεκτὴ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀποφασίζεται ἡ μὴ ἐκδοσις μετοχικῶν τίτλων, παρὰ τὴν ὑποστηριζομένην ἐξομοίωσιν τῆς περιπτώσεως πρὸς τὰς μερίδας τῆς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης. Πρβλ. *Ferr i*, *Sugli effetti*, ἐξ σ. 593 καὶ *Gatti*, *Intrduzione*, ἐξ σ. 343 σημ. 8.

74. Ὁρθῶς ὁ *Τσιριντάνης*, *Στοιχεῖα*, ἐξ § 106, σ. 136, παρατηρεῖ ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐκ τοῦ καταστατικοῦ ἀμέσως ἀποκλεισμός τῆς δυνατότητος μεταβιβάσεως, ὅταν ἡ περὶ τῆς πρόκειται ἰδιότης δὲν ὀρίσται. Περὶ ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως ἡ μὴ θὰ ἀποφανθῇ, ἐν τέλει, τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἢ ἡ γενικὴ συνέλευσις. Βλ. *A. Wieland*, *Zur Frage*, ἐξ σ. 110, *Jäggi*, *Die Vinkulierung*, ἐξ σ. 139, *Flechtheim*, ἐξ § 222 Anm. 7, σ. 173α, *Staub-Pinner*, ἐξ σ. 222 Anm. 4, σ. 212. Πρβλ. *Γεωργακόπουλον*, *Τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν*, ἐξ σ. 183-184, *Baumbach-Hueck*, ἐξ § 68 Anm. 3, σ. 198. Τοιοῦτοι ὅμως περιορισμοὶ εἶναι δυνατοὶ εἰς τὰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης: *Neflin*, *Mittel und Möglichkeiten*, ἐξ σ. 23. Κατὰ τὸν *Ascarelli*, *Sui limiti*, ἐξ, ἐν *BRTC*, σ. 314-315, εἶναι ἀνεπίτρεπτοι περιορισμοὶ τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν τοῦ ὡς κάτωθι περιεχομένου: α) ὅταν δι' αὐτῶν δὲν ἀπαγορεύηται εὐθέως ἡ μεταβίβασις, ἀλλὰ τίθεται ὑπὸ ὅρους τοιοῦτους, οἱ ὑποὶ ποὶ πρακτικῶς ἐμποδίζουν ἢ ἀποκλείουν ταύτην, β) ὅταν, ἐπὶ προβλεπομένης ρῆτρας προτιμήσεως, τὸ καταβλητέον τίμημα ἐξαγορᾶς ὀρίζεται ἐν τῷ καταστατικῷ κατὰ τρόπον σταθερόν, ὥστε νὰ καθίσταται ἀσύμφορος ἡ εἰς αὐτὸ ἐκποίησις τῶν μετοχῶν, γ) ὅταν ἡ εἰς τὸ ἐταιρικὸν ὄργανον πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ἀφιερμένη σχετικὴ διακριτικὴ εὐχέρεια δὲν εἶναι ἐκείνη τοῦ «*arbitrium boni viri*», ἀλλ' ἡ ἀνέλεγκτος τοιαύτη, δ) ὅταν ἡ σχετικὴ ἀπόφασις περὶ ἐγκρίσεως εἶναι ἀνατιολόγητος κλπ.

75. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην, τὰ ἐταιρικά ὄργανα θὰ ὑπεχρεοῦντο νὰ μὴ πραγματοποιήσουν ἐγγραφὴν μεταβιβάσεως ἢ ἐγγραφὴν τῶν καθωρισμένων προσώπων εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον. Βλ. *Jäggi*, *Die Vinkulierung*, ἐξ σ. 139, *A. Wieland*, *Zur Frage*, ἐξ σ. 110.

76. *Pestalozzi-Hengeler*, ἐξ σ. 97: «*Grundsätzlich ist diese Form der Vinkulierung die stärkste Beschränkung der Übertragbarkeit*». Πρβλ. *Bürgi*,

τερος νόμος, ὡς ὁ ἐλβετικὸς ⁷⁷, προκρίπτει ὅμως ἐκ τῆς δυνητικῆς διατυπώσεως τῆς διατάξεως τῆς παρ. 8 τοῦ ἀρθροῦ 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ἥτις προβλέπει τὴν ἐτέραν περίπτωσιν, καθ' ἣν «τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ὁρίσῃ καὶ λόγους, δι' οὓς ἐπιτρέπεται ἡ ἀρνήσις τῆς ἐγκρίσεως».

2. Οὕτω, τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ὀρίζῃ ρητῶς ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ ἀρνήσις τῆς ἐγκρίσεως ἄνευ μνείας λόγων ⁷⁸, ὅτε τοιοῦτοι λόγοι δὲν ἀπαιτεῖται νὰ μνημονεύωνται οὔτε ἐν τῇ λαμβανομένῃ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ὀργάνου σχετικῇ ἀποφάσει, οὔτε κατὰ τὴν γνωστοποίησιν τῆς ἀρνήσεως εἰς τὸν αἰτοῦντα τὴν ἐγκρισιν ⁷⁹. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι ἡ ἀπόρριψις τῆς ἐγκρίσεως δύναται νὰ εἶναι αὐθαίρετος καὶ καταχρηστική, ἥτοι ἄσχετος ἀπὸ αἰτιολογοῦντα ταύτην ἀντικειμενικὸν λόγον, ἀναγόμενον εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ἑταιρικοῦ συμφέροντος ⁸⁰. Ἡ αὐθαίρετος ἀρνήσις τῆς ἐγκρίσεως τῆς με-

Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 29-31, σ. 315-316, Reich, ἐξ σ. 86-87, A. Wieland, Zur Frage, ἐξ σ. 113-114, Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 736. Πρβλ. Mes-sineo, Nullità, ἐξ σ. 540, ὅστις χαρακτηρίζει τὸν τύπον τοῦτον ὡς «piu rigido», «più illiberale» διὰ τὸν ἀποκτῶντα. .

77. Οὕτω, κατὰ τὴν παρ. 2 τοῦ ἀρθροῦ 686 OR: «Die Statuten können bestimmen, dass die Eintragung ohne Angabe von Gründen verweigert werden darf».

78. Ἡ τοιαύτη ρῆτρα τοῦ καταστατικοῦ διατυπῶνται οὕτω: «Ἡ μεταβίβασις ὀνομαστικῶν μετοχῶν δὲν εἶναι δυνατή, παρὰ μετ' ἐγκρισιν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου (ἢ τῆς γενικῆς συνέλευσεως). Τὸ συμβούλιον δύναται νὰ ἀπορρίψῃ τὴν ἐγκρισιν ἄνευ μνείας τῶν λόγων» (sans en indiquer les motifs). Βλ. Steiger, Formulaire de statuts selon les nouvelles prescriptions légales sur la société anonyme, Zürich, 1940, σ. 9, Jäggi, Die Vinkulierung, ἐξ σ. 138.

79. Βλ. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 97, Guhl, Das Schw. Obligationenrecht, ἐξ, 3 ἐκδ. σ. 442 (κατὰ τὴν 2 ἐκδ. ὅμως ὑπεστήριζεν ὅτι δὲν γνωστοποιοῦνται μὲν οἱ λόγοι τῆς ἀρνήσεως, δέον ὅμως νὰ ἀναγράφωνται εἰς τὸ καταστατικόν). Κατὰ τὸν Jäggi, Die Vinkulierung, ἐξ σ. 142, ἐρευνήσαντα διὰ μακρῶν τὴν ἱστορίαν τῆς διατάξεως καὶ τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν, ἡ φράσις τῆς παρ. 2 τοῦ ἀρθροῦ 686 OR «ohne Angabe der Gründe» ἀναφέρεται εἰς τὸ καταστατικὸν καὶ ὄχι εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως. Ὡσαύτως κατὰ τὸν Lutter, ἐξ § 68 Anm. 30, σ. 533, συνέπεια τοῦ ἀτύπου τῆς παρεχομένης ἐγκρίσεως, δὲν ἀπαιτεῖται γνωστοποίησις τῶν λόγων τῆς ἀρνήσεως παροχῆς ταύτης, πλὴν ὅμως, ἐν περιπτώσει ἐγέρσεως ἀγωγῆς ὑπὸ τοῦ μετόχου, ἡ ἑταιρία γνωστοποιεῖ τοὺς λόγους ἀρνήσεως: «bei Klage des Aktionärs auf Zustimmung hat die AG dann ihre Überlegungen offenzulegen».

80. Βλ. Jäggi, Die Vinkulierung, ἐξ σ. 142, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 97: «Willkür ist nicht zulässig», A. Wieland, Zu Frage, ἐξ σ. 113: «Der Ent-scheid ist also ihrem Ermessen überlassen, was freilich nicht mit Willkür gleichbe-deutend ist», Schiller, Übertragbarkeit, ἐξ σ. 195-196, Guhl, Übertragbar-keit von Namenaktien und Verweigerung der Eintragung im Aktienbuch, ἐν SchwAG, 13 (1940/41), σ. 29 ἐπ., Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 29, σ. 315, Carry, Problemes, ἐξ σ. 182, Lutter, ἐξ § 68 Anm. 30, σ. 533. Κατὰ τὸν Reich, ἐξ σ. 87, δέον νὰ τεκμαίρηται, ὅτι ἡ ἀρνήσις τῆς ἐγκρίσεως στηρίζεται εἰς σπουδαῖον τινὰ λόγον καὶ ὅτι δὲν προσκροῦει εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τῶν

ταβιβάσεως μετοχῶν εἶναι δυνατόν νά ἀνατραπῇ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως⁸¹. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους θὰ ἡδύνατο νά ἐπικαλεσθῇ ἡ ἑταιρία, εἶναι ποικίλοι, ἡ σχετικὴ ἀγωγὴ πολὺ δυσκόλως θὰ εἴχεν ἐπιτυχίαν, ἐπὶ χρησιμοποίησεως τοῦ ἐν λόγῳ τύπου ρήτρας δεσμεύσεως⁸².

3. Δὲν εἶναι ἐν τούτοις ἀπαραίτητον, ὅπως τὸ καταστατικὸν ρητῶς ἐπιτρέπη τὴν ἄνευ μνείας λόγων δυνατότητα ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, διὰ τὸ νόμιμον αὐτῆς. Τοῦτο δὲν συνιστᾷ προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐγκυρότητα τῆς ἐν λόγῳ ρήτρας⁸³. Πολλῶ μᾶλλον εἶναι ἀκριβὲς ἡ ἄποψις αὕτη παρ' ἡμῖν, καθ' ὅσον ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις οὐδένα περὶ τῆς περιπτώσεως ποιεῖται λόγον. Συνεπῶς, ὅταν τὸ καταστατικὸν δὲν προβλέπει ὅτι δι' ὀρισμένους λόγους εἶναι ἐπιτρεπτὴ ἡ ἀρνήσις τῆς ἐγκρίσεως, ἡ ἑταιρία δύναται νά μὴ παράσχωι ταύτην κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἐκτίμησιν⁸⁴, ἥτοι καὶ ἄνευ μνείας λόγων ἀρνήσεως.

4. Ὁ τύπος οὗτος τῆς ρήτρας εἶναι ὁ περισσότερον ἀπαντῶμενος ἐν τῇ πράξει, ὡς προτιμώμενος ὑπὸ τῶν ἑταιριῶν, λόγῳ τῆς ἀφιεμένης εἰς αὐτὰς εὐρείας ἐλευθερίας ἐκτιμήσεως τοῦ ἐκάστοτε ἑταιρικοῦ συμφέροντος⁸⁵. Ἀν-

μετόχων, κατὰ δὲ τὸν Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 736, ἡ ἑταιρία δέον νά ἀποφαίνεται συμφώνως πρὸς: «motivi ragionevoli e plausibili» ἢ κατὰ τὴν κρίσιν ἀγαθοῦ ἀνδρὸς (arbitrium boni viri), Gatti, Introduzione, ἐξ σ. 341. Βλ. καὶ κατωτ. σ. 595 ἐπ.

81. Βλ. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 97, Reich, ἐξ σ. 87, Lutter, ἐξ 68 Anm. 30, σ. 533, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 30, σ. 316.

82. Βλ. Reich, ἐξ σ. 87 καὶ σημ. 84, Jäggli, Die Vinkulierung, ἐξ σ. 142, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 97, Πρβλ. Ascarelli, ἐξ, ἐν BBTC, σ. 314-315. Πρβλ. Montel, Limitazioni statutarie alla circolazione delle azioni nominative, ἐν Casi pratici di diritto delle società, 1956, σ. 61 ἐπ.

83. Οὕτω καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ, παρὰ τὴν διάφορον διατύπωσιν τοῦ νόμου. Βλ. Schiller, Übertragbarkeit, ἐξ σ. 195-196, Jäggli, Die Vinkulierung, ἐξ σ. 142, Reich, ἐξ σ. 86-87, καθ' ὃν οὐδὲν θὰ ὀφειλῆτο ὁ ἀποκτῶν ἐκ τῆς ρητῆς προβλέψεως τῆς ἄνευ λόγων ἀρνήσεως, Schultheiss, ἐξ σ. 50, F.v. Steiger, Die Bedeutung des Aktienbuchs nach neuem OR, ἐν SchwAG, 11 (1938/39), σ. 98 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 99.

84. Καὶ οἱ συγγραφεῖς ἐκείνοι, οἵτινες δέχονται ὅτι ἡ ἔγκρισις παρέχεται, κατὰ τὴν ἐν λόγῳ περίπτωσιν, «κατὰ προαίρεσιν» ἢ κατὰ βούλησιν (nach Belieben)-οὕτω Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5e, σ. 196-ἢ «μὲ λελυμένας τὰς χεῖρας» (Frei Hand)-οὕτω Godin-Wilhelm, ἐξ § 61 Anm. 12, σ. 255-256-ἢ «κατὰ ἐλευθέραν ἐκτίμησιν» (frei in Ermessen)-οὕτω Barz-Brönnner-Klung κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 9, 518-ἢ «πλήρως κατὰ βούλησιν τοῦ ἀρμοδίου ὀργάνου» (völlig ins Belieben des zuständigen Gesellschaftsorgan)-οὕτω Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 207, ἀπαξάπαντες ἀναγνωρίζουν τὸν φραγμὸν τῆς μὴ καταχρηστικῆς καὶ αὐθαιρέτου ἐνεργείας.

85. Reich, ἐξ σ. 86, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 97. Κατὰ τὸν Schultheiss, ἐξ σ. 48-49, ἡ μὴ μνεία τῶν λόγων ἐνδείκνυται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀνάγονται εἰς προσωπικὰς ἰδιότητας τοῦ ἀποκτῶντος τὰς μετοχάς, ὅστις δυνατόν νά θίγεται ἐκ τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως.

ταποκρίνεται πληρέστερον πρὸς τὰς μεταβαλλομένας συνθήκας τῆς οἰκονομικῆς πράξεως, αἱ ὁποῖαι εὐκολώτερον ἐπηρεάζουν τὰς μεγάλας ἐταιρικὰς ἐπιχειρήσεις, τῶν ὁποίων ἰδίᾳ αἱ μετοχαὶ εἶναι εἰσηγμέναι εἰς τὰ χρηματιστήρια. Πρακτικῶς, δὲν θὰ ἦτο εὐχερὲς ὅπως κοθορίζωνται ἐκ τῶν προτέρων ἐν τῷ καταστατικῷ, κατὰ τρόπον ἐξαντλητικόν, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ λόγοι, οἵτινες, κατὰ τὴν μακρὰν διάρκειαν τοῦ βίου τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, θὰ ἐπέτρεπον τὴν ἄρνησιν τῆς ἐγκρίσεως⁸⁶.

5. Θέμα ἐτέθη ὑπὸ τῆς ἰταλικῆς θεωρίας, περὶ τοῦ ἂν εἶναι νόμιμος καὶ ἐπιτρεπτή ἡ ρήτρα ἐκείνη τοῦ καταστατικοῦ, δι' ἧς τὸ πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ἀρμόδιον ὄργανον τῆς ἐταιρίας ἐξουσιοδοτεῖται εὐθέως ὅπως ἀρνήται ταύτην, ὅχι μόνον ἄνευ μνείας λόγου τινὸς, δικαιολογοῦντος τὴν ἄρνησιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀνέλεγκτον κρίσιν αὐτοῦ (*arbitrium merum*, clause d' *agrément pur et simple*)⁸⁷. Κατὰ τὴν ὀρθοτέραν καὶ κρατοῦσαν γνώμην, καὶ ἐν τοιαύτῃ διατυπώσει τῆς ρήτρας, δὲν ἀποκλείεται ὁ δικαστικὸς ἐλεγχος τῆς σχετικῶς λαμβανομένης ἀποφάσεως, διὰ κατάχρησιν δικαιώματος καὶ παράβασιν τῶν ἀρχῶν τῆς καλῆς πίστεως καὶ τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τῶν μετόχων⁸⁸.

Δ. Ρήτρα προβλέπουσα λόγους ἀρνήσεως.

1. Κατὰ τὸν ἕτερον τύπον τῆς ρήτρας δεσμεύσεως, ὃν ρητῶς προβλέπει

86. Οὕτως Schiller, Übertragbarkeit, ἐξ σ. 195, καθ' ὃν ἡ διαμόρφωσις τοῦ τύπου τῆς ρήτρας δεσμεύσεως, κατὰ τὸν ὁποῖον εἶναι δυνατὴ ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως ἄνευ μνείας τῶν λόγων: «ist überdies deshalb eine Notwendigkeit». Πρβλ. Gatti, Introduzione, ἐξ σ. 341-342.

87. Ὡς λέγει ὁ Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 487 ἐπ.: «a proprio giudizio insidacabile». Πρβλ. Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 736 ἐπ., Gatti, Introduzione, ἐξ σ. 342 σημ. 6. Ὑπὲρ τοῦ νομίμου τῆς τοιαύτης ρήτρας, οἱ De Majo, Effetti, ἐξ σ. 548, Candian, Intorno, ἐξ σ. 80 ἐπ., Gasperoni, Le azioni a favore dei prestatori di lavoro, ἐν Riv. soc., 1962, σ. 957, Ferri, Sugli effetti, ἐξ σ. 596, Messineo, Nullità e inefficacia relativa della clausola di gradimento nell' acquisto di azioni, ἐν Riv. soc., 1962, σ. 543 καὶ 578 ἐπ., Franceschelli, Sulle clausole, ἐξ σ. 433 ἐπ., Ascarelli, Ancora in tema, ἐξ σ. 440-441. Βλ. καὶ τὴν γενικωτέραν συναφῇ μελέτην τοῦ Pacchioni, Arbitrium merum e arbitrium boni viri, ἐν Riv. dir. comm., 1911, II, σ. 379.

88. Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐξ § 68Anm. 9, σ. 518, καθ' οὓς, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὅχι μόνον ἡ καταχρηστικὴ ἄρνησις εἶναι ἄκυρος, ἀλλὰ κέκτηται ὁ πωλητὴς μέτοχος τὴν ἀξίωσιν, ὅπως παρασχεθῇ ἡ ἐγκρισις. Ὁμοίως Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 737, 739, Ἀλλως Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 488 ἐπ., καθ' ὃν ἡ ἀναγνώρισις τῆς δυνατότητος ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως κατὰ τὴν ἀνέλεγκτον κρίσιν τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὁργάνου, ἐν τῇ πραγματικότητι σημαίνει ἀπαγόρευσιν καὶ ὄχι περιορισμὸν τῆς μεταβιβάσεως μετοχῶν καὶ, ἐπομένως, ἡ ρήτρα εἶναι ἄκυρος. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀκυρότητος, θὰ ἔδει νὰ αἰτιολογῆται ἐπαρκῶς καὶ συγκεκριμένως ἡ ἄρνησις (ἐξ σ. 490-491).

ὁ ἡμέτερος νόμος, ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως εἶναι ἐφικτὴ μόνον ἐφ' ὅσον συντρέχει λόγος τις, ἐκ τῶν ρητῶς ἐν τῷ καταστατικῷ μνημονευομένων⁸⁹. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ ἀπόρριψις τῆς ἐγκρίσεως δὲν εἶναι ἐπιτρεπτὴ δι' ἕτερον λόγον, μὴ διαλαμβανόμενον ἐν τῷ καταστατικῷ. Ἡ ρήτρα αὕτη εἶναι, ὡς εἰκόσ, ὀλιγώτερον αὐστηρὰ διὰ τὸν μέτοχον, ἐν σχέσει πρὸς τὴν προηγούμενην τοιαύτην. Καθ' ὅσον οὗτος οὕτω καὶ ἐκ τῶν προτέρων δύναται νὰ γνωρίζῃ τοὺς λόγους τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως καὶ εὐκολώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον δύναται νὰ ἀποδείξῃ τὸ παράνομον τῆς ἀρνήσεως καὶ νὰ προστατεύσῃ δικαστικῶς τὸ δικαίωμα μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν του. Ἡ περίπτωσις αὕτη συνιστᾷ ἡπιώτερον περιορισμὸν τοῦ μεταβιβαστοῦ τῶν μετοχῶν⁹⁰.

2. Οἱ συγκεκριμένως μνημονευόμενοι λόγοι ἀρνήσεως δύνανται νὰ ἀνάγωνται εἴτε εἰς ἀντικειμενικὰ περιστατικὰ καὶ προϋποθέσεις (ὡς ἀποκλεισμός ἀνταγωνιστῶν, μὴ διαφοροποιήσις σχέσεως πλειοψηφίας καὶ μειοψηφίας), εἴτε εἰς ὑποκειμενικὰ προσόντα καὶ ιδιότητας τῶν νέων μετόχων (ὡς ἐθνικότης, ἐπαγγελματικὴ εἰδίκευσις, οἰκογενειακὴ σχέσις)⁹¹. Οἱ τοιοῦτοι λόγοι καθορίζονται ἐλευθέρως ἐν τῷ καταστατικῷ καὶ δὲν ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι ἐξ ἀντικειμένου σπουδαῖοι⁹². Ἐν τούτοις, δέον οἱ ὡς εἴρηται λόγοι νὰ προσδιορίζωνται εὐθέως ἐν τῷ καταστατικῷ καὶ δὲν εἶναι ἐπιτρεπτόν νὰ ὀρίξῃ τοῦτο, ὅτι οὗτοι θὰ καθορισθοῦν ὑφ' ἐτέρου προσώπου⁹³. Γίνεται ἐξ ἄλλου δεκτόν, ὅτι εἶναι ἄκυρος ἡ ρήτρα τοῦ καταστατικοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μέτοχος, ὑπὸ ὠρισμένης προϋποθέσεως, ὑποχρεοῦται νὰ μεταβιβάσῃ τὰς μετοχάς του εἰς πρόσωπον ὑποδεικνυόμενον ὑπὸ τῆς ἐταιρίας. Τοιαύτη ὑποχρέωσις εἶναι δυνατόν νὰ ἀναληφθῇ δι' ἐνοχικῆς συμβάσεως, ἐκτὸς καταστατικοῦ⁹⁴.

89. Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ παρ. 1 ἄρθρου 686 OR ὀρίζεται, ὅτι: «Die Gesellschaft kann die Eintragung in das Aktienbuch aus den Gründen verweigern, die in den Statuten vorgesehen sind». Ἡ διατύπωσις τῆς ἡμετέρας διατάξεως εἶναι ταυτόσημος μετὰ τὴν τῆς § 68 Abs. 2 AktG 1965, καθ' ἣν: «Die Satzung kann die Gründe bestimmen, aus denen die Zustimmung verweigert werden darf». Βλ. Messineo, Nullità, ἐξ σ. 539-540.

90. Πρβλ. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 98, Lanz, Die heutige Praxis ἐξ σ. 214, Reich, ἐξ σ. 85-86, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N. 32-36, σ. 317. Κατὰ τὸν Καραβᾶν, Ἐγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 593, σ. 137, καλὸν εἶναι νὰ ὀρίξῃ τὸ καταστατικὸν τοὺς λόγους μὴ ἐγκρίσεως.

91. Βλ. παραδείγματα παρὰ Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 98, Reich, ἐξ σ. 85-86, Guhl, Die Übertragbarkeit, ἐξ σ. 30, Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 736. Πρβλ. Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 12 σ. 256.

92. Βλ. Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5e σ. 196.

93. Βλ. Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5e σ. 196.

94. Οὕτω Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 2, σ. 256. Βλ. συναφῶς Sinn, ἐξ σ. 39, ἐν σχέσει πρὸς τὴν συμφωνίαν περὶ μὴ ἀσκήσεως τῆς ψήφου ὑφ' ὠρισμένων μετόχων ἡ δι' ὠρισμένου ἀριθμοῦ μετοχῶν, πρὸς ἐπίτευξιν ἀποτελεσμάτων ὁμοίων πρὸς τὰ

3. Καὶ ὁ ἐν προκειμένῳ περιορισμὸς μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν δύναται νὰ προβλεφθῇ ἰσχυρότερος ἢ ἀσθενέστερος. Εἶναι ἰσχυροτέρας μορφῆς, ὅταν κατὰ τὴν καταστατικὴν ρήτραν ἀπαγορεύηται εὐθέως ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως, ἐὰν συντρέχῃ λόγος τὶς ἀρνήσεως ταύτης, ἐκ τῶν προβλεπομένων ἐν τῷ καταστατικῷ. Τὸ ἀρμόδιον ὄργανον ὑποχρεοῦται, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὅπως ἀρνηθῇ τὴν ἐγκρισιν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ἐκτὸς τῆς εὐθύνης τοῦ ὁργάνου διὰ τὴν παράβασιν τοῦ καταστατικοῦ — ἂν, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του, δύναται νὰ ὑπέχῃ τοιαύτην εὐθύνην — πᾶς μέτοχος νομιμοποιεῖται, κατὰ τὰς γενικὰς διατάξεις, ὅπως ζητήσῃ τὴν ἀκύρωσιν τῆς μὴ συμφώνως πρὸς τὸ καταστατικὸν ληφθείσης ἀποφάσεως ⁹⁵.

Ἀντιθέτως ὁ περιορισμὸς τοῦ δικαιώματος μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν εἶναι ἀσθενέστερος, ὅταν τὸ καταστατικὸν δὲν ὑποχρεώσῃ, ἀλλ' ἀπλῶς ἐξουσιοδοτῇ τὸ ἀρμόδιον ὄργανον, ὅπως ἀρνηθῇ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, ἐν συνδρομῇ λόγου τινὸς ἀρνήσεως ταύτης, ἐκ τῶν προβλεπομένων ἐν τῷ καταστατικῷ. Ἐναπόκειται ὅθεν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ὁργάνου ἢ ἀρνήσις τῆς ἐγκρίσεως, παρὰ τὴν ὑπαρξίν λόγου ἀρνήσεως. Καὶ ἐν προκειμένῳ, ἡ ἐκτίμησις αὕτη δέον νὰ μὴ εἶναι καταχρηστικὴ καὶ αὐθαίρετος καὶ νὰ μὴ ἀντιτίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἴσης μεταχειρήσεως τῶν μετόχων ⁹⁶.

Ἐὰν τὸ καταστατικὸν δὲν διαλαμβάνῃ διάταξιν ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς ἀφιεμένης εὐχερείας εἰς τὸ ἔταιρικὸν ὄργανον, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, δέον νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὸ καταστατικὸν δεσμεύει ὄχι μόνον τὸν μέτοχον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔταιρικὸν ὄργανον, ὅπερ ὑποχρεοῦται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐγκρισιν τῆς μεταβιβάσεως, ἐν ὑπάρξει λόγου ἐκ τῶν ἐν τῷ καταστατικῷ προβλεπομένων ⁹⁷.

4. Ὁ ὡς ἀνωτέρω τύπος ρήτρας χρησιμοποιεῖται σπανιώτερον, ἐν σχέσει πρὸς τὴν μὴ περιλαμβάνουσαν λόγους ἀρνήσεως, καὶ κυρίως εἰς ἐκείνας τὰς ἑταιρίας, ὡς αἱ οἰκογενειακαί, τῶν ὁποίων αἱ μετοχαὶ σπανιώτατα μεταβάλλουν χεῖρας ⁹⁸.

διὰ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ἐπιδιωκόμενα. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ ἐμπραγμάτως ἐνεργοῦσα καταστατικὴ δέσμευσις τῶν μετοχῶν ἐνεργεῖ μόνον ἐπὶ τοῦ δικαιώματος μεταβιβάσεως αὐτῶν καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς ἑταιρικῆς σχέσεως ἀπορρεόντων δικαιωμάτων.

95. Bl. Pestalozzi-Henggeler, *ἔδ σ.* 98, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, *ἔδ ἀρθρ.* 686 N. 33, σ. 317, S t e c h e l, Der erbrechtliche Übergang, *ἔδ σ.* 15, R e i c h, *ἔδ σ.* 86. Πρβλ. L u t t e r, *ἔδ §* 68 Anm. 27, σ. 532, καθ' ὃν ὁμοῦς ἡ τοιαύτη ρύθμισις δέον νὰ μὴ ἀπολήγῃ εἰς ἀπαγόρευσιν τῆς μεταβιβάσεως.

96. B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, *ἔδ ἀρθρ.* 686 N. 34, σ. 317, S t e c h e l, Der erbrechtliche Übergang, *ἔδ σ.* 15, J ä g g i, Der Erwerb von Namenaktien durch Rechtsgeschäft oder Erbgang, ἐν SchwAG, 23(1950/51), σ. 159.

97. Bl. R e i c h, *ἔδ σ.* 86.

98. Bl. Pestalozzi-Henggeler, *ἔδ σ.* 98.

Ε. Ρήτρα προβλέπουσα ἄρνησιν διὰ σπουδαῖον λόγον.

Τέλος, τὴν πλέον ἀσθενῆ ρήτραν δεσμεύσεως, ἐλάχιστα περιορίζουσιν τὸ δικαίωμα ματαβιβάσεως τῶν μετοχῶν, συνιστᾷ ἐκείνη, καθ' ἣν τὸ καταστατικὸν ὀρίζει ὅτι ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν ἐπιτρέπεται μόνον διὰ σπουδαίους λόγους (wichtigen Gründen). Ἡ μορφή αὕτη τῆς ρήτρας δεσμεύσεως εἶναι μειονεκτική κατὰ τὸ ὅτι, παρέχει ἀφορμὴν δι' ἐριδας καὶ ἀμφισβητήσεις καὶ συνεπῶς διὰ δικαστικὰς παρεμβάσεις, πρὸς διαπίστωσιν τοῦ ἐάν ὁ ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ἐπικαλούμενος λόγος ἀρνήσεως εἶναι σπουδαῖος ἢ μή ⁹⁹.

ΙΧ. Καθιέρωσις ρήτρας διὰ τροποποιήσεως καταστατικοῦ.

1. Ὡς ἤδη παρατηρήθη, ὁμόφωνος εἶναι ἡ γνώμη, ἐν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ νομολογίᾳ, ὅτι ἡ καθιέρωσις τῆς ρήτρας δεσμεύσεως εἶναι δυνατὴ καὶ διὰ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, εἰς φάσιν δηλονότι μεταγενεστέραν τῆς ιδρύσεως τῆς ἐταιρίας ¹⁰⁰.

Ἡ τροποποίησις τοῦ καταστατικοῦ δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ συνοδεύηται μὲ ἀπόφασιν τῆς γενικῆς συνελεύσεως περὶ αὐξήσεως τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου. Συνεπῶς, ἡ εἰσαγωγή τῆς ρήτρας εἶναι δυνατόν νὰ ἀφορᾷ εἰς τὰς ἤδη ἐν κυκλοφορίᾳ εὐρισκόμενας μετοχὰς καὶ εἰς τὰς μελλοντικῶς ἐκδοθησομένας. Ἐν αὐξήσει τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, ἡ δέσμευσις δυνατόν νὰ προβλεφθῇ μόνον διὰ τὰς ὀνομαστικὰς μετοχὰς τῆς νέας σειρᾶς ἐκδόσεως ¹⁰¹.

2. Τὸ ἐν προκειμένῳ ζωηρῶς ἀμφισβητούμενον θέμα εἶναι κατὰ ποσόν, κατὰ τὴν λῆψιν ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως περὶ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, ἀρκεῖ ἡ ἡξημένη πλειοψηφία ἢ ἀπαιτεῖται ὁμόφωνος ἀπόφασις πάντων τῶν μετόχων ¹⁰².

Ἡ τελευταία αὕτη ἀποψις ἐπικαλεῖται κυρίως, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ με-

99. Πρβλ. B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 37-38, σ. 318, P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 99, N e f f l i n, Mittel und Möglichkeiten, ἐξ σ. 24.

Ἡ περίπτωσις αὕτη προεβλέπετο ρητῶς ὑπὸ τῆς § 61 Abs. 3 AktG 1937, οὐχὶ ὁμως καὶ ὑπὸ τῆς § 68 Abs. 2 τοῦ ἰσχύοντος AktG 1965. Βλ. Τ σ ι ρ ι ν τ ἄ ν η ν, Ἡ κατοχύρωσις, ἐξ σ. 556 σημ. 18, τὸν Α ὕ τ ὅ ν, Στοιχεῖα, ἐξ § 106, σ. 135, ἐν ὑποσημειώσει.

100. Βλ. Ν ὁ κ α ν, Τὰ ὅρια, ἐξ σ. 212, Β α ρ β ι τ σ ι ὡ τ η ν, ἐξ σ. 114 ἐπ., Κ α ρ α β ᾶ ν, Ἐγχειρίδιον, ἐξ σ. 138, S i n n, ἐξ σ. 38, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 49-52, σ. 320-321, S c h l u e p, ἐξ σ. 125 ἐπ., G o l d s c h m i d t Grundfragen des neuen Schw. Aktiengesetz, 1937, σ. 64 ἐπ., R i t t e r, ἐξ § 61Anm. 5β, σ. 195, G o d i n-W i l h e l m i, ἐξ § 61Anm. 9, σ. 255, A s q u i n i, Sui limiti, ἐξ σ. 735, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 494 ἐπ.

101. Βλ. τὰς ἐν τῇ προηγουμένῃ σημειώσει παραπομπάς.

102. Βλ. S c h l u e p, ἐξ σ. 125 ἐπ., P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 112-115, G o l d s c h m i d t, Grundfragen, ἐξ σ. 64 ἐπ.

τόχου ἐπὶ τὴν ἐλευθέραν καὶ ἀδέσμευτον κυκλοφορίαν τῶν μετοχῶν εἶναι ἀτομικὸν ἢ κεκτημένον αὐτοῦ δικαίωμα ἔναντι τῆς ἐταιρίας καὶ δὲν δύναται νὰ καταργηθῇ ἢ νὰ περιορισθῇ, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς του· καὶ ὅτι, περαιτέρω, ἡ δέσμευσις τῶν μετοχῶν ἐπαυξάνει τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ μετόχου ἢ, ἀκριβέστερον, ἐπιφέρει εἰς αὐτὸν πρόσθετον οικονομικὴν ἐπιβάρυνσιν καὶ, ὡς ἐκ τούτου, ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις του ¹⁰³.

3. Οἱ ὑποστηρικταὶ τῆς ἀπόψεως ταύτης βλέπουν τὴν μετοχὴν, ὁρθῶς, ὡς τὸ μοναδικὸν μέσον—κατ' ἄλλην παραστατικὴν ἔκφρασιν, ὡς τὸ «ὄχημα» — ¹⁰⁴ διὰ τὴν μεταβίβασιν τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον ¹⁰⁵. Τοῦτο ἐπιτρέπει εἰς τὸν μέτοχον τόσον τὴν κατὰ πάντα ἐπιθυμητὸν χρόνον ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐκ τῆς ιδιότητος τοῦ μετόχου καὶ τὴν ρευστοποίησιν τοῦ μετοχικοῦ του μεριδίου (Verwertbarkeit der Aktie), ὅσον καὶ τὴν εἰσπραξὶν ὑπεραξίας, ἀναλόγως τῆς πραγματικῆς ἢ ἀγοραίας ἀξίας τῶν ἐκποιουμένων μετοχῶν αὐτοῦ ¹⁰⁶. Τὴν ἐν λόγῳ δυνατότητα δὲν ὑποκαθιστᾷ ἕτερον δικαίωμα τοῦ μετόχου, ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, ὡς θὰ ἦτο τὸ δικαίωμα τῆς ἐξόδου ἢ ἀποχωρήσεως ἐκ τῆς ἐταιρίας ἢ τῆς προώρου λύσεως

103. Βλ. τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος εἰδικὰς μελέτας τῶν W i e d e m a n n, Die nachträgliche Vinkulierung von Aktien und GmbH-Anteilen, ἐν NJW, 1964, σ. 282 ἐπ., M ö h r i n g, Die nachträgliche Vinkulierung der GmbH-Geschäftsanteile, ἐν GmbH-Rdsch, 1963, σ. 201 ἐπ., G. S c h m i d t, Einschränkung der freien Übertragbarkeit von Aktien oder Geschäftsanteilen durch Satzungsänderung, ἐν Der Betrieb, 1955, σ. 162, G a t t i, Introduzione successiva delle clausole di gradimento e cambiamento della legge di circolazione dei titoli azionari, ἐν Riv. dir. comm., 1970, σ. 342, G i a n n a t t a s i o, Necessità del consenso unanime dei soci per l'introduzione della clausola statutaria di gradimento, ἐν Giust. civ., 1970, I, σ. 7 ἐπ., S c h u c a n y, Ist eine nachträgliche Vinkulierung von Aktien möglich?, ἐν SchwAG, 25 (1952), σ. 77 ἐπ. Τὸ πρόβλημα τίθεται ὁμοιομόρφως, τόσον διὰ τὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας, ὅσον καὶ διὰ τὰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης.

104. Οὕτω, M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 497: «ognuno intende che comunque è in gioco l'essenza stessa dell'azione, la cui natura fondamentale è l'attitudine a circolare, quale veicolo, per far circolare la patrecipazione azionaria».

105. Βλ. M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 491.

106. Βλ. T h o m a, Die Umwandlung, ἐξ σ. 55 ἐπ., ἐνθα ἀναλυτικὴ παράθεσις τῶν τοιούτων ἐπιχειρημάτων. A. W i e l a n d, Die Umwandlung der Aktien, ἐξ σ. 170, S c h u c a n y, Ist eine nachträgliche Vinkulierung von Aktien möglich?, ἐν SchwAG, 25 (1952/53), σ. 77 ἐπ., 80, καθ' ὃν ὁ μέτοχος ἀπώλλυσι πολλὰ δικαιώματα διὰ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν, τὰ ὅποια ἀπορρέουν ἐκ τῆς ιδιοκτησίας του ἐπὶ τῆς ἐλευθέρως κυκλοφορούσης μετοχῆς καὶ τὰ ὅποια δὲν δύναται νὰ ἀπαλλοτριωθῶν διὰ τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων καθιερώσεως τῆς δεσμεύσεως. Πρβλ. Γ ε ω ρ γ α κ ὀ π ο υ λ ο ν, Τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν, II, ἐξ σ. 452, C o n n e Die Namenaktien, Zürich, 1933, σ. 95, P e y e r, Nichtig und anfechtbare Beschlüsse der GV der Aktiengesellschaft, Zürich, 1944, σ. 96, S c h u l t h e s s, ἐξ σ. 93 ἐπ.

ταύτης, ὡς συμβαίνει εἰς ἑτέρους τύπους ἑταιριῶν ἢ κατ' ἄλλοδαπὰ δίκαια ¹⁰⁷. Ἄλλωστε, εἰς τὴν τοιαύτην εὐχέρειαν τοῦ μετόχου, νὰ ἐπενδύῃ κεφάλαια εἰς εὐκόλως μεταβιβάστους τίτλους καὶ εἰς τὸ περιορισμένον τῆς εὐθύνης αὐτοῦ ὀφείλεται ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλαιαγορᾶς καὶ ἡ διεθνὴς ἐπιτυχία τοῦ θεσμοῦ τῶν ἀνώνυμων ἑταιριῶν ¹⁰⁸.

4. Ὁ περιορισμὸς τῆς εὐχερείας ταύτης τοῦ μετόχου, διὰ τοῦ προβλέποντος τὴν ρήτραν δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἰδρυτικοῦ καταστατικοῦ, ἀποτελεῖ σοβαρὰν θυσίαν καὶ παραχώρησιν, χάριν τῆς προστασίας τοῦ ἑταιρικοῦ συμφέροντος, ἣν ἐν πάσῃ περιπτώσει οὗτος ἀπεδέχθη ἀρχῇθεν, αὐτοδεσμεύσας οὕτω τὴν ἐλευθερίαν του πρὸς μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν ¹⁰⁹.

Ἡ διὰ τῆς τροποποιήσεως ὅμως τοῦ καταστατικοῦ ἐπιβολὴ ἐκ τῶν ὑστέρων, διὰ τῆς δεσμεύσεως, περιορισμῶν εἰς τὸ δικαίωμα τῆς ἀκωλύτου μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν καὶ δὴ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ εὕρισκομένων — ἀποκηθεισῶν ὡς ἐλευθέρως μεταβιβάστων εἴτε ἀρχῇθεν ὑπὸ τῶν ἰδρυτῶν τῆς ἑταιρίας εἴτε ὑπὸ τῶν δικαιιοδόχων αὐτῶν — ἀποτελεῖ σοβαρὰν παρέμβασιν εἰς τὴν σφαῖραν τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τοῦ κατ' ἰ-

107. Ὡς ὁρθῶς παρατηροῦν οἱ S t a u b - P i n n e r, ἐξ § 222 Anm. 2, σ. 211: «Grund-sätzlich besteht bei der Aktiengesellschaft als Ersatz der Unmöglichkeit des freien Austritts die frei Verwetrbarkeit der Aktie». Ὁ F l e c h t h e i m, ἐξ § 222 Anm. 4, σ. 168α, ὁμιλεῖ περὶ «natürliche korrelat der Unkündbarkeit». Πρβλ. Ν. Ρόκκιν, Τὰ ὄρια, ἐξ σ. 209-210, Μόχριν, Die nachträgliche, ἐξ σ. 205, Σχλιεπ, ἐξ σ. 126, F i s c h e r, ἐν GmbH-Rdsch, 1953, σ. 131-137, F e r r i, Le società, ἐξ σ. 638, T h o m a, Die Umwandlung, ἐξ σ. 55, Κῦστερς, Die Vinkulierung, ἐξ σ. 175, F. v. S t e i g e r, La conversion des actions, ἐξ σ. 267 καὶ 270. Πράγματι, καθ' ἑτέρας περιπτώσεις τοῦ ἡμεδαποῦ ἑταιρικοῦ δικαίου, προβλέπεται τὸ δικαίωμα τοῦ ἑταίρου ἢ μέλους σωματείου ἢ συνεταίρου, ὅπως ἐξέρχεται ἐκ τοῦ κύκλου τῆς συνεταιρικῆς συνεργασίας διὰ καταγγελίας, ἀποχωρήσεως ἢ ἐξόδου. Οὕτω, τοιαῦτα δικαιώματα παρέχουν, παρ' ἡμῖν τὰ ἄρθρα 23 τοῦ νόμου 3190 / 1955 «περὶ περιορισμένης εὐθύνης», 15 τοῦ νόμ. δ/τος 227 / 1973 «περὶ γεωργικῶν συνεταρισμῶν», 87, 766-767 ΑΚ. Κατὰ τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον (ἄρθρον 736 παρ. 4 ΟΡ), ἡ διαφωνοῦσα μειοψηφία, ἡ ἐκπροσωποῦσα τὸ 1/5 τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, δύνανται νὰ ζητήσῃ δικαστικῶς τὴν πρόωρον λύσιν τῆς ἑταιρίας, ὅπερ ἀποτελεῖ μίαν δυνατότητα ἀπαλλαγῆς τοῦ μετόχου ἐκ τῆς ἑταιρικῆς ιδιότητος: P e s t a - l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 108. Κατὰ τὸν Μόχριν, Nachträgliche, ἐξ σ. 202, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ἑταιρίας περιορισμένης εὐθύνης, ἡ διέξοδος ἀποχωρήσεως τοῦ ἑταίρου, λόγῳ δεσμεύσεως τῶν μεριδίων του, δὲν ἱκανοποιεῖ πλήρως, διότι ἐνδεχομένως νὰ μὴ εἶναι αὕτη ἐπιθυμητὴ ὑπὸ τοῦ ἑταίρου.

108. Βλ. W e i s s, Das Recht, ἐξ σ. 49, T o h m a, Die Umwandlung, ἐξ σ. 55-56: «Diese freie Übertragbarkeit resultiere aus der volkswirtschaftlichen Bedeutung der Aktie und sei auch für die Namenaktie wesentlich».

109. Βλ. Βαρβιτσιώτην, ἐξ σ. 114, A s q u i n i, Sui limiti, ἐξ σ. 735, R i p e r t, ἐν Dalloz, ἐξ σ. 328: «si cette clause figure dans les statuts originaires de la société, chaque souscripteur fait l'abandon volontaire de son droit individuel».

διδαν μετόχου, ήτις είναι δυνατή μόνον κατόπιν συναινέσεως αὐτοῦ ¹¹⁰.

Ἀκριβῶς διὰ τοὺς λόγους τούτους, χαρακτηρίζεται, ὑπὸ τῆς ἐν λόγῳ θεωρίας, τὸ δικαίωμα τοῦ μετόχου ἐπὶ τὴν ἐλευθέραν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν τοῦ ὡς κεκτημένον ἢ ἀτομικὸν ἢ βασικὸν δικαίωμα (Wohlerworbenes—Sonder—oder Grundrecht), ἥτοι ὡς τοιοῦτον, ὅπερ δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κατ' ἰδίαν μετόχου, διὰ μόνης τῆς ἀποφάσεως τῆς πλειοψηφίας ¹¹¹.

5. Ἡ τοιαύτη θέσις υἱοθετήθη ρητῶς τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ νέου γερμανικοῦ νόμου περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν, τοῦ ἔτους 1965, ὅστις ἐν παρ. 180 Abs. 2 ὁρίζει, ὅτι ἀπαιτεῖται ἡ συναινέσις ὅλων τῶν θιγομένων μετόχων, διὰ τὴν δι' ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως δέσμευσιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἢ «προσωρινῶν μετοχῶν» ¹¹².

6. Ἡ ἀνωτέρω ἀποφίς εἶναι ἡ κρατοῦσα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ θεωρίᾳ ¹¹³ καὶ

110. Bl. Coppens-Stryckmans, Les clauses qui restreignent la cessibilité des actions peuvent elles être votées après la creation de la société?, ἐν Rev. prat. soc., 1958, σ. 1 ἐπ. Κατὰ τὸν Soprano, ἐξ σ. 491, ὁ ὑπογράφων μετοχάς, γνωρίζει ὅτι ἀποκτᾷ τίτλους μεταβιβάστούς, τοὺς ὁποίους δύναται νὰ μεταβιβάσῃ εἰς δεδομένην στιγμήν. Ὅταν τὸ καταστατικὸν σιωπᾷ, ἡ σιωπὴ ἐπιβεβαιώνει τὴν ὡς ἄνω φυσικὴν ιδιότητα τοῦ τίτλου, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος ὁ νόμος τοῦ ἀναγνωρίζει. Τῆς ὡς ἄνω δυνατότητος δὲν δύναται, ὅθεν, ὁ μέτοχος νὰ ἀποστερηθῇ, ἄνευ τῆς συναινέσεώς του. Ὁῶτω καὶ Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 43-44. Πρβλ. Ripert, ἐξ σ. 238 καὶ Gatti, Introduzione, ἐξ σ. 348.

111. Δὲν γίνεται σαφές ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ νομολογίᾳ, ἂν τὸ δικαίωμα τοῦτο εἶναι αὐτοτελές ἢ ἂν εἶναι ιδιότης ἀπορρέουσα ἐκ τοῦ δικαιώματος συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν. Bl. Möhring, Nachträgliche, ἐξ σ. 203. Εὐρεῖαν κριτικὴν τῆς θέσεως ταύτης, ἐν σχέσει πρὸς ὧδε ἐξεταζόμενον συγχεκρικμένον θέμα, βλ. Gatti, Introduzione, ἐξ σ. 348-361. Πρβλ. Ferri, Le società, ἐξ σ. 368, Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 31.

112. Ἡ παράγραφος αὕτη ὁρίζει ὅτι: «Gleiches gilt (δηλ. ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις aller betroffene Aktionäre) für einen Beschluss, durch den die Übertragung von Namenaktien oder Zwischenscheinen an die Zustimmung der Gesellschaft gebunden wird».

113. Ὁῶτω Staub-Pinner, ἐξ § 222 Anm. 2, σ. 211, Schmulewitz, Verwaltungsaktien, 1933, σ. 54, Fischer, Fragen aus den Recht der GmbH, ἐν JZ, 1956, σ. 362, Rudolf-Fahle, Die Stimmrechtsaktie, ἐξ σ. 80, K. Lehmann, II, ἐξ σ. 111, Neukamp, ἐν ZHR, 57 (1906), σ. 523, Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 169α, Teichmann-Koehler, ἐξ § 61 Anm., 3, σ. 137, Schlegelberger-Quassowski, § 61 Rand. Nr. 6, Sinn, ἐξ σ. 38. Ἀπαντες οἱ γερμανοὶ συγγραφεῖς μετὰ τὸν νέον γερμανικὸν νόμον περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν, ὡς οἱ Baumbach-Hueck, ἐξ σ. 200, Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐξ σ. 516-517. Ἐν Ἑλβετίᾳ, πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἐν σημ. 106 παραπεμφθέντων συγγραφέων καὶ ol F. v. Steiger, La conversion des actions, ἐν Semaine Judiciaire, 74 (1952), σ. 249 ἐπ., A. Wieland, Zur Frage, ἐξ σ. 111, Pfenninger, Vinkulierte Aktien und ihre Aktualität heute, ἐξ σ. 224-235. Ἐν Ἰταλίᾳ, Giannattasio, Necessità del consenso unanime, ἐξ σ. 7 ἐπ., Ascarelli, Sui poteri della maggioranza nelle società per azioni ed alcuni loro limiti, ἐν Riv. dir. comm., 1950, II, σ. 177, ὁ

νομολογία¹¹⁴, άνεξαρτήτως συγκεκριμένου νομοθετικού έρείσματος, βάσει κυρίως τής θεωρίας περί άτομικών ή κεκτημένων δικαιωμάτων του μετόχου. 'Αλλά και έτεροι θεμελιώσεις τής απόψεως ταύτης ύπεστηρίχθησαν¹¹⁵. Ούτω, παρατηρήθη ότι, διά τής εκ των ύστέρων καθιέρωσης τής δεσμεύσεως, ο δεσμός του μετόχου μετά τής άνωύμου εταιρίας καθίσταται πλέον ισχυρός και ή μεταβολή αποκλίνει περισσότερο προς την πλευράν των ύποχρεώσεων του μετόχου, παρά προς τό μέρος των δικαιωμάτων του¹¹⁶. 'Επίσης ότι, λόγω του έπιβαλλομένου διά τής δεσμεύσεως περιορισμού εις την έλευθέραν κυκλοφορίαν των μετοχών, μειούται ή έμπορική αξία αυτών, ιδία των κυκλοφορουσών εν τῷ χρηματιστηρίῳ, άνευ άντικαταστάσεως τής οικονομικῆς ταύτης άπωλείας του μετόχου¹¹⁷. Καθ' έτέραν ύποστήριξιν, ως διά την καθιέρωσιν τής δεσμεύσεως όνομαστικών μετοχών, κατά τό ιδρυτικόν στάδιον τής εταιρίας, άπαιτεΐται ή συναίνεσις πάντων των ιδρυτών αὐτῆς, ούτω και διά πᾶσαν διά τόν μέτοχον έπαχθεστέραν δέσμευσιν των μετοχών του — και πολλῷ μᾶλλον διά την τροπήν έλευθέρως μεταβιβασίμων μετοχών εις δεσμευμένους — άπαιτεΐται ή συναίνεσις πάντων των θυγομένων¹¹⁸. Κατ' άλλους, τό δικαίωμα του μετόχου προς διάθεσιν των μετοχών του άπορρέει εκ του δικαιώματος τής

Α ὕ τ ό ς, Sui limiti, εν ΒΒΤC, έά σ. 316 (άλλως, όμως, προγενεστέρας), ο Α ὕ τ ό ς, εν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 494 έπ., Bigliavì, La clausola, έά σ. 42 έπ., Pavone La Rossa, έά σ. 1111, Candian, Alienazione di azioni, έά σ. 23 έπ., Messineo, Sui requisiti, έά σ. 497-498. 'Εν Γαλλίᾳ, Ripert, εν Dalloz, έά σ. 238.

114. Τό RG από του έτους 1908 έδέχθη (RGZ 68 σ. 210 έπ., άφορώσαν την περίφημον καταστάσαν«Hibernia-Fall»), ότι δέν άρκει ή πλειοψηφία. Την θέσιν ταύτην επανέλαβε και μεταγενεστέρας, εν έτει 1915 (βλ. εν Holdheims Monatsschriften, 1915, σ. 124). Appello di Genova, 31.12.1956, εν ΒΒΤC, 1957 II, σ. 88. Καί προσφάτως Corte Cass., 8.1.1970, εν Giust. civ., 1970, I, σ. 7 έπ.

115. Βλ. συνοπτικήν παράθεσιν διαφόρων γνώμων υπό Wiedemann, Die nachträgliche, έά σ. 282-283 και Möhring, Die nachträgliche, έά σ. 203.

116. Ούτω Godin-Wilhelm, έά § 61 Anm. 10, σ. 255. Πρβλ. Müller-Erbach, Das private Recht der Mitgliedschaft als Prüfstein eines kausalen Rechtsdenkens, Weimar, 1948, σ. 328. Πρβλ. Möhring, Die nachträgliche, έά σ. 202, καθ' όν ό εκ των ύστέρων περιορισμός τής έλευθέρως μεταβιβάσεως μεριδιών, εις εταιρίας περιωρισμένης ευθύνης, δέν εΐναι ύπόθεσις τεχνική ή όργανωτική τής εταιρικῆς σχέσεως, αλλά επηρεάζει όλόκληρον τό δικαίωμα συμμετοχῆς εις την εταιρίαν: «eine grundlegende Veränderung der gesellschaftlichen Beziehungen zur Folge hat», Thoma, Die Umwandlung, έά σ. 56.

117. Ούτω Würdinger, έά (1959), σ. 44. Βλ. συναφώς Ν. Ρόκx, Τα όρια, έά σ. 211, Βαρβιτσιώτην, έά σ. 116, ένθα και αντίθετος επιχειρηματολογία. Οι Schluerp, έά σ. 129, Pestalozzi-Henggeler, έά σ. 114, βλέπουν την δυνατότητα ύποκαταστάσεως τής ζημίας των μετοχών, διά τής πραγματοποιήσεως αὐτοῖς έτέρων παροχών, ως του δικαιώματος προτιμήσεως μετοχών νέας εκδόσεως, εις μειωμένην αξίαν κ.λ.π.

118. Ούτω Γεωργακόπουλος, Τό δικαίον των εταιριών, έά σ. 452. Πρβλ. Candian, Intorno, έά σ. 24-25, Gatti, Introduzione, έά σ. 347-348.

κυριότητα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετοχικῶν τίτλων, ὥστε ὁ δι' ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως, λαμβανομένης κατὰ πλειοψηφίαν, ἐκ τῶν ὑστέρων περιορισμὸς τοῦ δικαιώματος μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν νὰ σημαίνει ἀπαλλοτριώσιν ἐμπραγμάτου δικαιώματος, ἄνευ ἀνταλλάγματος ἢ ἀποζημιώσεως ¹¹⁹. Τέλος, ὑποστηρίζεται καὶ ἡ γραμματικὴ ἐρμηνεία τῶν περὶ δεσμεύσεως νομοθετικῶν διατάξεων, καθ' ἣν ὁ νόμος προβλέπει ὅτι διὰ διατάξεως τοῦ ἰδρυτικοῦ καταστατικοῦ εἶναι δυνατὴ ἡ καθιέρωσις τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι δι' ἀποφάσεως τῆς πλειοψηφίας δὲν εἶναι ἐφικτὴ μεταγενεστέρως, διαρκούσης τῆς λειτουργίας τῆς ἐταιρίας, ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ρήτηρας ταύτης ¹²⁰.

7. Ὡς ἤδη ἐσημειώθη, τὸ ἔτερον ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ὁμοφώνου λήψεως ἀποφάσεως, διὰ τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων καθιέρωσιν τῆς δεσμεύσεως, συνιστᾷ ἡ ἐκτίμησις ὅτι διὰ ταύτης ἐπαυξάνονται αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ μετόχου ἔναντι τῆς ἐταιρίας, πέραν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν καθοριζόμενων ὁρίων. Ὁ μέτοχος μίαν μόνον οἰκονομικὴν ὑποχρέωσιν ὑπέχει ἔναντι τῆς ἐταιρίας, ἥτοι τὴν ἀποπληρωμὴν τοῦ μεριδίου συμμετοχῆς του εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου. Ἡ δέσμευσις τῶν μετοχῶν προκαλεῖ ἐνδεχομένην καθήλωσιν τοῦ μετόχου εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν, ἐπιφέρει μείωσιν τῆς ἀξίας αὐτῶν καὶ ἐν γένει ἐπαυξάνει ἐμμέσως τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ μετόχου ¹²¹.

119. Οὔτω, Schucany, Ist eine nachträgliche Vinkulierung, *ἐξ* σ. 77 ἐπ. Candian, Intorno, *ἐξ* σ. 24-25. Πρβλ. Gatti, Introduzione, *ἐξ* σ. 347-348.

120. Οὔτω Buonocore, Le situazioni soggettive dell' azionista, Napoli, 1960 σ. 207-208. Πρβλ. Gatti, Introduzione, *ἐξ* σ. 348.

121. Βλ. Γ. Σημίτην, *ἐξ* σ. 111, Πασιζάν, *ἐξ* σ. 367, Βαρβιτσιώτην, *ἐξ* σ. 114, Möhring, Die nachträgliche, *ἐξ* σ. 202, *ἰδίᾳ* σ. 204-205, καθ' ὅν, ἐν συμπεράσματι, ὁ ἐκ τῶν ὑστέρων περιορισμὸς τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἐταιρικῶν μεριδίων ἐπιρεάζει δυσμενῶς τὴν νομικὴν θέσιν τῶν ἐταίρων καί, συνεπῶς, ἡ σχετικὴ ἀπόφασις δέον νὰ λαμβάνηται, συμφώνως τῇ παρ. 3 τοῦ άρθρου 53 τοῦ GmbHG, καθ' ἣν ἡ αὔξησις τῶν κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς ἐταιρικῆς συμφωνίας βαρυνουσῶν τὸν ἐταῖρον παροχῶν δέον νὰ ἀποφασίζηται μὲ τὴν συναίνεσιν ὅλων τῶν ἐταίρων. Οὔτω Scholz, ἐν GmbH-Rdsch., 1955, σ. 36, Brodman, GmbHG, § 53 Anm. 4, σ. 204, Wilke-Berg-Gottschling κ.λ.π., Handbuch der GmbH, 2 ἐκδ., σ. 144 καὶ 208, W. Schmidt, Umgestaltung der Satzungen der Aktiengesellschaften, 1938, σ. 144. Κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε ἀποψιν, ἡ ἔννοια τῆς παροχῆς καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ μετόχου πρὸς τὴν ἐταιρίαν εἶναι εὐρύτερα καὶ πρὸς αὐτὴν οὐσιαστικῶς ἑξομοιοῦται ἡ μείωσις τῆς νομικῆς θέσεως αὐτοῦ ἐν τῇ ἐταιρίᾳ. Ἀσφαλῶς ἐπιβάλλεται εἰς τὸν μέτοχον πρόσθετος ἐπιβάρυνσις, ὅταν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐξαρτᾷ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν του ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας. Οὔτω Möhring, Die nachträgliche, *ἐξ* σ. 204. Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν ἀπὸ 25. 1. 1949 ἀπόφασιν τοῦ Landgericht Kiel (ἐν MDR, 1949, σ. 697): «Das Aktienrecht kennt jedoch keine Vorschriften, die dem Aktionär die Einhaltung des Verkehrswertes seiner Aktien garantieren könnten». Γενικώτερον, βλ. Bucholz, Die Nebenleistungspflichten bei der Gesellschaft mit beschränkter Haftung, ἐν Jehr. Jahr., 1924, σ. 334 ἐπ., Cottino, Prestazioni accessorie e poteri dell' assemblea, ἐν Riv. Soc., 7 (1962), σ. 16 ἐπ.

Παρατηροῦμεν ἀπὸ τοῦδε συναφῶς, ὅτι ἡ ἀποψις αὕτη δὲν εὐσταθεῖ. Διότι ἡ ἔννοια τῆς «ἐπαυξήσεως τῶν ὑποχρεώσεων», περὶ τῆς ὁποίας ὁμολεῖ ὁ νόμος, ἐν ἄρθροισι 29 παρ. 3 τοῦ νόμου 2190/1920 καὶ 38 παρ. 3 τοῦ νόμου 3190/1955, εἶναι σαφῶς διάφορος τῶν ἐπερχομένων ἐνδεχομένων ἀμέσων οἰκονομικῶν ἐπιβαρύνσεων εἰς βάρος τοῦ ἐταίρου. Οὗτος δὲν ὑποχρεοῦται, διὰ τῆς καθιερώσεως ἐκ τῶν ὑστέρων τῆς ρήτηρας, εἰς πρόσθετον παροχὴν ἢ ἐν γένει εἰς ἄμεσον οἰκονομικὴν ἐπιβάρυνσιν, ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς ἐταιρίας καὶ χάριν τῆς ἐπιδιώξεως τοῦ ἐταιρικοῦ σκοποῦ. Πᾶσαι αἱ ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελέουσας λαμβανόμεναι ἀποφάσεις δὲν ὠφελοῦν πάντοτε πάντας τοὺς μετόχους. Ἀρχὴ λειτουργίας τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν — καὶ ὅλων τῶν σωματειακῆς ὁργανώσεως συλλογικῶν δραστηριοτήτων — εἶναι ἡ λῆψις ἀποφάσεων διὰ τῆς πλειοψηφίας τῶν μελῶν των, αἵτινες πιθανὸν νὰ συνεπάγωνται, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, δυσμενεῖς οἰκονομικὰς ἐπιπτώσεις εἰς βάρος τῶν μειοψηφούντων μετοχῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ἐπαύξησιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν ¹²².

Χ. Καθιέρωσις ρήτηρας δι' ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας.

1. Κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀποψιν, ὁρθότερα εἶναι ἡ ἐκδοχὴ, ἡ ὑποστηρίζουσα ὅτι ἡ περὶ τῆς πρόκειται ἀπόφασις λαμβάνεται ἐγκύρως ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῶν μετόχων ¹²³.

122. Πρβλ. Β α ρ β ι τ σ ι ὡ τ η ν, ἐξ σ. 114-115, Μ ο υ μ ο ὄ ρ η ν, ἐξ σ. 208, οἵτινες ἀναφέρουν παραδείγματα ἀναλήψεως προσθέτων ὑποχρεώσεων, ἐν τῇ ἀκριβῇ ἐννοίᾳ τοῦ νόμου, Κ α ρ α β ᾶ ν, 'Η ἐπαύξησις τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ μετόχου κατὰ τὸ ἰσχύον δίκαιον, ἐν Θέμις, ΜΓ' (1932), σ. 744 ἐπ., τὸν Α ὕ τ ὅ ν, Ἐγγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 651, σ. 201-202, S c h o l z, Klein-Kommentar zum GmbHG, 1953, σ. 130, N o i r e l, La société anonyme, ἐξ σ. 113, C o p p e n s - S t r y k m a n s, ἐξ σ. 5 ἐπ., W a h l, ἐν Journ. soc. 1914 σ. 49 ἐπ., E s m e i n, ἐν Recueil di Sirey, 1924, I, σ. 225, R o u s s e a u, ἐν Recueil di Sirey, 1937, I σ. 129. Κατὰ τὸν Cour. Cass. civ. 9.2.1937, ἐν Rec. Sirey, 1937, I, σ. 129): «La réglementation du droit de préemption et les restrictions apporter à la cessibilité des actions, si elles peuvent constituer une diminution des droits des actionnaires, ne constituent pas cependant une augmentation de leurs engagements».

123. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ταύτης, βλ. Ν. Ρ ὁ κ α ν, Τὰ ὅρια, ἐξ σ. 212, P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 114, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀριθ. 686 N. 49-52, σ. 320-321, T h o m a, Die Umwandlung, ἐξ σ. 65 (ἐν συμπέρασματι), F e r r i, Le società, ἐξ σ. 374-375, S c h l u e p, ἐξ σ. 125 ἐπ., W e i s s, Die nicht entziehbaren Rechte des Aktionärs, ἐν SJZ, 39 (1943), σ. 513 ἐπ. ἰδίᾳ σ. 532, S i e g w a r t, ἐξ ἀριθ. 622 N. 59, R i t t e r, ἐξ § 61 Anm. 5b, σ. 195, B a u m b a c h - H u e c k, ἐξ (1961), § 61 Anm. 4 A, σ. 198, D i e t r i c h, Die Umwandlung, ἐξ σ. 303 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 330, A s q u i n i, ἐξ σ. 735, ὁ Α ὕ τ ὅ ς, Ancora sui limiti, ἐξ σ. 302 ἐπ. σ. 330, A s c a - r e l l i, Sui limiti, ἐξ ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 494 ἐπ., G o l d s c h m i d t, Grundfragen, ἐξ σ. 64 ἐπ., ὁ Α ὕ τ ὅ ς, Inammissibilità, ἐξ σ. 6 ἐπ., D a v i d, La protection des minorités dans les sociétés par actions, Paris, 1928, σ. 122, N. M e y e r, Die Umwandlung, ἐξ σ. 387 ἐπ.

Ὡς εἰκός, ἡ θεμελίωσις τῆς θέσεως ταύτης δεόν νὰ προέρχεται ἐκ τῶν διατάξεων τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν.

2. Ἐν πρώτοις παρατηρητέον, ὅτι εἶναι ἀναμφισβήτητος ἡ ἐνδεχομένη ἀνάγκη τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων καθιερώσεως τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, διὰ τῆς τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ. Ἐκδηλα συμφέροντα καὶ ἀνάγκαι τῆς ἐταιρίας δυνατὸν νὰ ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς τοιαύτης ρυθμίσεως, ἅτινα δὲν ἐξετιμήθησαν ἀρχῇθεν, κατὰ τὴν σύστασιν τῆς ἐταιρίας ἢ ἀνέκυψαν κατὰ μεταγενεστέραν φάσιν τῆς λειτουργίας αὐτῆς, τόσον ἐν σχέσει πρὸς οἰκογενειακὰς ἐταιρίας, ὅσον καὶ ἐν σχέσει πρὸς ὀλιγώτερον προσωποπαγεῖς μεγάλας ἐπιχειρήσεις, ὡς λόγῳ ἐκρήξεως πολέμου, προσπαθείας διεισδύσεως εἰς τὴν ἐταιρίαν ξένων ἀνταγωνιστικῶν ἐπιχειρήσεων κ.λ.π. ¹²⁴.

Ἐὰν εἰς παρομοίας περιπτώσεις ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, πρὸς προστασίαν τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος, ἐξηρτᾷτο ἐκ τῆς συναινέσεως πάντων τῶν μετόχων, ἀτομικὰ συμφέροντα ἢ μὴ ἐπικροτήσιμοι ἐπιδιώξεις τῆς μειοψηφίας θὰ ἐπεκράτουν τῶν συλλογικῶν συμφερόντων, ἡ δὲ ἐταιρία θὰ ὑφίστατο ἐνδεχομένως τὸν ἐκβιασμόν τοῦ ἑνὸς ἢ τῶν ὀλίγων ¹²⁵. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ ἐκδοχῇ, ὁ νομοθετικὸς σκοπὸς τῆς καθιερώσεως τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, ὁ ἀδιακρίτως καὶ διὰ πᾶσαν φάσιν τοῦ ἐταιρικοῦ βίου προβλεφθεὶς, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ λειτουργήσῃ, κατὰ τὰς ἐξ ἀντικειμένου ἀπολύτως δεδικαιολογημένας περιπτώσεις.

Ἐν τῇ ἀξιολογήσει τῶν οὕτω συγκρουομένων συμφερόντων, ἀσφαλῶς τὸ συμφέρον τῆς μειοψηφίας ὀφείλει νὰ ὑποχωρῇ πρὸ τοῦ συλλογικοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος. Διότι, ἄλλως, θὰ παρεβλάπτοντο καὶ τὰ συμφέροντα αὐτῆς ταύτης τῆς μειοψηφίας, ἐκτὸς ἂν ὁ μέτοχος τῆς μειοψηφίας πρόκειται, διὰ τῆς ἐναντιώσεώς του, νὰ ἐξυπηρετήσῃ σοβαρώτερα ἐξωεταιρικά προσωπικὰ συμφέροντα, ἅτινα ὅμως ὅπωςδῆποτε δὲν τυγχάνουν πρᾶστασίας ὑπὸ τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν ¹²⁶.

124. Πρβλ. Wiedemann, Die nachträgliche, ἐξ σ. 284, Schlu ep, ἐξ σ. 128-129: «Die Annahme eines absolut wohlverworbenen Rechts auf frei Übertragbarkeit der Aktie könnte gegebenenfalls die Gesellschaft schwer schädigen», Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 113-114. Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 29 ἐπ., 62 ἐπ. A. Wieland, Die Umwandlung, ἐξ σ. 175 ἐπ. Gola y, L' évolution, ἐξ, σ. 38 ἐπ.

125. Βλ. Wiedemann, Die nachträgliche, ἐξ σ. 284, Baur, Der Gegensatz, ἐξ σ. 4 καὶ 15, Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 58 «... dass ein renitenter Aktionär zum Schaden aller Aktionäre die Bewegungsfreiheit der Gesellschaft so stark einschränken kann, dass die Zweckerfüllung des Unternehmens unmöglich wird».

126. Οὕτω, εἰς παρομοίας περιπτώσεις, πρωτίστως κατὰ λογικὴν ἀναγκαιότητα, τὰ ὑπάρχοντα ἀτομικὰ δικαιώματα τοῦ μετόχου εἶναι νοητὰ μόνον ὡς σχετικὰ, ἦτοι ὡς δεκτικὰ περιορισμῶν, ἐὰν τὸ πραγματικὸν συμφέρον τῆς ἐταιρίας τὸ ἀπαιτῇ (βλ. Schlu ep, ἐξ σ. 128 ἐπ., Bürg i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 52, σ. 321), τὸ δὲ δι-

3. Ἐν τῷ ἡμετέρῳ δικαίῳ, δὲν ὑφίσταται ρητὴ διάταξις, εὐθέως ἀντιμετωπίζουσα τὸ ὑπ' ὄψιν θέμα ¹²⁷. Δὲν νομίζομεν δὲ ὅτι δύναται νὰ συναχθῇ βάσιμον ἐπιγένημα ὑπὲρ τῆς ἀντιθέτου ἀπόψεως, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, κατὰ τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς διατύπωσιν (παρ. 3 ἄρθρου 1 τοῦ νόμου 4237/1962, κωδικοποιηθεῖσα ὡς παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920), παρέπεμπε συγκεκριμένως εἰς τὴν παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ὑφ' ἧς ὠρίζετο, ὅτι ἡ σχετικὴ ἀπόφασις περὶ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ ἐλαμβάνετο κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παρ. 3 καὶ 4 καὶ 31 παρ. 2 αὐτοῦ, ἤτοι δι' ἀπαρτίας τῶν 2/3 τοῦ καταβεβλημένου μετοχικοῦ κεφαλαίου καὶ πλειοψηφίας τῶν 3/5 τῶν ἐν τῇ συνελεύσει ἐκπροσωπομένων ψήφων ¹²⁸.

Καὶ τοῦτο διότι, διὰ τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ ἀν. νόμου 148/1967 «περὶ μέτρων πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς», δὲν ἐτροποποιήθη μόνον ἡ παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ἡ ἀφορῶσα τὴν ρύθμισιν τῶν περὶ δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν ¹²⁹, ἀλλ' ἀντικατεστάθη ὁλόκληρον τὸ ἄρθρον 3, ἐπομένως καὶ ἡ πρὸς ἣν ἡ παραπομπὴ παρ. 1 αὐτοῦ, ἥτις πλέον δὲν προβλέπει, ὡς πρότερον, τὰ τῆς ἀπαρτίας καὶ πλειοψηφίας πρὸς λῆψιν τὴν σχετικῆς ἀποφάσεως. Συνεπῶς, δὲν ἐδικαιολογεῖτο πλέον ἡ παραπομπὴ εἰς τὴν παρὰ-

καίωμα τοῦ μετόχου ἐπὶ τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν τῶν μετοχῶν του περιορίζεται, ὥστε οὕτω νὰ ἀναγνωρίζεται αὐτῷ ἴδιον δικαίωμα ἐπὶ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν του, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐν δικαίῳμα ἐπὶ τὴν ἐλευθέραν μεταβίβασιν αὐτῶν (οὕτω γαλλικὴ νομολογία παρὰ N o i r e l, ἐκ σ. 113, R o m a n o P a v o n i, Teoria, ἐκ σ. 484, T h o m a, Die Umwandlung, ἐκ σ. 59.

127. Ἄλλης ἀπόψεως φαίνεται ὁ Γ ε ω ρ γ α κ ὀ π ο υ λ ο ς. Ἡ σχεδιαζομένη μεταρρυθμῖσις, ἐκ σ. 199, καθ' ὃν ἐνῶν ἡ μεταγενεστέρᾳ δεσμευσις ἀποφασίζεται διὰ τῆς ἀπαρτίας καὶ πλειοψηφίας τῶν ἄρθρων 29 καὶ 31 τοῦ νόμου 2190/1920, ἐν τούτοις ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις ἐκάστου μετόχου δεσμευομένης μετοχῆς.

128. Ἡ ἀρχικὴ διατύπωσις εἶχεν οὕτω: «Ἰπὸ τὰς αὐτὰς προϋποθέσεις τῆς παρ. 1, ἐπιτρέπεται ἡ ἐκδοσις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν». Ἡ ἀρχικὴ ὡσαύτως διατύπωσις τῆς παρ. 1 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920 εἶχεν οὕτω: «ἐπιτρέπεται ἵνα, κατὰ τὴν σύστασιν μὲν τῆς ἐταιρίας διὰ διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ, κατὰ ἐκδόσεις νέων μετοχῶν διὰ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, «ἀποφασίζομένης κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρ. 23 παρ. 3 καὶ 4 καὶ 31 παρ. 2, ὀρίζεται προνόμιον ὑπὲρ μετοχῶν». Δὲν συμφωνοῦμεν μὲ τὸν ἄποψιν τοῦ Γ ε ω ρ γ α κ ὀ π ο υ λ ο υ. Τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν, ἐκ σ. 452, καθ' ἣν βάσει τῆς προγενεστέρᾳ ταύτης ρυθμίσεως, ἡ ἐκδοσις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἦτο δυνατὴ «μόνον κατὰ τὴν ἐκδοσιν νέων μετοχῶν, ἅρα ὡς πρόσθετον περιεχόμενον τῆς ἀποφάσεως περὶ αὐξήσεως κεφαλαίου» καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἐν λόγῳ τροποποίησιν «δύναται καὶ ἡδη ἐκδιδόμεναι μετοχαὶ νὰ καταστοῦν δεσμευμέναι». Καὶ τοῦτο, διότι ἡ πρὸς ἣν ἡ παραπομπὴ διάταξις τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ὠρίζετο ρητῶς, ὅτι ἡ σύστασις τοῦ προνομίου (ἅρα καὶ τῆς ἐκδόσεως δεσμευμένων μετοχῶν) ἐπιτρέπεται τόσον κατὰ τὴν σύστασιν τῆς ἐταιρίας, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἐκδοσιν νέων μετοχῶν.

129. Διατυπωθεῖσα οὕτω, ὡς ἰσχύει σήμερον: «Διὰ διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐκδοσις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν».

γραφον ταύτην. Ἦδη, αἱ διατάξεις τῶν παρ. 1 καὶ 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ὥς ἄνω νόμου εἶναι πανομοιότυποι ¹³⁰.

Ἀντιθέτως φρονοῦμεν, ὅτι ἡ ρητὴς ἐκφρασθεῖσα ἀρχικῶς ὥς ἄνω νομοθετική πρόθεσις, ὑπὲρ τῆς δυνατότητος καθιερώσεως τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐκ τῶν ὑστέρων, δι' ἀποφάσεως τῆς ἡϋξημένης πλειοψηφίας, τροποποιούσης τὸ καταστατικόν, ἀποτελεῖ ἐν πρόσθετον στοιχεῖον, ὑπὲρ τῆς ὡδε ὑποστηριζομένης ἀποψεως. Διότι κατεδείχθη, ὅτι ἡ ἀρχικὴ ρύθμισις τοῦ θέματος ἀπηλείφθη διὰ λόγους νομοτεχνικοὺς καὶ τίποτε δὲν προδίδει, ὅτι ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐγένετο διὰ λόγους ἀποκλίσεως ἀπὸ τὸν γενικῶς ἐρρυθμισμένον τρόπον λήψεως ἀποφάσεων ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως, βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς πλειοψηφίας καὶ καθιερώσεως, ἐξαιρετικῶς ὅπως ἐν προκειμένῳ, τῆς ὁμοφωνίας ἐν τῇ λήψει ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως.

4. Πράγματι, δὲν ὑφίσταται διάταξις ἐν τῇ ἡμετέρῳ δικαίῳ τῶν ἀωννύμων ἐταιριῶν, ἐπιβάλλουσα τὴν λήψιν ἀποφάσεων ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως διὰ τῆς ὁμοφώνου ψήφου τῶν μετόχων τῆς ¹³¹. Ἀπλῶς ἐπιτρέπει ἡ παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 31 τοῦ νόμου 2190/1920, ὅπως τὸ καταστατικὸν ὀρίζει, ὅτι δι' «ὠρισμένης ἀποφάσεις τῶν παρ. 3 καὶ 5 τοῦ ἄρθρου 29 ἀπαιτοῦνται μεῖζονα» τῶν συνήθως ἀπαιτουμένων καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν καθιέρωσιν τῆς ὁμοφωνίας πάντων τῶν μετόχων.

Οὕτω, ἀποφάσεις ὅπως ἰδιαίτερας σημασίας διὰ τὸν μέτοχον καὶ τὴν κατάστασιν συμφερόντων αὐτοῦ ἐν τῇ ἀωννύμῳ ἐταιρίᾳ λαμβάνονται διὰ τῆς ἡϋξημένης πλειοψηφίας τῶν 3/5 τῶν ἐκπροσωπούμενων ψήφων, κατὰ ρητὰς διατάξεις τοῦ νόμου, χωρὶς βεβαίως νὰ δύναται οὗτος νὰ ἐπικαλεσθῇ, κατὰ

130. Οὕτω, καὶ ἡ παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920 ὀρίζει, μετὰ τὴν τροποποίησιν τῆς διὰ τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ ἀν. ν. 148/1967, ὅτι «ἐπιτρέπεται, ἵνα διὰ διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ ὀρίζεται προνόμιον ὑπὲρ μετοχῶν».

131. Πρβλ. Dietrich, Die Umwandlung, ἐξ σ. 311, Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 62, 42, Baumbach-Hueck, ἐξ § 61 Anm. 4, σ. 198, ἀποφάσεις LG Kiel ἀπὸ 25.1.1949, ἐν MDR, 1949, σ. 697, Weiss, Die nicht entziehbaren Rechte, ἐξ σ. 532, καθ' ὅν ὁ νομοθέτης θὰ ἔδει διὰ ρητῆς διατάξεως νὰ προστατεύσῃ τὸ δικαίωμα ἐπὶ τὴν «ἐλευθέραν μεταβιβάσιν» (freie Übertragbarkeit) τῶν μετοχῶν, ἐὰν πράγματι ἤθελε τοιοῦτόν τι. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 113-114. Τοιαύτας περιπτώσεις προβλέπει, ὅμως, τὸ δίκαιον περὶ ἐταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης, καθ' ὅσον ἐν τῇ παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 38 τοῦ νόμου 3190/1955 προβλέπονται δύο περιπτώσεις, καθ' ἃς ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις πάντων τῶν ἐταίρων, ἤτοι ἡ μεταβολὴ τῆς ἐθνικότητος τῆς ἐταιρίας καὶ ἡ ἐπαύξεισις τῶν ὑποχρεώσεων τῶν ἐταίρων ἢ τῆς εὐθύνης αὐτῶν ἢ τῆς μειώσεως τῶν ἐκ τοῦ καταστατικοῦ δικαιωμάτων των. Πρβλ. Ν. Ρόκκιν, Τὰ ὅρια, ἐξ σ. 212, Μομφορύη, ἐξ σ. 208. Πρβλ. τὴν διὰ μακρῶν ἀνάλυσιν τοῦ θέματος ὑπὸ Gatti, Introduzione, ἐξ σ. 355 ἐπ., 358 ἐπ., 362, Ferri, Manuale di diritto commerciale, 1960, σ. 246-247.

τὰς περιπτώσεις ταύτας, ἀτομικὰ ἢ κεκτημένα ἢ βασικὰ δικαιώματά του ἔναντι τῆς ἐταιρίας¹³². Τοιαῦται περιπτώσεις εἶναι, ὡς γνωστὸν, κατὰ τὴν παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 29 τοῦ νόμου 2190/1920, ἡ μεταβολὴ τῆς ἐθνικότητος τῆς ἐταιρίας, ἡ μεταβολὴ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς, ἡ ἐπαύξησις ἢ μείωσις τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, ἡ ἔκδοσις δανείου δι' ὁμολογιῶν, ἡ μεταβολὴ τοῦ τρόπου διαθέσεως τῶν κερδῶν, ἡ συγχώνευσις τῆς ἐταιρίας, ἡ παράτασις τῆς διαρκείας ἢ ἡ διάλυσις αὐτῆς καὶ, τέλος, αὐτὴ αὕτη ἡ ἐπαύξησις τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ μετόχου¹³³.

5. Εἶναι σκόπιμον, ὅπως, ἐξ ὅλων τῶν ὡς ἄνω σημαντικῶν περιπτώσεων παρεχομένης δυνατότητος μεταβολῆς ἢ ἐπηρεασμοῦ τῆς θέσεως τοῦ μετόχου ἐν τῇ ἐταιρίᾳ δι' ὑψιζήμενης πλειοψηφίας, ἐπισημάνωμεν ἰδίᾳ τὴν περίπτωσηιν τῆς μετατροπῆς τῆς ἀνωνύμου εἰς ἐταιρίαν ἐτέρου τύπου, ὡς καὶ τὴν περίπτωσιν ἐπαυξήσεως τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ μετόχου.

α) Ἐπὶ μετατροπῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, ἐπὶ παραδείγματι εἰς ἐταιρίαν περιορισμένης εὐθύνης, κατ' ἄρθρον 51 τοῦ νόμου 3190/1955, εἰς τὸ καταστατικὸν τῆς ὑποίας ὀρίζεται (κατὰ τὴν παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 28 τοῦ ἰδίου νόμου) ὅτι αἱ ἐταιρικαὶ μερίδες δὲν εἶναι μεταβιβάσταί, ὁ μειοψηφῶν μέτοχος, κατὰ τὴν λήψιν τῆς ἀποφάσεως περὶ μετατροπῆς, δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, βάσει τοῦ παρ' ἡμῖν δικαίου¹³⁴. Δηλονότι, ἐνῶ ἡ σχετικὴ ἀπόφασις λαμβάνεται δι' ὑψιζήμενης πλειοψηφίας, ὡς ρητῶς ὀρίζει ἡ παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 51 τοῦ νόμου 3190/1955, ἐν τούτοις εἰς τὸν μέτοχον δὲν παρέχεται δικαίωμα ἐξόδου ἐκ τῆς μετατρεπομένης ἀνωνύμου ἐταιρίας, ὡς ρητῶς ἀναγνωρίζεται αὐτῷ τοιοῦτον δικαίωμα, π.χ. ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 2437 cod. civ¹³⁵.

132. Οὕτω, W i e d e m a n n, Die nachträgliche, ἐξ σ. 284: «Der Gesellschafter einer Aktiengesellschaft oder GmbH hat kein wohlverworbenes Recht auf den unveränderten Bestand seiner Mitgliedschaft und schon gar keinen Anspruch auf die Erhaltung ihres Werts», P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 113-114 καὶ γενικώτερον S c h l u e p, ἐξ σ. 130, T h o m a, Die Umwandlung, ἐξ σ. 62, καθ' ὃν τὸσον ἐν Γερμανίᾳ ὅσαν ἐν Ἑλβετίᾳ: «die Generalversammlung die Berechtigung hat, mit satzungändernder Mehrheit Beschlüsse zu fassen, die den Verkehrswert der Aktie noch weit stärker beeinträchtigen».

133. Δὲν μνημονεύεται ἐν τῷ ἐν λόγω ἄρθρῳ καὶ ἡ περίπτωσις μετατροπῆς τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας εἰς ἐταιρίαν ἐτέρου τύπου, καθ' ὃν ἡ μεταβίβασις ἢ ἡ ἐκχώρησις ἐταιρικοῦ μεριδίου νὰ ὑπόκειται εἰς μείζονας περιορισμούς ἢ καὶ εἰς πλήρη ἀπαγόρευσιν, ἀπὸ ὅ,τι ἐν τῇ ἀνωνύμῳ ἐταιρίᾳ. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ περίπτωσις καλύπτεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 51 τοῦ νόμου 3190/1955.

134. Διὰ τὴν ἀντίστροφον περίπτωσιν, τῆς μετατροπῆς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης εἰς ἀνώνυμον ἐταιρίαν, ρητῶς προβλέπεται, ἐν τέλει τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 67 τοῦ κωδικοποιημένου νόμου 2190/1920, ὅτι «διαφωνήσαντες ἐταῖροι δύνανται, παρὰ τυχὸν ἀντίθετον διάταξιν τοῦ καταστατικοῦ, νὰ μεταβιβάσωσι τὰ μερίδιά των εἰς τρίτους».

135. Βλ. ἐπὶ τοῦ θέματος, A. S c i a l o j a, Studi sul diritto di recesso nelle società per azioni, ἐν Saggi di vario diritto, II, 1928, Roma, σ. 355 ἐπ., καθ' ὃν ὁ θεσμός τῆς

Συνεπώς, εάν διὰ τῆς μετατροπῆς τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας εἶναι δυνατόν νὰ ἀχθῶμεν ἐμμέσως, διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς πλειοψηφίας περὶ μετατροπῆς αὐτῆς εἰς ἐταιρίαν περιορισμένης εὐθύνης, εἰς τὸν ἐκ τῶν ὑστέρων περιορισμὸν τοῦ δικαιώματος μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, τοῦτο δύναται νὰ συμβῇ ὡσαύτως ἀμέσως καὶ εὐθέως, ἥτοι καὶ ἄνευ μεταβολῆς τοῦ ἐταιρικοῦ τύπου ¹³⁶.

β) Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐτέραν περίπτωσιν, τῆς δι' ἀποφάσεως τῆς πλειοψηφίας «ἐπαυξήσεως τῶν ὑποχρεώσεων τῶν μετόχων», ἥτις ρητῶς μνημονεύεται ἐν παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 29 τοῦ νόμου 2190/1920, ὁρθῶς γίνεται δεκτὸν ὅτι αὕτη ἔχει τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ γενικὴ συνέλευσις δύναται νὰ μεταβάλη ἐπὶ τὸ δυσμενέστερον τὸν status quo, ὡς οὗτος ὀρίζεται ἐν τῷ καταστατικῷ ¹³⁷. Κατ' ἀκολουθίαν, δύναται ἡ καταστατικὴ γενικὴ συνέλευσις νὰ καθιερώσῃ, διὰ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, τὴν δέσμευσιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἐφ' ὅσον τὸ σχετικὸν δικαίωμα ἐπὶ τὴν μεταβίβασιν αὐτῶν δὲν εἶναι ἀπεριόριστον ἐκ τῆς φύσεως του, ὡς ἤδη ἐλέχθη.

Ἀληθῶς, δὲν ἐννοεῖται τοιοῦτον ἀπεριόριστον δικαίωμα, ἥτοι δικαίωμα ἐπὶ τὴν «ἐλευθέραν» μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν, ὅταν ὁ ἴδιος ὁ νόμος διὰ τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920,

ἐξόδου τοῦ μετόχου, προβλεφθεὶς μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις οὐσιωδῶν τροποποιήσεων τοῦ καταστατικοῦ, δικαιολογεῖται ἐκ τῆς ἀνάγκης ὅπως μὴ ἐπιβάλλῃ κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν τὴν βούλησίν της ἡ πλειοψηφία ἐπὶ τῶν μετόχων, οἱ ὅποιοι διαφωνοῦν ἐν σχέσει πρὸς ριζικὰς μεταβολὰς τῆς ἐταιρικῆς συμβάσεως, τὴν ὁποίαν οὗτοι ἀπεδέχθησαν κατὰ τὴν εἰσοδὸν των εἰς τὴν ἐταιρίαν. Ὁ Αὐτός, Il recesso per l' aumento e la reintegrazione del capitale sociale, ἐν Saggi di vario diritto, ἐξ σ. 357 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 360, Viterbo, Il diritto di «recesso» verso la sua fine, ἐν Riv. dir. comm., 1933, I, σ. 289 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 292, Donadio, Il recesso del socio per modifiche statutarie, Milano, 1940, σ. 24.

136. Ἐκ τῆς δυνατότητος ταύτης συνήγαγεν ὁ Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 494 (ἄλλως, ὅμως, οὗτος ἐν BBTC, 1953, I, σ. 316), ὅτι, ὡς διὰ τῆς πλειοψηφίας εἶναι δυνατὴ ἡ μετατροπὴ τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας εἰς ἐταιρικὸν τύπον μὲ μείζονας περιορισμούς ἐν τῇ ἐκχωρήσει τῶν ἐταιρικῶν μεριδίων (ἐν περιπτώσει μετατροπῆς εἰς ἐταιρίαν περιορισμένης εὐθύνης), οὕτω, διὰ τῆς αὐτῆς πλειοψηφίας, εἶναι δυνατὴ εὐθέως ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων δέσμευσις τῶν μετοχῶν. Ἀντίθετος ὁ Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 43, ὡς πρὸς τὸ ἐπιχέρημα, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἰσχύοντος codice civile, διότι εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ὁ μέτοχος δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, κατ' ἄρθρ. 2437 cod. civ. Πρβλ. Ἀναστασιάδην-Πρόκην, Ἑμπ. δίκαιον, II, § 117 σημ. 7α, σ. 344.

137. Καὶ δὲν ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς δημιουργίας ἐνοχικῆς ὑποχρεώσεως, τῆς ἐπιβαλλούσης τὴν εκπλήρωσιν παροχῆς πρὸς τὴν ἐταιρίαν. Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 60: «Die Einholung der Zustimmung zum Veräußerungsgeschäft fällt nicht darunter». Οὕτως καὶ Πασσικάς, II, ἐξ σ. 447. Ν. Πρόκας, Τὰ ὅρια, ἐξ σ. 223-224 καὶ 212. ΣτΕ 154/1932, ἐν Δ/κῇ, 1932, σ. 608, ἰδίᾳ σ. 609. Ἀντίθετος Καραβᾶς, ἐν Θεμ. ΜΓ, ἐξ σ. 744.

ρητῶς ἐπιτρέπει τὸν διὰ τοῦ καταστατικοῦ περιορισμὸν αὐτοῦ, καθ' ὃν τρόπον ὁρίζεται ἐν τῇ διατάξει ταύτῃ, ἥτοι διὰ μόνῃς τῆς ἐξαρτήσεως τῆς μεταβιβάσεως ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας¹³⁸. Καὶ ἀφοῦ ὁ νόμος δὲν διακρίνει¹³⁹, ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς δυνατότητος καθιερώσεως τῆς ἐν λόγῳ καταστατικῆς ρυθμίσεως — δηλ. κατὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ καταστατικοῦ ἢ μεταγενεστέρως — εἶναι συνεπὲς πρὸς τὸ ἄνω σύστημα τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, περὶ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ καὶ λήψεως ἀποφάσεων ἐπὶ σοβαρωτάτων θεμάτων διὰ πλειοψηφίας, ὅπως ἡ εἰσαγωγή τῆς περὶ δεσμεύσεως ρήτρας θεωρηθῇ ὡς νόμῳ ἐφικτὴ καὶ διὰ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ.

6. Δὲν νομίζομεν ὅτι ἀντιμάχεται τὴν ἀνωτέρω ἄποψιν τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἀπόφασις περὶ καθιερώσεως τῆς ρήτρας δεσμεύσεως δὲν μνημονεύεται μεταξὺ τῶν προβλεπομένων ἐν τῇ παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 29 τοῦ νόμου 2190/1920 περιπτώσεων, καθ' ἃς ἀπαιτεῖται ἡῤῥημένη ἀπαρτία καὶ πλειοψηφία, (παρ. 2 ἄρθρου 31 αὐτοῦ)¹⁴⁰. Οὔτε πρὸς τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γίνεταί πρόβλεψις ἐν τῷ καταστατικῷ, κατὰ τὰς παρ. 5 καὶ 3 ἀντιστοίχως τῶν ἰδίων ἄρθρου. Τὸ ὅτι, διὰ τὴν δέσμευσιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, καὶ πολλῷ μᾶλλον διὰ τὴν μετατροπὴν ἀνωνύμων μετοχῶν εἰς δεσμευμένας ὀνομαστικὰς τοιαύτας, ἀπαιτεῖται τροποποιήσις τοῦ καταστατικοῦ δι' ἀποφάσεως τῆς καταστατικῆς γενικῆς συνελεύσεως, οὐδεμίᾳ δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ

138. Βλ. Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 58 καὶ 59: «Ein Grundsatz der «freien Veräußerlichkeit» der Aktie sei dem Aktienrecht nicht zu entnehmen. Denn das Gesetz gestatte ausdrücklich die Vinkulierung», Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 497: «Avrei qualche perplessità a scrivere che il diritto alla libera alienazione delle azioni è un diritto «individuale» del socio; si poteva dirlo sotto l'impero dell' ora abrogato codice di commercio, non più oggi, che il comma dell' art. 2355 (ἀντιστοιχον τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920). . . hastabilito che limiti all' alienazione sono possibili», Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 735, N. Meyer, ἐξ σ. 387 ἐπ. Weiss, Die nicht entziehbaren, ἐξ σ. 354, Schluep, ἐξ σ. 130, Noirel, ἐξ σ. 113.

139. Κατὰ τὸν Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5b, σ. 195, ὅπου ὁ νομοθέτης ᾗθελσε τὴν ρύθμισιν ἐνὸς θέματος μόνον διὰ διατάξεως τοῦ ἀρχικοῦ καταστατικοῦ, τὸ ὥρισε ρητῶς (οὕτω ἐν § 192 Abs. 1 AktG 1937: «ursprünglichen Satzung»), τοιοῦτόν τι ὅμως δὲν ὥρισε διὰ τὴν δέσμευσιν τῶν μετοχῶν. Βλ. ὁμοίως Gadow-Heinichen, Aktiengesetz, Grosskommentar, Berlin, 1939. § 61 Anm. 10, Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 54. Πρβλ. Wiedemann, Die nachträgliche, ἐξ σ. 283, N. Meyer, ἐξ σ. 388, Goldschmidt, Grundfragen, ἐξ σ. 65 ἐπ., καθ' ὃν εἶναι δυνατόν νὰ περιληφθῇ ἐν τῷ ἀρχικῷ καταστατικῷ, τοῦτο δύναται νὰ ἀποτελέσῃ διάταξιν αὐτοῦ, ἐκ τῶν ὑστέρων, διὰ τροποποιήσεώς του.

140. Πρβλ. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 113, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N. 5, σ. 320-321, οἵτινες ἀντιμετωπίζουν τὸ ἴδιον θέμα, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον.

συνδυασμοῦ τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 2 ἐδαφ. ε', 3 παρ. 8 καὶ 29 παρ. 3 τοῦ νόμου 2190/1920¹⁴¹.

Ἐὰν εὐθέως δὲν διέλαβεν ὁ νομοθέτης τὴν ἐν λόγῳ περίπτωσιν μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῆς παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 29 τοῦ νόμου τούτου μνημονευομένων τοῦτο προφανῶς ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι, κατὰ τὴν ἀρχικὴν νομοθετικὴν ρύθμισιν τοῦ θέματος τῆς δεσμεύσεως ὑπὸ τῆς παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 3 (ἤτοι πρὸ τῆς τροποποιήσεώς του διὰ τοῦ ἀν. ν. 148/1967), ἤτις παρέπεμπε εἰς τὴν παρ. 1 τοῦ ἰδίου ἄρθρου—παραπέμποντος ἀκολούθως εἰς τὴν παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 29—προεβλέπετο ρητῶς καὶ διὰ τὴν ἐν λόγῳ περίπτωσιν, ἡ διαδικασία τῆς τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ δι' ἡϋξημένης ἀπαρτίας καὶ πλειοψηφίας. Διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως ὅμως ὁλοκλήρου τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ἐν λόγῳ νόμου 2190/1920 ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ ἀν.ν. 148/1967 καὶ τῆς τροποποιήσεως τῶν διατάξεων αὐτοῦ, προφανῶς διέλαθε τῆς προσοχῆς τοῦ νομοθέτου ἡ σκέψις ὅπως καθορίσῃ τὴν διαδικασίαν τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, πρὸς καθιέρωσιν τῆς δεσμεύσεως μετοχῶν. Τοῦτο ἄλλωστε δὲν νομίζομεν ὅτι ἦτο καὶ ἀπαραίτητον, ἀφοῦ ἐν τῇ παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 29 γίνεται ρητῶς λόγος περὶ «ἐπαυξήσεως τῶν ὑποχρεώσεων τῶν μετόχων», ἐν τῇ ἀνωτέρῳ καθορισθείσῃ ἐννοίᾳ, ἡ δὲ δέσμευσις ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐπιφέρει, πράγματι, μεταβολὴν εἰς τὴν νομικὴν κατάστασιν τοῦ μετόχου, διὰ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ δικαιώματός του μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν¹⁴².

7. Οἱ μέτοχοι, οἱ μειοψηφίσαντες κατὰ τὴν λῆψιν τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως περὶ δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, δὲν παραμένουν ἀπροσάτευτοι, ἐναντὶ ἐνδεχομένων καταχρήσεων τῆς πλειοψηφίας. Οὗτοι δύνανται νὰ προσ-

141. Τὸ ἐδάφ. ε' τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ νόμου 2190/1920 διαλαμβάνει, ὅτι τὸ καταστατικὸν δεόν νὰ περιέγῃ «περὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν μετοχῶν». Ἐν τῇ λέξει «ἐκδόσεις» περιλαμβάνεται καὶ ὁ τύπος τῶν ἐκδιδομένων μετοχῶν, ὡς καὶ ἡ δέσμευσις αὐτῶν, ἀφοῦ ἐν τῇ παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 γίνεται ὡσαύτως λόγος περὶ «ἐκδόσεως» δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Βλ. ὑπὸ ἄλλην διατύπωσιν ἐλβετικοῦ νόμου, *Pestalozzi-Hengeler*, ἐξ σ. 112. Πάντως, ἐπιτυχέστερα εἶναι ἡ διατύπωσις τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 38 τοῦ νόμου 3190/1955, εἰς ᾗ γίνεται λόγος γενικῶς περὶ «τροποποιήσεως τῆς ἐταιρικῆς συμβάσεως, ἀπαίτουσας ἡϋξημένην ἀπαρτίαν καὶ πλειοψηφίαν».

142. Οὕτω *Καράβας*, Ἐγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 593, σ. 138, καθ' ὃν ὁ νόμος ἐπιτρέπει τὴν ἐπαύξεισιν τῶν ὑποχρεώσεων τῶν μετόχων, οἷα καὶ ἡ ἐν προκειμένῳ ὑποχρέωσις αὐτῶν, ὅπως ὑποκύψουν εἰς τὴν τιθεμένην εἰς τὸ καταστατικὸν δεσμευτικὴν ρήτην, ὁ *Αὐτός*, ἐν *Θεμ. ΜΓ*, σ. 744 ἐπ. *Πρβλ.* *Ν. Ρόκας*, *Τὰ ὅρια*, ἐξ σ. 212. Ὁμοίως, τὰ αὐτὰ ἰσχύουν καὶ διὰ τοὺς ἐν τῷ κειμένῳ λόγους καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν πρόβλεψιν ἐκδόσεως προνομιούχων μετοχῶν. Θεωροῦμεν ἀκράϊαν τὴν ἀπόφιν τοῦ *Bürgi, Die Aktiengesellschaft*, ἐξ ἀρθρ. 686 N.5, σ. 320-321, ὅστις, ἔκκινῶν ἐκ τῆς ἐκδοχῆς ὅτι αἱ ἐν τῷ νόμῳ (ἀρθρ. 648 ἐπ. *OR*) προβλεπόμεναι περιπτώσεις, καθ' ἃς ἀπαιτεῖται ἡϋξημένη πλειοψηφία ἀπαριθμοῦνται περιοριστικῶς («nur für fest umschriebene Fälle»), καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἀρκεῖ καὶ ἡ ἀπλὴ πλειοψηφία διὰ τὴν καταστατικὴν καθιέρωσιν τῆς δεσμεύσεως.

βάλλουν τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν ἐπὶ καταχρῆσει δικαιώματος (ἄρθρον 281 ΑΚ) ἢ ὡς ἀντίθετον πρὸς τὰ χρηστὰ ἦθη (ἄρθρον 200 ΑΚ) ἢ δι' ὑπέρβασιν ἐξουσίας ἢ διὰ παράβασιν τῆς ἀρχῆς τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τῶν μετόχων ἢ διὰ καταστρατήγησιν διατάξεων ἀναγκαστικοῦ δικαίου, ὡς συναφῶς γενικῶς διδάσκεται καὶ, οὕτω, νὰ ἐμποδίσουν τὴν τροποποίησιν τοῦ καταστατικοῦ ¹⁴³.

Προσέτι καὶ ὁ κατ' ἰδίαν μεταβιβάζων τὰς μετοχὰς τοῦ μέτοχος, μετὰ τὴν καταστατικὴν καθιέρωσιν τῆς ρήτηρας, προστατεύεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐν περιπτώσει ἀδικαιολογήτου ἀρνήσεως τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὀργάνου νὰ παράσχη τὴν ἐγκρίσιν μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, κατὰ τὰ ἀλλαγὰς ἐκτιθέμενα ¹⁴⁴. Οὕτω ὁ μέτοχος ἔχει διττὴν εὐκαιρίαν προστασίας τοῦ δικαιώματός του ἐπὶ τὴν μεταβίβασιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν καὶ λειτουργίαν τῆς ρήτηρας περὶ δεσμεύσεως.

8. Κατὰχρησις δικαιώματος ὑφίσταται ἐν προκειμένῳ, ὅταν οἱ μέτοχοι τῆς πλειοψηφίας λαμβάνουν τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν περὶ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν, ἵνα ἐν τῇ πρaxyματικότητι δι' αὐτῆς ἐπιδιώξουν τὴν ἱκανοποίησιν προσωπικῶν συμφερόντων ἢ τὴν διασφάλισιν προσωπικῶν προνομίων, χωρὶς ἢ ἀποφάσις αὐτὴ νὰ δικαιολογῆται ἐξ ἀντικειμένου ἐκ τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος ¹⁴⁵. Δικαιολογεῖται δὲ αὕτη ἐκ τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος, ὅταν ἡ ἐκ τῶν

143. Πρβλ. Ν. Ρόκxν, Τὰ ὄρια, ἐξ σ. 213, Schlupe, ἐξ σ. 130, καθ' ἑν. «Eine Beeinträchtigung von Aktionärrechten ist grundsätzlich nur dann rechtsmissbräuchlich, wenn die Aktionäre geschädigt werden, ohne dass die Verfolgung des Gesellschaftszwecks eine solche Schädigung erheischt», Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 113, Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 63 ἐπ., A. Wieland, Die Umwandlung der Aktien durch die AG im Konflikte mit wohlervorbenen Rechten des Aktionärs, ἐν SchwAG, 25 (1953), σ. 165 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 178, G. Schucany, Ist eine nachträgliche Vinkulierung von Aktien möglich?, ἐν SchwAG, 25 (1953), σ. 77 ἐπ., ἰδίᾳ 78, Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 739, ὅστις ἀντικρούων τὴν παλαιὰν γαλλικὴν ἀποψίν, καθ' ἣν ὁ κομιστὴς δεσμευμένων μετοχῶν καθίσταται «prisonnier de son titre», παρατηρεῖ ὅτι δὲν ὑπάρχει φυλακὴ, ὅπου ὁ φυλακισμένος ἔχει τὸν τρόπον νὰ ἀνελίξη τὴν θύραν τῆς δικαστικῆς προστασίας, ὅταν ἡ ἀπόρριψις τῆς αἰτήσεως πρὸς παροχὴν τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως ὀφείλῃται εἰς κατάχρησιν ἐξουσίας ἢ κακὴν πίστιν. Πρβλ. Brachvogel, Aktiengesellschaft und Gesellschaftsgruppe im französischen Recht, Stuttgart, 1971, σ. 53 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 66.

144. Πρβλ. Gatti, Introduzione, ἐξ σ. 362, Ferri, Manuale, ἐξ σ. 246-247.

145. Bl. Weiss, Die nicht entziehbaren Rechte, ἐξ σ. 513 ἐπ., Egger, Schranken der Majoritätsherrschaft im Aktienrecht, ἐν ZSR, NF 45, σ. 1 ἐπ. ἰδίᾳ σ. 39 ἐπ., Siegwart, ἐξ ἀρθρ. 646 Ν. 18 ἐπ., σ. 50 ἐπ., Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 114, Baur, Der Gegensatz zwischen, ἐξ σ. 15 ἐπ., Ferri, Poteri della maggioranza e diritto di socio, ἐν BBTC, 1952, II, σ. 160 ἐπ., Ascarelli, Interesse sociale e ininteresse comune nel voto, ἐν Riv. trim. dir. proc. civ., 1951, σ. 1145 ἐπ., τὸν Αὐτόν, L' ininteresse sociale dell' art. 2441 cod. civ. La teoria dei diritti individuali e il sistema di vizi dei deliberazioni assembleari, ἐν Riv. soc. 1 (1956), σ. 93 ἐπ., Asquini, Limiti dei diritti dell' azionista in relazione del art. 163 cod. comm., ἐν

υστέρων (ἤτοι εἰς φάσιν μεταγενεστέραν τῆς συστάσεως τῆς εταιρίας) δέσμευσις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἔχει μεγαλυτέραν σημασίαν διὰ τὴν εταιρίαν, πρὸς προστασίαν τοῦ συμφέροντός της, παρὰ διὰ τὸν κατ' ἰδίαν μέτοχον ὁ περιορισμὸς τοῦ δικαιώματος μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν του ¹⁴⁶.

9. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω σαφῶς προκύπτει, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ μετόχου ἐπὶ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν δύναται ἐγκύρως νὰ περιορισθῇ ἐκ τῶν υστέρων διὰ τῆς θεσπίσεως τῆς ρήτηρας ἐν τῷ καταστατικῷ, διὰ τροποποιήσεως αὐτοῦ, πραγματοποιουμένης δι' ὑὑξημένης ἀπαρτίας καὶ πλειοψηφίας, κατ' ἐφαρμογὴν τῶν ἄρθρων 29 παρ. 3 καὶ 31 παρ. 2 τοῦ νόμου 2190/1920. Ὁ περιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἐπιβληθῇ μόνον, ὅταν τὸ ἐταιρικὸν συμφέρον δικαιολογῇ αὐτὸν ἀντικειμενικῶς, ὅπερ ἐλέγχεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Οὕτω τὸ ἐν λόγῳ δικαίωμα τοῦ μετόχου καθίσταται σχετικόν, ὡς ὑποχωροῦν πρὸ τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος, πᾶν ὅπερ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν σύγχρονον ἐπιστημονικὴν τάσιν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν ¹⁴⁷.

XI. Κατάργησις ρήτηρας δεσμεύσεως.

1. Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν κατάργησιν τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, παρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα. Διὰ τοὺς δεχομένους τὴν ἄποψιν, ὅτι διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ταύτης ἀπαιτεῖται ἀπόφασις τῆς καταστατικῆς συνελεύσεως, εἶναι συνεπὲς ὅπως δέχωνται ὅτι διὰ τὴν κατάργησιν της ἀρκεῖ ὡσαύτως ὑὑξημένη πλειοψηφία. Τὴν αὐτὴν, ἐν τούτοις, γνώμην ὑποστηρίζουν, κατὰ κανόνα, καὶ οἱ ἀπαιτοῦντες συναίνεσιν πάντων τῶν μετόχων διὰ τὴν καθιέρωσιν τῆς ρήτηρας ¹⁴⁸. καθ' ὅσον, ἡ

Riv. dir. comm., 1940, II, σ. 1 ἐπ., τὸν Αὐτόν, I battelli del Reno, ἐν Riv. soc., σ. 619 ἐπ. Πρβλ. G a t t i, Introduzione, ἐξ σ. 366, C a m p i n o, La disciplina del conflitto di interessi del socio, ἐν Riv. dir. comm., 1969, I, σ. 371 ἐπ.

146. Πρβλ. G a t t i, Introduzione, ἐξ σ. 366.

147. Οὕτω T h o m a, Die Umwandlung, ἐξ σ. 65: «Sachlich gerechtfertigt ist danach die nachträgliche Vinkulierung, wenn sie für die Gesellschaft mehr Wert hat, als für die einzelnen Aktionäre die Beibehaltung der freien Übertragbarkeit», A. W i e l a n d, Die Umwandlung, ἐξ σ. 176. Πρβλ. S c h l u e p, ἐξ σ. 128, W e i s s, Das Recht, ἐξ σ. 59 ἐπ., P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 114, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ, Vorbemerkungen zu Art. 638-687, N. 13 ἐπ., B a u r, Der Gegensatz, ἐξ σ. 8 ἐπ., W i e d e m a n n, Die nachträgliche, ἐξ σ. 284, A s q u i n i, Sui limiti, ἐξ σ. 734, καθ' ὅν: «Il dogma della spersonalizzazione della società per azioni non è un dogma assoluto e deve cedere alla necessità di adottare, con la codizione del «gradimento», idonei strumenti di autodifesa della società», C h a m p a u d, Le pouvoir de concentration de la société par actions, Renne, 1962, σ. 51 ἐπ.

148. B l. T h o m a, Die Umwandlung, ἐξ σ. 65, A. W i e l a n d, Die Umwandlung, ἐξ σ. 175, P a v o n e L a R o s s a, In tema di clausola, ἐξ σ. 1111 σημ. 31, B i g i a v i, La circolazione, ἐξ σ. 249 ἐπ., F r. F e r r a r a, Gli imprenditori, ἐξ σ. 383, σημ. 68, G a t t i, Introduzione, ἐξ σ. 346 σημ. 11, K e l n e r, Die

έταιρία έχει μεγαλύτερον συμφέρον διά τήν κατάργησιν αὐτῆς, ἀπ' ὅ.τι οἱ κατ' ἰδίαν μέτοχοι διά τήν διατήρησιν τῆς, ἀφοῦ ἡ ἐφαρμογή τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τήν μερικὴν προσβολήν τῶν συμφερόντων αὐτῶν χάριν τῆς ἐταιρίας. Διὰ τῆς καταργήσεως τῆς ρήτρας, ἀναβιοῦ τὸ δικαίωμα τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ἐν τῇ ἀρχικῇ του πληρότητι καὶ οἱ μέτοχοι δὲν δύνανται νὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα ἢ συμφέρον ἐπὶ τήν διατήρησιν τῆς δεσμεύσεως ¹⁴⁹.

2. Ὡς ἡ δέσμευσις δύναται νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ μέρους μόνον τῶν μετοχῶν τῆς ἐταιρίας, οὕτω καὶ ἡ ἄρσις αὐτῆς εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφασισθῇ διὰ τμήμα μόνον αὐτῶν, ἐὰν τοῦτο δικαιολογῆται ἐκ τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος. Ἡ ἄρσις τῆς δεσμεύσεως εἶναι δυνατόν εἴτε νὰ ἐπέρχεται αὐτοδικαίως, διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου, δι' ὃν αὕτη καθιερώθη διὰ τῆς διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ, εἴτε νὰ προβλέπηται καθ' ἕτερον τρόπον ἐν αὐτῷ. Ἐπίσης, αὕτη εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέρχεται διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως περὶ μειώσεως τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου

3. Βάσει τῶν ἤδη ἀναπτυχθέντων ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει ¹⁵⁰ καὶ τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ἡ καθιέρωσις τῆς δεσμεύσεως δὲν καθιστᾷ προνομιοῦχος τὰς μὴ δεσμευμένας μετοχάς, ἀλλ' ἀπλῶς δημιουργεῖ ἐτέραν κατηγορίαν μετοχῶν. Συνεπῶς, διὰ τήν ἄρσιν τῆς δεσμεύσεως δὲν ἀπαιτεῖται προηγουμένη ἀπόφασις τῆς εἰδικῆς συνελεύσεως τῶν κομιστῶν μὴ δεσμευμένων μετοχῶν, ὡς διὰ τὰς προνομιοῦχος μετοχάς, κατὰ τήν παρ. 5 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ κωδικοποιημένου νόμου 2190/1920 ¹⁵¹.

Sonderrechte der Aktionäre nach dem Aktiengesetz von 31 Jannar, 1937, Göttingen, 1939, σ. 40.

149. Βλ. Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 10, σ. 255, Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5β, σ. 195, Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 6, σ. 517, Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 44, καθ' ὃν ὁ μέτοχος οὐδὲν δικαίωμα δύναται νὰ ἔχῃ ἐπὶ τήν διατήρησιν τῆς δεσμεύσεως, πρὸς παράτασιν οὕτω τοῦ προσωπικοῦ δεσμοῦ ἐν τῇ ἀνωλύμῳ ἐταιρίᾳ. Ἐὰν οὗτος θέλῃ τὴν τσικιτὴν μορφήν ἐταιρικῆς συνεργασίας, κατὰ τρόπον μόνιμον, δέον νὰ προσφύγῃ εἰς τοὺς τύπους τῶν προσωπικῶν ἐταιριῶν. Πρβλ. Schulthess, ἐξ σ. 96 ἐπ., Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 169α, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 115, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν BBTC, 1953, σ. 321. Ἀντιθέτως ὁ Hahnloser, ἐξ σ. 162, δέχεται τὴν ὑπαρξίν κεκτημένου δικαιώματος τοῦ μετόχου ἐπὶ τήν διατήρησιν τῆς δεσμεύσεως, ὡς καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 169α μνημονεύμενος Gaegner, Reichgerichtspraxis, IV, σ. 24. Ὁμοίως ἀντίθετος ὁ Graziani, Diritto delle società, ἐξ σ. 262-263.

150. Βλ. ἀνωτ. σ. 421 ἐπ.

151. Ἄλλως Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 321. Βλ. ἐπὶ τοῦ θέματος Παπαπαναγιώτου, Περὶ τῶν ἰδιαιτέρων συνελεύσεων, ἐξ σ. 187 ἐπ. Πρβλ. Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 57 σημ. 409.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΡΙΣΕΩΣ

I. Γενικαί παρατηρήσεις.

Συμφώνως πρὸς τὴν ἐρμηνευομένην διάταξιν τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ἡ ἔννοια τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν συνίσταται, ὡς ἐλέχθη, εἰς τὸ ὅτι ἡ μεταβίβασις αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐταιρίας. Ἡ ἔγκρισις αὕτη παρέχεται ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἢ τῆς γενικῆς συνελεύσεως, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ὀριζόμενα. Οὕτω, παρέχεται ἡ εὐχέρεια ρυθμίσεως διὰ τοῦ καταστατικοῦ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ τύπου παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως. Θέμα γεννᾶται, ἐὰν ὑφίσταται τιαυτῇ εὐχέρεια καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰ διὰ τὴν παροχὴν ταύτης ἀρμόδια ἐταιρικὰ ὄργανα ¹.

II. Παροχὴ ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου.

1. Ἡ ἐν λόγῳ ὑπὸ τοῦ νόμου ρητῶς ἀναγνωριζομένη εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἀρμοδιότης τελεῖ ἐν συνεπείᾳ πρὸς τὴν παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 22 τοῦ νόμου 2190/1920, καθ' ἣν τὸ ὄργανον τοῦτο εἶναι ἀρμόδιον νὰ ἀποφασίσῃ διὰ πᾶσαν προᾶξιν, ἀφορῶσαν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐταιρίας, εἰς τὴν διαχειρίσιν τῆς περιουσίας αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ἐπιδίωξιν τοῦ ἐταιρικοῦ σκοποῦ ². Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, ὡς συνεχὲς ἐταιρικὸν ὄργανον, ὑπέχει τὴν

1. Ἡ ἀντίστοιχος διάταξις τῆς § 61 Abs. 3 AktG 1937 διευκρινεῖ οὕτω : «Die Zustimmung gibt der Vorstand, wenn die Satzung nichts anderes bestimmt», παρέχουσα τοιοῦτοτρόπως τὴν δυνατότητα εἰς τὸ καταστατικὸν ὅπως ρυθμίξῃ τὸ θέμα ἄλλως. Ὑπὸ τοῦ ἰσχύοντος σήμερον AktG (1965, §68 Abs.2) ὀρίζεται εὐθέως ὡς ἀρμόδιον τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, δύναται ὅμως τὸ καταστατικὸν νὰ καθορίζῃ, ὅτι περὶ τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ἀποφασίζει τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον ἢ ἡ γενικὴ συνέλευσις. Τὸ ἄρθρον 686 OR δὲν καθορίζει ἐταιρικὸν ὄργανον, ὡς ἀρμόδιον διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως. Ὁμοίως καὶ τὸ ἄρθρον 2355 παρ. 3 cod. civ. Ὡς πρὸς τὸ ἀρμόδιον ὄργανον διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως μεταβιβάσεως ἐταιρικῶν μεριδίων εἰς τὰς ἐταιρίας περιωρισμένης εὐθύνῃς βλ. Zimmermann, Genehmigung des Geschäftsführers zur Abtretung von GmbH-Geschäftsanteilen, ἐν BB, 1966, σ. 1171 ἐπ.

2. Οὕτω, ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ, ἐνθα δὲν ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου ρητῶς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ὡς ἀρμόδιον ὄργανον, ἀναγνωρίζεται αὐτῷ ἡ ἐν λόγῳ ἀρμοδιότης παρο-

εϋθύνην τῆς καθημερινῆς καὶ τακτικῆς ἐκπροσωπήσεως τῆς ἐταιρίας καὶ διαχειρίσεως τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων, ὡς τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ ἐκάστοτε συμφέρον τῆς ἐταιρίας κάλλιστα δύναται καὶ ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ καὶ ταχύτερον λαμβάνει τὰς ἀποφάσεις του. Συνεπῶς, εἶναι τὸ κατ' ἀρχὴν ἐνδεδειγμένον ὄργανον πρὸς παροχὴν τῆς ἐν λόγῳ ἐγκρίσεως.³

2. Αἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις ἔχουν καὶ συγκεκριμένην πρακτικὴν ἀξίαν, εἰς ἣν περιπτώσιν ἐκ παραλείψεως δὲν ὠρίσθη ἐν τῷ καταστατικῷ, ὡς σχετικῶς ἀρμόδιον ὄργανον, οὔτε τὸ διοικητικὸν συμβούλιον οὔτε ἡ γενικὴ συνέλευσις, ὅτε ἀνακύπτει τὸ θέμα ποῖον ὄργανον ἐκ τῶν δύο εἶναι ἀρμόδιον ἢ ἂν ἀμφοτέρωθεν κέκτῃται τὴν ἀρμοδιότητα παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, ὡς ἐν τῷ νόμῳ κατανομαζόμενα. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ἡ σύμπραξις ἀμφοτέρων τῶν ἐν λόγῳ ὀργάνων, πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, δέον νὰ ἀποκλεισθῇ. Διότι, συνεπεία τῆς διαζευκτικῆς διατυπώσεως τοῦ νόμου («τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἢ ἡ γενικὴ συνέλευσις»), δὲν εἶναι, ὡς νομίζομεν, νόμῳ ἐφικτὴ αὕτη^{3α}. Ἐξ ἐτέρου, ἡ γενικὴ συνέλευσις, κατ' ἄρθρον 33 τοῦ νόμου 2190/1920, «δικαιούται» ἀπλῶς νὰ

χῆς τῆς ἐγκρίσεως, βάσει τῶν γενικῶν διατάξεων περὶ κατανομῆς ἀρμοδιοτήτων ἐν τῇ ἀνω- νόμῳ ἐταιρίᾳ, ἐφ' ὅσον τὸ καταστατικὸν δὲν ὀρίζει ἄλλως (ἄρθρ. 721 παρ. 2 OR, 2345 καὶ 2543 cod. civ.). Βλ. Eweler, Die Zuständigkeit des Vorstandes, des Aufsichtsrates und der Generalversammlung einer Aktiengesellschaft, Erlangen, 1927, σ. 31, Goldschmidt, Les pouvoirs respectifs des administrateurs et des assemblées dans les sociétés par actions, (Rapport), ἐν Rev. int. dr. comp., 1957 σ. 266, Flechtheim, ἔξ § 222 Anm. 5, σ. 170α, καθ' ὅν κατὰ βάσιν ἡ ἀρμοδιότης ἀνήκει εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, ὡς ἔχον τὴν ἀρμοδιότητα ἐκπροσωπήσεως τῆς ἐταιρίας (RG, ἐν JW, 1931, σ. 2097), Stachel, Der erbrechtliche, ἔξ σ. 13-14, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἔξ ἀρθρ. 686 N. 40, σ. 318, Pestalozzi-Henggeler, ἔξ σ. 109, Asquini, Sui limiti, ἔξ σ. 741, Rusconi, Clausola, ἔξ σ. 147-148, ὅστις μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ἐπὶ 248 καταστατικῶν, εἰς τὰ 127, ἦτοι κατὰ ποσοστὸν 51,2 %, ὠρίζετο ὡς ἀρμόδιον τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, ἐνῶ εἰς 112, ἦτοι κατὰ ποσοστὸν 45,5 %, ὠρίζετο ὡς ἀρμόδια ἡ γενικὴ συνέλευσις. Μόνον εἰς 9 περιπτώσεις, ἦτοι κατὰ ποσοστὸν 3,39 %, παρείχετο ἡ ἀρμοδιότης εἰς τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον, ἀλλὰ πάντοτε ὁμοῦ μετὰ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου.

3. Πρβλ. Barz-Bronner-Klug κ.λ.π., ἔξ § 68 Anm. 8, σ. 517-518, Stachel, Der erbrechtliche, ἔξ σ. 14, Asquini, Sui limiti, ἔξ σ. 741. Βλ. γενικώτερον, Stachelin, Gedanken zur Organisation der Aktiengesellschaft, ἐν Festgab für Rück, Basel, 1952, σ. 249, C. Fischer, Rechtsschein und Wirklichkeit im Aktienrecht, ἐν Arch. f. civ. Praxis, 154 (1955), σ. 85 ἐπ., ἰδὲ σ. 94 ἐπ., Mohr, Die Abgrenzung, ἔξ σ. 14 ἐπ., Scorza, Gli amministratori di società per azioni di fronte alle delibere invalide dell' assemblea, ἐν Riv. soc. 8 (1963), σ. 510 ἐπ., ἰδὲ σ. 531-532, Cordoni, Vers l' assouplissement d' une vieux dogme, ἐν Journ. Soc. 1957, σ. 5 ἐπ., Jaffret, Les pouvoirs respectifs des administrateurs et des assemblées dans les sociétés par actions (Rapport), ἐν Rev. inter. pr. comp. 1957, σ. 269 ἐπ.

3α. Lutter, ἔξ § 68 Anm. 26, σ. 532: «Dies gilt jedoch nur alternati-, nicht kumulativ». Κατὰ τὸν Nefflin, Mittel und Möglichkeiten, ἔξ σ. 24, εἶναι θέμα ἐρμηνείας, ὅταν τὸ καταστατικὸν δὲν ὀρίζει τὸ πρὸς ἐγκρίσιν ἀρμόδιον ὄργανον.

ἀποφασίζη περί πάσης εταιρικής υποθέσεως καὶ δὲν ὑποχρεοῦται ⁴. Ἀπομένει, ὅθεν, μόνη ἡ ἀρμοδιότης τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, λόγω τῆς γενικῆς ἀρμοδιότητος, ἣν κέκτηται τοῦτο ἐν τῇ «ἐν γένει ἐπιδιώξει τοῦ σκοποῦ τῆς εταιρίας» (παρ. 1 ἄρθρου 29 νόμου 2190/1920) καὶ τῆς υποχρεώσεως, τὴν ὁποῖαν ὑπέχει διὰ τὴν διεκπεραίωσιν τῶν υποθέσεων διοικήσεως τῆς εταιρίας καὶ διαχειρίσεως αὐτῆς, καλυπτομένης ἀπὸ εὐθύνην (ἄρθρον 22α νόμου 2190/1920) ⁵.

3. Ὑπὸ τινων ἡμφισβητήθη ἡ καταλληλότης τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, λόγω τοῦ ὅτι τὸ ὄργανον τοῦτο δύναται διὰ ταύτης νὰ ἐπιδιώξῃ εὐχερῶς ἴδια συμφέροντα, κατὰ τρόπον δυσχερῶς ἐλεγχόμενον δικαστικῶς. Ὡς ὅταν ἐπιδιώκῃ διὰ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν καὶ τῆς μὴ ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν νὰ παγιώσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέσιν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, διὰ τῆς διασφαλίσεως σταθεραῆς καὶ ἐλεγχομένης πλειοψηφίας, κατὰ τὰ ἀλλαχοῦ ἐκτεθέντα ⁶.

4. Περί τῆς κατανομῆς ἀρμοδιοτήτων μεταξὺ γενικῆς συνελεύσεως καὶ διοικητικοῦ συμβουλίου, βλ. M o h r, Die Abgrenzung der Befugnisse, ἐξ σ. 1 ἐπ., 10 ἐπ., S t e i n e r, Die Scheidung der Befugnisse der Generalversammlung und des Verwaltungsrates, ἐν SchwAG, 7, σ. 2 ἐπ., E. S c h u c a n y, Die Abgrenzung der Befugnisse der Aktiengesellschaft, ἐν SchwAG, 26, σ. 105 ἐπ., W o l p e r s, Die Verwaltungsorgane der Aktiengesellschaft, Aarau, 1917, σ. 16 ἐπ., M o d e l, Ermächtigungen der Verwaltungsorgane der Aktiengesellschaft seitens der Generalversammlung, 1931, σ. 35 ἐπ., H o f m a n n, Wandlungen und Tendenzen in der Rechtsstellung und Zusammensetzung der Verwaltung privater Aktiengesellschaften, Zürich-St. Gallen, 1954, σ. 29.

5. Οὕτω καὶ οἱ B a r z-B r ö n n e-K l u g κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 8, σ. 518, ἀναγνωρίζουν, ἐν σχέσει πρὸς τὸν γερμανικὸν νόμον, ἀρμοδιότητα εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, ἐν μὴ μνηία τοῦ ἀρμοδίου ὁργάνου ἐν τῷ καταστατικῷ, λόγω τοῦ ὅτι τὸ ὄργανον τοῦτο καθορίζεται ὡς ἀρμόδιον εὐθέως ἐν τῷ νόμῳ. Πρβλ. S c o r z a, Gli amministratori, ἐξ σ. 510 ἐπ.

6. Βλ. τὴν ἐκτεταμένην ὀξεῖαν κριτικὴν τῆς ἐν λόγω ἀρμοδιότητος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ὑπὸ M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 495-497, Ἐφ. Παρισίων 24.11.1954, ἐν Rec. Dalloz-Sirey, 1955, σ. 236 καὶ τὰς σχετικὰς παρατηρήσεις R i p e r t, αὐτόθι, καὶ C o r d o n n i e r, Remarques, ἐξ σ. 200-201. Πρβλ. Ν. Ρόκx, Τὰ ὄρια, ἐξ σ. 213, C o r d o n n i e r, Validité de la clause des statuts d' une société anonyme restreignant la cessibilité des actions même entre actionnaires, ἐν Journ. soc., 1957, σ. 133 ἐπ. Εἶναι ἄξιον σημειώσεως, ὅτι καὶ ἡ ἐκθεσις, ἡ συνοδεύουσα τὸ σχέδιον ἀναθεωρήσεως τοῦ περὶ ἐμπορικῶν εταιριῶν δικαίου ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἄρθρον 6 αὐτοῦ, ὅπερ προβλέπει τὸ ἐπιτρεπτὸν τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ἐν σχέσει μόνον πρὸς τὰς εταιρίας, τὰς ἀσκούσας ἀσφαλιστικὰς καὶ τραπεζικὰς δραστηριότητας (ἐνῷ διὰ τὰς λοιπὰς προβλέπεται ἀπαγόρευσις τῆς ρήτηρας: «l' alienazione delle azioni non può essere subordinata al gradimento degli organi della società»), διαλαμβάνει ὅτι: «Le clausole di gradimento tendono, in sostanza, ad attribuire una posizione di inamovibilità e di mancanza di controllo, a favore di coloro che stanno al comando della società, senza che a priori si possa dare un giudizio sulla maggiore indoneità di costoro a guidare la società». Βλ. M e s s i n e o, Epilogo sulla clausola di gradimento,

Ειδικώτερον, πέραν τῆς σημειωθείσης ἤδη παρατηρήσεως, ὅτι ἡ παροχή τῆς ἀρμοδιότητος ἐγκρίσεως εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἀνατρέπει τὴν μεταξὺ τῶν ὀργάνων τῆς ἐταιρίας ἐσωτερικὴν ἱεραρχίαν ⁷, ὑπεστηρίχθη ἐμφαντικῶς καὶ ὅτι ἡ ρήτρα ἐγκρίσεως ὑποκρύπτει, ὑπὸ τὴν φαινομενικὴν προστασίαν τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος, τὴν προστασίαν τῶν μελῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, σχετικῶς πρὸς τὴν ἐπιδιώξιν τῶν διατηρήσεως τῆς ἐξουσίας. Ὅτοι ἡ ρήτρα αὕτη ἐξυπηρετεῖ τὸ συμφέρον τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἀντὶ τῆς ἐταιρίας, πρᾶγμα ὅπερ καθιστᾷ ταύτην ὑποπτον ⁸. Διὰ τοῦτο, ἡ ἀρνησις τῆς ἐγκρίσεως τῶν μεταβιβάσεων δεσμευμένων μετοχῶν δέον νὰ αἰτιολογῇται καὶ νὰ ὑπόκειται εἰς δικαστικὸν ἔλεγχον.

Ὑποστηρίζεται, περαιτέρω, ὅτι τοιαῦται παρεκτροπαί, ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως, συνιστοῦν ἐν φαινόμενον ἐτι σοβαρὸν, ὅπερ δύναται νὰ ἀποκληθῇ «καταστατικὴ κατάχρησις» (abuso statutario). Τοῦτο, ὅχι μόνον ἐμποδίζει τὸν μέτοχον νὰ παύσῃ νὰ εἶναι τοιοῦτος καὶ τὸν τρίτον νὰ καταστῇ μέτοχος, ἀλλὰ καὶ καταργεῖ τὴν δυνατότητα τῆς ἀνανεώσεως τῆς συνθέσεως τῆς συμμετοχῆς τῶν μετόχων εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν καὶ τὴν ἐναλλαγὴν αὐτῶν εἰς τὴν διοίκησιν, ἥτις εἶναι συνεπὴς πρὸς τὸ νομικὸν καθεστὼς τῆς ἐταιρίας ταύτης καὶ καθιστᾷ ἀναπροσαρμόσιμον τὴν βούλησιν τῆς πλειοψηφίας ἐν αὐτῇ ⁹.

4. Ἡ ἀποψις αὕτη ἀσφαλῶς εἶναι μονόπλευρος. Παραβλέπει, ὅτι καὶ αἱ ἀποφάσεις τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου προσβάλλονται δικαστικῶς ὡς καταχραστικαί, ὡς καὶ αἱ ἀποφάσεις τῆς γενικῆς συνελεύσεως, ὡς εὐρέως ὑπο-

ἐν Nuovi studi di diritto delle società, Milano, 1966, σ. 139 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 159. Πρβλ. παρατηρήσεις τοῦ D a z z o, Considerazioni sull' art. 6 del progetto di riforma, ἐν La riforma delle società di capitali in Italia, II, 1968, σ. 603 ἐπ., ὡς καὶ M e s s i n e o, La «clausola di gradimento», secondo il disegno di legge 15 luglio 1965, e l' incostituzionalità dell' art. 2355 cod. civ., ἐν La riforma, ἐξ σ. 965 ἐπ.

7. Βλ. ἀνωτ. σ. 425. Κατὰ τὴν ἀποψιν ταύτην, ἡ γενικὴ συνέλευσις, ἀπὸ ὀργάνου συνιστῶν τὴν κορυφὴν τῆς ἱεραρχίας ἐν τῇ ἀνώνυμῃ ἐταιρίᾳ, μὲ εὐρείας ἀρμοδιότητος καὶ μὲ τὴν ἐξουσίαν ἐκλογῆς καὶ ἀνακλησεως τῶν μελῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ὡς καὶ ἐν πολλαῖς τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ περιεχομένου τῆς πρὸς αὐτὰ παρεχομένης ἐντολῆς, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ρήτρας δεσμεύσεως καθίσταται ὑποδιεστέρα τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου. διότι τοῦτο, διὰ τοῦ *velo*, κατὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ἐλέγχει τὴν σύνθεσιν τῆς γενικῆς συνελεύσεως καὶ ἐπιτυγχάνει, οὕτω, τὴν διατήρησιν τῆς ἐξουσίας: «que par ce moyen détourné, le conseil d' administration, organe de gestion, devient organe de contrôle de l' assemblée générale, ce qui consacrerait un véritable détournement de pouvoirs». (Ἐφετεῖον Παρισίων, 24.11.1955, ἐξ). Βλ. γενικώτερον, περὶ τοῦ τρόπου διασφαλίσεως τῆς ἐξουσίας ἐν τῇ ἀνώνυμῃ ἐταιρίᾳ, T a m b o i s e, Des moyens juridiques pour assurer la stabilité du contrôle dans les sociétés par actions, Lille, 1929, ἰδίᾳ σ. 24 ἐπ., B o s v i e u x, De la validité de clauses tendant à harmoniser les rapports entre groupes d' actionnaires, ἐν Journ. soc., 1963, σ. 65.

8. Βλ. M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 496.

9. Βλ. M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 496.

στηρίζεται¹⁰. Ἀνεξαρτήτως αὐτοῦ, ναὶ μὲν ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως καὶ ἡ ἐγγραφή τοῦ νέου μετόχου εἰς τὸ βιβλίον αὐτῶν δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ προκειμένου περὶ δεσμευμένων μετοχῶν¹¹, πλὴν ἡ μὴ δεδικαιολογημένη ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως συνεπάγεται προσωπικὴν εὐθύνην τῶν μελῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου¹², δι' ἀγωγῆς τοῦ μετόχου κατὰ τῆς ἐταιρίας, ἣν δὲν ὑπέχουν οἱ καταχρηστικῶς ὑπὲρ τῆς ἀπορρίψεως τῆς ἐγκρίσεως ψηφίζοντες μέτοχοι ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει^{12α}.

5. Οὕτω, ἐν περιπτώσει καταχρηστικῆς ἀρνήσεως τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν, ὁ μεταβιβάσας μέτοχος δύναται νὰ ζητήσῃ δικαστικῶς τὴν ἀκύρωσιν τῆς μὴ νομίμου ἀποφάσεως, τὴν χορήγησιν τῆς ἐγκρίσεως καὶ τὴν ἀνόρθωσιν πάσης τυχόν προσγενομένης αὐτῷ ζημίας¹³. Συνεπῶς, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, τὸ

10. Bl. Cordonnier, Remarques, ἐξ σ. 200-201, Jagmetti, Die Nichtigkeit von Massnahmen der Verwaltung in der Aktiengesellschaft, Winterthur, 1958, ἰδίᾳ σ. 63 ἐπ. καὶ 114 ἐπ., Koehler, Die Anfechtbarkeit von Beschlüssen der Verwaltung in der Aktiengesellschaft, Bern, 1933, σ. 83 ἐπ., Stebler, Die Anfechtbarkeit von Beschlüssen des Verwaltungsrates der Aktiengesellschaft, Fryburg, 1944, σ. 33, 49, Siegwart, Die Anfechtung von Beschlüssen der Verwaltung einer Aktiengesellschaft, ἐν SJZ, 39, σ. 421 ἐπ., Wehrli, Die fehlerhafte Verwaltungsbeschluss einer Aktiengesellschaft, ἐν SJZ, 40, σ. 100 ἐπ., Weiss, Das Recht, ἐξ σ. 82 ἐπ., Salanitto, L'invalidità delle deliberazioni del consiglio di amministrazione di società per azioni, Milano, 1965, ἰδίᾳ σ. 53 ἐπ.

11. Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 207-208, καθ' ὃν ἡ διαφορὰ μεταξύ δεσμευμένων καὶ μὴ μετοχῶν συνίσταται εἰς τὸ ὅτι, εἰς τὰς πρῶτας ἡ ἐγγραφὴ πραγματοποιεῖται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐταιρικοῦ ὄργανου, ἐνῶ ἐπὶ τῶν δευτέρων ἡ ἐγγραφὴ εἶναι ὑποχρεωτικὴ, ἐφ' ὅσον συντρέχουν τὰ νομιμοποιούντα τὸν ἀγοραστὴν στοιχεῖα. Πρβλ. Winkler, Das Aktienbuch, Bern, 1940, σ. 30. Lutte, ἐξ § 68 Anm. 37, σ. 535.

12. Bl. Kaeslin, Die Aktiengesellschaft und die Verantwortlichkeit der Verwaltung nach revidiertem Obligationenrecht, Bern, 1941, ἰδίᾳ σ. 18 ἐπ., Sen, Die Verantwortlichkeit der Organe einer Aktiengesellschaft und einer Kommanditaktiengesellschaft gegenüber der Gesellschaft, den Aktionären und Gläubigern, Basel, 1947, σ. 50 ἐπ., Erick, Der unmittelbare und der mittelbare Schaden im Verantwortlichkeitsrecht der Aktiengesellschaft, Zürich, 1953, ἰδίᾳ σ. 23 ἐπ., Jagmetti, ἐξ σ. 116 ἐπ. Losenhausen, Die rechtliche Stellung des Aktionärs, unter besonderer Berücksichtigung seines Klagerechts gegen Vorstnd und Aufsichtsrat, Borna-Leipzig, 1907, σ. 98 ἐπ.

12α. Bl. εἰδικῶς Greco, Atti invalidi degli amministratori e legittimazione ad agire nei rapporti sociali interni, ἐν Riv. soc., 8 (1963), σ. 792 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 795-796, Siegwart, Die Anfechtung, ἐξ σ. 422 ἐπ. καὶ γενικώτερον Minervini, Per un' accentuazione della responsabilità degli amministratori di società per azioni, ἐν studi giur. per Casa editr. Jovene, Napoli, (ξ. ἡμ.), σ. 321 ἐπ., Simon, Die Bilanzen der Aktiengesellschaft auf Aktie, Berlin 1898, σ. 58: «Denn Vorstand und Aufsichtsrat sind die einzigen, welche rechtlich und moralisch verantwortlich sind».

13. Οὕτω οἱ Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 9, σ. 518, καθ'

πρόβλημα τῆς, συμφώνως πρὸς τὸν ἐκ τοῦ νόμου προορισμὸν τῆς, ἐφαρμογῆς τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως συνίσταται εἰς τὸν προσήκοντα δικαστικὸν ἔλεγχον τῆς ἀσκουμένης ἀρμοδιότητος παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, ὡς συμβαίνει μὲ τὴν ἄσκησιν πάσης ἐξουσίας ἢ ἀρμοδιότητος καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποδοκιμάζεται ἐκ τῶν προτέρων ὁλόκληρος ὁ θεσμός, ἔνεκα τῶν πιθανῶν καὶ κατ' ἐξαίρεσιν — ἄλλωστε ἐλεγχομένων — παρεκτροπῶν ¹⁴.

III. 'Υπέρβασις ἀρμοδιότητος ἐν παροχῇ ἐγκρίσεως.

1. "Ἐν ἑτερον πρὸς ἀντιμετώπισιν θέμα εἶναι τὸ ἐξῆς: εἰς ἣν περίπτωσιν ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ἢ γενικῇ συνέλευσις ὡς ἀρμόδιον ἑταιρικὸν ὄργανον πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, δύναται τὸ διοικητικὸν συμβούλιον νὰ παράσχη ταύτην κατὰ τρόπον δεσμεύοντα τὴν ἑταιρίαν, ὡς ἔχον ἐκ τοῦ νόμου τὴν ἀρμοδιότητα ἀντιπροσωπεύσεως αὐτῆς, ὑποκαθιστῶν οὕτω τὴν γενικὴν συνέλευσιν ἢ καὶ κατὰ παρέκκλισιν ἀκόμη τῆς ὑπὸ ταύτης ληφθείσης σχετικῶς ἀποφάσεως;

2. Τὸ πρόβλημα τοῦτο συνδέεται στενῶς μὲ τὸ εὐρύτερον τοιοῦτον, τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν ὁρίων τῶν ἀρμοδιότητων καὶ ἐξουσιῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ τῶν συνεπειῶν τῆς ὑπερβάσεως τούτων ¹⁵. Ὡς εἰκόσ, ἡ διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἀπονομή τῆς ἀρμοδιότητος παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν δὲν συνιστᾷ περιορισμὸν τῆς ἐξουσίας τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἐπιβαλλόμενον δι' ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως. Συνεπῶς, δὲν ἐφαρμόζεται ἐν προκειμένῳ ἡ παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 22 τοῦ νόμου 2190/1920, καθ' ἣν τοιοῦτοι περιορισμοὶ δὲν ἀντιτάσσονται κατὰ τῶν καλῆς πίστεως τρίτων ¹⁶.

οὗς, ὅταν ἡ ἑταιρία, δηλονότι τὸ ἀρμόδιον ὄργανον αὐτῆς, ὑπερβαίνει τοὺς γενικοὺς περιορισμοὺς ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος, κατὰ τὴν ἄρνησιν παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως: «so ist die Verweigerung nicht nur unwirksam, sondern man wird darüber hinaus auch dem Veräußerer eine Anspruch auf Erteilung der Zustimmung geben müssen». Ἡ ἀξιωματικὴ αὕτη εἶναι δυνατόν νὰ προβληθῇ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ δι' ἀγωγῆς. Βλ. P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 98, B u r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N. 30, 36, σ. 317, 318-319, G r e c o, Atti invalidi degli amministratori, ἐξ σ. 816-817, καθ' ὅν: «ovi si riconosca la validità di queste clausole, parrebbe difficile negare un legittimo interesse dei soci, colpiti della deliberazione negativa del gradimento ... diffeto che cioè la volontà discrezionale si sia validamente formata».

14. Βλ. μακρὰν κριτικὴν τῆς ὡς ἄνω θέσεως τοῦ M e s s i n e o ὑπὸ A s q u i n i, Sui limiti, ἐξ σ. 738-742.

15. Βλ. Η α π α π α ν α γ ι ῶ τ ο υ, 'Αντικείμενον τῆς ἀνωνόμου ἑταιρίας-Δικαιοπρακτικὴ ἱκανότης αὐτῆς-Ἐκτασις ἐξουσίας τῶν ὀργάνων τῆς, ἐν ἙΕμΔ, 1965, σ. 137-170 καὶ αὐτόθι παραπομπάς, Ἄ λ ε ξ α ν δ ρ ῖ δ ο υ, Ἐκτασις τῆς ἐξουσίας τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῶν ἀνωνόμων ἑταιριῶν καὶ συνέπειαι ὑπερβάσεως ταύτης, Θεσσαλονίκη, 1973.

16. Βλ. Ἄ λ ε ξ α ν δ ρ ῖ δ ο υ, ἐξ σ. 50-51.

3. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἄσκησις τῆς ἐν λόγῳ ἀρμοδιότητος δὲν συνιστᾷ ἐν τεχνικῇ ἐννοίᾳ πρᾶξιν διοικήσεως τῆς ἐταιρίας καὶ διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτῆς (παρ. 1 ἄρθρου 22 τοῦ νόμου 2190/1920)¹⁷, οὐδὲ συνιστᾷ πρᾶξιν ἐκπροσωπήσεως τῆς ἐταιρίας, περιλαμβανομένην εἰς τὴν γενικὴν περὶ ἐκπροσωπήσεως αὐτῆς ἀρμοδιότητα τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἵνα μὴ ὑποβάλληται αὕτη εἰς περιορισμούς διὰ τοὺς καλῆς πίστεως τρίτους¹⁸. Τόσον ἡ γενικὴ συνέλευσις ὅσον καὶ τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, ἀντλοῦν τὴν περὶ τῆς λόγος ἀρμοδιότητα παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως εὐθέως ἐκ τοῦ νόμου (παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920), ἐξειδικεύεται δὲ ἀπλῶς αὕτη διὰ τοῦ καταστατικοῦ, διὰ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ κατὰ τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν ἀρμοδίου ὀργάνου (γενικῆς συνέλευσεως ἢ διοικητικοῦ συμβουλίου), ὅπερ οὕτω καθίσταται ἀποκλειστικῶς ἀρμοδίον διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως¹⁹.

Οὕτω, ἂν ἡ ἀρμοδιότης αὕτη παρέχεται διὰ τοῦ καταστατικοῦ εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν—ἀσχέτως ἂν ἡ περὶ τὴν ἐγκρίσιν βούλησις ἐξωτερικεύεται πρὸς τὸν πωλητὴν τῶν μετοχῶν μέτοχον ἢ πρὸς τὸν ἀγοραστήν αὐτῶν διὰ κοινοποιήσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὴν ἐταιρίαν διοικητικοῦ συμβουλίου—μόνον ἡ γενικὴ συνέλευσις εἶναι ἀρμοδίᾳ διὰ τὴν παροχὴν ἢ τὴν ἄρνησιν τῆς ἐγκρίσεως. Δηλονότι, ὁ νομοθέτης δὲν ἀφῆθη, ἐν προκειμένῳ, εἰς τὰς γενικὰς ἀρχὰς καὶ τὴν γενικὴν ρύθμισιν, ἥτις διέπει τὴν ἐσωτερικὴν λειτουργίαν καὶ ἐκπροσώπησιν τῶν ἀνανύμων ἐταιριῶν, ἀλλὰ προέβη εἰς ἐξειδίκευσιν τῆς ἀρμοδιότητος ἐκάστου τῶν ἐν λόγῳ δύο ὀργάνων τῆς ἐταιρίας, μόνον δὲ ἡ ἄσκησις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ καθωρισμένου εἰδικῶς ὀργάνου δύναται νὰ ἐπιφέρῃ

17. Οὕτω καὶ Σχινᾶς, ἐξ σ. 328, καθ' ὃν ἡ συναίνεσις εἰς τὴν μεταβίβασιν τοῦ ἐταιρικοῦ μεριδίου δὲν ἀποτελεῖ πρᾶξιν διαχειρίσεως ἢ ἐκπροσωπήσεως τῶν ἐταιρικῶν συμφερόντων πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῆς ἐταιρίας, ἀλλ' ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν ἐταίρων, τῶν φορέων τῆς κοινῆς ἐταιρικῆς θελήσεως, τῆς ὁποίας ἀκριβῶς οἱ διαχειρισταὶ εἶναι ὄργανα. Ὁμοίως Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 47, ὅστις, ἀσκῶν κριτικὴν ἐπὶ τῆς ἀρχικῶς ἀντιθέτου ἀπόψεως τοῦ Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 492), δέχεται, ὁρθῶς, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως δὲν πρόκειται περὶ διαχειρίσεως τῆς ἐταιρίας: «bensì di mantenerne una certa struttura, una certa omogeneità prevista sin dall' origine» εἰς τὴν ἐταιρίαν καὶ, οὕτω, ἡ ἀρμοδιότης παροχῆς ἐγκρίσεως ἐξομοιοῦται πρὸς μίαν φάσιν ἐπιμηκύνσεως ἐκείνης τῆς συστάσεως τῆς ἐταιρίας, ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιλογῆς προσώπων καὶ δὲν συνιστᾷ πρᾶξιν διαχειρίσεως. Σύμφωνος Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν BBTC, σ. 315-316.

18. Βλ. Ἀλεξανδρίδου, ἐξ σ. 882 ἐπ.

19. Ἡ περὶ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως δῆλωσις τῆς ἐταιρίας πρὸς τοὺς ἐνδιαφερομένους (μεταβιβάζοντα ἢ ἀποκτώντα) γίνεται πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἐκπροσωποῦντος αὐτὴν διοικητικοῦ συμβουλίου, ἔστω καὶ ἂν κατὰ τὸ καταστατικὸν ἕτερον εἶναι τὸ ἐταιρικὸν ὄργανον, τὸ ὁποῖον ἀποφασίζει περὶ τῆς παροχῆς ταύτης. βλ. Staub-Pinner, ἐξ § 222 Anm 3, σ. 211, Lutter, ἐξ § 68 Anm. 31, σ. 533-534, Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 10, σ. 255. Baumbach-Hueck, ἐξ § 68 Anm. 8, σ. 200-201.

καὶ ἔναντι τρίτων τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ἡθελημένας συνεπειάς ²⁰.

4. Ἐν συμπεράσματι, δὲν θεωρεῖται παρασχεθεῖσα ἡ ἔγκρισις (ἢ ἡ ἄρ-
νησίς της), ἂν ταύτην παρέσχεν ἀναρμόδιον κατὰ τὴν συγκεκριμένην πε-
ρίπτωσιν ὄργανον (τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἀντὶ τῆς γενικῆς συνελεύσεως
καὶ ἀντιστρόφως), κοινοποιηθεῖσα δὲ αὕτη δὲν δεσμεύει τὴν ἐταιρίαν, κατὰ
πᾶσαν περίπτωσιν ²¹.

IV. Ἐκχώρησις ἀρμοδιότητος παροχῆς ἐγκρίσεως.

1. Ἐρωτᾶται, περαιτέρω, ἂν τὸ κατὰ καταστατικὴν διάταξιν ἔχον τὴν
ἀρμοδιότητα παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως διοικητικὸν συμβούλιον δύναται νὰ ἐκ-
χωρήσῃ ἢ μεταβιβάσῃ ταύτην εἰς ἓν ἢ πλείονα τῶν μελῶν του, δυνάμει ἐτέ-
ρας διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ, ἐπιτρεπούσης γενικῶς, κατ' ἐφαρμογὴν
τῆς παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 22 τοῦ νόμου 2190/1920, τὴν μεταβίβασιν ἐξουσιῶν
αὐτοῦ ²².

20. Περὶ τῶ ἑσωτερικῆς φύσεως ἀρμοδιοτήτων καὶ τῆς ἐκπροσωπήσεως τῆς ἐταιρίας,
βλ. διὰ μακρῶν τὴν ἐνδιαφέρουσαν μελέτην τοῦ Gr e c o, Atti invalidi degli amministra-
tori, ἐξ σ. 793 ἐπ. Ἀπὸ ἀπόψεως ἀποτελέσματος, θὰ ἡδύνατο νὰ λεχθῇ, ὅτι διὰ τῆς ἀνα-
θέσεως, βάσει τοῦ νόμου, τῆς ἐν λόγῳ ἀρμοδιότητος εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν, περιορί-
ζεται ἐκ τοῦ νόμου ἡ ἀντιπροσωπευτικὴ ἀρμοδιότης τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου (βλ.
'Α λ ε ξ α ν δ ρ ῖ δ ο υ, ἐξ σ. 865 ἐπ.) ἐπὶ θέματος, τὸ ὅποῖον δὲν συνάπτεται μὲ τὰς ἐκ τοῦ
ἐταιρικοῦ ἀντικειμένου προσδιοριζόμενας ἐξουσίας, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνει καὶ περιορι-
σμὸν τῆς δικαιοπρακτικῆς ἱκανότητος τοῦ νομικοῦ προσώπου ἐταιρίας, ἀφοῦ αὐτὸς οὗ-
τος ὁ νόμος προσδιορίζει τὸ ἀρμόδιον ὄργανον πρὸς λήψιν ἀποφάσεως περὶ παροχῆς ἢ
μὴ τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν. Πρβλ. Πα πα πα να -
γ ι ῶ τ ο υ, Ἀντικείμενον, ἐξ σ. 150 ἐπ.

21. Οὕτω καὶ ἡ P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 109, καθ' ἣν: «Eine Mit-
teilung dieser Vertreter (τοῦ διοικ. συμβ.) dass die Genehmigung erteilt sei, vermag
aber das Erfordernis der Mitwirkung durch die Generalversammlung nicht zu erze-
len», R i t t e r, ἐξ § 61 Anm. 5d, σ. 196. Οὕτω καὶ H a c h e n b u r g, ἐν GmbHG,
§ 15 Anm. 52, σ., 396 ἐπ., B r o d m a n n, Aktiengesetz, ἐξ § 222 Anm. 4 d. Πρβλ.
F l e c h t h e i m, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 171α, καθ' ὅν ὅμως τοιαύτη ρύθμισις θὰ ἔθιγε τὰς
συναλλαγὰς. Ἀντίθετον ἀποφιν ὑποστηρίζουν οἱ G o d i n - W i l h e l m i, ἐξ § 61 Anm.
11, σ. 255, μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι θὰ ἦτο διὰ τὴν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ κυκλοφορίαν τῶν τί-
των ἀφόρητον νὰ ἐρευνᾶται ἡ συνδρομὴ τῆς προϋποθέσεως, ἥτις συναρτᾶται μὲ τὴν ὑπαρξιν
τῆς ἑσωτερικῆς ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως. Ὁμοίως, σήμερον, οἱ B a r z -
B r ö n n e r - K l u g κ.λ.π., § 68 Anm. 8, σ. 518, G a d o w, ἐξ § 61 Anm. 13-14, σ.,
381-382, S c h l e g e l b e r g e r - Q u a s s o w s k i, ἐξ, § 61 Anm. 13-14, RGZ, 104
σ. 413, L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 37, σ. 535. Διὰ τὰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης,
βλ. Z i m m e r m a n n, Genehmigung, ἐξ σ. 1171.

22. Βλ. συναφῶς K. Ρ ῆ κ α ν, Μεταβίβασις ἐξουσιῶν διοικητικοῦ συμβουλίου ἀνω-
νόμου ἐταιρίας, ἐν Μελ. ἐμπ. δικ., I, ἐξ σ. 296 ἐπ., Πα πα πα να γ ι ῶ τ ο υ, Κα-
τάτμησις καὶ μεταβίβασις διαχειριστικῶν ἀρμοδιοτήτων ἐν τῷ διοικητικῷ συμβουλίῳ
ἀνωνόμου ἐταιρίας, ἐν Ἑλλ. Δικ., 1962, σ. 246 ἐπ., Ἀ λ ε ξ α ν δ ρ ῖ δ ο υ, ἐξ σ. 44-47,

2. Οἱ μὲ τὸ θέμα ἀσχοληθέντες συγγραφεῖς μνημονεύουν μεταξύ τῶν μὴ ἐκχωρησίμων ἀρμοδιοτήτων τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου — δυνάμει ρητῆς διατάξεως νόμου ²³ ἢ βάσει προτεινομένων ἐν τῇ θεωρίᾳ κριτηρίων διαχωρισμοῦ τῶν ἀρμοδιοτήτων, ἀναλόγως τῆς σημασίας των — τὸ καθήκον ἐπιβλέψεως τῆς νομοτύπου τηρήσεως τῶν ἐμπορικῶν βιβλίων (ἄρθρον 53α νόμου 2190/1920)· τὴν ὑποχρέωσιν συγκλήσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως, ἵνα ἀποφασίσῃ περὶ τῆς διαλύσεως τῆς ἐταιρίας, ἐὰν ἡ ἀξία τοῦ ἐνεργητικοῦ αὐτῆς καταστῇ κατωτέρα τοῦ ἡμίσεος τοῦ καταβεβλημένου ἐταιρικοῦ κεφαλαίου (ἄρθρον 47 νόμου 2190/1920)· τὴν ἀρμοδιότητα συντάξεως τοῦ ἐτησίου ἰσολογισμοῦ καὶ τοῦ λογαριασμοῦ κερδῶν καὶ ζημιῶν, ὡς καὶ τὴν ὑποβολὴν αὐτῶν εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν πρὸς ἔγκρισιν (ἄρθρου 43 παρ. 12 νόμου 2190/1920)· τὴν ἀρμοδιότητα συγκλήσεως τακτικῆς ἢ ἐκτάκτου συνελεύσεως· τὸ καθήκον προσβολῆς τῶν εἰς τὸν νόμον καὶ τὸ καταστατικὸν ἀντικειμένων ἀποφάσεων τῆς γενικῆς συνελεύσεως (ἄρθρον 35γ παρ. 1 περ. β' νόμου 2190/1920). Ἐν τούτοις, ἡ ὑπὸ ἔρευναν περίπτωσις δὲν ἀντιμετωπίσθῃ εἰδικώτερον ἐν τῇ θεωρίᾳ ²⁴ ἢ ἐν τῇ νομολογίᾳ. Ἐν τῇ πράξει, τὸ θέμα ἀπησχόλησε τοὺς συντάκτας τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἐταιρίας «Mediobanca», ἐν Ἱταλίᾳ, ἐν ἄρθρῳ 5 τοῦ ὑποίου ὥρισθῇ ὅτι τὸ διοικητικὸν συμβούλιον δύναται νὰ ἐκχωρήσῃ τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος ἀρμοδιότητα τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν, συζευκτικῶς εἰς τὸν πρόεδρον αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν διευθύνοντα σύμβουλον ²⁵.

3. Καθ' ἡμᾶς, ἡ ἀνωτέρω ἀρμοδιότης τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου εἶναι ἀνεκχώρητος καὶ δὲν χωρεῖ ὑποκατάστασις αὐτοῦ ἐν τῇ ἀσκήσει αὐτῆς. Ἡ λήψις ἀποφάσεως περὶ παροχῆς ἢ μὴ τῆς ἐγκρίσεως πρὸς μεταβίβασιν δεσμευμένων μετοχῶν ἀφορᾷ εἰς σοβαρὸν θέμα. Τοῦτο σχετίζεται ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς τὸν περιορισμὸν τοῦ δικαιώματος τοῦ μετόχου μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν του — μὲ τὰς ἀνωτέρω δυσμενεῖς δι' αὐτὸν ἐπιπτώσεις — ἀφ' ἑτέρου

F r e l s, Die Geschäftsverteilung im Vorstand bei der Aktiengesellschaft, ἐν ZHR. 1959, σ. 85 ἐπ., P e s c e, Comitato esecutivo e amministratore delegato di società per azioni, Milano, 1967, σ. 13 ἐπ., 23-29.

23. Οὕτω, ἐν ἄρθρῳ 2381, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἄρθρα 2443, 2446 καὶ 2447 cod. civ. καθορίζονται αἱ ἀνεκχώρητοι ἀρμοδιότητες.

24. Κατ' ἐξαίρεσιν, ἐξ ὧσων ἠδυνήθημεν νὰ διαπιστώσωμεν, οἱ C o d i n-W i l h e l m i, ἐὰ § 61 Anm. 11, σ. 255, ὅπως παρεπιπτόντως, ἀνευ ὅμως θεμελιώσεως, δέχονται τὴν δυνατότητα ἐκχωρήσεως πρὸς μέλος διοικητικοῦ συμβουλίου ἢ καὶ ἐξουσιοδοτημένον πρόσωπον. Ὡσαύτως, οἱ T e i c h m a n n-K o e h l e r, ἐὰ § 61 Anm. 38, σ. 137, δέχονται, ὅτι τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ἀναθέτῃ τὴν ἀρμοδιότητα καὶ εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου. Ἄλλ' ἡ διατύπωσις τοῦ προγενεστέρου γερμανικοῦ νόμου (§ 61 Abs. 3 AktG 1937) ἥτο διάφορος, ὡς ὀρίζουσα ὅτι ἡ ἔγκρισις παρέχεται ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἂν τὸ καταστατικὸν δὲν ὀρίζῃ ἄλλως.

25. Περίπτωσις μνημονευομένη ὑπὸ τοῦ A s q u i n i, Sui limiti, ἐὰ σ. 735.

δὲ πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ συμφέροντος ἀπορρεουσῶν οὐσιαστικῶν προϋποθέσεων, αἵτινες θὰ ἐδικαιολόγουν τὴν ἄρνησιν τῆς ἐγκρίσεως.

4. Ὁ νομοθέτης ἐθεώρησε παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ ἐν Γερμανίᾳ — ἔνθα ἐπίσης ρυθμίζεται συγκεκριμένως ὁ θεσμὸς τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως — τόσον σπουδαῖον τὸ θέμα τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἀρμοδίου ὄργάνου πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, ὥστε δὲν ἀφῆκε τοῦτο εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀντιμετώπισιν τῶν καταστατικῶν ²⁶. Παρέσχε μόνον τὴν εὐχέρειαν ἐπιλογῆς μεταξὺ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ τῆς γενικῆς συνελεύσεως καὶ οὐδεμίαν ἐτέραν εὐχέρειαν ἀφῆκε σχετικῶς ²⁷. Οὕτω, ὑπὸ τὸ ἐξεταζόμενον ᾧδε πρῖσμα, ἐθεώρησεν ὁ νομοθέτης ὡς ἰσοδύναμον τὸ διοικητικὸν συμβούλιον πρὸς τὴν γενικὴν συνέλευσιν, λόγῳ τῆς σοβαρότητος τοῦ θέματος καὶ τῶν παρεχομένων ἐγγυήσεων παρ' ἀμφοτέρων τῶν ὀργάνων τούτων ²⁸.

V. Ἀρμοδίον ὄργανον κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν καὶ πτώχευσιν.

1. Κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐκκαθάρσεως τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, τὰς ἀρμοδιότητας τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἀσχοῦν, ὡς γνωστόν ²⁹, οἱ ἐκκαθαρισταὶ καὶ συνεπῶς οὗτοι καθίστανται ἀρμόδιοι διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ³⁰.

2. Ἐν πτωχεύσει τῆς ἐταιρίας ταύτης, τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενον ὡς ὄργανον τῆς ἐταιρίας, ἐνασχοῦν τὰς μὲ τὸν πτωχευτικὸν νόμον καὶ τὴν πτωχευτικὴν διαδικασίαν συμβιβαζομένας ἀρμοδιότη-

26. Ὡς ἐθεώρει πλέον ἐνδεδειγμένην ὁ Γεωργακόπουλος, Ἡ σχεδιαζομένη μεταρρύθμισις, ἐκ σ. 196.

27. Κατὰ τὸν Ritter, ἐκ § 61 Anm. 5d, σ. 196, τὸ καταστατικὸν δὲν δύναται νὰ ὀρίσῃ ἐγκύρως, ὅτι τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἢ ἡ γενικὴ συνέλευσις θὰ καθορίσῃ ποῖος θὰ ἀποφασίσῃ περὶ τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως. Δέον τὸ καταστατικὸν νὰ ὀρίξῃ εὐθέως τὸ ἀρμόδιον ὄργανον. Καὶ ἐπειδὴ τοῦτο δὲν δύναται νὰ ὀρίσῃ παρ' ἡμῖν ἄλλα ὄργανα ἐκτὸς τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἢ τῆς γενικῆς συνελεύσεως, ἔπεται ὅτι δὲν χωρεῖ ὑποκατάστασις τῆς καταστατικῆς βουλήσεως δι' ἐκείνης τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ὅπερ θὰ ἀπεφάσιζε τὴν ἐκχώρησιν τῆς ἐν λόγῳ ἀρμοδιότητός του εἰς μέλη αὐτοῦ.

28. Ἡ τοιαύτη ἰσοδυναμία, κατὰ τὴν ἐν προκειμένῳ νομοθετικὴν ἐκτίμησιν, θὰ ἀνέτρεπετο, ἂν ἡδύνατο τὸ διοικητικὸν συμβούλιον νὰ μεταβιβάσῃ τὴν ὡς εἴρηται ἀρμοδιότητα εἰς μέλος ἢ μέλη αὐτοῦ, ὡς δὲν δύναται ἡ γενικὴ συνέλευσις νὰ τὴν ἐκχωρήσῃ εἰς ἓνα ἢ πλείονας μετόχους, μέλη αὐτῆς.

29. Ἀρθρα 47α νόμου 2190/1920 καὶ 777 παρ. 2 ΑΚ καὶ γενικώτερον Ἀνδρουτσόπουλον, Ἡ ἐκκαθάρισις τῶν προσωπικῶν ἐταιριῶν, 1971, σ. 144 ἐπ.

30. Οὕτω Godin-Wilhelmi, ἐκ § 61 Anm. 11, σ. 255, Baz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐκ § 68 Anm. 9, σ. 518, Ritter, ἐκ § 61 Anm. 5d, σ. 196, Baumbach-Hueck, ἐκ § 68 Anm. 8, σ. 200, Lutter, ἐκ § 68 Anm. 29, σ. 533.

τας αὐτοῦ ³¹. Διχάζονται ὅμως αἱ γνώμαι, ὡς πρὸς τὸ ἐὰν διατηρῇ, μόνον ἡ μετὰ τοῦ συνδίκου τὴν πτωχεύσεως, τὴν ἀρμοδιότητα παροχῆς τῆς ὡς εἴρηται ἐγκρίσεως ³². Καθ' ἡμᾶς, ὁρθότερα εἶναι ἡ ἀποψις, καθ' ἣν, διαρκούσης τῆς πτωχευτικῆς διαδικασίας, τὸ διοικητικὸν συμβούλιον διατηρεῖ τὴν ἀρμοδιότητα λήψεως ἀποφάσεως περὶ τῆς ἐγκρίσεως.

VI. Παροχὴ ἐγκρίσεως ὑπὸ γενικῆς συνέλευσεως.

1. Τὸ ἕτερον ὄργανον, ὅπερ κατὰ τὴν ἐρμηνευομένην διάταξιν δύναται νὰ εἶναι φορεὺς τῆς ἐξουσίας παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, εἶναι ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν μετόχων.

Καθισταμένη αὕτη ἀρμοδία, κατὰ καταστατικὴν διάταξιν, δὲν δύναται δι' ἀποφάσεώς της νὰ μεταβιβάσῃ τὴν ἀρμοδιότητα ταύτην εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἢ εἰς ἓνα ἢ πλείονας μετόχους ἢ εἰς κατηγορίαν μετόχων τῆς πλειοψηφίας καὶ, πολλῶ μᾶλλον, δὲν δύναται νὰ ἐξουσιοδοτήσῃ πρὸς τοῦτο τρίτα πρόσωπα ³³. Ὡσαύτως, καὶ εἰς ἣν περίπτωσιν ἡ ρήτρα δεσμεύσεως ἀφορᾷ μόνον εἰς ὑφισταμένους προνομιοῦχους μετοχὰς, ἀρμοδία ὅπως ἐγκρίνῃ τὴν μεταβίβασιν αὐτῶν εἶναι ἀποκλειστικῶς ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν μετόχων καὶ δὲν ἀπαιτεῖται ἀπόφασις καὶ τῆς ἰδιαίτερας συνέλευσεως τῶν προνομιοῦχων μετόχων, κατὰ τὴν παρ. 5 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, διότι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀπόφασις δὲν ἀνάγεται εἰς κατάργησιν ἢ περιορισμὸν προνομίου.

2. Αἱ ἀποφάσεις τῆς γενικῆς συνέλευσεως περὶ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως λαμβάνονται, ἐφ' ὅσον τὸ καταστατικὸν δὲν ὀρίζει ἄλλως, διὰ τῆς συνήθους ἀπαρτίας καὶ πλειοψηφίας τῶν ἄρθρων 29 παρ. 1 καὶ 31 παρ. 1 τοῦ νόμου

31. Βλ. N. P ó κ α ν, Πτωχευτικὸν δίκαιον, 1958, π.χ.σ. 264, H a u s e r, Die Zuständigkeit der aktienrechtlichen Organe in Konkurs der Aktiengesellschaft, Frankfurt a. M., 1934, σ. 5 ἐπ. Διὰ τὰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης, βλ. U h l e n b r u c k, Die Rechtsstellung des Geschäftsführers im Konkurs der GmbH, ἐν GmbH-Rdsch., 1972, σ. 163 ἐπ.

32. Κατὰ τοὺς G o d i n-W i l h e l m i, ἐξ § 61 Anm. 11, σ. 255, τὴν συναίνεσιν παρέχει μόνον ὁ σύνδικος πτωχεύσεως. Ὁμοίως οἱ T e i c h m a n n-K o e h l e r, ἐξ § 61 Anm. 3β, σ.137, F l e c h t h e i m, ἐξ § 222 Anm. 5, σ.171α, S t a u b-P i n n e r, ἐξ § 222 Anm. 3, σ. 241, R G Z, 72, σ. 290. Οἱ R i t t e r, ἐξ § 61 Anm. 5 d, σ. 196 καὶ B a u m b a c h-H u e c k, ἐξ § 68 Anm. σ. 200, L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 29, σ. 533 ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις, δέχονται καὶ τὴν συντρέχουσαν ἀρμοδιότητα τοῦ συνδίκου τῆς πτωχεύσεως, ἐνῶ οἱ B a r z-B r ö n n e r-K l u g, κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 8, σ. 518, δέχονται καὶ οὗτοι, κατ' ἀρχὴν, ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἐνῶ, ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις, τὴν ἀρμοδιότητα μόνον τοῦ συνδίκου τῆς πτωχεύσεως.

33. Πρβλ. B a r z-B r ö n n e r-K l u g κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 8, σ. 517, T e i c h m a n n K o e h l e r, ἐξ § 61 Anm. 3β, σ.137, B i g i a v i, La clausola, ἐξ σ.46 ἐπ., L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 26, σ. 532: «sonstigen, also insbesondere einzeln Aktionären oder Dritten darf die Entscheidung über die Zustimmung nicht übertragen werden».

2190/1920. Δυνατὸν ὅμως νὰ προβλέπεται ἐν τῷ καταστατικῷ, βάσει τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ἡϋξημένη ἀπαρτία καὶ πλειοψηφία, οἷα ἡ τῆς καταστατικῆς γενικῆς συνελεύσεως (παρ. 3 ἄρθρου 29 καὶ παρ. 2 ἄρθρου 31 τοῦ ἰδίου νόμου) ³⁴ ἢ καὶ ἐτι μείζων, πρᾶγμα ὅπερ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πράζει δὲν εἶναι σπάνιον.

3. Ἀντιθέτως, φρονοῦμεν, δὲν δύναται τὸ καταστατικὸν νὰ ἐπιβάλλῃ ἐν προκειμένῳ τὴν ὁμόφωνον λῆψιν ἀποφάσεως. Τοῦτο θὰ ἐδυσχέraitεν ἐπὶ τοσούτῳ τὴν λῆψιν τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως, ὥστε ἐν τῇ πραγματικότητι νὰ μεταβάλλῃ τὸν ἐπιτρεπόμενον περιορισμὸν τῆς μεταβιβάσεως μετοχῶν, μέσῳ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως, εἰς πλήρη ἀπαγόρευσιν, ὅπερ εἶναι ἀνεπίτρεπτον ³⁵.

VII. Ἀσκήσις δικαιώματος ψήφου ὑπὸ μεταβιβάζοντος.

1. Ἐξεταστὲον συναφὲς θέμα εἶναι καὶ τὸ ἐὰν, ὁ μεταβιβάσας δεσμευμένος μετοχὰς τοῦ μέτοχος καὶ ζητῶν ἀπὸ τὴν ἐταιρίαν τὴν ἔγκρισιν τῆς μεταβιβάσεως δύναται νὰ μετὰσχῃ εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν καὶ ψηφίσῃ ἐν αὐτῇ, κατὰ τὴν λῆψιν τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως, ἐφ' ὅσον κατὰ τὸ καταστατικὸν, ὡς ἀρμόδιον ἐταιρικὸν ὄργανον πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ὠρίσθη ἡ γενικὴ συνέλευσις ³⁶.

34. Βλ. *Rusconi*, *Clausole*, ἐξ σ. 148, ὅστις ἐκ τῆς ἰταλικῆς πρακτικῆς μᾶς πληροφορορεῖ, ὅτι ἐκ τῶν 248 ἐρευνηθεισῶν περιπτώσεων, εἰς τὰ καταστατικά τῶν 75 (ἤτοι 30,7%) προεβλέπετο ἡϋξημένη τῆς συνήθους πλειοψηφία.

35. Οὕτω, ὁ *Bürgi*, *Die Aktiengesellschaft*, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 26, σ. 314-315 ταυτίζει τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν μὲ τὴν πλήρη ἀπαγόρευσιν τῆς μεταβιβάσεως, ἥτις ὅμως εἶναι δυνατὴ κατὰ τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον, ὡς ἡδῆ ἐσημειώθη. Ὁμοίως, δέχονται τὸ ὁμόφωνον οἱ *Pestalozzi-Hengeler*, ἐξ σ. 109. *Schluerp*, ἐξ σ. 124. *Escarra*, *Les restrictions*, ἐξ σ. 439-440, 343, ὅστις, παρὰ τὴν ἀντίθετον ἐπὶ τοῦ θέματος διαμορφωθεῖσαν γαλλικὴν νομολογίαν (*Cass. req.* 14.5.1895, ἐν *Dal.*, 1895, I, σ. 467, *Cass. civ.* 10.8.1887, ἐν *Dal.* 1887, I, σ. 440, Ἔφ. *Lyon* 2.5.1894, ἐν *Journ. soc.*, 1894, σ. 113), δέχεται κατ' ἀρχήν, ὡς ἐγκύρους τὰς ἐν λόγῳ ρήτρας καὶ ὅτι τὸ θέμα δέον νὰ ἐξετάζηται ἀπὸ περιπτώσεως εἰς περιπτώσιν: «en résumé, les clauses subordonnant la cession à l'agrément de tous les associés ne sont pas illicites de plano et leur validité paraît être une question d'espèces». Ὑπὲρ τῆς αὐτῆς ἐκδοχῆς καὶ ὁ *Sopranò*, ἐξ σ. 489. «l'atto costitutivo potrà richiedere pel trapasso. . . il consenso di tutti i soci (sia separatamente sia in assemblea)». Πρβλ. *Spatazza*, *Le società per azioni*, ἐξ σ. 351. Ὑπὲρ τοῦ δυνατοῦ τῆς συναινέσεως πάντων τῶν ἐταίρων εἰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνῃς καὶ ὁ *Σχινᾶς*, ἐξ σ. 329, εἰς ἣν περιπτώσιν ἡ ἐταιρία ἐμφανίζει ἐντονὸν προσωπικὸν χαρακτήρα, πλὴν ὅμως τοῦτο εἶναι ἐπιφικτόν, κατὰ τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν τούτων, ὅπερ ἐπιτρέπει καὶ τὴν πλήρη ἀπαγόρευσιν τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἐταιρικῶν μεριδίων (παρ. 1 ἄρθρου 28 νόμου 3190/1955). Ἀντίθετοι, ὡς ἐν τῷ κεμένῳ, οἱ *Houpinet Bosvieux*, *Traité gén. th. et prat. des soc.*, II, 1935, σ. 541.

36. Βλ. τὴν εἰδικὴν μελέτην τοῦ *Zöllner*, *Das Stimmrecht bei Veräußerung vinkulierter Gesellschaftsanteile*, ἐν *GmbH-Rdsch.*, 59 (1968), σ. 177 ἐπ., ὡς καὶ τοῦ *A. Wieland*, *Zum Stimmrecht der vinkulierten Namenaktien*, ἐν *SJZ*, 48 (1952), σ. 1 ἐπ. 17 ἐπ.

Ἡ περίπτωση ἀφορᾷ εἰς μίαν μορφήν εὐρύτατα συζητηθέντος προβλήματος, τοῦ ἀποκλεισμοῦ δηλονότι τοῦ μετόχου ἐκ τῆς ψηφοφορίας ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει, εἰς ἣν περιπτώσιν οὗτος εἶναι φορεὺς συμφερόντων συγκρουομένων πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρίας, ἐν σχέσει πρὸς τὴν λαμβανομένην ἀπόφασιν ³⁷.

2. Ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου θέματος, ἡ κρατοῦσα γνώμη ἀρνεῖται τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου εἰς τὸν μέτοχον, πωλητὴν δεσμευμένων μετοχῶν, ἄνευ ὅμως εἰδικωτέρας διερευνήσεως αὐτοῦ ³⁸. Κυρίως, ἐπικαλεῖται αὕτη τὴν φύσιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς λαμβανομένης ἀποφάσεως παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, ὡς ἀφορῶντος εἰς θέμα χαρακτηρὸς ἐταιρικοῦ δικαίου (sozialrechtliche Charakter) καὶ οὐχὶ εἰς προσωπικῆς φύσεως τοιοῦτον ³⁹. Παραβλέπει ὅμως ἡ ἄποψις αὕτη, ὅτι, ἐκ τῆς λήψεως ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῆς ἀποφάσεως περὶ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, ἐξαρτᾶται ἡ τελείωσις καὶ ἐνέργεια τῆς συμβάσεως μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀντισυμβαλλόμενος εἶναι ὁ ψηφίζων μέτοχος ⁴⁰.

3. Ὡς ὀρθοτέραν ἐκτιμῶμεν τὴν ἀντίθετον θέσιν, καθ' ἣν δὲν δύναται νὰ μετὰσχη εἰς τὴν σχετικὴν ψηφοφορίαν ὁ μεταβιβάζων μέτοχος, ἐν συνε-

37. Βλ. Marx, Die Bedeutung der Interessenkollision für das Aktienstimmrecht und die Rechtsgültigkeit von Generalversammlungsbeschlüssen Heidelberg, 1927, σ. 13 ἐπ., Herzfelder, Stimmrecht und Interessenkollision bei der Personenverbänden des deutschen Reichsprivatrecht, München, 1927, σ. 25 ἐπ., Meisser, Die Schranken des Stimmrechts in der Hauptversammlungen der Kapitalgesellschaften beim Interessenwiderstreit, Weimar, 1928, σ. 44 ἐπ., Flechtheim, Zur Stimmenthaltung des Vertragsgegners bei Gesellschaftsbeschlüssen, ἐν JW, 1925, σ. 564 ἐπ. ἰδία σ. 573, Asquini, Conflitto di interessi tra socio e la società nelle deliberazioni di assemblea della società per azioni, ἐν Riv. dir. comm. 1919, II, σ. 658 ἐπ., Graziani, Sul conflitto di interessi tra azionista e società nelle società anonime, ἐν Μελέταις ἀστικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ δικαίου, Napoli, 1953, σ. 543 ἐπ., Mengoni, Apunti per una revisione della società per azioni, ἐν Riv. soc., I, (1956), σ. 434 ἐπ.

38. Οὕτω οἱ Σχινᾶς, ἐξ σ. 329, Mertens, ἐν JR, 1967, σ. 462 ἐπ., Wiedemann, Die Übertragung und Vererbung von Mitgliedschaftsrechten bei Handelsgesellschaften, 1965, σ. 99, Baumbach-Hueck, GmbHG, 1966, § 15, Anm. 5c, Scholz, GmbHG, § 47 Anm., 19 σ. Wilke-Köhler, Handbuch der GmbH, 1961, σ. 178, Lutter, ἐξ § 68 Anm. 29, σ. 533: «ist die HV berufen, so bleibt der Veräusserer stimmberechtigt», BGH, ἐν NJW, 1967, σ. 1963.

39. Βλ. Zöllner, Das Stimmrecht, ἐξ σ. 177-178, Meisser, ἐξ σ. 44-46. Πρβλ., ἐν σχέσει πρὸς τὴν συμπλοικησίαν, Κ. Ρόξαν, Ναυτικὸν δίκαιον, ἐξ σ. 209-210.

40. Βλ. Zöllner, Das Stimmrecht, ἐξ σ. 178. Τοῦτο εἶναι ἐμφανές, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ μεταβιβάζων μέτοχος ὀφείλει νὰ πράξῃ πᾶν τὸ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτώμενον, ὡς ὑπέχων πρὸς τοῦτο ὀνομακτὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν ὑπὸ τῆς ἐταιρίας παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως, ψηφίζων ὑπὲρ ταύτης, διότι ἄλλως ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ἀποκτῶντος. Οὕτω Σχινᾶς, ἐξ σ. 329 καὶ κατωτέρω σ. 490 ἐπ.

πείχῃ πρὸς τὰ ὅσα ἀνωτέρω ἀνεπτύξαμεν, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ἐπὶ μονοπροσώπου ἀνωνύμου ἑταιρίας ⁴¹. Ἡ ἄποψις αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν ἔννοιαν, τὴν φύσιν καὶ τὸν προορισμὸν τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, ἥτις κατατείνει εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ἑταιρικοῦ συμφέροντος — καὶ δι' αὐτοῦ τῶν λοιπῶν μετόχων τῆς ἑταιρίας — καὶ προκύπτει ἐκ τῆς ἐρμηνείας καὶ συμπληρώσεως τῆς καταστατικῆς διατάξεως, δι' ἧς καθιεροῦται ἡ ἐν λόγῳ ρήτρα ⁴². Πράγματι, ἂν ἐπετρέπετο ἡ ψῆφος εἰς τὸν μεταβιβάζοντα μέτοχον, τὸν ἐπιδιώκοντα τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, ἡ ἀπόφασις τῆς γενικῆς συνελεύσεως δὲν θὰ ἐλαμβάνετο ἐνδεχομένως συμφώνως πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ἑταιρικοῦ συμφέροντος, ἀλλὰ τοῦ ἀτομικοῦ τοιούτου τοῦ μεταβιβάζοντος καὶ, οὕτω, ἡ πραγματοποίησις τοῦ νομοθετικοῦ σκοποῦ καθιερώσεως τῆς ρήτηρας θὰ καθίστατο ἀνέφικτος ⁴³.

Ἄς σκεφθῇ τις τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ μεταβιβάζων διαθέτει τὴν πλειοψηφίαν ἐν τῇ γενικῇ συνελύσει καὶ ἔχει λόγους, ὅπως διὰ τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν τοῦ ἐπιδιώκῃ ἐξωεταιρικὰ ἀτομικὰ συμφέροντα, πολλῶ μᾶλλον δὲ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ μέτοχος μεταβιβάζει τὸ σύνολον τῶν μετοχῶν του καὶ ἐξέρχεται τῆς ἑταιρίας, ἀδιαφορῶν, ὡς ἐκ τούτου, διὰ τὴν διαφύλαξιν τῶν συμφερόντων αὐτῆς ⁴⁴. Διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ λόγου, δεόν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἀποκλείεται τῆς σχετικῆς ψηφοφορίας καὶ ὁ ἀποκτῶν τὰς μετοχάς, ἐφ' ὅσον ἤδη τυγχάνει μέτοχος τῆς ἑταιρίας ⁴⁵.

4. Λόγῳ ὅμως τοῦ ὅτι τὸ ὡς ἄνω θέμα εἶναι ἀμφισβητούμενον, ἐνδείκνυται ὅπως τὰ καταστατικὰ τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν ρυθμίζουν συγκεκριμένως τὴν περίπτωσιν ταύτην, πρὸς ἀποφυγὴν ζητημάτων.

5. Ἡ ὡς ἄνω ἄποψις καὶ ἡ ὑποδεικνυμένη διατύπωσις ρυθμιστικῆς τοῦ θέματος διατάξεως ἐν τῷ καταστατικῷ, δὲν νομίζομεν ὅτι ἀντίκεινται εἰς τὴν παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 30 τοῦ νόμου 2190/1920, καθ' ἣν πᾶσα μετοχὴ παρέχει δικαίωμα ψήφου. Διότι, τὸ ἴδιον ἄρθρον 30 ἐπιφυλάσσει ὡς ἐξαιρέσιν τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ἰδίου νόμου, ἡ παρ. 8 τοῦ ὁποίου ρυθμίζει τὸν θεσμὸν τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν. Καὶ τοῦτο, διότι, κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην παράγραφον, τὴν ἐγκρίσιν τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν παρέχει τὸ διοι-

41. Οὕτω Zöllner, Die Schranken mitgliedschaftlicher Stimmrechtmacht bei den privatrechtlichen Personenverbänden, Berlin, 1963, σ. 245-246, ὁ Αὐτόρ, Das Stimmrecht, ἐξ σ. 179-180, Herzfelder, ἐξ σ. 147.

42. Βλ. Zöllner, Das Stimmrecht, ἐξ σ. 179.

43. Κατὰ τὸν Zöllner, Die Schranken, ἐξ σ. 249: «Der Sinn der Vinkulierung liegt in aller Regel gerade darin, die Wirksamkeit einer Anteilübertragung nicht in das Belieben des Veräußers zu stellen». Πρβλ. Herzfelder, ἐξ σ. 147.

44. Πρβλ. Zöllner, Das Stimmrecht, ἐξ σ. 246.

45. Βλ. Zöllner, Das Stimmrecht, ἐξ σ. 179-180, τὸν Αὐτόν, Die Schranken, ἐξ σ. 246.

κητικόν συμβούλιον ἢ ἡ γενικὴ συνέλευσις «κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ὀριζόμενα», ὅπερ, χάριν τῆς ἐπιτυχοῦς λειτουργίας τῆς ρήτηρας, συμφώνως πρὸς τὸν νομοθετικὸν σκοπὸν αὐτῆς, δύναται νὰ προβλέψῃ, ὡς φρονῶμεν, εἰδικὰς προϋποθέσεις καὶ εἰδικὸν καθεστὼς λήψεως τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως ⁴⁶.

VIII. Ἑτεροὶ ρυθμίσεις ἀρμοδιότητος.

1. Ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις ὀρίζει περιοριστικῶς, ὡς ἤδη ἐσημειώθη ⁴⁷, ὅτι τὴν ἐγκρίσιν διὰ τὴν μεταβίβασιν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν παρέχει τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἢ ἡ γενικὴ συνέλευσις. Συνεπῶς, δὲν δύναται τὸ καταστατικὸν νὰ ἀναθέσῃ τὴν τοιαύτην ἀρμοδιότητα εἰς τοὺς ἐλεγκτὰς τῆς ἐταιρίας (ἄρθρον 36 νόμου 2190/1920), οὔτινες κατὰ τὸ ἡμέτερον δίκαιον δὲν ἀποτελοῦν ἐταιρικὸν ὄργανον.

Πολλῷ μᾶλλον δὲν δύναται νὰ ἀνατεθῇ αὕτη εἰς οἰονδήποτε μέτοχον ἢ εἰς τρίτον ἢ εἰς θυγατρικὴν ἐταιρίαν ἢ εἰς διαιτητὴν κοινῆς ἐμπιστοσύνης τῶν μετόχων τῆς πλειοψηφίας καὶ τῆς μειοψηφίας ⁴⁸. Τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὸν πρόσθετον λόγον ὅτι, κατὰ τὸ σαφὲς γράμμα τοῦ νόμου, ἡ μεταβίβασις δεσμευ-

46. Οὕτω Zöller, Das Stimmrecht, ἐξ σ. 180.

47. Βλ. ἀνωτ. σ. 458 ἐπ.

48. Ὡς ἐν τῷ κειμένῳ, βασικῶς οἱ γερμανοὶ συγγραφεῖς, ὡς ἐκ τοῦ ὁμοιοτύπου τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως πρὸς §61 Abs. 3 AktG/1937 καὶ τὴν §68 Abs. 2 AktG/1965: Teichmann-Koehler, ἐξ §61 Anm. 3b, σ. 137, Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐξ 68 Anm. 8, σ. 517, Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 9 καὶ 11, σ. 245 καὶ 255, Böckli, ἐξ σ. 113, καθ' ὅν: «denn es ist nicht einzusehen, wie die mit der Vinkulierung verfolgte Politik, der Fernhaltung gesellschaftsfremder Einflüsse sich mit eine solchen Mitspracherecht eines Dritten vereinbaren liesse», Reich, ἐξ σ.38, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 492. Cottino, Circolazione delle azioni e clausola di gradimento nel progetto di riforma delle società di capitali, ἐν Riv. soc., σ. 320 ἐπ. ἰδία σ. 334. Πρβλ. Lutter, ἐξ § 68 Anm. 26, σ. 532. Παρ' ἡμῖν, Γεωργακόπουλος, Τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν, ἐξ, σ. 183. Ἀλλως, Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5d, σ. 196, Friedländer, Konzernrecht, 1924, σ. 159, Frank-Fahle, ἐξ σ. 33 καὶ 160, οὔτινες μνημονεύουν καὶ περιπτώσεις ἐκ τῆς πράξεως, καθ' ἃς τρίτοι ὥρίσθησαν ὡς ἀρμόδιοι πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, Staub-Pinner, ἐξ § 222 Anm. 4, σ. 212, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 41, σ. 318, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 109-110, ἐνθα μνημονεύει περιπτώσεις καταστατικῶν (σημ. 81), καθ' ἃς ὁ τρίτος ὥρίσθη ὡς πρόσωπον ἐμπιστοσύνης, Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 47. Ὁμοίως Spatazza, ἐξ σ. 350-351, Santini, Natura e vicende della quota di società a responsabilità limitata, ἐν Riv. dir. civ., 1962, ἰδία σ. 456-460. Ἡ ἀντίθετος ὁμῶς ἀποψὶς ὑποστηρίζεται ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ, ὡς ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ διατύπωσις τῶν ἀντιστοίχων διατάξεων (ἄρθρ. 2355 παρ. 3 cod. civ. καὶ 686 OR) δὲν ἐξαρτοῦν τὴν μεταβίβασιν ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς «ἐταιρίας», ἀλλ' ἀκολουθοῦν διαφορετικὴν ρύθμισιν.

μένων μετοχῶν εξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐγκρίσεως «τῆς ἐταιρίας», ἐκφραζομένης ὑπὸ τῶν ὀργάνων αὐτῆς, ἅτινα θεσμικῶς τὴν συγκροτοῦν καὶ τὴν παριστοῦν ⁴⁹, ἐνῶ τὰ ὡς εἴρηται τρίτα πρόσωπα δὲν συνιστοῦν, ὡς εἰκός, ὄργανα τῆς ἐταιρίας ⁵⁰.

2. Τὰ ἀνωτέρω νομίζομεν ὅτι δὲν μᾶς ἐμποδίζουν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι τὸ καταστατικὸν δύναται ἐγκύρως νὰ προβλέψῃ τὴν ρύθμισιν, καθ' ἣν ἀμφοτέρω τὰ ὄργανα τῆς ἐταιρίας, ἥτοι διοικητικὸν συμβούλιον καὶ γενικὴ συνέλευσις, καθίστανται ἀρμόδια διὰ τὴν περίπτωσιν ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως ⁵¹.

Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ μεῖζον, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ἡθελημένον καὶ παρέχει μείζονα διασφάλισιν εἰς τὴν ἐταιρίαν καὶ εἰς τὸν μεταβιβάζοντα μέτοχον, δὲν καθιστᾷ δὲ πλεον ἐντονον τὸν περιορισμὸν τοῦ δικαιώματος μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ἀφοῦ μόνον διὰ τὴν ἄρνησιν τῆς ἐγκρίσεως αὐστηροποιοῦνται, οὕτω, αἱ προϋποθέσεις.

Ἡ ρύθμις αὕτη θὰ ἡδύνατο νὰ μεθοδευθῇ, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς ἀνάγκης ἀπορρίψεως τῆς ἐγκρίσεως παρ' ἀμφοτέρων τῶν ἐν λόγῳ ὀργάνων, ἐνῶ διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως θὰ ἤρκει ἡ συναίνεσις τοῦ ἐνός⁵², εἴτε ὑπὸ τὴν

49. Βλ. Hartmann, Der Organbegriff bei der Aktiengesellschaft, Bern, 1945. Εἰς τὰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης, γίνεται δεκτὸν ὅτι ἡ παροχὴ ἢ ἡ ἀρνήσις τῆς ἐγκρίσεως εἶναι δυνατόν νὰ ἀνατεθῇ εἰς τρίτον ἢ εἰς ἐταῖρον, βλ. Nefflin, Mittel und Möglichkeiten, ἐξ σ. 24.

50. Βλ. Barz-Brönnner-Klung κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 8, σ. 517, οἵτινες, ἐρμηνεύοντες τὴν αὐτὴν διατύπωσιν τοῦ γερμανικοῦ νόμου («Zustimmung der Gesellschaft»), παρατηροῦν ὅτι ἡ ἐγκρίσις ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὴν «Zustimmung eines Gesellschaftsorgans». Ὁμοίως ὁ Schilling, ἐν Hachenburg Komm. GmbH, I, 1958, § 15 Anm. 52a, σ. 368, Teichmann-Koehler, ἐξ § 61 Anm., 3β, σ. 137. Κατὰ τοὺς Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 9, σ. 254, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ AktG/1937 τοῦ ὁποῖου ἡ σχετικὴ διάταξις διευτυποῦτο εὐρύτερον τῆς ἰσχυούσης σήμερον, ἀρνοῦνται τὴν ἀνάθεσιν εἰς τρίτους τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, βάσει τοῦ ὀρθοῦ ἐπιχειρήματος ὅτι, ἡ περὶ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν διάταξις εἶναι ἐξαιρετικὴ καὶ, ὡς τοιαύτη, δεόν νὰ ἐρμηνεύηται στενῶς. Ὁρθῶς, ἐξ ἄλλου, παρατηρεῖ ὁ Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 7, σ. 175a, ὅτι: «durch derartige Bestimmungen soll die Gesellschaft gegen sich selbst und ihre Verwaltung geschützt werden», ὅπερ εἶναι ἀσυμβίβαστον μὲ τὴν οὐσίαν τῶν μετοχῶν καὶ ἐπικίνδυνον διὰ τὰς συναλλαγάς.

51. Οὕτω ἡ γερμανικὴ πρᾶξις παλαιότερον Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 170a-171a. βλ. καὶ Staub-Pinner, ἐξ § 222 Anm. 3, σ. 241. De Marco, La clausola di gradimento al trapasso delle azioni, ἐν Giur. compl. cass. civ., 1955, I, σ. 140 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 142, καθ' ὅν εἶναι δυνατόν νὰ προβλέπηται ἐν τῷ καταστατικῷ ἡ προσφυγὴ εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν κατὰ ἀποφάσεως τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἀπορριπτικῆς τῆς ἐγκρίσεως.

52. Κατ' ἀρχήν, δέχονται τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἐν λόγῳ ἀρμοδιότητος εἰς ἀμφοτέρω τὰ ὄργανα ὁ Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 109, Bürgi, Die Aktiengesellschaft ἐξ ἀρθρ. 686 N. 31, σ. 316 καὶ N. 41, σ. 318, Böckli, ἐξ σ. 113, Jäggi, Die Vinkulierung von Namenaktien gemäss Art. 686 Abs. 2 OR, ἐν SchwAG, 18 (1945/46),

μορφήν ὅτι, ἐν ἀρνήσει παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ὁ μεταβιβάζων μέτοχος θὰ δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν, πρὸς ἐπανεξέτασιν τοῦ θέματος.

σ. 137 ἐπ., G u h l, Das Schw. OR, 4 ἐκδ., σ. 471. B i g i a v i, La clausola, ἐξ σ. 1, ἐνθα διαλαμβάνει ρήτραν καταστατικοῦ, ἔχουσαν οὕτω: «αἱ μετοχαὶ εἶναι ὀνομαστικαὶ καὶ δὲν δύνανται νὰ μεταβιβασθοῦν ὑπὸ τῶν μετόχων, εἰ μὴ κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου καί, κατόπιν προσφυγῆς (in via di reclamo), τῆς γενικῆς συνελεύσεως». Τὴν ρήτραν ταύτην ἐπιδοκιμάζει ὁ M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 485. Πρβλ. R u s - c o n i, Clausole, ἐξ σ. 147-148. Τὴν δυνατότητα προσφυγῆς εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν, ὡς ἐνώπιον ἀνωτέρου ὀργάνου, δέχονται καὶ οἱ W i e d e m a n n, Übertragung, ἐξ σ. 107, S c h i l l i n g, ἐν Hachenburg GmbH, §15 Anm. 55, σ. 400 B a r z - B r ö n n e r - K l u g κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 10, σ. 520, ὡς καὶ ὁ G r e c o, Atti invalidi degli amministratori, ἐξ σ. 805, καίτοι μετὰ τινων ἀμφιβολιῶν ὡς πρὸς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴ τῶν: «vi sono statuti che ammettono, in dati casi, il reclamo degli azionisti all' assemblea contro atti ad essi pregiudizievoli degli amministratori».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΠΑΡΟΧΗ ΤΗΣ ΕΓΚΡΙΣΕΩΣ

Ι. Τύπος παροχής έγκρίσεως.

1. Είς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν τρόπον παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ὑπὸ τοῦ διὰ τοῦ καταστατικοῦ ὀρισθέντος ἐταιρικοῦ ὄργάνου, περιλαμβάνεται καὶ ὁ τύπος, ὅφ' ὃν ἡ ἐγκρισις αὐτῇ παρέχεται. Περὶ τοῦ τηρητέου τύπου οὐδὲν διαλαμβάνει ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, ἥτις ἀφήνει ἐλευθερίαν εἰς τὸ καταστατικὸν («κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ὀριζόμενα»).

2. Οὕτω, κατ' ἀρχὴν, ἡ ἐγκρισις παρέχεται ἀτύπως¹. Ἡ σχετικὴ ἀπόφασις τοῦ ἁρμοδίου ἐταιρικοῦ ὄργάνου δύναται νὰ ἀνακοινοῦται πρὸς τὸν ἐνδιαφερόμενον, ὡς δῆλωσις τῆς περὶ ἐγκρίσεως βουλήσεως τῆς ἐταιρίας, γραπτῶς ἢ προφορικῶς². Ὁμοίως, ἡ ἐγκρισις δυνατόν νὰ συνάγεται σιωπηρῶς, ἐκ τῶν συντρεχόντων περιστατικῶν, ὡς ταιαῦτα δὲ θεωροῦνται ἡ πραγματοποιήσις ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον αὐτῆς, δι' ἧς κατ' ἄρθρον 8β τοῦ νόμου 2190/1920 «γίνεται» ἡ μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἢ ἐκλογὴ τοῦ ἀγοραστοῦ αὐτῶν ὡς μέλους τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἢ ἀναντίρρητος ἀποδοχὴ αὐτοῦ ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει καὶ ἡ ἀσκησις τῶν δικαιωμάτων του ἐν αὐτῇ ἢ ἐπ' ἰδίῳ ὀνόματι ἀναντίλεκτος ἐξόφλησις

1. Βλ. Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 170α: «Die Zustimmung bedarf keiner Form», Pfenniger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 48, Baumbach-Hueck, ἐξ § 68 Anm. 8, σ. 200, Schlegelberger-Quassowski, ἐξ § 61 Anm. 4, σ. 279, Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 11, σ. 255, Teichmann-Koehler, ἐξ § 61 Anm. 3c, σ. 138, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 110-111, Lutter, ἐξ § 68 Anm. 29, σ. 533, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 43, σ. 319, Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5 c, σ. 195-196, Rodotà, ἐξ σ. 721 σημ. 77, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν BBTC, σ. 293, RGZ 16 σ. 232.

2. Καρβᾶς, Ἐγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 593, σ. 137. Ἐξυπακούεται, ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ ἀπόφασις τοῦ ἁρμοδίου ὄργάνου λαμβάνεται κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου προδιαγεγραμμένον τύπον. Ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 275 τοῦ γαλλικοῦ νόμου ὑπ' ἀριθ. 66-537/24.7.1966 «sur les sociétés commerciales» ρυθμίζεται λεπτομερῶς, περισσότερον ἀπὸ ἕτερον νόμον, ἡ ἀκολουθητέα διαδικασία πρὸς παροχὴν ἐγκρίσεως, βλ. Lemeunier, ἐξ σ. 164.

πρὸς τὴν ἐταιρίαν, ἀντὶ τοῦ πωλητοῦ μετόχου, τοῦ ὀφειλομένου ὑπολοίπου, πρὸς ἀποπληρωμὴν τῶν μεταβιβασθεισῶν μετοχῶν κ.λ.π.³.

3. Δύναται ὅμως τὸ καταστατικὸν νὰ ἐξαρτήσῃ τὴν ἐγκυρότητα τῆς παρεχόμενης ἐγκρίσεως ἐκ τῆς τηρήσεως ὠρισμένου ἐν αὐτῷ καθοριζομένου τύπου, ὡς ἐκ τῆς παροχῆς ταύτης ἐγγράφως, ἥτοι ἐκ τῆς ἐγγράφου ἀνακοινώσεως τῆς λαμβανομένης σχετικῶς ἀποφάσεως πρὸς τὸν πωλητὴν τῶν μετοχῶν ἢ πρὸς τὸν ἀγοραστὴν αὐτῶν, ἐκ τῆς ἐπισημειώσεως τῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ τοῦ ἐκδιδομένου νέου μετοχικοῦ τίτλου ἢ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ προρρηθέντος ἄρθρου 8β τοῦ νόμου 2190/1920⁴. Ὁ καθορισμὸς ἐν τῷ καταστατικῷ τοιούτων προϋποθέσεων παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως δὲν ἐπιτείνει τὸν περιορισμὸν τοῦ μεταβιβαστοῦ τῶν μετοχῶν καὶ ἐπομένως αὐταὶ δὲν θεωροῦνται ἀνεπίτρεπτοι⁵. Ὡσαύτως, τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ἀποκλείσῃ ὠρισμένον τύπον παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως⁶.

4. Ἡ μὴ συμμόρφωσις πρὸς τὴν περὶ τοῦ τηρητέου τύπου διάταξιν τοῦ καταστατικοῦ καθιστᾷ ἀνενεργὸν τὴν ἐγκρισιν, ἐκτὸς ἐὰν τὸ ἀντίθετον προκύπτῃ ἐξ αὐτοῦ⁷. Ἡ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἄκυρος ἐγκρισις δὲν συνιστᾷ ἄρ-

3. Βλ. F.v. Steiger, Das Recht, ἐξ σ. 158, Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5c, σ. 195-196, Baumbach-Hueck, ἐξ § 68 N. 8, σ. 200, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N. 43, σ. 319, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 110-111, Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 7, σ. 517, Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 11, σ. 255, Rodotà, ἐξ σ. 721 σημ. 77, Lutter, ἐξ § 68 Anm. 33, σ. 534, RGZ 104, σ. 413-415, 132 σ. 149 καὶ 155, 160 σ. 230 καὶ 232, RG, ἐν JW, 1931, σ. 2097. Ὁ Candian, Intorno alla alienazione, ἐξ σ. 70 ἐπ., ἀρνεῖται τὴν δυνατότητα παροχῆς σιωπηρᾶς ἐγκρίσεως. Βλ. καὶ RG 72, σ. 72, σ. 294, 132 σ. 155.

4. Βλ. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 111, Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 11, σ. 255, Teichmann-Koehler, ἐξ § 61 Anm. 3a, σ. 137. Κατὰ τὸν Lutter, ἐξ § 68 Anm. 33, σ. 534, ἡ δήλωσις περὶ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως δὲν δύναται διὰ τοῦ καταστατικοῦ νὰ ὑποβληθῇ εἰς τύπον τινά, διότι τοιαύτη ρύθμισις, λόγῳ τοῦ ἐνεχομένου κινδύνου ἀκυρότητος ἐκ τῆς § 125 BGB (ἀντιστοίχου πρὸς τὸ ἄρθρον 159 AK), θὰ ὑπερέβαινε τὰ ὅρια τοῦ ὑπὸ τῆς § 68 Abs. 2 AktG 1965 ἐπιτρεπομένου περιορισμοῦ εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Ὁμοίως Brodmann, ἐξ § 222 Anm. 4c, Teichmann-Koehler, ἐξ § 61 Anm. 3a, σ. 137.

5. Βλ. Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 11, σ. 255, Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 7, σ. 517.

6. Βλ. Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N. 43, σ. 319, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 111.

7. Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 170α, Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 11, σ. 255, Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5c, σ. 195, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N. 46, σ. 319, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 111. Κατὰ μίαν ἀποψιν, ἡ ἐπισημειώσις ἐπὶ τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς τοῦ τίτλου τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως δὲν ἐπηρεάζει τὴν ἐγκυρότητα ταύτης καὶ τῆς μεταβιβάσεως: Teichmann-Koehler, ἐξ § 61 Anm. 3a, σ. 137, RG ἐν JW, 1939, σ. 246. Καθ' ἑτέραν ἀποψιν, ὁ προβλεπόμενος γραπτὸς τύπος ἔχει μόνον ἐσωτερικὴν σημασίαν: KG, ἐν JW, 39, σ. 296, παραπεμπομένη ὑπὸ τῶν Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 11, σ. 255.

νησιν ταύτης, ἀλλ' ἀπλῶς παράτασιν τῆς ἐκκρεμότητος, μέχρι τῆς κατὰ τὸν προσήκοντα τύπον παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως⁸.

5. Ἡ ἐγγραφή τοῦ ἀγοραστοῦ εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον τῶν μετόχων τῆς ἐταιρίας δὲν εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν παροχὴν καὶ ὀλοκλήρωσιν τῆς ἐγκρίσεως⁹. Καὶ ἀντιστρόφως, ἡ ἐγγραφή τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὸ βιβλίον δὲν ἀναπληροῦ τὴν ἐλλείπουσαν ἐγκρισιν, ἐκτὸς ἂν αὕτη ἔχη τὴν σημασίαν τῆς σιωπηρᾶς παροχῆς ταύτης, κατὰ τὰ προεκτεθέντα¹⁰.

II. Χρόνος παροχῆς ἐγκρίσεως.

1. Ἡ σύμφωνος γνώμη τῆς ἐταιρίας ἐπὶ τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκδηλωθῇ πρὸ τῆς καταρτίσεως τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας ἢ μετὰ ταύτην, ἥτοι ὑπὸ τὴν μορφήν συναινέσεως (Einwilligung) ἢ ὑπὸ τὴν μορφήν ἐγκρίσεως (Genehmigung)¹¹. Ὁ ἡμέτερος νόμος ὁμιλεῖ περὶ «ἐγκρίσεως» τῆς ἐταιρίας («ἡ μεταβίβασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐγκρισιν»), ἥτις ἀποτελεῖ καὶ τὴν συνηθεστέραν περίπτωσιν. Ἡ ἐν τῷ καταστατικῷ χρησιμοποίησις ἑνὸς τῶν δύο τούτων ὄρων («ἐγκρισις» ἢ «συναινέσις») δὲν σημαίνει ἀπαραιτήτως, ὅτι ἡ σύμφωνος γνώμη τῆς ἐταιρίας δέον νὰ ἐκφράζεται πρὸ ἢ μετὰ τὴν κατάρτισιν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας καὶ ὅτι ἀποκλείεται ὁ μὴ προβλεφθεὶς τρόπος, ἥτοι ἡ «συναινέσις» ἀντὶ τῆς «ἐγκρίσεως» καὶ ἀντιστρόφως¹².

2. Ἡ ἐγκρισις, κατὰ τὴν ὥς ἄνω εὐρεῖαν ἔννοιαν, παρέχεται ἐν σχέσει πρὸς συγκεκριμένον ἀγοραστήν καὶ οὐχὶ γενικῶς καὶ ἀπροσώπως ἐκ τῶν προτέρων, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς ἀόριστον ἀριθμὸν προσώπων (Blankoeinwilligung ἢ Globaleinwilligung)¹³.

8. B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀριθρ. 686 N. 46, σ. 319-320, P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 111.

9. Πρβλ. J ä g g i, Der Erwerb von Namenaktien, ἐξ σ. 181 ἐπ., C a r r y, Problèmes, ἐξ σ. 177 ἐπ., B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀριθρ. 686 N. 43, σ. 319.

10. Βλ. K. L e h m a n n, ἐξ, II, σ. 115.

11. Βλ. ἐκτενέστερον D e F e r r a, Spunti per una comparazione tra «gradimento» e «Zustimmung» al trasferimento di azioni nominativi, ἐν Riv. soc., 6 (1961), σ. 65 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 75, P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 111, ἐκτενέστερον σ. 126-132, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀριθρ. 686 N. 45, σ. 319, B a r z-B r ö n n e r - K l u g κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 7, σ. 517, R o d o t à, ἐξ σ. 761, L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 32, σ. 534.

12. Βλ. B a u m b a c h - H u e c k, ἐξ § 68 Anm. 7, σ. 199, T e i c h m a n n - K o e h l e r, ἐξ § 61 Anm. 3c, σ. 138, B a r z-B r ö n n e r - K l u g κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 7, σ. 517, R G 132, σ. 155, D e F e r r a, Spunti, ἐξ σ. 76.

13. Βλ. R G Z 132, σ. 155: «wohl aber ist eine allgemeine Zustimmung rechtsgrundsätzlich ausgeschlossen». M ö h r i n g, Zum Geschäftsverkehr mit vin-

Τὸ θέμα ἀνέκυψεν ἐν σχέσει πρὸς τὰς εἰς τὰ χρηματιστήρια κυκλοφορούσας δεσμευμένας ὀνομαστικὰς μετοχάς, αἱ εἰς τὰ ὁποῖα συναλλαγαὶ δυσχεραίνονται, ὡς ἐκ τῆς ἐξαρτήσεως τῶν μεταβιβάσεων ἐκ τῆς ἐκάστοτε συγκριμένης ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως.

Ἐν τούτοις, ἡ ἐκ τῶν προτέρων ἀπρόσωπος ἐγκρισις θὰ ᾔτο ἀντίθετος πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς καθιερώσεως τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως. Διότι, διὰ τὰς μετοχάς, τὰς ὁποίας θὰ ἀφεώρα ἡ ἐκ τῶν προτέρων ἐγκρισις, θὰ ᾔρετο ἐν τῇ οὐσίᾳ ἡ δέσμευσις, ἥτις κανονικῶς δύναται νὰ παύσῃ ἰσχύουσα μόνον διὰ τῆς τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, κατὰ τὰ ἐκτεθέντα ¹⁴. Πράγματι, ἡ γενικὴ ἐγκρισις δὲν ἐπιτρέπει τὴν καθ' ἐκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν ἐκτίμησιν τῶν λόγων, δι' οὓς δέον νὰ παρασχεθῇ ἡ μὴ αὐτῇ, πρὸς πλήρωσιν τοῦ διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ἐπιδιωκομένου σκοποῦ ¹⁵.

III. Ἀνάκλησις ἐγκρίσεως.

1. Ἡ ἐγκρισις, ὡς ἐπενεργούσα ἐπὶ τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν κατὰ τρόπον ἀποφασιστικὸν («ἡ μεταβίβασις ἐξαρθᾶται») καὶ ὡς ἐπιτρέπουσα τὴν ἐπέλευσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας, ἀποτελεῖ ἄσκησιν διαπλαστικοῦ δικαιώματος ἐκ μέρους τῆς ἐταιρίας, ἐφ' ὅσον αὕτη ἐγκρίνει τὴν μεταβίβασιν ¹⁶. Ὡς τοιαύτη, ἡ ἐγκρισις πρέπει νὰ παρέχεται κατὰ τρόπον ὀριστικὸν καὶ συγκεκριμένον, ἥτοι ἄνευ

kulierten Namenaktien, ἐν BB, 8(1953), σ.177 ἐπ. ἰδίᾳ σ.775, Berenberg-Cosslers, Die Übertragung gebundener Namenaktien, ἐν BB, 9(1954), σ. 427 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 428, Zöllner, Die Schranken, ἐξ σ. 35, Barz-Brunner-Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm.σ. 517, Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5c, σ. 196, Bürgi Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N.45, σ. 319, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 111, Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 170α: «Eine Blankettzustimmung zu künftigen Übertragungen wäre unwirksam», Bruns, Vinkulierte Namensaktie in Börsenhandel, ἐν AktG, 1962, σ. 332, Santanastaso, ἐξ σ. 57, 92. Lutler, ἐξ § 68 Anm. 34 σ. 534, δέχεται τὸ δυνατόν τῆς ἐγκρίσεως πρὸς ἀτομικῶς καθοριστέον κύκλον προσώπων («individuelle bestimmbarer Kreis»). Βλ. καὶ κατ. σ. 579.

14. Βλ. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 111, καθ' ἣν ἡ ἐν λευκῷ προέγκρισις, δι' ὅλας τὰς μελλοντικὰς μεταβιβάσεις, εἶναι ἀπαράδεκτος, καθ' ὅσον διὰ τὰς μετοχάς, τὰς ὁποίας θὰ ἀφεώρα ἡ τοιαύτη ἐγκρισις, θὰ ᾔρετο ἡ δέσμευσις, «was in dieser Form unerlaubt ist». Πρβλ. Wiedemann. Die Übertragung, ἐξ σ. 125.

15. Βλ. Ulmer, Le azioni nominative vincolate, ἐν Riv. soc., 3(1958), σ. 416 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 422, καθ' ὅν ἡ συνδρομὴ τῶν λόγων, δι' οὓς δέον νὰ παρασχεθῇ ἡ οὐ ἡ ἐγκρισις, δέον νὰ ἐξετάζεται κατὰ περίπτωσιν, ὅπου εἶναι ἀνέφικτον ἐπὶ γενικῆς ἐκ τῶν προτέρων ἐγκρίσεως.

16. Βλ. Ritter, ἐξ § 61Anm. 5c, σ.196: «rechtsgestaltende Erklärung», Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 127: ἐφ' ὅσον ἡ ἐταιρία ἐγκρίνει τὴν μεταβίβασιν «übt sie ein Gestaltungsrecht aus», Stechel, Der erbrechtliche, ἐξ σ.17, Lutler, ἐξ § 68 Anm. 35, σ. 534-535.

δρων, αἰρέσεως καὶ προθεσμίας καὶ ἰδίᾳ ἄνευ διαφυλάξεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τοῦ δικαιώματος ἢ τῆς δυνατότητος ἀνακλήσεως αὐτῆς¹⁷.

2. Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν κρατοῦσαν γνώμην, εἰς ἣν περίπτωσιν ἡ ἐταιρία ἡρνήθη τὴν ἔγκρισιν τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν, δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν τοιαύτην δήλωσιν τῆς καὶ νὰ παράσχη ἐκ τῶν ὑστέρων τὴν ἔγκρισιν¹⁸. Συμφώνως πρὸς τὴν ἀντίθετον καὶ ὀρθότεραν ἄποψιν, ἡ ἔγκυρος ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως καθιστᾷ τὴν μεταβίβασιν ἀνεργὸν καὶ ἐπομένως ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ πωλητοῦ καὶ ἀγοραστοῦ τῶν μεταβιβασθεισῶν μετοχῶν δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνάκλησις τῆς δηλωθείσης ἀρνήσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας. Ἐάν, ἐν τούτοις, πωλητῆς καὶ ἀγοραστῆς ἐπιμένουν ἐπὶ τῆς μεταβιβάσεως καὶ θεμελιώσουν τὴν αἴτησίν των πρὸς ἔγκρισιν αὐτῆς ἐπὶ νέων στοιχείων, ἡ ἐταιρία δύναται νὰ παράσχη τὴν ἔγκρισιν, παρὰ τὴν ἀρχικὴν ἄρνησιν αὐτῆς¹⁹.

3. Ἐγκρίσεις δοθεῖσα ἐκ τῶν προτέρων, ὑπὸ μορφὴν συναινέσεως ἢ ἄρνησις ταύτης ὑπόκειται εἰς ἀνάκλησιν, μέχρις οὗ τὰ συμβαλλόμενα μέρη καταρτίσουν τὴν σύμβασιν μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν²⁰. Ἀντιθέτως, ἡ μετὰ τὴν κατάρτισιν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας παρασχεθεῖσα ἔγκρισις, δὲν ἀνακαλεῖται, διότι αὕτη καθιστᾷ ἐνεργὸν τὴν σύμβασιν μεταβιβάσεως τόσον μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων, ὅσον καὶ ἔναντι τῆς ἐταιρίας²¹. Αὕτη ὅμως δύναται νὰ προσβληθῇ δι' ὑπαρξίν ἐλαττωμάτων τῆς βουλήσεως²².

17. Βλ. RG 139, σ. 123, Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 7, σ. 517, Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5c, σ. 196, Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 170α: «Die einmal erklärte Zustimmung ist unwiderruflich», καθ' ὃν, ἐπίσης, ἡ ἐταιρία δὲν δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ἔγκρισιν καὶ εἰς ἣν περίπτωσιν ἐκ τῶν ὑστέρων διαπιστώσει, ὅτι ὁ τυχὼν τῆς ἐγκρίσεως δὲν ἀπέκτησε τὰς μετοχὰς δι' ἴδιον λογαριασμόν, ἀλλὰ διὰ λογαριασμόν τρίτου.

18. Οὕτω Stolfi, In tema di limiti alla trasferibilità delle azioni, ἐν BBTC, 1957, I, σ. 208 ἐπ. ἰδίᾳ σ. 225, De Ferra, Spunti, ἐξ σ. 76, Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 215 σημ. 28, De Martini, Effetti dei limiti, ἐξ σ. 381, διότι ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀνάκλησις τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως εἶναι συνεπὴς πρὸς τὴν φύσιν τῆς μετοχῆς ὡς μεταβιβαστῆς, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, 215. Ἄλλως Godin-Wilhelm, ἐξ § 61 Anm. 11, σ. 255, διότι ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως, δὲν ἐπιδρά μόνον ἐπὶ τῆς νομιμοποιήσεως τοῦ μετόχου ἔναντι τῆς ἐταιρίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῶν μερῶν σχέσεως. Πρβλ. Berenberg-Gossler, Die Übertragung, ἐξ σ. 427, Ascarelli, Ancora in tema di limiti alla circolabilità delle partecipazioni azionarie, ἐν Problemi giuridici, Milano, 1959, σ. 579 ἐπ. ἰδίᾳ σ. 581.

19. Βλ. Baumbach-Hueck, ἐξ § 61 Anm. 8, σ. 200, Ascarelli, Ancora in tema, ἐξ σ. 581 καὶ παραπομπὰς προηγουμένης σημειώσεως Lutter, ἐξ § 68 Anm. 38, σ. 535: «Eine «Heilung» durch spätere Genehmigung seitens der AG ist nicht möglich, vielmehr ist Neuvornahme des betreffenden Rechtsgeschäfts erforderlich» (RGZ, 130, σ. 118 καὶ 1123).

20. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 127.

21. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 127, Berenberg-Gossler, ἐξ σ. 427, De Martini, Effetti dei limiti, ἐξ σ. 381, De Ferra, Spunti, ἐξ σ. 76.

22. Βλ. γενικῶς Γιαννιόπουλον, Γενικαὶ ἀρχαὶ ἀστοικοῦ δικαίου, Α, 1948, σ.

IV. Νομική φύσις έγκρίσεως.

1. 'Η έγκρισις καθ' έαυτήν συνιστά μονομερή δικαιοπραξίαν ²³, ή δέ σχετική δήλωσις βουλήσεως τής εταιρίας είναι άπευθυντέα προς τόν πωλητήν τών μετοχών ή και προς τόν άγοραστήν αυτών και είναι ληψιδεής ²⁴.

2. 'Η δήλωσις τής εταιρίας περί παροχής ή άρνήσεως τής έγκρίσεως μεταβιβάσεως τών μετοχών συνιστά δικαιοπρακτικήν δήλωσιν βουλήσεως ²⁵, διότι αυτή εκδηλούται ως αυτόνομος έέργεια του έταιρικού όντος, κατατέινουσα εις την ρύθμισιν ιδίου αυτού συμφέροντος, έναντι τής συμβατικής σχέσεως του μεταβιβάζοντος και του αποκτώντος τās μετοχάς, εις την όποίαν ή εταιρία δέν λαμβάνει μέρος ²⁶.

Καθ' έτέραν συναφή άποψιν, ή παροχή τής έγκρίσεως συνιστά έέργειαν συμπράξεως τής εταιρίας, δικαιοπρακτικού χαρακτήρος, άλλ' ιδιόμορφον

311 και ειδικώς Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., έά § 68 Anm. 7, σ. 517, Pestalozzi-Henggeler, έά σ. 12² σημ. 8, Lutter, έά § 68 Anm. 35, σ. 534-535. Δι' έλάττωμα τής βουλήσεως προσβάλλεται, ώσαύτως, και ή άρνησις παροχής τής έγκρίσεως.

23. Βλ. Rodotà, έά σ. 767 έπ. και τούς έν τή έπομένη σημειώσει μνημονευόμενους συγγραφείς.

24. Βλ. RG 132, σ. 155: «Zustimmung im Sinne des § 222 Abs. 2 HGB ist aber eine einseitige umfangsbedürftige Willenserklärung, die schon vermöge dieser ihrer Rechtsnatur nur bestimmten Personen, d.h. nur den Parteien des einzelnen Erwerbsgeschäfts. . . abgegeben werden kann», έξ ου χαρακτηριστικού τó γερμανικόν 'Ακυρωτικόν άντλεί έπιχείρημα ύπερ τής άπόψεως, ότι ή έγκρισις δέν δύναται νά παρασχεθί προς άόριστον αριθμόν προσώπων, κατά τά προεκτεθέντα. Όμοίως, Godin-Wilhelmi, έά § 61 Anm. 11, σ. 255, Pestalozzi-Henggeler, έά σ. 111, 132, Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., έά § 68 Anm. 7, σ. 517, Teichmann-Koehler, έά § 61 Anm. 3c, σ. 138, Ulmer, Le azioni, έά σ. 422, Fischer, Aktiengesetz, I, 1, Berlin 1957, σ. 381, De Ferra, Spunti, έά σ. 76, καθ' όν: «si tratta di una dichiarazione unilaterale recettizia, che può essere indirizzata a ciascuna delle parti del negozio principale». Άντιθέτως, ό Rodotà, έά σ. 767, ύποστηρίζει, ότι ή έγκρισις δέν είναι ληψιδεής, διότι αυτή, ως συνιστώσα αυτόνομον δήλωσιν, άπό άπόψεως νομικής κατασκευής και λειτουργίας, έναντι τής μεταβιβάσεως, εύρισκομένη μόνον εις λειτουργικήν συνάφειαν με την σύμβασιν μεταβιβάσεως, παράγει άποτελέσματα άνεξαρτήτως τής γνώσεως ταύτης εκ μέρους του πωλητού ή του άγοραστου. 'Η ύποχρέωσις τής εταιρίας προς έγγραφήν μετόχου εις τό βιβλίον τής εταιρίας γεννάται εκ μόνης τής δηλώσεως περί παροχής τής έγκρίσεως.

25. Έν τή θεωρία γίνεται λόγος γενικώς περί «συναίνεσεως» ή «άρνήσεως» τής εταιρίας (consenso-assenso) ή χαρακτηρίζεται ή έγκρισις ως «δήλωσις» (dichiarazione) ή ως «έπιδοκιμασία» (approvazione), χωρίς τόν έγγύτερον προσδιορισμόν του νομικού χαρακτηρισμού τής «έγκρίσεως». Βλ. Scalfi, Limitazioni statutarie alla circolazione delle azioni nominative, έν Temi, 1953, σ. 575, Bigiavi, La clausola, έά σ. 9 έπ., Stolfi, In tema di limiti, έά σ. 223, Rodotà, έά σ. 762, Ascarelli, Ancora in tema, έά σ. 593.

26. Βλ. Rodotà, έά σ. 762.

(sui generis), ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐγγραφῆς τοῦ ἀποκτῶντος τὰς μετοχὰς εἰς τὸ βιβλίον μετόχων τῆς ἐταιρίας²⁷.

Ἀντίθετος ἄποψις ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως ἀποτελεῖ «πρᾶξιν σωματειακὴν» (atto corporativo) τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, ἥτοι τοῦ ἀρμοδίου πρὸς τοῦτο ἐταιρικοῦ ὀργάνου, ὅπερ ἀντλεῖ τὴν σχετικὴν ἐξουσίαν ἐκ τοῦ καταστατικοῦ καὶ διαμορφώνει τὴν βούλησιν τοῦ ἐταιρικοῦ ὄντος, κατὰ τρόπον διάφορον ἀπὸ τοὺς ιδιώτας²⁸.

V. Σχέσις τῆς ἐγκρίσεως πρὸς τὴν μεταβιβαστικὴν δικαιοπραξίαν.

1. Ἐρευνητέον ἀκολουθῶς τὸ θέμα τῆς σχέσεως τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως πρὸς τὴν μεταξὺ μεταβιβάζοντος καὶ ἀποκτῶντος καταρτιζομένην δικαιοπραξίαν μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν. Εἰδικώτερον, ἐξεταστέα ἡ νομικὴ σχέσις μεταξὺ τῆς δικαιοπραξίας μεταβιβάσεως καὶ τῆς ἐγκρίσεως, ἥτοι ἡ ἐπενέργεια τῆς δευτέρας ἐπὶ τῆς πρώτης καὶ ἡ ἐπέλευσις τῶν διὰ τῆς ἐγκρίσεως ἐπιδιωκομένων ἀποτελεσμάτων, τόσον μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν (μεταβιβάζοντος καὶ ἀποκτῶντος), ὅσον καὶ ἔναντι τῆς ἐταιρίας.

2. Τὰς περὶ τοῦ νομικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἐν σχέσει πρὸς τὴν μεταβιβαστικὴν δικαιοπραξίαν, διατυπωθείσας ἀπόψεις, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν, ὡς κάτωθι: α) εἰς ἐκείνην, ἥτις βλέπει τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ὡς αἴρεσιν δικαίου (condicio juris), β) εἰς ἐκείνην, ἥτις χαρακτηρίζει τὴν ἐν λόγῳ ἐγκρισιν ὡς μέρος ἢ τμῆμα μιᾶς συνθέτου πράξεως (atto complesso) καὶ γ) εἰς ἐκείνην, ἥτις ἐκτιμᾷ αὐτὴν ὡς αὐτοτελῆ δικαιοπραξίαν, καίτοι παρεπομένην, τόσον ἐξ ἐπόψεως νομικῆς συγκροτήσεως τῆς ὅσον καὶ λειτουργικῶς, ἔναντι τῆς μεταβιβαστικῆς τοιαύτης. Ὑφίστανται βεβαίως καὶ λειτουργικῶς, ἔναντι τῆς μεταβιβαστικοῦ θέματος, ἡσσονος ὅμως σημασίας ἡ παραλλαγαὶ τῶν ὡς ἄνω τριῶν βασικῶν ἀπόψεων.

A. Ἡ ἐγκρισὶς ὡς αἴρεσις δικαίου.

1. Κατὰ τὴν πρώτην ἄποψιν, ἥτις δέχεται ὅτι πρόκειται περὶ αἵρέσεως δικαίου²⁹, ἐπειδὴ ἡ μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐξαρτᾶται

27. Οὕτω Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 728 καὶ 740: «Si tratta di un atto negoziale sui generis di cooperazione della società, attraverso un particolare organo designato, ai fini del perfezionamento dell'operazione di trasferimento delle azioni».

28. Οὕτω Candian, Intorno, ἐξ σ. 65 ἐπ., καθ' ὅν, εἰδικώτερον ἢ δῆλως τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν εἶναι: «un atto corporativo, e precisamente una deliberazione organizzativa dell'ente». Βλ. εὐρείαν κριτικὴν τῆς θέσεως ταύτης παρὰ Rodotà, ἐξ σ. 762-765.

29. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ταύτης, οἱ Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 127: «Da die Aktie von der Gesellschaft beschränkt übertragbar gestaltet wurde, ist die

ἐκ τῆς παροχῆς ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῆς ἐγκρίσεως, ἥτοι ἐπειδὴ, ἄνευ αὐτῆς αἱ μετοχαὶ δὲν μεταβιβάζονται, ἐπεταί ὅτι ἡ παροχὴ ταύτης πρὸς ἀποδέσμευσιν τῶν μετοχῶν συνιστᾷ «αἵρεσιν», ὑπὸ τὴν ὁποίαν τελεῖ ἡ μεταβιβαστικὴ δικαιοπραξία, κατὰ τὰς περὶ αἵρέσεως διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος. Παρέχεται δὲ ἐκ τοῦ νόμου ἡ αἵρεσις αὕτη, διότι διαλαμβάνεται ὡς ρήτρα δεσμεύσεως ἐν τῷ καταστατικῷ δυνάμει διατάξεως νόμου, ὅστις προβλέπει, ἐπitrέπει καὶ προσδιορίζει τὸ περιεχόμενον ταύτης καὶ δι' αὐτῆς τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐπιβαλλομένου περιορισμοῦ εἰς τὸ μεταβιβαστὸν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ ἐπερχομένας ἀνασταλλτικὰς συνεπείας ἐπὶ τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας³⁰.

Οὕτω, κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἄποψιν, ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως συνιστᾷ νόμιμον προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐπέλευσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς δικαιοπραξίας περὶ μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν³¹. ἢ, κατ' ἄλλην διατύπωσιν, διὰ τῆς ἀσκήσεως τοῦ διαπλαστικοῦ δικαιώματος τῆς ἐγκρίσεως, διὰ δηλώσεως τῆς ἐταιρίας, αὕτη ὑπείσρχεται εἰς τὴν δῆλωσιν τῆς βουλήσεως τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἐν τῇ μεταβιβαστικῇ δικαιοπραξίᾳ καὶ ἐπενεργεῖ συμπληρωματικῶς, ἵνα ἡ τελευταία καταστῇ τελεία καὶ ἐνεργὸς³².

Zustimmung condicio juris des Übergangs, der ohne sie nicht zu Stande kommt», St e c h e l, Der erbrechtliche, ἔα σ. 17, P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktie als theoretischer Begriff, ἔα σ. 47, 48, 50, M ö h r i n g, Zum Geschäftsverkehr, ἔα σ. 774, ὅστις ὁμιλεῖ περὶ ἀναβλητικῆς αἵρέσεως, C a n d i a n, Intorno, ἔα σ. 50 ἐπ., R o m a n o P a v o n i, Teoria, ἔα σ. 492 σημ. 68, R i b i, Von der Übertragung der Wertpapiere, Zürich, 1958-1959, σ. 269-272, F l e c h t h e i m, ἔα § 222 Anm. 6, σ. 172α: «Bis zur Entscheidung ist die Übertragung schwebend unwirksam».

30. Ὑπὸ ἄλλην ἔννοιαν ὁμιλοῦν περὶ condicio juris οἱ A s c a r e l i, Sui limiti, ἔα, ἐν B B T C, σ. 291, ὁ Α ὕ τ ὅ ς, I limiti statutari alla circolazione della posizione dell' azionista e la loro efficacia, ἐν Foro padano, 1953, I, σ. 1056 ἐπ. ἰδία σ. 1060, ὁ Α ὕ τ ὅ ς, Ancora in tema di limiti, ἔα σ. 593, A s q u i n i, Sui limiti, ἔα σ. 728 καὶ 723, οἵτινες θεωροῦν τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐταιρίας ὡς αἵρεσιν, ἥτις δὲν ἐπηρεάζει τὴν σύμβασιν μεταξὺ τῶν μερῶν, ἡ ὁποία εἶναι ἔγκυρος καὶ ἐνεργὸς καὶ ἄνευ ταύτης, ἀλλ' ἐπηρεάζει τὰ ἀποτελέσματα τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας ἔναντι τῆς ἐταιρίας, δηλονότι τὴν νομιμοποίησιν τοῦ ἀποκτώντος τὰς μετοχὰς ἔναντι αὐτῆς. Συναφῶς δέχεται καὶ ὁ D e M a r t i n i, Effetti dei limiti, ἔα σ. 381, ὅτι ἡ ἔγκρισις ἀποτελεῖ, εἰς τὴν οὐσίαν, μίαν αἵρεσιν τῆς ἐνεργείας τῆς μεταβιβάσεως, ἥτις ὅμως δρᾷ μόνον σχετικῶς, ἔναντι τῆς ἐταιρίας, ἐν συνεπείᾳ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν, ἥτις ἐπιβάλλει τὴν διατήρησιν ἐν ἰσχύϊ τῆς μεταβιβάσεως τούτων.

31. Οὕτω M e s s i n e o, Sui requisiti, ἔα σ. 484 σημ. 2.

32. Οὕτω St e c h e l, Der erbrechtliche, ἔα σ. 17: «ist diese Erklärung als condicio juris zugleich Bestandteil des Übertragungsgeschäftes». Ἐπὶ δευσιμενῶν μετοχῶν, ἡ μεταβιβάσις των δὲν εἶναι ἰδιωτικὴ ὑπόθεσις τοῦ μεταβιβάζοντος καὶ τοῦ ἀποκτώντος: αὕτη εἶναι τριμερὴς σύμβασις, ἡ δὲ ἔγκρισις τῆς ἐταιρίας εἶναι condicio juris. B l. R i b i, Von der Übertragung, ἔα σ. 269-272, P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἔα σ. 47.

2. 'Οπωσδήποτε, οί ύποστηρικται τής άπόψεως ταύτης έπιδιώκουν νά άποδείξουν, διά τής προσφυγής εις την λύσιν τής αίρέσεως δικαίου, ότι πρό τής παροχής έγκρίσεως ύπό τής εταιρίας όχι μόνον ή νομιμοποιήσις του άποκτώντος τάς μετοχάς δέν έπιτυγχάνεται έναντι αύτης, άλλ' όλόκληρος ή μεταβιβαστική δικαιοπραξία είναι άνεργός, τόσον έναντι τής εταιρίας όσον και έναντι των συμβαλλομένων μερών ³³.

3. Συναφής πρός την άνωτέρω άποψιν είναι και εκείνη, ήτις χαρακτηρίζει την προϋπόθεσιν τής παροχής τής έγκρίσεως ως αίρεσιν εκ των πραγμάτων (condicio facti). Καί τοϋτο, διότι τό καταστατικόν δέν άποτελεϊ κείμενον κανόνων δικαίου, άλλά κείμενον κανόνων δικαιοπρακτικού περιεχομένου (di natura negoziale) ³⁴.

4. Διάφορος περίπτωσης είναι εκείνη, καθ' ήν τά συμβαλλόμενα μέρη εκ συμφώνου υποβάλλουν την ένέργειαν τής δικαιοπραξίας μεταβιβάσεως, όχι μόνον έναντι τής εταιρίας άλλά και έναντι αύτων των ιδίων, ύπό την αίρεσιν τής έγκρίσεως αύτης, ότε ή μη παροχή ταύτης έπιφέρει την άνένέργειαν τής μεταβιβαστικής δικαιοπραξίας και μεταξύ των μερών ³⁵.

5. Κατά του χαρακτηρισμού τής παροχής τής έγκρίσεως ως condicio juris ήσκήθη κριτική ³⁶, ιδία ύπό τό πρίσμα ότι ή παροχή ταύτης έπιβάλλεται ως προϋπόθεσις μεταβιβάσεως των μετοχών ουχι εκ του νόμου, άλλ' εκ τής ιδιωτικής βουλήσεως και συνεπώς δέν δύναται νά δοθῃ εις αύτην ό χαρακτηρισμός τής «αίρέσεως δικαίου» ³⁷. 'Επίσης παρατηρείται, ότι ή ύπό του

33. Βλ. συναφώς S t o f f l i, In tema, έά σ. 213. 'Ετεροι θεωρούν την μεταβίβασιν των μετοχών ως μίαν έχχώρησιν συμβάσεως και έπομένως χαρακτηρίζουν την παροχήν τής έγκρίσεως ως συναίνεσιν του έχχωρουμένου όφειλέτου. Οϋτω, οί D e M a r t i n i, Effetti dei limiti, έά σ. 376-379, S c a f f i, Limitazioni, έά σ. 574.

34. Οϋτω Cass. 8.9.1954, έν Foro padano, 1954, I, σ.585 έπ., G u a l t i e r i, Gli effetti, έά σ. 54, όστις υπήρξε και εισηγητής τής άποφάσεως ταύτης. Ηρβλ. M e s s i n e o, Sui requisiti, έά σ. 484 σημ. 2.

35. Ηρβλ. D e M a r t i n i, Effetti dei limiti, έά σ. 381, όστις ύπό την έννοian ταύτην όμιλεί περί «condicio facti», A s c a r e l l i, I limiti, έν Foro padano, έά σ. 1061.

36. Οϋτω R o d o t à, έά σ. 705, F e r r i, Sugli effetti, έά σ. 597, S t o f f i, In tema di limiti, έά σ. 219-220, D e M a r t i n i, Effetti dei limiti, έά σ. 381, G u a l t i e r i, Gli effetti, έά σ. 54, F r a g a l i, Rifiuto dell' assenso sociale all' alienazione di azioni, έν Foro padano, 1954, I, σ. 715, D e M a j o, Effetti, έά σ. 549.

37. Βλ. G u a l t i e r i, Gli effetti, έά σ. 54, καθ' όν αι ύπό του καταστατικού τής έκδοτικής εταιρίας, θεθέντες περιορισμοί εις την κυκλοφορίαν των μετοχών, μέσω τής ρήτρας δεσμεύσεως, παρά την άναγνώρισιν τής έγκυρότητός των, δέν νά θεωρούνται ως προερχόμενοι άπό την βούλησιν των εταιρών και όχι εκ του νόμου. 'Ομοίως, R o d o t à, έά σ. 765, A s q u i n i, Sui limiti, έά σ. 733, όστις δέχεται την έν λόγω αίρεσιν, καιτοι ύπό άλλην ένέργειαν (ήτοι εν σχέσει πρός την νομιμοποίησιν έναντι τής εταιρίας): «anche se nasce da una norma statutaria e non legislativa». 'Ομοίως Corte Cassaz., 13.7.57, έν

καταστατικοῦ προβλεπομένη αἵρεσις δὲν δύναται νὰ γίνη δεκτὴ ὡς αἵρεσις συμφωνηθεῖσα ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων μερῶν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας, διότι τοιαύτη ἐκουσία αἵρεσις συνομολογεῖται μόνον ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν μερῶν καὶ δὲν ἐπιβάλλεται ὑπὸ τρίτου, ἥτοι ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, διὰ τοῦ καταστατικοῦ τῆς ³⁸.

Β. Ἡ ἔγκρισις ὡς σύνθετος πράξις.

1. Ἡ ἐτέρα ἀποψις, ἥτις δέχεται ὅτι πρόκειται περὶ συνθέτου πράξεως, θεωρεῖ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὄργανου οὐχὶ ὡς στοιχεῖον ἐξωτερικὸν τῆς συμβάσεως μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ἀλλ' ὡς ἐσωτερικὸν τοιοῦτον, ἥτοι ὡς στοιχεῖον συστατικὸν αὐτῆς. Κατὰ τὸ νομικὸν καθεστῶς τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, διὰ τὴν «ὑποκατάστασιν» ἐνὸς μετόχου ὑφ' ἐτέρου, ἀπαιτεῖται ἡ συνδρομὴ τῶν βουλήσεων τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου καὶ τοῦ παρέχοντος τὴν ἐγκρίσιν ἐταιρικοῦ ὄργανου, ἥτοι ἡ συνεργασία καὶ σύζευξις τῶν δύο αὐτῶν βουλήσεων. Ἀμφότεραι αἱ βουλήσεις αὗται ἔχουν τὸ αὐτὸ περιεχόμενον καὶ τὴν ἰδίαν ἐπιδιώξιν καὶ δὲν ἐμφανίζουν αὐτονομίαν μεταξὺ των, καθ' ὅσον κατατείνουν ἀμφότεραι εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον μόνον διὰ τῆς συμπράξεως καὶ συνυπάρξεως αὐτῶν δύνανται νὰ ἐπιτύχουν ³⁹.

2. Ἡ ὡς ἄνω θέσις βασίζεται ἐπὶ τῆς σκέψεως, ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς ρήτρας δεσμεύσεως δὲν πρέπει νὰ ἐκτιμᾶται δι' ἀναγωγῆς εἰς τὴν ἐξωτερικὴν σχέσιν (μεταξὺ μεταβιβάζοντος καὶ ἀποκτῶντος), ἀλλὰ δι' ἀναφορᾶς εἰς τὴν ἐταιρικὴν σχέσιν ⁴⁰. Διότι ὁ περιορισμὸς τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως δὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν μετοχικὸν τίτλον, ὡς τοιοῦτον, μηδὲ εἰς τὰ περιουσιακῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου, κεχωρισμένως ἀπὸ

BBTC, 1957, II, σ.544 ἐπ.. ἰδίᾳ σ.548-549, καθ' ὃ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ρήτρα προβλέπεται καὶ ἐπιτρέπεται ἐκ τοῦ νόμου (ἄρθρ. 2355 παρὰ 2 cod. civ.), δὲν ἐπιτρέπει τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι πηγὴ τῆς αἰρέσεως εἶναι ἡ διάταξις αὕτη, ἥτις εἶναι ἐνδοτικού χαρακτήρος: «e si limita ad autorizzare la società ad inserire nell'atto costitutivo clausole del genere».

38. Βλ. Rodotà, *ἑξ* σ. 765, Stolfi, *ἑξ* σ. 220, καθ' ὃν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ ἔγκρισις ὡς ἡθελημένη αἵρεσις, διότι προϋπάρχει ἡ ὑποσχετικὴ (ἐνοχική) δικαιοπραξία περὶ μεταβιβάσεως, ἥτις ἐνεργεῖ ἀνεξαρτήτως τῆς μνεύσεως τῆς αἰρέσεως ἐν τῇ συμβάσει μεταβιβάσεως.

39. Οὕτω Ferri, *Sugli effetti*, *ἑξ* σ.596 ἐπ., Mossa, *Limiti alla circolabilità*, *ἑξ* σ. 107, Messineo, *Manuale di diritto civile e commerciale*, III /I, 1953, σ. 388. Πρβλ. Berenberg-Gossler *Die Übertragung*, *ἑξ* σ. 427: «die (Zustimmung) bei gebundenen (vinkulierten) Namenaktien als wesentlicher Bestandteil des Übertragungsaktes notwendig ist».

40. Βλ. Ferri, *Sugli effetti*, *ἑξ* σ. 599.

τὰ διοικητικῆς φύσεως τοιαῦτα, ἔναντι τῆς ἑταιρίας, ἀλλ' ἀφορᾷ εἰς τὸ σύνολον τῶν δικαιωμάτων καὶ υποχρεώσεων τοῦ μετόχου ἔναντι ταύτης, ἄνευ δυνατότητος διασπάσεως καὶ διαχωρισμοῦ των, καὶ ὡς ταῦτα προσδιορίζονται ἐνιαίως ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ δικαίου καὶ ἐνσωματοῦνται εἰς τὸν μετοχικὸν τίτλον ⁴¹.

Ἦτοι, ὁ περιορισμὸς ἐκ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἀφορᾷ εἰς τὴν ὑποκατάστασιν ἑνὸς «μετόχου» δι' ἑτέρου «μετόχου», μέσῳ τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἑταιρικῆς σχέσεως καὶ τῆς ἑταιρίας. Δὲν ἀφορᾷ εἰς ἐκείνας τὰς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναμφιβόλως δύνανται νὰ δημιουργηθοῦν ἐκτὸς τῆς ἑταιρίας, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰς μετοχὰς καὶ αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν ὑπείσπρχονται εἰς τὸν ἑταιρικὸν χῶρον ⁴². Τὴν σύστασιν τοιούτων ἐξωτερικῶν σχέσεων ἐπὶ τῶν μετοχῶν, διὰ συμβάσεων μεταξὺ μετόχων καὶ τρίτων, δὲν δύνανται νὰ ἐμποδίσῃ ἢ νὰ ἐπηρεάσῃ ἡ ἑταιρία διὰ τοῦ καταστατικοῦ της, ἀκριβῶς διότι τὸ καταστατικὸν αὐτῆς δὲν δύνανται νὰ ρυθμίσῃ ἐξωτερικὰς σχέσεις.

Τοῦτο καταδεικνύει, ὅτι ἡ ρήτρα δεσμεύσεως εἶναι προωρισμένη νὰ ἐνεργῇ εἰς τὸν χῶρον τῆς ἑταιρίας καὶ ὅτι ἡ βούλησις τοῦ μετόχου εἶναι ἀνεπαρκής, ἄνευ τῆς βουλήσεως τοῦ ἑταιρικοῦ ὀργάνου, νὰ παραμερίσῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ἑταιρικοῦ καθεστῶτος τεθὲν διὰ τῆς ρήτρας ἐγκρίσεως ἐμπόδιον, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὑπὸ τοῦ μετόχου ἐπιδιωκομένου σκοποῦ τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν του ⁴³.

3. Πρὸ τῆς ὁλοκληρώσεως τῆς συνθέτου πράξεως, ἦτοι τῆς συμπληρώσεως τῆς βουλήσεως τοῦ μετόχου, διὰ τῆς τοιαύτης τοῦ παρέχοντος τὴν ἔγκρισιν ἑταιρικοῦ ὀργάνου, ἐκ τῆς διαθέσεως τῶν μετοχῶν ὑπὸ τοῦ μετόχου εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέρχονται προκαταρκτικαὶ συνέπειαι, οὐχὶ ὅμως καὶ ὀριστικαί. Οὕτω, δυνατόν νὰ ἀνακύπτῃ ὑποχρέωσις τοῦ μετόχου ὅπως προκαλέσῃ τὴν παροχὴν τῆς ἑταιρικῆς ἐγκρίσεως ἢ ἀντιστοίχως ὑποχρέωσις τῆς ἑταιρίας ὅπως ἀντιμετωπίσῃ τὸ θέμα, διὰ τῆς παροχῆς ἢ ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως. Ὅπως δὲν συντελεῖται ἡ «ὑποκατάστασις» τοῦ ἑνὸς μετόχου δι' ἄλλου· εἰς τὴν θέσιν τοῦ μεταβιβάζοντος τὰς μετοχὰς δὲν ὑπείσπρχεται ὁ ἀποκτῶν αὐτάς, ὅπερ εἶναι τὸ ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα ⁴⁴.

41. Πρβλ. Ferri, Sugli effetti, *ἑα* σ. 594-599.

42. Πρβλ. Ferri, Sugli effetti, *ἑα* σ. 595-597.

43. Βλ. Ferri, Sugli effetti, *ἑα* σ. 596-600. Ἐν σχέσει πρὸς τὸ καταστατικόν, ὅπερ ὑποβάλλει τὴν μεταβίβασιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τοῦ ἑταιρικοῦ ὀργάνου, δὲν ἀρκεῖ ἡ μεταβίβασις τῆς μετοχῆς, ἡ συμφώνως πρὸς τὰς σχετικὰς διατάξεις περὶ μεταβιβάσεως αὐτῆς συντελεσθεῖσα, δὲν ἀρκεῖ ἡ κατάρτισις τῆς μεταβιβάστικῆς δικαιοπραξίας, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ἀπαιτεῖται, προσέτι, καὶ ἡ παροχὴ τῆς ἑταιρικῆς ἐγκρίσεως, διότι μόνον δι' αὐτῆς συντελεῖται ἡ ὑποκατάστασις τοῦ μετόχου ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἑταιρίαν καὶ εἰς τὰ πλαίσια αὐτῆς.

44. Βλ. Ferri, Sugli effetti, *ἑα* σ. 597-598.

Ἐν ἀρνήσει τῆς ἐγκρίσεως, ἡ καταρτιθεῖσα σύμβασις μεταβιβάσεως δὲν ἔχει πλέον δυνατότητα ὁλοκληρώσεως καὶ τελειοποιήσεως καὶ ὥς, ἐκ τούτου, οὐδὲν ἔννομον ἀποτέλεσμα παράγει αὕτη ⁴⁵. Κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε ἄποψιν, ἡ μὴ συμπλήρωσις τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας διὰ τῆς ἀναγκαίας παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ἐπιφέρει τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα, ἅτινα ἐπέρχονται καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἄποψιν, ἥτις χαρακτηρίζει τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ὡς *condicio juris*, ἥτοι τὴν πλήρη ἀνενέργειαν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας ⁴⁶.

4. Ἡ κατὰ τῆς ἀνωτέρω ἐκδοχῆς ἀσκηθεῖσα κριτικὴ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι, σύνθετος πρᾶξις δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὅταν δύο διάφορα ὑποκείμενα δικαίου ἐπιδιώκουν τὸ αὐτὸ συμφέρον διὰ δηλώσεων ἀμοιβαίως συμπληρουμένων, διότι ἡ μία δὲν δύναται νὰ παραγάγῃ ἀποτέλεσμα ἀνευ τῆς ἐτέρας. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ρήτηρας ἐγκρίσεως, πρόκειται περὶ δύο διαφορετικῶν συμφερόντων: ἡ περὶ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως δῆλωσις τῆς ἐταιρίας ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος, ἥτοι εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν μεταβολῶν ἐν τῇ συνθέσει τῆς ἐταιρικῆς συμμετοχῆς· ἐνῶ ἡ δῆλωσις τῆς βουλήσεως τοῦ μεταβιβάζοντος τὰς μετοχὰς τοῦ μετόχου ἀποβλέπει εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ ἐκ τῆς μεταβιβάσεως ταύτης συμφερόντος τοῦ ⁴⁷.

Γ. Ἡ ἔγκρισις ὡς αὐτόνομος δικαιοπραξία.

1. Κατὰ τὴν τρίτην ἐκδοχὴν, ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως συνιστᾷ αὐτόνομον δικαιοπραξίαν, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως νομικῆς κατασκευῆς ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως

45. Βλ. F e r r i, Sugli effetti, ἐξ σ. 600: 'Ο μεταβιβάζων καὶ ὁ ἀποκτῶν τὰς μετοχὰς εἶναι δυνατόν, βεβαίως, νὰ θελήσουν ἕτερον περιορισμένον ἀποτέλεσμα, ἐν μὴ ἐπιτυχίᾳ τῆς ὑπεισελεύσεως τοῦ νέου μετόχου εἰς τὴν θέσιν τοῦ μεταβιβάζοντος, ἥτοι τὴν μεταβίβασιν ἀπλῶς τῶν γεγεννημένων περιουσιακῶν ἀξιώσεων τοῦ μετόχου ἐναντι τῆς ἐταιρίας, τῶν ἐνσωματωμένων εἰς τὴν μετοχὴν. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐταιρικῆς βουλήσεως, δὲν ἐλέγχεται ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ, ὡς μὴ ἀφορῶν εἰς τὸ σύνολον τῆς ἐταιρικῆς συμμετοχῆς. Ὅπως δὲποτε ὅμως, καὶ τὸ περιορισμένον τοῦτο ἀποτέλεσμα ἀπορρέει ἐκ τῆς βουλήσεως τῶν συμβαλλομένων καὶ δὲν εἶναι συνέπεια τῆς ἀρνήσεως παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, ὁ Αὐτόρος, *Le società*, ἐξ σ. 373.

46. F e r r i, Sugli effetti, ἐξ σ. 599, 600, 601, καθ' ὅν: «non è concepibile una distinzione tra effetti inter partes e effetti nei confronti della società, dato che una sostituzione di un azionista all' altro, nell' ambito della società, non può attuarsi inter partes se non si effettua nei confronti della società».

47. Βλ. C a n d i a n, Intorno all' alienazione, ἐξ σ. 41 ἐπ., S t o l f i, ἐξ σ. 221-222, F r a n g a l i, ἐξ σ. 715, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ, ἐν B B T C, σ. 291, τὸν Αὐτόν, Ancora in tema di limiti, ἐξ σ. 593, D e M a r t i n i, Effetti dei limiti, ἐξ σ. 375 ἐπ. R o d o t à, ἐξ σ. 762-763, 765-766. Γενικώτερον, περὶ τῶν ἀπαραιτῶν στοιχείων, ἅτινα συνιστοῦν τὴν «σύνθετον πρᾶξιν», βλ. D o n a t i, Atto complesso, autorizzazione, ἀποπρόταση, ἐν Arch. giur., 1903, σ. 12 ἐπ.

ιδίας λειτουργικότητας αὐτῆς, ἔναντι τῆς μεταξύ τῶν μερῶν καταρτιζομένης μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας⁴⁸. Ἐκάστη αὐτῶν εἶναι αὐτοτελὴς καὶ τελεία⁴⁹. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων δικαιοπραξιῶν ὑφίσταται μόνον λειτουργικὴ ἐξωτερικὴ ἐπίδρασις, διότι ἡ δικαιοπραξία τῆς ἐγκρίσεως ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς μεταξύ τῶν μερῶν καταρτιζομένης, καθ' ὅσον ἄνευ τῆς πρώτης δὲν παράγει ἀποτελέσματα ἢ δευτέρα ἔναντι τῆς ἑταιρίας⁵⁰.

2. Ὡς ἐκ τοῦ δεσμοῦ τούτου, ἡ δικαιοπραξία παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως εἶναι παρεπομένη τοιαύτη ἔναντι τῆς δικαιοπραξίας μεταβιβάσεως μετοχῶν⁵¹. Ἡ ὥς ἄνω αὐτονομία τῆς ἐκπηγάζει ἐκ τοῦ ὅτι, ἡ ἑταιρία, διὰ τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, ἐπιδιώκει τὴν θεραπείαν διαφόρου συμφέροντος ἀπὸ τὸ ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἐπιδιωκόμενον, ὥς καὶ ἐκ τοῦ ὅτι διάφοροι εἶναι οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐπιδιωκόμενοι σκοποὶ⁵².

Δ. Ἡμετέρα ἄποψις.

1. Κατὰ τὴν ἡμετέραν ἄποψιν, ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἑταιρίας ἐπὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν συνιστᾷ αἵρεσιν δικαίου (condicio juris), ἥτοι γεγονὸς, ὅπερ, κατὰ νόμον, ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον στοι-

48. Οὕτω βασικῶς Rodotà, *ἑξ* σ. 765-767. Βλ. κριτικὴν ὑπὸ Messineo, Epilogo sulla clausola di gradimento, *ἑξ* σ. 155-156. Πρβλ. Asquini, Sui limiti, *ἑξ* σ. 733, ἐνθα ὁμιλεῖ περὶ ἀνεξαρτήτου δικαιοπραξίας («costituisse un negozio a sé stante»), ἐνῶ ἀλλοχού (σ. 740), ὁμιλεῖ περὶ ἰδιούτου δικαιοπραξίας συνεργασίας, ἐπὶ τῷ τέλει τελειοποιήσεως τῆς συμβάσεως μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν (: «si tratta di un atto negoziale sui generis di cooperazione della società, attraverso un particolare organo sociale, ai fini del perfezionamento dell'operazione di trasferimento delle azioni»), De Ferra, Spunti, *ἑξ* σ. 75-76.

49. Βλ. Rodotà, *ἑξ* σ. 766, Asquini, Sui limiti, *ἑξ* σ. 733, De Ferra, Spunti, *ἑξ* σ. 76, καθ' ὃν ἡ ἐγκρισις δὲν ἀποτελεῖ στοιχεῖον τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας, εἰς τὴν ὅποیان ἀναφέρεται, βάσει τῶν γενικῶς διδασκομένων περὶ ἐγκρίσεως.

50. Βλ. Rodotà, *ἑξ* σ. 766-767, Asquini, Sui limiti, *ἑξ* σ. 733. Πρβλ. Di Saba to, Unità e pluralità di negozi, ἐν Riv. dir. civ., 1951, I, σ. 412 ἐπ., Gasperoni, Collegiamento e connessione tra negozi, ἐν Riv. dir. comm., 1955, I, *ἰδίᾳ* σ. 373 ἐπ., Giorgiani, Negozi giuridici collegati, ἐν Riv. ital. sc. giur., 1937, σ. 327 ἐπ.

51. Βλ. De Ferra, Spunti, *ἑξ* σ. 76, Rodotà, *ἑξ* σ. 766, ὅστις παραπέμπει εἰς τὸν R a p e, Zustimmung und Verfügung, ἐν Arch. f. civ. Praxis, 121 (1923), σ. 295: «ist die Vollmacht und überhaupt jede Zustimmung ein akzessorisches Rechtsgeschäft».

52. Βλ. Rodotà, *ἑξ* σ. 762, 765-766. Κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα, λόγῳ τῆς συναφείας μεταξύ τῶν δύο δικαιοπραξιῶν καὶ τῆς χρονολογικῆς σειρᾶς, καθ' ἣν αὐται λαμβάνουν χώραν, θὰ ἠδυνάτο τις νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῆς «μορφῆς τῆς διαδικασίας» (figura del procedimento), ἥτις συνίσταται εἰς τὴν πραγματοποιήσασιν πλείων διαδοχικῶν πράξεων, αἵτινες κατατείνουν εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν (βλ. S a n d u l l i, Il procedimento amministrativo, Milano, 1959), ἐὰν δὲν ὑφίστατο τὸ ἐμπόδιον ἐκ τῆς ὑπαρχούσης αὐτονομίας ἐκάστης αὐτῶν καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς νομικῆς των αἰτίας.

χεῖον ἢ προϋπόθεσιν, διὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δικαιοπραξίας μεταβιβάσεως, ἥτις καταρτίζεται μεταξὺ μεταβιβάζοντος καὶ ἀποκτῶντος τὰς μετοχὰς ⁵³. Ἐὰν τὰ συμβαλλόμενα μέρη προβλέπουν εὐθέως ἐν τῇ δικαιοπραξίᾳ μεταβιβάσεως τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ταύτης καὶ ἐξαρτοῦν τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς ἐκ τῆς συναινέσεως τῆς ἐταιρίας ⁵⁴, πρόκειται περὶ καταχρηστικῆς αἰρέσεως δικαίου, ἀφοῦ ταῦτα συνδέουν τὴν ἐπέλευσιν ἀποτελεσμάτων τῆς δικαιοπραξίας μὲ γεγονότος, τὸ ὅποῖον κατὰ νόμον δεόν νὰ συντρέξῃ ἀπαραιτήτως πρὸς τοῦτο ⁵⁵.

2. Ἡ ὀρθότης τῆς ἀνωτέρω ἀπόψεως ἐξαρτᾶται βασικῶς ἐκ τοῦ ἐὰν, ἡ παροχὴ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως ἀποτελῇ γεγονὸς προβλεπόμενον ὑπὸ τοῦ νόμου, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἐὰν ἡ συνδρομὴ τούτου ἀποτελῇ στοιχεῖον ἢ προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας ⁵⁶.

Καθ' ἡμᾶς, συντρέχουν ἐν προκειμένῳ ἀμφότεραι αἱ προϋποθέσεις αὗται. Οὕτω, ἔχομεν τὴν μεταξὺ τῶν μερῶν δικαιοπραξίαν, ἡ βούλησις τῶν ὀποίων περὶ μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν περιορίζεται ἐκ τοῦ μέλλοντος καὶ ἀβεβαίου γεγονότος τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας. Τοῦ τοιούτου περιορισμοῦ ἡ ἐξαρτήσεως δὲν εἶναι ἀπαραίτητον, ὅπως τὰ συμβαλλόμενα μέρη ποιοῦνται μνεῖαν ἐν τῇ συμβάσει των. Καθ' ὅσον, ὡς καταρτίζοντα σύμβασιν, τῆς ὁποίας ἀντικείμενον εἶναι ἡ μεταβίβασις δεσμευμένων μετοχῶν,

53. Πρβλ. Μ π α λ ἦ ν, Γενικαὶ ἀρχαὶ ἀστικοῦ δικαίου, 1947, παρ. 94, σ. 209, Γ ι α ν ν ὀ π ο υ λ ο ν, Γενικαὶ Ἀρχαί, ἐξ σ. 150.

54. Βλ. A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ, ἐν BBTC, σ. 292-293.

55. Βλ. Μ π α λ ἦ ν, ἐξ σ. 208-209.

56. Οἱ ὑποστηρίζοντες, ὅτι δὲν δύναται νὰ συνιστᾷ αἵρεσις ἡ ἐγκρίσις Ἰταλοὶ συγγραφεῖς (βλ. ἀνωτ. σημ. 37), ἔχουν ὑπ' ὄψιν τῶν διαφορετικῶν νομοθετικῶν κείμενων τοῦ Ἰταλικοῦ ἀστικοῦ κώδικος (ἄρθρ. 2355 παρ. 3 cod. civ.), ρυθμίζον τὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς μεταβιβάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἐν τῷ ὁποίῳ οὔτε λόγος περὶ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας γίνεται, οὔτε, πολλῶ μᾶλλον ἐξαρτᾶται ἐκ ταύτης ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπιτρέπεται ὅπως τὸ καταστατικὸν ὑποβάλλῃ τὴν ἐκποίησιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ὑπὸ εἰδικούς ὁρους («può sottoporre a particolari condizioni l' alienazione»). Ἐπίσης καὶ ἡ διατύπωσις τοῦ γερμανικοῦ νόμου (§ 68 Abs.2 AktG 1965), ἥτις προσομοιάζει πρὸς τὴν διατύπωσιν τοῦ ἡμετέρου, δὲν ἐξαρτᾷ τόσο ἐν εὐθέως τὴν μεταβίβασιν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐκ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ὡς ὁμιλῶν περὶ «δεσμεύσεως» τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν ἐκ τῆς ἐγκρίσεως («Die Satzung kann die Übertragung an die Zustimmung der Gesellschaft binden»). Περισσότερον ἐλαστικὴ καὶ διάφορος εἶναι ἡ διατύπωσις τοῦ ἐλβετικοῦ νόμου (ἄρθρ. 686 παρ. 1 OR), ἀπὸ ἀπόψεως βαθμοῦ ἐξαρτήσεως τῆς μεταβιβάσεως ἐκ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἡμέτερον δίκαιον. Μάλιστα, ὁ ἐλβετικὸς νόμος δὲν ὁμιλεῖ καὶ περὶ μεταβιβάσεως μετοχῶν ἢ περὶ ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας, ἀλλὰ περὶ δυνατότητος ἀρνήσεως ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον, διὰ λόγους προβλεπομένους ἢ μὴ ἐν τῷ καταστατικῷ («Die Gesellschaft kann die Eintragung in das Aktienbuch aus den Gründen verweigern, die in den Statuten vorgesehen sind»).

ἐπεται ὅτι διὰ τὴν ἐπέλευσιν τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν δέον νὰ συντρέξῃ ἡ παροχὴ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἥτις προβλέπεται ἐν τῷ νόμῳ.

3. Ἀκριβῶς, ἡ ὑπὸ ἐρμηνείαν παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920 ὀρίζει σαφῶς — καὶ μάλιστα σαφέστατα — ὅτι τῶν δεσμευμένων μετοχῶν «ἡ μεταβίβασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐγκρισιν τῆς ἐταιρίας». Οὕτω, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ παροχὴ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως προβλέπεται ρητῶς ἐν τῷ νόμῳ, ὡς προϋπόθεσις μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀποτελεῖ αὕτη ἀπαραίτητον στοιχεῖον ἢ «προϋπόθεσιν» διὰ τὴν «ἐνέργειαν» τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας, ἀφοῦ ἐν τῷ νόμῳ ρητῶς καὶ ἐμφαντικῶς ὀρίζεται τοῦτο, διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ρήματος «ἐξαρτᾶται». Παρατηρητέον μάλιστα, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐξάρτησις ἀφορᾷ εὐθέως εἰς τὴν «μεταβίβασιν», ἡτοι εἰς τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα, τὴν ἐμπράγματον δικαιοπραξίαν, ἥτις καταρτίζεται μετὰ τοῦ μετόχου καὶ τρίτου καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἐνοχικὴν τοιαύτην⁵⁷.

Περαιτέρω, ἡ διὰ τῆς ὥς ἄνω ρητῆς διατάξεως τοῦ νόμου ἐξάρτησις τῆς μεταβιβάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας ἀποτελεῖ ὑπὸ τοῦ νόμου παρεχόμενον ἐννοιολογικὸν προσδιορισμὸν τῶν «δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν», ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ τρόπου διατυπώσεως τοῦ νόμου⁵⁸. Συνεπῶς, ὡς ἂν γίνεται λόγος εἰς τὸ καταστατικὸν περὶ «δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν», ἢ ὡς ἂν τὰ συμβαλλόμενα μέρη μεταβιβάσῃ «δεσμευμένας ὀνομαστικὰς μετοχάς», ἐννοεῖται (καὶ ἂν ἔτι δὲν γίνεται ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς) ὅτι πρόκειται περὶ τῶν ὀνομαστικῶν ἐκείνων μετοχῶν, τῶν ὁποίων ἡ μεταβίβασις δὲν εἶναι δυνατὴ ἄνευ ἐγκρίσεως, παρεχομένης ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὀργάνου.

4. Ὡς ἐκ τούτου, ἀκόμη καὶ ὅταν δὲν γίνεται ρητὴ μνηεῖα ἐν τῷ καταστατικῷ τῆς ἐν λόγῳ κατὰ νόμον ἀπαραίτητου προϋποθέσεως, διὰ τὴν με-

57. Βλ. Lutter, ἐκ § 68 Anm. 25, σ. 531-532. Ὁ ἰταλικὸς νόμος (ἄρθρ. 2355 παρ. 3 cod. civ.) ὁμιλεῖ περὶ περιορισμῶν τῆς «ἐκποιήσεως» (alienazione), τῶν μετοχῶν καὶ οὐχὶ τῆς «μεταβιβάσεως» (trasferimento) αὐτῶν, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ἐνέργειαν, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκποιητικῆς (ἐνοχικῆς) δικαιοπραξίας. Τὴν τοιαύτην διατύπωσιν τοῦ ἰταλικοῦ νόμου ἐπικαλοῦνται ἐκεῖνοι, οἵτινες ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ ἐγκρισὶς τῆς ἐταιρίας ἀποτελεῖ μέρος τῆς «συνθέτου πράξεως» μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ὅτι οἱ περιορισμοὶ ἐκ τοῦ καταστατικοῦ ἀφοροῦν εἰς τὴν «alienazione», ἐξ' οὗ συνάγεται ὅτι εἶναι ἡ βούλησις τοῦ ἐκποιούντος (alienante) ἀνεπαρκὴς μόνη, ἄνευ καὶ τῆς βουλῆσεως καὶ τοῦ ἐταιρικοῦ ὀργάνου, ὅπως ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μεταβιβάσεως. Οὕτω Ferrì, Sui limiti, ἐκ σ. 597.

58. Ὁ ἡμέτερος νόμος ὀρίζει: «ἡ ἐκδοσις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, τῶν ὁποίων ἡ μεταβίβασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐγκρισιν τῆς ἐταιρίας». Οὕτω, διὰ τῶν χρησιμοποιουμένων λέξεων «τῶν ὁποίων», προκύπτει ὅτι προσδιορίζεται νομοθετικῶς ἡ ἐννοία τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Τοιοῦτος σαφὴς καὶ εὐθὺς ἐννοιολογικὸς προσδιορισμὸς δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὰ ἄλλοδαπὰ δίκαια, μετὰ ἐξαίρεσιν τὸ γερμανικόν, ὅπερ, ὡς ἐσημειώθη, «δεσμεύει» τὴν μεταβίβασιν ἐκ τῆς ἐγκρίσεως.

ταβίβασιν δεσμευμένων μετοχῶν, καὶ μόνον διότι ἐν ταύτῳ ρητῶς προβλέπεται ἡ «δέσμευσις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν» τῆς ἐταιρίας, ἐξυπακούεται ἀναντιρρήτως, βάσει τῶν προσεκτεθέντων, ὅτι διὰ τὴν μεταβίβασιν αὐτῶν εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία ἡ παροχὴ τῆς σχετικῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας⁵⁹.

Ἴδού, ὅτι δὲν εἶναι ἡ ἐν τῷ καταστατικῷ διατυπωμένη ἰδιωτικὴ βούλησις τῶν μερῶν ⁶⁰, ἥτις ἐξαρτᾷ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν ἐκ τοῦ μέλλοντος καὶ ἀβεβαίου γεγονότος τῆς παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ὥστε αὕτη νὰ συνιστᾷ δικαιοπρακτικὴν αἵρεσιν· ἀλλ' εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ νόμος, ὅστις, καθορίζων τὴν ἔννοιαν τῶν δεσμευμένων μετοχῶν, προσδιορίζει ὡς ἀναγκαῖον στοιχεῖον τῆς μεταβιβάσεως τὴν παροχὴν ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, διὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας. Οὕτω, ἡ τελευταία αὕτη ἐξαρτᾶται, βάσει τοῦ νόμου, ἐκ τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ⁶¹.

VI. Νομικὴ κατάστασις πρὸ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως.

1. Βάσει τῶν προσεκτεθέντων, περὶ τοῦ νομικοῦ χαρακτῆρος τῆς παρεχομένης ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ἐγκρίσεως καὶ τῆς σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὴν μεταβιβαστικὴν δικαιοπραξίαν, διερευνᾶται κατωτέρω ἡ δημιουργουμένη νομικὴ κατάστασις μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν καὶ ἐναντι τῆς ἐταιρίας, πρὸ τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, μετὰ ταύτην καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν περίπτωσιν ἡ ἐταιρία ἀρνεῖται τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως. Αἱ νομικαὶ σχέσεις πρὸ τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως διαγράφονται ὡς ἀκολούθως.

2. Μέχρις οὗτου παράσχη ἡ ἐταιρία τὴν ἐγκρίσιν ἢ ἀρνηθῇ ταύτην, ἡ ἐμπράγματος συμφωνία περὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν εἶναι ἡρτημένη, ὡς τελοῦσα ὑπὸ αἵρεσιν καὶ δὴ ἀναβλητικὴν, κατὰ τὰ προδιαληφθέντα καὶ παραμένει ἀνενεργὸς ⁶². Καὶ τοῦτο, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι κατηρτί-

59. Τοιοῦτον τι δὲν δύναται νὰ λεχθῇ, ὡς εἰκόσ, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἰταλικὸν δίκαιον, ἀφοῦ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ δὲν δίδεται εὐθέως ὁρισμὸς τῆς «δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν», ὡς παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀπλῶς προβλέπονται ἐν αὐτῷ ὡς δυνατοὶ περιορισμοὶ ἐν τῷ καταστατικῷ.

60. Πρβλ. Rodotà, ἐξ σ. 765, Stolfi, In tema di limiti, ἐξ σ. 220.

61. Ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ κειμένῳ ἀπόψεως Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 127 Stachel, Der erbrechtliche, ἐξ σ. 17. Οὕτω καὶ ὁ Möhring, Zum Geschäftsferkehr, ἐξ σ. 774, καθ' ὅν: «Bis zur Entscheidung des in der Satzung hierzu berufenen Organs, ist das Kausalgeschäft zustande gekommen, das Verfügungsgeschäft jedoch unter der aufschiebenden Bedingung der Zustimmung geschlossen und bis dahin schwebend», Lutter, ἐξ § 68 Anm. 38, σ. 535: «Eine ohne Zustimmung der AG geschlossenes dingliches Übertragungsgeschäft ist zunächst schwebend unwirksam». Πρβλ. Blum, Börsenhandel mit vinkulierten Namenaktien, ἐν JW, 1930, σ. 2648, Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 206, Ulmer, Le azioni, ἐξ σ. 424-425.

62. Βλ. Berenberg-Gossler, Die Übertragung, ἐξ 427, Möhring, Zum Geschäftsferkehr, ἐξ σ. 774, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 128.

σθησαν ή ένοχική και ή έμπράγματος δικαιοπραξία περί μεταβιβάσεως τών μετοχών, ότι παρεδόθησαν οί μετοχικοί τίτλοι είς τόν αποκτώντα ή ότι ή μεταβίβασις ένεγράφη είς τό ειδικόν βιβλίον τής εταιρίας — κατ' άρθρον 8β του νόμου 2190/1920 — έφ' όσον ή έγγραφή αύτη δέν δύναται νά έχη τήν έννοιαν σιωπηρᾶς έγκρίσεως τής μεταβιβάσεως. Διαρκούσης τής φάσεως ταύτης, ό πωλητής μέτοχος παραμένει κύριος τών μεταβιβαζομένων μετοχικών τίτλων ⁶³ και διατηρεϊ τήν ιδιότητα του μέτοχου, ως πρὸς άπαντα τά εκ τής συμμετοχής του είς τήν εταιρίαν άπορρέοντα δικαιώματα και ύποχρεώσεις αύτου έναντι ταύτης ⁶⁴.

3. Κατ' άρθρον 204 ΑΚ, άναλόγως έν προκειμένω εφαρμοζόμενον, ήρτημένης ούσης τής έν λόγω άναβλητικῆς αίρέσεως και ύπάρχοντος του δικαιώματος προσδοκίας του εκ τής πληρώσεως αύτης δικαιούχου, ήτοι του αποκτώντος τās μετοχάς, ό μεταβιβάζων ταύτας ύπόχρεως μέτοχος όφείλει νά άποφύγη τās ένεργείας εκείνας, αίτινες ματαιώνουν ή βλάπτουν ύπαιτίως τό υπό αίρεσιν δικαίωμα. Έν ένάντια πετριπτώσει, ούτος ύποχρεούται είς άποζημίωσιν του πρὸς όν ή μεταβίβασις τών μετοχών ⁶⁵.

Με τήν εφαρμογήν τής άνωτέρω διατάξεως συναρτάται τό θέμα του τρόπου άσκήσεως του δικαιώματος τής ψήφου υπό του μεταβιβάζοντος έν τῇ γενικήν συνελεύσει, είς ήν περίπτωσιν αύτη ώρίσθη ως άρμοδια ίνα άποφασίση επί τής παρασχετέας έγκρίσεως, ή έν τῷ διοικητικῷ συμβουλίω, όταν ούτος τυγχάνει μέλος αύτου. Κατά μίαν άποψιν ⁶⁶, ό μέτοχος όφείλει νά ψηφίση ύπέρ τής πα-

63. Ούτω, επί παραδείγματι, Pestalozzi-Henggeler, έξ σ. 128, Bloch, Zur Frage, έξ σ. 321, A. Wieland, Das Eigentum an vinkulierten Namenaktien und die Rechtsmittel des Aktionärs vor seinem Eintrag in Aktienbuch, έν SJZ, 42 (1946), σ. 65 έπ. "Αλλως Schucany, Die Übertragung des Eigentums am vinkulierten Namenaktienkunden, έν SJZ, 41 (1945), σ. 177 έπ., Ascarelli, Ancora sui limiti, έξ, έν Giust. civ., 1955, σ. 435.

64. Βλ. Bloch, Zur Frage, έξ σ. 321, Berenberg-Gossler, Die Übertragung, έξ σ. 427.

65. Βλ. Μπαλῆν, έξ § 100, σ. 219, Γιαννόπουλον, έξ σ. 162 έπ., Pestalozzi-Henggeler, έξ σ. 128. Κατά μίαν άπόφασιν του Έφετείου τής Βέρνης (έν ZBJV, 83, σ. 131 έπ.), ή αίρεσις θεωρεϊται πληρωθεϊσα, όταν ό άγοραστής τών μετοχών ένήργησεν έναντίον τής καλής πίστεως, βάσει δέ τής ένεργείας του ταύτης τό διοικητικόν συμβούλιον ήρήνθη τήν έγγραφήν τής μεταβιβάσεως είς τό βιβλίον τών μετοχών.

66. Ούτω Σχινᾶς, έξ σ. 329, καθ' όν ή άπόρριψις τής έγκρίσεως, όφειλομένη είς ψήφους του μεταβιβάζοντος, δημιουργεϊ ύποχρέωσιν αύτου πρὸς άποζημίωσιν του αποκτώντος τās μετοχάς. Καθ' όσον, ό μεταβιβάζων μέτοχος άναλαμβάνει τήν ύποχρέωσιν όπως πράξη πᾶν τό καθ' έαυτόν, ίνα καταστήσῃ δυνατήν τήν μεταβίβασιν τών μετοχών. Όμοίως Hachenburg, Die GmbH, έξ § 15 Anm. 57, RG έν DJZ, 1906, σ. 710. Πρβλ. Flechtheim, έξ § 222 Anm. 6, σ. 172α. Κατά τόν Blum, Börsenhandel, έξ σ. 2650, αί ύποχρεώσεις του πωλητου μέτοχου έναντι του άγοραστου του έξαντιλούνται με τήν όπισθογράφησιν και παράδοσιν του μεταβιβαζομένου μετοχικού τίτλου και ούτος δέν

ροχής της έγκρίσεως, διότι άλλως εκτίθεται εις υποχρέωσιν αποζημιώσεως του αποκτώντος. Καθ' ήμᾶς, τοιοῦτον θέμα δὲν ἀνακύπτει ἐν προκειμένῳ, καθ' ὅσον ὁ μεταβιβάζων μέτοχος δὲν δικαιούται νὰ μετάσχη τῆς ψήφοφορίας εἰς τὴν ὡς ἄνω περίπτωσιν, ἀκριβῶς λόγῳ τῆς ἰδιαζούσης καταστάσεως συγκρούσεως συμφερόντων, εἰς ἣν τελεῖ οὗτος κατὰ ταύτην ⁶⁷.

4. Προσέτι, ἡρτημένης τῆς αἰρέσεως, ἥτοι μέχρι τῆς παροχής τῆς έγκρίσεως, δύναται ὁ μέτοχος νὰ διαθέσῃ τὰς μεταβιβασθείσας μετοχὰς του πρὸς ἕτερον πρόσωπον. Διὰ τῆς παροχής ὁμοῦς τῆς έγκρίσεως, ἐν σχέσει πρὸς τὸν πρὸς ὃν ἡ πρώτη μεταβίβασις καὶ τῆς πληρώσεως οὕτω τῆς αἰρέσεως, εἶναι αὐτοδικαίως ἄκυρος ἡ δευτέρα μεταβίβασις, ὡς ματαιούσα τὸ ἐκ τῆς αἰρέσεως ἐξαρτώμενον ἀποτέλεσμα, κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 206 AK ⁶⁸. Εἰς ἣν ὁμοῦς περίπτωσιν ἡ ἑταιρία παράσχει τὴν έγκρισίν της εἰς τὸν μεταγενεστέρως ἀποκτήσαντα ἡρτημένης τῆς αἰρέσεως, ἐπέρχονται τὰ ἀποτελέσματα τῆς δευτέρας ταύτης μεταβιβάσεως, διότι ἐπληρώθη ἐναντι αὐτῆς ἡ αἵρεσις καὶ ἐματαιώθη αὕτη ἐναντι τῆς πρώτης μεταβιβάσεως, ἥτις οὕτω καθίσταται ὀριστικῶς ἀνενεργός ⁶⁹. Εἰς τὴν προκειμένην ὁμοῦς περίπτωσιν, δὲν δύναται νὰ τύχῃ ἐφαρμογῆς τὸ ἄρθρον 206 AK, διότι ἡ αἵρεσις ἐματαιώθη ἐν σχέσει πρὸς τὸν πρὸς ὃν ἐγένετο τὸ πρῶτον ἡ μεταβίβασις, ὡς μὴ παρασχεθείσης αὐτῷ τῆς ἑταιρικῆς έγκρίσεως.

5. Ζήτημα γεννᾶται, ἂν τὸ ἄρθρον 207 AK — τὸ ὀρίζον ὅτι ἡ αἵρεσις λογίζεται πληρωθεῖσα, ἐὰν ἡ πλήρωσις αὐτῆς παρεκωλήθη ἐναντίον τῆς καλῆς πίστεως ὑπ' ἐκείνου, ὅστις θὰ ἐξημιούτο ἐκ τῆς πληρώσεως ταύτης — δύναται νὰ τύχῃ ἐφαρμογῆς ἐν προκειμένῳ, ὥστε ἡ αἵρεσις νὰ θεωρῇται πληρωθεῖσα ἐν σχέσει πρὸς τὴν πρώτην μεταβίβασιν καὶ ἄνευ τῆς έγκρίσεως ταύτης ὑπὸ τῆς ἑταιρίας, διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ μέτοχος διὰ τῆς δευτέρας μεταβιβάσεως

ὑπέχει υποχρέωσιν πρὸς δημιουργίαν τοῦ οὐσιαστικοῦ δικαιώματος συμμετοχῆς εἰς τὴν ἑταιρίαν: «Der Verkäufer von vinkulierten Namenaktien übernimmt keine Verpflichtung zur Verschaffung des materiellen Aktienrechts».

67. Βλ. ἀνωτ. σ. 496 ἐπ. Κατὰ A s c a r e l l i, Sui limiti, ἑξ, ἐν BBTC σ. 294, εἶναι δυνατὴ ἡ προσβολὴ τῆς ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως, ἥτις ἡρνήθη τὴν έγκρισιν λόγῳ συγκρούσεως συμφερόντων, εἰς ἣν περίπτωσιν αὕτη ἐλήφθη διὰ τῆς ψήφου τοῦ μεταβιβάζοντος.

68. Οὕτω καὶ P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἑξ σ. 128, ἐφαρμόζουσα ἀναλόγως τὸ ἄρθρ. 152 παρ. 3 OR, ὅπερ εἶναι ὁμοίου περιεχομένου πρὸς τὸ τοῦ ἄρθρου 206 AK. Πρβλ. Μ π α λ ῆ ν, ἑξ § 100, σ. 219-220. Ὅμοιως, τὰ αὐτὰ ἰσχύουν διὰ τὴν ἐνεχύρασιν τῶν ἐκποιηθεισῶν ἡδὴ μετοχῶν.

69. Ἡ ἑταιρία δύναται νὰ έγκρίνῃ μίαν μόνον μεταβίβασιν τῶν αὐτῶν μετοχῶν ὑπὸ τοῦ ἰδίου μετόχου, δὲν δύναται δὲ νὰ ἀνακαλέσῃ, ὡς ἡδὴ ἐλέχθη (ἀνωτ. σ. 478 ἐπ.), τὴν παρασχεθεῖσαν έγκρισιν εἰς τὴν δευτέραν μεταβίβασιν, ἰνα, ἐν συνεχείᾳ, έγκρίνῃ τὴν πρώτην τοιαύτην καὶ, οὕτω, κατ' ἐφαρμογὴν τῆς προμνησθείσης διατάξεως τοῦ ἄρθρου 206 AK, ἐπέλθῃ ἡ ἀκύρωσις τῆς δευτέρας μεταβιβάσεως. Βλ. P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἑξ σ. 129.

παρεκώλυσεν, ἐναντίον τῆς καλῆς πίστεως, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, τὴν πλήρωσιν τῆς αἰρέσεως ἐν σχέσει πρὸς τὸν πρῶτον ἀποκτῶντα.

Ἐν κατὰφατικῇ ἀπαντήσῃ, ἡ μεταβίβασις θὰ καθίστατο ἐνεργὸς ἐν σχέσει πρὸς τὸ πρόσωπον, ὅπερ δὲν θὰ ἐτύγγανε τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας καὶ οὕτω ὁ σκοπὸς καθιερώσεως τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν θὰ ἐματαιοῦτο, διὰ λόγον ἀνογόμενον οὐχὶ εἰς τὴν ἐταιρίαν, ἀλλ' εἰς τὴν προσβολὴν τῆς καλῆς πίστεως ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου. Ὡς ἐκ τούτου γίνεται δεκτὸν ⁷⁰, ὅτι κατὰ τὴν ὡς εἴρηται περίπτωσιν δὲν τυγχάνουν ἐφ' ἑκταμογῆς αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 207 ΑΚ καὶ ἡ πρώτη μεταβίβασις καθίσταται ὀριστικῶς ἀνενεργός, ὁ πρῶτος δὲ ἀγοραστής δύναται νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν ἀπὸ τὸν πωλητὴν μέτοχον ⁷¹.

6. Ἐὰν ὁ πωλητὴς μέτοχος ἀποθάνῃ διαρκούντος τοῦ σταδίου, καθ' ὃ ἤρτηται ἡ αἵρεσις, αἱ πωληθεῖσαι μετοχαί, μετὰ τῶν—ἐκ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν—ἐνσωματωμένων εἰς αὐτὰς πάσης φύσεως δικαιωμάτων, ὡς ἀνήκουσαι εἰσέτι εἰς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, περιέρχονται, ὡς εἰκός, εἰς τοὺς κληρονόμους του, βεβαρυμένοι μὲ τὸ δικαίωμα προσδοκίας τοῦ ἀποκτῶντος. Ὁ τελευταῖος οὗτος δύναται νὰ μεταβιβάσῃ περαιτέρω τὸ δικαίωμα προσδοκίας διὰ δικαιοπραξίας ἐν ζωῇ ἢ αἰτία θανάτου, ὡς συνιστῶν, τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἴδιον περιουσιακὸν δικαίωμα, προστατευόμενον βάσει τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 204-206 ΑΚ ⁷².

VII. Ἀναγγελία μεταβιβάσεως.

1. Ἴνα παράσχη ἡ ἐταιρία τὴν ἐγκρισιν, δέον νὰ πληροφρηθῇ προηγουμένως περὶ τῆς συμφωνηθείσης μεταβιβάσεως τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν αὐτῆς ἢ περὶ τῆς μεταξὺ μετόχου καὶ ἀποκτῶντος συμφωνηθησομένης μεταβιβάσεως ⁷³. Ταύτην ἡ ἐταιρία πληροφορεῖται διὰ τῆς

70. Βλ. B u c k, Zur Lehre von suspensiven Schwebestand, insbesondere bei bedingtem Vermächtnis, Zürich, 1931, σ. 41. P e s t a l l o z z i-H e n g g e l e r, ἔξ σ. 129-130.

71. Ὁμοίως, ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ ὁ A s c a r e l i, Sui limiti, ἔξ, ἐν BBTC, σ. 294, ὅστις ἐπικαλεῖται τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀντιστοίχου ἄρθρ. 1359 cod. civ., θεωρῶν τὴν αἵρεσιν τῆς ἐγκρίσεως πληρωθεῖσαν, ἐν παρεμποδίσῃ ταύτης ὑπὸ τοῦ μεταβιβάσαντος, διὰ τὰς σχέσεις ὅμως μόνον μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν καὶ οὐχὶ ἐναντι τῆς ἐταιρίας, καθ' ὅσον: «non possa essere annullato il diniego di gradimento».

72. Γ ι α ν ν ὀ π ο υ λ ο υ ς, ἔξ σ. 162-163, P e s t a l l o z z i-H e n g g e l e r, ἔξ σ. 13.

73. Γίνεται δεκτὸν, ὅτι, εἰς τὴν περίπτωσιν ἡ ἐταιρία παρέσχε προηγουμένως τὴν συναίνεσιν τῆς διὰ πραγματοποιηθησομένην συγκεκριμένην μεταβίβασιν μεταξὺ «ὀρισμένων προσώπων», αἱ πρὸς μεταβίβασιν μετοχαὶ ἀπελευθεροῦνται τοῦ ἐκ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ἀπορρέοντος περιορισμοῦ καὶ ἡ μεταβίβασις συντελεῖται εὐθὺς ὡς τηρηθῇ ἡ διὰ τὴν με-

υποβολῆς εἰς αὐτὴν σχετικῆς ἀναγγελίας — αἰτήσεως εἴτε ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ μετόχου εἴτε ὑπὸ τοῦ ἀποκτῶντος τρίτου ⁷⁴. Ἀμφότεροι οὗτοι νομίμοι ποιοῦνται εἰς ἀναγγελίαν πρὸς τὴν ἐταιρίαν τῆς μεταβιβάσεως, καθ' ὅσον κέκτηνται τὸ συμφέρον ὥπως τερματισθῇ τὸ στάδιον τῆς ἐκκρεμότητος καὶ τῆς ἀβεβαιότητος ⁷⁵.

2. Ἡ ἀναγγελία εἶναι ἄτυπος, ἐκτὸς ἂν ἄλλως ὀρίζεται ἐν τῷ καταστατικῷ καὶ δύναται νὰ συνάγῃται ἐκ τῶν συντρεχόντων περιστατικῶν, ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ὁ ἀποκτῶν αἰτεῖται τὴν ἐγγραφὴν τοῦ εἰδικῶν βιβλίου τῆς ἐταιρίας, κατ' ἄρθρον 8β τοῦ νόμου 2190/1920.

3. Ἡ ἀναγγελία δὲν ἀποτελεῖ δῆλωση δικαιοπρακτικῆς βουλήσεως, ἀλλ' ἀπλὴν νομικὴν πρᾶξιν γνωστοποιήσεως. Διότι ἡ ἐγκρισὶς ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῆς μεταβιβάσεως συνιστᾷ, ὡς ἐσημειώθη, μονομερῆ δικαιοπραξίαν, ἡ δὲ μεταβίβασις τῆς ἐταιρικῆς συμμετοχῆς δὲν συντελεῖται διὰ δικαιοπραξίας καταρτιζομένης μεταξὺ τοῦ ἀποκτῶντος καὶ τῆς ἐταιρίας, ὥστε διὰ τῆς περὶ ἀναγγελίας δηλώσεως νὰ ὁλοκληροῦται αὕτη ⁷⁶.

VIII. Ἑνέργεια τῆς ἐταιρίας.

1. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, ἐπὶ τῷ τέλει ὥπως καταστῇ ἐνεργὸς ἡ περὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν δικαιοπραξία, παρατηρητέα τὰ ἀκόλουθα.

Ἡ ἐταιρία δὲν ἔχει ὑποχρέωσιν, ὥπως παράσχη τὴν ἐγκρίσιν ἐπὶ τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν καὶ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐγγραφὴν τοῦ νέου μετόχου εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον αὐτῆς, ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν πρὸς τοῦτο παρεχομένην αὐτῇ εὐχέρειαν ἐκ τῆς καταστατικῆς ρήτρης περὶ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ⁷⁷. Ἀντιθέτως, προκειμένου περὶ μὴ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἡ ἐταιρία ὑποχρεοῦται ὥπως πραγματοποιήσῃ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸ

ταβίβασιν μὴ δεσμευμένων μετοχῶν προβλεπομένη διαδικασία, χωρὶς νὰ ἀπαιτῇται πλέον ἡ παροχὴ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως. Βλ. Hahnloser, ἐξ σ. 94-97, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 127.

74. Κατὰ τὸν Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 740, ὁ τρίτος ἔχει ex lege δικαίωμα ἐκ τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ὥπως ζήτησιν ἀπὸ τὴν ἐταιρίαν τὴν ἔναντι αὐτῆς νομιμοποίησιν, ἐφ' ὅσον συντρέχουν αἱ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ καθοριζόμεναι προϋποθέσεις, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 69 καὶ 130-131, Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 6, σ. 172α.

75. Βλ. Stechel, Der erbrechtliche, ἐξ σ. 5, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 131.

76. Πρβλ. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 69, 130. Ὁ ἀναγγέλων πρέπει νὰ κέκτηται δικαιοπρακτικὴν ἱκανότητα: Flechtheim, ἐξ § 223 Anm. 4 σ. 168α ἐπ. RGZ 92, σ. 318, 123 σ. 285.

77. Πρβλ. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 131.

ἐν λόγῳ βιβλίον, ἐφ' ὅσον ὁ νέος μέτοχος ἀπέκτησε νομοτύπως τὰς μεταχάς ⁷⁸.

Ἐπὶ δεσμευμένων μετοχῶν, ἀπλῶς ἡ ἐταιρία ὑποχρεοῦται ὅπως ἐπιληφθῇ τοῦ θέματος, μετὰ τὴν ἀναγγελίαν — αἰτήσιν τοῦ μεταβιβάζοντος ἢ τοῦ ἀποκτινῶντος, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως παράσχῃ ἢ ἀρνηθῇ τὴν ἐγκρισιν, χωρὶς νὰ ἀποτελῇ πρὸς τοῦτο προϋπόθεσιν ἢ προσαγωγή τῆς ἀποδείξεως περὶ τῆς ἤδη συντελεσθείσης μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ἀφοῦ ἡ ἐγκρισις δύναται νὰ παρασχεθῇ καὶ πρὸ τῆςπραγματοποιήσεως τῆς σχετικῆς συμφωνίας, ὑπὸ μορφὴν συναινέσεως ⁷⁹.

2. Συναφῶς γίνεται δεκτὸν, ὅτι ἡ ὡς ἄνω θέσις τῆς ἐταιρίας, ἐπὶ τῆς τύχης τῆς μεταβιβάσεως, δέον νὰ ἐκδηλοῦται ἐντὸς εὐλόγου χρόνου ἀπὸ τῆς γενομένης αὐτῇ ἀναγγελίας, ὕπερ ἐπιβάλλεται, ἵνα ἐκκαθαρίζηται ἡ ὑφισταμένη ἐκκρεμότης ⁸⁰.

Εὐθέως ἐκ τοῦ νόμου, ἦτοι ἐκ τῶν περὶ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν διατάξεων ἢ ἐκ τῶν περὶ ἐγκρίσεως τοιούτων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, δὲν προκύπτει τοιαύτη ὑποχρέωσις τῆς ἐταιρίας ⁸¹. Πλὴν ὅμως, δύναται νὰ τύχῃ ἀναλόγου ἐφαρμογῆς ἐν προκειμένῳ ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 229 ΑΚ, καθ' ἣν ἐπὶ συμβάσεως συνομολογηθείσης ἐπ' ὀνόματι ἄλλου ἄνευ τῆς πληρεξουσιότητος του, ὁ ἀντισυμβολλόμενος δικαιούται νὰ ζητήσῃ ὅπως, ἐντὸς εὐλόγου

78. Βλ. Lanz, Der Eigentumsübergang am vinkulierten Namenaktien, ἐν SchwAG, 27 (1945/46), σ. 98 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 100, Winkel, Das Aktienbuch, ἐξ σ. 30, Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 207. Εἰς τὰς δεσμευμένας μεταχάς, τὸ βασικὸν στοιχεῖον, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἰδιότητος τοῦ μετόχου δὲν εἶναι ἡ τυπικὴ ἐγγραφὴ εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον τῶν μετόχων, ἀλλ' ἡ ἐγκρισις τῆς ἐταιρίας, ἥτις παρέχεται βάσει οὐσιαστικῶν κριτηρίων, ἐκτιμωμένων ὑπ' αὐτῆς. Πρβλ. Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 648 N.5, σ. 291, ἀρθρ. 685 N. 25, σ. 305, Stachel, Der erbrechtliche, σ. 17: «Die Pflicht, den Erwerber im Aktienbuch einzutragen, ergibt sich aus der Zustimmung der Gesellschaft zur formrichtigen Übertragung», A. Wieland, Das Aktienbuch, ἐξ σ. 15, Brodmann, ἐξ § 222, Anm. 5, Rodotà, ἐξ σ. 759, 767.

79. Βλ. Pestalozzi-Hengeler, ἐξ σ. 131.

80. Βλ. Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 206, Lutter, ἐξ § 68 Anm. 36, σ. 535: «Der Aktionär und der Erwerber haben einen Anspruch auf Erklärung seitens der AG innerhalb angemessener Frist», Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 294. Κατὰ τὸν Santonastaso, ἐξ σ. 92: «l' intervallo di tempo decorso dall' eventuale domanda di iscrizione non poteva essere considerata, di per sé, comme una dichiarazione negativa nei confronti dell' acquirente». Συναφῶς παρατηρετέον, ὅτι συμφώνως πρὸς τὸν γαλλικὸν νόμον τῆς 24.7.1966 (ἀρθρ. 276 παρ. 1), ἐὰν ἡ ἐταιρία δὲν ἀπαντήσῃ ἐντὸς τριμήνου εἰς τὴν ὑποβληθεῖσαν αὐτῇ αἴτησιν περὶ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως: «l' agrément result . . . du défaut de réponse». Βλ. Bastian, Les clauses, ἐξ σ. 484, Lemeunier, ἐξ σ. 164.

81. Βλ. Γιαννιόπουλον, ἐξ σ. 312-313. Ὁ F. Ferrara, La riforma, ἐξ σ. 199, ἐπρότεινεν ἐν Ἰταλίᾳ ὅπως θεωρεῖται ὡς παρασχεθεῖσα ἡ ἐγκρισις τῆς ἐταιρίας, ἐὰν αὕτη ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀναγγελίας τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν δὲν τὴν ἀπέρριψεν. Πρβλ. Cottino, Circolazione delle azioni, ἐξ σ. 33 ἐπ.

προθεσμίας, ὁ ἀντιπροσωπευόμενος ἐγκρίνη ρητῶς τὴν σύμβασιν ⁸². Ἐν τῇ πράξει, τὰ καταστατικά οὐχὶ σπανίως ὀρίζουν τὴν προθεσμίαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ ἔταιρία ὀφείλει ν' ἀποφανθῇ ἐπὶ τοῦ θέματος ⁸³.

3. Ἡ μεταξὺ τῶν μερῶν μεταβιβαστική δικαιοπραξία δεόν νὰ ἐγκριθῇ ὑπὸ τῆς ἔταιρίας ὡς συνήφθη, διότι ἡ μεταβολὴ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀποποίησιν τῆς ἐγκρίσεως καὶ εἶναι ἀνίσχυρος, χωρὶς ἐξ ἐτέρου νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη ἀποκρούσεως τῆς τοιαύτης ἐγκρίσεως παρὰ τῶν διὰ τῆς δικαιοπραξίας μεταβιβάσεως συμβαλλομένων ⁸⁴.

4. Ὡς ἤδη ἐλέχθη ⁸⁵, ἡ ἐγκρισις παρέχεται ἀτύπως, ἐκτὸς ἂν τὸ ἀντίθετον ὀρίξῃ, τὸ καταστατικόν, ὅτε ἡ παράβασις τοῦ καθορισθέντος τύπου καθιστᾷ, κατ' ἀρχὴν, τὴν ἐγκρισιν ἀνίσχυρον, δύναται δὲ αὕτη νὰ συναχθῇ ὡς σιωπηρῶς παρασχεθεῖσα ἐκ συντρεχόντων περιστατικῶν.

IX. Ἀποτελέσματα ἐγκρίσεως.

1. Διὰ τῆς παροχῆς τῆς ἑταιρικής ἐγκρίσεως, πληροῦται ἡ αἵρεσις, ἡ δὲ ἐμπράγματος δικαιοπραξία περὶ μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν καθίσταται τελεία καὶ ἐνεργός. Ὁ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις καθίσταται κύριος τῶν μεταβιβασθεισῶν μετοχῶν καὶ μέτοχος τῆς ἑταιρίας, ἀντιστοίχως δὲ ὁ πωλητὴς μέτοχος ἀπόλλυται τῶν δικαιωμάτων τούτων.

2. Ἐν σχέσει πρὸς τὸν χρόνον ἐνεργείας τῆς παρεχομένης ἐγκρίσεως, αὕτη ἀνατρέχει, ὡς ἐγκρισις μὲν, εἰς τὸν χρόνον καταρτίσεως τῆς δικαιοπραξίας μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 238 ΑΚ, ὡς αἵρεσις ὁμῶς, δὲν ἐνεργεῖ ἀναδρομικῶς, ἀλλ' ex nunc, δηλονότι ἀπὸ τῆς παροχῆς τῆς ἑταιρικής ἐγκρίσεως καὶ ἐφεξῆς, ὅτε θεωρεῖται πληρωθεῖσα ἡ ἀναβλητικὴ αἵρεσις ⁸⁶. Τοῦτο εἶναι τὸ ὀρθότερον, ὡς συνεπὲς καὶ πρὸς τὸ ἄρθρον

82. Οὕτω Pestalozzi-Henggeier, ἐξ σ. 131, ἥτις ἐπικαλεῖται τὴν ἀνάλογον ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρ. 38 παρ. 2 OR, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν BBTC, σ. 294: «quando detto termine non sia stato direttamente fissato dalle parti, mi sembra che ciascuna di queste (alienante e acquirente) possa chiederne all' A.G. la fissazione». Ulmer, Le azioni nominative vincolate, ἐξ σ. 419-420. Πρβλ. Μπαλῆν, ἐξ § 120, σ. 261-262, Γιαννόπουλον, ἐξ σ. 270. Ἀλλωστε, εἰς πολλάς περιπτώσεις ὁ Ἀστικός Κώδιξ ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἐνδιαφερόμενον, ὅπως ὀρίξῃ εὐλογον προθεσμίαν πρὸς ἐπιχείρησιν πράξεως τινος (οὕτω, ἄρθρα 309, 339, 395, 546 ΑΚ), ὥστε ἡ ἐν λόγῳ ἐνέργεια νὰ θεωρηταί παραδεκτὴ καὶ ἐξυπακουόμενη ρύθμισις, πρὸς περάτωσιν ἐκκερεμότητος.

83. Βλ. Rusconi, Clausole, ἐξ σ. 148-149, Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 485, Ascarelli, Sui limiti, σ. 286.

84. Βλ. Μπαλῆν, ἐξ § 128, σ. 276, Γιαννόπουλον, ἐξ σ. 311.

85. Βλ. ἀνωτ. σ. 475 ἐπ.

86. Βλ. Möhring, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 775, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 132, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν BBTC, σ. 293, Asquini, Sui

8β του νόμου 2190/1920, ὅπερ ὀρίζει ὅτι ἡ «μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν γίνεται δι' ἐγγραφῆς εἰς εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας» καὶ καθ' ὃ, μετὰ τὴν ἐγκρισιν, δεόν νά ἐπακολουθήσῃ ἡ ἐν λόγῳ ἐγγραφή, διὰ τὴν πραγματοποιήσιν (γίνεται) τῆς μεταβιβάσεως, ἥτις ὁμως (ἐγγραφή) εἶναι πλεόν ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν ἐταιρίαν, μετὰ τὴν πλήρωσιν τῆς ἐν λόγῳ αἰρέσεως⁸⁷. Οὕτω, πρακτικῶς δὲν ὑφίσταται ἐκ τοῦ νόμου δυνατότης ἀναδρομικῆς ἐνεργείας τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως⁸⁸.

3. Ἡ κατ' ἄρθρον 12 τοῦ νόμου 2190/1920 ὑποχρέωσις τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου πρὸς ἀποπληρωμὴν τῶν μεταβιβασθειῶν μετοχῶν περιέρχεται εἰς τὸν ἀποκτῶντα αὐτάς, μετὰ τῶν ἐκ τῆς συμμετοχικῆς ιδιότητος ἀπορροόντων δικαιωμάτων, χωρὶς πρὸς τοῦτο ν' ἀπαιτῆται κατάρτισις εἰδικῆς συμφωνίας περὶ ἀναδοχῆς χρέους. Ἡτοι, περιέρχεται κατὰ τὸν χρόνον τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ εἰδικὸν ἐταιρικὸν βιβλίον, ἀφ' ἧς συντελεῖται ἡ μεταβίβασις τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, μετὰ τὴν ἐγκρισιν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας⁸⁹.

Χ. Κριτήριον, βάσει τοῦ ὁποίου παρέχεται ἡ ἐγκρισίς.

1. Ἐν προκειμένῳ, προσήκει ὅπως προσδιορίσωμεν εἰδικώτερον τὸ οὐσιαστικὸν κριτήριον, βάσει τοῦ ὁποίου τὸ ἀρμόδιον ἐταιρικὸν ὄργανον ὀφείλει νά ἀποφασίσῃ περὶ παροχῆς ἢ μὴ τῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν.

Ὁμόφωνος εἶναι ἡ γνώμη⁹⁰, ὅτι ἀποκλειστικὸν κριτήριον ἐν τῇ λήψει

limiti, ἐξ, σ. 733. Ἄλλως Berenberg-Gossler, Die Übertragung, ἐξ σ. 427, καθ' ὃν βάσει τῆς § 184 Abs. 1 BGB, ἡ ἐν λόγῳ ἐγκρισίς ἰσχύει ἀναδρομικῶς, ἥτοι ἀνατρέχει αὐτὴ εἰς τὸν χρόνον καταρτίσεως τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας.

87. Οὕτω Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 132, Ascarelli, ἐξ, ἐν BBTC, σ. 293, καθ' ὃν ἡ ἐγκρισίς συνιστᾷ πράγματι: «una condizione del transfert, che deve necessariamente precedere il transfert, il quale, a sua volta, non opera retroattivamente». Ἄλλως Lutter, ἐξ § 68 Anm. 38, σ. 535, Flechtheim, ἐξ, § 222 Anm. 6, σ. 172a, Schlegelberger-Quassowski, ἐξ § 61 Anm. 10, RGZ, 123 σ. 283, 132 σ. 149, 157: «Es wird mit der Genehmigung ex tunc wirksam, mit deren Versagung ebenso ex tunc absolut unwirksam».

88. Κατ' ἀκολουθίαν, μέχρι τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ βιβλίον, δικαιούχος τοῦ μερίσματος καὶ τῶν λοιπῶν περιουσιακῶν ἀξιών τῆς ἐταιρίας παραμένει ὁ μεταβιβάζων μέτοχος, ὅστις βαρύνεται, ἀντιστοίχως, μὲ τὴν καταβολὴν τῶν δόσεων ἀποπληρωμῆς τῶν μὴ εἰσέτι ἐξοσφληθειῶν μετοχῶν.

89. Bl. Conne, ἐξ σ. 120 ἐπ., Hahnloser, ἐξ σ. 122-123, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 133-135.

90. Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 27 καὶ 29, σ. 315-316: «Die Eintragung darf nur verweigert werden, wenn die Zulassung eines Bewerbers zur

τῆς ἐν λόγῳ ἀποφάσεως συνιστᾷ τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρίας, δεδομένου ὅτι χάριν τῆς προστασίας τοῦ συμφέροντος τούτου εἰσήχθη ἐν τῇ πράξει καὶ καθιερώθη νομοθετικῶς ἡ ἐν λόγῳ ρήτρα περὶ δεσμεύσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ⁹¹. Συνεπῶς, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀναγραφῇ ἐγκύριως εἰς τὸ καταστατικὸν ἡ καθ' οἷονδῆποτε τρόπον νὰ τύχῃ ἐφαρμογῆς ἕτερον κριτήριον, ὡς τὸ συμφέρον τῆς πλειοψηφίας τῶν μετόχων ἢ τῆς μειοψηφίας αὐτῶν ἢ τὸ συμφέρον συγκεκριμένου μετόχου, τὸ τοῦ μεταβιβάζοντος ἢ τοῦ ἀποκτῶντος τὰς μετοχὰς ἢ οἰουδῆποτε τρίτου, ὡς καὶ τὸ ἀπορρέον ἐκ τῆς ἐπιδιώξεως προστασίας δημοσίου τινὸς συμφέροντος ⁹².

Ἀκριβῶς, ἐπειδὴ τὸ ἐταιρικὸν συμφέρον δικαιολογεῖ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ λειτουργίαν τῆς ρήτρας δεσμεύσεως, ἐπὶ περιορισμῷ τοῦ συμφέροντος τοῦ μετόχου ἐπὶ τὴν ἀπεριόριστον κυκλοφορίαν τῶν μετοχῶν καὶ ἐπειδὴ τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ κριτήριον παροχῆς ἢ μὴ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν, ἐπεταὶ ὅτι ἡ διαφύλαξις τοῦ συμφέροντος τούτου δὲν συνιστᾷ ἀπλῶς εὐχέρειαν τοῦ διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὀργάνου, ἀλλὰ καὶ ὑποχρέωσιν αὐτοῦ ἔναντι τῆς ἐταιρίας ⁹³.

Mitgliedschaft objektiverweise geeinigt wäre, den Gesellschaftsinteressen zu schaden», P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 93-94, S t a c h e l i n, ἐν ZSR, 77 (1958), σ. 515, S c h l u e p, ἐξ σ. 128 ἐπ., A s q u i n i, Sui limiti, ἐξ σ. 732, 734, F e r r i, Sugli effetti, ἐξ σ. 595, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ, ἐν BBTC, σ. 285-286: «il limite consentito dall' art. 2355 attiene, a me sembra, all' interesse della società» καὶ σ. 316: «il gradimento e appunto destinato a tutelare gli interessi della società», M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 491-492: «Ogni sorta di limite del genere deve ispirarsi esclusivamente all' interesse della società, ogni altro interesse vi è estraneo», G r a z i a n i, In tema di limiti, ἐξ σ. 635, D e M a j o, Effetti, ἐξ σ. 544, N o i r e l, ἐξ σ. 109 ἐπ., B r a c h v o g e l, ἐξ σ. 97, C a r t e r o n, Clause d'agrément et intérêt social, ἐν Rev. soc., 1968, σ. 261 ἐπ., P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 114, B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 208-209: «Die ratio legis der Vinkulierung erstrebt diesen Schutz der Gesellschaft», B l o c h, Zur Frage, ἐξ σ. 322. Πρβλ. Ν. Ρ ό κ α ν, Τὰ ὅρια, ἐξ σ. 213. Ἀντίθετον ἀποψιν ὑποστηρίζει, κατ' ἐξαιρέσιν, ὁ V e s e n t i n i, Azioni, ἐν Enciclopedia del diritto, IV, Milano, σ. 998 σσμ. 56, καθ' ὃν ἡ ρήτρα περιορισμοῦ μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν τίθεται χάριν τοῦ κατ' ἰδίαν συμφέροντος τῶν μετόχων. Ὁμοίως, ὡς φαίνεται, καὶ C o r a p i, Gli statuti, ἐξ σ. 160-161.

91. Βλ. A s q u i n i, Sui limiti, ἐξ σ. 734.

92. Βλ. A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ, ἐν BBTC, σ. 285-286, καθ' ὃν ἡ καθιέρωσις τῆς ρήτρας δὲν δικαιολογεῖται καὶ ἐκ λόγων δημοσίας τάξεως, ἕπερ προκύπτει ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι αὕτη βραδύνεται εἰς τὴν αὐτονομίαν τοῦ καταστατικοῦ, M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 492-493, τὸν Α ὕ τ ό ν, Nullità, ἐξ σ. 537, 558, A s q u i n i, Sui limiti, ἐξ σ. 734, G r a z i a n i, In tema di limiti, ἐξ σ. 635, D e M a j o, ἐξ σ. 545.

93. Βλ. G u h l, Übertragbarkeit von Namenaktien und Verweigerung der Eintragung im Aktienbuch, ἐν SchwAG, 13 (1940/41), σ. 29 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 30, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 Ν. 27, σ. 315. Πρβλ. A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 303-304. Πρβλ. M e s s i n e o, Nullità, ἐξ σ. 536-537.

Τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὸ ἐταιρικὸν ὄργανον ὀφείλει νὰ ἀρνηθῇ τὴν παροχὴν τῆς κληθείσης ἐγκρίσεως, εἰς τὴν περίπτωσιν ἢ πραγματοποίησιν τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν θὰ παρέβλαπτε τὸ ἀντικειμενικῶς συντρέχον ἐταιρικὸν συμφέρον, ἄλλως εὐθύνεται ἔναντι τῆς ἐταιρίας.

2. Συγγραφεῖς τινες ἐπικαλοῦνται τὸ ἐταιρικὸν συμφέρον, ἵνα βάσει αὐτοῦ προσδιορίσουν καὶ τὴν ἔκτασιν ἐνεργείας καὶ ἰσχύος τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως ταύτης ὑπὸ τῆς ἐταιρίας. Κατὰ τὴν ἄποψιν ταύτην, ἡ ρήτρα δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν παράγει ἀποτελέσματα μόνον ἔναντι τῆς ἐταιρίας καὶ οὐχὶ ἔναντι τοῦ μεταβιβάζοντος καὶ τοῦ ἀποκτῶντος τὰς μετοχάς, ἀκριβῶς διότι αὕτη ἀποσχυπεῖ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος· ἐπομένως, μόνον ἔναντι τῆς ἐταιρίας ἔχει ἰσχὺν ὁ περιορισμὸς τοῦ μεταβιβαστοῦ τῶν μετοχῶν, ἀφοῦ οὕτω προστατεύεται τὸ διὰ τῆς ρήτρας προστατευτέον συμφέρον τῆς ἐταιρίας ⁹⁴.

3. Τὸ ἐταιρικὸν συμφέρον, ὡς συνιστῶν τὴν αἰτιολογίαν τῆς νομοθετικῆς θεσπίσεως τῆς ρήτρας δεσμεύσεως γενικῶς, ὡς καὶ τῆς συγκεκριμένης ἐφαρμογῆς αὐτῆς διὰ τοῦ καταστατικοῦ, προσδιορίζει ἀντιστοίχως καὶ τὰ ὅρια τῆς εἰσαγωγῆς καὶ λειτουργίας ταύτης. Ἐν ἄλλοις λόγοις, τὸ κριτήριον τοῦτο καθιστᾷ δυνατὴν τὴν ἐκτίμησιν τόσον τοῦ δεδικαιολογημένου τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἐν λόγῳ ρήτρας, ἰδίᾳ ἐκ τῶν ὑστέρων, διὰ τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ, ὅσον καὶ τῆς ὀρθῆς λειτουργίας αὐτῆς, ἥτοι τῆς ἐκάστοτε παροχῆς ἢ μὴ τῆς ἐγκρίσεως μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν. Ὁρθῶς παρατηρήθη συναφῶς, ὅτι τὸ πρόβλημα τῶν ρητρῶν δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἀφορᾷ κυρίως εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς ἐξουσίας τοῦ ἐταιρικοῦ ὄργανου, τοῦ ἀρμοδίου πρὸς τὴν παροχὴν τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἥτις δέον νὰ ἀσκήται συμφώνως πρὸς τὸ ἐταιρικὸν συμφέρον ⁹⁵.

4. Εἰς τί συνίσταται τὸ διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως προστατευτέον ἐταιρικὸν συμφέρον, ὅπερ συνιστᾷ ἐν ταυτῷ καὶ τὸ κριτήριον προσδιορισμοῦ τῆς ἐκτάσεως ἐφαρμογῆς ταύτης καὶ τοῦ τρόπου λειτουργίας της, εἰδομεν

94. Οὕτω, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἔλ. ἐν BBTG, σ. 296. Ὁμοίως, Corte Cass., 13.7.1957, ἐν BBTG, 1957, II, σ. 544 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 552: «In sostanza, i limiti alla circolazione delle azioni tendano a tutelare l'interesse della società e non già quello del cedente, il quale, pertanto, non può invocare la mancanza di gradimento per sottrarsi al contratto, che ha liberamente consentito».

95. Οὕτω F e r r i, Sugli effetti, ἔλ. σ. 596, καθ' ὃν τὸ πρόβλημα συνίσταται εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ ὅτι, ἡ κυκλοφορία τῶν μετοχῶν δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ arbitrium merum τοῦ ἐταιρικοῦ ὄργανου, ἀλλὰ ἡ σχετικὴ ἐξουσία δέον νὰ ἀσκήται συμφώνως πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρίας. Πρβλ. A s q u i n i, Sui limiti, ἔλ. σ. 732: «Si tratta, dunque, solo di vedere quali sono i limiti apponibili negli statuti alla circolazione delle azioni, in base all' art. 2355, in relazione alla razio della norma».

ἤδη ἀνωτέρω ⁹⁶, προσδιορίζοντες τοὺς ἀμέσους ἢ ἐμμέσους σκοπούς, τοὺς ὁποίους ἐν τῇ πράξει ἐξυπηρετεῖ ἐπιτυχῶς ἢ ρήτρα αὕτη.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἐξ ἀντικειμένου κριτήριον, βάσει τοῦ ὑποίου προσδιορίζεται ἡ ἐκάστοτε συνδρομὴ καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος, παρατηρητέα τὰ ἀκόλουθα. Τὸ κριτήριον τοῦτο συνίσταται εἰς τὸ συμφέρον τῆς διατηρήσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἐταιρικῆς ἐπιχειρήσεως, ἥτις ἰδρύθη διὰ τὴν ἀσκήσιν τῆς ἐν τῷ καταστατικῷ καθοριζομένης ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐταιρίας, διὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ἐταιρικοῦ σκοποῦ ⁹⁷. Ἐν τελευταία ἀναλύσει, πρόκειται περὶ τοῦ οἰκονομικοῦ συμφέροντος τῆς ἐταιρικῆς ἐπιχειρήσεως, ὅπερ συνίσταται εἰς τὴν ἐν γένει εὐδοκίμησιν αὐτῆς, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ εὐρίσκηται αὕτη εἰς θέσιν νὰ ἐπιτυγχάνῃ καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν οἰκονομικὴν αὐτῆς ἰσορροπίαν, τοὔτέστι τὴν πλέον προσήκουσαν ἑκτασίν τῆς, ἐξ ἐπόψεως τεχνικῆς, διοικητικῆς καὶ οἰκονομικῆς ὀργανώσεως καὶ ἐν γένει δραστηριότητος αὐτῆς, ἥτις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐπιδίωξιν τῆς μεγίστης παραγωγικῆς ἀποδόσεώς της ⁹⁸.

5. Ἐν ὅψει τούτων, τὸ νομικὸν πρόσωπον τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας ἔχει ὡς ἀποστολὴν, ὅπως φέρῃ εἰς πέρας, ἐν τῷ ἐννόμῳ βίῳ, ἰδίου αὐτοῦ σκοπούς, ἥτοι τὴν ἀναγκαίαν σύστασιν τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, τὴν διαφύλαξιν τῆς

96. Βλ. ἀνωτ. σ. 338 ἐπ.

97. Παπαπαναγιώτου, Τὸ πρόβλημα τῆς συγκρούσεως, ἐξ σ. 1930-1936, Hug, Zur Revision des schweizerischen Aktienrechts, St. Gallen, 1933, σ. 35 ἐπ.: «die Förderung und Sicherung des Unternehmens den momentanen Interessen der einzelnen Aktionäre voranzugehen hat», Netter, Zur aktienrechtliche Theorie des «Unternehmens an sich», ἐν Μελέταις πρὸς τιμὴν Pinner, Berlin-Leipzig, 1932, σ. 556, Schluep, ἐξ σ. 400, Lansberger, Der Rechtsgedanke des «Unternehmens an sich» und das neue Aktienrecht. Der Versuch einer Theorie, ἐν ZBlHR, 7 (1932), σ. 79 ἐπ., ἰδία σ. 86, Brodmann, Über den Bericht der Aktienrechtskommission des Juristentages, ἐν ZHR, 94 (1929), σ. 31 ἐπ., ἰδία σ. 68-69, Weiss, ἐξ Einleitung, N. 153, σ. 63: «... in Interesse dieser grossen Gemeinschaft von Aktionären, Gläubigern und (in einem gewissen Umfange) Angestellten und Arbeitern den Schutz der Unternehmung, d. h. der A.G. zugrunde liegenden wirtschaftskörpers anstrebt», W. Steiger, Die Rechtsverhältnisse der Holdinggesellschaften in der Schweiz, ἐν ZSR, 62 (1943), σ. 195α ἐπ., ἰδία. 253α. Πρβλ. Τσιριντάνη ν, Πρὸς μεταρρυθμίσιν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν. Ἡ προστασία τῆς μειοψηφίας, ἐν EEN, 1959, σ. 425-426.

98. Βλ. Παπαπαναγιώτου, Τὸ πρόβλημα τῆς συγκρούσεως, ἐξ σ. 1932, Lifschütz, Der Fragebogen zur Aktienrechtsreform, ἐν ZBlHR, 1929, σ. 132 ἐπ., ἰδία σ. 143, Schluep, ἐξ σ. 399 ἐπ., Weiss, Das Aktienrecht, ἐξ N. 151. σ. 62 ἐπ., Mengoni, Appunti, ἐξ σ. 453 ἐπ., 456 ἐπ., Asquini Ibatelli del Reno, ἐν Riv. soc., 1959, σ. 160 ἐπ., ἰδία σ. 622, Ferri, Poteri della maggioranza e diritti del socio, ἐν BBTC, 1952, II, σ. 160 ἐπ., ἰδία σ. 164. Πρβλ. Lutter, Kapital, Sicherung, ἐξ σ. 38 ἐπ.

ἀκεραϊότητος αὐτοῦ, τὴν βελτίωσιν τῆς περιουσιακῆς καταστάσεως τῆς ἐταιρείας, τὴν μέριμναν διὰ τὴν σύννομον λειτουργίαν τοῦ ἐταιρικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὴν χρηστὴν διαχείρισιν τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων. Καὶ ταῦτα, πρὸς προστασίαν οὐ μόνον τῶν διαρκῶν συμφερόντων τῶν μετόχων (παρόντων καὶ μελλόντων), ἀλλὰ καὶ τῶν συμφερόντων τῶν μετὰ τῆς ἐταιρείας συναλασσομένων τρίτων. Ἡ ἐπιδιώξις δὲ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς ταύτης δικαιολογεῖ ἔν ἴδιον λειτουργικῶς συμφέρον τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἀνωνύμου ἐταιρείας, ὅπερ δύναται νομικοδογματικῶς νὰ κέκτηται τὸ πρόσωπον τοῦτο, ὡς κέκτηται ἴδιον συμφέρον πᾶν ἕτερον ὑποκείμενον δικαίου⁹⁹.

6. Διὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον, τὸ ὡς εἴρηται συμφέρον τοῦ νομικοῦ προσώπου εἶναι ἐπικρατέστερον τῶν ἀτομικῶν, προσκαίρων καὶ ἐμμέσων συμφερόντων τῶν κατ' ἴδιαν μετόχων, ἅτινα δὲν ἀπορρέουν ἐκ τῆς αἰτίας τῆς ἐταιρικῆς δικαιοπραξίας¹⁰⁰. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, καθιερώθη νομοθετικῶς ὡς δυνατὸς ὁ περιορισμὸς τῆς κυκλοφορίας τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, μέσῳ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως αὐτῶν καὶ ἡ, καθ' ἐκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν, βάσει τῆς σχετικῆς διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ, ἄρνησις παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὀργάνου, κατὰ τὴν ἐκάστοτε ἐκτιμωμένην μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν¹⁰¹.

Διὰ τὸν αὐτὸν, τέλος, λόγον, τὸ ὡς ἄνω ἐταιρικὸν συμφέρον ἀποτελεῖ

99. Βλ. R a d b r u c h, Rechtsphilosophie, Stuttgart, 1956, σ. 231: «Person sei heisst Selbstzweck sein», S t a m m l e r, Theorie der Rechtswissenschaft, Halle, 1911, σ. 198: «Rechtssubjekt ist der Vorstellung eines Wesens, das nach einem besonderen rechtliche Wollen im Sinne eines Selbstzweckes zu begriffen ist», F. F e r r a r a, Le persone giuridiche, Torino, 1957, σ. 272: «lo scopo individua il soggetto», T e d e s c h i, Mutamento dell' oggetto della società per azioni o scioglimento?, ἐν Riv. dir. comm., 1951, II, σ. 118, M a r x, Ein Vorschlag zur Reform des Aktienrechts auf Grundlage des Persönlichkeitsprinzips, ἐν ZBlHR, I (1926), σ. 349 ἐπ.

100. Βλ. Π α π α ν α γ ι ὡ τ ο υ, Τὸ πρόβλημα, ἐξ σ. 1931 καὶ αὐτόθι παραπομπαί, B l e y, Σχόλιον ἐν JW, 1938, σ. 528 ἐπ., A s q u i n i, I batelli, ἐξ σ. 631.

101. F e h r, Dynamik im Schw. Handelsrecht, ἐν Μελέταις πρὸς τιμὴν K. W i e l a n d, 1934, σ. 73, P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 93, H a h n l o s e r, ἐξ σ. 106-107, L a n z, Voraussetzungen, ἐξ σ. 241-242, B l o c h, Zur Frage, ἐξ σ. 322, καθ' ὅν, ἐνῶ κατὰ τὴν γένεσιν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν ἢ κατὰ τὸ δυνατόν μεγαλύτερα ἐλευθέρᾳ κυκλοφορία καὶ ἐμπορευσιμότης τῶν μετοχῶν ἀπετέλει τὸ βασικὸν γνώρισμα καὶ τὸ μέγιστον πλεονέκτημα τῶν εἰς τὰς μετοχὰς ἐνσωματωμένων διοικητικῆς καὶ περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου: «haben die Entwicklung des Wirtschaftslebens und wohl vor allem die in den letzten Kriegen gemachten Erfahrungen die Notwendigkeit gezeigt, die freie Übertragbarkeit von Aktien einzuschränken, und diese im Interesse der Gesellschaft von deren Zustimmung abhängig zu machen», A s q u i n i, Sui limiti, ἐξ σ. 734, καθ' ὅν τὸ ἀπρόσωπον τῆς ἀνωνύμου ἐταιρείας δὲν εἶναι ἐν δόγμα ἀπόλυτον, τοῦτο δὲ δέον νὰ ὑποχωρῇ πρὸ τῆς ἀνάγκης τῆς υἱοθετήσεως, διὰ τῆς περὶ ἐγκρίσεως ρήτρας, καταλλήλων μέσων καὶ τρόπων: «di autodifesa della società. Autodifesa cioè dell' interesse sociale, non dell' interesse dei singoli soci».

κριτήριοι και φραγμόν, ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν· ἀποτελεῖ δὲ ἀντιστοίχως καὶ μέσον προστασίας τῶν κατ' ἰδίαν μετόχων καὶ τῶν μετόχων τῆς μειοψηφίας, κατὰ πάσης καταχρηστικῆς καθιερώσεως γενικῶς διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἢ ἐφαρμογῆς εἰδικῶς τοῦ θεσμοῦ τούτου ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὄργανου, δια τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, κατὰ τὰ προεκτεθέντα ¹⁰².

XI. Ἑγγραφή τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐταιρίας.

1. Μετὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὄργανου, διὰ τὴν συγκεκριμένην μεταβίβασιν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, βάσει τοῦ ὡς ἄνω ἐννοημένου ἐταιρικοῦ συμφέροντος, ἐπακολουθεῖ ἡ ἐγγραφή τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν — καὶ συνεπῶς τῶν νέων μετόχων — εἰς τὸ «εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας», κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 8β τοῦ νόμου 2190/1920 ὀριζόμενα, ὅπερ προσετέθη εἰς τὸν νόμον τοῦτον διὰ τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ νομ.δ/τος 4237/1962.

Ἦδη, κατόπιν τῆς διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου εἰσαχθείσης ρυθμίσεως, περὶ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ τρόπου μεταβιβάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἐξέλιπεν ἡ ἐπὶ τοῦ θέματος ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου 1527/1950, ὡς οὗτος μεταγενεστέρως ἐτροποποιήθη, ὑφισταμένη παρ' ἡμῖν διχογνωμία ¹⁰³, ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμοστέαν διαδικασίαν μεταβιβάσεως τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν διὰ πράξεως ἐν ζῳῇ, ἥτις, ἐν σχέσει πρὸς τὰς μὴ εἰσηγμένας εἰς τὸ χρηματιστήριο μετοχὰς ¹⁰⁴, συντελεῖται κατὰ τὸ ὡς εἴρηται ἄρθρον 8β τοῦ νόμου 2190/1920 ¹⁰⁵.

2. Κατὰ τὴν διάταξιν ταύτην, ἡ μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν γίνεται δι' εἰδικῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας, χρονολογούμενης καὶ ὑπογραφομένης ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου καὶ τοῦ πρὸς

102. Βλ. ἄνωτ. σ. 454 ἐπ.

103. Βλ. Κ. Ρόκκιν, Μεταβίβασις ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἐν Μελέταις ἐμπ. δικ., Ι, ἐξ σ. 220 ἐπ., Τσιριντάνη ν, Στοιχεῖα, Β, ἐξ σ. 110, Καραβάν, Ἑγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 596, σ. 141, Πέδικκιν, Ἑγχειρίδιον ἐμπορικοῦ δικαίου, Ι, 1960, σ. 390-391, Γ. Σημίτη ν, ἐξ σ. 128, Βαραβιτσίωτη ν, ἐξ σ. 80 ἐπ., Πασσιάν, ἐξ σ. 404 ἐπ.

104. Διὰ τὸν ἐν Ἑλβετίᾳ τρόπον μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ὀρίζει τὸ ἄρθρ. 684 OR, περὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ὀποίου βλ. B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ σ. 290 ἐπ., G u h l, Die Übertragbarkeit von Namenaktie, ἐξ σ. 29 ἐπ., S c h i l l e r, Die Übertragbarkeit, ἐξ σ. 193 ἐπ., B l o c h, Die Übertragung von Namenaktien nach dem rev. schweiz. OR, ἐν SchwAG, 15 (1942/43), σ. 9 ἐπ. Διὰ τὸν ἐν Ἰταλίᾳ τρόπον μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, προβλέπει ὁ ὑπ' ἀριθ. 1745/29.12.1962 νόμος, διὰ τὰ ἐκ τοῦ ὀποίου προκύπτοντα προβλήματα, βλ. D a l m a r t e l l o, La società di fronte alla circolazione delle proprie azioni, ἐν Riv. soc., 10 (1965), σ. 22 ἐπ.

105. Οὕτω Κ. Ρόκκιν, Μεταρρυθμίσεις τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιρικῶν (ἡ μετοχή), ἐξ σ. 229-230, Τσιριντάνη ν, Στοιχεῖα, Β, 1964, σ. 140.

ὅν ἡ μεταβίβασις ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν. Μεθ' ἐκάστην μεταβίβασιν, ἐκδίδεται νέος τίτλος ἢ ἐπιστημειῶνται ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος τίτλου ἢ γενομένη μεταβίβασις καὶ τὰ ὀνοματεπώνυμα μετὰ τῶν διευθύνσεων, τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς ἐθνικότητος τοῦ μεταβιβάζοντος καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα καταχωροῦνται καὶ ἐν τῷ τηρουμένῳ παρὰ τῆς ἐταιρίας ὡς ἄνω εἰδικῶ βιβλίῳ. Ἐναντι τῆς ἐταιρίας θεωρεῖται ὡς μέτοχος ὁ ἐν τῷ ἄνωτέρῳ βιβλίῳ ἐγγεγραμμένος.

3. Ἐνταῦθα ἐρευνητέον, πῶς συμβιβάζεται ἡ ρύθμισις αὕτη, καθ' ἣν «ἡ μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν γίνεται δι' εἰδικῆς ἐγγραφῆς εἰς εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας», μὲ ἐκείνην τῆς ὑπὸ ἐρμηνείαν παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ἰδίου νόμου 2190/1920, καθ' ἣν διὰ διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ δύνανται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐκδοσις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, «τῶν ὁποίων ἡ μεταβίβασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐταιρίας». Ποία, δηλονότι, ἡ χρονικὴ καὶ οὐσιαστικὴ σχέσις μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐνεργειῶν ἐναντι τοῦ τελικοῦ ἀποτελέσματος, τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν. Αὕτη ἐπέρχεται ἐναντι τῆς ἐταιρίας καὶ μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων, ὡς καὶ ἐναντι τῶν τρίτων, ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας, τῆς καταχωρίσεως ταύτης ἐχούσης οὕτω χαρακτῆρα πράξεως δημιουργικῆς δικαίου¹⁰⁶, ἡ ἣ μεταβίβασις συντελεῖται ἀπὸ τῆς παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως;

Ἐπίσης, ἐν τέλει τῆς παρ. 1 τοῦ ὡς ἄνω ἄρθρου 8β ὀρίζεται, ὅτι «ἐναντι τῆς ἐταιρίας θεωρεῖται ὡς μέτοχος ὁ ἐν τῷ ἄνωτέρῳ βιβλίῳ ἐγγεγραμμένος». Ἐρευνητέον, ἐὰν ἡ διατύπωσις αὕτη ἔχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἡ μεταβίβασις τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν συντελεῖται διὰ τῆς πληρώσεως τῆς αἰρέσεως, ἥτοι διὰ τῆς παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως καὶ μόνον διὰ τὴν νομιμοποίησιν τοῦ νέου μετόχου¹⁰⁷ «ἐναντι τῆς ἐταιρίας»¹⁰⁸, ἥτοι διὰ τὴν ἐνά-

106. Βλ. Πασιγιάν, ἐξ σ. 421.

107. Ἀξιοπρόσεκτος εἶναι ἡ διατύπωσις τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ νόμου: «Θεωρεῖται ὡς μέτοχος» ἐναντι τῆς ἐταιρίας ὁ ἐν τῷ βιβλίῳ ἐγγεγραμμένος, ἐξ οὗ θὰ ῥθύναντο νὰ συναχθῇ, ὅτι καὶ ἂν εἶναι τοιοῦτος μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν καὶ ἐναντι τρίτων «δὲν θεωρεῖται» μέτοχος ἐναντι τῆς ἐταιρίας, πρὸ τῆς ἐγγραφῆς καὶ, ἀντιστρόφως, ὅτι θεωρεῖται ὡς μέτοχος ἐναντι τῆς ἐταιρίας ἀπλῶς ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς ἐγγραφῆς, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι πράγματι τοιοῦτος. Οὕτω Pfeiffer, Vinkulierte, ἐξ σ. 44-45: «Das Aktienbuch gibt keine Auskunft darüber, wer Aktionär ist, sondern nur darüber, wer als Aktionär gilt», βάσει ὅμως τοῦ συστήματος περὶ νομιμοποιήσεως τοῦ μετόχου διὰ τῆς ἐγγραφῆς. Πρβλ. A. Wieland, Zum Stimmrecht der vinkulierten Namenaktien, ἐξ σ. 17 ἐπ. Βλ. καὶ κατωτ. σ. 567 ἐπ.

108. Ἀπὸ ἀπόψεως ὁμοιότητος χρησιμοποιουμένης διατύπωσεως, διὰ τῆς χρήσεως τῶν λέξεων «ἐναντι τῆς ἐταιρίας», σχετικὴ εἶναι ἡ διατύπωσις τῆς παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 2523 cod. civ. ἐπὶ ἀπαγορεύσεως μεταβιβάσεως μεριδίων εἰς τοὺς συνεταίρισμους καὶ τῶν συνεπειῶν ταύτης, καθ' ἣν: «L'atto costitutivo può vietare la cessione delle quote o

σκησιν τῶν ἐκ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν ἀπορρεόντων περιουσιακῶν καὶ μὴ δικαιωμάτων του, εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἐγγραφὴ εἰς τὸ ὡς εἴρηται ἐταιρικὸν βιβλίον.

4. Κατὰ τὴν κρατοῦσαν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γνώμην, ἡ ἐγγραφὴ τῆς μεταβιβάσεως μὴ δεσμευμένων μετοχῶν — ἤτοι τοῦ νέου μετόχου — εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον δὲν ἔχει δημιουργικὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' ἀπλῶς διὰ ταύτης νομιμοποιεῖται οὗτος ἔναντι τῆς ἐταιρίας, πρὸς ἐνάσκησιν τῶν δικαιωμάτων καὶ ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων του πρὸς αὐτήν. Ἡ μεταβίβασις τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν συντελεῖται διὰ τῆς περὶ μεταβιβάσεως συμφωνίας, τῆς ὀπισθογραφῆσεως καὶ τῆς παραδόσεως τοῦ μετοχικοῦ τίτλου εἰς τὸν ἀποκτῶντα.

Ἐπὶ δεσμευμένων δὲ ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἰδιαίτερώς ἀμφισβητεῖται τὸ θέμα, κατὰ τὰ κατωτέρω, ἐὰν ἡ μεταβίβασις μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν πραγματοποιῆται ἀπὸ τῆς ὀπισθογραφῆσεως καὶ τῆς παραδόσεως ἢ ἀπαιτεῖται προσέτι καὶ ἡ παροχὴ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ μεταβίβασις παραμένει ἀτέλεστος. Ὅπως δὲ ἴσως, κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀπόψεις ταύτας, ἡ ἐγγραφὴ εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον δὲν ἐπιφέρει τὴν μεταβίβασιν καὶ δὲν ἀναπληροῖ τὴν ἀνάγκην παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, ἐπὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν, εἶναι ὁμοίως ἀπα-

delle azioni con effetto verso la società, salvo, in questo caso, il diritto del socio di recedere dalla società». Ὁμοίως διατυπῶται καὶ ἡ παρ. 2 τοῦ ἀρθροῦ 2322 cod. civ. διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν ἐταιρικῶν μεριδίων εἰς τὰς ἑτερορρυθμους ἐταιρίας («con effetto verso la società»). Αἱ διατάξεις αὗται εἶναι αἱ μόναι, ἐκ τῶν καθοριζουσῶν ἢ ἐπιτρεπουσῶν περιορισμούς ἢ ἀπαγορεύσεις τῆς μεταβιβάσεως μετοχῶν ἢ μεριδίων ἐν τῷ ἰταλικῷ δικαίῳ (ἀρθρ. 2322, 2343, 2345, 2479 καὶ 2523 cod. div.), αἵτινες ὁμιλοῦν περὶ ἐνεργειῶν τῆς μεταβιβάσεως ἔναντι τῆς ἐταιρίας. Ἐκ τούτου, συγγραφεῖς τινὲς συνάγουν τὸ συμπέρασμα ἡ θέτουν τὸ ἐρώτημα, ὅτι, ἀφοῦ διὰ τοὺς συνεταιρισμούς καὶ τὰς ἑτερορρυθμους ἐταιρίας ρητῶς προεβλέφθη μόνον ἔναντι τῆς ἐταιρίας ἡ ἀνεργεία τῆς μεταβιβάσεως, ἔπεται, κατ' ἀντιδιαστολήν, ὅτι, εἰς τὰς ἀνώνυμους ἐταιρίας καὶ εἰς τὰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης, ἡ ἀκυρότης τῆς μεταβιβάσεως, ἐν μὴ ἐγκρίσει αὐτῆς, εἶναι πλήρης, ἤτοι καὶ ἔναντι τῆς ἐταιρίας καὶ μεταξὺ τῶν μερῶν. Πρὸς βλ. G r a z i a n i, Limiti, ἐξ σ. 635, D e M a r t i n i, Effetti, ἐξ σ. 735-736, F e r r i, Sugli effetti, ἐξ σ. 598. Κατ' ἄλλην ἐρμηνείαν, ὡς ὁ νόμος ὥρισε ρητῶς διὰ τοὺς συνεταιρισμούς καὶ τὰς ἑτερορρυθμους ἐταιρίας, ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις ἐπιφέρει ἀποτέλεσμα μόνον ἔναντι τῆς ἐταιρίας καὶ οὐχὶ μεταξὺ τῶν μερῶν, οὕτω καὶ διὰ τὰς λοιπὰς, ἰδίᾳ τὴν ἀνώνυμον, κατ' ἐπέκτασιν, ἡ ἀπαγόρευσις δὲν ἐπηρεάζει τὰς μεταξὺ τῶν μερῶν σχέσεις. Οὕτω A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 286: «il limite ... attiene agli effetti del trasferimento verso la società (specificazione che poi si trova nel 2322 e 2523, ma che letteralmente manca nel 2355 come nel 2476)» ὁμοίως Corte Cass., 13.7.1957, ἐν BBTC, 1957, II, σ. 544 ἐπ. ἰδίᾳ σ. 550: «Deve infatti ritenersi... che l' art. 2355 c.c. nello stabilire che l' atto costitutivo può sottoporre a particolari condizioni l' alienazione delle azioni nominative, intende riferirsi, come esplicitamente fa l' art. 2523 stesso codice, soltanto alle alienazioni con effetto verso la società emittente e non vuole autorizzare la società ad impedire, con la clausola di gradimento, inserita nello statuto, la negoziazione intipendente».

ραίτητος διὰ τὴν νομιμοποίησιν τοῦ νέου μετόχου ἔναντι τῆς ἐταιρίας ¹⁰⁹.

5. Φρονούμεν, ὅτι ἐκ μόνης τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως τοῦ νόμου, καθ' ἣν «ἔναντι τῆς ἐταιρίας» θεωρεῖται ὡς μέτοχος ὁ ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν μετόχων ἐγγεγραμμένος, δὲν συνάγεται ὅτι διὰ τὸ εἶναι ἐνεργὸς ἡ μεταβιβαστική δικαιοπραξία ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἐγγραφή ταύτης εἰς τὸ ἐν λόγῳ εἰδικὸν ἐταιρικὸν βιβλίον. Καὶ εἰς ἐτέρας νομοθεσίας, εἰς ἃς ἀκολουθεῖται ἡ ἰδία διατύπωσις, δὲν ὑποστηρίζεται τοιοῦτόν τι ¹¹⁰. Κατ' αὐτάς, ἡ ἐγγραφή ἐπιφέρει μόνον τὴν νομιμοποίησιν τοῦ ἀποκτῶντος ἔναντι τῆς ἐταιρίας, πρὸς ἐνάσκησιν τῶν δικαιωμάτων του.

Ἀντιθέτως ὅμως φρονούμεν, ὅτι συμφώνως πρὸς ἐτέραν διτάξιν τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου, ἥτοι τῆς πρώτης φράσεως τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 8β τοῦ νόμου 2190/1920, εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας, διὰ τὴν συντέλεσιν τῆς μεταβιβάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, τόσον ἔναντι αὐτῆς ὅσον καὶ ἔναντι τῶν συμβαλλομένων μερῶν καὶ τῶν τρίτων. Καὶ τοῦτο, διότι ὀρίζεται ἐν τῇ διατάξει ταύτῃ, ὅτι «ἡ μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν γίνεται δι' ἐγγραφῆς εἰς εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας» ¹¹¹. Συνεπῶς, πρὸ τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον, οὔτε ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότη-

109. Βλ. Π α σ σ ι ᾱ ν, ἔξ σ. 420-421, Winkler, Das Aktienbuch, ἔξ σ. 33, Pfenninger, Vinkulierte Namenaktie als theoretischer Begriff, ἔξ σ. 44, Pestalozzi-Henggeler, ἔξ σ. 42, 122-123, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἔξ ἄρθρ. 685, σ. 298 ἐπ., ἰδίᾳ Ν.8,9,12,14, σ. 300-302: «Dem Eintrag kommt keine konstitutive Wirkung zu», A. Wieland, Das Aktienbuch, ἔξ σ. 13 ἐπ., Schlatter, Die Übertragung von Namenaktien nach dem geltenden schweiz. OR, ἐν SchwAG, 15 (1942/43), σ. 43 ἐπ., 123 ἐπ., ἰδίᾳ 123, Godin-Wilhelmi, ἔξ § 62 Anm. 5, σ. 258-259, καθ' οὓς διὰ τὰς σχέσεις μεταξύ πωλητοῦ καὶ ἀγοραστοῦ, ἥτοι διὰ τὴν μεταβιβαστικὴν δικαιοπραξίαν, ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον εἶναι ἀνευ σημασίας, Barz-Bronner-Klug κ.λ.π., ἔξ § 68 Anm. 16, σ. 523, καθ' οὓς ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ βιβλίον: «hat Bedeutung nur für die legitimisation gegenüber der Gesellschaft», Böckli, ἔξ σ. 102, 114, καὶ 126: «Dem Bucheintrag kommt also auch hier. . . keine konstitutive Wirkung zu», Dalmarcello, La società, ἔξ σ. 25 ἐπ. Βλ. καὶ τὴν εἰδικὴν μελέτην, διὰ τὸ γερμανικὸν δίκαιον τοῦ HGB, τοῦ Otto, Die Bedeutung der Eintragung im Aktienbuch, Borna-Leipzig, 1935, ἰδίᾳ σ. 18 ἐπ., ἐνθα καὶ ἀναπτύσσονται αἱ διάφοραι θεωρίαι.

110. Οὕτως, ἡ § 62 Abs. 4 AktG 1937 ὠρίζει ὁμοίως: «In Verhältnis zur Gesellschaft gilt als Aktionär nur, wer als solcher im Aktienbuch eingetragen ist». Ὡσαύτως, ἡ παρ. 4 τοῦ ἄρθρου. 684 OR ὀρίζει: «In Verhältnis zu der Gesellschaft wird als Aktionär betrachtet, wer im Aktienbuch eingetragen ist». Παρὰ τὰς διατυπώσεις ταύτας, γίνεται δεκτόν, ὅτι ἡ ἐγγραφή δὲν ἔχει δημιουργικὸν χαρακτῆρα, ἀλλὰ μόνον ἐπιφέρει τὴν νομιμοποίησιν ἔναντι τῆς ἐταιρίας. Ὁ ἰσχύων AktG τοῦ 1965 δὲν ἀκολουθεῖ τὴν ἰδίαν διατύπωσιν ἐν § 68 αὐτοῦ.

111. Ὁμοίως καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 2 παρ. 18 τοῦ ἀν. ν. 1527/50, δι' οὗ εἰσῆχθη ἡ «ὀνομαστικοποίησις» τῶν μετοχῶν, ὠρίζει ὅτι ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος τῶν τίτλων θεωρεῖται «συντελεσθεῖσα» ἅμα τῇ ἐγγραφῇ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις εἰς τὰ βιβλία τῆς ἐταιρίας. Βλ. Π α σ σ ι ᾱ ν, ἔξ σ. 416.

τος ἐπὶ τῆς δεσμευμένης μετοχῆς συντελεῖται, οὔτε ὁ μεταβιβάζων παύει νὰ εἶναι μέτοχος, διατηρεῖ δὲ οὗτος πάντα τὰ δικαιώματα καὶ τὰς υποχρεώσεις του ἐναντι τῆς ἐταιρίας· καὶ τοῦτο, ἔστω καὶ ἐὰν προηγουμένως, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς περὶ μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν συμφωνίας, ἔλαβε χώραν παράδοσις αὐτῶν εἰς τὸν ἀγοραστήν καὶ παρεσχέθη ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὀργάνου ἢ ἔγκρισις τῆς μεταβιβάσεώς των. Ἡ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου ἀκολουθουμένη διατύπωσις (αἱ μεταβίβασεις... γίνεται δι' ἐγγραφῆς) νομίζομεν, ὅτι οὐδεμίαν καταλείπει ἀμφιβολίαν ὑπὲρ τοῦ ἀντιθέτου.

6. Οὕτω, κατὰ τὸ ἡμέτερον δίκαιον, ἡ μεταβίβασις τῶν δεσμευμένων μετοχῶν δὲν συντελεῖται διὰ τῆς σχετικῆς ἐνοχικῆς συμφωνίας μεταξὺ τῶν μερῶν, τῆς ὀπισθογραφήσεως καὶ παραδόσεως τοῦ μετοχικοῦ τίτλου εἰς τὸν ἀποκτώντα καὶ διὰ τῆς παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ὡς συμβαίνει εἰς ἄλλοδαπὰ δίκαια ¹¹². Ἡ ὀπισθογράφησις τῶν μεταβιβαζομένων μετοχῶν δὲν ἀπαιτεῖται καὶ δὲν ἐπιφέρει μεταβιβαστικά ἀποτελέσματα παρ' ἡμῖν. Ἡ ἐταιρία μετὰ τὴν ἐγγραφήν τῆς μεταβιβάσεως, ἐκδίδει νέον τίτλον (καὶ συνεπῶς οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει ἡ ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ ὀπισθογράφησις) ἢ ἐπισημειοῖ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος τὴν γενομένην μεταβίβασιν. Ἐπομένως, ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ἰσχύοντος νόμου υἱοθετήθη ἡ θεωρία τῆς δημιουργικῆς ἐνεργείας τῆς ἐγγραφῆς (Theorie der konstitutiven Wirkung) τῆς μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἰς τὸ εἰδικὸν ἐταιρικὸν βιβλίον ¹¹³.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἐνέχει ἰδιαίτεραν σημασίαν, κατὰ τὰ κατωτέρω ἀναπτυχθησόμενα ¹¹⁴, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τῶν νομικῶν συνεπειῶν τῆς ἀρνήσεως παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ τῆς καταρτισθείσης δικαιοπραξίας μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν.

112. Βλ. π.χ. Böckli, ἔξ σ. 126, J ä g g i, Kommentar zum schweiz. Zivilgesetzbuch, V, 7: Die Wertpapiere, Zürich, 1959, ἀρθρ. 967 N 115 ἐπ.,

113. Ἀρχικῶς, τὸ βιβλίον τῶν μετοχῶν εἶχε τὸν χαρακτῆρα καταλόγου συμμετοχῶν δημιουργικῆς δυνάμεως (Konstitutiven Mitgliederverzeichnisses), βλ. K. L e h m a n n, ἔξ, II, σ. 64 ἐπ., καὶ 210 ἐπ. Ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἐκδοχῆς, τῆς δημιουργικῆς τοῦ δικαιώματος ἐνεργείας τῆς ἐγγραφῆς (Theorie der Konstitutiven Wirkung), ἐτάχθη παλαιότερον, τὸ RG 3, σ. 163, 41σ. 17. Βλ. καὶ R u t h, Eintritt und Austritt von Mitgliedern, ἐν ZHR, 88, σ. 454 ἐπ., C o n n e, ἔξ σ. 86, L a n z, Der Erwerb vinkulierten Namenaktien infolge Erbgangs, ἐν SchwAG, 17 (1944/45), σ. 1 ἐπ. Ἰδίᾳ σ. 2, T r ü b, Die Eigentumsübertragung am vinkulierten Namenaktien, Bern, 1947, σ. 30, F l a t t e t, Essai sur la nature juridique des titres nominatifs, Lausanne, σ. 163. Ἡδῆ, ἐν Ἑλβετίᾳ γίνεται λόγος περὶ δημιουργικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐγγραφῆς, ἀλλὰ μόνον πρὸς νομιμοποίησιν καὶ οὐχὶ διὰ τὴν κτήσιν τοῦ δικαιώματος (Konstitutiven Wirkung der Aktienbuchs für die Legitimation)· οὕτω, BGE 65 11, σ. 230, 75 II σ. 352, M o s e r, ἔξ σ. 84 ἐπ., J ä g g i Der Erwerb von Namenaktien durch Rechtsgeschäft oder Erbgang, ἐν SchwAG, 23 (1950/51), σ. 153 ἐπ., H a g m a n n, Vertretung der Aktien in der Generalversammlung der Aktiengesellschaft, Zürich, 1951 σ. 71.

114. Βλ. κατωτ. σ. 567 ἐπ.

7. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, συμπεραίνομεν — ἀπαντῶντες, βάσει τῶν προεκτεθέντων, εἰς τὸ ἤδη τεθὲν ἐρώτημα — ὅτι διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν, εἰς τὴν συνήθη διαδικασίαν περὶ μεταβιβάσεως μὴ δεσμευμένων μετοχῶν προστίθεται καὶ ἡ ἀναγγελία ταύτης εἰς τὴν ἐταιρίαν, ὡς καὶ ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὀργάνου· ὅτι ἡ παροχὴ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως προηγεῖται, συνήθως ¹¹⁵, χρονικῶς τῆς ἐγγραφῆς τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον· ὅτι ἡ ἐγγραφή αὕτη — δὲν ἀναπληροῦ τὴν ἐγκρισιν, ἐκτὸς ἐὰν αὕτη, πραγματοποιουμένη ἀρμοδίως, συνιστᾷ σιωπηρὰν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως· ὅτι, τέλος, ἡ μετὰ τὴν ἐγκρισιν πραγματοποιουμένη ἐγγραφή συνεπάγεται τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν ¹¹⁶.

8. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν καὶ τῆς ἐγγραφῆς τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων ἢ μὴ μετοχῶν εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐπερχόμενον ἀποτέλεσμα τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν, συνίσταται εἰς τοῦτο: ἐνῷ ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν ἐταιρίαν, ἥτις δύναται νὰ ἀρνηθῇ ταύτην, ἐφ' ὅσον ἡ ἀρνήσις της δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος· ἀντιθέτως, ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον εἶναι ὑποχρεωτικὴ δι' αὐτήν, ἐφ' ὅσον μετ' ἐξέτασιν διαπιστώσει ὅτι ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν ἐγένετο νομοτύπως καὶ ὅτι παρεσχέθη ἀρμοδίως ἡ ἐγκρισις ¹¹⁷.

115. Ἐκτὸς ἐὰν ταυτοχρόνως παρέχεται ἡ ἐγκρισις ὑπὸ τοῦ πραγματοποιούντος τὴν ἐγγραφήν ἐταιρικοῦ ὀργάνου.

116. Βλ. κατωτ. σ. 567 ἐπ. Πρβλ. P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 131 ἐπ., B ö c k l i, ἐξ σ. 126-127, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 684 N. 5, σ. 291, G l e t t i, Die dinglichen Rechte, ἐξ σ. 55.

117. Συνεπῶς, ἐπὶ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, δὲν ὑποχρεοῦται ἡ ἐταιρία νὰ προβῇ εἰς ἐγγραφήν, ἔστω καὶ ἂν διακριβώσῃ τὴν νομότυπον μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν, ὡς συμβαίνει ἐπὶ μὴ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Πρὸς τοῦτοις, ἀπαιτεῖται καὶ ἡ παροχὴ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, μεθ' ἣν μόνον ὑποχρεοῦται ἡ ἐταιρία εἰς ἐγγραφήν. Πρβλ. B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 684 N. 5, σ. 291, F. v. S t e i g e r Das Recht, ἐξ σ. 155: «Die Gesellschaft ist jedoch zur Eintragung des legitimierten Indossatars, bzw. Zessionars im Aktienbuch berechtigt und verpflichtet», P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 52, O t t o, ἐξ σ. 7 ἐπ. καὶ 14, R o d o t à, ἐξ σ. 765: «Ora, se la clausola fa venir meno la doverosità della registrazione, è proprio in questa prospettiva che va ricercato l'effetto della dichiarazione di gradimento, che è di far nascere un obbligo là dove l'atto costitutivo aveva previsto una situazione di libertà», D e M a j o, Effetti, ἐξ σ. 548: «... annotazione che la società, per l'art. 2023 c.c., è tenuta compiere». Βλ. καὶ W i e d e m a n n, Übertragung, ἐξ σ. 139, B a r z-B r ö n n e r-K l u g κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 24, σ. 526, B G H, ἐν N J W, 1960, σ. 628. Κατὰ τοὺς ἀνωτέρω συγγραφεῖς, ἐν ἀρνήσει τῆς ἐταιρίας πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἐγγραφῆς, ὡς αὕτη εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ ταύτην, ἐνάγεται πρὸς τοῦτο: R G Z, 49 σ. 77 ἐπ., B G E 76 11 σ. 61 ἐπ.

Οὕτω, ἀποφασιστικὸν στοιχεῖον τῆς ὅλης διαδικασίας περὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν παραμένει, οὐσιαστικῶς, ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ¹¹⁸, ἥτις, ὡς ἐσημειώθη, καὶ ὑποχρεωτικὴ δὲν εἶναι δι' αὐτὴν καὶ συνιστᾷ προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐγγραφὴν τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον ¹¹⁹. Μόνον χρονικῶς ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ βιβλίον ¹²⁰ ἐπακολουθεῖ τῆς ἐγκρίσεως καὶ ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς καὶ διὰ ταύτης συντελεῖται, τύποις, ἡ μεταβίβασις ὀνομαστικῶν μετοχῶν (δεσμευμένων καὶ μὴ) ¹²¹, ἀκριβῶς διότι αὕτη ἔχει δημιουργικὸν χαρακτῆρα ¹²².

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, οὐσιαστικῶς καὶ παρ' ἡμῶν ἐπὶ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ὑπόκειται εἰς τὴν δέσμευσιν ἡ μεταβίβασις ὡς τοιαύτη καὶ ὅχι ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον. Ἡ ἐταιρία δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐγγραφήν μόνον διὰ λόγους ἀναγομένους εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως.

Ἐν ἄλλοις λόγοις, ἡ μὲν παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ἥτις ρυθμίζει τὰ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν, ἀφορᾷ εἰς τὴν οὐσιαστικὴν πλευρὰν τοῦ θέματος, ἡ δὲ παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 8β τοῦ ἰδίου νόμου, ἥτις ρυθμίζει τὰ τῆς ἐγγραφῆς, ἀφορᾷ εἰς τὴν τυπικὴν πλευρὰν τοῦ θέματος ¹²³. Ἡ οὐσιαστικὴ πλευρὰ τοῦ θέματος εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας καὶ ἐξ αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἡ τυπικὴ τοιαύτη. Ἡ ἐγγραφή, τόσον ἐπὶ δεσμευμένων ὅσον καὶ ἐπὶ μὴ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν

118. Βλ. C a r r y, Problèmes relatifs, ἐξ, ἐν Recueil, σ. 177-178.

119. Βλ. O t t o, ἐξ σ. 12: «Die Zustimmung ist ein Stück des Tatbestands, der für die Übertragung nötig ist, ohne sie ist also die Übertragung nichtig». Ὁμοίως κατὰ τὸν B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 684 N. 5, σ. 291, καθ' ὅν, προκειμένου περὶ δεσμευμένων μετοχῶν, διὰ τὴν ἀποδοχὴν ἐνὸς ἀγοραστοῦ, ἀποφασιστικῆς σημασίας δὲν εἶναι ἡ τυπικὴ ἐγγραφή εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον, ἀλλὰ ἡ συναίνεσις τῆς ἐταιρίας, B ö c k - l i, ἐξ σ. 126.

120. Βλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ 44: «Das materielle Recht geht der Legitimation und geht dem Eintrag vor», S c h l a t t e r, Die Übertragung, ἐξ σ. 123, S t e i g e r, ἐν SchwAG, 36 (1945 σ.), σ. 58.

121. Ὁ νόμος ἀναφέρεται εἰς «τὴν μεταβίβασιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν», ἥτοι εἰς τὴν ἐμπράγματον δικαιοπραξίαν ἐπ' αὐτῶν καὶ, ἐπομένως, εἰς ὅλα τὰ εἰς αὐτὰς ἐνσωματούμενα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις, περιουσιακῆς καὶ διοικητικῆς φύσεως. Συνεπῶς, δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ ὑπὸ τοῦ R i b i, Von der Übertragung, ἐξ σ. 260-263, ὑποστηριζομένη ἀποψις, καθ' ἣν ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ βιβλίον ἔχει δημιουργικὴν δύναμιν, ἐν σχέσει μόνον πρὸς τὴν δυνατότητα ἀσκήσεως τῶν ἐκ τῆς ἐταιρικῆς συμμετοχῆς ἀπορρέοντων μὴ περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων, ὑποστηρίξων οὕτω τὴν καλουμένην «qualifizierte Legitimationstheorie».

122. Βλ. R e i c h, Die vinkulierte, ἐξ σ. 33 καὶ 35, T e n g e r, Die Transaktion im Namenaktien an Schweizer Börsen, Zürich, 1955, σ. 23, F l a t t e t, La dissociation, ἐξ σ. 150. Πρβλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 33-34.

123. Βλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. σ. 46.

μετοχῶν, δὲν συνδέεται μὲ τὸν οὐσιαστικὸν ἔλεγχον — καὶ δὲν ἐπιτρέπει αὐτὸν — τῆς συμβάσεως μεταβιβάσεως, ἀπὸ ἀπόψεως προστατευτέου ἐταιρικοῦ συμφέροντος. Τοιαύτη δυνατότης παρέχεται μόνον διὰ τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως.

Συνεπῶς, δὲν δύναται νὰ ὀρισθῇ διὰ τοῦ καταστατικοῦ, ὅτι εἰς δέσμευσιν ὑπόκειται εἴτε ἡ μεταβίβασις εἴτε ἡ ἐγγραφή αὐτῆς εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον ¹²⁴. Διότι ἐκάστη τῶν ἐνεργειῶν τούτων ἐπιτελεῖ ἴδιον σκοπὸν, ἡ δὲ δευτέρα ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πρώτης καὶ συμπληροῖ ταύτην ¹²⁵, ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὴ οὐδὲ ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐγγραφή μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν ἄνευ τῆς προηγουμένης ἐγκρίσεως, ἐνῶ ἄνευ τῆς δεσμεύσεως τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας ἡ ἐγγραφή εἶναι ὑποχρεωτικὴ ¹²⁶.

XII. Ἀναγγελία πρὸς ἐγγραφὴν. Πραγματοποιήσις ταύτης.

1. Ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐταιρίας πραγματοποιεῖται ὑπὸ τὰς αὐτὰς προϋποθέσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐνεργεῖται καὶ ἡ ἐγγραφή μὴ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, πλην τῆς παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως. Οὕτω, δικαιοῦνται καὶ νομιμοποιοῦνται ὅπως προβοῦν εἰς ἀναγγελίαν πρὸς ἐγγραφὴν τόσον ὁ ἀποκτῶν τὰς μετοχάς, ὅσον καὶ ὁ μεταβιβάζων ταύτας. Ὁ τελευταῖος ἔχει ἴδιον συμφέρον πρὸς τοῦτο, ἐνδεχομένως ἵνα παύσῃ νὰ εἰ-

124. Τὴν ἀντίθετον ἀποψιν ὑπεστήριζεν ὁ Schlatter, Die Übertragung, ἐξ σ. 43. Πρβλ. K. Lehmann, ἐξ. II, σ. 113, Krafft, ἐξ σ. 200.

125. Βλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 44: «Der Eintrag ist eine blosse Folge davon, ist nur Vollzug des bereits getroffenen Entcheides».

126. Καὶ ὁ ἐλβετικὸς νόμος προβλεπεῖ δύο κεχωρισμένους ρυθμιστικὰς τοῦ θέματος διατάξεις: τὰ ἀρθρ. 627 ἀριθ. 8 καὶ 686 OR. Τὸ πρῶτον ὁμιλεῖ περὶ περιορισμοῦ, ἐπιβαλλομένου εἰς τὴν «μεταβίβασιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν», τὸ δεύτερον ὁμιλεῖ περὶ ἀρνήσεως «ἐγγραφῆς» ὑπὸ τῆς ἐταιρίας εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον («Die Gesellschaft kann die Eintragung, . . . verweigern»). Τὰς κατ' ἰδίαν διατάξεις περὶ ρυθμίσεως τῆς δεσμεύσεως περιεχει τὸ δεύτερον ἀρθρον, ἥτοι τὸ 686 OR, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν παρ. 8 τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ ἡμετέρου νόμου 2190 /1920. Ἐπειδὴ, ὅμως, ἐν αὐτῷ γίνεται λόγος περὶ ἀρνήσεως τῆς «ἐγγραφῆς», σοβαρὰ μερὶς ἐλβετῶν συγγραφέων ὑποστηρίζει τὴν ἀποψιν ὅτι, ἀφοῦ ἡ ἐγγραφή ὑπόκειται εἰς δέσμευσιν, ἔπεται ὅτι ἡ μεταξὺ τῶν μερῶν μεταβιβαστικὴ δικαιοπραξία παρμένει ἐγκυρὸς, ἐν ἀρνήσει τῆς ἐγκρίσεως. Πρβλ. R e i c h, ἐξ σ. 55 ἐπ., P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 118 ἐπ., P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 46, D e g n e r, Nochmals: Vinkulierte, ἐξ σ. 122. Παρ' ἡμῶν, ὅμως, τοιαύτη ἀποψις δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ, διότι ἡ μὲν παρ. 8 τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ νόμου 2190 /1920, ἥτις ρυθμίζει οὐσιαστικῶς τὸ θέμα τῆς δεσμεύσεως, ρητῶς ὁμιλεῖ περὶ ἐξαρτήσεως τῆς «μεταβιβάσεως» δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐκ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἡ δὲ παρ. 1 τοῦ ἀρθρου 8β τοῦ ἰδίου νόμου, εἰς ἣν οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ δεσμεύσεως, ρυθμίζει τυπικῶς τὸ θέμα τῆς ἐγγραφῆς καὶ καθορίζει τὸν τρόπον καὶ τὸν χρόνον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου συντελεῖται ἡ μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν.

ναί υπόχρεως πρὸς ἀποπληρωμὴν τῶν μεταβιβασθεισῶν μετοχῶν εἰς τὴν ἑταιρίαν ἢ ἵνα μὴ ὑπέχῃ ἐφεξῆς φορολογικὰς ὑποχρεώσεις διὰ τὸ ἐκ τῶν μεταβιβασθεισῶν μετοχῶν κτώμενον εἰσόδημα ¹²⁷.

2. Κατὰ τὴν κρατοῦσαν καὶ ὀρθοτέραν ἀποψίν, ἡ ἐγγραφή εἶναι ἐλευθέρη καὶ ἡ ἑταιρία δὲν εἶναι ἀρμοδία ὅπως προβῇ, αὐτεπαγγέλτως, εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ ὑπ' αὐτῆς τηρούμενον σχετικὸν βιβλίον, ἔστω καὶ ἐὰν ἔλαβε γνῶσιν τῆς μεταξὺ τῶν μερῶν συμφωνηθείσης μεταβιβάσεως, ἐκ γενομένης ἀναγγελίας πρὸς αὐτήν, διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ἢ καθ' ἕτερον τρόπον ¹²⁸.

3. Διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀναγγελίας πρὸς ἐγγραφήν, δὲν ἀπαιτεῖται ἰδιαιτέρος τύπος. Αὕτη δύναται νὰ γίνῃ προφορικῶς ἢ νὰ συνάγεται σιωπηρῶς, ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν ἐκείνην, καθ' ἣν μέλος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου μετέχει εἰς τὴν μεταβιβαστικὴν δικαιοπραξίαν ὡς πωλητὴς ¹²⁹. Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἀναγγελίαν, ἀπαιτεῖται ἡ προσαγωγὴ τῶν μεταβιβαζομένων μετοχῶν, ὡς καὶ ἡ ἀπόδειξις τῆς νομοτύπου μεταβιβάσεως αὐτῶν ¹³⁰. Ἡ ἀναγγελία δύναται νὰ γίνῃ, ὡς εἰκόσ, καὶ διὰ πληρεξουσίου, ὡς ρητῶς προ-

127. Οὕτω Π α σ σ ι ᾱ ς, ἐξ σ. 416-420, B o p p, Die Namenaktie, Heidelberg, 1932, σ. 34, W e c k e r t, Ein Beitrag zu 223 III HGB, Erlangen, 1912, σ. 40 ἐπ., S t o s c h, Das Aktienbuch, Heidelberg, σ. 34, W e i l, Die Namenaktie, Heidelberg, 1932, σ. 8, B a r z - B r ö n n e r - K l u g κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 18, σ. 523, W i n k l e r, Das Aktienbuch, ἐξ σ. 20, P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 48-49, L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 50, σ. 538, ὅστις ὁρθῶς παρατηρεῖ, ὅτι διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐγγραφῆς ὑπὸ τοῦ μεταβιβαζόντος μετόχου ἀπαιτεῖται καὶ ἡ σύμπραξις τοῦ ἀποκτῶντος, εἰς τὴν περίπτωσιν αἱ μεταβιβασθεῖσαι μετοχαὶ παρεδόθησαν ἤδη εἰς αὐτόν. Κατὰ τὸ παρελθόν, ὑπεστηρίχθη καὶ ἡ ἀντιθετος ἀποψις, ὅτι δηλαδὴ μόνον ὁ ἀγοραστὴς νομιμοποιεῖται πρὸς ἀναγγελίαν, οὕτω, R u h t, ἐξ σ. 492, K. L e h m a n n, ἐξ σ. 103, R G 3 σ. 162, 86 σ. 159, 92 σ. 318. Πρβλ. R i c h t e r, Das Aktienbuch, 1934, σ. 40 σημ. 2 καὶ παρ' ἡμῖν Γ. Σ η μ ῖ τ η ν, ἐξ σ. 130 ἐπ.

128. Βλ. L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 52, σ. 539, B a r z - B r ö n n e r - K l u g κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 19, σ. 524, O t t o, ἐξ σ. 9, F l e c h t h e i m, ἐξ § 223 Anm. 2, σ. 185α, S c h l e g e l b e r g e r - Q u a s s o w s k i, ἐξ § 62 Anm. 2, P f e n n i n g e r, V i n k u l i e r t e A k t i e n a l s t h e o r e t i s c h e r B e g r i f f, ἐξ σ. 44, M e r c i e r, ἐξ σ. 123, P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 48-49-50, καθ' ἣν τότε μόνον ἡ ἑταιρία δικαιούται, ὅπως προβῇ ἄνευ ἀναγγελίας, εἰς τὴν ἐγγραφήν, ὅταν ἡ ἰδία ἢ τὸ πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ἀρμόδιον ὄργανον αὐτῆς εἶναι συμβαλλόμενον μέρος εἰς τὴν μεταβιβαστικὴν δικαιοπραξίαν, ὅτε λαμβάνει γνῶσιν τῶν μεταβιβαζομένων μετοχῶν καὶ δὲν ἀπαιτεῖται ἐτέρη γνωστοποίησις ἢ ἀπόδειξις τῆς μεταβιβάσεως. R G Z, 86 σ. 159. Ὑπὲρ τῆς ἀντιθέτου ἀπόψεως ὁ R o d o t à, ἐξ σ. 767, καθ' ὃν ἡ υποχρέωσις τῆς ἑταιρίας ὅπως χωρήσῃ εἰς ἐγγραφήν: «sorge dal semplice fatto della dichiarazione».

129. Βλ. O t t o, ἐξ σ. 10, R i c h t e r, ἐξ σ. 47, P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 49-50, B a r z - B r ö n n e r - K l u g κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 19, σ. 524.

130. Βλ. G o d i n - W i l h e l m i, ἐξ § 62 Anm. 8, σ. 260, R i c h t e r, ἐξ σ. 47, H a c h e n b u r g, (σχόλιον), ἐν J W, 1930, σ. 2679.

βλέπει ή παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 8β τοῦ νόμου 2190/1920, διὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς ἐγγραφῆς περὶ μεταβιβάσεως εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας ¹³¹.

4. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν νομικὴν φύσιν τῆς ἀναγγελίας, αὕτη δὲν συνιστᾷ δικαιοπραξίαν, ὡς καὶ ἡ ἀναγγελία πρὸς παροχὴν τῆς πρὸς μεταβίβα-σιν ἐγκρίσεως, ἀλλὰ μονομερῇ καὶ ληψιδεῖ νομικὴν πράξιν, ἥτις ἔχει ὡς περιεχόμενον τὴν ἐκδήλωσιν βουλήσεως, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν δῆλωσιν δικαιοπρακτικῆς βουλήσεως ¹³². Διότι, ἡ νομικὴ ἐνέργεια τῆς ἀναγγελίας δὲν προσδιορίζεται ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ ἀναγγέλλοντος, ἀλλ' εὐθέως ἐκ τοῦ νόμου ¹³³. Ὁ ἀναγγέλων δέον νὰ ἔχῃ δικαιοπρακτικὴν ἱκανότητα, ἐφορμυζομένων περαιτέρω, κατὰ τὰ λοιπά, ἀναλόγως, τῶν διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος περὶ δικαιοπρακτικῆς βουλήσεως, ὡς καὶ ἐκείνων περὶ προσβολῆς τῆς ἐλαττωματικῆς δηλώσεως τῆς βουλήσεως ¹³⁴.

5. Ἡ ἐταιρία ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως ἐξετάσῃ, ὡς ἐσημειώθη, τὸ νομότυπον τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν ¹³⁵ καὶ ἰδίᾳ τὴν, κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ἐνδεχομένως προκαθορισμένον τύπον, παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως μεταβιβάσεως τῶν δεσμευμένων μετοχῶν. Ἐγγραφὴ εἰς τὸ βιβλίον παρὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ δεσμευμένων μετοχῶν ἢ παροχὴ ταύτης ἄνευ τηρήσεως τοῦ προκαθορισμένου τύπου, εἶναι ἀνενεργός ¹³⁶. Ὅταν ὅμως τὸ ἀρμόδιον διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐγγραφῆς ὄργανον τῆς ἐταιρίας συμπίπτῃ μὲ ἐκεῖνο, ὅπερ εἶναι ἀρμόδιον διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως καὶ διὰ ταύτην δὲν προβλέπεται ἡ τήρησις τύπου τινός, ἡ ἐγγραφὴ ἰσχύει καὶ ὡς ἐγκρισις ¹³⁷. Δι' ὃ ἐνδείκνυται ὅπως, εἰς τὴν ἀναγγελίαν — αἰτήσιν πρὸς ἐγγραφὴν τῆς μεταβιβάσεως, περιλαμβάνηται καὶ ἐκείνη πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως καὶ ἀντιστρόφως.

131. Βλ. Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐὰ § 68 Anm. 19, σ. 524, Lutter, ἐὰ § 68 Anm. 51, σ. 539, καθ' ὃν ἐὰν οἱ μεταβιβάζοντες ἢ οἱ ἀποκτῶντες εἶναι πλείονες, ἡ ἀναγγελία πρὸς ἐγγραφὴν δέον νὰ γίνῃ ὑπὸ πάντων ἀντιστοίχως. Οὕτω καὶ Flecht-heim, ἐὰ § 222 Anm. 8, σ. 176α.

132. Ἡ ἀναγγελία περὶ συμφωνηθείσης μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν συνιστᾷ ἀπραχί-τητον δῆλωσιν βουλήσεως πρὸς τὴν ἐταιρίαν, ἵνα χωρήσῃ αὕτη εἰς ἐγγραφὴν. Βλ. Brud-erer, Die Namenpapiere, Zürich, 1944, σ. 52-53, Pfenninger, Vinkulierte Namenaktie als theoretischer Begriff, ἐὰ σ. 37.

133. Βλ. Wiedemann, Übertragung, ἐὰ σ. 139, Rospatt, Anfechtung und Beseitigung unrichtiger Eintragung im Aktienbuch, ἐν LZ, 1930, σ. 482 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 488, Richter, ἐὰ σ. 47, Ritter, ἐὰ § 62 Anm. 3β, σ. 198, RGZ 127, σ. 240.

134. Βλ. Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐὰ § 68 Anm. 21, σ. 525, RGZ 92 σ. 315, 123 σ. 285.

135. Βλ. Otto, ἐὰ σ. 11-13, Pestalozzi-Henggeler, ἐὰ σ. 47 ἐπ., Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐὰ § 68 Anm. 22-23, σ. 225-226.

136. Pestalozzi-Henggeler, ἐὰ σ. 133.

137. Βλ. Pestalozzi-Henggeler, ἐὰ σ. 133.

6. Ὡσαύτως, καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον δὲν συνιστᾷ δικαιοπραξίαν, ἀλλ' ἀπλῶς νομικὴν πράξιν, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντα περὶ ἀναγγελίας πρὸς ἐγγραφήν. Καὶ τοῦτο, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι, παρ' ἡμῖν, ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς καὶ διὰ τῆς ἐγγραφῆς συντελεῖται ἡ μεταβίβασις τῶν δεσμευμένων μετοχῶν καὶ δὲν ἐπιφέρει αὕτη (ἡ ἐγγραφή) μόνον τὴν νομιμοποίησιν τοῦ ἀποκτῶντος ἐναντι τῆς ἐταιρίας ¹³⁸. Ἐν ἀρνήσει τῆς ἐταιρίας πρὸςπραγματοποίησιν τῆς ἐγγραφῆς, αὕτη ἐνάγεται πρὸς τοῦτο, ἐφ' ὅσον συντρέχουν αἱ πρὸς ἐγγραφήν προϋποθέσεις ¹³⁹. Ἐξαιρετικῶς, περιέχει ἡ ἐγγραφή δῆλωσιν δικαιοπρακτικῆς βουλήσεως, ὅταν συνάγῃται ὅτι ἡ ἐταιρία δι' αὐτῆς παρέχῃ τὴν ἔγκρισιν μεταβιβάσεως, κατὰ τὰ προεκτεθέντα ¹⁴⁰.

XIII. Συνέπειαι ἐν ἀρνήσει ἐγκρίσεως.

1. Κατωτέρω ¹⁴¹, θέλομεν διαπραγματευθῇ ἐν ἐκτάσει τὰς συνεπείας τῆς ἀρνήσεως παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῶν μερῶν συμφωνίας μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν. Ἐν προκειμένῳ παρατηροῦμεν γενικῶς, χάριν τῆς ὁλοκληρώσεως τοῦ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἐξεταζομένου θέματος, ὅτι ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, περατοῦται τὸ στάδιον τῆς ἐκκρεμότητος καὶ ἀβεβαιότητος, λόγῳ ματαιώσεως τῆς ἀναβλητικῆς αἰρέσεως. Διὰ τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, ἡ δικαιοπραξία μεταβιβάσεως καθίσταται ὁριστικῶς ἀνίσχυρος. Ὁ πρὸς δὴ ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν ἀπόλλυσι τὸ δικαίωμα προσδοκίας καὶ ὁ μεταβιβάζων παραμένει κύριος τῶν μετοχῶν καὶ μέτοχος τῆς ἐταιρίας, ἥτοι δικαιούχος καὶ ὑπόχρεως ἐναντι αὐτῆς.

Διὰ τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, ἡ μὲν ἐμπράγματος δικαιοπραξία, ἡ τελοῦσα ὑπὸ τὴν αἵρεσιν ταύτης ¹⁴², καθίσταται ἀνίσχυρος ¹⁴³, ἡ δὲ ἐνοχικὴ τοιαύτη παραμένει ἐν ἰσχύϊ, ἐκτὸς ἐὰν καὶ διὰ τὴν ἐνέργειαν ταύτης συνωμολογήθῃ ὡς αἵρεσις ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως. Πλὴν ὅμως, λόγῳ τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, λύεται καὶ ἡ ἐνοχικὴ σύμβασις, συνεπείᾳ ἀδυναμίας ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς ἐκ μέρους τοῦ μεταβιβάζοντος τὰς μετοχὰς πρὸς

138. Πρβλ. Pestalozzi-Henggeler, *ἑξ* σ. 69, 133.

139. Βλ. Barz-Bröner-Klug κ.λ.π., *ἑξ* § 68 Anm. 24, σ. 256.

140. Βλ. Pestalozzi-Henggeler, *ἑξ* σ. 133.

141. Βλ. κατωτ. σ. 570 ἐπ.

142. Διότι, διὰ τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190 /1920 ρητῶς τίθεται ὑπὸ δέσμευσιν ἡ μεταβίβασις, ἥτοι ἡ ἐμπράγματος δικαιοπραξία: «ἡ μεταβίβασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐταιρίας».

143. Βλ. Godin-Wilhelmi, *ἑξ* § 61 Anm. 13, σ. 256, Ritter, *ἑξ* § 61 Anm. 5, σ. 196-197, Baubach-Hueck, *ἑξ* § 68 Anm. 9, σ. 201, Berenberg-Gossler, *Die Übertragung*, *ἑξ* σ. 429, RGZ, 123, σ. 283, Flechtheim, *ἑξ* § 222 Anm. 6, σ. 172α, Würdinger, *Aktienrecht*, 1959, § 9, σ. 50.

τὸν ἀποκτῶντα¹⁴⁴. Ὁ ἀποκτῶν ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδώσῃ τῷ μεταβιβάζοντι τὰς τυχόν παραδοθείσας αὐτῷ, πρὸ τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, μετοχὰς, ἄλλως δικαιούται ὁ μεταβιβάζων μέτοχος νὰ διεκδικήσῃ ταύτας¹⁴⁵.

2. Θέμα ἀνακύπτει ἐὰν, ἐκ τῆς ἐνοχικῆς συμβάσεως, τῆς συνιστώσης τὴν αἰτίαν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας ἐπὶ τῶν μετοχῶν, παραμένουν ὡς κατάλοιπον ὑπὲρ τοῦ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις αὐτῶν, ἐν ἀρνήσει τῆς ἐγκρίσεως, αἱ γεγεννημέναι περιουσιακαὶ ἀξιώσεις τοῦ μεταβιβάζοντος ἐναντι τῆς ἐταιρίας ἐκ τῆς συμμετοχῆς του εἰς αὐτήν, ὡς εἶναι αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ἀποφασισθέντος ἐταιρικοῦ μερίσματος ἢ τοῦ προϊόντος ἐκκαθαρίσεως, λυθείσης ἐταιρίας. Συγγραφεῖς τινες¹⁴⁶ ἀπαντοῦν καταφατικῶς

144. Βλ. St a e h e l i n, Gedanken zur Dissoziierung, σ. 328-329, 331: «Die Erfüllung des Kausalgeschäfts ist unmöglich», P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 83, τὸν Αὐτόν, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 43 καὶ 50, F.v. S t e i g e r, Das Recht, ἐξ σ. 157: «so fällt der Vertrag wegen Unmöglichkeit der Erfüllung dahin (art.119 OR)», A. W i e l a n d, Das Aktienbuch, ἐξ σ. 41, G o d i n - W i l h e l m i, ἐξ § 61 Anm. 13, σ. 256, B a u m b a c h - H u e c k, ἐξ § 68 Anm. 9, σ. 201: «Ist die Zustimmung nicht zu beschaffen, so bedeutet das Unmöglichkeit der Erfüllung», B e r e n b e r g - G o s s l e r, Die Übertragung, ἐξ σ. 429, G a d o w, Grosskommentar, ἐξ § 61, Anm. 15, σ. 212, P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 136, G r a z i a n i, In tema, ἐξ σ. 638, S t o l f i, In tema, ἐξ σ. 226 καὶ σημ. 56: «con la conseguenza che il diniego di gradimento determinerà l'estenzione del contratto di alienazione». Πρβλ. F e r r i, Sugli effetti, ἐξ σ. 600-601 καὶ σημ. 13, ὅστις, βάσει τῆς ἀπόψεως ὅτι ἡ μεταβιβαστικὴ τῶν μετοχῶν σύμβασις μετὰ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως συνιστοῦν «σύνθετον πρᾶξιν», κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα (σ. 484 ἐπ.), καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οὐχὶ λόγῳ ἀδυναμίας ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς ἐπ.), καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οὐχὶ λόγῳ ἀδυναμίας ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς ἀποσβεννυται ἡ σύμβασις, ἀλλὰ διότι, ἐλλείψει ἐγκρίσεως, δὲν ὁλοκληροῦται ἡ σύμβασις καὶ αὕτη δὲν παράγει ἐνοχικὰ οὔτε ἐμπράγματα ἀποτελέσματα. Ὑπὲρ τοῦ ἀνεργοῦ τῆς συμβάσεως καὶ τὸ BG (ἐν BGE II σ. 311): «Sans doute le transfert des actions ne s'est pas opéré».

145. Βλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 50, G r a z i a n i, In tema, ἐξ σ. 638, καθ' ὃν, ἐὰν ἐξεδόθησαν μετοχαὶ καὶ ἔχουν ὀπισθογραφηθῇ εἰς τὸν ἀποκτῶντα, μετὰ τὴν ἀρνήσιν τῆς ἐγκρίσεως, ὀφείλει οὗτος νὰ ὀπισθογραφῇ τὸν τίτλον καὶ πάλιν εἰς τὸν μεταβιβάσαντα. Ἀλλως S c h u c a n y, Die Übertragung, ἐξ σ. 138, διότι ἡ συνιστώσα τὴν αἰτίαν τῆς ἐμπραγμάτου δικαιοπραξίας ἐνοχικὴ τοιαύτη δὲν εἶναι ἄκυρος. Ὁμοίως, ἐν τῇ οὐσίᾳ, καὶ A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ, ἐν BBTC, σ. 289 ἐπ.

146. Οὕτω, A. W i e l a n d, Das Aktienbuch, ἐξ σ. 16, 52, P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 136, καθ' ἣν, ἐφ' ὅσον τὸ καταστατικὸν δὲν ὀρίζει ἄλλως, τὰ ἐν λόγῳ ἐνοχικὰ δικαιώματα, ὡς ἀποχωριζόμενα τοῦ ὅλου δικαιώματος συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν, εἶναι δυνατόν νὰ μεταβιβασθοῦν, παρὰ τὴν ἀδυναμίαν μεταβιβάσεως τοῦ μετοχικοῦ τίτλου, λόγῳ μὴ ἐγκρίσεως ταύτης, S t a e h e l i n, Gedanken, ἐξ σ. 328, F.v. S t e i g e r, Das Recht, ἐξ σ. 157. Πρβλ. B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 95, σ. 330, B ö c k l i, ἐξ σ. 118-119, J ä g g i, εἰς Σχόλιον, ἐν ZSR, 77 (1958), σ. 524 ἐπ., F e r r i, Sugli effetti, ἐξ σ. 600-601.

ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Διότι, αἱ ἐν λόγῳ ἀξιώσεις ἢ ἀπαιτήσεις (πλέον) δανειστοῦ (Gläubigerrechte der Aktionäre), κατόπιν λήψεως τῶν ἀντιστοίχων ἀποφάσεων ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῆς ἐταιρίας περὶ διανομῆς τοῦ μερίσματος κ.λ.π., συγκεκριμενοποιοῦνται καὶ ἀνεξαρτοποιοῦνται ἀπὸ τὸ ὅλον δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν τοῦ μετόχου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπορρέουν. Συνεπῶς, εἶναι δυνατόν νὰ μεταβιβάσθω ἀὐται δι' ἐκχώρησεως πρὸς τρίτον, ἀνεξαρτήτως τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχικῶν τίτλων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνσωματοῦνται τὰ βασικά περιουσιακὰ δικαιώματα τοῦ μετόχου ἐναντι τῆς ἐταιρίας, τῶν ὁποίων συγκεκριμένῃ ἐκδήλωσιν συνιστοῦν αἱ ἐν λόγῳ γεγεννημέναι ἐνοχικαὶ ἀξιώσεις τοῦ κατ' αὐτῆς, ὧν ἀξιώσεων ὁ μέτοχος εἶναι φορεὺς ὑπὸ τὴν ιδιότητά τοῦ δανειστοῦ τῆς ἐταιρίας καὶ ὅχι τοῦ μετόχου¹⁴⁷. Ἡ ὡς εἴρηται μεταβίβασις εἶναι δυνατή, ἰδίᾳ διὰ τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετὰ τῶν μετοχῶν ἐκδοθεισῶν μερισματοποδείξεων¹⁴⁸.

3. Καθ' ἡμᾶς, ἐὰν συγκεκριμένως δὲν συνεφωνήθῃ τὸ ἀντίθετον ὑπὸ τῶν μερῶν καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν ἀποκλείεται ἐκ τοῦ καταστατικοῦ, ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν συνεπάγεται καὶ τὴν μὴ μεταβίβασιν τῶν ἐν λόγῳ περιουσιακῶν ἀπαιτήσεων τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου, ὡς δανειστοῦ τῆς ἐταιρίας.

147. Περὶ τῆς σχέσεως μεταξὺ βασικοῦ δικαιώματος τοῦ μετόχου ἐπὶ τὸ μέρος καὶ τῶν γεγεννημένων ὑπὲρ αὐτοῦ ἀξιώσεων, βλ. π.χ. T u o r, Das Recht des Aktionärs auf Dividende, Bern, 1950, ἰδίᾳ σ. 13 ἐπ., P e t t i t i, Contributo allo studio del diritto dell'azionista al dividendo, Milano, 1957, σ. 13 ἐπ., 75 ἐπ., 141 ἐπ., R o s s i, Utile di bilancio, riserve e dividendo, Milano, 1957, σ. 107 ἐπ.

148. Κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἀποφιν, περιορισμὸς εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν μερισματογράφων, λόγῳ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν εἰς τὸν κομιστὴν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιβληθῇ διὰ τοῦ καταστατικοῦ. Ἡ ἐκδοσις τῶν τίτλων τούτων ὑπὸ τῆς ἐταιρίας σημαίνει, ὅτι αὕτη δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παρεμβαίῃ εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν συγκεκριμένων καταστάσεων περιουσιακῶν ἀξιώσεων τοῦ μετόχου. Ἐὰν ἡ ἐταιρία ἐπιθυμῇ τοιοῦτόν τι, ὀφείλει νὰ μὴ ἐκδίδῃ τίτλους μερισματογράφων. Βλ. T e n g e r, ἔα σ. 17, J ä g g i, Zur «Spaltung», ἔα σ. 70, S t a e h e l i n, Gedanken, ἔα σ. 329, B ö c k l i, ἔα σ. 131, P e s t a l l o z z i-H e n g g e l e r, ἔα, σ. 136 σημ. 51. Εἰδικώτερον, κατὰ τὸν B ö c k l i, ἔα σ. 131, ἡ ἐκδοσις μερισματογράφων (Dividendencoupons), δὲν ὀδηγεῖ ἀναγκάως εἰς διάσπασιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, διότι, καίτοι οἱ τίτλοι εἰς τὸν κομιστὴν δύνανται νὰ μεταβιβάσθω ἐλευθέρως καὶ ἐνσωματώνουν τὰ δι' ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως συγκεκριμενοποιηθέντα περιουσιακὰ δικαιώματα τοῦ μετόχου, ἀνεξαρτήτως τοῦ κυρίως μετοχικοῦ τίτλου, ἐν τούτοις ἡ ἐταιρία δύναται νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐκδοσιν τῶν εἰς τὸν κομιστὴν τίτλων τούτων καὶ νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν ἐκχώρησιν τῶν ἐν λόγῳ ἀπαιτήσεων. Τὸ ἀντίθετον ὑποστηρίζεται ὑπὸ τοῦ W o l f, Über indirekte Namen—Couponsbogen mit Legitimationsprüfungsdispens ἐν SchwAG, 33, σ. 185 ἐπ. Πρβλ. P e s t a l l o z z i-H e n g g e l e r, Zur Spaltung, der Aktienrechte bei vinkulierte Namensaktien, ἐν SchwAG, 36, σ. 321. Περὶ τῆς φύσεως τῶν μερισματογράφων ὡς τίτλων εἰς τὸν κομιστὴν, βλ. G u g l i e l m u c c i, Certificati azionari e cedole di azioni, ἐν Riv. soc. 6 (1961), σ. 946, ἐπ. ἰδίᾳ σ. 952 ἐπ. 968 ἐπ., καθ' ὃν συνιστοῦν τὸ μέσον διὰ τὴν χωριστὴν ἀσκήσιν καὶ μεταβίβασιν τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων, ἐν προκειμένῳ, ἐπὶ τὸ μέρος.

Κατ' ἀρχήν, ἡ βούλησις τοῦ δανειστοῦ μετόχου περὶ, μεταβιβάσεως τῶν ἀπαιτήσεων τούτων κατὰ τῆς ἑταιρίας κεχωρισμένως τῶν μεταβιβαζομένων μετοχῶν, δὲν θεωρεῖται περιλαμβανομένη σιωπηρῶς εἰς τὴν βούλησιν περὶ μεταβιβάσεως τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Καί συνεπῶς, δέον ὅπως οἱ συμβαλλόμενοι δηλώσουν τὴν περὶ τούτου βούλησίν των δι' ἰδίας συμφωνίας, μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἐγκρίσεως καταρτιζομένης, ἐὰν ἐπιθυμοῦν τὴν ἐκχώρησιν μόνον τῶν γεγεννημένων περιουσιακῶν ἀπαιτήσεων κατὰ τῆς ἑταιρίας.

Βεβαίως, εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν, εἶναι δυνατόν νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι συντρέχουν αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν περὶ μετατροπῆς διατάξεων τοῦ ἄρθρου 182 ΑΚ ¹⁴⁹.

149. Οὕτω Ferr i, Sugli effetti, ἐξ σ.600-601, καθ' ὃν ἡ μεταβίβασις τῶν ἐν λόγῳ δικαιωμάτων ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μὴ ὀλοκληρωθείσης ἢ τῆς μὴ ἐνεργοῦ καταστάσεως, ἐλλείπει ἐγκρίσεως, μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν, ἀλλὰ τῆς κεχωρισμένης βουλήσεως τῶν μερῶν. Πρβλ. Pfenninger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 48.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΣ

Ι. Τὸ πρόβλημα.

1. Ὑπὸ τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, προβλέπεται ρητῶς, ὅτι ἡ δέσμευσις ἀφορᾷ εἰς τὰς ὀνομαστικὰς μετοχάς, ὡς ἐλέχθη, ἐν τῆς ἐννοίᾳ ὅτι διὰ τὴν μεταβίβασιν αὐτῶν ἀπαιτεῖται ἡ ἔγκρισις τῆς ἐταιρίας. Ἡ ὀνομαστικὴ μετοχὴ εἶναι ὁμῶς ἀξιόγραφον καὶ ἐνσωματώνει ἅπαντα τὰ ἐκ τῆς συμμετοχῆς τοῦ μετόχου εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν ἀπορρέοντα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις αὐτοῦ ἐναντι ταύτης. Ἡ μεταβίβασις τῆς μετοχῆς συντελεῖται, κατὰ τὰ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἰσχύοντα, συμφώνως πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων καθοριζόμενον ἴδιον τρόπον τῆς ὀπισθογραφήσεως, ὅστις ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς ταχύτητος καὶ ἀσφαλείας τῶν συναλλαγῶν, ὡς καὶ τῆς ἐμπορευσιμότητος τοῦ τίτλου τούτου¹. Ὡσαύτως, διὰ τῆς ἐλευθέρας κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν, ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀπρόσκοπτος κυκλοφορία τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν, ὅπερ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν κεφαλαιουχικὴν ὑφὴν καὶ συγκρότησιν αὐτῆς².

1. Βλ. Burgi, Überlegungen, ἐξ σ. 211 καθ' ὅν: «Die Vinkulierung dient nur dem letzteren Zweck (δῆλ. τῆς παρεμποδίσεως τῆς ἀποκτήσεως τῆς ιδιότητος τοῦ μετόχου), während das Indossament die Übertragung von Vermögensrechten nach wertpapiermässigen Grundsätzen bezweckt und erreicht», Wettstein, Die nicht voll einbezahlte Aktie, ἐξ σ. 78, καθ' ὅν αἱ μετοχαί, ἀπασαι αἱ μετοχαί, εἶναι μεταβιβάσται ἀνευ συμπράξεως τῆς ἐταιρίας, J ä g g i, Zur «Spaltung», ἐξ σ. 70 ἐπ., Schulthess, ἐξ σ. 65 ἐπ., Staehelin, Σχόλιον ἐν ZSR, 77 (1958), σ. 518-521, Schlegel, Die Übertragung, ἐξ σ. 77 ἐπ., Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 118-119, Bloch, Zur Frage, ἐξ σ. 317 ἐπ., Pfenninger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 34 ἐπ., A. Wieland, Zum Stimmrecht, ἐξ σ. 19, Gualtieri, Gli effetti, ἐξ σ. 49 ἐπ., Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 295 ἐπ., Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 491 ἐπ., καθ' ὅν ὁ κανὼν εἶναι ἡ κυκλοφορία τῶν μετοχῶν καὶ ὁ περιορισμὸς αὐτῆς εἶναι ἡ ἐξαίρεσις, ὅπερ εἶναι συμφυὲς πρὸς τὴν ἐννοίαν τῆς μετοχῆς, ὡς συνιστάσης ἔγγραφον ἐνσωματώνον τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐταιρίαν καὶ προοριζόμενον ὅπως μεταβιβάζηται ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον, Ferri, Sugli effetti, ἐξ σ. 592.

2. Βλ. ἀνωτ. σ. 404 ἐπ. καὶ Rospatt, Zum Abschluss von Börsengeschäften über vin kulierte Namenaktien ohne Zustimmung der Gesellschaft, ἐν BankA, 1930/31, σ. 198 ἐπ., 186α 201-202, Franceschelli, Sulla clausola, ἐξ σ. 432, D' Aless-

Λόγοι, ὅθεν, κυρίως οἰκονομικοί, ἀλλὰ καὶ νομικοί, ἀναγόμενοι βασικῶς εἰς τὰς σχέσεις μεταξύ μεταβιβάζοντος καὶ ἀποκτῶντος τὰς μετοχὰς καὶ δευτερευόντως εἰς τὰς σχέσεις μεταξύ μεταβιβάζοντος μετόχου καὶ ἐταιρίας³, ἐπιβάλλουν, κατὰ μίαν ἀποψιν, τὸν κατὰ τὸ μέγιστον δυνατὸν περιορισμὸν τοῦ ἀντικειμένου τῆς δεσμεύσεως ἢ, ὅπερ τὸ αὐτό, τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀρνήσεως παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν⁴. Ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἐκδοχῆς συνηγορεῖ καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τοῦ ἐμπραγμάτου δικαίου τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος περὶ μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἐπὶ κινήτου πράγματος, οἷος εἶναι ὁ μετοχικὸς τίτλος⁵.

2. Ἐτέρωθεν, ὁρώμενον τὸ θέμα ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἐταιρικοῦ δικαίου, καθ' ὃ ἡ μετοχὴ εἶναι ἀδιαίρετος καὶ τὰ εἰς αὐτὴν ἐνσωματούμενα δικαιώμα-

sandro, «Fattispecie», ἐξ σ. 525 ἐπ., Santonastaso, ἐξ σ. 51-53. Κατὰ τὸν Böckli, ἐξ σ. 116, ἡ ἰδέα τῆς καθιερώσεως τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ἀποτελεῖ, καθ' ἑαυτὴν, ἓν ξένον σῶμα εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἀνώνυμων ἐταιριῶν (Fremdkörper im Aktienrecht) καὶ καθ' ὅν, ἐὰν ἡ ἐνσωμάτωσις τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου εἰς ἓνα ἐμπορεύσιμον μετοχικὸν τίτλον, μὲ τὴν δομὴν καὶ τὴν οὐσίαν μιᾶς ἐντόνου κεφαλαιουχικῆς ἐταιρίας θέλομεν νὰ συμβιβάζεται, οἱ περιορισμοὶ τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν πρέπει νὰ ἐφαρμόζωνται στενῶς, εἰς βάρος τῆς σημασίας των. Καὶ συναφῶς ὁ ἐν λόγῳ συγγραφεὺς (Böckli) θέτει τὸ πρόβλημα ὡς ἐξῆς: «ob eher die Negotiabilität des Papiers zu betonen und eine entsprechende Modifikation des Gegenstandes der Übertragungsbeschränkung in Kauf zu nehmen, oder eher die Übertragungsbeschränkung zu unterschreiben und eine entsprechende Modifikation des Wertpapiers in Kauf zu nehmen sein». Πρβλ. Sena, Il voto nella assemblea, ἐξ σ. 272-273, ὅστις διατυπώνει τὸ αὐτὸ δῆλημμα, Bender, Umschreibungszwang bei vinkulierten Namenaktien, ἐν Die Wirtschaftsprüfung, 1954, σ. 322, ἐνθα καὶ κριτικῇ κατὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως, Schmitt, Wird die Vinkulierung von Namenaktien durch Börsenzulassung hinfällig, ἐν Die Wirtschaftsprüfung, 1955, σ. 83 ἐπ..

3. Ὁ Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 217, διακρίνει τὰς πρὸς τὰ ἔξω καὶ πρὸς τὰ ἔσω σχέσεις. Εἰς τὰς πρὸς τὰ ἔξω σχέσεις ἐνεργοῦν τὰ εἰς τὸν μετοχικὸν τίτλον ἐνσωματωμένα περιουσιακὰ δικαιώματα τοῦ μετόχου· εἰς τὰς πρὸς τὰ ἔσω, τὰ διέποντα τὸν ἐταιρικὸν βίον διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου. Τὰ πρῶτα, δέον νὰ μεταβιβάζωνται ἐλευθερῶς, συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν τῶν ἐνσωματούμενων ταῦτα τίτλων, ὡς τοιούτων εἰς διατήρησιν τὰ δευτέρα δικαιώματα (τὰ διοικητικῆς φύσεως), διὰ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν, ἐξαφαιρῶνται ἐκ τοῦ συμφέροντος τῆς ἐταιρίας καὶ δύνανται νὰ περιέρχωνται εἰς τὸν ἀγοραστήν τῶν μετοχῶν, ὅταν ἡ ἐταιρία ἐγκρίνῃ τὴν μεταβίβασιν.

4. Πρβλ. Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 3 ἐπ., Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 291 ἐπ., ἐπὶ τῶν ἀπόψεων τῶν ὁποίων ἀσχεῖ κριτικῇ ὁ Ferrì, Sugli effetti, ἐξ σ. 593-594.

5. Βλ. συναφῶς, Schucany, Die Übertragung des Eigentums an vinkulierten Namenaktienurkunden, ἐν SJZ, 41 (1945), σ. 177 ἐπ., A. Wieland, Das Eigentum an vinkulierten Namenaktien und die Rechtsmittel des Aktionärs vor seinem Eintrag im Aktienbuch, ἐν SJZ, 42 (1946), σ. 65 ἐπ., Lanz, Der Eigentumsübergang an vinkulierten Namenaktien, ἐν SchwAG, 18(1945/46), σ. 97 ἐπ., Staehelin, Σχόλιον, ἐν ZSR, 77 (1958), σ. 52, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 298-299.

τα καὶ ὑποχρεώσεις ἐκ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν συνιστοῦν ἐν ἀδιάσπαστον ἐνιαῖον σύνολον καὶ, συνεκτιμωμένου τοῦ νομοθετικοῦ λόγου τῆς καθιερώσεως τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, θὰ ἔδει νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ δέσμευσις αὐτῶν ἔχει ὡς ἀντικείμενον καὶ τὸν μετοχικὸν τίτλον, ὡς πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ εἰς αὐτὸν ἐνσωματούμενα δικαιώματα τοῦ μετόχου, ἤτοι τὸσον τὰ περιουσιακῆς φύσεως δικαιώματα αὐτοῦ (Vermögensrechte), ὅσον καὶ τὰ δικαιώματα συμμετοχῆς του εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐταιρίας (Verwaltungsrechte) ⁶.

3. Πρὸς τὴν πρώτην τῶν ὡς ἄνω θέσεων, εἶναι σύμφωνος ἡ ἄποψις, καθ' ἣν ἡ μὴ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ἐπὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν δὲν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν δικαιοπραξίας, ἥτις παραμένει ἐγκυρος καὶ ἐπιφέρει τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος τῶν ἐκποιθηθεισῶν μετοχῶν, ὡς καὶ πάντων τῶν περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ἐναντι τῆς ἐταιρίας. Δὲν μεταβιβάζονται μόνον τὰ διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου ἐναντι αὐτῆς, ἅτινα διατηρεῖ ὁ μεταβιβάζων μέτοχος ⁷. Οὕτω, ὁ ἀποκτῶν τὰς μετοχάς, ὡς μὴ ἐπιθυμητὸς ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, διατηρεῖται μακρὰν τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς, ὅπερ ἀνταποκρίνεται καὶ εἰς τὸν διὰ τῆς καθιερώσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν ⁸.

Ἀντιθέτως, πρὸς τὴν δευτέραν ὡς ἄνω θέσιν, εἶναι σύμφωνος ἡ ἄποψις, καθ' ἣν ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἡ μεταξὺ τῶν μερῶν καταρτιζομένη δικαιοπραξία μεταβιβάσεως τῶν δεσμευμένων μετοχῶν οὐδὲν παρά-

6. Βλ. ἐπὶ παραδείγματι, J ä g g i, Zur «Spaltung», ἑξ σ. 66 ἐπ., P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἑξ σ. 44 ἐπ., B ö c k l i, ἑξ σ. 117, F e r r i, Sugli effetti, ἑξ σ. 592 ἐπ., G r a z i a n i, In tema, ἑξ σ. 635 ἐπ.

7. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ταύτης, τῆς σχετικῆς ἀνεργείας, οἱ B ü r g i, Überlegungen, ἑξ ἰδίᾳ σ. 209 ἐπ., καθ' ὅν ἡ δέσμευσις ἔχει ἀποκλειστικῶς χαρακτῆρα προσδιδόμενον ὑπὸ τοῦ ἐταιρικοῦ δικαίου καὶ ἐπιδρᾷ ὅλως κατ' ἐμμεσον τρόπον ἐπὶ τοῦ χώρου τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων, L a n z, Voraussetzungen, ἑξ σ. 233 ἐπ., R e i c h, Die vinkulierten, ἑξ σ. 35 ἐπ., C o n n e, Die Namenaktien, ἑξ σ. 46 ἐπ., S p o e r r i, Der investment Trust nach schweiz. Recht, Basel, 1958, σ. 110 ἐπ., T r ü e b, Die Eigentumsübertragung, ἑξ σ. 46, F l a t t e t, La dissociation, ἑξ σ. 159, S c h l u e p, ἑξ σ. 144 ἐπ., S c h u c a n y, Die Übertragung, ἑξ σ. 177 ἐπ., B i g i a v i, La clausola, ἑξ σ. 19 σημ. 36, F r a g a l i, ἑξ σ. 715 ἐπ., A s c a r e l l i, Sui limiti, ἑξ ἐν BBTC, σ. 289 ἐπ., ὁ Ἀ ὕ τ ὁ ς, ἐν Foro Pad., ἑξ σ. 1055 ἐπ., G u a l t i e r i, Gli effetti, ἑξ σ. 50 ἐπ., D e M a r c o, ἑξ σ. 143 ἐπ., F r é, Società per azioni, ἑξ σ. 219, B r u n e t t i, Trattato del diritto delle società, II, Milano, 1940, σ. 77, V e r n a r e c c i d i F o s s m b r o n e, ἑξ σ. 2063.

8. Βλ. S c h u c a n y, Die Übertragung, ἑξ σ. 195 ἐπ., S c h l a t t e r, Die Übertragung, ἑξ σ. 44, B ü r g i, Überlegungen, ἑξ σ. 208, 209, 213, 217-218, B ö c k l i, ἑξ σ. 122-123, R e i c h, ἑξ σ. 122 ἐπ., A s c a r e l l i, Sui limiti, ἑξ BBTC, σ. 297, D e M a j o, ἑξ σ. 549 ἐπ.

γει ἀποτέλεσμα ἔναντι πάντων, ἤτοι ἔναντι τῶν συμβαλλομένων, τῶν τρίτων καὶ τῆς ἐταιρίας, ἔναντι τῆς ὁποίας μέτοχος παραμένει ὁ μεταβιβάζων, καθ' ἀπάσας τὰς μετ' αὐτῆς σχέσεις, ὡς καὶ πρότερον⁹.

Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, συνεπῶς, ἔχομεν σχετικὴν ἀνενέργειαν τῆς δικαιοπραξίας, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἀπόλυτον ἢ ἐμπράγματον τοιαύτην.

4. Κατόπιν τῶν προεκτεθέντων, ἐρωτᾶται, ποῖα τῶν ἀνωτέρω ἀπόψεων εἶναι ἡ ὀρθότερα, βάσει τοῦ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντος δικαίου. Ὡς ἐσημειώθη, ὁ ἡμέτερος νόμος προσδιορίζει, ὅτι ἐπὶ δεσμευμένων μετοχῶν ἡ «μεταβίβασις» αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐγκρισιν τῆς ἐταιρίας. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὸ ἐταιρικὸν δίκαιον τροποποιεῖ τὸ δίκαιον τῶν ἀξιογράφων, ἡ δὲ μεταβίβασις τῶν ἐν λόγῳ τίτλων διέπεται ἀποκλειστικῶς ὑπ' αὐτοῦ, λόγῳ τῆς δεσμεύσεως των καὶ συνεπῶς ὅτι αἱ μετοχαί, ὡς πρᾶγμα (χαρτίον) καὶ ὡς δικαίωμα ἐνσωματούμενον εἰς αὐτάς, ἤτοι ὡς τὸ σύνολον τῆς νομικῆς θέσεως τοῦ μετόχου ἐκ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἐταιρίαν, δὲν μεταβιβάζονται εἰς τὸν τρίτον, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως;

5. Ὁρθῶς παρατηρήθη, ὅτι σπανίως θέμα ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀνωτέρω ἐταιριῶν ἐπροβλημάτισε τόσον τὴν νομικὴν θεωρίαν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὅσον ἡ μεταβίβασις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Αἱ σχετικαὶ δυσχέρειαι προέρχονται ἐκ τῆς ἀσαφοῦς ἢ ἀτελοῦς ἢ καὶ ἀντινόμου διατυπώσεως ἀλλοδαπῶν τινῶν δικαίων, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς δεσμεύσεως καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν οὐσίαν καὶ τὴν σημασίαν τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ βιβλίον τῶν μετόχων τῆς ἐταιρίας τῶν μεταβιβαζομένων μετοχῶν¹⁰. Αἱ ἐν λόγῳ

9. Ὑπὲρ τῆς ἀπολύτου ἀνενεργείας τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, οἱ Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 23 ἐπ., 126 ἐπ., A. Wieland, Das Aktienbuch, ἐξ σ. 46 ἐπ., Hahnloser, ἐξ σ. 94 ἐπ., Bloch, Zur Frage der Übertragung, ἐξ σ. 317, ὁ Αὐτός, Die Übertragung, ἐξ σ. 11., Ribl, ἐξ σ. 277, Carry, Considérations, ἐξ σ. 549, Graziani, In tema, ἐξ σ. 34 ἐπ., Ferri, Sugli effetti, ἐξ σ. 598 ἐπ., De Majo, Effetti, ἐξ σ. 549, Scalfi, Cenni sull' efficacia della clausola statutaria di gradimento, ἐν Temi, 1955, σ. 456, ὁ Αὐτός, Limitazioni statutarie, ἐξ σ. 584, Stolfi, ἐξ σ. 223, De Martini, Effetti, ἐξ σ. 378.

10. Βλ. σχετικῶς Böckli, ἐξ σ. 115-116, Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 199, Jäggli, Zur «Spaltung», ἐξ σ. 66, Pfenniger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 35, Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 198 ἐπ. Ἀσαφῆς καὶ ἀτελής εἶναι, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ ρύθμισις τοῦ ἰταλικοῦ δικαίου, καθ' ὅσον τὸ σχετικὸν ἀρθρον 2355 παρ. 3 cod. civ. δὲν προβλέπει εὐθέως τὴν ρήτραν δεσμεύσεως καὶ ὁμιλεῖ περὶ «particolari condizioni», ὑπὸ τοὺς ὁποίους εἶναι δυνατόν νὰ τεθῇ ἡ ἐκποίησις ὀνομαστικῶν μετοχῶν, βλ. Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 3 ἐπ. Τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον εἶναι, ἐν τινὲς ἐννοίᾳ, ἀντιπατικόν, διότι παρέχει ρύθμισιν τοῦ θέματος, μὴ συμπίπτουσαν πλήρως ἢ τουλάχιστον ἀντιπατικῶς πολλὰς ἐρμηνευτικὰς δυσχερείας· οὕτως, ἐνὼ τὸ ἀρθρ. 627 ἀριθ. 8 OR ὁμιλεῖ περὶ περιορισμοῦ τῆς μεταβιβάσεως, τὸ ἀρθρ. 686 παρ. 1 OR ὁμιλεῖ περὶ ἀρνήσεως τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ βιβλίον μετοχῶν τῆς ἐταιρίας.

δυσκολίαι όφείλονται, ώσαύτως, καί δὴ κατὰ κύριον λόγον, εἰς τὸ ὅτι διατάξεις προερχόμεναι ἐκ τριῶν περιοχῶν τοῦ δικαίου καὶ προστατεύουσαι διαφορετικὰ συμφέροντα, εἶναι ἐνίοτε ἀσυμβίβαστοι πρὸς ἀλλήλας καὶ διεκδικοῦν ἐν προκειμένῳ χῶρον ἐφαρμογῆς. Οὕτω, συμπλέκεται ἐνταῦθα τὸ δίκαιον τῶν ἀωνυμῶν ἐταιριῶν, τὸ τυπικὸν δίκαιον τῶν ἀξιογράφων καὶ τὸ ἐνοχικὸν καὶ ἐμπράγματον δίκαιον.

Ὅπωςδὴποτε, τὸ πρόβλημα τῆς δεσμεύσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν θεωρεῖται ὡς ἀποτέλεσμα τῆς διασπάσεως τῆς ἀρμονίας μεταξὺ τοῦ, ἐκ τοῦ κεφαλαιουχικοῦ στοιχείου χαρακτηριζομένου, δικαίου τῶν ἀωνυμῶν ἐταιριῶν καὶ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἀτύπου στοιχείου τοῦ περιορισμοῦ τῆς μεταβιβάσεως τῆς ἐταιρικῆς συμμετοχῆς, ὡς προκειμένου περὶ προσωπικῶν ἐταιριῶν ¹¹.

Τὸ ἐν λόγῳ πρόβλημα συνίσταται εἰς τὸ ἐὰν θὰ δοθῇ προτεραιότης εἰς τὴν κυκλοφορίαν καὶ ἐμπορευσιμότητα τῶν ὀνομαστικῶν μετοχικῶν τίτλων, ἐπὶ ἀντιστοίχῳ περιορισμῷ τῆς ἐνεργείας τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ἢ ἀντιστρόφως θὰ δοθῇ προτεραιότης εἰς τὸν διὰ τῆς ρήτηρας εἰσαγόμενον περιορισμὸν τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, ἐπὶ ἀντιστοίχῳ τροποποιήσῃ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων ¹². Ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἀνακύβαν εἰς ἀλλοδαπὰ δίκαια συναφὲς πρόβλημα, ἐὰν αἱ δεσμευμέναι ὀνομαστικαὶ μετοχαὶ εἶναι τίτλοι εἰς διαταγὴν (Ordre papier) ἢ ἀπλῶς ὀνομαστικοὶ τίτλοι (Rektapapier, Namenspapier), κατὰ τὰ κατωτέρω ¹³.

6. Ἡ ἀποψις, ἡ δεχομένη τὴν πρόταξιν τῶν συμφερόντων τῶν συναλλαγῶν, διὰ τῆς παραδοχῆς τῆς ἐγκυρότητος καὶ λειτουργίας τῆς συμβάσεως

11. Βλ. B ö c k l i, ἐξ σ. 116.

12. Πρβλ. B ö c k l i, ἐξ σ. 116. Οὕτω ὑπὲρ τῆς πρώτης ἀπόψεως, ἐπὶ παραδείγματι, προεχόντως, ὁ B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 212: «Der spezifische Sinn der Wertpapiere immer in der Erleichterung der Negotiabilität von Vermögensrechten und nicht in der Übertragung mitgliedschaftlicher Rechte liegt». Ὑπὲρ τῆς δευτέρας ἀπόψεως, ἐπὶ παραδείγματι P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 119: «Die Mitgliedschaft wird bei allen Aktien in der Urkunde verkörpert, deshalb zieht eine Vinkulierung des Erwerbs der Aktionärrechte notwendig eine solche des Titels nach sich».

13. Βλ. κατωτ. σ. 557 ἐπ. Ἐπὶ παραδείγματι, D e g n e r, Nochmals: Vinkulierte, ἐξ σ. 121, καθ' ὃν διὰ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ὑπὸ τῆς ἐκδοτρίας ἐταιρίας, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας αὗται μόνον κατόπιν τῆς ἐγκρίσεως ἐπιτρέπεται νὰ μεταβιβασθῶν, αἱ ὀνομαστικαὶ μετοχαὶ ἀπόλλουσι ἀναγκαιῶς τὸν χαρακτῆρα τῶν ὡς τίτλων εἰς διαταγὴν καὶ δὲν δύνανται νὰ μεταβιβασθῶν, ὡς αἱ μὴ δεσμευμέναι ὀνομαστικαὶ μετοχαὶ, δι' ὁπισθοδρογήσεως, ἀλλ' ἀποκλειστικῶς δι' ἐκχωρήσεως, ὥστε τὸ δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τοῦ τίτλου νὰ ἀκολουθῇ, ἀνευ ἄλλου τινός, τὸ ὅπερ ἀποδεικνύει οὐσιαστικὸν δικαίωμα. Καὶ συνεπῶς: «Transport- und Legitimationsfunktion dieses Indossaments lassen sich mit den Eigenschaften einer vinkulierten Aktie nicht vereinbaren». Πρβλ. N u s s b a u m, ἐν J W, 1932, σ. 3179, P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 182-183, L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 14, σ. 528 καὶ Anm. 5, σ. 524-525.

νομικῶν διχογνωμιῶν, μὲ ποικίλας πρακτικὰς ἐπιπτώσεις. Εἶναι, πράγματι, ἀξιοσημεῖωτον, ὅτι ἐν Γερμανίᾳ κυρίως, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἰσχύος τῶν διατάξεων τοῦ νόμου περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν τοῦ ἔτους 1937 καὶ μεταγενεστέρως (πρὸς τὰς ὁποίας ἰδιαίτερος προσομοιάζουν αἱ ἐρμηνευόμεναι τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ἡμετέρου νόμου 2190/1920), δέον εὔρον πρόσφορον ἕδαφος ἀναπτύξεως θεωρίαι καὶ ἀπόψεις περὶ διασπάσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, μὲ τὰς ἐντεῦθεν πρακτικὰς ἐπιπτώσεις ¹⁶.

Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἡμέτερον δίκαιον, πρὶν ἢ ἀπαντήσωμεν εἰς τὰ διατυπωθέντα ἀνωτέρω ἐρωτήματα, διὰ τὸν πληρέστερον προβληματισμὸν ἐπὶ τοῦ θέματος, κρίνεται ἐνδεδειγμένη ἡ προηγουμένη παράθεσις τῶν ἐκατέρωθεν δι´σταμένων θεωριῶν ἐπ' αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων ὑφ' ἐκάστης ἐπιχειρημάτων καὶ τῶν πρακτικῶν συνεπειῶν, εἰς ἃς ἄγει ἐκάστη τούτων.

8. Βασικῶς, ἐπὶ τοῦ προβλήματος περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς δεσμεύσεως καὶ περὶ τῆς ἐκτάσεως ταύτης, ὑπεστηρίχθησαν δύο ὁμάδες θεωριῶν: α) αἱ θεωρίαι τῆς διασπάσεως (Spaltungstheorien), καλούμεναι καὶ συμβατικαὶ θεωρίαι (Vertragstheorien), καὶ β) ἡ θεωρία τῆς ἐνότητος (Einheitstheorie), καλουμένη καὶ θεωρία τῆς νομιμοποιήσεως (Legitimationstheorie) ¹⁷.

Ἐκάστη τῶν θεωριῶν τούτων ἔχει ὡς ἀκολουθῶς.

16. 'Ὡς ἤδη ἀνεγράφη, τόσον ἡ § 61 Abs., 3 τοῦ AktG 1937, ὅσον καὶ ἡ § 68 Abs. 2 τοῦ ἰσχύοντος AktG, τοῦ 1965, ὁρίζουν ὅτι τὸ καταστατικὸν δύναται τὴν «μεταβίβασιν» (die Übertragung) τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν ἐγκρισιν τῆς ἐταιρίας. 'Ὁ ἡμέτερος νόμος ὁρίζει σαφέστερον, ὅτι τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἡ «μεταβίβασις» ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐγκρισιν τῆς ἐταιρίας». Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀνωτέρω διατύπωσιν τοῦ γερμανικοῦ νόμου, γίνεται δεκτόν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον, ὅτι ἐπίσης ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος τοῦ χαρτίου, ὅπερ ἐνσωματώνει τὰ δικαιώματα τοῦ μετόχου ἐκ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἐταιρίαν, ὑπόκειται εἰς δέσμευσιν καὶ ὅτι, ἐξ αὐτοῦ προκύπτει ὅχι μόνον: «dass, nach deutschem Recht der Orderqualität vinkulierter Namensaktien zwangsläufig erlischt, sonder auch der Spaltungstheorie insoweit die Grundlage entzogen bleibt» οὕτω, Degner, Nochmals: Vinkulierte, ἐξ σ. 122. Πρβλ. Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 13, σ. 256, Berenberg-Gossler, Die Übertragung, ἐξ σ. 427, Möhring, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 173-174, Nussbaum, ἐξ σ. 3179, Küsters, Die Vinkulierung der Namenaktie, ἐν BankA, 1937/38, σ. 175 ἐπ. ἰδίᾳ σ. 176, Lutter, ἐξ § 68 Anm. 39, σ. 535.

17. Περιληπτικὴν παράθεσιν τῶν θεωριῶν τούτων πραγματοποιοῦν οἱ Pfenniger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 33 ἐπ., ὁ Αὐτὸς, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 81 ἐπ., Böckli, ἐξ σ. 117 ἐπ., Reich, ἐξ σ. 33 ἐπ., 122 ἐπ., Pestalozzi-Hengeler, ἐξ σ. 60 ἐπ., καὶ 116 ἐπ. Διὰ τὸ ἱταλικὸν δίκαιον, βλ. Stolfi, In tema, ἐξ σ. 211 ἐπ., De Majo, Effetti, ἐξ σ. 544 ἐπ. Πρβλ. Pfenniger, Vinkulierte Aktien und ihre Aktualität heute, ἐξ σ. 233 ἐπ.

II. Θεωρίαι διασπάσεως.

Αἱ θεωρίαι αὗται διακρίνονται ὑπὸ τὰς κάτωθι δύο ἀποχρώσεις ἢ μορφάς: α) εἰς ἐκείνας, αἵτινες ὑποστηρίζουν τὴν ἀρχῇθεν γενικὴν διάσπασιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅτι εἰς τὴν ὀνομαστικὴν μετοχὴν ἐνσωματοῦνται μόνον τὰ περιουσιακῆς φύσεως δικαιώματα αὐτοῦ (Spaltungstheorie im eigentlichen Sinne) καὶ β) εἰς ἐκείνας, αἵτινες δέχονται τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπερχομένην διάσπασιν, συνεπείᾳ τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐταιρίας ὅπως παράσχη τὴν ἐγκρίσιν καὶ ἐγγράφῃ τὴν μεταβίβασιν εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον, ὅτε ἐπέρχεται ἡ ἀποσύνδεσις τῶν μὴ περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ἐκ τῆς μετοχῆς, ἅτινα δὲν μεταβιβάζονται εἰς τὸν πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις, ἀλλὰ παραμένουν εἰς αὐτὸν, ἀκριβῶς διότι ἡ ἐταιρία ἡρνήθη νὰ ἐγκρίνῃ τὴν μεταβίβασιν καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν ἀποκτῶντα ὡς νέον μέτοχον (Spaltbarkeit)¹⁸.

A. Αἱ ἐν στενῇ ἐννοίᾳ θεωρίαι διασπάσεως.

1. α) Κατὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς θεωρίας τῆς ἐν στενῇ ἐννοίᾳ διασπάσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου¹⁹, ἡ ὀνομαστικὴ μετοχὴ, τόσον ἡ δεσμευμένη, ὅσον καὶ ἡ μὴ δεσμευμένη, ἐνσωματώνει μόνον τὰ περιουσιακὰ δικαιώ-

18. Βλ. Böckli, *ἐξ* σ. 124, Bürgi, *Überlegungen*, *ἐξ* σ. 211, καθ' ὃν τὸ παραδεκτὸν μετοχικῶν δικαιωμάτων, μὴ ἐνσωματωμένων εἰς τίτλον, δεικνύει τὸ γεγονός ὅτι ταῦτα δύνανται νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄνευ αὐτοῦ καὶ ὅτι, ἐν πωλήσει ἐκδοθεισῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν τίτλων πρὸς πρόσωπον, ὅπερ ἐνέκρινεν ἡ ἐταιρία: «Kann sich die Lösung der Rechte von Papier aber nur auf die Stellung des Erwerbs zur Gesellschaft beziehen». Ἀντιθέτως, εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ μεταβιβάζοντος καὶ ἀποκτῶντος διατηροῦνται αἱ ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων ιδιότητες τῆς μετοχῆς, διότι ὁ νόμος προβλέπει τὴν μεταβίβασιν ἐπερχομένην μέσῳ τῆς ὀπισθογραφῆσεως. Πρβλ. Αὐτόν, *Die Aktiengesellschaft*, *ἐξ* ἀρ. 684 N. 3, σ. 290-291, Schucany, *Die Übertragung*, *ἐξ* σ. 179, F.v. Steiger, *Das Recht*, *ἐξ* σ. 138.

19. Οὕτω, Lanz, *Der Erwerb vinkulierter Namenaktien infolge Erbgangs*, ἐν SchwAG, 17 (1944/45), σ. 1 ἐπ., *ἰδίᾳ* σ. 5, καθ' ὃν ἡ ἐταιρία δὲν δύνανται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν μεταβίβασιν τῶν ἐπὶ περιουσιακῶν στοιχείων δικαιωμάτων τοῦ μετόχου. Δι' αὐτὴν, εἰτὴν ἀδιάφορον ποῖος θὰ εἰσπράξῃ τὸ μέρισμα ἢ τὸ προῖον τῆς ἐκκαθαρίσεως. Τοῦτο ἰσχύει διὰ τὰς δεσμευμένας καὶ τὰς μὴ δεσμευμένας μετοχάς. Ἐπὶ δεσμευμένων, ἀπλῶς ὑπόκειται εἰς τοὺς περιορισμούς, τοὺς καθοριζομένους ἐν τῷ καταστατικῷ, διὰ τὴν μεταβίβασιν. Πρβλ., Conne, *ἐξ* σ. 46 ἐπ., Trüb, *ἐξ* σ. 46, Flattet, *ἐξ* σ. 159 ἐπ., Spoerri, *ἐξ* σ. 110 ἐπ., Reich, *ἐξ* σ. 35 ἐπ., F.v. Steiger, *Zerfall der Ansprüche aus der Aktie*, ἐν SchwAG, 23 (1950/51), σ. 116 ἐπ., *ἰδίᾳ* σ. 119, Glettig, *ἐξ* σ. 55, Schluëp, *ἐξ* σ. 114-115: «Eine Übertragung des Titels bewirkt somit lediglich eine Übertragung der in ihm verkörpertten Vermögensrechte. Der Gesellschaft bleibt es unbenommen, die Herrschaftsrechte des Buchaktionärs zu suspendieren, falls ihr der Erwerber unerwünscht sein sollte».

ματα τοῦ μετόχου, μετὰ τῆς συναφοῦς ἀξιώσεως αὐτοῦ ἔναντι τῆς ἐταιρίας πρὸς ἐγγραφήν εἰς τὸ βιβλίον μετόχων αὐτῆς.

β) Τὰ δικαιώματα ταῦτα μεταβιβάζονται, κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, διὰ τῆς ὑποσημογραφήσεως εἰς τὸν ἀποκτῶντα τὰς μετοχάς, ἀνεξαρτήτως τῆς θέσεως, ἣν λαμβάνει ἡ ἐταιρία ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως, τῆς μετοχῆς παραμενούσης ὡς τίτλου εἰς διαταγὴν. Τὰ διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου καὶ ἰδιαιτέρως τὸ δικαίωμα ψήφου, μεταβάλλουν φορέα μόνον ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐταιρίας.

γ) Εἰς ἣν περίπτωσιν ἀρνηθῇ ἡ ἐταιρία τὴν ἐγκρισιν τῆς μεταβιβάσεως, εἰς τὸν πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις περιέρχονται μόνον τὰ περιουσιακῆς φύσεως δικαιώματα, ἐνῶ τὰ δικαιώματα ἐκ τῆς συμμετοχῆς τοῦ μετόχου εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐταιρίας παραμένουν εἰς τὸν μεταβιβάζοντα ²⁰. Οὕτω, ἐπὶ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν δέον νὰ διακρίνη τίς σαφῶς μεταξὺ τῶν πρὸς τὰ ἔξω ἐνεργούντων καὶ εἰς τὸν μετοχικὸν τίτλον ἐνσωματωμένων περιουσιακῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν πρὸς τὰ ἔσω κατευθυνόμενων καὶ ἀφορώντων εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ βίου τῆς ἐταιρίας, διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ²¹. Ὡς ἐπιχείρημα ὑπὲρ αὐτῆς ἐπικαλεῖται, ἡ ἐν λόγῳ ἀποψις, τὸ ἐξῆς: ἀφοῦ ὁ μετοχικὸς τίτλος διὰ τὴν ἀσκήσιν τῶν ἐν στενῇ ἐννοίᾳ δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, ἦτοι τῶν διοικητικῆς φύσεως τοιούτων, δὲν ἀρκεῖ, καθ' ὅσον ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐνσωματοῦνται εἰς τὸν μετοχικὸν τίτλον ἅπαντα τὰ ἐν λόγῳ δικαιώματα, δηλονότι καὶ τὰ μὴ περιουσιακὰ τοιαῦτα ²².

δ) Ἡ ἀνωτέρω ἀποψις ἐπιδιώκει τὸν συμβιβασμὸν τῶν συγκρουομένων συμφερόντων ἐπὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων μετοχῶν, ὅστις καθίσταται ἀναγκαῖος ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεως. Ἡτοι, ἀφ' ἐνὸς τῶν συμφερόντων τοῦ ἀποκτῶντος αὐτάς καὶ γενικώτερον τῶν τρίτων ²³, ἅτινα ἱκανοποιοῦνται ἐν πάσῃ περιπτώσει διὰ τῆς μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἐπὶ τῶν μετοχικῶν τίτλων μετὰ τῶν ἐνσωματωμένων εἰς αὐτοὺς περιουσιακῶν δικαιωμάτων· καὶ ἀφ' ἑτέρου, τῶν συμφερόντων τῆς ἐταιρίας, ἅτινα προστατεύονται διὰ τῆς μὴ ἐγκρίσεως καὶ ἐγγραφῆς εἰς τὸ βιβλίον ἀνεπιθυμητῶν μεταβιβάσεων καὶ ἐπομένως διὰ τῆς παρεμποδίσεως ἀσκήσεως ὑπὸ ἀνεπιθυμητῶν

20. Τὰς ἐν ἐκτάσει παρατιθεμένους ἀπόψεις, βλ. ἐκ Pestalozzi-Hengeler, ἐκ σ. 23-27.

21. Βλ. Schluerp, ἐκ σ. 114, Bürgi, Überlegungen, ἐκ σ. 217, Lanz, Der Erwerb, ἐκ σ. 5, Glettig, ἐκ σ. 52 ἐπ.

22. Οὕτω Schluerp, ἐκ σ. 114.

23. Ὡς καὶ τοῦ μεταβιβάζοντος, ὅστις ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν του καὶ τὸν ἐκχρηματισμὸν αὐτῶν.

τρίτων τῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων ²⁴. Ἐν τούτοις, ἡ ἀποψις αὕτη βασιζέται ἐπὶ μιᾷ ἀρχῇθεν δεδομένης καὶ ὀριστικῆς διασπάσεως τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων καὶ ὁδηγεῖ εἰς διαφορετικὴν μεταχείρισιν καὶ τύχην τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν δικαιωμάτων, μὲ τὰς κατωτέρω ἀναπτυχθισόμενας συνεπείας ²⁵.

ε) Πρὸς δικαιολόγησιν τῆς ἀνωτέρω ἀναλυομένης ἐκδοχῆς, συντάσσεται καὶ ἡ ἀποψις ἐκείνη, καθ' ἣν τὸ σύνολον τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ἐκ τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὴν ἐταιρίαν διακρίνονται εἰς μεταβιβαστὰ δικαιώματα, ἥτοι ἀπόλυτα (Rechtsbeziehungen der Mitglieder in rem) καὶ εἰς μὴ μεταβιβαστὰ τοιαῦτα (Rechtsbeziehungen der Mitglieder in personam). Συνεπὲς πρὸς τοῦτο εἶναι τὸ ὅτι, εἰς τὰς μετοχὰς δύνανται νὰ ἐνσωματωθῶν ἀποκλειστικῶς τὰ μεταβιβαστὰ περιουσιακὰ δικαιώματα καὶ οὐχὶ τὰ μὴ μεταβιβαστὰ τοιαῦτα ²⁶.

2. α) Πρὸς τὴν ὥς ἄνω ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος συγγενεῖ, ὥς βασιζομένη εἰς τὴν ἀρχῇθεν ὀριστικὴν διάσπασιν τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων καὶ ἡ ἀποψις ἐκείνη, καθ' ἣν τὰ ἐξ αὐτῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου δὲν μεταβιβάζονται ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον. Ταῦτα κτῶνται πρωτοτύπως καὶ αὐτοτελῶς ὑπὸ τοῦ ἀποκτῶντος τὰς μετοχὰς, ἥτοι δημιουργοῦνται ἐν τῷ προσώπῳ του, κατὰ τρόπον ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὰς μετοχὰς, τὸν τρόπον μεταβιβάσεως αὐτῶν καὶ τῶν περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων, δυνάμει συμφωνίας, ἐκάστοτε καταρτιζομένης μεταξὺ ἐταιρίας καὶ ἀποκτῶντος ²⁷.

β) Εἰς τὰς δεσμευμένας ὀνομαστικὰς μετοχὰς, ἡ ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ἄρνησις παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως εἰς τὴν μεταβίβασιν σημαίνει μὴ ἀποδοχὴν ὑπ' αὐτῆς τῆς ὑπὸ τοῦ ἀποκτῶντος γενομένης προσφορᾶς πρὸς κατάρτισιν τῆς συμβάσεως καὶ πρὸς δημιουργίαν τῶν νέων δικαιωμάτων συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκεσιν τῆς ἐταιρίας ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. Κατ' ἀκολουθίαν, ἡ ἐν λόγῳ σύμβασις δὲν καταρτίζεται καὶ μέτοχος παραμένει ἐναντι τῆς ἐταιρίας ὁ εἰς τὸ

24. Πρβλ. Böckl, ἑα σ. 121, Lanz, Der Erwerb, ἑα σ. 5 ἐπ.

25. Βλ. Böckli, ἑα σ. 121, βλ. κατωτ. σ. 546 ἐπ.

26. Βλ. Tenger, Die Transaktion, ἑα σ. 48 ἐπ., 51.

27. Ὑποστηρικτῆς τῆς ἀπόψεως ταύτης εἶναι, βάσει παλαιότερας διδασκαλίας τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης (βλ. Brauer, Die Übertragung der Namenaktien, Leipzig, 1903, σ. 33 ἐπ., Kostanecki, Das Aktienindossament, Berlin, 1900, σ. 174), ὁ Reich, ἑα σ. 35 ἐπ., καθ' ὃν ἡ σύμβασις μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν εἶναι ἀπλῆ προὔποθεσις πρὸς ἀπόκτησιν τῆς συμμετοχικῆς ιδιότητος, ἡ δὲ ἐγγραφὴ εἰς τὸ βιβλίον ἔχει δημιουργικὸν χαρακτῆρα τοῦ δικαιώματος συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν τοῦ κτῶντος τὰς μετοχὰς: «Durch die Eintragung schliesst die Gesellschaft mit der Erwerber einen Vertrag, in der Sinne, dass sie ihn als Mitglied aufnimmt». Πρβλ. Conne, ἑα σ. 34 ἐπ., Trüb, ἑα σ. 46.

βιβλίον ἐγγεγραμμένος. Λόγω τῆς τοιαύτης θεμελιώσεως, ἡ ἐν λόγῳ θεωρία καλεῖται συμβατική θεωρία (Vertragstheorie).

γ) Συμφώνως πρὸς τὴν ἀσκηθεῖσαν κατὰ τῆς θεωρίας ταύτης κριτικὴν, ἐν συνεχείᾳ πρὸς ταύτην, θὰ ἔδει καὶ ἐπὶ μὴ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἀκόμη δὲ καὶ ἐπὶ ἀνωνύμων τοιούτων, νὰ ἀνασυνιστῶνται, διὰ συμβάσεως μεταξὺ ἐταιρίας καὶ ἀποκτῶντος, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ τελευταίου, τὰ διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου²⁸. Τοῦτο ὅμως δὲν δύναται νὰ συμβῇ, διότι ἡ μεταβίβασις αὐτῶν δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας, καθ' ὅσον αἱ μὴ δεσμευμένοι μετοχαί, καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει αἱ ἀνώνυμοι μετοχαί, δὲν ἐγγράφονται εἰς τὸ βιβλίον μετοχῶν τῆς ἐταιρίας²⁹. Ἐξ ἄλλου, ἅς μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ἐπὶ μὴ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἡ ἐταιρία εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἐγγράφῃ ταύτας εἰς τὸ βιβλίον τῆς, ἐπὶ νομότηπου μεταβιβάσεως αὐτῶν καὶ μάλιστα δύναται νὰ ἐξαναγκασθῇ πρὸς τοῦτο δι' ἀγωγῆς. Συνεπῶς, αὕτη δὲν ἔχει εὐχέρειαν ὅπως, συμφώνως πρὸς τὴν κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου συμβατικὴν ἐλευθερίαν, ἀποκροῇ τὴν συμβατικὴν προσφορὰν καὶ μὴ καταρτίζῃ τὴν σύμβασιν³⁰.

δ) Προσέτι, ἡ ὡς εἴρηται συμβατικὴ θεωρία οὐδὲν ἔρεισμα εὐρίσκει εἰς τὸν νόμον, καθ' ὅσον τὸ περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν νομοθετικὸν καθεστῶς οὐδαμοῦ προβλέπει τοιαύτην σύμβασιν μεταξὺ ἐταιρίας καὶ ἀποκτῶντος, διὰ τὴν εἰς αὐτὸν μεταβίβασιν τῶν εἰς τὸν τίτλον τῆς μετοχῆς ἐνσωματωμένων δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, πλὴν τῆς περιπτώσεως τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν³¹. Ἀλλὰ κατὰ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην, δὲν καταρτίζεται σύμβασις δημιουργικὴ τῶν ἐν λόγῳ μὴ περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων, ἀλλ' ἀπλῶς ἡ ἐταιρία ἐγκρίνει τὴν «μεταβίβασιν» τῶν ἤδη ὑπαρχόντων τοιούτων, διὰ τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως τῆς δεσμευμένης ὀνομαστικῆς μετοχῆς.

28. Εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο καταλήγει ὁ Reich, ἐξ σ. 72, ὅταν, ἐν σχέσει πρὸς τὰς μὴ δεσμευμένας μετοχὰς δέχεται, ὅτι τὸ πρῶτον μὲ τὴν ἐγγραφὴν τοῦ ἀποκτῶντος εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον ἐνοῦνται καὶ πάλιν μὲ τὸν μετοχικὸν τίτλον τὰ περιουσιακῆς καὶ διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου. Πρβλ. Tenger, ἐξ σ. 47.

29. Πρβλ. Böckli, ἐξ σ. 121-122, Otto, Die Bedeutung, ἐξ σ. 19-20.

30. Otto, ἐξ σ. 14 καὶ 20.

31. Ὡς παρατηρεῖ ὁ Böckli, ἐξ σ. 122, ὅστις ζητεῖ τὴν σύμπραξιν τῆς ἐταιρίας διὰ τὴν μεταβίβασιν τοῦ δικαιώματος συμμετοχῆς εἰς αὐτήν, ἡ τῶν κατ' ἴδιαν ἐκ ταύτης ἀπορρέοντων δικαιωμάτων καὶ ἐπὶ μὴ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν: «Verlässt den Boden des Aktienrechtes». Πρβλ. Lanz, Voraussetzungen, ἐξ σ. 233, Otto, ἐξ σ. 20. Πρόσθετον ἐπιχείρημα κατὰ τῆς ἐν λόγῳ θέσεως ἀποτελεῖ καὶ τὸ ὅτι, ἡ ἀναγγελία πρὸς ἐγγραφὴν εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον δὲν συνιστᾷ δικαιοπρακτικὴν δῆλωσιν βουλήσεως, ὡς ἡδὴ ἐλέχθη, ἀλλ' ἀπλῆν ἀνακοίνωσιν καί, συνεπῶς, δὲν δύναται νὰ ἀποτελῇ προσφορὰν πρὸς κατάρτισιν συμβάσεως. Ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀνεγγελλίας, βλ. καὶ Jacoby, Die Wertpapiere, 1917, σ. 221, Buchmann, Aktienübertragung und Aktienbuch, Heidelberg, 1923, σ. 46.

3. α) Συγγενής πρὸς τὴν ὡς ἄνω συμβατικὴν θεωρίαν εἶναι καὶ ἡ, παλαιότερον κυρίως, ὑποστηρικθεῖσα ἐν Γερμανίᾳ τοιαύτη, περὶ τῆς ἐταιρικῆς πράξεως δημιουργικῆς δικαίου (Theorie vom sozialrechtlichen Schöpfungsakt)³², ἥτις κατὰ τὸ παρελθὸν ἠκολουθήθη ὑπὸ τοῦ γερμανικοῦ Ἀκυρωτικοῦ³³. Κατὰ τὴν θεωρίαν αὐτήν, ἡ ἐγγραφὴ εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον δὲν ἔχει δημιουργικὴν ἐνέργειαν, διὰ τὴν ἀποκτήσιν τῆς ιδιότητος τοῦ μετόχου ὑπὸ τοῦ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν, ὡς δέχεται ἡ συμβατικὴ θεωρία, ἀλλ' ἀπλῶς δηλωτικὸν χαρακτῆρα, διὰ τὴν νομιμοποίησιν τοῦ μετόχου ἐναντι τῆς ἐταιρίας.

β) Ἡ ἐν λόγῳ θεωρία βλέπει, ἀντιθέτως, τὴν ἀναγγελίαν πρὸς ἐγγραφὴν, ὡς τὸν ἀποφασιστικὸν συντελεστὴν διὰ τὴν ἀποκτήσιν τοῦ δικαιώματος συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀποκτᾶται κατὰ τὴν ἀναγγελίαν καὶ δυνάμει αὐτῆς, κατὰ πρωτότυπον τρόπον³⁴. Τὸ δικαίωμα τοῦτο οὐτε ἐκχωρεῖται οὔτε μεταβιβάζεται. Ὅστις ἀναγγέλεται, γίνεται μέτοχος δυνάμει τῆς δημιουργικῆς πράξεως ἐταιρικοῦ δικαίου (Schöpfungsakt)³⁵. Ἡ ἐκποιητικὴ τῶν μετοχῶν δικαιοπραξία δὲν εἶναι προϋπόθεσις, ἀλλ' ἀπλῶς ἡ αἰτία τῆς ἀναγγελίας³⁶. Ἡ ἀναγγελία ὑπέχει τὴν θέσιν δηλώσεως βουλήσεως πρὸς εἴσοδον εἰς τὴν ἐταιρίαν τοῦ ἀποκτῶντος. Αὕτη δὲν χρήζει ἀποδοχῆς ἐκ μέρους τῆς ἐταιρίας, διότι ἡ τελευταία ἔχει ἐκδηλώσει τὴν ἐτοιμότητα ἀποδοχῆς παντὸς νέου μετόχου αὐτῆς καὶ συνεπῶς καὶ τὴν ἐτοιμότητα ἀποδοχῆς τῆς, διὰ τῆς ἀναγγελίας, διατυπουμένης ὑπὸ τοῦ ἀποκτῶντος προτάσεως πρὸς δημιουργίαν τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ, λόγῳ τῆς ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ἐκδόσεως ἐλευθέρως μεταβιβαστῶν μετοχῶν³⁷. Ἐπίσης, ἡ ἐν λόγῳ ἄποψις δέχεται, ὅτι τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς ἐν στενῇ ἐννοίᾳ εἰς τὴν ἐταιρίαν δὲν ἐνσωματοῦται εἰς τίτλον, ᾧ ὅτι ὁ ἐκδιδόμενος τίτλος εἶναι ἀπλῶς ὀνομαστικὸς,

32. Ὑποστηρικτῆς τῆς θεωρίας αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ R u t h, Eintritt und Austritt von Mitgliedern, ἐξ σ. 495 ἐπ., ὁ A ὁ τ ὅ ς, Eigene Aktien und Verwaltungsaktien, 1918, σ. 2, M a t s u d a, Kollektivismus, ἐξ σ. 256 ἐπ., F e i n e, Die Gesellschaft mit beschränkter Haftung, ἐξ σ. 370 ἐπ. Πρβλ. W e t t s t e i n, ἐξ σ. 75, R e i c h, ἐξ σ. 33-34.

33. R G Z 3, σ. 163 καὶ 41 σ. 17.

34. Βλ. R u t h, Eintritt, ἐξ σ. 487, M a t s u d a, ἐξ σ. 258 ἐπ. Πρβλ. O t t o, ἐξ σ. 21-22, P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 37, P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 61 ἐπ.

35. Βλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 37.

36. Βλ. O t t o, ἐξ σ. 22, R i b i, ἐξ σ. 255, K r a f f t, ἐξ σ. 110.

37. Βλ. R u t h, Eintritt, ἐξ σ. 499 ἐπ., B ö c k l i, ἐξ σ. 101 σημ. 82, P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 37. Πρβλ. C a r r y, Considérations, ἐξ σ. 37, C a n n e r, Abtretung des Gesellschaftsanteils, Zürich, 1929, σ. 44, καθ' ὃν ἡ ἐταιρία οὐδεμίαν ἀσκει ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ φορέως τοῦ μετοχικοῦ δικαιώματος.

πιπτώσεις ἐπὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς μετὰ τοῦ ἀποκτῶντος τρίτου, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἐπὶ τῷ τέλει προστασίας τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος ⁴⁷ Τέλος, ἀναζητεῖ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος μέσῳ τῶν διατάξεων περὶ ἀξιογράφων καὶ ἰδίᾳ τοῦ τρόπου τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν, διότι μόνον ἡ διαφύλαξις τῆς ἐφαρμογῆς τούτων ἐξυπηρετεῖ τὰς ἀνάγκας τῶν συναλλαγῶν, χωρὶς νὰ παραβιάπτονται τὰ διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως προστατευόμενα συμφέροντα τῆς ἐταιρίας ⁴⁸.

β) Λόγῳ τῆς σημασίας τῆς ὡς ἄνω διδασκαλίας διὰ τὸ ὑπὸ μελέτην θέμα, ἥτις ἐπηρέασε καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ προβλήματος θέσιν τοῦ ἐλβετικοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Δικαστηρίου ⁴⁹, παραθέτομεν κατωτέρω τὰ βασικώτερα σημεῖα αὐτῆς.

αα) Οὕτω, τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρίας ἐπιβάλλει τὸν ἔλεγχον τῶν εἰς τὸν βίον αὐτῆς ἐπιδρῶντων προσώπων. Ὡς ἐκ τούτου, δύναται ἡ δέσμευσις τῶν μετοχῶν νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς τὸ ἰδιαιτέρον δικαίωμα τῆς ἐταιρίας πρὸς προστασίαν αὐτῆς ἐναντι ἀνεπιθυμήτων ἢ ἐπικινδύνων προσώπων ⁵⁰. Ἐκ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς, τὰ συμφέροντα τοῦ μετόχου, τοῦ ἀποκτῶντος τρίτου καὶ τῶν συναλλαγῶν ἐπιβάλλουν τὴν ἀπρόσκοπτον κυκλοφορίαν τῶν μετοχικῶν τίτλων ⁵¹. Τὸ πρῶτον συμφέρον, ἐξυπηρετεῖται διὰ τῆς μὴ μεταβιβάσεως τῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου εἰς ἀνεπιθύμητα πρόσωπα, πράγμα ὅπερ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς μὴ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν—ἥτις οὕτω παραμένει ἀνενεργὸς ἐναντι τῆς ἐταιρίας, δυνάμει τῆς ρήτρας δεσμεύσεως—καὶ διὰ τῆς διατηρήσεως ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος τῆς ιδιότητος τοῦ μετόχου. Τὰ δεύτερα συμφέροντα, ἐξυπηρετοῦνται διὰ τῆς ἀποκτήσεως ὑπὸ τοῦ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις τῶν περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, ὅπερ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς μεταβιβάσεως τοῦ ἐνσωματοῦντος αὐτὰ μετοχικοῦ τίτλου μέσῳ ὀπισθογραφήσεως αὐτοῦ, συμφῶνως πρὸς τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἀπوستολήν του, τὴν συνισταμένην εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῆς μεταβιβάσεως παριστωμένων ἐν αὐτῷ περιουσιακῶν ἀξιών ⁵².

Τὸ μεταβιβαστὸν τῶν περιουσιακῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ἀνταποκρίνεται εἰς μίαν οἰκονομικὴν ἀναγκαϊότητα, ἥτοι εἰς τὴν προστασίαν τοῦ δανειστοῦ τρίτου καὶ τῶν συναλλαγῶν ⁵³. Κατὰ τὸ δίκαιον τῶν ἀξιογράφων, ἡ μεταβίβασις τῶν περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων καὶ ἡ ἐνάσκησις αὐτῶν δὲν εἶναι δυνατὴ ἄνευ τῆς κατοχῆς τοῦ ἐνσωματοῦντος αὐτὰ τίτλου. Συ-

47. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 201.

48. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 207-209.

49. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 209-212.

50. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 217.

51. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 216.

52. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 211-212, B ö c k l i, ἐξ σ. 123.

53. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 216.

νεπώς, μετά τῶν δικαιωμάτων τούτων μετάγεται καί ἡ κυριότης ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ τίτλου ⁵⁴.

ββ) Κατὰ ταῦτα, εἰς τὰς σχέσεις μεταξύ τοῦ μέχρι τοῦδε μετόχου καὶ τοῦ ἀποκτῶντος τρίτου ἐπενεργοῦν ἀμέσως, διὰ τῆς ὀπισθογραφήσεως, αἱ κατὰ τὸ δίκαιον τῶν ἀξιογράφων ιδιότητες τῆς μετοχῆς. Ἀντιθέτως, ἡ ρήτρα δεσμεύσεως ἐπιτρέπει εἰς τὸ ἀρμόδιον ἑταιρικὸν ὄργανον τὴν μὴ ἐγκρισιν τῆς ἀποκτήσεως τῆς ἑταιρικῆς ιδιότητος ὑπὸ τοῦ ἀποκτῶντος ⁵⁵. Ἡ ὀπισθογραφῆσις καὶ τὰ περιουσιακῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου ἐνεργοῦν πρὸς τὰ ἔξω ἢ ρήτρα δεσμεύσεως καὶ τὰ διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα αὐτοῦ ἐνεργοῦν πρὸς τὰ ἔσω ⁵⁶. Ἡ διάσπασις αὕτη ὑφίεται εἰς τὴν ἐκ τοῦ νόμου εἰδικὴν φύσιν καὶ ἔννοιαν τῶν ἀξιογράφων, αἵτινες ἀποσκοποῦν εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῆς ἐμπορευσιμότητος τῶν περιουσιακῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ⁵⁷. Ἐξ ἄλλου, δύναται ἡ ἑταιρία νὰ ρυθμίξῃ διὰ τοῦ καταστατικοῦ τῆς τὰς μεταξύ τοῦ μετόχου καὶ αὐτῆς πρὸς τὰ ἔσω ἑταιρικὰς σχέσεις. Δὲν δύναται ὅμως νὰ ρυθμίξῃ δι' αὐτοῦ τὰς πρὸς τὰ ἔξω τοιαύτας, ἥτοι τὰς μεταξύ μεταβιβάζοντος μετόχου καὶ τρίτου ⁵⁸.

Ἡ δέσμευσις, ὅθεν, ἔχει ἀποκλειστικῶς ἑταιρικοῦ δικαίου χαρακτῆρα καὶ ἐπιδρᾷ κατ' ἐξοχὴν ἐμμέσως ἐπὶ τῶν προβλημάτων τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων. Τὸ δικαίωμα παροχῆς ἢ μὴ τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἑταιρίας, ὅπερ σκοπεῖ εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν συμμετοχῶν εἰς τὴν ἑταιρίαν καὶ δὲν καθιερώνει τηρητέον τύπον ἐν τῇ μεταβιβάσει τῶν μετοχῶν, δὲν μεταβάλλει τὸν χαρακτῆρα τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ὡς ἐκ τοῦ νόμου ἀξιογράφων εἰς διαταγὴν, ἥτοι ὡς αὐτοτελῶν περιουσιακοῦ δικαίου ἀξιογράφων, μεταβιβαζομένων διὰ τῆς ὀπισθογραφήσεως ⁵⁹.

γγ) Ἀναγνωρίζει ὁ B ü r g i, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐπὶ τοῦ θέματος τοποθέτησις ἔχει ὡς λογικὴν συνέπειαν ἓνα σαφεῖ διαχωρισμὸν μεταξύ τῶν πρὸς τὰ ἔξω ἐνεργούντων καὶ εἰς τὸν μετοχικὸν τίτλον ἐνσωματωμένων περιουσιακῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου καὶ τῶν πρὸς τὰ ἔσω κατευθυνομένων καὶ εἰς

54. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 216.

55. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 211.

56. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 211, 216, 217.

57. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 212: «da der spezifische Sinn der Wertpapiere immer in der Erleichterung der Negotiabilität von Vermögensrechten und nicht in der Übertragung mitgliedschaftlicher Recht liegt».

58. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 208. καθ' ὃν ἡ δέσμευσις ἐξυπηρετεῖ, ἀντιθέτως: «nur der Wirkklichung des erwähnten internen Selbstbestimmungsrechtes». Πρβλ. S c h u c a n y, Die Übertragung, ἐξ σ. 108, G i e r k e, Deutsches Privatrecht, II, σ. 106-107, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 292.

59. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 217-218. Ἐνῶς ἡ ἐνέργεια τῆς δεσμεύσεως ἀφορᾷ μόνον εἰς δικαιώματα, τὰ ὅποια οὐδεμίαν σημασίαν ἐμφανίζουν ἀπὸ ἀπόψεως δικαίου ἀξιογράφων.

τὸν ἑταιρικὸν βίον ἀφορώντων διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων αὐτοῦ ⁶⁰. Ἀναγνωρίζει, προσέτι, οὗτος ὅτι, συνεπεία τῆς ἀνωτέρω διασπάσεως τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων, δημιουργεῖται ἐπικίνδυνος κατάστασις διὰ τὰ συμφέροντα τῆς ἑταιρίας καὶ διαμορφοῦνται σχέσεις ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὸ δίκαιον τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν καὶ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, τοιαῦται ἄγουσαι εἰς καταστρατήγησιν τοῦ νομοθετικοῦ σκοποῦ τῆς θεσπίσεως τῆς ρήτρας δεσμεύσεως.

Οὕτω, εἰς τὴν ἑταιρίαν ἐξακολουθεῖ νὰ μετέχῃ ὁ ἐκποιήσας τὰς μετοχάς, τοῦ μέτοχος, μολονότι ἀπεξενώθη ἤδη τῶν περιουσιακῶν συμφερόντων τοῦ ἐν αὐτῇ καὶ συνεπῶς κατέστη ἐκ τῶν πραγμάτων ἀδιάφορος διὰ τὴν περαιτέρω πορείαν τῶν ὑποθέσεων τῆς ἑταιρίας, ἐνδεχομένως δὲ ἔτοιμος νὰ ψηφίζῃ εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν αὐτῆς συμφώνως πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ ἀποκτήσαντος τὰς μετοχάς του, μὴ καταστάντος ὅμως μετόχου, ὡς μὴ ἐπιθυμητοῦ ὑπὸ τῆς ἑταιρίας. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὸν σκοπὸν καθιερώσεως τῆς ρήτρας ⁶¹.

δδ) Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τοιαύτης ἀπαραδέκτου καταστάσεως, ὁ B ü r g i ὑπεστήριξε συναφῶς τὴν θεωρίαν τῆς προσωρινῆς ἀναστολῆς τῆς ἀσκήσεως ὑπὸ τοῦ μεταβιβάσαντος μετόχου τῶν δικαιωμάτων τοῦ συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἑταιρίας, ὡς τῶν δικαιωμάτων ψήφου, προσβολῆς τῶν ἀποφάσεων τῆς γενικῆς συνελεύσεως καὶ λήψεως πληροφοριῶν, ἥτοι ἐδέχθη

60. Τὰ πρῶτα εἶναι ἐλευθέρως μεταβιβάστα, ὡς προσιδιάζει εἰς τὴν ὑφὴν των, ὡς ἐκ τοῦ νόμου τίτλοι εἰς διαταγὴν· τὰ τελευταῖα, ἀντιθέτως, διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἐξαρθνύονται ἀπὸ τὴν τὸ συμφέρον τῆς ἑταιρίας προστατεύουσαν ἑταιρικὴν ἐγκρίσιν: B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 217 καὶ 208. Εἰς ἄλλην θέσιν, ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἀναγνωρίζει, ὅτι ἡ ἀνωτέρω διάσπασις προσκρούει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀδιαιρέτου τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων (περὶ ἧς κατωτ. σ. 546 ἐπ.), πλὴν ὅμως βλέπει, ὅτι διὰ τῆς ὡς ἄνω ἀντιμετωπίσεως τοῦ θέματος, μάλλον ἡ ἀρχὴ αὕτη περιορίζεται εἰς τὴν πραγματικὴν τῆς σημασίαν, ὥστε αὕτη: «als Unteilbarkeit der Mitgliedschaftsrechte im engern Sinne aufgefasst werden konnte». Ἀλλωστε, προσθέτει ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῦ ἀδιαιρέτου παραβιάζεται, ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ νόμου ὡς ἐν περιπτώσει τῆς μεταβιβάσεως μὴ ἀποπληρωθεῖσάν μετοχῶν, ὅτε ὁ μεταβιβάσας εὐθύνεται μετὰ τοῦ ἀποκτώντος διὰ τὴν ἀποπληρωμὴν τῶν μετοχῶν, κατ' ἀντίστοιχον ρύθμισιν τοῦ ἄρθρ. 12 τοῦ νόμου 2190/1920· τῆς ἐκπροσωπήσεως τῶν συγκυρίων μετοχῶν ὑπὸ ἐνὸς τούτων· τὸ ὅτι θεωρεῖται μέτοχος ὁ ἐγγεγραμμένος εἰς τὸ βιβλίον, μολονότι δυνατόν νὰ μὴ εἶναι τοιοῦτος· τὸ ὅτι τὸ δικαίωμα ψήφου ἀσκεῖται ὑπὸ τοῦ μὴ μετόχου, ἐν ἐνεχυράσει τῶν μετοχῶν κ.λ.π. Πρβλ. A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ σ. 301.

61. Πρβλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 209 καὶ 213. Οὕτω, μετέχει εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἑταιρίας καὶ ἐπηρεάζει τὴν οικονομικὴν πορείαν τῆς ἑταιρικῆς ἐπιχειρήσεως, διὰ τῆς διατηρήσεως μόνον τῶν μὴ περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων, ὁ τύποις μόνον ἐμφανιζόμενος μέτοχος ἔναντι τῆς ἑταιρίας πωλητῆς, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπιχειρήσιν οὐδένα πλέον κεφαλαιουχικὸν κίνδυνον φέρει οὗτος. Πρβλ. B ö c k l i, ἐξ σ. 127 ἐπ., P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 28.

ὅτι τὰ δικαιώματα ταῦτα σχολάζουν ἢ ἀδρανοῦν προσωρινῶς (Suspensions-theorie) ⁶².

Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην, ἐὰν ὁ μέτοχος πωλῇ τὰς μετοχάς του καὶ ἡ ἑταιρία ἐρωτᾷται διὰ τὴν ὑποκατάστασιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀποκτῶντος, εἶναι λογικὸν τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ πρῶτος παραιτεῖται τῶν ἐν λόγῳ δικαιωμάτων καὶ ἡ ἑταιρία ἐπιτρέπει τὴν προσωρινὴν ἀναστολὴν αὐτῶν ⁶³. Τοῦτο εἶναι νόμῳ ἐφικτὸν, καθ' ὅσον ἡ ἀσκήσις τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων δὲν ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν, ἀλλὰ δικαίωμα τοῦ μετόχου. Δὲν ἔχει δικαίωμα ἡ ἑταιρία ἐπὶ τὴν ἀσκήσιν τῶν ὡς εἴρηται δικαιωμάτων ὑπὸ τοῦ μετόχου, οὔτε ὑφίσταται τρόπος, ὅπως ὁ μέχρι τοῦδε μέτοχος παραμείνῃ, ἐναντίον τῆς θελήσεώς του, ἐνεργὸν μέλος τῆς ἑταιρίας ⁶⁴.

Παραδέχεται προσέτι ὁ ὡς εἴρηται συγγραφεύς, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ αἰώρησις τῶν περιουσιακῶν δικαιωμάτων ἐπιφέρει ἀνωμαλίαν εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς ἑταιρίας, καθ' ὅσον ἀκίνητοποιοῦνται ὑποκειμενικαὶ δυνάμεις αὐτῆς, καθίσταται ἀδύνατος ἢ δυσχεραίνεται ἡ νόμιμος συγκρότησις καὶ λειτουργία τῆς γενικῆς συνελεύσεως, ἰδίᾳ ὅταν ἀπαιτῇται ἡ ὑψηλὴ ἀπαρτία καὶ πλειοψηφία κ.λ.π. Πλὴν ὁμως παρατηρεῖ οὗτος, ὅτι παρομοίᾳς ἢ καὶ χειροτέρας καταστάσεις γνωρίζει καὶ εἰς ἑτέρας περιπτώσεις τὸ ἐταιρικὸν δίκαιον ⁶⁵.

γ) Εἰδικωτέραν κριτικὴν ἢ ἐκτίμησιν τῆς ὡς ἄνω θεωρίας, ἰδίᾳ ὑπὸ τὸ πρῶμα τοῦ ἡμετέρου δικαίου, θέλομεν ἐπιχειρήσει κατωτέρω, εἰς τὴν οἰκειαν θέσιν ⁶⁶.

62. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 213, 215, 218, καθ' ὃν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὑφισταμένην εἰσέτι ὑποχρέωσιν τοῦ μετόχου πρὸς ἀποπληρωμὴν τῶν μεταβιβασθεῖσων μετοχῶν του, τὸ θέμα ρυθμίζεται βάσει συμφωνίας μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀποκτῶντος, καθ' ἣν τὰς μετοχὰς ἀποπληρώνει ὁ ἐκποιήσας μέτοχος, εἰς τὸν ὅποιον καταβάλλει τὸ ὀφειλόμενον ποσὸν ὁ ἀποκτῶν. Πρβλ. S c h l u e p, ἐξ σ. 115: «Der Gesellschaft bleibt unbenommen, die Herrschaftsrechte des Buchaktionärs zu suspendieren, falls ihr der Erwerber unerwünscht sein sollte», S a u t a u x, ἐξ σ. 35, R i b i, ἐξ σ. 261-263. Κατὰ τῆς ἐν λόγῳ θεωρίας: A s c h w a n d e n, Der Erwerb der Mitgliedschaft bei der Aktiengesellschaft, Zürich, 1955, σ. 131 ἐπ., P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien und ihre Aktualität heute, ἐξ σ. 138, A. W i e l a n d, Vinkulierte Namenaktien, ἐν SchwAG, 21 (1948/49), σ. 77 ἐπ.

63. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 213. Πρβλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 38, J ä g g i, Zur «Spaltung», ἐξ σ. 67.

64. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 213, J ä g g i, Zur «Spaltung», ἐξ σ. 67, καθ' ὃν ὁ πωλητὴς μέτοχος ἐγκύρως παραιτεῖται ἐναντι τοῦ ἀποκτῶντος (οὐχὶ καὶ ἐναντι τῆς ἑταιρίας) ἐκ τῆς περαιτέρω ἀσκήσεως τῶν μετοχικῶν του δικαιωμάτων: «Die AG hat keine Recht auf diese Ausübung», K r a f f t, ἐξ σ. 120, R e i c h w e i n, ἐν SchwAG, 33 (1960/61), σ. 15.

65. Ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν καλύψεως τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου ὑπὸ προσώπων διαμενόντων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅτε, πρακτικῶς, εἶναι συνήθως δυσχερὲς ἡ ἀσκήσις τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων των. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 215.

66. Βλ. κατωτ. σ. 546 ἐπ.

2. Ἀπόψεις Schucany.

Ἐτερος συγγραφεὺς τῆς αὐτῆς ὡς ἄνω ομάδος ἀπόψεων, ὁ Schucany⁶⁷, πειρᾶται τὴν θεμελίωσιν τῆς ἐκδοχῆς, ὅτι, ἐν ἀρνήσει τῆς ἐγκρίσεως, εἶναι ἔγκυρος καὶ παράγει ἀποτελέσματα ἢ μεταξὺ μεταβιβάλλοντος καὶ ἀποκτῶντος σύμβασιν, ἐπὶ τῇ βάσει τόσον τῶν διατάξεων τοῦ ἐμπραγμάτου δικαίου — καὶ κυρίως αὐτῶν — ὅσον καὶ τῶν τοιούτων τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων, κατὰ τὰ ἐν Ἑλβετίᾳ ἰσχύοντα.

α) Ὁ συγγραφεὺς οὗτος ὁρθῶς θεωρεῖ τὰς «μετοχάς» ὡς ἀπεικονιζούσας τὸν τίτλον καθ' ἑαυτὸν (Aktienurkunde), ἓν μέρος τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου καὶ τὸ ἐνσωματούμενον εἰς τὸν τίτλον δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν. Αἱ ὀνομαστικαὶ μετοχαί, καὶ ὅταν ἔτι εἶναι δεσμευμένοι, ἀποτελοῦν ἀξιόγραφα καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ νόμου εἰς διαταγὴν, μὲ ἐπακόλουθον τὸ ἐνσωματούμενον δικαίωμα νὰ ἀκολουθῇ κατὰ βᾶσιν τὴν τύχην τοῦ χαρτίου καὶ ἀντιστρόφως. Ὁ μετοχικὸς τίτλος εἶναι, ὡς ἐνσώματον πρᾶγμα, κινητὸν τοιοῦτον. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος εἶναι καὶ ἀξιόγραφον, τὸ ἐνσωματούμενον εἰς αὐτὸν ἐταιρικὸν δικαίωμα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβιβασθῇ ἄνευ αὐτοῦ⁶⁸.

β) Τὸ δικαίωμα κυριότητος, ὡς ἐμπράγματον καὶ συνεπῶς ὡς ἀπολύτου ἐνεργείας τοιοῦτον, ὅποιον εἶναι καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ τίτλου ἐμπράγματον δικαίωμα κυριότητος, καθορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαίου κατὰ τρόπον ἀναγκαστικόν. Τὸ δικαίωμα τοῦτο εἶναι ἀπεριόριστον, ἐφ' ὅσον ὁ νόμος ἢ ἕτερα ἐκ τοῦ νόμου ἐμπράγματα δικαιώματα ὑπὲρ τρίτων δὲν ἐπιβάλλουν εἰς αὐτὸ περιορισμούς⁶⁹. Τὸ δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ ἀξιογράφων καὶ ἰδιαιτέρως ἐπὶ τίτλων εἰς τὸν κομιστὴν ἢ εἰς διαταγὴν κτᾶται, ὡς κτᾶται τοῦτο ἐπὶ παντὸς κινητοῦ πράγματος. Οἱ περιορισμοὶ εἰς τὸ δικαίωμα διαθέσεως ἐπιφέρουν τότε μόνον — ἀνεξαρτήτως τῆς καλῆς πίστεως τοῦ ἀποκτῶντος — τὴν ἀκυρότητα τῆς μεταβιβάσεως, ἐὰν οὗτοι βασιζῶνται εἰς τὸν νόμον καὶ ἐξυπηρετοῦν τὸ δημόσιον συμφέρον. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τοὺς περιορισμούς, τοὺς ἐπιβαλλομένους πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἰδιωτικοῦ συμφέροντος.

Δικαιοπρακτικοὶ περιορισμοὶ ἢ ἀπαγορεύσεις εἰς τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος, ὡς εἶναι καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ἐπιβαλλόμενοι τοιοῦτοι εἰς τὴν μεταβίβασιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἔχουν μόνον ἐνοχικὴν ἐνέργειαν

67. Βλ. Schucany, Die Übertragung, ἐξ σ. 177 ἐπ.

68. Βλ. Schucany, Die Übertragung, ἐξ σ. 178-179. Πρβλ. J ä g g i, Zur «Spaltung», ἐξ σ. 67-68. Ἄλλως Bloch, Zur Frage, ἐξ σ. 319, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 497, A. Wieland, Das Eigentum, ἐξ σ. 66 ἐπ. Βλ. καὶ κατωτ. σ. 557 ἐπ.

69. Βλ. Schucany, Die Übertragung, ἐξ σ. 179. Πρβλ. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 496-497, G u a l t i e r i, Gli effetti, ἐξ σ. 50.

μεταξύ τῶν συμβολλομένων μερῶν ἢ ἀντιστοίχως τῶν μετεχόντων εἰς τὴν ἑταιρίαν. Ἐναντι τρίτων ἀποκτώντων, ἀκόμη καὶ τῶν διατελούντων ἐν κακῇ πίστει, οἱ ἐν λόγῳ περιορισμοὶ δὲν παράγουν ἀποτελέσματα ⁷⁰.

γ) Ἐκ τούτων ἐπεταί, ὅτι οἱ διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἐπιβαλλόμενοι περιορισμοὶ εἰς τὸ μεταβιβαστὸν τῶν μετοχικῶν τίτλων δὲν ἰσχύουν ἔναντι τῶν νομοτύπως ἀποκτησάντων αὐτοὺς τρίτων, οἵτινες καθίστανται κύριοι καὶ ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως ὑπὸ τῆς ἑταιρίας. Τοῦτο ἰσχύει καὶ διὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ἐπιβαλλομένους περιορισμούς τῆς μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἔστω καὶ ἂν τοῦτο δὲν συνιστᾷ σύμβασιν, ἀλλὰ αὐτόνομον ὄργανισμὸν ἢ ρύθμισιν. Διότι αἱ διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ δὲν δύνανται νὰ ἐπικρατήσουν διατάξεων ἀναγκαστικοῦ δικαίου ⁷¹. Ἐπὶ πλεόν, αἱ αὐτόνομοι ὀργανώσεις σωματειακοῦ χαρακτῆρος μόνον διὰ τὰ ἴδια αὐτῶν μέλη ἐπιβάλλουν κανόνες, καὶ ὄχι ἔναντι τῶν τρίτων ⁷². Ἡ κατὰ τὰ ἄνω μεταβιβαζομένη κυριότης ἐπὶ τῶν τίτλων τῶν μετοχῶν (τοῦ χαρτίου) δὲν στερεῖται οἰκονομικῆς ἀξίας, διότι αὗται ἐνσωματώνουν τὰ περιουσιακὰ δικαιώματα τοῦ μετόχου, ἅτινα κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν μεταβιβάζονται μετ' αὐτῶν. Ἀντιθέτως, τὰ διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα τούτου καὶ ἰδιαιτέρως τὸ δικαίωμα ψήφου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ βασικώτερον τῶν δικαιωμάτων τούτων, δὲν συµμεταβιβάζεται μετὰ τῆς μετοχῆς, ἄνευ τῆς ἑταιρικῆς ἐγκρίσεως ⁷³.

δ) Περαιτέρω, ἀναγνωρίζει καὶ ὁ ὡς εἴρηται συγγραφεὺς, ὅτι ὁ ὡς ἄνω διαχωρισμὸς μεταξύ διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων καὶ μεταβιβαζομένης κυριότητος ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ τίτλου μετὰ τῶν ἐνσωματωμένων εἰς αὐτὸν περιουσιακῶν δικαιωμάτων, ὡς καὶ ἡ περιέλευσις αὐτῶν εἰς δύο διαφορετι-

70. Βλ. Schucan y, Die Übertragung, ἐξ σ. 179-180, ὅστις τὴν ἀνωτέρω σκέψιν διατυπώνει οὕτω: «Rechtsgeschäftliche Veräußerungsverbote dagegen-und darunter fallen auch statutarische Übertragungsbeschränkungen von Namenaktien gemäss Art. 684 Abs. 1 OR-haben nur obligatorische Wirkung zwischen den Kontrahenten bzw. statutarisch Beteiligten. Dritterwerben gegenüber, auch bösgläubigen, sind sie ohne Wirkung». Ὁμοίως, ὁ αὐτόθι ἀναφερόμενος C r o n e, System des deutschen bürgerlichen Rechts, II, σ. 260 καὶ 268, καθ' ὃν ἡ ἐλευθέρᾳ διάθεσις τῶν πραγμάτων ὑπὸ τῶν δικαιούχων αὐτῶν ἀπορρέει ἐκ δημοσίου συμφέροντος, αὕτη δὲ δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ δι' ἰδιωτικῶν συμβάσεων, αἵτινες δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ἐμποδίσουν αὐτὴν ταύτην τὴν ἐκποίησιν, ἀλλ' ἐνεργοῦν μόνον ἐνοχικῶς μεταξύ τῶν μερῶν.

71. Ἐπίσης, δὲν εἶναι νοητὸν τὸ νὰ ἐξουσιοδοτῇ ὁ νόμος μίαν ἑταιρίαν, ὅπως καθιερώνη ρυθμίσεις ἀντιθέτους πρὸς διατάξεις ἀναγκαστικοῦ δικαίου, Schucan y, Die Übertragung, ἐξ σ. 180.

72. Schucan y, Die Übertragung, ἐξ σ. 180: οὔτε δύναται τις νὰ ὑποστηρίξῃ, ὅτι ὁ ἀποκτῶν, διὰ τῆς ἀποκτήσεως τῶν μετοχῶν, ὑποβάλλεται εἰς τὴν ρύθμισιν τοῦ καταστατικοῦ, διότι πρὸ τῆς ἐγκρίσεως δὲν καθίσταται μέτοχος καὶ δὲν ἐφαρμόζεται ἐπ' αὐτοῦ τὸ καταστατικόν.

73. Βλ. Schucan y, Die Übertragung, ἐξ σ. 181.

καὶ πρόσωπα (εἰς τὸν μεταβιβάζοντα μέτοχον καὶ τὸν πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις), δὲν συνιστοῦν «κομψήν» λύσιν τοῦ προβλήματος ⁷⁴. Ὁ διαχωρισμὸς ὁμοῦ οὗτος προκύπτει, κατὰ τρόπον ἀναπόφευκτον, ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τῆς ἀρχῆς τῆς διαθεσιμότητος (ἐμπορευσιμότητος) τῶν μετοχικῶν τίτλων, ἡτις συνιστᾷ μεγίστης οἰκονομικῆς σημασίας ιδιότητα αὐτῶν ὡς ἀξιογράφων καὶ τοῦ νομίμου συμφέροντος τῆς ἐταιρίας, ὅπως τηρῇ μακρὰν αὐτῆς ἀνεπιθύμητα πρόσωπα, ὅπερ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ⁷⁵.

ε) Τὴν ἀνωτέρω ἐπιχειρηματολογίαν του ἐνισχύει ὁ ἐν λόγῳ συγγραφεὺς καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, ἡ ἀντίθετος ἄποψις, καθ' ἣν ἐν μὴ ἐγκρίσει τῆς ἐταιρίας δὲν μεταβιβάζεται ἡ κυριότης ἐπὶ τοῦ τίτλου, ὁδηγεῖ εἰς μίαν νομικὴν κατάστασιν ἀσυμβίβαστον πρὸς τὰς πραγματικὰς σχέσεις καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν συναλλαγῶν. Οὕτω, ὁ πωλητὴς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διεκδικήσῃ ἀπὸ τὸν πρὸς ὃν ἡ πώλησις τοὺς ἐκποιηθέντας τίτλους, διότι ἡ πώλησις, ἡτις συνιστᾷ τὴν αἰτίαν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας, παραμένει ἐγκυρος, ἐν μὴ ἐγκρίσει τῆς μεταβιβάσεως. Ὁ ἀποκτῶν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ μεταβιβάσῃ περαιτέρω τὰς μετοχάς, ὡς μὴ ἀποκτήσας ὁ ἴδιος αὐτάς ⁷⁶. Ἐξ ἄλλου, ὁ μεταβιβάσας, ὡς στερούμενος τῆς κατοχῆς τῶν τίτλων, ἡτις θὰ εἶχε περιέλθει εἰς τὸν πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ καὶ εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ κυριότης θὰ παρέμενε σχολάζουσα (vakant).

Ἀντιθέτως, τὰ μὴ περιουσιακῆς φύσεως δικαιώματα θὰ ἠδύνατο νὰ ἐνασκήσῃ περαιτέρω ὁ μεταβιβάζων, ἀλλ' ἐλλείψει τῆς κατοχῆς ἐπὶ τοῦ τίτλου, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ μεταβιβάσῃ ταῦτα. Προσέτι, οὔτε ὁ μεταβιβάζων οὔτε ὁ ἀποκτῶν θὰ ἠδύνατο νὰ εἰσπράξουν τὰ μερίσματα ἢ νὰ ἀναλάβουν τὸ προῖόν τῆς ἐκκαθαρίσεως, ὁ μὲν πρῶτος ἐλλείψει τῆς κατοχῆς τοῦ τίτλου, ὁ δὲ δεύτερος λόγῳ τῆς μὴ ἀποκτήσεως τῆς κυριότητος ἐπ' αὐτοῦ ⁷⁷.

3. Ἀπόψεις Ascarelli.

Διὰ μίαν ἔτι πληρεστέραν διερεύνησιν τοῦ ὑπ' ὄψιν θέματος, κρίνεται σκόπιμος ἡ, ἐπίσης ἐν συντομίᾳ, παράθεσις τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τοῦ Ascarelli, διατυπωθεισῶν ἀπόψεων ἀντιμετωπίσεως αὐτοῦ, αἱ ὁποῖαι κατα-

74. Βλ. Schucany, Die Übertragung, ἐξ σ. 181: «Keine elegante Lösung darstellt».

75. Βλ. Schucany, Die Übertragung, ἐξ σ. 181. Κατ' αὐτόν, δὲν ὑπάρχει λόγος ἐπεκτάσεως τῆς ἐνεργείας τοῦ καταστατικοῦ περιορισμοῦ μεταβιβάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐναντίον τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν ὡς ἐμπορευσίμων χαρτίων καὶ ἐναντίον τῶν ἀπαιτήσεων τῶν συναλλαγῶν, πρὸς μεταβίβασιν τῆς ἐπ' αὐτῶν κυριότητος, μετὰ τῶν ἐνσωματουμένων εἰς αὐτάς περιουσιακῶν δικαιωμάτων.

76. Βλ. Schucany, Die Übertragung, ἐξ σ. 183.

77. Βλ. Schucany, Die Übertragung, ἐξ σ. 183.

τείνουν, ὡσαύτως, εἰς τὴν θεμελιώσιν τῆς θέσεως, ὅτι ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως δὲν ἐπιδραῖ ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῶν μερῶν συμβάσεως μεταβιβάσεως, ἀλλ' ἐμποδίζει μόνον τὴν νομιμοποίησιν τοῦ ἀποκτῶντος ἔναντι τῆς ἐταιρίας ⁷⁸.

α) Κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον, οἱ περιορισμοί, οἱ δυνάμενοι νὰ ἐπιβληθῶν ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 2355 cod. civ., ἀποβλέπουν εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος. Τοῦτο ἐπιτρέπει τὴν συναγωγὴν τοῦ συμπεράσματος, ὅτι οἱ περιορισμοὶ ἀναφέρονται ἀντιστοίχως εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῆς μεταβιβάσεως ἔναντι τῆς ἐταιρίας καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀνάγωνται εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν μερῶν, διότι τὸ προστατευόμενον συμφέρον δὲν εἶναι ἐκεῖνο τοῦ πωλητοῦ ἢ τοῦ ἀποκτῶντος ἢ τοιοῦτον τι δημόσιον, ἀλλ' ἐκεῖνο τῆς ἐταιρίας ⁷⁹. Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα, προκειμένου περὶ περιορισμῶν τῆς διαθέσεως τῶν μετοχῶν, ἐπιβαλλομένων ὑπὸ τοῦ νόμου, διὰ λόγους δημοσίου συμφέροντος, ὡς προκειμένου περὶ ἀποτιμῆσεως τῶν εἰς εἶδος εἰσφορῶν (ἄρθρ. 2343 παρ. 2 cod. civ.) καὶ περὶ παρεπομένων εἰσφορῶν τοῦ μετόχου (ἄρθρ. 2345 παρ. 2 cod. civ.), ὅτε οἱ περιορισμοὶ ἐπηρεάζουν καὶ τὰς μεταξὺ τῶν μερῶν σχέσεις ⁸⁰.

β) Οἱ περιορισμοὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 2355 cod. civ., ἀνάγονται, ἐν τῇ πραγματικότητι, εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῆς συμμετοχῆς τοῦ μετόχου καὶ ὄχι εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν μετοχικῶν τίτλων. Διότι, δὲν εἶναι κατὰ νόμον ἀπαραίτητος ἡ ἐκδοσις μετοχικῶν τίτλων, ἡ δὲ ρύθμισις τῶν περιορισμῶν τῆς κυ-

78. Ὁ Ascarelli, εἶναι ὁ πρῶτος, ὅστις ἐν Ἰταλίᾳ διεπραγματεύθη αὐτοτελῶς, τὸ θέμα τῶν περιορισμῶν μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν ἐν ἔτει 1931, διὰ σχολίων του ἐπὶ τῶν ἀπὸ 31.2.1931 καὶ 28.2.1931 ἀποφάσεων τοῦ Ἰταλικοῦ Ἀκυρωτικοῦ, εἰς ἃς ἀναφέρθημεν ἤδη, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Sui limiti statutarî alla circolazione delle azioni e sui diritti individuali degli azionisti», δημοσιευθέντων ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 487 ἐπ. Οὗτος ἐπανῆλθεν ἐπὶ τοῦ θέματος διὰ μεταγενεστέρων μελετῶν του, ὡς αἱ: Sui limiti alla circolabilità delle partecipazioni azionarie, ἐν BBTG, 1953, I, σ. 281 ἐπ., Ancora in tema di limiti alla circolabilità delle partecipazioni azionarie, ἐν Giust. civ., 1955, I, σ. 437 ἐπ., καὶ I limiti statutarî alla circolazione della posizione di azionista e la loro efficacia, ἐν Foro pad., 1953, I, σ. 1056 ἐπ.. αἵτινες ἐπανελημμένως ἀνεφέρθησαν ἤδη ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ καὶ ἰδιαιτέρως ἐπηρέασαν ἱκανὸν μέρος τῆς Ἰταλικῆς θεωρίας καὶ νομολογίας ἐπὶ τοῦ προβλήματος.

79. Βλ. Ascarelli, Sui limiti, ἔα ἐν BBTG, σ. 286, 292, καθ' ὅν, ἐπίσης, ἡ ρήτρα δεσμεύσεως δὲν δύναται νὰ ρυθμίζῃ καὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν διὰ τῆς συμβάσεως μεταβιβάσεως συμβαλλομένων μερῶν, διότι τὸ καταστατικὸν ρυθμίζει σχέσεις ἐταιρικὰς καὶ ὄχι σχέσεις μεταξὺ τοῦ μετόχου καὶ τρίτων: «L' interesse della società concerne l' effetto del trasferimento nei sui confronti; non può concernere l' efficacia del negozio inter partes».

80. Βλ. Ascarelli, Sui limiti, ἔα σ. 287, διότι, εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας, ἐν τῇ πραγματικότητι ἡ ρήτρα δὲν προστατεύει μόνον τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρίας, ἐννοουμένης, ὡς τὸ ἄθροισμα τῶν μετοχῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ συμφέρον τῶν ἐταιρικῶν δανειστῶν.

κλοφορίας τῶν μετοχῶν ἀφορᾷ ἐν γένει εἰς τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐταιρίαν τόσον ἐπὶ ἐκδόσεως, ὅσον καὶ ἐπὶ μὴ ἐκδόσεως μετοχικῶν τίτλων⁸¹. Συνεπῶς, ἡ ἔναντι τρίτων (ἐμπράγματος) ἐνέργεια τῶν περιορισμῶν τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν δὲν δύναται νὰ εὕρῃ τὴν ἐξήγησίν της ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν πιστωτικῶν τίτλων, ἀλλ' εἰς τὸν χῶρον τῆς ἐταιρίας⁸².

Τοιαύτη ἐξήγησις στηρίζεται εἰς τὸ ὅτι, ἡ συμμετοχὴ ἐκάστου μετόχου ἀφορᾷ εἰς τὴν συμβατικὴν θέσιν αὐτοῦ ἔναντι τῶν λοιπῶν μετόχων. Ὁμοιάζει, ἀπὸ ἀπόψεως κυκλοφορίας αὐτῆς, μᾶλλον πρὸς τὴν μεταβιβαζομένην «σύμβασιν» καὶ ὄχι πρὸς τὴν μεταβιβαζομένην «ἀπαίτησιν» ἢ «πρᾶγμα»⁸³. Ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης ἀναλογίας, δύναται νὰ συναχθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια τῶν περιορισμῶν ἐπέρχεται καὶ ἔναντι τοῦ ἀποκτῶντος τρίτου. Ἐν ἄλλοις λόγοις, ἕκαστος μέτοχος ἀποτελεῖ μέρος μιᾶς πολυπλεύρου συμβάσεως μὲ ἀμοιβαίας ὑποχρεώσεις καὶ παροχὰς, ἡ δὲ κυκλοφορία τῆς μετοχῆς ἀνάγεται εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν τοῦ μετόχου ἐν τῷ συνόλῳ της. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, κατ' ἀρχὴν, ἡ κυκλοφορία τῆς ἐν λόγῳ ἐταιρικῆς θέσεως εἶναι δυνατὴ μόνον μὲ τὴν συναίνεσιν τῶν λοιπῶν ἐταίρων⁸⁴, οἱ δὲ περιορισμοὶ τοῦ ἄρθρου 2355 cod. εἰν. δὲν ἀποσκοποῦν εἰς τὴν προστασίαν τοῦ μετόχου, ἀλλ' ἀντιθέτως εἰς προστασίαν τῆς ἐταιρίας ἔναντι τοῦ μεταβιβαζόντος μετόχου.

γ) Παρὰ τὰ ἀνωτέρω, περαιτέρω, ὁ ὡς εἴρηται συγγραφεὺς διερωτᾶται, ἐὰν οἱ κατὰ τὸ ἄρθρον 2355 cod. εἰν. περιορισμοὶ διαθέσεως τῶν μετοχῶν ἀναφέρονται εἰς τὴν δυνατότητα, ὅπως ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν ἀνήκῃ εἰς τὸ ἐν ἧ τὸ ἕτερον πρόσωπον ὡς τιτλοῦχον αὐτῆς, ἢ ἀναφέρονται μόνον εἰς τὰς προϋποθέσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας τὸ ἐν ἧ τὸ ἕτερον πρόσωπον δύναται νὰ νομιμοποιηθῇ ἔναντι τῆς ἐταιρίας⁸⁵.

Τάσσεται οὗτος ὑπὲρ τῆς δευτέρας ἀπόψεως, ὅτι δηλαδὴ οἱ ἐν λόγῳ περιορισμοὶ ἐμποδίζουν τὴν ἀπόκτησιν τῆς νομιμοποιήσεως ἔναντι τῆς ἐταιρίας, παραμένει δὲ αὕτη ἀδιάφορος διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν μετοχῶν ὑπὸ τοῦ πρὸς

81. Βλ. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ σ. 296.

82. Βλ. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ σ. 297. Τοιαύτην ὁμῶς θέσιν ὑπεστήριξε παλαιότερον, δεχόμενος ὅτι ἡ ἐταιρία, ὡς δημιουργὸς τῶν τίτλων, ἡδύνατο νὰ ρυθμίζῃ τὸν «νόμον» τῆς κυκλοφορίας αὐτῶν, τοῦτο ὅμως προσέκρουεν εἰς τὸν ἀντίλογον, ὅτι ὄχι ὅλαι αἱ συμμετοχαὶ εἰς τὴν ἐταιρίαν ἐνσωματοῦνται εἰς τίτλους, διότι τοιοῦτοι δύναται καὶ νὰ μὴ ἐκδοθοῦν: Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 295, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν μέλητην αὐτοῦ, Sui limiti, ἐξ ἐν Riv. dir. comm., ἐξ σ. 491.

83. Βλ. Ascarelli, ἐξ σ. 298.

84. Βλ. Ascarelli, ἐξ σ. 298-299.

85. Ὡς ἐπὶ λέξει συμπεραίνει ὁ Ascarelli, ἐξ 301: «sembra però possibile affermare che i limiti statutari in questione si riferiscono solo alla legittimazione, rimanendo irrilevante per la società l'acquisto della proprietà dell'azione da parte dell' acquirente, una volta che questi non possa conseguire la legittimazione nei confronti della società».

ὄν ἡ μεταβίβασις, ἀφοῦ οὗτος δὲν δύναται νὰ νομιμοποιηθῇ ἐναντι τῆς ἐταιρίας. Εἰς τοὺς ὀνομαστικούς τίτλους, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς πραγματοποιήσεως τῆς νομιμοποιήσεως διὰ τῆς ὀπισθογραφήσεως ἐναντι τῆς ἐταιρίας, εἶναι πάντοτε ἀναγκαῖα ἡ σύμπραξις τῆς ἐκδοτρίας αὐτῶν ἐταιρίας. Καὶ πράγματι, οἱ περιορισμοί, οἱ καθοριζόμενοι ἐν τῷ καταστατικῷ, βάσει τοῦ ἄρθρου 2355 cod. civ., ἀναλύονται, ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ὀνομαστικὰς μετοχάς, εἰς τὰς προϋποθέσεις διὰ τὴν μεταβίβασίν των ⁸⁶, ὥστε ἡ τήρησις αὐτῶν, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, νὰ ἐναπόκειται εἰς τὴν ἰδίαν τὴν ἐταιρίαν ⁸⁷.

δ) Τέλος, ὑποστηρίζει ὁ Ascarelli, ὅτι ἡ ἀποσύνδεσις μεταξὺ titolarità καὶ legittimazione δὲν συνιστᾷ τὴν μοναδικὴν περίπτωσιν ἐν τῷ δικαίῳ τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν⁸⁸. Οὕτω, ἐπὶ συγκυριότητος ἐπὶ τῆς μετοχῆς, πρὸς ἄσκησιν τῶν ἐξ αὐτῆς δικαιωμάτων, νομιμοποιεῖται ἐναντι τῆς ἐταιρίας εἰς μόνον τῶν συγκυρίων⁸⁹.

86. Βλ. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ σ. 299.

87. Κριτικὴν τῶν ἀπόψεων τοῦ Ascarelli ἐπιχειρεῖ ὁ De Majo, Effetti delle limitazioni, ἐξ σ. 551, καθ' ὅν, ἐνῶ ὁ ἐν λόγῳ συγγραφεὺς δέχεται ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς ἐνεργείας τῶν περιορισμῶν μεταβιβάσεως τῶν ἐταιρικῶν συμμετοχῶν δὲν δύναται νὰ εὗρῃ τὴν ἐξήγησίν του εἰς τὸ πεδίον τῶν πιστωτικῶν τίτλων, ἐν τούτοις οὗτος εἰς τὸν γῶρον τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων ζητεῖ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, καθ' ὅσον διακρίνει μεταξὺ δικαιώματος ἐπὶ τῶν μετοχικῶν τίτλων (titolarità) τοῦ ἀποκτῶντος καὶ νομιμοποιήσεως αὐτοῦ πρὸς ἄσκησιν τῶν ἐταιρικῶν δικαιωμάτων ἐναντι τῆς ἐταιρίας (legittimazione), δεχόμενος ὅτι, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, ὁ ἀποκτῶν (τιτλοῦχος τῶν μετοχῶν) θὰ ᾔτο μέτοχος τῆς ἐταιρίας, καίτοι μὴ νομιμοποιούμενος. Ἀλλὰ τοῦτο σημαίνει: ὅτι ὁ μέτοχος τῆς ἐταιρίας εἶναι εἰς τὴν οὐσίαν ὁ ἀποκτῶν, ὅστις, ἐλλείψει τῆς ἐγκρίσεως αὐτῆς, δὲν θὰ ἠδύνατο ποτὲ νὰ καταστῇ καὶ τύποις μέτοχος, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Ascarelli δέχεται, ὅτι οἱ ἐκ τοῦ ἄρθρου 2355 cod. civ. περιορισμοὶ ἀνάγονται εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῆς θέσεως τοῦ μετόχου καὶ ὄχι εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν μετοχῶν.

88. Βλ. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 301. Οἶω Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N. 94, σ. 330. Πρβλ. De Majo, Effetti, ἐξ σ. 551.

89. Βλ. Συναφῶς Lutter, ἐξ § 69 Anm. 12 καὶ 19, σ. 554 καὶ 556. Τὰς αὐτὰς ἀπόψεις τοῦ Ascarelli, ὑποστηρίζει, βασιζόμενος περισσότερο ἐν τῷ δικαίῳ τῶν ἀξιογράφων, ὁ Gualtieri, Gli effetti della clausola, ἐξ στ. 50 ἐπ. Κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον, ἡ ὀπισθογραφῆσις τῶν ὀνομαστικῶν τίτλων, ἐν μὴ ἐγκρίσει τῆς ἐταιρίας, συνεπάγεται, βάσει τοῦ κοινοῦ δικαίου, τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος ἐπὶ τοῦ τίτλου, μετὰ τῆς ἐνσωματωμένης εἰς αὐτὸν ἀπαιτήσεως. Μόνον δὲν ἐπέρχεται ἐναντι τῆς ἐταιρίας ἡ μεταβίβασις τῆς νομιμοποιήσεως τοῦ ἀποκτῶντος, μέχρι τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως. Ἀρκεῖ συνεπῶς ἡ διὰ τῆς ὀπισθογραφῆσεως μεταβίβασις τῆς κυριότητος τοῦ τίτλου, ἵνα ὁμιλῇ τις περὶ συμβάσεως διαθέσεως μεταξὺ τῶν μερῶν μετὰ ἐμπραγμάτων ἐνεργειῶν. Ὁ ἀποκτῶν δύναται νὰ μεταβιβάσῃ καὶ περαιτέρω τὸν τίτλον. Τὸ γεγονός, ὅτι τινὰ τῶν δικαιωμάτων, ἅτινα συνιστοῦν τὸ περιεχόμενον τῆς κυριότητος, περὶ τῆς ὁποίας πρόκειται, δὲν δύναται νὰ ἀσκηθῶν ὑπὸ τοῦ ἀποκτῶντος πρὸ τῆς παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, δικαιολογεῖ τὸ συμπέρασμα, ὅτι πρόκειται προσωρινῆς περὶ περιορισμένης κυριότητος: «da clausola di gradimento, limitando la circolazione, finisce con limitare la proprietà».

4. Νομολογία ἐπὶ τοῦ θέματος.

Ἀπὸ ἀπόψεως ἀκολουθουμένης νομολογίας ἐπὶ τοῦ θέματος, παρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα.

α) Τὸ ἐλβετικὸν Ὁμοσπονδιακὸν Δικαστήριον, μέχρι τοῦ ἔτους 1957, ἠκολούθησεν ἀσαφῇ θέσιν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους αὐτοῦ, ἀποδέχεται τὰς ἀνωτέρω ἀπόψεις τοῦ B ü r g i, περὶ διαχωρισμοῦ τῶν περιουσιακῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου. Κατὰ τὴν νομολογίαν ταύτην, αἱ δεσμευμέναι ὀνομαστικαὶ μετοχαὶ παραμένουν τίτλοι εἰς διαταγὴν, ἡ δὲ ὀπισθογράφῃς ἐπιφέρει τὴν μεταβίβασιν τῶν εἰς τὴν μετοχὴν ἐνσωματωμένων περιουσιακῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, τὰ ὅποια δὲν καταλαμβάνονται ἀπὸ τὴν δέσμευσιν. Ἡ κυριότης τοῦ τίτλου μεταβιβάζεται εἰς τὸν ἀποκτῶντα. Ὁ τύποις παραμένων μετοχος ἔναντι τῆς ἐταιρίας, ὁ μεταβιβάσας τὰς μετοχὰς του, ἐν μὴ ἐγκρίσει τῆς μεταβιβάσεως, διατηρεῖ τὰ ἐκ τῶν μετοχῶν του μὴ περιουσιακῆς φύσεως δικαιώματα, διὰ δὲ τὴν ἄσκησιν αὐτῶν ἔναντι τῆς ἐταιρίας δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς κατοχῆς τοῦ μετοχικοῦ τίτλου⁹⁰.

β) Τὸ ἰταλικὸν Ἀκυρωτικὸν ἐδέχθη, ἀπὸ μακροῦ, τὴν σχετικὴν ἰσχὺν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν καὶ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν εἰς τὸν ἀποκτῶντα, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ὅστις ὅμως δὲν ἀποκτᾷ τὴν ιδιότητα τοῦ μετόχου. Ἡ θέσις αὐ-

90. Οὕτω, Bundesgericht, εἰς τὴν ἀπὸ 11.6.1957 ἀπόφασίν του ἐπὶ τῆς γνωστῆς καταστάσεως διαφορᾶς μεταξὺ Häring κατὰ Berlinger (BGE 83 11, σ. 297-321, δημοσιευθεῖσαν καὶ ἐν ZSR, 77 σ. 514 ἐπ., μετὰ σχολίων St a e h e l i n καὶ J ä g g i Κατὰ ταύτην: «Die Nichtzustimmung der Gesellschaft zur Übertragung vinkulierten Aktien lediglich den Übertragung der Mitgliedschaftsrechte verhindern kann». Διότι ὁ σκοπὸς τῆς δεσμεύσεως συνίσταται ἐν τούτῳ: ἡ ἐταιρία νὰ ἔχη εἰς χεῖρας της ἐν μέσον, δι' οὗ πρόσωπα ἄτινα, ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ οἰουδήποτε ἐταιρικοῦ συμφέροντος εἶναι ἀνεπιθύμητα, νὰ τηροῦνται μακρὰν αὐτῆς. Τοιοῦτον τι δὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ ἡ ἐταιρία διὰ τῆς μεταβιβάσεως εἰς τρίτον τῶν ἐκ τοῦ μετοχικοῦ τίτλου ἀπορρεόντων περιουσιακῶν μόνον δικαιωμάτων. Συνεπῶς, οὐδεὶς λόγος συντρέχει, ὅπως δεχθῶμεν ὅτι ἡ δέσμευσις ἐπεκτείνει τὰς ἐνεργείας της ἐπὶ τῆς ἱκανότητος τῆς ἐλευθέρως κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν ὡς ἀξιογράφων. Ἡ μὴ ἐγκρίσις τῆς μεταβιβάσεως ἔχει μόνον ἐσωτερικὴν ἐταιρικὴν σημασίαν καὶ δὲν ἀντιτίθεται εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν περιουσιακῶν δικαιωμάτων. Ἡ μεταξὺ τῶν μερῶν μεταβιβαστικὴ δικαιοπραξία παραμένει ἰσχυρά, με ἀποτέλεσμα τὰ περιουσιακῆς φύσεως δικαιώματα καὶ τὰ διοικητικῆς φύσεως τοιαῦτα τοῦ μετόχου νὰ ἀνήκουν εἰς διαφορετικούς φορεῖς. Διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ διατηροῦντος τὰ μὴ περιουσιακὰ δικαιώματα πωλητοῦ — τύποις μετόχου ἄσκησιν αὐτῶν, δὲν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ κατοχὴ τῶν ἐκποιηθεισῶν μετοχῶν, διότι ἀρκεῖ ἡ διατήρησις τῆς ἐγγραφῆς αὐτοῦ εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον ὡς μετόχου. Κατὰ τὴν θέσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης: «Die Indossierung bewirkt den Übertragung der sämtlichen in der Aktie wertpapiermässig verkörpertten Vermögensrechte, die von der Vinkulierung nicht erfasst werden». Προγενεστέραν νομολογίαν ἐπὶ τοῦ θέματος συνιστοῦν αἱ ἀποφάσεις: BGE 41 II, σ. 574, 53, II, σ. 311, 75, II, σ. 350, 78, II, σ. 276.

τη εἶναι ἢ σταθερῶς ἐπαναλαμβανομένη ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἰταλικοῦ δικαστηρίου καὶ ἀκολουθουμένη, κατὰ κανόνα, ὑπὸ τῶν δικαστηρίων τῆς οὐσίας⁹¹.

Κατὰ μίαν ἀπόφασιν αὐτοῦ, θὰ ἦτο μὴ λογικὸν νὰ ἀναγνωρίζῃ δικαίωμα ὁ νόμος εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν νὰ παρεμβαίνει εἰς τὰς συμβάσεις, τῶν ὑποίων αὕτη δὲν ἀποτελεῖ συμβαλλόμενον μέρος καὶ ἐκ τῶν ὑποίων δὲν παραβιάζεται κατ' οὐδένα τρόπον. Οἱ περιορισμοὶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν οἰκονομίαν ἢ τὰς συναλλαγὰς τίθενται ἐκ τοῦ γενικοῦ ἢ δημοσίου συμφέροντος. Οἱ καταστατικοὶ περιορισμοὶ εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν μετοχῶν τίθενται εἰς τὰς ἐκποιήσεις αὐτῶν, μὲ ἀποτέλεσμα μόνον ἔναντι τῆς ἐταιρίας καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀφοροῦν συμβάσεις ἀνεξαρτήτους πρὸς ταύτην⁹².

III. Θεωρία ἐνότητος.

1. Ἡ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀρνήσεως παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν διατυπωθεῖσα θεωρία τῆς ἐνότητος εἶναι ἀπλὴ καὶ ἐνίαία⁹³.

Αὕτη συνίσταται εἰς τὴν θέσιν, ὅτι ἅπαντα τὰ ἐκ τῆς συμμετοχῆς τοῦ μετόχου εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν ἀπορρέοντα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις, εἴτε ταῦτα εἶναι περιουσιακῆς εἴτε διοικητικῆς φύσεως, εἶναι ἀδιαίρετα καὶ ἀδιαχώριστα καὶ ἐνσωματοῦνται, ὥς ἐκ τούτου, ἐν τῷ συνόλῳ των, εἰς τὸν μετοχικὸν τίτλον⁹⁴. Ἀμφότεραι αἱ κατηγορίαι τῶν δικαιωμάτων τούτων ἐξαρτῶνται ἀμοιβαίως. Ἐκαστος μέτοχος ἔχει τουλάχιστον μίαν ψῆφον καὶ δὲν δύνανται νὰ ὑφίσταται *nunda proprietas* τοῦ ἀποκτῶντος τὴν μετοχὴν ἐπὶ

91. Βλ. Corte Cass. 31.1.1931, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 246 ἐπ., Corte Cass., 28.2.1931, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 487 ἐπ., Corte Cass., 8.6.1954, ἐν Riv. dir. comm., 1954, II, σ. 367 ἐπ., Corte Cass. 13.7.1957, ἐν BBTC, 1957, II, σ. 544 ἐπ., App. Bologna, 8.3.1955, ἐν Giust. it., 1955, I2, σ. 836, App. Roma, 25.6.1956, ἐν BBTC, 1957, II, σ. 92 καὶ ἐν σχέσει πρὸς ἐταιρίαν περιορισμένης εὐθύνης, App. Trieste, 29.3.1953, ἐν Foro ital. 1953, I, στ. 905.

92. Οὕτω ἡ Corte Cass., 13.7.1957, ἐν BBTC, 1957, II, σ. 550-551, καθ' ἣν διὰ τῆς περὶ περιορισμοῦ διατάξεως τοῦ ἀρθρ. 2355 cod. civ. ὁ νομοθέτης: «non vuole autorizzare la società ad impedire, con la clausola di gradimento, inserita nello statuto, la negoziazione indipendente».

93. Κύριοι ὑποστηρικταὶ τῆς θεωρίας ταύτης εἶναι ἐν Ἑλβετίᾳ οἱ Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 23 ἐπ., 119, A. Wieland, Das Aktienbuch, ἐξ σ. 52 ἐπ., ὁ Aubry, Das Eigentum am vinkulierten Namenaktien, ἐξ σ. 70, ὁ Aubry, Die rechtliche Bedeutung des Indossamentes und das Eigentumsrecht an der Aktienkunde bei vinkulierten Namenaktien nach rev. OR, ἐν SJZ, 47 (1951), σ. 217, ἐπ., ἰδίᾳ σ. 233, ὁ Aubry, Nochmals zur Frage nach dem Eigentum an vinkulierten Namenaktien, ἐν SchwAG, 18 (1945/46), σ. 177 ἐπ. Ἐν Ἱταλίᾳ, οἱ Graziani, In tema, ἐξ σ. 636, 638, Ferri, Sugli effetti, ἐξ σ. 596 ἐπ.

94. Βλ. Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 23-27.

τοῦ τίτλου του, ἤτοι δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ κυριότης ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ τίτλου ἄνευ τοῦ δικαιώματος ψήφου⁹⁵. Τὸ σύνολον τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, ἤτοι ἡ ὅλη νομικὴ θέσις αὐτοῦ ἐν τῇ ἐταιρίᾳ ἢ ἡ σχέσις του πρὸς αὐτήν, ἔχουν, μετὰ τοῦ ἐνσωματωμένου αὐτὰ τίτλου, τὴν αὐτὴν νομικὴν τύχην⁹⁶.

Συνεπῶς, ἡ δέσμευσις τῆς δυνατότητος συμμετοχῆς τοῦ ἀποκτῶντος εἰς τὴν ἐταιρίαν, πρὸς ἐπίτευξιν τῶν δι' αὐτῆς ἐπιδιωκομένων σκοπῶν, συνεπάγεται καὶ τὴν δέσμευσιν τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχικῶν τίτλων⁹⁷. Ἡ ὀπισθογράφησις αὐτῶν δὲν ἐπιτελεῖ τὴν ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων μεταβιβάστικὴν λειτουργίαν τοῦ χαρτίου καὶ τῶν ἐνσωματωμένων δικαιωμάτων ἐν αὐτῷ, ἄνευ ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας⁹⁸. Αἱ δεσμευμένα ὀνομαστικὰ μετοχὰ δὲν εἶναι συνεπῶς τίτλοι εἰς διαταγὴν, ἀλλ' ἀπλῶς ὀνομαστικοὶ τίτλοι (Rektapapier). Ἡ ὀπισθογράφησις των ἔχει ἀπλῶς τὴν σημασίαν τῆς ἐκχωρήσεως⁹⁹. Τὸ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ χαρτίου ἀκολουθεῖ τὸ δικαίωμα ἐκ τοῦ χαρτίου, ἀφοῦ ἡ μεταβίβασίς του συνδέεται μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ ὀφειλέτου (τῆς ἐταιρίας)¹⁰⁰.

Ἡ ρήτρα δεσμεύσεως, ὅμοῦ μὲ τὸν περιορισμὸν τῆς μεταβιβάσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ μετόχου συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν, ἤτοι τοῦ συνόλου τῶν περιουσιακῶν καὶ μὴ δικαιωμάτων, περιορίζει καὶ τὴν μεταβίβασιν τοῦ μετοχικοῦ τίτλου ὡς χαρτίου. Οὕτω, τὸ δίκαιον τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν ἐφέλκει τὸ δίκαιον τῶν ἀξιογράφων¹⁰¹.

95. Βλ. K r a f f t, ἐξ σ. 89-90, ὅστις, ἀναφερόμενος εἰς τὰ μετοχικὰ δικαιώματα, παρατηρεῖ ὅτι ταῦτα, ἐν τῷ συνόλῳ των, συνιστοῦν ἐνιαίαν μορφήν μὲ δύο ὅψεις, ἀφ' ἑνὸς τὴν περιουσιακὴν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν προσωπικὴν, μέσῳ τῆς ὁποίας συντελεῖται ἡ διοίκησις τῶν περιουσιακῶν συμφερόντων: «cette dualité doit normalment s'effacer devant l'unité du but poursuivi. . . .». Πρβλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 44, W o l f, Aktienvinkulierung, ἐξ σ. 76.

96. Βλ. H a h n l o s e r, ἐξ σ. 97: «Aktienrecht und Urkunde müssen auch bei Genehmigung zusammen übergehen, der Erwerb eines von beiden allein ist unmöglich». Πρβλ. P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 119, C a r r y, ἐξ σ. 41, B r u d e r e r, ἐξ σ. 55.

97. Κατὰ τὴν διατύπωσιν τῆς P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 119, ἐπειδὴ τὸ ὅλον δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς τοῦ μετόχου εἰς τὴν ἐταιρίαν ἐνσωματωταὶ εἰς τὴν μετοχὴν: «deshalb zieht eine Vinkulierung des Erwerbs der Aktienrechte notwendig eine solche des Titels nach sich». Πρβλ. B ö c k l i, ἐξ σ. 117.

98. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 47. H a h n l o s e r, ἐξ σ. 94 ἐπ., B l o c h, Zur Frage, ἐξ σ. 317 ἐπ., C o n t a t, Wertpapiere und Beweisurkunde des Gesellschaftsrechts, Bern, 1932, σ. 55, F l a t t e t, ἐξ σ. 157, M e r c i e r, ἐξ σ. 70.

99. Βλ. A. W i e l a n d, Das Aktienbuch, ἐξ σ. 46, R i b i, ἐξ σ. 227.

100. Ἡ ὀπισθογράφησις ἔχει πλήρη ἐνέργειαν ἐπὶ ἐλευθέρως μεταβιβαστών ἀξιογράφων, εἰς τὰ ὅποια δὲν περιλαμβάνονται αἱ δεσμευμένα ὀνομαστικὰ μετοχὰ, K. L e h m a n n, ἐξ, II, σ. 113, P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 119-121.

101. Βλ. B ö c k l i, ἐξ σ. 117, P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 121.

Τὸ ὅλον πρόβλημα κρίνεται ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν πρὸς τὰ ἔσω ἑταιρικῶν σχέσεων, ἤτοι ἐκ τῆς ἀνάγκης πληρώσεως τοῦ σκοποῦ τῆς θεσπίσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, κατὰ τρόπον πλήρη καὶ μὴ δημιουργοῦντα πρακτικὰς δυσχερείας, ὡς καὶ ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς διαφυλάξεως τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν¹⁰².

2. Ἡ ἀντίθετος θεωρία τῆς διασπάσεως τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων ὁδηγεῖ εἰς πολυπλόκους λύσεις, ὡς καὶ εἰς πρακτικὰς ἢ συναλλακτικὰς δυσχερείας, ὡς ἐκ τοῦ ὅτι προσκρούει ἰδίᾳ εἰς τὴν βασικὴν ἀρχὴν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν, περὶ τοῦ ἀδιαιρέτου τῶν μετοχῶν καὶ τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων.

Πράγματι δὲν δύναται ἐν πρόσωπον, ὁ ἀποκτῶν τὰς μετοχάς, νὰ κέκτηται τὰ περιουσιακὰ δικαιώματα τοῦ μετόχου καὶ ἕτερον πρόσωπον, ὁ τύποις μέτοχος, νὰ ἀποφασίζῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως περὶ αὐτῶν, διὰ τῆς ἀσκήσεως τῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου¹⁰³.

Συναφῶς ὑποστηρίζεται, περαιτέρω, ὅτι ἡ διαφοροποιήσις μεταξὺ δικαιώματος καὶ ἀσκήσεως αὐτοῦ, δὲν συμβιβάζεται μὲ τὸν χαρακτῆρα τῶν μετοχῶν ὡς ἀξιογράφων, καθ' ὅσον, ὡς γνωστὸν, τὸ ἀξιογρᾶφον εἶναι ἐγγράφον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐνσωματοῦται ἰδιωτικὸν δικαίωμα κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε διὰ τὴν ἄσκησιν αὐτοῦ εἶναι ἀπαραίτητος ἡ κατοχὴ τοῦ ἐγγράφου¹⁰⁴. Κατὰ συνέπειαν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀσκῇ ἕτερος τὸ ἐνσωματούμενον δικαίωμα, ἀφοῦ καὶ διὰ τὴν ἄσκησιν καὶ διὰ τὴν μεταβίβασιν αὐτοῦ ἀπαιτεῖται ἡ κατοχὴ τοῦ ἐγγράφου, τοῦ ἐνσωματοῦντος τὸ δικαίωμα¹⁰⁵.

3. Ὡς συμπέρασμα τῆς ἀνωτέρω ἀποψews γίνεται δεκτὸν ὅτι, εἰς ἣν περίπτωσιν ἀρνεῖται ἡ ἑταιρία νὰ παράσχῃ τὴν ἐγκρισίν της πρὸς μεταβίβασιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ὁ μεταβιβάζων μέτοχος παραμένει φορεὺς τοῦ συνόλου τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, ἤτοι τῶν περιουσιακῆς καὶ διοικητικῆς

102. Πρβλ. Siegwart, ἐξ ἀριθρ. 622 N. 39, Hahnloser, ἐξ σ. 95, Pestalozzi-Henggeler, Zur Spaltung der Aktienrechte bei vinkulierte Namena ktien, ἐν SJZ, 56 (1960), σ. 321 ἐπ. καὶ 342 ἐπ., Staehelin, Gedanken, ἐξ σ. 329, Ferri, Sugli effetti, ἐξ, σ. 599 : «La qualità di socio è esclusivamente in dipendenza di una posizione che si assuma nell' ambito della società; presupposto perché la qualità di socio si acquisti inter partes e, pertanto, che tale qualità si acquisti nei confronti della società». De Majo, Effetti, ἐξ σ. 550.

103. Hahnloser, ἐξ σ. 95, Siegwart, ἐξ ἀριθρ. 623 N. 3, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 123, Graziani, In tema, ἐξ σ. 638, καὶ ὅν δὲν εἶναι δυνατόν πρόσωπόν τι: «essere investito della qualità di socio, senza poter far valere tale diritto verso la società». Καὶ προσθέτει, τὸ μέτοχος εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἀγνοεῖται ἀπὸ τὴν ἑταιρίαν;

104. Βλ. Κ. Ρόξαν, Εἰσαγγήσεις τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου, 1972, σ. 73 ἐπ.

105. Βλ. Bloch, Zur Frage, ἐξ σ. 321., Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ.

φύσεως τοιούτων καὶ κύριος τῶν μετοχικῶν τίτλων. Ἡ ἐταιρική ἐγκρισις λειτουργεῖ ὡς *condicio juris* τῆς μεταβιβάσεως πάντων τῶν δικαιωμάτων, μετὰ τῶν ἐνσωματούντων αὐτὰ μετοχῶν ¹⁰⁶. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ θέσις τοῦ μετόχου δὲν ὑποβάλλεται εἰς διαίρεσιν, διότι : ἡ παραμένει μέτοχος ὁ μεταβιβάζων τὰς μετοχάς του ἡ καθίσταται τοιοῦτος ὁ ἀποκτῶν αὐτάς· δὲν δύναται κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον νὰ εἶναι μέτοχος ὁ μεταβιβάζων ἐναντι τῆς ἐταιρίας καὶ ὡσαύτως νὰ καθίσταται μέτοχος ὁ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις ἐναντι τοῦ μεταβιβάζοντος ¹⁰⁷. Ὡς ἀποτελοῦσα ἡ μετοχὴ ἀδιαίρετον ἐνότητα, δύναται νὰ μεταβιβασθῇ ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἢ οὐδόλως ¹⁰⁸. Αὕτη δεσμεύεται ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἢ μεταβιβάζεται ἐν τῷ συνόλῳ τῆς. Δὲν ὑπάρχει μέση ὁδὸς ¹⁰⁹. Δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ δυαδικότης ὑποκειμένων δικαίου ¹¹⁰.

4. Τινὲς τῶν ὑποστηριζόντων τὴν ἀνωτέρω θεωρίαν περὶ τῆς ἐνότητος τῶν ἐκ τῆς μετοχῆς δικαιωμάτων δέχονται, ἐν τούτοις, ὅτι αἱ ἐκ τῶν βασικῶν καὶ γενικῶν περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ἐναντι τῆς ἐταιρίας ἀπαιτήσεις, τὰς ὁποίας κέκτηται οὗτος οὐχὶ ὡς μέτοχος τῆς ἐταιρίας, ἀλλ' ὡς δανειστής πλέον αὐτῆς, συνεπεῖα ληφθείσης ἤδη σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως, ὡς εἶναι αἱ περὶ καταβολῆς τοῦ διανεμητέου μερίσματος, μεταβιβάζονται εἰς τὸν πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν καὶ ἐν μὴ ἐγκρίσει ταύτης ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ¹¹¹. Πρὸς εἴσπραξιν τῶν

106. Βλ. ἀνωτέρω σ. 487 ἐπ. καὶ Pestalozzi-Henggeler, ἔα σ. 125 ἐπ., Bloch Zur Frage, ἔα σ. 321, Graziani, In tema, ἔα σ. 368, Ferri, Sugli effetti, ἔα σ. 600-601, βάσει τῶν ἀπόψεών του περὶ συνθέτου πράξεως, αἵτινες καταλήγουν εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, τῆς θεωρήσεως τῆς ἐγκρίσεως ὡς *condicio juris*, ὡς ἤδη ἀλλαχοῦ παρατηρήθη. Πρβλ. Böckli, ἔα σ. 117. Ὁμοίως καὶ ἡ γερμανικὴ θεωρία, βλ. Schlegelberger-Quassowski, ἔα § 61 Anm. 10, Staub-Pinner, ἔα § 222 Anm. 3, σ. 211, Godin-Wilhelmi, ἔα § 61 Anm. 13, σ. 256, Flechtheim, ἔα § 222 Anm. 5, σ. 169α ἐπ.

107. Οὗτω Ferri, Sugli effetti, ἔα σ. 599.

108. Βλ. Bruderer, ἔα σ. 54, Pfenniger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἔα σ. 45-46, Ribí, ἔα σ. 269-270.

109. Βλ. Carry, ἔα σ. 39: «Un tel démembrement ou dédoublement du droit d'actionnaire nous paraît une impossibilité». Ὁμοίως, κατὰ τὸν Guhl, Übertragbarkeit und Verweigerung der Eintragung im Aktienbuch, ἐν SchwAG, 13 (1940/41), σ. 29 ἐπ. Ὡς σ. 33, θὰ ἦτο μία ἐσφαλμένη τοποθέτησις ἐναντι τοῦ προβλήματος ἡ ἀποδοχὴ τῆς διακρίσεως μεταξὺ τυπικῆς καὶ οὐσιαστικῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐταιρίαν, ἦτοι: εἰς τὴν ἐσωτερικὴν σχέσιν μεταξὺ μεταβιβάζοντος καὶ ἀποκτῶντος νὰ καθίσταται ὁ ἀποκτῶν μέτοχος, εἰς δὲ τὴν ἐξωτερικὴν σχέσιν, ἐναντι τῆς ἐταιρίας νὰ παραμένῃ εἰσέτι μέτοχος ὁ μεταβιβάζων.

110. Βλ. Ribí, ἔα σ. 269-270, A. Wieland, Die rechtliche Bedeutung des Intossamentes bei der Verfindung vinkulierte Namenaktien, ἐν SJZ, 49 (1953), σ. 69 ἐπ., Pfenniger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἔα σ. 50.

111. Βλ. Pestalozzi-Henggeler, ἔα σ. 25, 125, 137, A. Wieland, Das Aktienbuch, ἔα σ. 52, τὸν Aὐτόν, Die rechtliche Bedeutung des Intossamen-

ἀπαιτήσεων τούτων, ὁ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ εὐθέως ἔναντι τῆς ἐταιρίας—ἐὰν δὲν ἔχουν ἐκδοθῇ μερισματογράφα — διότι δὲν κέκτηται τὴν κυριότητα τῶν μετοχῶν καὶ ἡ κατοχὴ αὐτῶν δὲν ἐξαρκεῖ πρὸς τοῦτο. Τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτύχῃ μόνον μέσῳ τῆς μεταβιβάσεως ¹¹².

Ἡ τοιαύτη ὁμῶς παρὰ τὴν ἄρνησιν τῆς ἐγκρίσεως δυνατότης μεταβιβάσεως κεκτημένων περιουσιακῆς φύσεως ἀξιώσεων τοῦ μεταβιβάζοντος κατὰ τῆς ἐταιρίας ὁδηγεῖ εἰς ἓν εἶδος διασπάσεως τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων, εἰς μίαν ἐν τοῖς πράγμασι διάσπασιν (de facto Spaltung) — ἰδίᾳ ὅταν μεταβιβάζονται καὶ αἱ μελλοντικαὶ περιουσιακαὶ ἀπαιτήσεις — συγγενεύουσιν πρὸς τὴν προκαλουμένην ἐκ τῆς κενωρισμένης μεταβιβάσεως τῶν βασικῶν ἢ γενικῶν περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ¹¹³.

IV. Ἡ ἡμετέρα ἐπὶ τοῦ θέματος ἀποψις.

1. Εἰς τὰ πλαίσια τῶν μέχρι τοῦδε ἀναπτυχθέντων καὶ βάσει τοῦ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντος νόμου, ἡ ἡμετέρα ἀποψις ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ ἀντικειμένου τῆς δεσμεύσεως τῆς μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἥτοι τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀποτελεσμάτων, ἔχει, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ὡς ἀκολουθῶς ¹¹⁴.

Ἄπαντα τὰ ἐκ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν ἀπορρέοντα δικαιώματα τοῦ μετόχου (περιουσιακῆς καὶ μὴ φύσεως) ἐνσωματοῦνται εἰς τὸν μετοχικὸν τίτλον. Οὗτος καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ μετόχου δὲν δύναται νὰ διαιρεθοῦν καὶ ἀποτελοῦν ἐνιαῖον σύνολον. Ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς

tes und das Eigentumsrecht an der Aktienurkunde, ἐν SJZ, 47 (1951), σ. 217 ἐπ. 221, ἔνθα ὁμιλεῖ περὶ «einseitigablösbaren Vermögensrechten», Stae helin, Gedanken, ἐξ σ. 329. Πρβλ. Böckli, ἐξ σ. 118-119.

112. Βλ. A. Wieland, Das Aktienbuch, σ. 52, τὸν Αὐτόν, Nochmals, ἐξ σ. 138, τὸν Αὐτόν, Die rechtliche Bedeutung, ἐξ σ. 119. Πρβλ. Schucan y, Die Übertragung, ἐξ σ. 183.

113. Βλ. Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 95, σ. 330, ὅστις ὁμιλεῖ περὶ «tatsächliche Aufspaltung», Guhl, ἐξ σ. 33, Böckli, ἐξ σ. 118 καὶ 180.

114. Διὰ μίαν κριτικὴν ἐκτίμησιν τοῦ προβλήματος τῆς διασπάσεως τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, βλ. Krafft, La dissociation des droits de l'action nominative, Lausanne, 1963, (βλ. βιβλιοκρισίαν τῆς μελέτης ταύτης ὑπὸ Schucan y, ἐν SJZ, 1963, σ. 351), Flattet, La dissociation des droits de l'action, ἐν Μελέταις πρὸς τιμὴν Guisan, Lusanne, 1950, σ. 141 ἐπ., Stae helin, Gedanken zur Dissozierung von Aktienrechten, ἐν ZSR, 79 (1960), σ. 323 ἐπ., Jäggi Zur «Spaltung» der Aktienrechte, ἐν SchwAG, 33 (1960/61), σ. 65 ἐπ., Pestalozzi-Henggeler, Zur Spaltung der Aktienrechte bei vinkulierten Namensaktien, ἐν SJZ, 56 (1960), σ. 321 ἐπ. 324 ἐπ., Froidevaux, Können die Rechte der vinkulierten Namenaktien auseinanderfallen, ἐν SchwAG, 24 (1951/52), σ. 38 ἐπ.

εταιρίας διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν δεσμευμένων μετοχῶν, συνιστᾷ αἴρεσιν δικαίου ἐπὶ τῆς ἐμπραγμάτου μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας. Αὕτη δὲν παράγει ἀποτέλεσμα ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεως, ἡ δὲ ἐνοχικὴ τοιαύτη, ἡ ἀποτελοῦσα τὴν αἰτίαν τῆς ἐμπραγμάτου δικαιοπραξίας, ἀποσβέννυται λόγῳ τῆς ἀδυναμίας ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς. Συνεπῶς ἡ κυριότης τῆς μετοχῆς παραμένει εἰς τὸν μεταβιβάζοντα, μεθ' ἀπάντων τῶν ἐνσωματωμένων εἰς αὐτὴν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου. Ἐν ἀρνήσει τῆς ἐγκρίσεως, ὁ μεταβιβάζων παραμένει πλήρως μέτοχος, ἡ δέσμευσις ἐπενεργεῖ καὶ ἐπὶ τῶν πρὸς τὴν ἐταιρίαν ἐσωτερικῶν σχέσεων καὶ ἐπὶ τῶν μεταξὺ τῶν μερῶν ἐξωτερικῶν (ἐναντι τῆς ἐταιρίας) τοιούτων. Ἡ καταρτισθεῖσα μεταβιβαστικὴ δικαιοπραξία εἶναι ἀνεργὸς καὶ ἐναντι τῆς ἐταιρίας καὶ μεταξὺ τῶν μερῶν.

Οὕτω, ἀποδεχόμεθα ὡς ὀρθότεραν τὴν θεωρίαν τῆς ἐνότητος, ὡς αὕτη ἐξετέθη ἀνωτέρω ¹¹⁵.

2. Ὑπὲρ τῆς θέσεως ταύτης συνηγοροῦν ἐπιχειρήματα, ἅτινα ἀσφαλέστερον παρέχονται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου, ὡς εἶναι: α) Τὸ μὴ ἐπιτρεπτόν τῶν παρεκκλίσεων ἐκ τῶν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, αἱ πρακτικαὶ δυσχέρειαι ἧ καὶ τὰ ἄτοπα ἀκόμη, εἰς ἃ ἄγει ἡ ἀποδοχὴ τῶν ὡς ἄνω θεωριῶν περὶ διασπάσεως τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων. β) Ἡ εἰδικὴ φύσις τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ὡς ἀξιογράφων, ὡς αὕτη προσδιορίζεται ἐν τῇ παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920. γ) Ὁ διὰ τῆς αὐτῆς διατάξεως καθορισμὸς τῆς αἰρέσεως, ἐκ τῆς πληρώσεως τῆς ὁποίας «ἐξαρθᾶται» ἡ μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν καὶ δ) Ὁ διὰ τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 8β τοῦ ἰδίου νόμου καθορισμὸς τῆς σημασίας τῆς ἐγγραφῆς τῆς μεταβιβάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας, διὰ τὴν συντέλεσιν ταύτης ¹¹⁶.

Α. Παρεκκλίσεις ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὰς παρεκκλίσεις ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου περὶ ἀ-

115. Ἡ θεωρία αὕτη, καλουμένη ὡς ἐλέχθη καὶ θεωρία τῆς νομιμοποιήσεως, εἶναι σαφῶς ἀπλουστερά, ἐν σχέσει πρὸς τὴν συμβατικὴν θεωρίαν καὶ πρὸ πάντων ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν νόμον, εἰς τὰ πραγματικὰ δεδομένα, ὡς καὶ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας. Ἀποφεύγει τὴν διάσπασιν τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων, μετὰ τὰς ἐντεῦθεν δεσμενεστάτας συνεπειάς καὶ παρέχει μείζονα ἀσφάλειαν εἰς τὰς συναλλαγάς. Πρβλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 92, καθ' ὃν ἡ θεωρία νομιμοποιήσεως: «ist natürlicher als die Vertragstheorie», B l o c h, ἐξ σ. 324. Ἀλλως Κ α ρ α β ᾶ ς, Ἐγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 593β, σ. 139, ὅστις δέχεται τὴν ἀντίθετον ἀποψιν, καθ' ἣν ἡ ἐκ τῆς παραβάσεως τῆς ρήτηρας ἐπερχομένη ἀκυρότης εἶναι σχετικὴ, τεταγμένη ὑπὲρ τῆς ἐταιρίας καὶ ὄχι ὑπὲρ ἄλλων, ὡς πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ μεταβίβασις τῆς μετοχῆς εἶναι ἰσχυρά.

116. Εἰς τινα τῶν ἐπιχειρημάτων τούτων εἴχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναφερθῶμεν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μέχρι τοῦδε ἀναπτύξεως τοῦ θεματος, ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ἀνωτέρω ὑποστηριζομένην ἀποψιν καὶ θεμελιῶσιν ταύτης.

νωνύμων εταιριών, εις τὰς ὁποίας ὁδηγοῦν αἱ διασπαστικαὶ θεωρίαι, παρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα.

1. Ἐν πρώτοις εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ὅπαδοι τῶν θεωριῶν τούτων ἐπισημαίνουν καὶ ἀποδέχονται τὸ ἀτελὲς καὶ τὸ μὴ προσήκον τῶν λύσεων, εἰς ἧς καταλήγουν αὐταὶ ¹¹⁷. Αἱ ἐν λόγῳ θεωρίαι υἱοθετοῦνται ἐν τῇ προσπαθείᾳ ἐξευρέσεως λύσεως συμβιβασμοῦ τῶν ἀντιτιθεμένων κύκλων συμφερόντων (ἂφ' ἐνὸς τοῦ εταιρικοῦ συμφέροντος καὶ ἂφ' ἑτέρου τοῦ συμφέροντος τῶν συναλλαγῶν) καὶ τῶν συγκρουομένων διαφορῶν κλάδων δικαίου (κυρίως τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων καὶ τοῦ εταιρικοῦ τοιούτου) ¹¹⁸. Ὁ νόμος, εἰς τὰ ἀλλοδαπὰ δίκαια, δὲν ἐκφράζει τὴν πρόταξιν τῶν διατάξεων τοῦ ἐνὸς τῶν κλάδων τούτων ἔναντι τοῦ ἑτέρου, ὡς συμβαίνει παρ' ἡμῖν, κατὰ τὰ κατωτέρω.

2. Ἡδη, ἀνεφέρθημεν ἀνωτέρω εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀδιαιρέτου τοῦ μετοχικοῦ τίτλου καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἐνσωματωμένων πάσης φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ἔναντι τῆς εταιρίας. Ἡ διαφύλαξις τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀποτελεῖ ἐν τῶν βασιικωτέρων ἐπιχειρημάτων τῆς περὶ ἐνότητος ἀνωτέρω παρατεθείσης θεωρίας ¹¹⁹. Αὕτη συνίσταται, ὡς γνωστὸν, εἰς τὸν μὴ διαχωρισμὸν τῶν

117. Οὕτω B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 209, ὅστις, ἀναφερόμενος εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου διατήρησιν τῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων αὐτοῦ, παρὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχικῶν τίτλων, ἐν μὴ παροχῇ τῆς εταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἀναγνωρίζει ὅτι οὕτω δημιουργεῖται: «in Wirklichkeit geradezu ein fiktives Rechtsverhältnis, ja eine Situation, die schlechtweg unverständlich wird» Ὁμοίως, ὁ S c h u c a n y, Die Übertragung, ἐξ σ. 181, καθ' ὃν ἡ λύσις, καθ' ἣν: «Die Mitgliedschaft und das Urkundeneigentum zwei verschiedenen Personen zustehen, keine elegante Lösung darstellt». Ὁ F. v. S t e i g e r, (SchWAG, 23 σ. 118), χαρακτηρίζει τὴν λύσιν τῆς διασπάσεως, ὡς «begrifflich nicht recht fassbar». Ὁ A s c h w a n d e n, ἐξ σ. 133, σ. 113, ὁμιλεῖ περὶ «Unzulänglichkeiten». Ὁ B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθ. 684 N.3 σ. 291, παρατηρεῖ, ὅτι ἡ διάσπασις, ὡς ἐκ τῆς μὴ ἐγκρίσεως τῶν δικαιωμάτων, εἶναι: «wohl unerfeulich, aber nicht zu vermeiden». Κατὰ τὸν B ö c k l i, ἐξ σ. 128, μετὰ τὴν καταστροφὴν (Zerstörung) τῆς ἐνότητος τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων: «wird die Rechtslage denaturiert». Πρβλ. B l o c h, Zur Frage, ἐξ σ. 321, F l a t t e t, ἐξ σ. 146 ἐπ. 158.

118. B l. S t a e h e l i n, Gedanken, ἐξ σ. 331, καθ' ὃν οἱ ὅπαδοι τῆς διασπαστικῆς θεωρίας ἐπιθυμοῦν διὰ αὐτῆς νὰ συμβιβάσουν δύο ἐκ τῆς φύσεώς των ἀντιτιθεμένους σκοπούς: ἥτοι τὸν ἐλεγχον τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν εταιρίαν καὶ τὴν εὐκόλον ἐμπορευσιμότητα τῶν μετοχῶν, χάριν τοῦ συμφέροντος τῶν συναλλαγῶν. Πρβλ. S c h u c a n y, Die Übertragung, ἐξ σ. 181.

119. B l. P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 123, H a h n l o s e r, ἐξ σ. 94 ἐπ., B l o c h, Die Übertragung, ἐξ σ. 11, W u l e r - S c h m i d, ἐν SchwAG, 23 (1950/51), σ. 36, P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 45, B ö c k l i, ἐξ σ. 117, D e M a j o, Effetti, ἐξ σ. 550-551, S t o l f i, In tema, ἐξ σ. 216, C a n d i a n, Intorno, ἐξ σ. 27 ἐπ., F e r r i, Sugli effetti, ἐξ σ. 509, G r a z i a n i, In tema, ἐξ σ. 638, J ä g g i, Zur «Spaltung», ἐξ σ. 66, καθ' ὃν ἡ ἀντίθετος ἀποψις περὶ διαχωρισμοῦ δικαιωμάτων δὲν ἔχει ἔρεισμα εἰς τὸν νόμον καὶ δὲν δύναται ἡ εταιρία ἡ ὁ μέτοχος, ἐν συμφωνίᾳ μετὰ τὸν τρίτον, νὰ ὁδηγήσῃ εἰς διάσπασιν. O b e r m ü l l e r - W e r n e r - W i n d e n, Die Hauptversammlung der Aktiengesellschaft, Disseldorf, 1967, σ. 97.

ἐν τῇ μετοχῇ ἐνσωματωμένων μετοχικῶν δικαιωμάτων, εἰς τρόπον ὥστε νὰ περιέρχεται μέρος τούτων εἰς ἕτερον πρόσωπον ¹²⁰. Τὰ διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα, διὰ τῶν ὁποίων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως μετέχει ὁ μέτοχος εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαχειρίσιν τῆς ἐταιρίας καὶ τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας, δὲν δύνανται νὰ περιέλθουν εἰς πρόσωπον διάφορον ἐκείνου, ὅπερ κέκτηται τὰ περιουσιακῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου, ὡς εἶναι τὸ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ μερίσματος καὶ ἐπὶ τοῦ προϊόντος τῆς ἐκκαθαρίσεως καὶ, κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, τὸ δικαίωμα προτιμῆσεως ¹²¹.

Ὁ ἐν λόγῳ διαχωρισμὸς θὰ συνετέλει, ὥστε ἡ διοίκησις καὶ διαχειρίσις τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων νὰ περιέλθῃ εἰς πρόσωπα διάφορα τῶν ἐχόντων περιουσιακὰ συμφέροντα ἐν τῇ ἐταιρίᾳ, ἀφοῦ ἡ ἐξουσία διαχειρίσεως, ἰδίᾳ διὰ τῆς ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου καὶ ἡ οἰκονομικὴ εὐθύνη (κέρδη — ζημίαι) ἐκ τῆς πορείας τῶν οἰκονομικῶν ὑποθέσεων δὲν θὰ συνεπιπτον εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ¹²².

3. Ἀκριβῶς, ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἀντίκειται ἡ θεωρία διασπάσεως καὶ πρὸς τὴν ἐτέραν ἀρχὴν τοῦ δικαίου τῶν ἀωνυμῶν ἐταιριῶν, καθ' ἣν ἡ ἐξουσία καὶ ἡ εὐθύνη ἐν αὐταῖς δέον νὰ συμπίπτουν ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ. Κατὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην, οἱ ἀναλαμβάνοντες τοὺς οἰκονομικοὺς κινδύνους μέτοχοι, λόγῳ τῆς κεφαλαιουχικῆς συμμετοχῆς των εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν,

120. Ἡ ἀρχὴ αὕτη καθιεροῦται νομοθετικῶς (ὡς ἀρθ. 2347 cod. civ., § 8 Abs. 4 AktG 1937, B 14 altOR), ἀλλὰ καὶ ἐν μὴ ὑπάρξει διατάξεως νόμου, γίνεται δεκτὴ ἡ ἰσχὺς αὐτῆς ἐθιμικῶς δικαίῳ, καθιεροῦται δὲ διὰ τῶν καταστατικῶν. Βλ. Πασιγιάν, ἐὰ σ. 356, Καρπαζιάν, Ἄνων, ἐτ., I, ἀριθ. 146-147 σ. 107-108, τὸν Αὐτόν, Ἐγχειρίδιον, ἐὰ ἀριθ. 582, σ. 115. Πρβλ. Reich, ἐὰ σ. 71 ἐπ., Beeler, ἐὰ σ. 203 ἐπ., Bruderer, ἐὰ σ. 55 ἐπ., Fischer, ἐὰ σ. 157, Casella, Considerazioni, ἐὰ σ. 692.

121. Βλ. Πασιγιάν, ἐὰ Ι σ. 358, Reich, ἐὰ σ. 71-72, Godin-Wilhelmi, ἐὰ § 8 Anm. 10, σ. 28-26, Teichmann-Koehler, ἐὰ ἀρθρ. 8 Anm., 2β, σ. 23, K. Wieland, Handelsrecht, 1931, II, σ. 44, καθ' ὅν ὁ μέτοχος δὲν δύναται νὰ διασπάσῃ τὰς μετοχὰς του, τοὔτέστι τὰς εἰς τὰς μετοχὰς του περικλειομένας ἀρμοδιότητας καὶ δικαιώματα καὶ νὰ τὰ μεταβιβάσῃ εἰς πλεονα πρόσωπα, ὡς αὐτοτελῆ καὶ διακεκριμένα ἀλλήλων. Καὶ προσθεῖται: «Noch weniger kann er die Aktie in der Weise zerlegen, dass er die einzelnen Befugnisse, Dividenderecht, Stimmrecht usw. an verschiedene Personen überträgt», Pfenninger, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐὰ σ. 83. Ἀλλως, Reich, ἐὰ σ. 73-75, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐὰ ἀρθρ. 686 N. 93, σ. 329-330.

122. Πρβλ. Πασιγιάν, ἐὰ σ. 358, Pfenninger, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐὰ σ. 83-84, Reichwein, ἐὰ σ. 15. Ὑπὸ ἄλλην ἔννοιαν ἐξετάζεται τὸ θέμα τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀδαιρέτου ἢ μὴ τῶν δικαιωμάτων ἀσκήσεως τῆς ψήφου καὶ τῆς ἀντιπροσωπεύσεως ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ὅμως τοῦ ὁποίου γίνεται ἐπίβλησις τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀδαιρέτου τῆς ἰδιότητος τοῦ μετόχου ἔναντι τῆς ἐταιρίας, βλ. Λουκόπουλον, Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀδαιρέτου ἢ μὴ τῶν δικαιωμάτων ἀσκήσεως ψήφου καὶ ἀντιπροσωπεύσεως εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας, ἐν Μελέταις ἐμπορικοῦ δικαίου, 1965, σ. 78 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 79.

είναι και φορεῖς τῶν δικαιωμάτων διοικήσεως τῆς εταιρίας και διαχειρίσεως τῶν εταιρικῶν ὑποθέσεων, ἰδίᾳ τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ὅπερ εἶναι ἀπαραίτητον και διὰ τὴν καλλιτέραν προστασίαν αὐτῶν και διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ εταιρικοῦ συμφέροντος.

Ἡ ἐπέλευσις τῆς ἐν λόγῳ διασπάσεως ἐπιφέρει τὸν διαχωρισμὸν τοῦ οἰκονομικοῦ κινδύνου ἐκ τῆς ἐξουσίας ¹²³. Διότι ὁ μεταβιβάζων μέτοχος διατηρεῖ τὰ δικαιώματα συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς εταιρίας, χωρὶς νὰ μετέχῃ πλέον οἰκονομικῶς εἰς αὐτὴν και χωρὶς ἐπομένως νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν καλὴν πορείαν τῶν ὑποθέσεων τῆς· ἀντιθέτως, ὁ ἔχων κεφαλαιουχικὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν εταιρίαν και ὑπέχων οἰκονομικὰς εὐθύνας, ἦτοι ὁ ἀποκτήσας τὰς δευευμένους μετοχὰς τρίτος, μετὰ τῶν εἰς αὐτὰς ἐνσωματωμένων περιουσιακῶν δικαιωμάτων, δὲν καθίσταται μέτοχος, ἐν μὴ ἐγκρίσει τῆς μεταβιβάσεως και δὲν δύναται νὰ συμπράξῃ εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν οἰκονομικῶν του συμφερόντων ¹²⁴.

4. Τὴν ἐνότητά τοῦ φορέως ἀπάντων τῶν ἐν λόγῳ δικαιωμάτων και τὴν συνύπαρξιν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ τῆς διαχειριστικῆς ἐξουσίας και τῆς οἰκονομικῆς εὐθύνης δὲν θὰ ἐπανεφέρουν, ὡς γίνεται ὁμοφώνως δεκτόν, ἡ ἐπιζητούμενη διέξοδος τῆς ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος ψήφου ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος μετό-

123. Πρβλ. St a e h e l i n, Gedanken, ἐξ σ. 326, καθ' ὅν: «Mitbestimmungsrecht in Gesellschaftsangelegenheiten und Risikoträgerschaft sind miteinander verknüpft», A. W i e l a n d, Zum Stimmrecht, ἐξ σ. 20. Γενικώτερον βλ. F e r r i, Potere e responsabilità nell' evoluzione della società per azioni, ἐν Riv. soc., 1 (1956), σ. 35 ἐπ., F i s c h e r, Rechtsschein und Wirklichkeit im Aktienrecht, ἐν Archiv f. civ. Praxis, 154, σ. 85 ἐπ.

124. Οὕτω B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 209 και 213, καθ' ὅν ὁ πρὸ πολλοῦ μεταβιβάσας τὰς ὀνομαστικὰς μετοχὰς του και μὴ γνωρίζων περὶ τῆς περαιτέρω τύχης των θὰ ἐξακολουθῇ, κατὰ τὴν διασπαστικὴν θεωρίαν, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεως, παρὰ τὴν διὰ τῆς περὶ μεταβιβάσεως δικαιοπραξίαν ἐκφρασθεῖσαν ἀντίθετον βούλησίν του, νὰ συναποφασίσῃ περὶ τῆς οἰκονομικῆς τύχης τῆς εταιρικῆς ἐπιχειρήσεως: «für die er keinerlei kapitalmäßige Risiken mehr trägt, und mit der sich in keiner Weise mehr verbunden fühlt», B ö c k l i, ἐξ σ. 128, καθ' ὅν, ἐκ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ἴσταται ὁ ἐγγεγραμμένος εἰς τὸ βιβλίον τῆς εταιρίας μεταβιβάσας μέτοχος, ὡς ἐν εἶδος μετόχου κεκτημένου τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου, ὅστις δικαιούται εἰς τὴν ἀσκήσιν τῶν δικαιωμάτων διαχειρίσεως τῆς εταιρίας, πλὴν ὅμως δὲν ἐνδιαφέρεται πλέον δι' αὐτὴν, ἐκ τῆς ἐτέρας δὲ πλευρᾶς ἴσταται ὁ ἀποκτῶν τὰς μετοχὰς, ὡς εἰς μέτοχος περιουσιακῶν δικαιωμάτων, ὅστις ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν εταιρικὴν διαχείρισιν, πλὴν ὅμως δὲν δικαιούται πρὸς τοῦτο. Οὕτω, ἡ προσβολὴ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀδιασπάστου τῶν μετοχῶν ὁδηγεῖ πρὸς μίαν «abnormen Situation»: P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien und ihre Aktualität heute, ἐξ σ. 243, St a e h e l i n, Gedanken, ἐξ σ. 326-327. Ὁμοίως, L u t t e r, ἐξ § 68Anm. 39 σ. 535-536: «Der bisherige Eigentümer würde die vollen mitgliedschaftlichen Rechte behalten, ohne Vermögensrisiko zu tragen», W i e d e m a n n, Die Übertragung, ἐξ σ. 116 ἐπ.

χου — ὅστις τύποις παραμένει μέτοχος τῆς ἐταιρίας — συμφώνως πρὸς τὰς ὁδηγίας καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ ἀποκτῶντος τὰς μετοχὰς τρίτου — οὐσίᾳ μετόχου. Τοιοῦτο τι, θὰ ἐπέτρεπε τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ μεταβιβάζοντος ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ ἀποκτῶντος, τὴν ἔμμεσον συμμετοχὴν τοῦ τελευταίου εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων, μολοντί μὴ ἐπιθυμητοῦ ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, δι' ὃν λόγον καὶ δὲν ἔτυχε τῆς ἐγκρίσεώς της ἢ πρὸς αὐτὸν μεταβίβασις καί, οὕτω, τὴν καταστρατήγησιν τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τοῦ καταστατικοῦ θεσπίσεως καὶ ἐφαρμογῆς τῆς ρήτρας δεσμεύσεως, πᾶνμα ὅπερ γενικῶς κρίνεται ὡς ἀπαράδεκτον ¹²⁵. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τοιαύτης καταστρατηγήσεως καὶ πρὸς προστασίαν τῶν ἐταιρικῶν συμφερόντων ἐξ αὐτῆς, δὲν θὰ ἤρκει, ἐπίσης, ἡ ἐκπλήρωσις, ὡς ὑπὸ τινων ὑποστηρίζεται, ὑπὸ τοῦ μεταβιβάσαντος τὰς μετοχὰς του, τύποις μετόχου, τῆς ὑποχρεώσεως αὐτοῦ τηρήσεως τοῦ καθήκοντος πίστεως ἐναντι τῆς ἐταιρίας (Treupflicht) ¹²⁶.

125. Ὑπὲρ τοῦ ἀνεπιτρέπτου τῶν τοιούτων συμφωνιῶν καὶ τῆς τοιαύτης λύσεως ἐν γένει, τάσσονται καὶ ὁπαδοὶ τινὲς τῆς διασπαστικῆς θεωρίας. Οὕτω, B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 209 καὶ 213-214, καθ' ὃν εἶναι συνήθης ἐν τῇ πράξει ἡ κατάρτισις τοιούτων συμφωνιῶν μεταξὺ μεταβιβάζοντος καὶ ἀποκτῶντος δεσμευμένας μετοχὰς περὶ ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, δι' ὃν ὁ μὴ ἐγκριθεὶς ἐταῖρος μετέχει οὕτω εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τῆς ἐταιρίας ἐπιτυγχανομένου οὕτω οὐσίᾳ ἐκείνου, ὅπερ ἡ ρήτρα δεσμεύσεως ἠθέλησε νὰ ἐμποδίσῃ. Βλ. B ö c k l i, ἐξ σ. 128-129, καθ' ὃν: «Gewiss verstösst eine solche Abmachung gegen die Zweckbestimmung der Vinkulierung und kann von der Gesellschaft als Umgehungsgeschäft bekämpft werden» καὶ σ. 61-62, F r o m e r, Schutz, ἐξ σ. 140-141, καθ' ὃν ἡ ἀσκήσις τῆς ψήφου ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἀποκτῶντος τὰς μετοχὰς θὰ ἀπετέλει: «ein typischer Fall eines unerwünschten Fremden, ja sogar unkontrollierbaren Einflusses», T h o m a, Die Umwandlung, ἐξ σ. 27, καθ' ὃν οὕτε ὁδηγίας δύνανται νὰ δώσῃ ὁ ἀποκτῶν εἰς τὸν μεταβιβάζοντα περὶ τοῦ τρόπου ἀσκήσεως τῆς ψήφου, οὔτε νὰ ἀσκήσῃ τοῦτο μέσῳ πληρεξουσίου (RGZ 69 σ. 136, 103 σ. 195), D e M a j o, Effetti, ἐξ σ. 550, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 305, G l a t t f e l d e r, ἐξ σ. 267α ἐπ., G r i m m, Uneinheitliche Stimmrechtsausübung und vertragliche Stimmrechtsbindung im Aktienrecht, Köln, 1959, σ. 58, P a t t y, Les accords sur l' exerceice des droits de l' actionnaire, ἐν ZSR, 78 (1959), σ. 1α ἐπ. 181α σ. 103α ἐπ., A. W i e l a n d, Vinkulierte Namenaktien, ἐξ σ. 77 ἐπ., 181α σ. 84, J ü r g e n s e n, Stimmbindungsverträge, Göttingen, 1931, σ. 31, Z l u h a n, Abstimmungsvereinbarungen, ἐξ σ. 64, P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 40, H a g m a n n, Vertretung, ἐξ σ. 35. Τὸ ἐλβετικὸν Ὁμοσπονδιακὸν δικαστήριον ἀντιμετώπισεν, διὰ τῆς ἀπὸ 29.6.1948 ἀδημοσιεύτου ἀποφάσεώς του, ὡς ἀνεπιτρέπτον παρομοίαν συμφωνίαν, εἰς τὴν ὑπόθεσιν Dätwyler. Βλ. ὁμοίως BGE 81 II, σ. 539/540, καθ' ἣν: «Dieses Vorgehen ist offener Missbrauch eines Rechtes und dacher nicht zu schützen», R e i c h, ἐξ σ. 123, F l a t t e t, ἐξ σ. 154.

126. Βλ. R e i c h, ἐξ σ. 132, B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 214, F r o m e r, Die Teupflicht des Aktionärs, ἐν ZSR, 58 (1939) σ. 210 ἐπ., G l o o r, Der Teuegedanke, ἐξ σ. 123 ἐπ.

5. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀπαράδεκτου ὡς ἄνω καταστάσεως, ὑπεστηρίχθη, κατὰ τὰ προεκτεθέντα, ἡ θεωρία τῆς προσωρινῆς ἀναστολῆς τῆς ἀσκήσεως τῶν ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου διατηρουμένων διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων, μέχρι τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως (Suspensions-theorie) ¹²⁷.

Κατὰ τῆς θεωρίας ταύτης ἡσκήθη κριτικὴ, καθ' ἣν ὁ μέτοχος οὔτε δύναται νὰ παραιτηθῇ τῶν δικαιωμάτων του συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐταιρίας, οὔτε δύνανται νὰ στερηθῇ τούτων ἀκουσίως ¹²⁸. Προσέτι, ἡ ἐν τῇ πράξει ἐφορμογὴ τῆς θεωρίας ταύτης ἄγει εἰς ἐπικινδύνους καὶ διὰ τὰ ἐταιρικά συμφέροντα λύσεις. Ἄς σκεφθῇ τις τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς πρόσωπα, ἔχοντα συμφέροντα ἀντιτιθέμενα πρὸς τὸ τῆς ἐταιρίας, ἐπηρεάζουν οὕτω τὴν διαμόρφωσιν τῆς πλειοψηφίας ἐν τῇ γενικῇ συνελούσει αὐτῆς ὥστε προκαλοῦν δυσχερείας εἰς τὴν λήψιν ἀποφάσεων ὑπ' αὐτῆς, ἰδίᾳ ὅταν ἀπαιτῆται ἡυξημένη ἀπαρτία καὶ πλειοψηφία ¹²⁹.

Ὁ τοιοῦτος κίνδυνος ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀνάγκην προστασίας τῆς ἐταιρίας, ὅχι μόνον ἐναντι ἐκδῆλων προσπαθειῶν ἀποξενώσεως (Überfremdung) αὐτῆς, εἰς τὴν ἀποτροπὴν τῆς ὁποίας ἀποβλέπει ὁ θεσμὸς τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἀλλὰ καὶ ἐναντι μιᾶς «Unterwarderung» τῆς ἐταιρίας.

127. Βλ. B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 213, R i b i, ἐξ σ. 261-263, S a u t a u x, ἐξ σ. 35 καὶ ἀνωτέρω σ. 532-533.

128. Βλ. A b s c h w a d e n, ἐξ σ. 131-132, S t a e h e l i n, Gedanken, ἐξ σ. 331, καθ' ὃν αἱ σκέψεις ἀφαίρεσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ἀπὸ τὸν μεταβιβάσαντα τὰ περιουσιακὰ δικαιώματα μέτοχον, ἐν ἀρνήσει τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, δεικνύει εἰς ποίᾳς συνεπείας ἄγει ἡ θεωρία διασπάσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien und ihre Aktualität heute, ἐξ σ. 238, P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, Spaltung der Aktienrechte, ἐξ σ. 324, K r a f f t, ἐξ σ. 226, καθ' ὃν ἡ ἀναστολὴ τῆς ἀσκήσεως τῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων θὰ εἴγε τὸν χαρακτῆρα μιᾶς ποινῆς, ἥτις: «ne pourrait donc être appliquée sans l'appui d'une disposition légale», R e i c h, ἐξ σ. 123 ἐπ. καὶ κριτικὴ σ. 126 ἐπ. Συναφῶς ἐπὶ τοῦ θέματος, βλ. καὶ τοὺς v. d e r B u r g Missbrauch von Aktionärsrechten und Ausschluss aus der Hauptversammlung, ἐν AktG, 1962, σ. 92 ἐπ., F o s c h i n i, Su diritto di discussione in assemblea, ἐν Riv. soc., 7 (1962), σ. 53 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 59 καὶ B e v i l a c q u a, Conflitto d'interessi ed esclusione dal voto in assemblea, ἐν Riv. soc., 1 (1956), 703 ἐπ., T i l i n g, Die Macht des Aktionärs in der Gensralversammlung der französischen Aktiengesellschaft, Hamburg, 1965, ἀ. ἡμ. 45 ἐπ., 49 ἐπ., D a v i t, Le caractère social du droit de vote, ἐν Jour. soc., 1929, σ. 407 ἐπ.

129. Βλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien und ihre Aktualität heute, ἐξ σ. 243, καθ' ὃν: «Wird ihnen das Stimmrecht entzogen oder wird es suspendiert, so geht u.U. eine tragfähige Mehrheit für die von der Verwaltung verfolgte Politik verloren», F r o m e r, Schutz, ἐξ σ. 140-141, J ä g g i, Zur «Spaltung», ἐξ σ. 69. Ὁ ἴδιος B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 215, ὁ τὸ πρῶτον ὑποστηρίξας τὴν θεωρίαν ἀναστολῆς τῆς ἀσκήσεως τῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων, ἀναγνωρίζει τὸν ὡς εἴρηται κίνδυνον («tatsächlich ist die Gefahr. . . »).

Ὡς τοιαύτη ἐννοεῖται ἡ κατάσταση ἐκείνη, καθ' ἣν ὁ παραμένων ἐγγεγραμμένος εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐταιρίας μέτοχος, μετὰ τὴν ἐκποίησην τῶν μετοχῶν του, τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν προσώπων, ἅτινα δὲν τυγχάνουν τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς ἐταιρίας, ὡς ὁ μὴ ὑπ' αὐτῆς ἐγκριθεὶς ἀγοραστής μετοχῶν του καὶ ἅτινα κατορθώνουν, μέσῳ τῆς ψήφου τοῦ τύποις διατηρουμένου μετόχου, ἢ διὰ τῆς μεταβιβάσεως ὑπὸ τοῦ τύποις μετόχου τοῦ δικαιώματος ἀσκήσεως τῆς ψήφου εἰς τὸν ἀποκτῶντα, μέσῳ πληρεξουσιότητος, νὰ ἐπεμβαίνουν εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς ἐταιρίας καὶ νὰ ἐπηρεάζουν τὴν πορείαν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ¹³⁰.

Εἶναι προφανές, ὅτι τοιοῦτον εὐνοϊκὸν κλῆμα διεσδύσεως τρίτων εἰς τὴν ἐταιρίαν καὶ ἐπηρεασμοῦ τῶν συμφερόντων αὐτῆς δημιουργεῖται, ἐν περιπτώσει παραδοχῆς τῆς θεωρίας διασπάσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεως, ὅποτε ὁ μεταβιβάζων τὰς μετοχὰς του παραμένει ἔναντι τῆς ἐταιρίας μέτοχος, φορεὺς μόνον τῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων του, ἐνῷ δὲν ἐνδιαφέρεται πλέον διὰ τὰς ἐταιρικὰς ὑποθέσεις, συνεπεία τῆς ἤδη συντελεσθείσης μεταβιβάσεως τῶν περιουσιακῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων του. Τοιαύτη κατάσταση δὲν θὰ ἐδημιουργεῖτο, ὡς εἰκός, ἐὰν ἐπῆρχετο, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀρνήσεως παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, ἢ πλήρης ἀνενέργεια τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας καὶ ἡ διατήρησις ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος τῶν τε περιουσιακῆς φύσεως καὶ τῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων του ¹³¹.

6. Τὰ ἀνωτέρω προβλήματα, περὶ τῆς ἀσκήσεως ἢ μὴ τῶν διοικητικῆς

130. Περὶ τῆς ὡς ἄνω εἰδικῆς μορφῆς ἀποξενώσεως τῆς ἐταιρίας (Unterwanderung) ὁμιλεῖ ὁ Böckli, ἐκ σ. 129, ὅστις βλέπει ὅτι ὁ κίνδυνος οὗτος εἶναι μείζων, ὅταν οἱ μέτοχοι τῆς ἐταιρίας εἶναι νομικὰ πρόσωπα, ἅτινα ἐνεργοῦν μέσῳ φυσικῶν προσώπων, ἢ εἶναι Investment Trust ἢ ὡς μέτοχοι ἐμφανιζόμενοι τρίτοι, τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ μετόχου (fiduziarische Aktionären). Δι' ὃν λόγον ἐταιρίαι τινὲς ἀρνοῦνται νὰ παράσχουν τὴν δυνατότητα ἐγγραφῆς εἰς τοιοῦτους μετόχους. Πρβλ. Spörrli, ἐκ σ. 118 ἐπ., Bloch, Zur Frage, ἐκ σ. 322: «Kann durch eine derartige Umgehung der Übertragungsbeschränkung gerade das eintreten, was die Gesellschaft statutarisch verhüten wollte, nämlich, dass bei der Gesellschaft fremde, sie gefährdende Vermögensinteressen und Beteiligungen entstehen, und die verbliebenen «Buchaktionäre» zu Strohmännern werden», Domke, Aktionärinteressen an Schweizer Gesellschaften, ἐν ZSR, 1952 σ. 156 ἐπ., Fromer, Schutz, ἐκ σ. 140 ἐπ., Spitz, Überfremdungsschutz im neuen Aktienrecht, ἐν LZ, 1933, σ. 364 ἐπ., Zartmann, Schutz von Familien-Kapitalgesellschaften gegen Überfremdungen, ἐν BB, 1954, σ. 69 ἐπ., Kleiner, Investment Trust und vinkulierte Namenaktien, ἐν SchwAG, 1959/60, σ. 87 ἐπ. Ἰδία σ. 89-90, ἐνθα ὁμιλεῖ περὶ κινδύνου ἀποξενώσεως ἐλβετικῶν ἐταιριῶν, ὡς ἐκ τοῦ ἠύξημένου ἐπενδυτικοῦ ἐνδιαφέροντος ἀμερικανικοῦ κεφαλαίου, Frautschi, Die rechtliche Stellung des Zertifikatinhabers eines Investment Trust, Basel, 1946, σ. 29-30.

131. Πρβλ. Bloch, Zur Frage, ἐκ σ. 322, Fromer, Schutz, ἐκ σ. 140 ἐπ., Böckli, ἐκ σ. 129-130.

φύσεως δικαιωμάτων του μεταβιβάζοντος μετόχου και ιδία του δικαιώματος της ψήφου, εν ἀρνήσει της εταιρικής ἐγκρίσεως, περί του κύρους αὐτῶν και περί τῶν προκαλουμένων σχετικῶν δυσχερειῶν λειτουργίας της ἀνωμόμου εταιρίας, ὡς ἀποτέλεσμα της διασπαστικῆς θεωρίας, ἐμελετήθησαν ἰδιαίτερος ὑπό τινων συγγραφέων, ὑπὸ διάφορον πρῶμα ¹³². Ἡ ἐν συντομίᾳ παράθεσις τῶν σχετικῶν ἀπόψεων δεικνύει τὴν φύσιν και ἔκτασιν τῶν συναφῶς ἀνακυπτόντων θεμάτων.

α) Οὕτω, διακριτέα ἢ φάσις, ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σύντομος, της προσδοκίας παροχῆς της εταιρικής ἐγκρίσεως, ἢ διαρκούσα ἀπὸ της καταρτίσεως της μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας μέχρι της ὑπὸ της εταιρίας λήψεως ἀποφάσεως περί παροχῆς ἢ μὴ της ἐγκρίσεώς της. Κατὰ τὴν φάσιν ταύτην, τὰ διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μεταβιβάζοντος δὲν ἀνήκουν εἰσέτι νομικῶς εἰς τὸν ἀποκτῶντα τὰς μετοχάς· ἐν τούτοις, πρακτικῶς ἔχουν ἀπολεσθῇ διὰ τὸν μεταβιβάζοντα, προβλήματα δὲ δὲν ἀνακύπτουν συνήθως, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, λόγῳ της βραχύτητός της και διότι ὁ μεταβιβάζων δὲν ἀπέχει μᾶλλον ἀπὸ τὴν ἄσκησιν τῶν ὡς εἴρηται δικαιωμάτων ¹³³.

β) Ἐν περιπτώσει ὅμως ἀπορρίψεως της ἐγκρίσεως, ἢ κτήσις της ιδιότητος τοῦ μετόχου ὑπὸ τοῦ ἀποκτῶντος τὰς μετοχάς διὰ της ἐγγραφῆς του εἰς τὸ εταιρικὸν βιβλίον και ἡ νομιμοποίησις του ἔναντι της εταιρίας καθίστανται πλέον νομικῶς ἀδύνατοι, κατὰ συνέπειαν δὲ τὰ σημαντικώτερα δικαιώματα τοῦ μετόχου ὑπόκεινται εἰς μίαν διαρκῆ παράλυσιν. Αὕτη δὲν πλήττει μόνον τὰ συμφέροντα τοῦ ἀποκτῶντος, ἀλλὰ και της εταιρίας. Διότι διὰ της ἀδρανοποιήσεως τοῦ δικαιώματος της ψήφου, ἐν σχέσει πρὸς τὰς μεταβιβασθείσας μετοχάς, ἐπηρεάζεται δυσμενέστατα ἡ φυσιολογικὴ λειτουργία της γενικῆς συνελεύσεως της εταιρίας ¹³⁴. Ἐν μεταβιβάσει μετοχῶν ὑπὸ δέσμευσιν, ἥτις δὲν ἐνεκρίθη ὑπὸ της εταιρίας, ὁ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις ἀποκτᾷ ἐν σχε-

132. Βλ. εἰδικῶς *Messineo*, La clausola di gradimento all' alienazione delle azioni e i diritti inerenti alla qualità di socio, ἐν *Riv. soc.*, 5 (1960), σ. 18 ἐπ., *Galgano*, Mancata esecuzione del «trasfert» ed esercizio dei diritti sociali nel trasferimento per girata delle azioni nominative, ἐν *Riv. dir. civ.* 1962, II, σ. 400, *Wieland*, Zum Stimmrecht der vinkulierten Namenaktie, ἐν *SJZ*, 48 (1952), σ. 1 ἐπ., 17 ἐπ.

133. Βλ. *Messineo*, La clausola, ἐξ σ. 18-19.

134. Βλ. *Messineo*, La clausola, ἐξ σ. 19: «si verifica una vera e propria paralisi dei più importanti diritti di socio». Πρβλ. *Kleiner*, Investment, ἐξ σ. 91, *Wieland*, Zum Stimmrecht, ἐξ σ. 20. Κατὰ τὸν *Reichwein*, Eine Stellungnahme zum Problem der vinkulierten Namenaktien, Zürich, 1960, σ. 6-7 και τῶν *Fromer*, *Schutz*, ἐξ σ. 141-142, οἱ μεταβιβάσαντες τὰς μετοχάς τῶν ἀναμφοτῶν βόλως δύνανται νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὴν εταιρίαν, ὅπως διαγραφῶν ἐκ τοῦ βιβλίου αὐτῆς. Οὕτω ἀνακύπτουν δικαιώματα συμμετοχῆς εἰς τὴν εταιρίαν ἄνευ δικαιούχου (*herrenlose Mitgliedschaftsrechte*), τὰ ὅποια ὑπὸ οὐδενὸς δύνανται νὰ ἀσκηθῶν. Πρβλ. *Pestalozzi-Henggeler*, Zur Spaltung der Aktienrechte, ἐξ σ. 324.

τικὸν δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τῶν μετοχῶν, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἐμπράγμα-
τον ἐνέργειαν, ἀφοῦ δὲν ἀντιτάσσεται ἐναντι τῆς ἐταιρίας, ἡ δὲ τοιαύτη σχε-
τικότης τοῦ δικαιώματος κυριότητος θὰ παραμείνῃ, ὅπερ σημαίνει ὅτι θὰ
παρατείνηται μία παθολογικὴ κατάστασις ¹³⁵.

γ) Ἡ ἐπίπτωσις ἐκ τῆς κατάστασεως ταύτης ἐπὶ τὴν ὁμαλὴν καὶ κανο-
νικὴν λειτουργίαν τῆς γενικῆς συνελεύσεως, ἰδίᾳ τῆς καταστατικῆς τοιαύτης,
τῆς προβλεπομένης ὑπὸ τῆς παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 29 τοῦ νόμου 2190/1920,
ἣτις ἀποφασίζει ἐπὶ σοβαροτάτων θεμάτων — ὡς τῆς μεταβολῆς τοῦ ἀντι-
κειμένου αὐτῆς, τῆς αὐξήσεως ἢ μειώσεως τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, τῆς πα-
ρατάσεως τῆς διαρκειᾶς τῆς ἐταιρίας ἢ τῆς διαλύσεως αὐτῆς, τῆς συγχωρεύ-
σεως, τῆς ἐν γένει τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ της — εἶναι ἐμφανῆς,
ἀκόμη καὶ ἐν περιπτώσει πραγματοποιήσεως ἐπαναληπτικῶν συνελεύσεων ¹³⁶.

Ἐὰν ψηφίσῃ ὁ μεταβιβάσας μέτοχος, ἦτοι ὁ ἐναντι τῆς ἐταιρίας τύποις
νομιμοποιούμενος, ἡ ψῆφος αὐτοῦ εἶναι ἄκυρος, ἡ ἀκυρότης δὲ αὐτῆς δύ-
νεται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἀκυρότητα καὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσε-
ως, διὰ προσβολῆς ταύτης, εἰς ἣν περίπτωσιν ἡ ἀπαιτουμένη πλειοψηφία συν-
επληρώθη διὰ τῶν ἀκύρων ψήφων τοῦ μεταβιβάζοντος ¹³⁷. Καὶ τοῦτο, διότι
ἡ ψῆφος, ἣτις ἀσχεῖται δι' ἐν ἐξωεταιρικὸν συμφέρον, εἶναι μία ψῆφος ἄκυ-
ρος, ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου, ὅστις μόνον τὸ ἐ-
ξωεταιρικὸν ἔνδυμα τοῦ μετόχου διατηρεῖ, ἐν τῆς οὐσίᾳ ὅμως ἀδιαφορεῖ διὰ
τὰς τύχας τῆς ἐταιρίας ¹³⁸.

δ) Προσέτι, ἡ δημιουργουμένη ἐκ τῆς μὴ ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως
κατάστασις ὀδηγεῖ, ἐν τῇ οὐσίᾳ της, εἰς τὴν νόθευσιν τῆς ἀρχῆς τῆς πλειοψη-

135. Βλ. Messinneo, La clausola, ἐξ σ. 21: «così, si ha il perpetuarsi di una situazione patologica». Πρβλ. F. Ferrara, La riforma, ἐξ σ. 198.

136. Βλ. Messinneo, La clausola, ἐξ σ. 22, ἐνθα ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ὅτι: «la paralisi dell' assemblea è irreparabile», πρᾶγμα ἰδιαίτερος σοβαρόν, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ἀσχεῖται πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρίας, Πρβλ. Kleiner, Investment, ἐξ σ. 91, Stachelin, Gedanken, ἐξ σ. 332, ὅστις ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀκραίαν περίπτωσιν, καθ' ἣν πάντες οἱ μέτοχοι μεταβιβάζουσιν τὰς μετοχάς, ἡ δὲ ἀσκησις τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ἀναστέλλεται ἢ ἡρεμεῖ, λόγω μὴ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας. Πρβλ. Fromer, Schutz, ἐξ σ. 142, ὅστις ὁμοίως ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀκραίαν περίπτωσιν, καθ' ἣν οὐδεὶς πλέον τῶν μετόχων παραμένει εἰς τὴν ἐταιρίαν καὶ αὕτη ὀφείλει νὰ διαλυθῇ ἐκ τοῦ λόγου τούτου, Pfenniger, Vinkulierte Aktien und ihre Aktualität heute, ἐξ σ. 243, Jäggli, Zu «Spaltung», ἐξ σ. 69, Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 215.

137. Βλ. Messinneo, La clausola, ἐξ σ. 23-24.

138. Βλ. Messinneo, La clausola, ἐξ σ. 24: «è di palmare evidenza che l' alienante, non avendo interesse al voto, se vota, vota, in ogni caso, non nell' interesse sociale, poiché della società egli sostanzialmente non è più partecipe e non opera come partecipe». Πρβλ. A. Wieland, Zum Stimmrecht, ἐξ σ. 22.

φίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας βασιζέται ἡ ὅλη ἰσορροπία καὶ δραστηριότης τῆς γενικῆς συνελεύσεως καὶ ἡ λειτουργία τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας. Τοῦτο συμβαίνει, ὅταν τόσον οἱ μεταβιβάζοντες μέτοχοι, ὅσον καὶ οἱ ἀποκτῶντες, ἀπέχουν ἢ δὲν δύνανται νὰ μετάσχουν εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν, πρᾶγμα ὅπερ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα, ἰδίᾳ ὅταν πρόκειται περὶ σοβαροῦ ἀριθμοῦ μεταβιβαζομένων μετόχων, νὰ ἀνατρέπηται ἡ πλειοψηφία καὶ τὴν θέσιν τῆς νὰ καταλαμβάνῃ ἡ μειοψηφία ἢ νὰ περιορίζηται ἡ δύναμις τῆς πλειοψηφίας, μὲ ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς σταθερότητος τῆς διοικήσεως τῆς ἐταιρίας ¹³⁹.

Ἐν συμπεράσματι, ἡ θεωρία περὶ διασπάσεως τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων καὶ περὶ ἀναστολῆς τῆς ἀσκήσεως αὐτῶν, συνεπεῖα τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως ¹⁴⁰, ἐμπεριέχει κινδύνους διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας καὶ, ἐμμέσως, διὰ τὰ συμφέροντα τῆς οἰκονομίας γενικώτερον.

7. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει, ὅτι ἀντιθέτως ἡ θεωρία τῆς ἐνότητος — καθ' ἣν, ἐν ἀρνήσει τῆς ἐταιρίας ὅπως παράσχη τὴν ἐγκρισιν, ἡ μεταβιβαστικὴ δικαιοπραξία δὲν παράγει ἀποτελέσματα, οὔτε ἔναντι τῆς ἐταιρίας οὔτε μεταξὺ τῶν μερῶν καὶ πάντα τὰ μετοχικὰ δικαιώματα διατηροῦνται ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος, ὅστις παραμένει τύποις καὶ οὐσίᾳ μέτοχος τῆς ἐταιρίας — δὲν ἔχει εἰς τὰ ὡς ἄνω ἄτοπα καὶ δυσχερείας, εἰς ἃ ἄγουν αἱ διασπαστικαὶ θεωρίαι.

Οὕτω, ἡ θεωρία τῆς ἐνότητος δὲν ὀδηγεῖ εἰς παρέκκλισιν ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, ἀφοῦ δὲν προκαλεῖ τὴν διαίρεσιν τῆς μετοχῆς καὶ τὴν διάσπασιν τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων· δὲν ὀδηγεῖ εἰς τὸν ἀποχωρισμὸν τῆς εὐθύνης ἐκ τῆς ἐξουσίας· δὲν ἐπιτρέπει τὴν διαμόρφωσιν παθολογικῶν καταστάσεων καὶ ἀνωμαλιῶν, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν ἄσκησιν τῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων, ἰδίᾳ τῆς ψήφου, ἢ προ-

139. Βλ. *Messineo*, *La clausola*, ἐξ σ. 24-25, *De Majo*, *Effetti*, ἐξ σ. 550: «falsare la maggioranza».

140. Βλ. *Messineo*, *La clausola*, ἐξ σ. 25-26, καθ' ὃν ἐπὶ πλεον, ἡ ἀρνήσις τῆς ἐγκρίσεως ὀδηγεῖ καὶ εἰς τὴν παράβασιν τοῦ ἄρθρου 2351 cod. civ. (ἀντιστοίχου τοῦ ἡμετέρου ἄρθρου 30 παρ. 1 τοῦ νόμου 2190/1920), καθ' ὃ ἐκάστη μετοχὴ παρέχει δικαίωμα ψήφου, ἢ παραβιάπτεται—διὰ τῆς στερήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ἢ τῆς ἀνωμάλου ἀσκήσεως αὐτοῦ—τὸ ἐταιρικὸν συμφέρον. Τὸ συμπέρασμα ὁμοῦς τοῦτο τοῦ *Messineo*, ὅστις ἀποδίδει εἰς τὴν μὴ παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως τὴν δημιουργίαν τῆς ὡς ἄνω ἀνωμάλου καταστάσεως, εἶναι σαφῶς ἐσφαλμένον. Διότι δὲν εἶναι ἡ μὴ ἐγκρισὶς ἡ αἰτία αὐτῆς, ἀλλ' ἡ υἱοθέτησις τῆς θεωρίας διασπάσεως καὶ τῆς σχετικῆς ἐγκυρότητος (μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν) τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας — τὴν ὁποίαν φαίνεται νὰ υἱοθετῇ ἐμμέσως ὁ ἐν λόγῳ συγγραφεὺς—ἣτις ὀδηγεῖ εἰς τὰ ἐν λόγῳ ἄτοπα, εἰς ἃ δὲν ὀδηγεῖ ἡ εἰς τὸν νόμον βασιζομένη μὴ διασπαστικὴ θεωρία. Ἡ παροχὴ ἢ μὴ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας συνδυάζεται, ἐκ τοῦ νόμου, μὲ τὴν λειτουργίαν τῆς ὑπ' αὐτοῦ προβλεπομένης καὶ ἐπιτρεπομένης ρήτρας δεσμεύσεως, τῆς ὁποίας ὁ σκοπὸς ἐπιτυγχάνεται ἀκριβῶς διὰ τῆς παροχῆς ἢ μὴ τῆς ἐγκρίσεως.

βληματίζουσιν σχετικῶς· δὲν παρέχει ἕδαφος προωθήσεως ἔξωεταιρικῶν συμφερόντων εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐταιρίας ὑπὸ ἀποκλεισθέντων προσώπων, οὐσία μετόχων, διὰ τῶν τύποις μετόχων· δὲν ὁδηγεῖ εἰς καταστρατηγήσεις τῶν περὶ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως διατάξεων τοῦ νόμου καὶ τοῦ καταστατικοῦ καθιστᾷ ἀπολύτως δυνατὴν τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ σκοποῦ θεσπίσεως τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως καὶ τὴν προστασίαν τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος.

Ἐν τέλει, διὰ τῆς πλήρους ἀνενεργείας τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας καὶ διὰ τῆς διατηρήσεως τῆς κυριότητος τῶν μετοχικῶν τίτλων ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος, μετὰ τῶν ἐνσωματωμένων εἰς αὐτοὺς μετοχικῶν δικαιωμάτων, καθίσταται ἀδύνατος ἡ περαιτέρω μεταβίβασις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις, ἐνδεχομένως εἰς ἀνέλεγκτον ἀριθμὸν προσώπων καὶ, οὕτω, προστατεύονται οἱ τρίτοι καὶ αἱ συναλλαγαί, διὰ τῆς ἀποφυγῆς δημιουργίας ἀτελῶν δικαιωμάτων ἐναντι τῆς ἐταιρίας ¹⁴¹.

8. Εἶναι ἄξιον μνείας, ὅτι βάσει τῶν ἀνωτέρω πρακτικῶν ἀποτελεσμάτων καὶ διαπιστώσεων, εἰς ἃς ὁδηγεῖ ἡ ἀποδοχὴ τῆς σχετικῆς ἰσχύος τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας καὶ τῆς συνεπειᾶ ταύτης διασπάσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, συγγραφεῖς τινὲς διαβλέπουν τὴν ὁσημέραι ἐγκατάλειψιν τῆς ὑποστηριζούσης ταύτην θεωρίας ἢ εὗχονται διὰ τὴν τροποποίησιν τῆς ὑπὲρ αὐτῆς νομολογίας ἀνωτάτων δικαστηρίων ἢ θεωροῦν τὴν ρήτηραν

141. O F e r r i, Sugli effetti, ἐξ σ. 599-600, προσδιορίζων τὴν θέσιν τοῦ ὑπὲρ τῆς ᾧδε ὑποστηριζομένης ἀπόψεως, ὑποστηρίζει ὅτι εἰς περίπτωσιν ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, πᾶν ἀποτελέσματα τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας ἐκλείπει, οὔτε εἶναι νοητὴ ἡ διάκρισις εἰς ἀποτελέσματα μετὰ τῶν μερῶν καὶ εἰς τοιαῦτα ἐναντι τῆς ἐταιρίας, δοθέντος ὅτι μὴ ὑποκατάστασις ἐνὸς μετόχου ὑπ' ἑτέρου, εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐταιρίας, δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ *inter partes*, ἐὰν δὲν συντελῇται ἐναντι τῆς ἐταιρίας. Ὁμοίως, ὁ D e M a j o, Effetti, ἐξ σ. 550, καθ' ὅν, ἂν ἐξετασθῇ τὸ πρόβλημα ὑπὸ μόνον τὸ πρῶτον τοῦ λόγου θεσπίσεως τῆς περὶ ρήτηρας δεσμεύσεως διατάξεως, ἡ προστασία τῆς ἐταιρίας δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον ἂν ἀναγνωρίσῃ τις, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς ἐγκρίσεως ἐμποδίζει τὴν μεταβίβασιν ὁλοκλήρου τῆς θέσεως τοῦ μετόχου συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἐταιρίαν. Διότι, ἐὰν ἀναγνωρίζεται ὡς ἰσχυρὰ ἡ μεταβίβασις μετὰ τῶν μερῶν καὶ ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ἡδύνατο νὰ ἀσκηθῇ ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος, κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἀποκτῶντος, προφανῶς ἡ ρήτηρα οὐδόλως θὰ ἐπροστάτευσεν τὴν ἐταιρίαν· ἐὰν σχολάσῃ τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου (βλ. ὁμοίαν περίπτωσιν παρὰ G r a s e t t i, Diritto di intervento e diritto di voto in caso di trasferimento di azioni mediante girata, ἐν Riv. dir. comm., 1948, I, σ. 46 ὡς σ. 54), νοθεύεται ἡ πλειοψηφία καὶ ἀνατρέπεται αὕτη, τὴν ὁποίαν ἐπιδιώκει ὅπως προστατεύσῃ ἡ ρήτηρα δεσμεύσεως. Πρβλ. G r a z i a n i, In tema, ἐξ σ. 638. Ἡ διάσπασις τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων κεῖται ἐκτὸς τῆς βουλήσεως καὶ ἐπιθυμίας τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου καὶ εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ ἀποκτῶντος. Πρβλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 94, F e r r i, Le società, ἐξ σ. 373: «Non si può far derivare dal rifiuto di gradimento una situazione assolutamente diversa da quella che le parti intendevano realizzare e trasformare l' alienazione dell' azione, e cioè un patto istantaneo, in un legame permanente, complicato e denso di conseguenze economiche».

δεσμεύσεως αδύναμον, λόγω του τρόπου εφαρμογής της, ίνα προστατεύση το εταιρικόν συμφέρον και ως εκ τούτου προτείνουν έτέρας λύσεις ¹⁴².

Β. Χαρακτήρ δεσμευμένων μετοχών ως αξιογράφων.

1. Αναφορικώς πρὸς τὴν φύσιν τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ὡς ἀξιογράφων, ὡς αὕτη καθορίζεται ἐν τῇ ἐρμηνευμένῃ διατάξει τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, παρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα.

Προκύπτει ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων, ὅτι τὸ βασικώτερον ἐπιχείρημα, ὑπὲρ τῆς ἀναγνώρισεως τῆς ἰσχύος τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν μερῶν, ἀποτελοῦν ὁ χαρακτήρ τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ὡς ἀξιογράφων εἰς διαταγὴν καὶ ἡ διὰ τῆς ὀπισθογραφήσεως αὐτῶν ἐξυπηρέτησις τῶν συναλλαγῶν, μέσῳ τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχικῶν ἀξιῶν ¹⁴³.

Τὸ πρόβλημα τῆς νομικῆς φύσεως τῶν ἐν λόγῳ μετοχικῶν τίτλων, ὡς τοιούτων εἰς διαταγὴν ἢ ὡς ἀπλῶν ὀνομαστικῶν, μετὰ τῶν ἐντεῦθεν ἀντιστοίχως ἀντλουμένων ἐπιχειρημάτων ὑπὲρ τῆς σημασίας τῆς εταιρικῆς ἐγ-

142. Βλ. Schucany, Tendenz zu weiteren Übertragungsbeschränkungen in der Schweiz, ἐν AktG, 6 (1961), σ. 178, Degner, Nochmals, ἐξ σ. 122, Bloch, Zur Frage, ἐξ σ. 322, Schürmann, Übersicht über die Verhandlungen der Bundesversammlung, 1960, σ. 22, καθ' ὃν ἡ ἐν λόγῳ δικαστικὴ πρακτικὴ τῆς διασπάσεως: «erschwert die Abwehr gegen das Eindringen ausländischer Interessanten im schweizerisch Unternehmen. Schliesst die Einführung von Namenaktien die Überfremdungsgefahr nicht einwandfrei aus, so verfehlt die Einführung solcher Aktien ihren Zweck», Pfenniger, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 92-93, 100 ἐπ., καθ' ὃν ἡ ὑποστηρίζουσα τὴν διάσπασιν συμβατικὴ θεωρία ἐκκινεῖ ἐξ ἐσφαλμένων προϋποθέσεων καὶ ὅτι εἶναι εὐκτέον, ὅπως ἡ δικαστικὴ πράξις παύσῃ ὑποστηρίζουσα αὐτήν. Böckli, ἐξ σ. 130-131, περὶ τῆς καταβαλλομένης προσπάθειας ἐν Ἑλβετίᾳ πρὸς ἐξεύρεσιν συμβιβαστικῆς λύσεως. Οὕτω οἱ Pestalozzi-Henggeler, Zur Spaltung, ἐξ σ. 321 ἐπ., 342 ἐπ., Fromer, Schutz, ἐξ σ. 142 ἐπ., ὅστις χαρακτηρίζει τὴν νομολογίαν τοῦ BG (BGE 83 II σ. 300 ἐπ.) ὡς «unglicklich» καὶ προτείνει διαφόρους λύσεις, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, ὅστις δὲν πληροῦται ἐν Ἑλβετίᾳ, λόγω τῆς θέσεως τῆς νομολογίας ὑπὲρ τῆς διασπαστικῆς θεωρίας. Degner, Nochmals, ἐξ σ. 122. Βλ. καὶ τὰ συναφῆ δημοσιεύματα ἀνωτέρω ὑπὸ τοὺς τίτλους: Handänderungen von vinkulierten Namenaktien, ἐν SchwAG, 1961, σ. 11-14, καὶ Schutz der privaten Aktiengesellschaft vor I fremden Einflüssen, ἐν SchwAG, 1961, σ. 113-117.

143. Βλ. ἀνωτ. σ. ἐπ. 516 ἐπ. καὶ 528 ἐπ. Staehelin, Gedanken, ἐξ σ. 331, Schlatter, Die Übertragung, ἐξ σ. 43 ἐπ., 123 ἐπ., 185 ἐπ., καθ' ὃν, ἐάν τὸ καταστατικὸν ἐξαρτᾷ μόνον τὴν ἐγγγραφὴν εἰς τὸ εταιρικὸν βιβλίον ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς εταιρίας, αἱ δεσμευμένα ὀνομαστικὰ μετοχὰ εἶναι τίτλοι εἰς διαταγὴν (ἄρθρ. 686 παρ. 1 OR)· ἀντιθέτως, ἐάν ἐξαρτᾷ ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τὴν προηγουμένην τῆς ἐγγραφῆς μεταβιβαστικὴν δικαιω-
πραξίαν (ἄρθρ. 627 ἀριθ. 8 OR), πρόκειται περὶ ἀπλῶν ὀνομαστικῶν τίτλων (Rektapapier).

κρίσεως ἐπὶ τῆς μεταβιβαστικῆς τῶν μετοχῶν δικαιοπραξίας¹⁴⁴, ἰδιαιτέρως διχάζεται τὴν ἀλλοδαπὴν θεωρίαν¹⁴⁵.

Ὑπὸ τινων μάλιστα συγγραφέων, ὑποστηρίζοντων ὅτι αἱ ὡς εἴρηται μετοχαὶ ἀποτελοῦν ἐκ τοῦ νόμου τίτλους εἰς διαταγὴν, γίνεται δεκτὸν ὅτι αὐταὶ ἐμφανίζουν τὴν ἰδιομορφίαν, καθ' ἣν ἐνσωματώνουν περιουσιακὰ καὶ διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου, ἥτοι τὴν νομικὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἀνωνύμῳ ἐταιρίᾳ καὶ οὐχὶ ἀπαιτήσεις, ὡς προϋποθέτει ὁ κλασσικὸς ὁρισμὸς τῶν ἀξιογράφων. Ἐνεκα τούτου, ἀναγνωρίζεται ἡ ἀνάγκη, ὅπως, κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν σχετικῶν μὲ τοὺς τίτλους προβλημάτων, συνεξετάζωνται καὶ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν νομικὴν κατάστασιν τοῦ μετόχου ἔναντι τῆς ἐταιρί-
ας θέματα¹⁴⁶.

2. Μεταξὺ τῶν ὀνομαστικῶν τίτλων εἰς διαταγὴν καὶ τῶν μὴ εἰς διαταγὴν τοιούτων, τῶν μεταβιβαζομένων οὐχὶ δι' ὀπισθογραφήσεως, ἀλλὰ δι' ἐκχωρήσεως, ὕφίστανται θεωρητικῶς, ὡς γνωστὸν, σημαντικαὶ διαφοραί.

α) Ἐν σχέσει πρὸς τοὺς πρώτους, δικαιούχος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις μνημονεύεται ἐν τῷ τίτλῳ ἢ νομιμοποιεῖται ὡς μεταγενέστερος κήτωρ, δι' ὁ-

144. Βλ. Brunner, Sind vinkulierte Namenaktien keine gesetzlichen Ordrepapiere?, ἐν SchwAG, 19 (1946/47), σ. 5 ἐπ., A. Wieland, Sind vinkulierte Namenaktien Ordre-oder Namenpapiere?, ἐν SchwAG, 19 (1946/47), σ. 119 ἐπ., ὁ Αὐτός, Die rechtliche Bedeutung des Indossamentes und Eigentumsrecht an der Aktienurkunde bei vinkulierten Namenaktien nach rev. OR, ἐν SJZ, 47 (1951), σ. 217 ἐπ.

145. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως, ὅτι αἱ δεσμευόμεναι μετοχαὶ εἶναι τίτλοι εἰς διαταγὴν, οἱ Trüb, ἐξ σ. 16, Schucany, Die Übertragung, ἐξ σ. 177 ἐπ., Flattet, ἐξ σ. 156, Reich, ἐξ σ. 75 ἐπ., 82 ἐπ., Schlupe, ἐξ σ. 113-114, Schlatter, ἐξ σ. 156, Conne, ἐξ σ. 95 ἐπ., Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 210, Brunner, ἐξ σ. 5 ἐπ., F. v. Steiger, Das Recht, ἐξ σ. 170, Trencher, ἐξ σ. 54 ἐπ., Jäggli, Zur «Spaltung», ἐξ σ. 65 ἐπ., Lanz, Voraussetzungen, ἐξ σ. 235, Lutter, ἐξ σ. 68 Anm. 5, σ. 525, Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. BGE 83 II, σ. 304-306. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως, ὅτι αἱ ἐν λόγῳ μετοχαὶ εἶναι Rektapapiere, οἱ Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 120, 183, Bloch, Zur Frage, ἐξ σ. 317, Schulthess, ἐξ σ. 58, Contat, Wertpapiere und Beweisurkunden des Gesellschaftsrechts, Bern, 1932, σ. 55, A. Wieland, Sind vinkulierte, ἐξ σ. 119, ὁ Αὐτός, Das Eigentum, ἐξ σ. 65, ὁ Αὐτός, Wie weit sind vinkulierte Namenaktien ohne Zustimmung der Gesellschaft übertragbar oder verpfändbar?, ἐν SJZ, 50 (1954), σ. 124 ἐπ., Berenberg-Gossler, ἐξ σ. 427, Nussbaum, ἐξ σ. 3179, Küsters, ἐξ σ. 176, Degner, ἐξ σ. 121.

146. Οὕτω Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 200-210-211, ἐνθα ἀποκαλεῖ τὰς μετοχὰς «Beteiligungspapier». Πρβλ. Pfenniger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 45: «Aktien sind Mitgliedschaftspapiere», ἅπαντα δὲ τὰ δικαιώματα τοῦ μετόχου ἐνσωματοῦνται εἰς τὰς μετοχὰς δυνάμει τοῦ νόμου καὶ τοῦ καταστατικοῦ, Krafft, ἐξ σ. 33, Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 18, Salathe, Der Interimsschein, Basel, 1941, σ. 23, Sarasin, Die Verantwortlichkeit des Verkäufers von Namenpapieren, Basel, 1958, σ. 62. Ὁ Nägele, Die Mitgliedschaftspapiere, 1937, ὁμιλεῖ γενικῶς περὶ «Mitgliedschaftspapiere».

πισθογραφήσεως. Ἡ κτήσις τοῦ τίτλου καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἐνσωματωμένων δικαιωμάτων πραγματοποιεῖται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐμπραγμάτου δικαίου: ὡς καὶ προκειμένου περὶ τίτλων εἰς τὸν κομιστὴν, τὸ δικαίωμα ἐκ τοῦ χαρτίου (ἐνοχικὸν δικαίωμα) ἀκολουθεῖ τὸ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ χαρτίου (ἐμπράγματον δικαίωμα). Ὅμοιως προστατεύεται καὶ ὁ καλῆς πίστεως ἀποκτῶν. Τὸ ἐκ τοῦ χαρτίου δικαίωμα καθορίζεται ἐκ τῆς περικλειομένης ἐν τῷ ἀξιογράφῳ γραφῆς (ἀρχὴ τῆς *letteralita*). Αἱ ἰδιαίτεραι σχέσεις καὶ συμφωνίαι, αἱ ὑφιστάμεναι μεταξὺ μεταβιβάζοντος καὶ ὀφειλέτου, δὲν ἀσκοῦν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀποκτῶντος καλῇ τῇ πίστει κτωμένων δικαιωμάτων. Ἐνστάσεις προσωπικαὶ τοῦ ὀφειλέτου κατὰ τοῦ μεταβιβάζοντος δὲν προβάλλονται κατὰ τοῦ ἀποκτῶντος. Ὁ συνήθης τρόπος μεταβιβάσεως τῶν ἐν λόγῳ τίτλων εἰς διαταγὴν εἶναι ἡ ὀπισθαγράφησις. Δυνατὴ εἶναι καὶ ἡ δι' ἐκχωρήσεως μεταβίβασις, ὅτε αἱ ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων ἐνέργειαι τῆς ὀπισθογραφήσεως (ὡς ἐνέργεια μεταβιβάσεως καὶ νομιμοποιήσεως) δὲν ἐπέρχονται ¹⁴⁷.

β) Ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἀπλοῦς ὀνομαστικοὺς τίτλους, δικαιοῦχος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις μνημονεύεται ὀνομαστικῶς ἐν αὐτοῖς. Οὗτοι κυκλοφοροῦν ἐπ' ὀνόματι ὠρισμένου προσώπου. Μεταβιβάζονται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ἥτοι δι' ἐκχωρήσεως τῆς κτήσεως καὶ διὰ παραδόσεως τοῦ ἐγγράφου. Νομιμοποιεῖται ὁ ἔχων τὴν κατοχὴν τοῦ τίτλου ἀρχικὸς κομιστὴς ἢ ὁ δυνάμει συμφωνίας ἐκχωρήσεως δικαιοδόχος αὐτοῦ. Ἀντιθέτως, ἐν προκειμένῳ, τὸ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ χαρτίου ἀκολουθεῖ τὸ δικαίωμα ἐκ τοῦ χαρτίου. Ὁ ὀφειλέτης δύναται νὰ προβάλῃ κατὰ τοῦ ἀποκτῶντος τὰς ἐκ τῆς σχέσεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ προγενεστέρου δανειστοῦ ἐνστάσεις ¹⁴⁸.

3. Ἀναφορικῶς πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντα, ὀρθῶς γίνεται δεκτὸν ὅτι ἡ ὀνομαστικὴ μετοχὴ ἀποτελεῖ ἀξιόγραφον, διότι τὰ ἐνσωματούμενα εἰς αὐτὴν μετοχικὰ δικαιώματα δὲν δύνανται νὰ μεταβιβασθοῦν ἄνευ αὐτῆς, διὰ τὴν ἀσκήσιν δὲ τούτων ἀπαιτεῖται ἡ κατοχὴ τοῦ μετοχικοῦ τίτλου. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τοῦ ἐγγράφου τοῦ ἐν λόγῳ τίτλου δὲν προσδιορίζεται πλήρως τὸ περιεχόμενον τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων, ὡς ἐξαρτώμενον ἐκ στοιχείων

147. Βλ. Κ. Ρόκα ν, Εἰσηγήσεις, ἐκ σ. 75 ἐπ., Βαρθιτσιώτη ν, ἐκ σ. 53 ἐπ. Πασσιᾶ ν, ἐκ σ. 398 ἐπ., Reich, ἐκ σ. 14-15, Godin-Wilhelm i, ἐκ § 61 Anm. 4, σ. 252, Jacobi, ἐκ σ. 456 καὶ 461 Lutter, ἐκ § 68 Anm. 5 καὶ 14, σ. 524 καὶ 528.

148. Βλ. Κ. Ρόκα ν, Εἰσηγήσεις, ἐκ σ. 75-76, Τσιριντάνη ν, Μελέται ἐμπορικοῦ δικαίου, I, 1949, σ. 103 ἐπ., Σκούφην, Περὶ τῆς ἐννοίας τῶν ἀξιογράφων κατὰ τὰ ἐν Γερμανίᾳ καὶ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντα, ἐν ἙΕμΔ, I, σ. 339 ἐπ., Πασσιᾶ ν, ἐκ σ. 387, 398 ἐπ., Reich, ἐκ σ. 15-16, Godin-Wilhelm i, ἐκ § 61 Anm. 4, σ. 252, Degner, Nochmals, ἐκ σ. 121, Baumbach-Hueck, ἐκ § 61 Anm. 3 σ. 198 καὶ γενικώτερον Raiser, Das Rektapapier, ἐν ZHR, 101 (1935), σ. 13 ἐπ.

ἐκτὸς αὐτοῦ κειμένων, ὡς ἐκ τῶν ἐκάστοτε συναφῶς λαμβανομένων ἀποφάσεων τῆς γενικῆς συνελεύσεως, γίνεται δεκτὸν ὅτι οὗτος δὲν ἀποτελεῖ πιστωτικὸν τίτλον ¹⁴⁹.

Ἐξ' ἄλλου, παρ' ἡμῖν αἱ μετοχαὶ δύνανται νὰ εἶναι εἴτε ἀνώνυμοι ἢ εἰς τὸν κομιστὴν εἴτε ὀνομαστικάι, κατ' ἐλευθέραν, κατ' ἀρχήν, ἐκλογὴν τῶν μετόχων καὶ τοῦ καταστατικοῦ. Δὲν δύνανται ὅμως νὰ εἶναι εἰς διαταγὴν, ἥτοι νὰ μεταβιβάζονται δι' ὀπισθογραφήσεως, συμφώνως πρὸς τὴν κρατήσαν γνώμην ¹⁵⁰.

4. Ἡ μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, πλὴν τῶν ἐκ τούτων εἰσηγμένων εἰς τὸ χρηματιστήριον καὶ ἐξαιρετικῶν τινῶν περιπτώσεων, ἐν τῷ ἄρθρῳ 3 τοῦ νομοθ. 8/τος 3330/1955 ὀριζομένων, συντελεῖται σήμερον κατὰ τὸν ἐν ἄρθρῳ 8β τοῦ νόμου 2190/1920 προβλεπόμενον τρόπον ¹⁵¹. Τὸ ἄρθρον τοῦτο δὲν προβλέπει τὴν ὀπισθογράφησιν ὡς τρόπον μεταβιβάσεως τῆς ὀνομαστικῆς μετοχῆς, ἥτις, ἄλλωστε, θὰ ἦτο περιττή, κατὰ τὰ ἀλλαχοῦ ἐκτεθέντα, ἀφοῦ ὑπὸ τῆς ἐταιρίας δύναται νὰ ἐκδοθῇ καὶ νέος τίτλος κατὰ τὴν ἐγγραφὴν τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον αὐτῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀποκτῶντος.

Οὕτω, αἱ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν γενόμεναι ἀνωτέρω συζητήσεις περὶ τῆς φύσεως τῆς δεσμευμένης ὀνομαστικῆς μετοχῆς, ὡς εἰς διαταγὴν ἢ μὴ, δὲν ἔχουν θέσιν παρ' ἡμῖν, δοθέντος ὅτι, ἐν τῷ ἡμετέρῳ δικαίῳ, ἅπασαι αἱ ὀνομαστικάι μετοχαὶ δὲν εἶναι εἰς διαταγὴν. Κατ' ἀκολουθίαν, τὸ ὑπὲρ τῶν διασπαστικῶν θεωριῶν καὶ τῆς σχετικῆς μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἐνεργείας τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας δεσμευμένων ὀνομαστικῶν με-

149. Πρβλ. Πασιῶν, ἔκ σ. 398 ἐπ., Τσιριντάνην, Μελέται, ἔκ σ. 103, Καραβῶν, Συμβολὴ εἰς τὴν ἐννοίαν τῶν ἀξιογράφων, ἐν ΕΕΝ, 24 (1957), σ. 201-232, Δελούκων, ἐν ἙρμΑΚ, ἄρθρ. 888-900 ἀριθ. 13, Βαρβιτσιώτην, ἔκ σ. 58-61, Τσιριντάνην-Πασιῶν, ἐν Θεμ., ΕΒ, σ. 43, Flechtheim, ἔκ § 222 Anm. 2, σ. 167α. Ἄλλως, ὡς πρὸς τὴν φύσιν τῆς ὀνομαστικῆς μετοχῆς ὡς ἀξιογράφου οἱ Γ. Σημίτης, ἔκ σ. 102, καθ' ὃν ἡ ὀνομαστικὴ μετοχὴ ἀποτελεῖ «τίτλον νομιμοποιήσεως». Σκούφης, ἔκ σ. 382, ὅστις δὲν θεωρεῖ ἀξιογραφα τὰς ὀνομαστικάς μετοχάς, διότι δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ διάθεσις τοῦ δικαιώματος διὰ διαθέσεως τοῦ ἐγγράφου καὶ διότι ἡ κατοχὴ τοῦ ἐγγράφου δὲν εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἄσκησιν καὶ μεταβίβασιν τοῦ ἐνσωματωμένου δικαιώματος, Blum, Börsenhandel, ἔκ σ. 2648. Πρβλ. Fiorentino, Le azioni di società come titoli di credito, ἐν BBTC, 1948, I, σ. 49 ἐπ., Aquini, Su i limiti, ἔκ σ. 726.

150. Βλ. Ἀναστασιάδην - Ρόκων, ἔκ 117 σημ. 6 σ., Πασιῶν, ἔκ σ. 386-387, Τσιριντάνην, ἔκ § 107 σ. 141, Degner, Nochmals, ἔκ σ. 121, Jacoby, ἔκ σ. 436, Ulmer, Das Recht der Wertpapiere, Stuttgart-Berlin, 1938, σ. 20, ὅστις ὁμιλεῖ περὶ «wertpapierähnlichen Urkunden», Bürgi, Überlegungen, ἔκ σ. 211. Ἄλλως Καραβῶς, Ἄνων. ἐταιρ., ἔκ, ἀριθ. 162 σ. 119 ἐπ., ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἄρθρου 68, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 76 τοῦ νομ/κοῦ 8/τος τῆς 17.7.1923.

151. Βλ. Κ. Ρόκων, Μεταβίβασις ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἔκ σ. 220 ἐπ.

ἐγκρίσεως δὲν συνιστᾷ ἐξωτερικὸν περιορισμὸν — τιθέμενον πρὸ ἢ μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ἔκδοσιν καὶ παράδοσιν τῶν μετοχῶν εἰς τοὺς μετόχους τῆς, δυνάμει εἰδικῆς συμφωνίας μεταξύ τῶν μετόχων, περιλαμβανομένης ἢ μὴ εἰς τὸ καταστατικὸν — ἀλλὰ συνιστᾷ ἐσωτερικὸν περιορισμὸν, ὑφιστάμενον ἀρχῇθεν, ἀπὸ τῆς «ἐκδόσεώς» των, προσδιοριστικὸν ὡς ἐκ τούτου ἀκριβῶς τοῦ περιεχομένου, τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν. Ἡ ἐγγενὴς αὕτη εἰδοποιὸς διαφορὰ συνίσταται, ὡς ἐσημειώθη, εἰς τὸν τρόπον καὶ τὴν διαδικασίαν μεταβιβάσεως αὐτῶν, ὅστις εἶναι διάφορος τοῦ τρόπου καὶ τῆς διαδικασίας μεταβιβάσεως τῶν μὴ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν.

γ) Ἡ διατύπωσις αὕτη εἶναι σημαίνουσα, ἀπὸ ἀπόψεως πρακτικῶν ἀποτελεσμάτων. Διότι ἡ τήρησις τῆς ἐν λόγῳ διαδικασίας (παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως) εἶναι ὑπὸ τοῦ νόμου καθωρισμένη καὶ ἀπαραίτητος, δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ἐγκυρον μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν. Ἀπορρέει δὲ τοῦτο ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀξιογράφου «τῆς δεσμευμένης μετοχῆς», ἀκριβῶς διότι ἡ μετοχὴ αὕτη εἶναι, ἐκ τοῦ νόμου, αὐτῆς τῆς προκαθορισμένης μορφῆς καὶ κατηγορίας¹⁵⁵. Δὲν συνιστᾷ, ὅθεν, ἡ διαδικασία αὕτη περιορισμὸν, προσερχόμενον ἐξ αἰτίας κειμένης ἐκτὸς τοῦ μετοχικοῦ τίτλου, ἥτοι ἐκ τῆς καταστατικῆς διατάξεως περὶ δεσμεύσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Καὶ ἐπομένως οὗτος δὲν ἀλλοιώνει τὴν φυσιογνωμίαν καὶ χαρακτῆρα τοῦ τίτλου τούτου καὶ δὲν δημιουργεῖ ἐξωγενῇ φραγμὸν ἢ περιορισμὸν εἰς τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν του.

Οὕτω, δὲν δημιουργεῖται σύγκρουσις ἢ ἀσυμβίβαστον μεταξύ διατάξεων,

νικὸν δίκαιον) ἢ περὶ εἰδικῶν ὅρων, εἰς τοὺς ὁποίους ὑποβάλλεται ἡ ἐκποίησις των (ιταλικὸν δίκαιον) ἢ περὶ ἀρνήσεως τῆς ἐγγραφῆς τῶν μεταβιβαζομένων μετοχῶν εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον (ἐλβετικὸν δίκαιον). Συνεπῶς, δὲν εἶναι εὐχερὴς ἡ θεμελίωσις εἰς τὸν ἄλλοδαπὸν νόμον τῆς ὥδε ὑποστηριζομένης ἀπόψεως, ἥτις παρ' ἡμῖν ἔχει ὡς ἔρεισμα τὸν νομοθετικὸν καθορισμὸν μιᾶς εἰδικῆς κατηγορίας ὀνομαστικῶν μετοχῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι δεσμευμένοι, διότι «ἐκδίδονται» ὡς τοιαῦται καὶ ἐκδίδονται ὡς τοιαῦται διότι προβλέπονται ἐν τῷ νόμῳ.

155. Ἡ ὀρθότης τῆς ἀπόψεως ταύτης δὲν ἐπηρεάζεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐν ἀρχῇ τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως γίνεται λόγος περὶ διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ, ἐπιτρέπουσας τὴν ἔκδοσιν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν («διὰ διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἔκδοσις δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν»). Καὶ τοῦτο, διότι εἶναι ὁ νόμος, ὅστις ἀμέσως καὶ εὐθέως, καὶ δὴ κατὰ τρόπον αὐστηρῶς συγκεκριμένον, καθορίζει τὴν ἐννοίαν τῶν μετοχῶν τούτων ὡς εἰδικὴν κατηγορίαν, τὸ δὲ καταστατικὸν ἀπλῶς «ἐπιτρέπει» τὴν κατὰ τὴν, συγκεκριμένην περίπτωσιν, ἔκδοσιν αὐτῶν. Τὸ καταστατικὸν δὲν δύναται νὰ ρυθμίσῃ κατ' ἄλλον τρόπον τὸ περιεχόμενον τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ἢ νὰ καθορίσῃ ἐτέρους περιορισμοὺς, μὴ συνιστώντας ἐν κυριολεξίᾳ δεσμευσιν, ἥτοι μὴ ἐξαρτώντας τὴν μεταβίβασιν ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ ἀρμοδίου ἐταιρικοῦ ὀργάνου. Πρβλ. Berenberg-Gossler, Die Übertragung, ἐκ σ. 427, Godin-Wilhelmi, ἐκ § 61 Anm. 9, σ. 254, Teichmann-Koehler, ἐκ § 61 Anm. 3 σ. 136 ἐπ.

προερχομένων ἐκ τοῦ χώρου τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων καὶ τοιούτων προερχομένων ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, αἵτινες ἀποσκοποῦν κατὰ βάσιν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν διαφοροετικοῦ κύκλου συμφερόντων.

δ) "Όταν (ἐκδίδωνται) δεσμευμένοι ὀνομαστικαὶ μετοχαί, ἐπεται ὅτι αὗται δύνανται νὰ μεταβιβασθοῦν ὑπὸ τοῦ μετόχου μόνον ὡς τοιαῦται, ἤτοι μόνον κατόπιν τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως. Οὕτω ἡ διάταξις αὕτη τοῦ ἐταιρικοῦ δικαίου καθίσταται πιριεχόμενον τοῦ τίτλου, ἐνσωματοῦται, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἀξιογράφων, δημιουργεῖ ἀκριβῶς ἴδιον τύπον καὶ κατηγορίαν μετοχικῶν τίτλων καὶ ὑποδηλοῖ ὑπὸ τοῦ νόμου πρόταξιν τοῦ προστατευέου ἐταιρικοῦ συμφέροντος (διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς ρήτηρας), ἐναντι τοῦ συμφέροντος τοῦ μετόχου (μεταβιβάζοντος) καὶ τῶν τρίτων (τῆς ἐλευθέρως κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν).

ε) Αἶρεται, οὕτω, παρ' ἡμῖν (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἰσχύοντα εἰς ἄλλοδαπὰ δίκαια) μία σοβαροτάτη θεωρητικὴ δυσχέρεια, ἀπορρέουσα ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων, καθ' ἣν, χάριν τῆς ἀμιγυῶς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων αὐτοῦ καὶ χάριν τοῦ συμβιβασμοῦ τῶν πραγμάτων, ἐν μὴ παρυχῇ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν θεωρεῖται ἐγκυρος μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν, ἀνίσχυρος δὲ μόνον ἐναντι τῆς ἐταιρίας, μὲ τὰς ἐντεῦθεν ἀνακυπτούσας πρακτικὰς δυσχερείας καὶ προβλήματα, περὶ ὧν ἀνωτέρω¹⁵⁶.

Γ. Χαρακτὴρ ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως ὡς αἰρέσεως δικαίου.

1. Ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ὑπὸ τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920 καθορίζεται ἡ αἵρεσις, ἐκ τῆς πληρώσεως τῆς ὑποίας ἐξαρτᾶται ἡ μεταβίβασις τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἀνεπτύξαμεν ἤδη τὰ δέοντα ἀνωτέρω¹⁵⁷.

Κατὰ τὸ σαφὲς γράμμα τῆς διατάξεως ταύτης, δὲν ἐξαρτᾶται ἡ νομιμοποίησις τοῦ ἀποκτῶντος ἐναντι τῆς ἐταιρίας ἢ ἡ ἀπόκτησις τῶν μὴ περιου-

156. Βλ. ἐπὶ παραδείγματι, Bloch, Zur Frage, ἐξ σ. 315 ἐπ., Degner, Nochmals, ἐξ σ. 121 ἐπ., Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 209 ἐπ., Gualtieri, Gli effetti, ἐξ σ. 49 ἐπ., Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 725 ἐπ. Εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσα ἡ θέσις τὴν ὅποιαν ἐν προκειμένῳ ὁρθῶς ὑποστηρίζει ὁ Sena, Il voto nella assemblea della società per azioni, Milano, 1961, σ. 273, καθ' ὃν ἡ ἐνδιάμεσος λύσις δὲν φαίνεται ἀποδεκτὴ: «non mi parrebbe lecito conservare i vantaggi della circolazione dei titoli nominativi, limitando tuttavia gli effetti di tale trasferimento ad una sola parte dei diritti tipici dello status socii, scindendo diritti di natura patrimoniale da diritti di natura amministrativa e giungendo infine alla esclusione del diritto di voto».

157. Βλ. ἀνωτ., σ. 536, 546 ἐπ., 553 ἐπ.

σιακῆς φύσεως δικαιωμάτων ἐκ τῆς ἐγκρίσεως ταύτης, ἀλλ' ἡ μεταβίβασις τοῦ συνόλου τῆς δεσμευμένης ὀνομαστικῆς μετοχῆς, ἤτοι τοῦ δικαιώματος κυριότητος ἐπ' αὐτῆς, μεθ' ὧλων συνεπῶς τῶν ἐνσωματωμένων εἰς αὐτὴν περιουσιακῆς καὶ διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου. Δηλονότι, ὀρίζων ὁ νόμος ὅτι τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν «ἡ μεταβίβασις ἐξαρθᾶται ἀπὸ τὴν ἐγκρισιν τῆς ἐταιρίας», καθορίζει σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως ὅτι, πρὸ τῆς πληρώσεως τῆς αἰρέσεως ταύτης, ἡ κυριότης τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν, μετὰ τῶν πάσης φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου, διατηρεῖται ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος, ἡ δὲ ἐμπράγματος μεταβιβαστικὴ δικαιοπραξία οὐδεμίαν παράγει ἐνέργειαν, κατὰ τὰ περὶ αἰρέσεως¹⁵⁸.

Ματαιουμένης τῆς πληρώσεως τῆς ἐν λόγῳ αἰρέσεως, συνεπεία μὴ παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἡ μεταβιβαστικὴ δικαιοπραξία καθίσταται ἀνενεργὸς ὀριστικῶς, πρὸ καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς ἐγγραφῆς τοῦ ἀποκτῶντος εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐταιρίας, διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ὑποίας ἀπαιτεῖται ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως¹⁵⁹. Ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως, διὰ τὴν ἐνεργοποίησιν

158. Πρβλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 46: «Die Vinkulierung betrifft also auch den dinglichen Übertragungsakt». Ἡ ἐγκρισις τῆς ἐταιρίας εἶναι οὐσιώδης προϋπόθεσις διὰ τὸ μεταβιβαστὸν τῶν μετοχῶν καὶ ἄνευ αὐτῆς οὐδὲν δικαίωμα μεταβιβάζεται. Πρβλ. R e i c h, ἐξ σ. 56: «wird der Erwerber abgewiesen, so sind weder Herrschafts - noch Wertrechte auf ihn übergegangen, auch das Eigentum am Titel ist dem Veräusserer verblieben; die nicht genehmigte Übertragung ist nichtig, definitiv unwirksam», B ö c k l i, ἐξ σ. 117, P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, ἐξ σ. 118, 126 ἐπ., B r u d e r e r, ἐξ σ. 55, A. W i e l a n d, Das Aktienbuch, ἐξ σ. 53, C a r r y, ἐξ σ. 40, H a h n l o s e r, ἐξ σ. 97, F i s c h e r, ἐξ σ. 157, G o d i n-W i l h e l m i, ἐξ § 61 Anm. 5, σ. 252, S c h l e g e i b e r g e r- Q u a s s o w s k i, ἐξ § 61 Anm. 10, L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 41, σ. 536, G r a z i a n i, In tema, ἐξ σ. 638: «Prima della concessione del gradimento il negozio è perfetto, ma non ancora efficace; e non è efficace non solo di fronte alla società, ma anche tra le parti», F e r r i, Sugli effetti, ἐξ σ. 599 ἐπ., D e M a j o, Effetti, ἐξ σ. 550, καθ' ὃν ἡ ἐπίτευξις τοῦ νομοθετικοῦ σκοποῦ καθιερώσεως τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἐπιτυγχάνεται: «unicamente, se la limitazione al trasferimento di partecipazioni azionarie operi in pieno, e non soltanto con riferimento ai c.d. effetti verso la società».

159. Βλ. ἄνωτ. σ. 507-509 P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 46, D e g n e r, Nochmals, ἐξ σ. 122: «für die materielle Wirksamkeit der Aktienübertragung kommt es auf die Zustimmung des zuständigen Gesellschaftsorgans an», R e i c h, ἐξ σ. 57, καθ' ὃν ἡ ἄρνησις τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ βιβλίον εἶναι ἐπακόλουθον (Reflexwirkung) τῆς ἤδη ἐκφρασθείσης ἀρνήσεως τῆς ἐταιρίας, ὅπως παράσχη τὴν ἐγκρισιν. Πρβλ. B l o c h, Zur Frage, ἐξ σ. 319, καθ' ὃν ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως συνιστᾷ «Wirksamkeitserfordernis» διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν, S t a u b-P i n n e r, ἐξ § 222 Anm. 11, σ. 214: «Ist eines dieser Erfordernisse (ἐγκρισις τῆς ἐταιρίας) nicht vorhanden, ist die Übertragung nicht gültig», K ü s t e r, Die Vinkulierung, ἐξ σ. 175 ἐπ., S t e c h e l, Der erbrechtliche, ἐξ σ. 17.

τῆς μεταβιβάσεως, συνιστᾷ τὴν οὐσιαστικὴν πλευρὰν τοῦ θέματος, ἐνῶ ἡ ἐγγραφὴ αὐτῆς εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον συνιστᾷ τὴν τυπικὴν πλευρὰν αὐτοῦ ¹⁶⁰.

2. Ὡς ἤδη παρετηρήθη, διὰ τὴν ὡς ἄνω ἐρμηνείαν δὲν προσφέρεται — ὡς ἐκ τοῦ τρόπου διατυπώσεως τῶν ἀντιστοιχῶν διατάξεων — οὔτε ὁ ἰταλικὸς οὔτε ὁ ἐλβετικὸς νόμος, ὡς ὁ ἡμέτερος, ὅστις εὐθέως ἐξαρτᾷ αὐτὴν ταύτην τὴν μεταβίβασιν ἐκ τῆς παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως. Ἀντιθέτως, πρὸς τὴν ἡμετέραν ρύθμισιν, προσομοιάζει ἰδιαιτέρως ὁ γερμανικὸς νόμος, ὅστις ἐπίσης ἐρμηνεύεται κατὰ τὰ ὡς ἄνωτέρω, ἐν σχέσει πρὸς τὴν σημασίαν τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως διὰ τὴν μεταβιβαστικὴν δικαιοπραξίαν ¹⁶¹.

Οὕτω, ὁ ἡμέτερος νομοθέτης υἱοθέτησεν ἐν προκειμένῳ τὴν μόνην, καθ' ἡμᾶς, ὀρθὴν λύσιν, ἐξαρτήσας, κατὰ τρόπον σαφῆ καὶ ἀποτελεσματικόν, τὴν μεταβίβασιν τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐξ ἐσωτερικῆς πράξεως τῆς ἐταιρίας, ὡς εἶναι ἡ παροχὴ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐγκρίσεως, δι' ἧς δύναται νὰ ἐλεγχθῇ ἐπιτυχῶς ἡ ὑποκατάστασις ἐνὸς μετόχου ὑφ' ἐτέρου, συμφῶνως πρὸς τὸν διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν ¹⁶². Ἡ τοιαύτη λειτουργία τῆς ρήτρας θὰ ᾔτο ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν δι' ὀπισθογραφήσεως μεταβίβασιν τῶν ἐν λόγῳ τίτλων. Διὰ τοῦ τιθεμένου ὅρου ὑπὸ τῆς ἐκδοτρίας ἐταιρίας τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, καθ' ὃν αὗται μόνον κατόπιν ἐγκρίσεώς της δύνανται νὰ μεταβιβασθοῦν, ἀπόλλυνται αὗται, κατ' ἀνάγκην,

160. Βλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 46.

161. Βλ. D e n g e r, Nochmals, ἐξ σ. 122, M ö h r i n g, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 774 ἐπ., B e r e n b e r g - G o s s l e r, Die Übertragung, ἐξ σ. 427, B a r z - B r ö n n e r - K l u g κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 11, σ. 520, T e i c h m a n n - K o e h l e r, ἐξ § 61 Anm. 3 c, σ. 138, L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 38 καὶ 39, σ. 535-536: «denn Abs 2 (§ 68 AktG) bindet das Übertragungsgeschäft überhaupt an die Zustimmung». Μεμονωμένη εἶναι ἡ ἀπόψις τῶν U l m e r, Die Vinkulierung Namensaktie, ἐν Μελέταις πρὸς τιμὴν Schmid-Rimpler, 1957, σ. 261 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 275 καὶ B r u n s, AktG, 1962, σ. 332, οὔτινες ἐν Γερμανίᾳ ὑποστηρίζουν ὅτι ἐν μὴ ἐγκρίσει, ἡ κτῆσις τῶν μετοχῶν εἶναι ἐγκυρὸς ἐναντι πάντων τῶν τρίτων καὶ ἀνενεργὸς ἐναντι τῆς ἐταιρίας.

162. Εἶναι ἀξιοπρόσεκτον, ὅτι ὁ F r. F a r r a r a, Sulla necessità ed urgenza della riforma della società per azioni; in particolare sulla clausola di gradimento, ἐν La riforma delle società di capitali in Italia, I, 1968, σ. 252 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 225, ἐδέχθη ὅτι: «εἰάν ἡ ἐγκρίσις ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς μίᾳ ἀναβλητικῇ αἰρέσει, τιθεμένη εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν, τὸ πρόβλημα θὰ ἐλύετο μετὰ σαφηνείας» («Se il gradimento potesse considerarsi come una condizione sospensiva, apposta al trasferimento delle azioni, il fenomeno si svolgerebbe con chiarezza»). Συναφῶς ὁ S e n a, Il voto, ἐξ σ. 273, φθάνει μέχρι τοῦ σημείου νὰ ὑποστηρίξῃ, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἰσχύοντος ἰταλ. δικαίου, ὅτι εἶναι ἄκυροι αἱ ρῆτραι τοῦ καταστατικοῦ, αἱ ὁποῖαι ἐπιτρέπουν τὴν δι' ὀπισθογραφήσεως μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν μετὰ ἀποτελεσμάτων ἐναντι τρίτων καὶ ἐξαρτοῦν ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας τὴν νομιμοποίησιν τοῦ ἀποκτῶντος ἐναντι αὐτῆς: le clausole di gradimento sono dunque valide solo in quanto condizionano al gradimento stesso ogni effetto del trasferimento delle azioni».

τὸν χαρακτήρα των ὡς μετοχῶν εἰς διαταγὴν ¹⁶³. Ἡ ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν λύσις κατ'ἀνάγκην ἐπικρατεῖ ἐκείνης ἐκ τοῦ δικαίου τῶν ἀξιογράφων· διότι ἄλλως θὰ ἐπρόκειτο περὶ ἀσυμβιβάστων πραγμάτων, ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιδιωκτέου σκοποῦ ¹⁶⁴. Ἐνεκα τούτου, ὁ ἡμέτερος νομοθέτης ἠκολούθησε τὴν εἰδικὴν ρύθμισιν τῆς «ἐκδόσεως» ἰδίας κατηγορίας ¹⁶⁵ μετοχῶν, ὡς ἐλέχθη, τῶν ὁποίων ἡ μεταβίβασις δὲν ἀπαγορεύεται, ἀλλ' ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐταιρίας.

3. Οὕτω, ἡ ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ περιορίζουσα τὴν μεταβίβασιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ρήτρα τοῦ καταστατικοῦ ἔχει ἐμπράγματον ἐνέργειαν ¹⁶⁶ καί, ὡς τοιαύτη, ἐπιφέρει συνεπείας ἔναντι πάντων τῶν τρίτων, μολονότι τὸ καταστατικὸν ρυθμίζει μόνον τὰς μεταξὺ τῶν μετόχων σχέσεις ¹⁶⁷. Καὶ τοῦτο, ἀκριβῶς, διότι ἡ ἐκ τοῦ νόμου καθοριζομένη αἵρεσις ἐπηρεάζει τὴν ἐνέργειαν τῆς ἐμπραγμάτου δικαιοπραξίας καὶ προσδιορίζει αὐτὴν ταύτην τὴν φύσιν τῆς δεσμευμένης ὀνομαστικῆς μετοχῆς ¹⁶⁸, διὰ τῆς παρεχομένης εἰς τὴν ἐκδότριαν ἐταιρίαν δυνατότητος, ὅπως ρυθμίζῃ τὸν τρόπον καὶ τὰς προϋποθέσεις κυκλοφορίας τῆς μετοχῆς, κατὰ τρόπον συνεπῶς οὐχὶ ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸν χαρακτήρα τοῦ τίτλου τούτου ¹⁶⁹.

163. Bl. Nussbaum, ἐν JW, 1932, σ. 3179, Denger, Nochmals, ἐξ σ. 121: «Transport - und Legitimationsfunktion dieses Indossaments lassen sich mit den Eigenschaften einer vinkulierten Aktien nicht vereinbaren», Pestalozzi-Hengeler, ἐξ σ. 182-183.

164. Bl. Staehelin, Gedanken, ἐξ σ. 131, Bürgi Überlegungen, ἐξ σ. 211-212, Böckli, ἐξ σ. 116, Pfenninger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 65.

165. Πρβλ. Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 211, ὅστις ὁμιλῶν γενικῶς διὰ τὰς μετοχάς, δεχεται, ὅτι αὗται: «eine besondere Kategorie von Wertpapieren darstellt».

166. Bl. Pfenninger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 46, καθ' ὃν εἰς τὰς δεσμευμένας ὀνομαστικὰς μετοχὰς εἶναι: «die Übertragung al solche gubunden».

167. Πρβλ. Reich, ἐξ σ. 61 καὶ 70, Pfenninger, Vinkulierte, ἐξ σ. 37.

168. Οὕτω ἡ ἔγκρισις εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας, τόσον διὰ τὴν μεταβίβασιν πάντων τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων, ὅσον καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ μεταβιβαζομένου μετοχικοῦ τίτλου δικαιώματος. Τὸ δίκαιον τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν διέπει ἀμφοτέρας τὰς μεταβιβάσεις ταύτας καὶ ὄχι κεχωρισμένως, τὸν μὲν δίκαιον τοῦτο τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων, τὸ δὲ δίκαιον τῶν ἀξιογράφων τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν, ὡς ὑποστηρίζει ἡ διαπιστωτικὴ ἢ συμβατικὴ θεωρία. Πρβλ. Vettstein, ἐξ σ. 78, Pfenninger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 35.

169. Οὕτω, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 491, καθ' ὃν εἰς τίτλος μετοχῆς ὀφείλει τὴν ζωὴν του εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δημιουργίαν καὶ διέπεται ἀπὸ τὸν νόμον, ὅστις τὸν δημιουργεῖ, ἥτοι ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ καὶ εἶναι ὁ νόμος οὗτος ὁ ὁποῖος τὸν ρυθμίζει κατὰ τὴν: «successiva circolazione, in maniera obbligatoria per chiunque» καὶ συμπεραίνει ὁ συγγραφεὺς οὗτος: «non si tratta, infatti, di un vincolo che colpisce le azioni; si tratta di una loro caratteristica di una qualità del bene,

4. Ὁ οὕτω ἐκ τῶν ἔσω, διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, τιθέμενος περιορισμὸς εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ὅστις ἐνεργεῖ ἐμπραγμάτως, δὲν προσκροῦει εἰς τὰς αὐστηροῦ χαρακτῆρος διατάξεις ταῦ ἀστικοῦ δικαίου περὶ τῶν ἐμπραγμάτων δικαιωμάτων καὶ τῶν περιορισμῶν αὐτῶν, ὡς ἤδη ὑπεστηρίχθη ¹⁷⁰. Διότι ἡ δεσμευμένη ὀνομαστικὴ μετοχὴ δὲν συνιστᾷ πρᾶγμα, ἦτοι ἀγαθὸν ὑφιστάμενον ἐκ τῆς φύσεώς του, ἀλλὰ συνιστᾷ ἐν ἀξιόγραφον, τὸ ὁποῖον γεννᾶται μὲ μίαν δημιουργικὴν πράξιν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας ¹⁷¹. Ὡς ὀρθῶς παρετηρήθη συναφῶς, ἡ ἀπόλυτος ἐμπράγματος ἐνέργεια τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως εἶναι ἐκείνη, ἥτις ἐπιτρέπει εἰς αὐτὴν τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ διὰ ταύτης ἐπιδιωκομένου σκοποῦ ¹⁷².

Δ. Σημασία ἐγγραφῆς μεταβιβάσεως εἰς βιβλίον τῆς ἐταιρίας.

1. Τέλος, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν σημασίαν τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 8β τοῦ νόμου 2190/1920 προβλεπομένης ἐγγραφῆς εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας, δι' ἧς καὶ ἀφ' ἧς «ἡ μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν γίνεται», ἐν σχέσει πρὸς τὸ πρόβλημα περὶ τῶν ἐπιπτώσεων τῆς μὴ παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας, ἀνεπτύχθησαν ἤδη τὰ προσήκοντα ἀνωτέρω ¹⁷³.

Τὸ γράμμα τοῦ νόμου εἶναι σαφέστατον. Ἡ μεταβίβασις συντελεῖται («γίνεται») διὰ τῆς ὑλικῆς πράξεως τῆς ἐγγραφῆς καὶ ἐπομένως αὕτη ἔχει παρ' ἡμῖν δημιουργικὸν χαρακτῆρα ¹⁷⁴. Ἄνευ τῆς ὑλικῆς ταύτης πράξεως, οὐ-

nella sua originaria natura giuridica, indipendentemente dai diritti dei quali può costituire l' oggetto».

170. Βλ. Schucany, Die Übertragung, ἐξ σ. 179 ἐπ.

171. Οὕτω, παλαιότερον, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 497, Bloch, Zur Frage, ἐξ σ. 319, καθ' ὅν: «die Namenaktie und insbesondere die vinkulierte Namenaktie als keine Sache im Rechtssinne, sondern als Akzessorium zum beurkundeten Rechte zu erklären», A. Wieland, Das Eigentum an vinkulierten, ἐξ σ. 66, 69, καθ' ὅν, ἐν τῇ πραγματικότητι: «Recht und zugehörige Sache, wenn diese nur der Beurkundung von jenem dient, können vernünftigerweise rechtlich nur als Einheit behandelt werden».

172. Βλ. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 497.

173. Βλ. ἀνωτ. σ. 502 ἐπ.

174. Βλ. Πασιγιάν, ἐξ σ. 421: «Αὕτη (ἡ ἐγγραφή), κατὰ τὸ ἡμέτερον δίκαιον, ἔχει χαρακτῆρα πράξεως δημιουργικῆς δικαίου. Ἀπ' αὐτῆς μόνον, ὁ ἀπαλλοτριώσας τὸν τίτλον παύει νὰ εἶναι κύριος αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν ἐταιρίαν καὶ ὡς πρὸς τοὺς τρίτους». Ὁμοίως Καραβᾶς, Ἐγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 596, σ. 141, καθ' ὅν, ὡς πρὸς τὴν ἐταιρίαν καὶ τοὺς τρίτους, ἡ μεταβίβασις θεωρεῖται ἐπερχομένη ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὸ βιβλίον ὀνομαστικῶν μετοχῶν καὶ τῆς ἐκδόσεως νέου τίτλου μετοχῆς ἢ σχετικῆς ἐπισημειώσεως ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ. Βλ. καὶ Τσιριντάνη, Στοιχεῖα, ἐξ § 107, σ. 141, καθ' ὅν: «ἡ σημείωσις ὁμῶς αὕτη ἀποτελεῖ τύπον συστατικὸν τῆς συμβατικῆς μεταβιβάσεως».

τε ἢ συμφωνία μεταξύ τῶν μερῶν, οὔτε ἡ ἐκχώρησις (ὀπισθογράφησις), οὔτε ἡ ἐμπράγματος δικαιοπραξία, οὔτε ἡ ἐγκρισις τῆς ἐταιρίας συνεπάγονται τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχικῶν τίτλων μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν δικαιωμάτων.

Συνεπῶς, πᾶσα συζήτησις, περὶ τῶν μεταβιβαζομένων δικαιωμάτων τοῦ μετόχου μεταξύ τῶν μερῶν πρὸ τῆς ἐγκρίσεως καὶ περὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς ἰσχύος τῆς δικαιοπραξίας μεταβιβάσεως, δὲν ἔχει θέσιν παρ' ἡμῖν, ἀφοῦ, κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, ἀπαιτεῖται ἡ ἐν λόγῳ ἐγγραφή διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς μεταβιβάσεως ¹⁷⁵.

2. Οὕτω, κατὰ τὸ ἡμέτερον δίκαιον, διὰ τὴν μεταβίβασιν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ὑπὸ τῆς ἐταιρίας παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως (παρ. 8 ἄρθρου 3 νόμου 2190/1920) καὶ ἡ ἐγγραφή εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας (παρ. 1 ἄρθρου 8β νόμου 2190/1920). Ἡ μία μόνον τῶν ἐνεργειῶν τούτων δὲν ἐξαρκεῖ ¹⁷⁶. Μὲ τὴν διαφορὰν, ὡς ἀλλαχοῦ ἤδη ἀνεπτύχθη, ὅτι ἡ μὲν πρώτη ἐνέργεια, ἡ οὐσιαστικὴ, ἐναπόκειται εἰς τὴν διακριτικὴν εὐχέρειαν τῆς ἐταιρίας καὶ, ὡς τοιαύτη, δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ· ἐνῷ ἡ δευτέρα, ἡ τυπικὴ, εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν ἐταιρίαν, ἐὰν αὕτη παρέσχε τὴν ἐγκρίσιν τῆς διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν δεσμευμένων μετοχῶν. Ὅθεν, οὐσιαστικῶς, ἡ ἀποφασιστικὴ σημασίαν προϋπόθεσις, διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, εἶναι ἡ παροχὴ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως ¹⁷⁷.

175. Καὶ κατὰ τὸν Κ α ρ α β ᾱ ν, Ἑγχειρίδιον, ἐκ ἀριθ. 596, σ. 141, τὸ ἄρθρον 8β τοῦ νόμου 2190/1920 ἀποκλείει πάνταν ἕτερον τρόπον μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν καὶ ἐναντὶ τῆς ἐταιρίας καὶ ἐναντὶ τῶν τρίτων. Οὕτω, κατὰ τὸν B ö c k l i, ἐκ σ. 120-121, διὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς θεωρίας τῆς δημιουργικῆς ἐνεργείας τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ βιβλίον, ἡ ἐξέυρεσις λύσεως εἶναι εὐκολος. Καὶ περαιτέρω (σ. 131), ἐφ' ὅσον ἡ ἐνάσκησις τῶν περιουσιακῶν δικαιωμάτων ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον (ὡς παρ' ἡμῖν): «so wird mit der Übertragung des Aktientitels selbst wenn man in diesem die Vermögensrechte frei negotiabel verbrieft sieht — der wirtschaftliche Zweck der Spaltungstheorie (nämlich die Vermögensrechte durch einen nichteingetragenen Indossatar ausüben zu lassen) nicht erreicht, so dass diese dahinfallen muss». Τὴν ὡς ἄνω λύσιν ὑπέδειξαν οἱ J ä g g i, Zur «Spaltung», ἐκ σ. 65 ἐπ., W i d l a n d, σ. 70, P e s t a l o z z i-H e n g g e l e r, Zur «Spaltung», ἐκ σ. 221 ἐπ. 342 ἐπ., F r o m e r, Schutz, ἐκ σ. 145.

176. Ὡς ἐσημειώθη, εἰς τὰ πλαίσια τοῦ ἐλβετικοῦ δικαίου, μίαν συμβιβαστικὴν λύσιν ὑπέδειξεν ὁ S c h l a t t e r, ἐκ σ. 43 ἐπ., 123 ἐπ., καθ' ὅν, ἐὰν ἡ ἐγκρις τῆς ἐταιρίας ἀπαιτῆται διὰ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον, ὁ μετοχικὸς τίτλος εἶναι εἰς διαταγὴν καὶ μεταβιβάζεται δι' ὀπισθογραφήσεως· ἐὰν ἡ ἐγκρις ἀπαιτῆται διὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας, ὁ τίτλος εἶναι ἀπλῶς ὀνομαστικός. Κατὰ τὸ ἡμέτερον δίκαιον, ἡ ἐγκρις ἀπαιτεῖται διὰ τὴν μεταβίβασιν, ἅρα ὁ τίτλος εἶναι ὀνομαστικός, τῆς μετοχικῆς σχέσεως μεταβιβαζομένης μόνον δι' ἐκχώρησεως. Ἡ ἐγγραφή δὲν ὑπόκειται εἰς ἐγκρίσιν, ἀλλ' ἀποτελεῖ τὴν ἀπαραίτητον τυπικὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν μεταβίβασιν τοῦ τίτλου, ἥτις ἐπὶ δεσμευμένων μετοχῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐγκρίσιν.

177. Διὰ τῆς παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἥτις συνιστᾷ τὸ περιεχόμενον τῆς πε-

3. Ἡ τοιαύτη ρύθμις τοῦ ἡμετέρου νόμου παρέχει σαφῶς ἓν, ἀποφασιστικῆς σημασίας, ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς θεωρίας τῆς ἐνότητος καὶ κατὰ τῶν διασπαστικῶν θεωριῶν· ἀφοῦ, πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως καὶ τῆς ἐγγραφῆς ταύτης εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον, ἡ ἐμπράγματος δικαιοπραξία εἶναι ἀτελής καὶ ἀνενεργός, ἔναντι τῆς ἐταιρίας, μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν καὶ ἔναντι τρίτων ¹⁷⁸.

πρὶ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ρυθμίσεως, ἐλέγχεται ἡ μεταβίβασις τῆς ὅλης σχέσεως τοῦ μετόχου ἔναντι τῆς ἐταιρίας, περικλειούσης τὰ πάσης φύσεως δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις. Ὅρθως, ὅθεν, ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου ἐτέθη ἡ ἐγκρίσις ὡς προϋπόθεσις πραγματοποιήσεως τῆς μεταβιβαστικῆς δικαιοπραξίας τῶν μετοχῶν καὶ οὐχὶ τῆς ἐγγραφῆς αὐτῶν εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον. Διότι, ἐὰν ἐτίθετο ὡς προϋπόθεσις τῆς ἐγγραφῆς, θὰ ἡδύνατο νὰ ὑποστηριχθῇ, ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ (πρβλ. Schatter, ἐὰ σ. 123 ἐπ., Staehelin, ἐν ZSR, 1958, σ. 519, Wettstein, ἐὰ σ. 69, Schlu ep, ἐὰ σ. 123, Pfenninger Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐὰ σ. 157), ὅτι ἡ μεταβιβαστικὴ δικαιοπραξία ἐπιφέρει τὴν μεταβίβασιν τῶν περιουσιακῶν δικαιωμάτων καὶ ἀπλῶς ἡ νομιμοποίησις ἔναντι τῆς ἐταιρίας, πρὸς ἄσκησιν αὐτῶν, μετὰ τῶν μὴ περιουσιακῶν δικαιωμάτων, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐγγραφῆς. Πολλῶ δὲ μᾶλλον δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ τοῦτο παρ' ἡμῖν, ἀφοῦ ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν συντελεῖται, κατὰ ρητὴν διάταξιν νόμου, διὰ τῆς ἐγγραφῆς.

178. Ἡ υἱοθετηθεῖσα παρ' ἡμῖν νομοθετικὴ λύσις ταυτίζεται μετὰ τὴν ὑποδεικνυμένην ὑπὸ τοῦ Fro mer, Schutz, ἐὰ σ. 142 ἐπ., ὡς ἀποτελεσματικὴν λύσιν, πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ σκοποῦ τῆς καθιερώσεως τῆς δεσμεύσεως, μέσῳ διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ, ἀφοῦ ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἐλβετικοῦ νόμου, λόγῳ τῆς ἀτελείας του, ἔγαγεν εἰς τὴν μὴ προστατεύουσαν τὴν ἐταιρίαν διάσπασιν τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων. Κατὰ τὴν λύσιν ταύτην, ἣν ἐδέχθη ὡς δυνατὴν τὸ ἐλβετικὸν Ὅμοσπονδιακὸν δικαστήριον (BGE 83 II σ. 304: «Erläutert die Übertragung durch Indossament was anderes gilt einzig dort, wo die Statuten die Übertragung durch Indossament ausschliesse und eine solche nur in Form der Zession zulassen»), εἰς καταστατικὰ τῶν ἐταιριῶν δεῖν νὰ ἀναγράφηται ὅτι ἀποκλείεται ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν δι' ὀπισθογραφῆσεως καὶ ὅτι αὕτη εἶναι δυνατὴ μόνον κατὰ τὸν τύπον τῆς ἐκχωρήσεως. Διότι, οὕτω ἡ μεταβίβασις τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν θὰ ἦτο ἀδύνατος ἄνευ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως (πρβλ. Sontag, Zur Übertragung von Namenaktien, ἐν SchwAG, 21 (1949), σ. 165 ἐπ., Reichwein, ἐὰ σ. 9, Staehelin, ἐν ZSR, 1958, σ. 524, Bürgi Die Aktiengesellschaft, ἐὰ σ. ἀρθρ. 686 N. 96, σ. 330, Berenberg-Gossler, ἐὰ σ. 427).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΔΙΑΜΟΡΦΟΥΜΕΝΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΡΝΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΓΚΡΙΣΕΩΣ

Ι. Προστασία τῶν τρίτων γενικῶς.

1. Εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον ἐξετάζονται αἱ μετὰ τὴν ἄρνησιν τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας διαμορφούμεναι σχέσεις μεταξὺ μεταβιβάζοντος καὶ ἀποκτῶντος ἀφ' ἑνὸς καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς ἐταιρίας ἀφ' ἑτέρου, ἰδιαιτέρως δὲ ὑπὸ τὸ πρῶτον τῆς γνώσεως ἢ ἀγνοίας τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ὑπὸ τοῦ ἀποκτῶντος, ὡς καὶ τῆς κτήσεως δεσμευμένων μετοχῶν, εἰσηγμένων ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ. Εἰδικώτερον, ἐρευνητέον ποίας ἀξιώσεις δύναται νὰ ἔχῃ ὁ ἀποκτῶν ἔναντι τοῦ μεταβιβάζοντος καὶ ἔναντι τῆς ἐταιρίας, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεως καὶ τίνι τρόπῳ δύναται οὗτος νὰ προστατευθῇ ἔναντι αὐτῶν ¹.

2. Ἐν πρώτοις ἐξεταστέον, ποίας νομικῆς μεταχειρίσεως τυγχάνει ὁ ἀποκτῶν, εἰς ἣν περίπτωσιν οὐχὶ ἐξ ὑπαιτιότητός του ἡγνῶει τὴν ὑπαρξίν τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως. Ὑπεστηρίχθη ἡ ἄποψις, ὅτι ὁ μεταβιβάζων ὑποχρεοῦται ὅπως γνωστοποιῇ εἰς τὸ ἀποκτῶντα τὴν ὑπαρξίν τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, ἂν αὕτη δὲν προκύπτῃ ἐκ τοῦ κειμένου τοῦ τίτλου, ἐν παραλείψει δὲ τῆς τοιαύτης ὑποχρεώσεως δύναται ὁ τελευταῖος νὰ προσβάλλῃ τὴν μεταβιβαστικὴν δικαιοπραξίαν δι' ἐλάττωμα βουλήσεως καὶ νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσιν ². Ἐλέχθη προσέτι, ὅτι ἡ δημοσίευσις τοῦ καταστατικοῦ, μετὰ τῆς ἐμπεριεχομένης εἰς αὐτὸ ρήτηρας δεσμεύσεως, ἐνῶ συνεπάγεται τὴν ἔναντι πάντων (ἤτοι καὶ

1. Περὶ τῶν θεμάτων τούτων, βλ. εἰδικώτερον Degner, Die vinkulierte Versicherungsaktie im Börsenhandel, Hamburg, 1964, M ö h r i n g, Zum Geschäftsverkehr mit vinkulierten Namenaktien, ἐν BB, 8 (1953), σ. 773 ἐπ., Berenberg—Gossler, Die Übertragung gebundener Namenaktien, ἐν BB 9 (1954), σ. 427 ἐπ., P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 38 ἐπ., Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 11 ἐπ., σ. 520 ἐπ., Ulmer, Le azioni, ἐξ 416 ἐπ., Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 487 ἐπ., Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 289 ἐπ., Wiedemann, ἐξ σ. 117 ἐπ., Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 725 ἐπ.

2. Βλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 43, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ σ. 290 καὶ 291, B ü r g i, Überlegungen, ἐξ σ. 206.

ρισμός, ἐφ' ὅσον δὲν προκύπτει ἐκ τοῦ τίτλου, δὲν ἀντιτάσσεται ἔναντι τοῦ τρίτου⁷. Τὴν τοιαύτην παράλειψιν δὲν δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ ἡ ἀναγωγὴ εἰς τὸ διαλαμβάνον τὴν ρήτραν περιεχόμενον τοῦ καταστατικοῦ, παρὰ τὸν αἰτιώδη χαρακτῆρα τῆς μετοχῆς⁸.

2. Κρατοῦσα καὶ ὀρθότερα εἶναι ἡ ἀντίθετος ἀποψις, καθ' ἣν δὲν ἀπαιτεῖται νόμῳ ἡ ἀναγραφὴ ἐν τῷ τίτλῳ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἢ μνεῖα τοῦ ὅτι πρόκειται περὶ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν⁹. Καὶ τοῦτο, διότι αἱ ὑποχρεώσεις, τὰ δικαιώματα, οἱ περιορισμοὶ καὶ ἡ ἐν γένει νομικὴ κατάστασις τοῦ μετόχου καὶ αἱ σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐταιρίας προκύπτουν ἐκ τοῦ δημοσιευμένου καταστατικοῦ¹⁰. Τούτου δύναται νὰ λαμβάνῃ γνῶσιν ὁ ἐνδιαφερόμενος τρίτος, βάσει τῆς ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ τίτλου ἀναγραφῆς (παρ' ἡμῖν) τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς χρονολογίας τοῦ φύλλου τοῦ δελτίου ἀνωνύμων ἐταιριῶν

7. M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 506, καθ' ὃν ἡ ἐν λόγῳ παράλειψις: «determini l' inefficacia dei dati, ommessi nel documento azionario (in concerto: della clausola di gradimento) nei confronti del terzo».

8. Οὕτω M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 503, 505, 507. 'Ο αὐτὸς συγγραφεὺς ἐπικαλεῖται καὶ τὴν διατύπωσιν τῆς παρ. 5 τοῦ ἀρθρ. 2354 cod. civ., ὅπερ καθορίζει τὸ περιεχόμενον τῶν μετοχῶν. Κατὰ τὴν διατύπωσιν ταύτην, αἱ μετοχαὶ δεόν νὰ καθορίζουν: «i diritti e le obblighi particolari ad esse inerenti», θεωρῶν ὡς ὑπορχέωσιν τοῦ μετόχου τὸν περιορισμὸν τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν του διὰ τῆς ρήτρας. 'Ο B i g i a v i, La clausola, σ. 32, στηρίζει τὴν ὑπὲρ τῆς ἀναγραφῆς εἰς τὸ τίτλον τῆς ρήτρας ἀποψίν του εἰς τὸ ἀρθρον 2021 cod. civ., καθ' ὃ ὁ κάτοχος ἐνὸς ὀνομαστικοῦ τίτλου νομιμοποιεῖται νὰ ἀσκήσῃ τὸ εἰς αὐτὸν μετμονευόμενον δικαίωμα: «per effetto dell' intestazione a suo favore contenuta nel titolo».

9. Βλ. S t a u b - P i n n e r, ἐξ § 222 Anm. 4, σ. 212, L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 25, σ. 531: «Sie braucht auf der Aktienurkunde nicht Vermerkt zu sein», K. L e h m a n n, ἐξ, II, σ. 114: «Umgekehrt ist nicht erforderlich, dass die Aktienurkunde über die Vinkulierung der Aktie Aufschluss gibt», T e i c h m a n n - K o e h l e r, § 61 Anm. 3α, σ. 137, καθ' οὓς δὲν ἀπαιτεῖται ὑπὸ τοῦ νόμου τοιαύτη μνεῖα, A. W i e l a n d, Das Aktienbuch, ἐξ σ. 47, S c h l e g e l l b e r g e r - Q u a s s o w s k i, § 61 Anm. 3, σ. 279, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 500. ὁ A ὕ τ ὅ ς, Sui limiti, ἐξ ἐν B B T C, σ. 305 ἐπ., D e M a j o, Effetti, ἐξ σ. 554, G a s p e r o n i, Le azioni di società, ἐξ σ. 131, S o p r a n o, ἐξ σ. 489, D a l m a r t e l l o, Legittimazioni statutarie alla circolazione delle azioni e regime di circolazione dei «diritti d' oprione», ἐν Temi, 1949, σ. 90 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 93. G a t t i, Introduzione, ἐξ σ. 346-347 σημ. 12 bis, S c a l f i, Limitazioni statutarie alla circolazione delle azioni nominative, ἐν Temi, 1953, σ. 581, F e r r i, Ancora sulla legge 29 dicembre 1962 n. 1475 e sulla clausola di gradimento, ἐν Riv. dir. comm., 1966, II, σ. 269 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 280, A n g e l o n i, Il patto di prelazione fra soci nella vendita di azioni o di quote di società, ἐν Studi in memoria di A. S r a f f a, I, Padova, 1962, σ. 1-2 (ἀνατ.).

10. Οὕτω, K. L e h m a n n, ἐξ, II, σ. 114, A s c a r e l l i, Sui limiti, σ. 500, D e M a j o, Effetti, ἐξ σ. 554, οἵτινες ὑποστηρίζουν τὴν γνῶσιν τῆς ρήτρας δι' ἀναγωγῆς εἰς τὸ καταστατικὸν (per relationem)

καὶ ἑταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, εἰς ὃ εἶναι δημοσιευμένον τὸ καταστατικὸν μετὰ τῆς σχετικῆς ὑπουργικῆς ἀποφάσεως περὶ ἐγκρίσεώς του ¹¹. Ἐπίσης, διότι αἱ μετοχαὶ εἶναι τίτλοι αἰτιώδεις, συνδεόμενοι μὲ τὴν αἰτίαν τῆς ἐκδόσεώς των καὶ ὑποκείμενοι εἰς ὅλας τὰς διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ, αἵτινες ἀντιτάσσονται ἔναντι παντὸς, ἀνεξαρτήτως τῆς μνείας αὐτῶν ἐν τῷ τίτλῳ τῆς μετοχῆς ¹².

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει δι' ὅλας τὰς ρήτρας τοῦ καταστατικοῦ, αἱ ὅποια ρυθμίζουν ἢ καὶ περιορίζουν δικαιώματα τοῦ μετόχου ¹³. Ἐὰν δεχθῇ τις ὑποχρεωτικὴν τὴν ἀναγραφὴν τῆς ρήτρας δεσμεύσεως ἐν τῷ τίτλῳ, ἢ παράλειψις ταύτης θὰ συνεπήγετο τὴν μὴ ἰσχύον αὐτῆς ἔναντι τῶν τρίτων, ὡς ὑποστηρίζει ἡ ἀντίθετος ἀπόψις. Ἡ συνέπεια ὅμως αὕτη δὲν προβλέπεται ἐν τῷ νόμῳ ¹⁴.

Ἐπὶ πλέον, ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς τίτλους συμμετοχῆς εἰς τὴν ἑταιρίαν, τὸ περιεχόμενον πλείστων δικαιωμάτων τοῦ μετόχου δὲν δύναται νὰ προσδιορίζεται ἐν αὐτοῖς, συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς *letteralità*, καθ' ὅσον ταῦτα ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελύσεως κ.λ.π. λαμβανόμενων ἀποφάσεων. Ἐνεκα τούτου γίνεται δεκτὸν, ὅτι δὲν ἰσχύει ἀπολύτως, ὡς πρὸς τοὺς ἐν λόγῳ τίτλους, ἡ ἀρχὴ τῆς *letteralità* ¹⁵. Συνεπῶς, δὲν δύναται νὰ γίνηται ἐπικλήσις τῆς ἀρχῆς ταύτης, πρὸς θεμελίωσιν τῆς ἀντιθέτου ἀπόψεως ¹⁶.

Τέλος, ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ὧδε ὑποστηριζομένης ἀπόψεως συνιστᾷ καὶ τὸ γεγονὸς, ὅτι ἡ ρήτρα δεσμεύσεως ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ μὴ ἐκδόσεως ὑπὸ τῆς ἑταιρίας ἐν γένει μετοχῶν, ὅτε περιορίζεται ἐπίσης δι' αὐτῆς ἡ μὴ ἐνσωματωμένη εἰς τίτλον μεταβίβασις τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν ἑταιρίαν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, δὲν θὰ ἦτο, ἐκ τῶν πραγμάτων, δυνατὴ ἡ διὰ τῆς ἀναγραφῆς ἐπὶ τοῦ τίτλου γνωστοποίησις πρὸς τοὺς τρίτους τῆς ὑπάρξεως τῆς ρήτρας ¹⁷.

11. Πρβλ. Ἀναστασιάδην — Ρόξαν, *ἐξ*, § 106, σ. 302 ἐπ., *Πασσιᾶν* *ἐξ* σ. 391, *Καραβᾶν*, Ἀων. ἐτ., I, ἀριθ. 138, σ. 101.

12. *Ascarelli*, *Sui limiti*, *ἐξ*, ἐν *Riv. dir. comm.*, 1931, II, σ. 500.

13. *Ascarelli* *Sui limiti*, *ἐξ* σ. 500.

14. Πρβλ. *Ascarelli*, *Sui limiti*, *ἐξ* ἐν *BBTC*, σ. 307, *De Majo*, *ἐξ* σ. 554.

15. *Bl. ἀνωτ.* σ. 557 ἐπ., *Πασσιᾶν*, *ἐξ* σ. 400, *Βαρβιτσιώτην*, *ἐξ* σ. 61-62. *Gatti*, *Introduzione*, *ἐξ* σ. 346 σημ. 12 bis, καθ' ὅν: «è un titolo causale, non completo, ma integrato per relationem dalle norme dello statuto», *Ferri*, *Ancora*, *ἐξ* σ. 280, *Scalfi*, *Limitazioni*, *ἐξ* σ. 581. Περὶ «incompletto» τίτλου ὁμιλεῖ καὶ ὁ *Orpo*, *I contratti parasociali*, Milano, 1942, σ. 98-99.

16. Ὡς πρᾶττει *Idia* ὁ *Messineo*, *Sui requisiti*, *ἐξ* σ. 503 ἐπ.

17. Πρβλ. *Ascarelli*, *Sui limiti*, *ἐξ* ἐν *BBTC*, *ἐξ* σ. 307 καὶ κριτικὴ ὑπὸ τοῦ *Messineo*, *Sui requisiti*, *ἐξ* σ. 507, κατὰ τὸν ὅποιον «in tal caso il principio di *letteralità* non ha più campo di operare», Πρβλ. *Πασσιᾶν*, *ἐξ* σ. 355 σημ. 1, ἐν σχέσει πρὸς τὰς προνομιούχους μεταχάς. Ἐν πρόσθετον ἐπιχείρημα ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀπαραιτήτου τῆς ἀναγραφῆς τῆς ρήτρας εἰς τὸν τίτλον ἐπικαλεῖται ὁ *Dalmartello*, *ἐξ* σ. 90 ἐπ., καθ' ὃ οἱ κυκλοφοροῦντες μετοχικοὶ τίτλοι ἐξομοιοῦνται πρὸς κινητὰ πράγματα,

3. Ὑπὲρ τῆς ἀντιθέτου ἀπόψεως ὑπεστηρίχθη, εἰδικώτερον παρ' ἡμῶν¹⁸, ὅτι ὁ νόμος δὲν ἀναφέρει ποῖα στοιχεῖα δέον νὰ διαλαμβάνωνται εἰς τὸν τίτλον τῆς ὀνομαστικῆς μετοχῆς. Μόνον προκειμένου περὶ προνομιοῦχων μετοχῶν (παρ. 6 ἄρθρου 3 νόμου 2190/1920, ὡς ἰσχύει σήμερον τροποποιηθεῖσα διὰ τοῦ ἀν.ν. 148/1967), ὡς καὶ περὶ μὴ πλήρως ἐξωφλημένων τοιούτων (παρ. 2 ἐδαφ. στ' ἄρθρου 12 νόμου 2190/1920), ὀρίζεται ὅτι ἐπὶ τῶν τίτλων δέον νὰ ἀναγράφωνται, ἐπὶ μὲν τῶν πρώτων, διὰ μεγάλων στοιχείων ἐπὶ τῆς προσθίας αὐτῶν ὅψεως, αἱ λέξεις «προνομιοῦχος μετοχή» ὡς καὶ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ αὐτῶν, ἐπὶ δὲ τῶν δευτέρων αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ νόμου 2190/1920, ὡς καὶ αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ.

Ἐκ τῶν διατάξεων τούτων, ἐκτιμωμένων «ὡς γενικῶν τοιούτων», συνάγεται γενικὴ νομοθετικὴ ἀρχή, καθ' ἣν ὁ μετοχικὸς τίτλος δέον νὰ περιέχῃ προσδιορισμὸν τοῦ δικαιώματος, ὅπερ ἐγκλείει, πρᾶγμα τὸ ὅποιον καὶ τὴν κυκλοφορίαν τούτου διευκολύνει καὶ τοὺς τρίτους προστατεύει ἀπὸ παγίδας¹⁹.

4. Παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀποψὶς αὕτη ἔχει πολλὰ ὑπὲρ ἐαυτῆς, ἀπὸ ἀπόψεως θεραπείας οὐσιαστικῶν ἀναγκῶν, ἐν τούτοις δὲν νομίζομεν, διὰ τοὺς προεκτεθέντας λόγους, ὅτι ἐκ τοῦ νόμου ἐπιβάλλεται ἡ ἐν λόγῳ ἀναγραφὴ τῆς ρήτρας ἐπὶ τοῦ τίτλου, ἵνα ἰσχύῃ αὕτη ἔναντι τρίτων. Τοιαύτη σοβαρὰ προϋπόθεσις δὲν ἀναγράφεται ἐν τῇ παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920 καὶ δὲν δύναται νὰ συναχθῇ, ὡς νομίζομεν, ἐρμηνευτικῶς, κατ' ἐπέκτασιν τῶν ρητῶς ρυθμιζομένων περιπτώσεων. Διότι ἐξ ἴσου θὰ ἡδύνατο νὰ ὑποστηριχθῇ καὶ τὸ ἀντίθετον, ὅτι δηλαδὴ ὁ νομοθέτης παρέλειψεν οὐχὶ ἀθελήτως νὰ προβλέψῃ ρητῶς τὴν ἐν λόγῳ ὑποχρέωσιν ἀναγραφῆς ἐπὶ τοῦ τίτλου τῆς ρήτρας δεσμεύσεως, ἥτις ρυθμίζεται διὰ τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ἐνῶ τοιαύτην ὑποχρέωσιν καθώρισε ρητῶς καὶ ἐπιτακτικῶς («δέον νὰ διακρίνωνται σαφῶς») εἰς τὴν παρ. 6 τοῦ ἰδίου ἄρθρου²⁰. Ἀκριβῶς ἡ τήρησις τῆς ἀρχῆς τῆς *letteralità* ἐπιβάλλει τὸν σαφῶς καὶ εὐθέως ὑπὸ τοῦ νόμου καθορισμὸν τῶν ἐπὶ τοῦ τίτλου ἀναγραφτέων στοιχείων καὶ δὲν δύναται τις νὰ ἐπικαλεσθῇ ταύτην πρὸς συμπλήρωσιν των²¹.

ἐγγεγραμμένα εἰς μητρώα τοῦ ἐκδίδοντος, τὰ ὅποια ὀφείλει νὰ συμβουλευῇται ὁ ἀποκτῶν, Βλ. κριτικὴν κατὰ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου ὑπὸ Bigliani, *La clausola*, ἐκ σ. 50-51.

18. Οὕτω, Πασσικάς, ἐκ σ. 391-392.

19. Οὕτω Πασσικάς, ἐκ σ. 391.

20. Γίνεται ἐν τούτοις δεκτὸν, ὁρθῶς, ὅτι ἡ παράλειψις τῆς ἀναγραφῆς τῶν λέξεων «προνομιοῦχος μετοχή» ἐπὶ τοῦ τίτλου, οὐδεμίαν ἐπιφέρει ἀκυρότητα ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα τοῦ μετόχου, διότι τὸ δικαίωμα τοῦ μετόχου ὑφίσταται ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκδόσεως τίτλου, Πασσικάς, ἐκ σ. 355 σημ. 1, Πέδικας, Ἐγχειρίδιον ἐμπορικοῦ δικαίου I, 1952, σ. 586. Ἄλλ' ἐάν ἡ ἐν λόγῳ ἀναγραφὴ δὲν ἐπιβάλλεται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότης τοῦ τίτλου καὶ ἀνεργείας τῆς ρήτρας ἔναντι τρίτων, τότε ὁμιλεῖ τις περὶ προαιρετικῆς ἀναγραφῆς.

21. Ὡς πράττει ὁ Messineo, *Sui requisiti*, ἐκ σ. 503 ἐπ.

“Αλλωστε, συνιστᾷ παρέκκλινσιν ἀπὸ τὸ παρ’ ἡμῖν καθιερωμένον σύστημα δημοσιότητος, τὸ διασφαλιζόμενον διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν καταστατικῶν, ἢ ὑποστηριζομένη ἀποφίσις, ὅτι γενικῶς αἱ διὰ τοῦ καταστατικοῦ τροποποιήσεις τῶν ἐνδοτικοῦ δικαίου διατάξεων τοῦ νόμου περὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν, αἱ περιορίζουσιν τὰ δικαιώματα τοῦ μετόχου, δέον νὰ προκύπτουν ἐκ τοῦ μετοχικοῦ τίτλου²².

Καθ’ ἡμᾶς, μόνον χάριν τῆς ἀσφαλεστέρας καὶ ἐγκαίρου ἐνημερώσεως τῶν μελλοντικῶν μετόχων, ἐνδείκνυται ἡ πρόβλεψις διατάξεως ἐν τῷ καταστατικῷ, καθ’ ἣν ἡ ρήτρα δεσμεύσεως θὰ ἀναγράφηται εἰς τὸν μετοχικὸν τίτλον, ὡς ἐπίσης ἵνα μὴ δύνανται οὗτοι νὰ ἐπικαλοῦνται τὴν καλὴν πίστιν των καὶ ἔναντι τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου²³. Ἡ μὴ τήρησις ὅμως τῆς διατάξεως ταύτης δὲν συνεπάγεται ἀκυρότητα τοῦ τίτλου ἢ μὴ ἰσχὺν τῆς ρήτρας ἔναντι τῶν τρίτων, ἀλλὰ μόνον εὐθύνην τῶν παραλειψάντων τὴν ἀναγραφὴν ἀρμοδίῳ ἐταιρικῶν ὀργάνων²⁴. Τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρακτικὴν²⁵.

5. Ἐκ τῶν προεκτεθέντων, προκύπτει ὅτι ὁ ἀποκτῶν ὀφείλει νὰ πληροφορηθῇ ἐκ τοῦ καταστατικοῦ τὴν ὑπαρξίν καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς ρήτρας δεσμεύσεως καὶ δὲν δύναται νὰ ἐπικαλῇται ἄγνοιαν ἢ καλὴν πίστιν, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐν λόγῳ ρήτραν, ἵνα τύχη προστασίας ἔναντι τῆς ἐταιρίας ἢ ἔναντι τοῦ μεταβιβάζοντος, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεως²⁶. Αὕτη εἶναι ἡ ἐν τῇ

22. Οὕτω Παρσιᾶς, ἐξ σ. 392.

23. Πρβλ. K. Lehmann, ἐξ, II, σ. 114: «Doch wird es zweckmässig sein, den Erwerber durch einen auf die Aktienurkunde gedruckten Vermerk von dem Erfordernis der Zustimmung der Gesellschaft in Kenntnis zu setzen», Teichmann—Koebler, ἐξ § 61 Anm. 3α, σ. 137, οἵτινες ἐπίσης χαρακτηρίζουν ὡς «zweckmässig», τὴν μνείαν τῆς ἐν λόγῳ ρήτρας ἐπὶ τοῦ τίτλου, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 500, ὅστις ἐθεώρει ἐνδεδειγμένην τὴν νομοθετικὴν ρύθμισιν τοῦ θέματος, συνεβούλευε δὲ ὅπως, κατὰ τὴν καθιέρωσιν τῆς ρήτρας διὰ τοῦ καταστατικοῦ: «ne facciano menzione anche sui titoli azionari». Ἡ μνεία τῆς ρήτρας εἰς τὸν μετοχικὸν τίτλον δὲν ἀναπληροῖ, ἀντιθέτως, τὴν ἀνάγκην προβλέψεως ταύτης ἐν τῷ καταστατικῷ, διὰ τὴν καθιέρωσιν τῆς ἰσχύος τῆς: K. Lehmann, ἐξ, II, σ. 113-114 καὶ ἀνωτ. σ. 570 ἐπ.

24. Βλ. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 307.

25. Βλ. Teichmann—Koebler, ἐξ § 61 Anm. 3α, σ. 137, Gasperoni, ἐξ σ. 131. Πρβλ. Mossa, ἐξ σ. 114.

26. Βλ. Beeler, Die Wertpapiere, ἐξ σ. 203: «und guter Glaube des Erwerbers findet keinen Schutz», Baumbach—Hueck, ἐξ § 68 Anm. 3, σ. 201: «Der Mangel der Zustimmung kann kein guten Glauben heilen», Bloch, Die Übertragung von Namenaktien, ἐξ σ. 114: «Auf Schutz des guten Glaubens kann der Erwerber einer solchen Namenaktie nicht berufen», Santonastaso, ἐξ σ. 54. Συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρον 40 τοῦ σχεδίου τοῦ ἰταλικοῦ νόμου περὶ τροποποιήσεως τοῦ δικαίου τῶν κεφαλαιουχικῶν ἐταιριῶν: «le condizioni alle quali è sottoposta l'alienazione delle azioni, devono risultare dai titoli o certificati e dai listini di borsa», ἀλλὰ ἐν σχέσει πρὸς τὰς εἰς τὸ χρηματιστήριον εἰσαγομένους μετοχάς.

θεωρία ἐκδήλως κρατοῦσα γνώμη, καθ' ἣν καταστατικαὶ διατάξεις περὶ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ἐνεργοῦν ἀπολύτως, ἔστω καὶ ἂν εἰς τὸν ὀνομαστικὸν μετοχικὸν τίτλον οὐδεμία ἐνδείξεις ὑφίσταται σχετικῶς²⁷.

6. Ἐξ ἐτέρου, φρονοῦμεν ὅτι ὁ μεταβιβάζων μέτοχος ὑποχρεοῦται νὰ πληροφορήσῃ τὸν ἀποκτῶντα περὶ τῆς περιοριζούσης τὴν μεταβίβασιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ρήτρας δεσμεύσεως — καὶ περὶ τῆς, συνεπείᾳ ταύτης, ἀπαιτουμένης ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως — κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἀρθροῦ 519, ΑΚ. Ἡ τοιαύτη ὑποχρέωσις ὑφίσταται δι' ἀπάσας τὰς νομικὰς σχέσεις, αἵτινες ἀφοροῦν εἰς τὰς πωλουμένας μετοχάς, πολλῶ μᾶλλον ἐν ὑπάρξει τῆς ἐν λόγῳ ρήτρας, ἥτις ἐπηρεάζει αὐτὴν ταύτην τὴν οὐσίαν τῆς ὀνομαστικῆς μετοχῆς²⁸. Ἐν ἀθετήσῃ ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος τῆς τοιαύτης ὑποχρέωσεως, ὑπὲρ τοῦ ἀποκτῶντος ἐφαρμόζεται τὸ ἀρθρον 516 ΑΚ²⁹.

III. Μεταβίβασις δεσμευμένων μετοχῶν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ.

1. Ἐρευνητέον, περαιτέρω, τὸ ὥς ἄνω θέμα, ἀπὸ τῆς εἰδικωτέρας πλευρᾶς τῆς ἐνδεχομένης διαφοροποιήσεως τῶν λύσεων, εἰς ἣν περιπίπτωσιν αἱ δεσμευμέναι ὀνομαστικαὶ μετοχαὶ εἰσάγονται εἰς τὸ χρηματιστήριον, λόγῳ εἰδικῶν συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας λαμβάνουν χώραν αἱ ἐν αὐτῷ μεταβιβάσεις τίτλων³⁰. Δηλονότι, θὰ ἦτο εὐλογον νὰ πιστεῦσῃ ὁ ἀποκτῶν ὅτι, λόγῳ τῆς πω-

27. Βλ. Levin, *Mängel des Aktientitels*, Frinburg, 1946, σ. 72, P e n n i n g e r *Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff*, ἐξ σ. 49: «Der Erwerber eines Namenspapiers genießt keinen Schutz des guten Glaubens, wenn er sich allein auf den Inhalt des Titels verläßt», S a u t a u x, ἐξ σ. 4 καὶ 13, S i e g w a r t, ἐξ ἀρθρ. 622 N. 46 καὶ 71, B l o c h, *Zur Frage*, ἐξ σ. 321: «Dies gilt auch dann, wenn der Erwerber die Vinkulierung dem Aktientitel nicht entnehmenn konnte», S t a u b - P i n n e r, ἐξ § 222 Anm. 14, σ. 929, καθ' ὃν μόνον ἀπὸ «grober Fahrlässigkeit» δὲν λαμβάνει γνῶσιν τῆς ρήτρας διὰ τοῦ καταστατικοῦ ὁ ἀποκτῶν τὰς μετοχάς, L e h n e r, *Gemeinsame Charakterzüge und Wirkungen der aktienrechtliche Vorkaufrechte*, ἐν SchwAG 26 (1953/54), σ. 183 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 194, B e r e n b e r g — G o s s l e r, ἐξ σ. 429, G r a z i a n i, *In tema*, ἐξ σ. 637-638, καθ' ὅσον λόγῳ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ καταστατικοῦ μετὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως: «la mancata conoscenza delle limitazioni non può essere opposta dall' acquirente (vien meno cioè la presunzione d' ignoranza del limite a favore dell' acquirente)», C a n d i a n, *Intorno*, ἐξ σ. 38.

28. Βλ. K a u x ä n, *Ἐνοχικὸν δίκαιον*, 1955, Α, σ. 80, Γ α ζ ῆ ν, Ἑρμ ΑΚ 519 ἀριθ. 3, ἔνθα καθορίζεται ἡ εὐρυτάτη ἐφαρμογὴ τῆς διατάξεως ταύτης, ὡς πρὸς τὰς νομικὰς σχέσεις ἐπὶ τοῦ πωλουμένου πράγματος.

29. Πρβλ. Γ α ζ ῆ ν, Ἑρμ ΑΚ 519 ἀριθ. 7.

30. Γίνεται δεκτόν, ὅτι τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐταιρία εἰσάγει δεσμευμένας μετοχάς τῆς εἰς τὸ χρηματιστήριον, δὲν σημαίνει παραίτησιν ἐκ τῆς ἀνάγκης παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, βλ. S t a u b - P i n n e r, ἐξ § 222 Anm. 2, σ. 212, F l e c h t h e i n, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 171α, B a r z - B r ö n n e r - K l u g, ἐξ § 61 Anm. 10, σ. 380-381. Τὸ θέμα τῆς διαθέσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ ἔτυχεν ἰδιαίτερας διερευ-

λήσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῶν ὀνομαστικῶν μετοχικῶν τίτλων ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ, ἡ μεταβίβασις αὐτῶν εἰς οὐδεμίαν δεσμευσιν ἢ περιορισμὸν ὑπόκειται³¹.

Πράγματι, ὑπεστηρίχθη ὑπὸ πολλῶν, ὅτι αἱ δεσμευμένοι ὀνομαστικοὶ μεταχαὶ εἶναι ἀσυμβίβαστοι μὲ τὴν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ ἐμπορίαν τίτλων καὶ ὅτι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ ἐξάρτησις τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας προκαλεῖ πλείστας συναλλακτικὰς δυσχερεῖας ἐν αὐτῷ³². Διότι φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἀντιφατικὸν καὶ παράδοξον νὰ προσφέρωνται διὰ τοῦ χρηματιστηρίου μετοχαὶ εἰς τὸ κοινὸν ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, ἦτοι πρὸς ἀνέλεγκτα πρόσωπα καὶ ταυτοχρόνως ἡ μεταβίβασις αὐτῶν νὰ ἰσχύη

νῆσεως ὑπὸ τῆς ἀλλοδαπῆς θεωρίας, ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν κρατουσῶν ἀλλαχοῦ ἰδιαιτέρων συνθηκῶν καὶ ὅρων συναλλαγῶν. Βλ. E. Wolf, Aktienvinkulierung und Börse, ἐν SchwAG, 1960/61, σ. 72-76, Bruns, Vinkulierte Namenaktien im Börsenhandel, ἐν AktG, 1962, σ. 329 ἐπ. καὶ 1963, σ. 121 ἐπ., Degner, Nochmals: Vinkulierte Namensaktien im Börsenhandel, ἐν AktG, 1963, σ. 121, Helmonds, Börsenfähigkeit und Legitimationsübertragung vinkulierter Namenaktien, Köln, 1933, Nussbaum, ἐν JW, 1932, σ. 3181 ἐπ., Blum, Börsenhandel mit vinkulierten Namensaktien, ἐν JW, 1930, σ. 2648, Ulmer, Le azioni, ἐξ σ. 416 ἐπ., Rodotà, ἐξ σ. 753 ἐπ., Sotgia, L' ammissione delle azioni di società alla quotazione nella Borsa Valori, ἐν Borsa Valori, 1957, σ. 205 ἐπ. καὶ 1958, σ. 24 ἐπ.

31. Πρβλ. Ulmer, Le azioni, ἐξ σ. 416 ἐπ. καὶ 422, Bender, ἐν Wirtschaftsprüfung, 1954, σ. 322 ἐπ. καὶ 1955, σ. 87 ἐπ. Τινὲς ὑποστηρίζουν, ὅτι δεόν νὰ μὴ γίνωνται δεκταὶ εἰς τὰ χρηματιστήρια δεσμευμένοι μετοχαὶ ἢ μετοχαί, τῶν ὁποίων ἡ μεταβίβασις ὑπόκειται εἰς οἰονδήποτε περιορισμὸν· οὕτω: Piva, L' ammissione alla quotazione di borsa e la disciplina delle società per azioni quotate secondo il progetto di disciplina delle società commerciali e il progetto di legislazione di borsa. Atti del Convegno internazionale di studio sulla riforma della società per azioni (Venezia, 6-7-8 ottobre 1966), Milano, 1968, II, σ. 1197. Περὶ τῶν ἐπιδράσεων ἐκ τῆς κυκλοφορίας μετοχῶν εἰς τὸ χρηματιστήριον ἐπὶ τῆς ὁργανώσεως τῆς ἰδίας ἐταιρίας, βλ. Campi, Revoca dell' ammissione alla quotazione e diritto di recesso dell' azionista, ἐν La riforma delle società di capitali in Italia, ἐξ, II, σ. 552.

32. Τοῦτο ἐδέχθη, ἐπὶ παραδείγματι, τὸ RG διὰ τῆς ἀπὸ 31. 3. 1931 ἀποφάσεώς του (RGZ, 1932, σ. 149 ἐπ. καὶ ἰδίᾳ σ. 158), καθ' ὅ: dass sich solche Aktien für den Börsenhandel nicht eignen», Hachenburg, ἐν JW, 1931, σ. 2951, Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 170α: «nur verträgt sich dieses Ausleseprinzip schlecht mit dem Börsenverkehr» z-Reichwein, ἐν SchwAG, 33, (1960/61), σ. 17 ἐπ., Pestalozzi-Henggele, ἐξ σ. 151: «vinkulierte Aktien sich schlecht für den Börsenhandel eignen». Περισσότερον ἔτι ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τινῶν, ὅτι αἱ δεσμευμένοι ὀνομαστικοὶ μετοχαὶ δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν τίτλους συναλλαγῆς ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ: Küsters, Die Vinkulierung der Namenaktien, ἐν BankA, 1937, σ. 175 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 179. Πρβλ. Helmonds, Börsenfähigkeit, ἐξ σ. 24-25. Κατὰ τὸν F. Ferrara, La riforma, ἐξ σ. 198, ἡ διάθεσις δεσμευμένων μετοχῶν εἰς τὸ χρηματιστήριον συνιστᾷ μίαν κατάστασιν «leggermente paradossale».

μετά τина χρόνον ἀπὸ ταύτης, ἀναλόγως τῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἰδίας τῆς ἐταιρίας³³.

2. Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν διεθνῇ χρηματιστηριακὴν πρακτικὴν, ἡ ἐν τοῖς χρηματιστηρίοις ἐμπορία τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἀνεπτύχθη μεγάλως³⁴, ἐνίστε δὲ καὶ μετὰ προτιμήσεως ἔναντι τῶν μὴ δεσμευμένων μετοχῶν³⁵, παρὰ τὴν εἰς τινὰς περιπτώσεις πρόβλεψιν τηρητέων προϋποθέσεων ἢ ὅρων, προκλιωρισμένων ὑπὸ τῶν χρηματιστηρίων ἢ ὀρισθέντων νομοθετικῶς³⁶.

Οὕτω τὸ χρηματιστήριον τοῦ Βερολίνου, ἀπὸ ἔτους 1930, ὑπέβαλε τὴν ἀποδοχὴν τῆς διαπραγματεύσεως ἐν αὐτῷ δεσμευμένων ἀποπληρωθεισῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν εἰς τὸν ὅρον, ὅπως ἡ ἐκδίδουσα αὐτάς ἐταιρεία ὑποχρεοῦται νὰ παρέχῃ τὴν ἔγκρισίν της, ἄλλως νὰ δύναται

33. Βλ. τὴν ἐπὶ τοῦ θέματος ἀναλυτικὴν μελέτην, μετὰ συγκριτικῶν παρατηρήσεων, τοῦ *Sant'Onastaso*, Limiti statutori al trasferimento delle azioni ed ammissione dei titoli in Borsa, ἐν *BBTC*, 1973, I, σ.51-116, *Franceschelli*, Sulle clausole di gradimento alla circolazione delle azioni, ἐν *Riv. soc.*, 6 (1961), σ. 430 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 436. Πρβλ. *Rodotà*, ἔξ σ. 753, *Pestalozzi-Henggeler*, ἔα σ. 143.

34. Βλ. *Wolf*, Aktienvinkulierung, ἔξ σ. 74-75, *Pfenninger*, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἔξ σ. 84, *Blum*, Börsenhandel, ἔξ σ. 2648, *Bürgi*, Überlegungen, ἔξ σ. 203 καὶ σημ. 8, *Berenberg-Gossler*, ἔξ σ. 427, ἰδίᾳ σ. 429, *Degner* Nochmals, ἔξ σ. 122: «In der Praxis haben sich die Börsen bereits seit Jahrzehnten damit abgefunden, dass auch vinkulierte Aktien zugelassen und gehandelt werden», *Möhring*, Zum Geschäftsverkehr, ἔξ σ. 773, *Zöllner*, Die Schranken, ἔξ σ. 35, *Rodotà*, ἔξ σ. 753-754, *Ulmer*, Le azioni, ἔξ σ. 417-422, *Goppert*, Recht der Börsen, 1932, σ. 230 ἐπ., *Nussbaum*, ἔξ σ. 3181 ἐπ., *Trib. Milano*, 2.1.1961, ἐν *Riv. dir. comm.*, 1961, II, 316: «da lugo tempo sono quotate in Borsa azioni di numerose società italiane ed estere nei cui statuti esistono clausole di gradimento, cioè non risulta che abbia mai dato luogo ad inconvenienti, degni di nota».

35. Βλ. *Rodotà*, ἔξ σ. 754, καθ' ὃν, πολλάκις ἡ δέσμευσις προκαλεῖ τὴν προσοχὴν τῶν προσφευγόντων εἰς τὸ χρηματιστήριον, διότι θεωροῦν τὰς δεσμευμένας μετοχὰς ὡς τοὺς τίτλους, οἱ ὅποιοι ἀποθαρρύνουν τοὺς κερδοσκοποῦς. Πρβλ. *Wolf*, Aktienvinkulierung, ἔξ σ. 74-75, ἐνθα πραγματοποιεῖ σύγκρισιν τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν εἰς τὸν κομιστὴν πρὸς τὰς ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ κυκλοφορούσας δεσμευμένας τοιαύτας.

36. Βλ. *Rodotà*, ἔξ σ.754-756, *Sotgià*, L'ammissione, ἔξ σ.208 ἐπ., τὸν *Αὐτόν*, Le azioni quotate in Borsa, ἐν *Riv. dir. comm.*, 1964, I, σ.117 σημ. 61, *Bianchi D'Espino*, εἰς λέξιν *Borsa—Valori*, ἐν *Enciclopedia del diritto*, V,1959, σ. 580-592, *Mengoni*, Nuova disciplina dei titoli nominativi in Francia, ἐν *Riv. soc.* 6 (1961) σ. 270-271. Ἀρνεῖται ἐπίσης τὴν ὑπαρξίν ἀντιθέσεως μεταξὺ ρήτρας δεσμεύσεως καὶ ἀποδοχῆς δεσμευμένων μετοχῶν εἰς τὸ χρηματιστήριον ὁ *Asquini*, Ancora sui limiti di validità delle clausole di gradimento, ἐν *Riv. dir. comm.*, 1961, II, σ. 310 ἐπ. Ὁμοίως οἱ *F. Ferrara*, La riforma delle società per azioni, ἐν *Riv. soc.*, 1962, σ. 192, *De Ferra*, La circolazione delle partecipazioni azionarie, *Milano*, 1964, σ. 274, *Ferri*, Ancora sulla leggse, ἔξ σ. 278.

στήριον δικαιολογείται ἐκ τοῦ ὅτι, ἡ ρήτρα δεσμεύσεως ἐθεσπίσθη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ καθιεροῦται διὰ τῶν καταστατικῶν διὰ τὴν προστασίαν ἀξιολόγων ἐταιρικῶν συμφερόντων, τὰ ὅποια πρέπει νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν χρηματιστηρίων. Οὐδὲ εἶναι ὀρθὸν τὰ ζωτικά ταῦτα συμφέροντα τῆς ἐταιρείας νὰ ὑποχωροῦν πρὸ τῶν ἀναγκῶν τοῦ χρηματιστηριακοῦ ἐμπορίου ⁴².

4. Πάντως, παρὰ τὴν ἀνωτέρω ἀποκλίνουσαν καὶ ποικίλην ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος, γίνεται δεκτόν, κυρίως ἐν Γερμανίᾳ, ὅτι ἡ καλὴ πίστις τοῦ ἐν τοῖς χρηματιστηρίοις ἀποκτῶντος δεσμευμένως ὀνομαστικῶς μετοχᾶς δὲν τυγχάνει ἰδιαιτέρας ἀναγνωρίσεως καὶ προστασίας. Ἀντιθέτως, συμφῶνως πρὸς τὰς χρηματιστηριακὰς συνηθείας ⁴³, οἱ ἐν τοῖς χρηματιστηρίοις ἀποκτῶντες τὰς ἐν λόγῳ μετοχὰς δὲν δύνανται νὰ ζητήσουν, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρείας, τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ καταβληθέντος τιμῆματος ἀποκτήσεως αὐτῶν, εἰς ἣν περίπτωσιν μάλιστα αἱ μετοχαὶ διατίθενται τῇ μεσολαβήσει τραπεζῶν ⁴⁴.

42. Βλ. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 84, RGZ 132, σ. 158, καθ' ὅ, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι δὲν προσιδιάζει ἡ ἐμπορία τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἰς τὸ χρηματιστήριον, δὲν ἔπεται ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιτρεπομένη καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ καθιερωμένη προϋπόθεσις τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως διὰ τὴν μεταβίβασιν «weggesehen werden könnte». Πρβλ. W o l f, ἐξ σ. 76-77 σημ. 7 ἐν τέλει, D e F e r r a La circolazione, ἐξ σ. 274. Ἄλλως B u t t a r o, Considerazione sulla l. 29. 12. 1962 n. 1745 e sulla clausola di gradimento, ἐν BBTC, 1965, I, σ. 1 ἐπ., S p a n o, La clausola, ἐξ σ. 1057, C o t t i n o, Circolazione, ἐξ σ. 341, S a n t o n a s t a s o, ἐξ σ. 69.

43. Πρβλ. Z ö l l n e r, Die Schranken, ἐξ σ. 35, M ö h r i n g, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 775, S c h n e i d e r — D a h l h e i m Usancen, ἐξ σ. 71, D e g n e r, Nochmals, ἐξ σ. 122, B l u m, ἐξ σ. 2648-2649.

44. Βλ. παραπομπὰς προηγούμενης σημειώσεως, ὡς καὶ F l e c h t h e i n, ἐξ §222 Anm. 6, σ. 172α: «Der Erwerber kann also weder Schadensersatz noch Rückzahlung des Kaufpreises verlangen», B a r z — B r ö n n e r — K l u g κ.λ.π., ἐξ §68 Anm. 12, σ. 521. Ὁμοίως καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ — ἐνθα γίνεται εὐρεῖα χρῆσις τῆς ρήτρας δεσμεύσεως, ὅχι μόνον εἰς τὰς μεγάλας ἀσφαλιστικὰς καὶ λοιπὰς ἐπιχειρήσεις (ὡς κυρίως ἐν Γερμανίᾳ), ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς οἰκογενειακοῦ τύπου τοιαύτας — γίνεται δεκτόν, ὅτι διὰ τῶν συνηθειῶν τοῦ χρηματιστηρίου, ἡ θέσις τοῦ ἀγοραστοῦ καθίσταται χειρότερη. Βλ. P e s t a l o z z i — H e n g g e l e r, ἐξ σ. 146: «Durch die Usancen wird der Käufer einer vinkulierten Namenaktie schlechter gestellt, als das nach der Regel des OR der Fall wäre», (ὁμοίως σ. 142, 149). Οὕτω, αἱ συνήθειαι τῶν συναλλαγῶν τοῦ χρηματιστηρίου τῆς Ζυρίχης ἀπὸ τὸ 1935 (§ 155): «Die Erlangung der Übertragungsgenehmigung ist, in allen Fällen, sache des Käufers». Ὁμοίως καὶ R è g l e m e n t de la Bourse de Genève, ἀπὸ 5.11.1930, ἄρθρ. 48. Ἐπίσης, Usancen für den Effektenverkehr an der Basler. Börse ἀπὸ 15.12.1897, σ. 81. Περὶ τούτων βλ. H e r m a n n, Die Schweizer Effektenbörsen, Zürich, 1931, σ. 25 ἐπ. Βλ. γενικώτερον P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 83, L a n z, Die vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 271, S a n t o n a s t a s o, ἐξ σ. 87, 96.

IV. Τύχη ἐνοχικῆς συμβάσεως ἐν ἀρνήσει ἐγκρίσεως.

1. Βάσει τῶν προσκεθεέντων, ἐρωτᾶται, ποία ἡ τύχη τῆς ἐνοχικῆς συμβάσεως περὶ μεταβιβάσεως μετοχῶν, μετὰ τὴν ἄρνησιν τῆς ἐγκρίσεως καὶ ποῖα τὰ ἐξ αὐτῆς ἀνακύπτοντα ἐκατέρωθεν δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις ⁴⁵.

Ὡς ἐκ τοῦ ἀφηρημένου ἢ ἀναιτιώδους χαρακτῆρος τῆς συμβάσεως ἐκχωρήσεως τοῦ συνόλου τῆς συμμετοχῆς τοῦ μετόχου εἰς τὴν ἀνώνυμον ἐταιρίαν (τῆς καταστάσεως τοῦ μετόχου), διὰ τῆς μεταβιβάσεως τῶν δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἢ καὶ ἄνευ ταύτης (ἐὰν τοιαῦται δὲν ἐξεδόθησαν), ἡ μεταβίβασις πραγματοποιεῖται μετὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως καὶ ἄνευ νομικῆς τινος αἰτίας. Κατὰ κανόνα ὅμως, ἡ ἐμπράγματος δικαιοπραξία μεταβιβάσεως τῶν ἐν λόγῳ τίτλων καταρτίζεται εἰς ἐκπλήρωσιν ἐνοχικῆς τινος συμβάσεως, συνομολογηθείσης μεταξὺ τῶν αὐτῶν μερῶν, ἀνταλλακτικοῦ ἢ μὴ χαρακτῆρος, ὡς ἀγοραπωλησίας, ἀνταλλαγῆς, προικός, δωρεᾶς, εἰσφορᾶς εἰς ἐταιρίαν κ.λ.π. ⁴⁶.

2. Περί τῆς νομικῆς φύσεως τῆς ἐνοχικῆς ταύτης συμβάσεως, ἰδίᾳ τῆς ἐπαχθοῦς τοιαύτης καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐκ τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως προκαλούμενα ἀποτελέσματα, ὑφίσταται ἀμφισβήτησις. Ἐν Γερμανίᾳ, ὑπεστήριχθη ἡ ἀποψις, ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ συντελουμένας μεταβιβάσεις τίτλων, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἀγοραπωλησίας, ἀλλὰ περὶ ἐνὸς εἵδους συμβάσεως παροχῆς ὑπηρεσιῶν (eine Art Dienstvertrag), κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μεταβιβάζων δεσμευμένος μετοχὰς ὑποχρεοῦται, ὅπως πράξῃ πᾶν τὸ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτώμενον, ἵνα ὁ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις αὐτῶν ἀποκτήσῃ τὴν ιδιότητα τοῦ μετόχου ⁴⁷. Αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ πωλοῦντος ἐκπληροῦνται καὶ εἰς ἣν περίπτωσιν αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ δὲν ἐτελεσφόρησαν, ἤτοι δὲν παρεσχέθη ἡ ἐγκρισις καὶ δὲν μετεβιβάσθη ἡ κυριότης τῶν μετοχικῶν τίτλων, ἐνῶ ἀντιστοίχως ὁ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις δὲν κέκτηται ἀξίωσιν πρὸς ἐπιστροφὴν τοῦ καταβληθέντος τιμήματος ⁴⁸.

45. Βλ. συναφῶς M ö h r i n g, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 773 ἐπ., D e g n e r, Nochmals, ἐξ σ. 121 ἐπ., B e r e n b e r g - G o s s l e r, Die Übertragung, ἐξ σ. 427 ἐπ.

46. Вл. Pestalozzi—Henggeler, *ibid.* с. 138.

47. Κατὰ τὸν Flechtheim, ἐὰ § 222 Anm. 5, σ. 169α, ὁ μεταβιβάζων τὰς μετοχὰς τῶν ὀφείλει να παράσχη πᾶσαν βοήθειαν πρὸς τὸν ἀποκτώντα, κατὰ τὴν καλὴν πίστιν, ὥς να παραδώσῃ αὐτῷ τὰς μετοχὰς καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας, νὰ διευκολύνῃ τὴν περαιτέρω μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν κλπ.

48. Οὕτω Blum, Börsenhandel, §§ 2649 καὶ 2650: «Der Veräußerer von inkulierten Namenaktien übernimmt keine Verpflichtung zur Verschaffung des materiellen Aktienrechts», διὰ δὲ τῆς παραδόσεως τοῦ τίτλου ἐκπληροῦται ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ· περαιτέρω ἀξιώσεις τοῦ ἀγοραστοῦ κατὰ τοῦ πωλητοῦ δὲν ὑφίστανται. Τὴν ἄποψιν, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ συμβάσεως ἀγοραπωλησίας, διὰ τὰς ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ μεταβι-

3. Καθ' ἐτέραν ἐκδοχὴν, ἡ μὴ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας σημαίνει τὴν ὑπαρξίν νομικοῦ ἐλαττώματος (Mangel im Recht) εἰς τὰς μεταβιβαζομένας μετοχάς, κατὰ τὴν παρ. 439 BGB, μὲ τὰς ἐντεῦθεν νομικὰς συνεπειάς ⁴⁹.

4. Κατὰ τὴν κρατήσασαν καὶ ὀρθὴν γνώμην, ἐπὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐναντι τιμῆματος, πρόκειται περὶ συμβάσεως ἀγοραπωλησίας, ἐφ' ὅσον ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων μερῶν δὲν συμφωνήθη ἄλλο τί ⁵⁰.

Ἐν ἀρνήσει παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, καθίσταται ὀριστικῶς ἀνενεργὸς καὶ ἄκυρος ἡ ἐμπράγματος δικαιοπραξία περὶ μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, λόγῳ ματαιώσεως τῆς ὑφ' ἣν ἐτέλει ἀναβλητικῆς αἰρέσεως περὶ παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, κατὰ τὰ ἀλλαχοῦ ἐκτεθέντα. Ἀντιθέτως, κατὰ τὴν κρατοῦσαν γνώμην ⁵¹, ἡ ἐνοχικὴ σύμβασις παραμένει ἰσχυρὰ, ὡς μὴ ἐπηρεαζομένη εὐθέως ἐκ τῆς αἰρέσεως ⁵², ἐκτὸς ἐὰν ρητῶς συμφωνήθῃ μεταξύ τῶν μερῶν, ὅτι ἡ παροχὴ τῆς ἐγκρίσεως συνιστᾷ ἀναβλη-

βάσεις, ὑπεστήριζαν καὶ οἱ Rospat t, ἐν BankA, 1930, σ. 198 ἐπ., Koch, αὐτόθι, σ. 274 ἐπ. Βλ. ὑπαινιγμὸν ὑπὸ RGZ, 132, σ. 158 (ἐνθα καὶ ἡ παραπομπὴ εἰς τοὺς προμνημονευθέντας συγγραφεῖς), ὅπερ ὅμως δέχεται, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἥτοις δὲν εἶναι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀππλλαγμένη ἀμφιβολιῶν. Πρβλ. Pestallozzi—Henggeler, ἐξ σ. 138-139, καθ' ἣν ἡ τοιαύτη νομικὴ κατασκευὴ ἐξηγεῖτο ἐν Γερμανίᾳ, ἐκ τοῦ ὅτι συνήθως ἐν αὐτῇ μόνον αἱ μεγάλαι ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρίαι ἐδέσμευον τὰς μετοχὰς των, αἱ ὁποῖαι ἐπωλοῦντο ὑπὸ εἰδικᾶς ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ συνθήκας καὶ ἐν σχέσει πρὸς ἃς, κατ' ἐξαίρεσιν, αἱ ἐκδότρια ἐταιρίαι ἤρνοῦντο τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, Βλ. καὶ Möhring Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 773, ὅστις ὁμιλεῖ περὶ «atypische Obligation». Ὁμοίως καὶ οἱ Berenberg—Gossler, ἐξ σ. 429, ὁμιλοῦν περὶ «atypische Obligation», ὅτε δὲν ἐφαρμόζονται αἱ περὶ πωλήσεως διατάξεις ἢ ἐφαρμόζονται κατ' ἀναλογίαν.

49. Οὕτω Berenberg-Gossler, ἐξ σ. 427, Pestallozzi-Henggeler, ἐξ σ. 140 (κατὰ τὰ ἄρθρα 171 ἐπ. OR), Lutter, ἐξ § 68 Anm. 41, σ. 536: «mangelnde Zustimmung bei zustimmungsbedürftigen Rechtsgeschäften ist Rechtsmangel», RG, ἐν Recht, 1921, Nr. 521.

50. Βλ. Gadow, ἐξ § 61 Anm. 15 σ. 383, Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 6, σ. 172α, Möhring, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 775, Pestallozzi-Henggeler, ἐξ σ. 139 ἐπ., Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 11-12, σ. 520-521, Nussbaum, ἐξ σ. 3180.

51. Βλ. Barz—Brönnner—Klug κλπ.; ἐξ § 68 Anm. 12, σ. 520, Berenberg—Gossler, ἐξ σ. 429, Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5 σ. 169α, Anm. 6, σ. 172α, Lutter, ἐξ § 68 Anm. 41, σ. 536, RGZ 132 σ. 157.

52. Τὴν ἀντίθετον ἀποψιν, ἐδέχθη, μεμονωμένως, ἀπόφασις Πρωτοδικείου Καντονίου τινὸς τῆς Ἑλβετίας, καθ' ἣν ἡ ἐγκρίσις συνιστᾷ σιωπηρὰν αἶρεσιν τῆς ἐνοχικῆς συμβάσεως (βλ. Pestallozzi—Henggeler, ἐξ σ. 150), ἡ ἀπόφασις ὅμως αὕτη ἀνιέρθη ὑπὸ τοῦ Bundesgericht (BGE 53 II σ. 305 ἐπ.). Βλ. συναφῶς Teichmann—Köhler, ἐξ § 61 Anm. 3α καὶ 3c, σ. 137-138, JW, 1928, σ. 1552.

τικήν ἢ διαλυτικήν αἵρεσιν τῆς ἐνοχικῆς δικαιοπραξίας⁵³. Ὡσαύτως, εἶναι δυνατόν νά συμφωνηθῇ ὅτι, παρὰ τὴν ἐνδεχομένην ἄρνησιν τῆς ἐγκρίσεως, ἡ ἐνοχικὴ σύμβασις θά παραμείνῃ κατὰ πάντα ἰσχυρὰ καὶ ὁ μὲν ἀγοραστὴς θά ὑποχρεοῦται νά καταβάλλῃ τὸ τίμημα, ὁ δὲ πωλητὴς θά ἀπαλάσσηται πάσης ὑποχρεώσεως καταβολῆς αὐτῷ ἀποζημιώσεως, ἄλλως οὗτος θά ὑποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν τοιαύτης ἀποζημιώσεως⁵⁴.

Ἐὰν τοιαῦται εἰδικώτεροι συμφωνίαι δὲν κατηρτίσθησαν μεταξὺ τῶν μερῶν, ὁ δὲ πωλητὴς ἔπραξε πᾶν τὸ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτώμενον, ἵνα παρασχεθῇ ἡ ἐταιρικὴ ἐγκρισις⁵⁵ καὶ αὕτη τελικῶς δὲν παρεσχέθῃ, γίνεται δεκτὸν ὑπὸ τῆς κρατούσης γνώμης, ὅτι συντρέχει περίπτωσις ἐπιγενομένης ἀνυπαίτιου ἀδυναμίας ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς⁵⁶, ὅτε ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις, αἱ ἀντίστοιχοι πρὸς τὰ ἄρθρα 336 καὶ 380 τοῦ ἡμετέρου ΑΚ, ἐφ' ὅσον ἡ ἀδυναμία αὕτη δὲν ἦτο γνωστὴ ἐκ τῶν προτέρων⁵⁷. Ἐν ὑπάρξει ἐπιγενομένης ὀλικῆς ἀδυναμίας ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς, ἥτις ὀφείλεται εἰς ὑπαιτιότητα τοῦ πωλητοῦ τῶν μετοχῶν — ὥς, ἐπὶ παραδείγματι, ὅταν οὗτος μετέσχευεν, ὡς μὴ ὤφειλεν⁵⁸, εἰς τὴν ἀρμοδίαν ὅπως ἀποφασίσῃ περὶ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως γενικὴν συνέλευσιν καὶ διὰ τῶν ψήφων του ἐλήφθῃ ἀρνητικὴ ἀπόφασις — ἐφαρμόζονται αἱ ἀντίστοιχοι τῶν ἄρθρων 516, 335, 387 ΑΚ διατάξεις. Ἐν

53. Βλ. Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 140.

54. Βλ. Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 140.

55. Τοιαύτην ὑποχρέωσιν ἀναγνωρίζουν πάντες οἱ συγγραφεῖς. Οὕτω, Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 12α, σ. 520, Blum, Börsenhandel, ἐξ σ. 2648, Berenberg—Gossler, ἐξ σ. 429, Möhring, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 773, RGZ, 88, σ. 319.

56. Βλ. ἀνωτ. σ.512-513 καὶ Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 6, σ.172α: «Die Erfüllung des Kaufgeschäfts ist durch die Versagung der Zustimmung unmöglich geworden», Staub—Pinner, ἐξ §222 Anm. 3, σ.211, Baumbach—Hueck, ἐξ §68 Anm. 3, σ. 201, Barz—Brönnel—Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 12, σ. 521, Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 141, ἥτις ὁμῶς ὁμιλεῖ περὶ μερικῆς ἀδυναμίας ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς, διότι δέχεται τὴν ἀποψιν, ὅτι αἱ γεγεννημέναι ἀπαιτήσεις τοῦ πωλοῦντος μετόχου, ὡς δανειστοῦ, ἔναντι τῆς ἐταιρίας, ὡς αἱ διὰ τὴν καταβολὴν ἀποφασισθέντος μερίσματος, μεταβιβάζονται εἰς τὸν ἀγοραστὴν ὡς ἀνεξάρτητοι τῶν μετοχικῶν δικαιωμάτων (σ. 143), ὅτε ἀνακύπτει τὸ πρόβλημα τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ ἀναλογούντος εἰς αὐτὰ τιμήματος, Βλ. καὶ RGZ, 132, σ. 157, καθ' ὃ ἐν ἀρνήσει τῆς ἐγκρίσεως, ἡ ἐμπράγματος σύμβασις καθίσταται ἄκυρος, τὰ δικαιώματα τοῦ μετόχου καὶ ἡ κυριότης τῶν μετοχῶν δὲν μεταβιβάζονται εἰς τὸν πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις καὶ ὅτι: «ein solcher Rechtsübergang ist vielmehr unmöglich geworden».

57. Οὕτω εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν προβλέπεται εἰς τὸ καταστατικὸν ἡ ἔλλειψις ὠρισμένων ιδιοτήτων (ὡς ἰθαγενείας) τοῦ μελλοντικοῦ μετόχου, ὡς λόγος ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, συμφώνως πρὸς τὴν τελευταίαν διάταξιν τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ἥτις ἔλλειψις, εἶναι δυνατόν νά διαπιστωθῇ καὶ ἐκ τῶν προτέρων. Βλ. Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 140.

58. Βλ. ἀνωτ. σ. 469 ἐπ.

ἐπιγενομένη δὲ μερικὴ ὑπαιτίῳ ἀδυναμίᾳ τοῦ μεταβιβάζοντος τὰς μετοχὰς περὶ ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς, ἐφαρμόζονται αἱ ἀντίστοιχοι διατάξεις τοῦ ἄρθρου 337 ΑΚ.

5. Καθ' ἡμᾶς, αἱ γεγεννημένοι αὐτοτελεῖς περιουσιακαὶ ἀπαιτήσεις τοῦ μετόχου κατὰ τῆς ἐταιρίας (ὡς διὰ τὴν καταβολὴν ἀποφασισθέντος μερίσματος ἢ προϊόντος τῆς ἐκαθαρίσεως) συμμεταβιβάζονται μετὰ τῶν μετοχῶν μόνον κατόπιν παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, ἐκτὸς ἐὰν τὸ ἀντίθετον συνεφωνήθῃ μεταξύ τῶν συμβαλλομένων μερῶν ⁵⁹. Συνεπῶς, κατ' ἀρχήν, δὲν συντρέχει περίπτωσις μερικῆς ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς, διὰ τῆς αὐτοτελοῦς ἐκχωρήσεως τῶν ἀπαιτήσεων τούτων. Οὔτε συνιστᾷ μερικὴν ἐκπλήρωσιν τῆς παροχῆς ἡ εἰδικωτέρα συμφωνία μεταξύ πωλητοῦ καὶ ἀγοραστοῦ, καθ' ἣν ὁ πρῶτος παρέχει εἰς τὸν δεύτερον τὴν πληρεξουσιότητα νὰ παρίσταται εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῆς ἐταιρίας καὶ νὰ ψηφίζῃ ἐν αὐτῇ, πρὸς ἀπόκτησιν οὕτω ἐμμέσως καὶ οὐσίᾳ τῆς ἀρνηθείσης αὐτῷ ιδιότητος τοῦ μετόχου ⁶⁰. Οὔτε ὁ σκοπὸς οὗτος ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀναλήψεως τῆς ὑποχρεώσεως ἐκ μέρους τοῦ πωλοῦντος — τύποις διατηροῦντος, κατὰ τὰς διασπαστικὰς θεωρίας, τὴν ιδιότητα τοῦ μετόχου — ὅπως ψηφίζῃ οὗτος εἰς τὰς γενικὰς συνελεύσεις κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἀγοραστοῦ τῶν μετοχῶν. Τοιαῦται ἐνέργειαι θὰ συνίσταν καταστρατήγησιν τῶν περὶ δεσμεύσεως μετοχῶν διατάξεων τοῦ καταστατικοῦ ⁶¹.

59. Βλ. ἀνωτ. σ.513-515. Ἄλλως τὸ ἄρθρ. 6 τοῦ ἰταλικοῦ σχεδίου περὶ τροποποιήσεως τοῦ δικαίου τῶν ἐμπορικῶν ἐταιριῶν, ἐν τῷ ὁποίῳ προβλέπεται ρητῶς, ὅτι: «Il diritto agli utili e gli altri diritti a contenuto patrimoniale possono essere esercitati dagli acquirenti delle azioni anche in mancanza del gradimento» (βλ. σχετικῶς Cottino, Circolazione, ἐξ σ. 326). Ὁμοίως, ἄλλως Dempewolf, Auszahlung des Erlöses bei Versteigerung vinkulierter Namenaktien, ἐν NJW, 1963, σ. 1349, ἰδίᾳ σ. 1342, καθ' ὅν: «Die Vinkulierung belastet also nur das mitgliedschaftliche Stammrecht und seine Ausflüsse (Bezugsrecht), aber nicht wirtschaftlich damit zusammenhängende Geldforderungen», οἱ Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 140, 142, Godin—Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 13, σ. 225, Gadow—Heinichen, ἐξ § 61 Anm. 18, σ.384, Berenberg—Gossler, ἐξ σ.428, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 290, καθ' ὅν, βάσει τῆς μεταξύ τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ ἐσωτερικῆς σχέσεως, ὁ πρῶτος ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἀγοραστὴν ὅλας τὰς ἐκ τῶν μετοχῶν προερχομένας ὠφελείας, ἐνῷ οὗτος ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ αὐτῷ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἀποπληρωμὴν τῶν μετοχῶν.

60. Πρὸς ἀποφυγὴν δημιουργίας τοιούτων σχέσεων, τὰ καταστατικὰ συνήθως ἀπαιτοῦν ὅπως ἡ πληρεξουσιότης ἀντιπροσωπεύσεως ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει παρέχεται μόνον εἰς μετόχους. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐλλείπῃ τοιαύτη καταστατικὴ διάταξις, ἡ ἐταιρία δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τοῦ μὴ ἐγκριθέντος ἀγοραστοῦ, θεωροῦσα τὴν παροχὴν τῆς πληρεξουσιότητος ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ μετόχου πρὸς αὐτὸν ὡς καταχρηστικὴν ἄσκησιν δικαιώματος. Βλ. Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 180—181.

61. Βλ. ἀνωτ. σ.549-550. Προσέτι, RGZ, 132 σ.159: «Eine Trennung des Stimmre-

Περαιτέρω, δεχόμεθα ὅτι, ἐὰν ὁ πωλητὴς μέτοχος δὲν παρέλειψε τὰς ὀφειλομένας ἐνεργείας ἐναντι τῆς ἐταιρίας καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ του, ὥστε νὰ καταστῇ οὗτος μέτοχος ἐναντι ταύτης καὶ ἐὰν δὲν εὐθύνηται ἐν γένει δι' ὑπαίτιόν τινα παράβασιν τῶν ὑποχρεώσεων του ἐναντι τοῦ ἀγοραστοῦ, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, συντρέχει περίπτωσις ἐπιγενομένης ἀνυπατίου ἀδυναμίας τοῦ πωλητοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς παροχῆς του, ὅτε ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τῶν προρρηθέντων ἀρθρων 336 καὶ 380 ΑΚ.

Κατὰ ταύτας, ὡς γνωστὸν, ἐὰν ἡ παροχὴ τοῦ ἐνὸς τῶν συμβαλλομένων εἶναι ἀδύνατος, ἐνεκα γεγονότος, δι' ὃ οὗτος δὲν ὑπέχει εὐθύνην, ἀπαλλάσσεται καὶ ὁ ἕτερος συμβαλλόμενος τῆς ἀντιπαροχῆς, ἀναζητεῖ δὲ οὗτος ταύτην, τυχὸν καταβληθεῖσαν, κατὰ τὰς περὶ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ διατάξεις ⁶². Ὡς ἤδη ἐσημειώθη ἀνωτέρω, ὁ ἀγοραστὴς ἔχει γνῶσιν διὰ τοῦ καταστατικοῦ, διὰ τῆς σχετικῆς ἀναγραφῆς ἐπὶ τῶν μετοχῶν ἢ διὰ τῶν παρασχεθεισῶν ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ πληροφοριῶν, περὶ τῆς ὑπαρχούσης ρήτρας δεσμεύσεως αὐτῶν ἢ ὥφειλε νὰ γνωρίζῃ σχετικῶς, ὥστε ἡ καλὴ πίστις αὐτοῦ εἰς οὐδὲν τὸν ὠφελεῖ ἐν προκειμένῳ ⁶³.

cths von Aktienrecht selbst verstösst gegen zwingende aktienrechtliche Vorschriften, und damit verstösst auch eine Vollmachterteilung, die solchen Zweck dienen soll, gegen § 134 BGB, mit der Folge der Nichtigkeit». Ὁμοίως ἡ αὐτὴ ἀπόφασις, ἐν σ. 158: θὰ ἦτο νομικῶς ἐσφαλμένη ἡ ἀποφίσις, καθ' ἣν βάζει τῆς ἐνοχικῆς συμβάσεως, θὰ ἦδύνατο ὁ ἀγοραστὴς νὰ ἀξιώσῃ ἀπὸ τὸν πωλητὴν του, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεως, τὴν παροχὴν αὐτῷ πληρεξουσιότητος, πρὸς ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου (Stimmvollmacht) ὑποκειμένης ἢ μὴ εἰς ἀνάκλησιν. Βλ. καὶ RGZ, 69, σ. 134, Thoma, Die Umwandlung, ἐξ σ. 27, Teichmann—Koehler, ἐξ § 61 Anm. 3, σ. 138, Berenberg—Gossler, ἐξ σ. 428-429, καθ' ὃν ἡ ἐν λόγῳ πληρεξουσιότης θὰ συνίστα: «eine sittenwidrige Umgehung der gesetzlich zulässigen Beschränkung der Abtretbarkeit», ἥτις, ὡς τοιαύτη, θὰ ἦτο ἄκυρος, Möhring, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 774-775, Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 141. Ἄλλως Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 6, σ. 172α - 173α, ὅστις δέχεται ὅτι εἶναι ἔγκυρος ἡ παροχὴ πληρεξουσιότητος ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος πρὸς τὸν ἀποκτῶντα, διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ἐν ἀρνήσει τῆς ἐγκρίσεως, δὲν εἶναι ὁμοῦς ἔγκυρος συμφωνία περὶ παροχῆς ὀδηγιῶν ὑπὸ τοῦ δευτέρου πρὸς τὸν πρῶτον, πρὸς ἄσκησιν ὑπὸ τοῦ τελευταίου τοῦ ἐν λόγῳ δικαιώματος.

62. Βλ. Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 12, σ. 521, Rospat t ἐξ σ. 198 ἐπ., Wiedemann, ἐξ σ. 123-124 καὶ ἐν μέρει Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 142-143. Ἐν Γερμανίᾳ ἀμφισβητούμενον εἶναι τὸ θέμα, ἐὰν πρόκειται περὶ ὑποκειμενικῆς ἢ ἀντικειμενικῆς ἀδυναμίας ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς. Βλ. Rospat t, ἐξ ἐν BankA, 1930, σ. 198 ἐπ., G o d i n - W i l h e l m i, ἐξ § 61 Anm. 13, σ. 525, L u t t e r, ἐξ § 68 Anm. 41, σ. 536, καθ' ὃν ὁμοῦς: «Kennt der Käufer jedoch die Vinkulierung, so entfällt diese Haftung des Aktionärs, doch verliert er zugleich den Anspruch auf die Gegenleistung»

63. Βλ. Degner, Nochmals, ἐξ σ. 123, καθ' ὃν: «Der mangelde Schutz des gutgläubigen Erwerbers ist die rechtssystematische und unabdingbare Folge

6. Ἐν ἀνακεφαλαιώσκει τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων, δύναται τις νὰ διακρίνῃ τὰς ἀκολουθοῦσας σχετικὰς περιπτώσεις ⁶⁴:

α) Ἐὰν ἀμφοτέρω τὰ μέρη γνωρίζουν τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἐγκρίσεως, διὰ τὸ μεταβιβάστων τῶν μετοχῶν, εὐθύνεται ὁ ὑπαίτιος παρεμποδίσας τὴν παροχὴν ταύτης.

β) Ἐὰν οὐδεὶς τῶν συμβαλλομένων εὐθύνεται διὰ τὴν μὴ παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, ἡ σύμβασις διαλύεται δι' ἀνυπαίτιον ἐπιγενομένην ἀδυναμίαν τῆς παροχῆς, ἐκτὸς ἐὰν τὰ μέρη συνεφώνησαν ἄλλως ⁶⁵.

γ) Ἐπὶ ἀποκτῆσεως μετοχῶν εἰς τὸ χρηματιστήριον, ἰσχύουν αἱ ἐν αὐτῷ κρατοῦσαι συνθήκαι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ συμβαλλόμενοι ὑπῆχθησαν ρητῶς ἢ σιωπηρῶς ⁶⁶.

δ) Ὁ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις δὲν δύναται νὰ ἀξιωθείη ἀπὸ τὴν ἑταιρίαν τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, ἀκόμη καὶ ἐὰν αὕτη ὑπεσχέθη ταύτην εἰς τὸ χρηματιστήριον, διότι δὲν δημιουργεῖται τοιοῦτον δικαίωμα ὑπὲρ αὐτοῦ ⁶⁷.

V. Διαδοχικὴ μεταβίβασις δεσμευμένων μετοχῶν.

1. Ἐν ἑτέρῳ συναφὲς θέμα ἀπησχόλησε τὴν ἀλλοδαπὴν πρᾶξιν καὶ θεωρίαν: ὅταν αἱ παραδοθεῖσαι εἰς τὸν ἀγοραστὴν μετοχαί, πρὸ τῆς ἐγκρίσεως ἢ μετὰ τὴν ἄρνησιν αὐτῆς, μεταβιβάζωνται ὑπ' αὐτοῦ περαιτέρω δυνάμει ὀπισθογραφήσεως ἢ ἐκχωρήσεως (ἐν λευκῇ ἢ κανονικῶν τοιούτων), εἰς ἓν ἢ πλείονα διαδοχικῶς πρόσωπα, χωρὶς νὰ κέκτηται ἐπ' αὐτῶν δικαίωμα ὁ με-

der statutierten Übertragungbeschrägung». Πρβλ. Möhring, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 775, Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5 f, σ. 196-197, Lehmann, ἐν ZHR, 51, σ. 376, Graziani, In tema, ἐξ σ. 637-638, F.v. Steiger, Das Recht, ἐξ σ. 164. Κατὰ τὸν Ferri, Sugli effetti, ἐξ σ. 601 σημ. 13, λόγῳ μὴ ἐγκρίσεως δὲν τελειοῦται τόσον ἡ ἐνοχικὴ ὥσον καὶ ἡ ἐμπράγματος δικαιοπραξία, ὡς σύνθετος πρᾶξις. Πρβλ. Stolfi, In tema, ἐξ σ. 224-225. Καὶ ὁ Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 290, δέχεται ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ ἀναγνωρίσῃ τις εὐθύνην τοῦ πωλητοῦ (κατ' ἀρθρ. 1881 cod. civ.), εἰς τὴν περίπτωσιν ὁ ἀγοραστὴς ἐγνώριζε τὴν δέσμευσιν.

64. Bl. Pestalozzi—Hengeler, ἐξ σ. 149-150.

65. Bl. Graziani, In tema, ἐξ σ. 638, καθ' ὃν, ἐν ὅψει μιᾶς συμβάσεως, ἥτις ὑπόκειται εἰς προϋθέσιν, καθοριζομένην ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ καὶ ἥτις κατηρτίσθη παρὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς προϋποθέσεως: «alienante e acquirente sono su un piano di parità». Πρβλ. Candian, Intorno, ἐξ σ. 38.

66. Κατὰ τὸν Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5f, σ. 197 καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τινὸς τῶν μερῶν, κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς συμβάσεως, ὅτι διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν μετοχῶν ἀπαιτεῖται ἡ ἐγκρίσις τῆς ἑταιρίας, ἐν ἀμφιβολίᾳ τοῦτο ἀρκεῖται εἰς τὸ ἀνίσχυρον τῆς συμβάσεως. Τὴν κατάστασιν ἐξομειώνει μὲ τὴν περίπτωσιν τῆς ἀποκτῆσεως ἀκινήτου, διὰ τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖται ἐγκρίσις τοῦ δημοσίου.

67. Bl. Zöllner, Die Schranken, ἐξ σ. 34, Möhring, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 775, Berenberg—Gossler, ἐξ σ. 428, Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5e, σ. 196.

ταβιβάζων, ἡ δὲ ἐταιρία παρέσχε τὴν ἐγκρισίν της εἰς μεταγενεστέρως ἀποκτήσαντα, καθίστανται μέτοχοι οἱ ἐνδιαμέσως ἀποκτήσαντες ⁶⁸:

2. Συνήθως οἱ ὁπαδοὶ τῶν διασπαστικῶν θεωριῶν βλέπουν, εἰς τὴν δυνατότητα τῶν περαιτέρω, ὑπὸ τοῦ μὴ ἐγκριθέντος ἀγοραστοῦ, διαδοχικῶν μεταβιβάσεων, τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποῦ καθίσταται δυνατὴ ἡ ἐπανασύνδεσις τῶν ἀποσχισθέντων δικαιωμάτων τοῦ μετόχου ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ, διὰ τῆς ἐγκρίσεως ἐνὸς τῶν διαδοχικῶν κτητόρων, χωρὶς νὰ ἀνατρέπηται ἡ ὑπὸ τῶν μερῶν ἡθελημένη ἀρχικὴ σύμβασις μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν ⁶⁹.

Παρατηρητέον, ἐπίσης, ὅτι αἱ ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ πωλούμεναι μετοχαί, ἰδίᾳ ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν, συνήθως μεταβιβάζονται περαιτέρω εἰς ἀπεριόριστον ἀριθμὸν προσώπων καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἐταιρίας καὶ τοῦ ἀρχικῶς μεταβιβάσαντος. Τοῦτο συντείνει, ἐτι πλεον, εἰς τὴν ἀποσύνδεσιν τοῦ φορέως τῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων τοῦ μετόχου — ἅτινα διατηρεῖ, κατὰ τὰς διασπαστικὰς θεωρίας, ὁ τύποις παρὰ μέτοχος — καὶ τοῦ φορέως τῶν περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων — ἅτινα περιέρχονται εἰς τὸν πρὸς ὃν ἐκάστοτε ἡ μεταβίβασις ⁷⁰. Ἡ κατὰστασις αὕτη συμβάλλει, ὡσάυτως, περισσότερον εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς κερδοσκοπίας ἐπὶ τῶν μετοχῶν καὶ εἰς τὴν ἔντασιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀποσυνδέσεως τῆς εὐθύνης ἐκ τῆς ἐξουσίας εἰς τὰς ἀνωνύμους ἐταιρίας — ὅπερ κατέστη σύννηθες εἰς τὰς ἐκ τοῦτων μεγάλας — μὲ τὰς ἐντεῦθεν δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ⁷¹.

3. Κατὰ τὴν εὐρέως κρατοῦσαν ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ νομολογίᾳ ἄποψιν, ἐν ἐγκρίσει ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τινὸς τῶν διαδοχικῶς ἀποκτησάντων, οὗτος καθίσταται μέτοχος ἐναντι αὐτῆς, οὐχὶ ὅμως καὶ οἱ (δι' οἰονδήποτε λόγον) μὴ τυχόντες ἐγκρίσεως προγενέστεροι διακάτοχοι τῶν μετοχῶν. Οὗτοι, κατὰ τὴν ᾧδε ὑποστηριζομένην ἄποψιν τῆς θεωρίας τῆς νομιμοποιήσεως ἡ ἐνόητος, δὲν κατέστησαν καὶ κύριοι τῶν μετοχῶν καὶ δικαιοῦχοι τῶν μεταβιβαζομένων δικαιωμάτων, λόγῳ μὴ ἐγκρίσεως τοῦ πρώτου ἀποκτήσαντος ⁷².

68. Βλ. συνκρῶς Berenberg—Gossier, ἐξ σ. 428, Möhring, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 774, Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐξ §68 Anm. 13, σ. 521, Graziani, In tema, ἐξ σ. 638—639, Pfenninger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 41, 48, 50.

69. Βλ. Pfenninger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, ἐξ σ. 48.

70. Βλ. Blum, ἐξ σ. 2648, ὅστις ὁμιλεῖ περὶ ὁλοκληροῦ ἀλλοσίδους διαδοχικῶν μεταβιβάσεων, Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 139, Bürgi, Überlegungen, ἐξ σ. 209, 213. Πρβλ. Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐξ §68 Anm. 13, σ. 521.

71. Βλ. Blum, ἐξ σ. 2649, Bürgi Überlegungen, ἐξ σ. 213, Ferrì, Potere e responsabilità, ἐξ, ἰδίᾳ σ. 42.

72. Οὕτω, RG, ἐν JW, 1932, σ. 2599: «Die Rechtslage war vielmehr die, dass hier ein Abtretungsangebot des zuletzt eingetragenen Buchaktionärs an den ersten Nehmer vorlag mit der Ermächtigung, dasselbe, wenn er es nicht selbst annahm, als Bote weiterzugeben und zwar dergestalt, dass jeder weitere Nehmer in die glei-

Πρὸς θεμελίωσιν τῆς ἀπόψεως ταύτης, ἰδίᾳ ὑπὸ τὸ πρῖσμα ὅτι οἱ ἐνδιαμέσως μεταβιβάζοντες δὲν μετήγαγον δικαίωμα κυριότητος, ὅπερ δὲν ἐκτίσαντο, ὑπεστηρίχθη ὅτι ὁ πρῶτος ἀποκτῶν ἔχει σιωπηρῶς τύχει πληρεξουσιότητος ἐκ μέρους τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου, ὅπως, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως, μεταβιβάξῃ περαιτέρω τὰς μετοχάς, ἀφοῦ οὗτος (ὁ μεταβιβάζων) ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ἐκποίησιν τῶν μετοχῶν του καὶ τὴν εἰσπραξιν τοῦ τιμήματος ⁷³.

4. Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἡμέτερον δίκαιον, φρονοῦμεν ὅτι ἡ δυνατότης τῆς ἐν λευκῷ μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν δὲν εἶναι ἐφικτή. Ὅχι τόσον διότι ἡ ἄνευ ὀνόματος κυκλοφορία τῆς μετοχῆς θὰ καθίστα τὸν τίτλον τοιοῦτον εἰς τὸν κομιστὴν, ὅπερ θὰ ἀντέκειτο πρὸς τὸν βασικὸν σκοπὸν τοῦ νόμου περὶ καθιερώσεως τῶν δεσμευμένων μετοχῶν ⁷⁴, ἀλλὰ διότι, κατὰ τὴν παρ. 1 τοῦ ἀρθρου 88 τοῦ νόμου 2190/1920, ἡ μεταβίβασις αὐτῶν γίνεται δι' ἐγγραφῆς εἰς εἰδικὸν βιβλίον τῆς ἐταιρίας, «χρονολογουμένης καὶ ὑπογραφομένης ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος μετόχου καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν». Ἡ διαδικασία αὕτη καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν ἐν λευκῷ μεταβίβασιν. Συνεπῶς, τὸ ὡς ἄνω πρόβλημα τῶν διαδοχικῶν μεταβιβάσεων δὲν δύναται νὰ ἀνακύψῃ παρ' ἡμῖν ⁷⁵.

che Rechtsstellung versetzt war, wie die ersten», Nussbaum, *ἐξ* σ. 3180, Wiedeman Die Übertragung, *ἐξ* σ. 127, Godin—Wilhelmi, *ἐξ* § 61 Anm. 6, σ. 252, Ritter, *ἐξ* § 61 Anm. 4α, σ. 194, Düringer—Hachenburg—Flechtheim, *ἐξ* § 222 Anm. 9, σ. 187α, Gadow—Heinichen, *ἐξ* § 61 Anm. 16, Mönring, Zum Geschäftsverkehr, *ἐξ* σ. 774, Berenberg—Gossler, *ἐξ* σ. 428, Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., *ἐξ* § 68 Anm. 13, σ. 521, Staub—Pinner, *ἐξ* § 222 Anm. 3, σ. 212, Lutter, *ἐξ* § 68 Anm. 43, σ. 537: «nicht aber werden damit auch die Zwischenerwerber rückwirkend für ihre Besitzzeit Aktionäre».

73. Βλ. Pinner, Wirkung einer Genehmigung, *ἐξ* σ. 269 καὶ 271, Lehner, Gemeinsame, *ἐξ* σ. 193-194, Krafft, *ἐξ* σ. 213, Pestalozzi—Henggeler, *ἐξ* σ. 140: «Überdies kann der Verkäufer den Käufer zur weiteren Veräusserung der Aktie am Drittpersonen ermächtigen», Ribí, *ἐξ* σ. 271, Pfenninger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, *ἐξ* σ. 50-51, Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., *ἐξ* § 68 Anm. 13, σ. 521, Lutter, *ἐξ* § 68 Anm. 43, σ. 537. Κατὰ τὸν Graziani, In tema, *ἐξ* σ. 639, ὁ ἀρχικῶς μεταβιβάζων δὲν δύναται νὰ ἐναντιωθῇ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἰς περαιτέρω μεταβιβάσεις, διότι οὗτος ἐπιθυμεῖ τὴν μεταβίβασιν καὶ τὴν εἰσπραξιν τοῦ τιμήματος.

74. Οὕτω Πασιᾶς, *ἐξ* σ. 415, Πρβλ. Pfenninger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, *ἐξ* σ. 36.

75. Κατὰ τὸν Mercier, *ἐξ* σ. 115, αἱ δεσμευμένα ὀνομαστικὰ μετοχὰ δὲν δύναται νὰ μεταβιβαθοῦν διὰ λευκῆς ὀπισθογραφήσεως, ἐν μὴ ἐγκρίσει τῆς ἐταιρίας. Πρβλ. Pfenninger, Vinkulierte Aktien als theoretischer Begriff, *ἐξ* σ. 48.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΕΤΑΒΙΒΑΖΟΝΤΟΣ

Ι. Λόγοι επιβάλλοντες τὴν προστασίαν.

1. Ἐξεταστέα, ἀκολούθως, ἡ δυνατότης νομικῆς προστασίας τοῦ μεταβιβάζοντος, διὰ τοῦ δικαστικοῦ ἐλέγχου τῆς ὀρθότητος τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐταιρίας περὶ μὴ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως, εἰς ἣν περίπτωσιν αὕτη ἐμφανίζεται ὡς ἀδικαιολόγητος ἢ καταχρηστική.

Συναφὲς εἶναι καὶ τὸ θέμα τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ ὑποχρεώσεως, πρὸς αἰτιολόγησιν τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς ἐταιρίας.

Ἡ ἀπάντησις ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν, διὰ τὴν ἰσορροπὸν καὶ ἐπιτυχῇ ἐφαρμογὴν τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐν τῇ πράξει, συμφώνως πρὸς τὸν νομοθετικὸν προορισμὸν τοῦ ¹.

2. Κατὰ τὰ γενικῶς διδασκόμενα καὶ νομολογούμενα, ὁ μεταβιβάζων μέτοχος νομιμοποιεῖται, ὅπως ἐπιζητήσῃ δικαστικῶς, δι' ἐγέρσεως ἀγωγῆς², τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, προσβάλλων τὴν σχετικὴν ἄρνησιν τῆς ἐταιρίας (ἥτοι τὴν ἀπόφασιν τοῦ κατὰ τὸ καταστατικὸν ἀρμοδίου ὀργάνου) ὡς καταχρηστικὴν, ὡς ἀντικειμένην εἰς τὴν καλὴν πίστιν ἢ ὡς συνιστῶσαν ὑπέρβασιν ἐξουσίας³.

1. Βλ. Rodotà, ἐξ σ. 769, Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 732, ὅστις ἐντοπίζει τὸ ὅλον πρόβλημα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ρήτρας εἰς τὸ: «quali sono i limiti apponibili negli statuti alla circolazione delle azioni, in base all' art. 2355, in relazione alla ratio della norma», Ferri, Sugli effetti, ἐξ σ. 595, καθ' ὃν ἡ λύσις τοῦ προβλήματος ἐν γένει τῆς δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ καθορισμοῦ, ἐὰν ἡ χορήγησις ἢ μὴ τῆς ἐγκρίσεως ἐπηρεάζεται ἀποφασιστικῶς ἐκ τῆς διακριτικῆς εὐχερείας τοῦ παρέχοντος ταύτην ἐταιρικοῦ ὀργάνου.

2. Βλ. Baumbach—Hueck, ἐξ § 68 Anm. 4, σ. 201, Barz—Brönnner Klug κ.λ.π., § 68 Anm. 9, σ. 518-519, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 29 ἐπ., σ. 315 ἐπ., Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 110, Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5e, σ. 196, Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 736.

3. Βλ. Τσιριντάνην, Ἡ κατοχύρωσις, ἐξ σ. 557, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 29 ἐπ., σ. 315 ἐπ., Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 97, 99, 110, Möhring, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 775, Carry, ἐξ σ. 182, F.v.Steiger, Das Recht, ἐξ σ. 171, Stechel, Der erbrechtliche, ἐξ σ. 15, Jäggli, Die Vinkulierung von Namenaktien gemäss Art. 686 Abs. 2 OR, ἐν SchwAG, 18

3. Ὁ ἔλεγχος τῆς νομιμότητος τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως δικαιολογεῖται καὶ ἐπιβάλλεται, ἀκριβῶς ἐκ τοῦ λόγου τῆς θεσπίσεως ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῆς ἐφαρμογῆς ὑπὸ τῶν καταστατικῶν τοῦ θεσμοῦ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Ὁ λόγος οὗτος συνίσταται, κατὰ τὰ ἐκτεθέντα, εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος ⁴. Ἐπομένως, μόνον χάριν αὐτοῦ ἐπιτρέπεται ὁ περιορισμὸς τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐν λόγῳ μετοχῶν διὰ τῆς λειτουργίας τῆς ρήτηρας. Κανὼν εἶναι ἡ κυκλοφορία τῶν μετοχῶν, ἐξαίρεσις ἡ δέσμευσις καὶ ὁ περιορισμὸς αὐτῶν ⁵.

Ἐξ ἄλλου, ὀφίσταται κίνδυνος ἐν τῇ πράξει, μήπως τὸ ἀρμόδιον πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ὄργανον ἐπιδιώξῃ, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ρήτηρας, ἴδια αὐτοῦ συμφέροντα, οὐσίᾳ μὴ συμπίπτοντα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρίας, ὡς ὅταν τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἀρνήται τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, ἵνα διατηρῇται ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, διὰ τῆς μὴ διαφοροποιήσεως τῆς συνθέσεως τῆς πλειοψηφίας, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐκλέγεται ⁶.

II. Αἰτιολόγησις τῆς περὶ ἐγκρίσεως ἀποφάσεως.

1. Ἰνα, ὅθεν, αἱ περὶ ἀπορρίψεως τῆς ἐγκρίσεως σχετικαὶ ἀποφάσεις τοῦ ἀρμοδίου διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ὁργάνου τῆς ἐταιρίας μὴ καθίστανται ἐκ τῶν πραγμάτων ἀνέλεγκτοι — ὅτε ὁ διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως καθιερούμενος περιορισμὸς τῆς κυκλοφορίας τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν θὰ καθίστατο ἐν τῇ οὐσίᾳ ἀπόλυτος ἀπαγόρευσις τῆς κυκλοφορίας αὐτῶν, ἥ.τ.ε. εἰ-

(1945/46), σ. 137 ἐπ., *Idia* σ. 142, Teichmann—Koehler, *Idia* §6 Anm. 3α, σ. 137, Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., *Idia* § 68 Anm. 9, σ. 518, Ritter, *Idia* § 61 Anm. 5e, σ. 196, Godin—Wilhelmi, *Idia* § 68 Anm. 12, σ. 255, Messineo, Sui requisiti, *Idia* σ. 488 ἐπ., Bigiavi, La clausola, *Idia* σ. 13-18, Asquini, Sui limiti, *Idia* σ. 737, Rodotà, *Idia* σ. 746, σημ. 1 καὶ 769, Ascarelli, Ancora in tema di limiti, *Idia* σ. 588, Ulmer, Azioni, *Idia* σ. 420-421, Pavone La Rossa, In tema, *Idia* σ. 1108-1109, Candian, Intorno, *Idia* σ. 80, Franceschelli, *Idia* σ. 437.

4. Βλ. ἀνωτ. σ. 497 ἐπ. Messineo, Sui requisiti, *Idia* σ. 491: «ogni altro interesse è estraneo» καὶ σ. 492 ἐπ., Ferri, Sugli effetti, *Idia* σ. 596, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἀρθρ. 685 N. 29, σ. 315-316, Franceschelli, Sulle clausole, *Idia* σ. 437, Rodotà, *Idia* σ. 769, 771.

5. Βλ. Messineo, Sui requisiti, *Idia* σ. 491, καθ' ὃν εἶναι συμφυὲς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς μετοχῆς, ἡ ὁποία ἐνσαρκώνει τὴν «συμμετοχὴν» εἰς τὴν ἐταιρίαν, νὰ μεταβιβάζεται αὕτη ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον καὶ ὅτι: «la regola è la libertà di circolazione, il limite è ovviamente l'eccezione». Ἐξ ἄλλου, ὁ περιορισμὸς τῆς κυκλοφορίας τῆς ὀνομαστικῆς μετοχῆς, κατὰ τρόπον ἀνέλεγκτον, προσβάλλει τὸ ἐκ τῆς παρ. 3 τοῦ ἀρθροῦ 2023 cod. civ. δικαίωμα τοῦ μετόχου, ὅπως ζητήσῃ καὶ ἐπιτύχῃ τὴν ἐγγραφὴν τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐκδοτρίας ἐταιρίας (σ. 498-502).

6. Βλ. ἀνωτ. σ. 460-462, Messineo, Sui requisiti, *Idia* σ. 495-497.

ναι ἀνεπίτρεπτος — ὑποστηρίζεται ὑπό τινων συγγραφέων ἢ ἄποψις, ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὗται δέον νὰ αἰτιολογῶνται ἐπαρκῶς ⁷.

Ἐξ ἴσου ὑποστηρίζεται καὶ ἡ ἄποψις, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται αἰτιολόγησις τῆς ἀποφάσεως περὶ ἐγκρίσεως τῆς μεταβιβάσεως, βάσει διαφόρων ἐπιχειρημάτων, ὡς ὅτι τοιαύτη ὑποχρέωσις εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν αὐτονομίαν τοῦ ἀποφασίζοντος ὑποκειμένου, τὸ ὅποῖον πραγματοποιεῖ τὴν σχετικὴν δῆλωσιν κ.λ.π. ⁸.

2. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀνάγκην αἰτιολογήσεως τῆς μὴ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ἀπὸ ἀπόψεως ἡμετέρου δικαίου, φρονοῦμεν ὅτι αὕτη δὲν εἶναι νόμος ἀπαραίτητος, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου ὀργάνου ἢ προκλήσεως εὐθύνης αὐτοῦ, ἐν παραλείψει ταύτης. Οὕτω, κατὰ τὴν παρ. 5 τοῦ ἄρθρου 39 τοῦ νόμου 2190/1920, τὸ διοικητικὸν συμβούλιον «δύναται νὰ ἀρνηθῇ ἔνεκα ἀποχρῶντος οὐσιώδους λόγου, τῆς αἰτιολογίας ἀναγραφομένης εἰς τὰ πρακτικά», τὴν παροχὴν πληροφοριῶν περὶ τῆς πορείας τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων καὶ τῆς περιουσιακῆς καταστάσεως τῆς ἐταιρίας, αἰτηθεισῶν ὑπὸ τῆς μειοψηφίας. Ὁμοίως, εἰς τὴν περιπτώσιν παύσεως τῶν ἐλεγκτῶν δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐμπορίου διὰ μὴ εὐορκον ἢ δι' ἀμελῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων των, ἡ ἀπόφασις δέον νὰ αἰτιολογῇται (ἄρθρον 40δ νόμου 2190/1920) ⁹. Ἐν τούτοις, ἀντίστοιχος ὑποχρέωσις αἰτιολογήσεως δὲν καθορίζεται ὑπὸ τῆς παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ αὐτοῦ νόμου, προκειμένου περὶ τῆς ἀποφάσεως παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως ἐπὶ μεταβιβάσεως

7. Οὕτω κυρίως εἰς τὴν λίαν ἀναλυτικὴν μελέτην τοῦ Messineo, Nullità, ἐξ σ. 555 ἐπ., ὅστις διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων τάσσειται ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης αἰτιολογήσεως τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, ὁ Aύτός, Sui requisiti, ἐξ σ. 490, ὅστις, ὡς ἐλέγθη, βλέπει γενικῶς μὲ δυσπιστίαν τὸν θεσμόν τῆς δεσμεύσεως, Ascarelli, Ancora in tema di limiti, ἐξ σ. 582, ὁ Aύτός, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 315, Franceschielli, Sulle clausole, ἐξ σ. 437, Ferri, Sugli effetti, ἐξ σ. 595-596, Van Ryn, Principes de droit commercial, I, 1954, σ. 365, Ripert, Traité élém. de dr. comm., I, Paris, 1959, σ. 537, Simon-Schönfeld, Gesellschaft und Wirtschaftsleben, Flensburg, 1960, σ. 166. Ἡρβλ. Rodotà, ἐξ σ. 770, Moras, Les restrictions conventionnelles à la cession des actions de sociétés, 1933, σ. 34. Παρ' ἡμῶν Καραβᾶς, Ἑγγεγιδιον, ἐξ ἀριθ. 593, σ. 137.

8. Οὕτω Rodotà, ἐξ σ. 769-770. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται αἰτιολόγησις τῆς ἀρνητικῆς ἀποφάσεως οἱ Schlegelberger-Quassowski, ἐξ σ. 280, Würdinger, Aktienrecht, ἐξ σ. 51, Lutter, ἐξ § 68 Anm. 30 σ. 533, Teichmann-Koehler, ἐξ § 61 Anm. 3α, σ. 137, Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 17-18 Pavone La Rossa, In tema, σ. 1108-1109, Ulmer, Le azioni, ἐξ σ. 420-421, Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 738 ἐπ., Brogginì, Sul rifiuto non motivato del consenso al trasferimento di azioni nominative nella società per azioni in svizzera, ἐν Jus, 1960, σ. 553 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 570. Βλ. παράθεσιν διαφόρων ἀπόψεων ἐν De Majo, Effetti, ἐξ σ. 548, σημ. 18, Möhring, Zum Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 775.

9. Ἡ τελευταία αὕτη ἀπόφασις δὲν ἀφορᾷ ὅμως εἰς ἀπόφασιν ἐταιρικοῦ ὀργάνου.

δεσμευμένων μετοχῶν. Ἀντιθέτως, ὀρίζεται μόνον, ἐν τέλει τῆς παραγράφου ταύτης, ὅτι τὸ «καταστατικὸν δύναται νὰ ὀρίξῃ τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐπιτρέπεται ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως». Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι παρέχεται ἡ εὐχέρεια τῆς ἀπορρίψεως τῆς ἐγκρίσεως ἄνευ συγκεκριμένων λόγων προβλεπομένων ἐν τῷ καταστατικῷ, κατὰ τὴν κρίσιν καὶ ἐκτίμησιν τοῦ ἄρμοδιου ὀργάνου τῆς ἐταιρίας ¹⁰.

3. Ὑπ' ὅσιν ὅμως δέον νὰ ληφθῇ, ὅτι ἡ ὑπαρξὶς δικαιολογίας ἐν τῇ ἀρνητικῇ ἀποφάσει περὶ ἐγκρίσεως διευκολύνει ὅπωςδῆποτε τὸν δικαστικὸν ἔλεγχον καὶ, ὡς ἐκ τούτου, ἐνδείκνυται ὅπως τὰ καταστατικὰ ἀπαιτοῦν τὴν διατύπωσιν σχετικῆς αἰτιολογίας ¹¹.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τὸ καταστατικὸν ἀφήνει διακριτικὴν εὐχέρειαν εἰς τὸ ὄργανον τῆς ἐταιρίας, νὰ ἀποφασίξῃ ἐπὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν, καὶ πάλιν ἡ σχετικὴ ἀπόφασις προσβάλλεται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ¹², ὡς καὶ ὅταν τοῦτο ἀπαιτῇ αἰτιολογίαν. Τὸ θέμα λοιπὸν εἶναι, κατὰ πόσον ἡ ἐκάστοτε ἐπικαλουμένη ὑπὸ τῆς ἐταιρίας αἰτιολογία— ἡ ἐν τῇ ἀποφάσει τῆς ρητῶς διαλαμβανομένη ἢ ἡ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου προβαλλομένη— στηρίζει, πράγματι, τὴν μὴ ἐγκρίσιν τῆς μεταβιβάσεως καὶ δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν καλὴν πίστιν ἢ δὲν συνιστᾷ κατὰχρησιν ἢ ὑπέρβασιν ἐξουσίας, κατὰ τὰ σχετικῶς διδασκόμενα ¹³.

10. Πρβλ. Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 14. Ὡς ἐν τῷ κεμένῳ Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 170α: «Sie ist auch nicht verpflichtet, die Gründe ihrer Ablehnung anzugeben», ὅπερ οὐχὶ σπανίως ὀρίζεται ἐν τῷ καταστατικῷ (RG 132, σ. 154). Ἔτι πλέον, δέχονται οἱ Staub-Pinner, ἐξ § 222 Anm. 3, σ. 211, ὅτι ἡ ἐταιρία: «Kann willkürlich werweigert» τὴν ἐγκρίσιν, ἂν τὸ καταστατικὸν δὲν ὀρίξῃ ἄλλως.

11. Συναφῶς σημειοῦμεν, ὅτι καὶ τὸ ἀρθρ. 686 παρ. 2 OR, καθ' ὃ τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ὀρίξῃ, ὅτι ἡ ἐταιρία δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸ βιβλίον αὐτῆς ἄνευ μνείας λόγων, ἐρμηνεύεται ὅτι οἱ λόγοι δέον νὰ καθορίζωνται ἐν τῷ καταστατικῷ καὶ ὅχι εἰς τὴν σχετικὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεως πρὸς τὸν αἰτοῦντα τὴν ἐγκρίσιν. Βλ. J ä g g i, Die Vinkulierung von Namenaktie, ἐξ σ. 142.

12. Οὕτω, Fr è, ἐξ σ. 204, Soprano, ἐξ σ. 489, Negro, Degli effetti sostanziali dell' indisponibilità processuale, I, Padova, 1950, σ. 129. Βλ. κριτικὴν παρὰ Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 16.

13. Τὸ δικαστήριον δὲν θὰ ἐλέγξῃ, δηλονότι, ἐὰν οἱ ἐπικαλούμενοι λόγοι εἶναι βάσιμοι, ἀλλὰ ἐὰν δικαιολογῶν, πράγματι, τὴν ὑπαρξὶν προστατευτέου ἐταιρικοῦ συμφέροντος. Οὕτω Rodotà, ἐξ σ. 769, Pavone La Rossa, ἐξ σ. 1107, Palmer, Company Law, 1649, σ. 343, Gower, The Principles of modern company law, 1957, σ. 363, ἐνθα γίνεται διάκρισις μεταξύ «ground» τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως καὶ «reasons» ταύτης, τοῦ δικαίου περιοριζομένου εἰς τὸ νὰ ἐλέγχῃ τὸ πρῶτον. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, ἐννοοῦμεν, ἐπίσης, καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ γερμανικοῦ Ἀκυρωτικοῦ, καθ' ἣν: «Ob die wirtschafts — finanz — und gesellschaftspolitischen Gesichtspunkte, welche die Verwaltung der Beklagten bei Versagung oder Erteilung der Genehmigung verfolgt richtig und zweckmässig sind oder nicht, unterliegt nicht der Nachprüfung durch

4. "Οθεν, ὁ κανὼν εἶναι ὅτι τὸ ἀρμόδιον ἐταιρικὸν ὄργανον ἀποφασίζει ἐπὶ τῆς ἐγκρίσεως, συμφώνως πρὸς τὴν ἐλευθέραν αὐτοῦ ἐκτίμησιν, δύναται ὁμως τὸ καταστατικὸν νὰ ὀρίζει τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐπιτρέπεται ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως, συμφώνως πρὸς τὴν ἐρμηνευομένην παρ. 8 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920. Καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἐτέραν περίπτωσιν, ἡ ἀπόφασις τοῦ παρέχοντος τὴν ἐγκρισιν ὀργάνου δύναται νὰ συνιστᾷ κατὰχρησιν δικαιώματος, ὅποτε, ἐλέγχεται δικαστικῶς¹⁴.

5. Ὡς πρὸς τὰ περιθώρια τῆς ἐλευθερίας τοῦ κρίνοντος ὀργάνου καὶ τοῦ τρόπου διαμορφώσεως τῆς κρίσεως αὐτοῦ καὶ ἀντιστοίχως τῆς δικαστικῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἐλέγχου, ὑπάρχει ποικιλία ἀπόψεων καὶ γνωμῶν ἐν τῇ θεωρίᾳ.

Τινὲς ὑποστηρίζουν, ὅτι τὸ ἐταιρικὸν ὄργανον δέον νὰ ἀποφαίνεται περὶ τῆς παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως κατὰ «arbitrium boni viri»¹⁵. Τινὲς ὀμιλοῦν περὶ διακριτικῆς εὐχερείας, μὴ ἀσκουμένης συμφώνως πρὸς «arbitrium merum»¹⁶. Ἕτεροι ὀμιλοῦν περὶ μὴ ὑπερβάσεως ἐξουσίας (eccesso di potere)¹⁷.

die Gerichte» (RGZ, 132, σ. 155)· ἐνῶ, εἰς ἕτερον σημεῖον, προηγουμένως (σ. 154-155) ἡ αὐτὴ ἀπόφασις δέχεται, ὡς ἤδη ἐσημειώθη, ὅτι: «gewiechtiqe und schutzwürdige Interessen daran haben aus dem Kreis ihrer Gesellschafter fernzuhalten oder wenigstens ihren Aktienbesitz nicht über eine gewisses Mass hinaus anwachsen zu lassen». Πρβλ. App. Torino, 18.1.1929, ἐν Foro itat., 1929, σ. 624 ἐπ., U l m e r, Le azioni, ἐξ σ. 240-241.

14. Βλ. B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N. 30, σ. 316, J ä g g i, Die Vinkulierung, ἐξ σ. 142: «adass die Gesellschaft auch dann, wenn die Statuten keine Verweigerungsgründe einführen, die Eintragung nicht gegen Treu und Glauben verweigern darf», B i g i a v i, La clausola, ἐξ σ. 18, καθ' ὃν ὅταν ἐλλείπῃ ρητὴ καταστατικὴ διάταξις, δὲν ἀπαιτεῖται αἰτιολόγησις τῆς ἐγκρίσεως, ἡ ἀπόρριψις τῆς ὁποίας καταπίπτει ἔστω καὶ ἐὰν ἐπισήμως εἶναι ἡτιολογημένη: «quando si dimostri che esso si ispirava a motivi od a scopi non degni di approvazione», W i e d e m a n n, Die Übertragung, ἐξ σ. 106 ἐπ.

15. Οὔτω, F e r r i, Sugli effetti, ἐξ σ. 596, D e M a j o, Effetti, ἐξ σ. 518, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 314, ὁ Α ὕ τ ὅ ς, Ancora in tema, ἐξ σ. 586, F r a g a l i, Rifiuto dell'assenso, ἐξ σ. 779, P a v o n e L a R o s s a, ἐξ σ. 1106-1107, D e F e r r a, Spunti, ἐξ σ. 77-78, C a n d i a n, Intorno, ἐξ σ. 84, T r i m a r c h i, Invalidità, ἐξ σ. 205, D e M a r t i n i, Effetti dei limiti, ἐξ σ. 381, Πρβλ. A s q u i n i, Sui limiti, ἐξ σ. 736.

16. Οὔτω κυρίως M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐξ σ. 490 καὶ 501, ὅστις ἐξομοιώνει τὴν ἐν λόγῳ ἐλευθερίαν πρὸς ἀπαγόρευσιν μεταβιβάσεως τῶν τίτλων. Πρβλ. D e M a r t i n i, Effetti dei limiti, ἐξ σ. 381, A s q u i n i, Sui limiti, ἐξ σ. 737.

17. Οὔτω S c a l f i, Limitazioni statutarie, ἐξ σ. 578, P a v o n e L a R o s s a, ἐξ σ. 1107-1108. Πρβλ. C o p p e n s, ἐν Riv. prat. soc., 1959, σ. 189. Ὁ A s q u i n i Sui limiti, ἐξ σ. 739-740, ὀμιλεῖ περὶ «abuso di potere», τὸ ὁποῖον δέον νὰ μὴ συγχέεται μὲ τὸ «eccesso di potere», περὶ τοῦ ὁποῖου ὀμιλεῖ τις εἰς τὸ ἐταιρικὸν δίκαιον, διὰ νὰ καθορίσῃ τὸ ἐλάττωμα τῶν ἀποφάσεων τῆς πλειοψηφίας εἰς βάρος τῆς μειοψηφίας, εἰς τὰς γενικὰς συνελεύσεις.

Ἑτεροὶ ἀπαιτοῦν τὴν τήρησιν τῆς καλῆς πίστεως (*buona fede*) ἢ τὴν μὴ κατάχρησιν δικαιώματος (*abuso di diritto*) ἢ ἀμφοτέρω¹⁸. Ἐπίσης, γίνεται λόγος περὶ μὴ αὐθεραΐτου ἀποφάσεως ἢ ἐνεργείας (*willkürliche Handlung*)¹⁹, ἢ περὶ μὴ παραβάσεως τῆς ἀρχῆς τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τῶν μετόχων (*Recht auf Gleichbehandlung*), ἣτις ἰσχύει καὶ προκειμένου περὶ ἐκποίησεως μετοχῶν²⁰. Ὁμοίως γίνεται δεκτὸν, ὅτι τὸ ὄργανον τῆς ἐταιρίας πρέπει νὰ μὴ χρησιμοποιοῇ τὴν ἀφιεμένην εἰς αὐτὸ ἐλευθερίαν ἐκτιμῆσεως, κατὰ τρόπον συνιστῶντα μηχανορραφίαν εἰς βάρος τῶν μετόχων (*nicht schikanös ausgeübt*)²¹.

Ὡς γενικὸν πάντως συμπέρασμα δύναται νὰ ἐξαχθῇ, ὅτι ἐν Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Ἑλβετίᾳ Ἀγγλίᾳ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς χώρας²², εἰς ἃς ἀναγνωρίζεται νομοθετικῶς ἢ υἱοθετεῖται ἐν τῇ πράξει ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, γίνεται δεκτὸν ὅτι τὸ ἀρμόδιον ἐταιρικὸν ὄργανον κρίνει περὶ παροχῆς τῆς ἐγκρίσεως κατὰ τὴν ἐλευθέραν ἐκτίμησίν του (*freien Ermessen*). Πλὴν, κατὰ τὴν ἄρνησιν τῆς ἐγκρίσεως, δεόν νὰ τηρῇ τὰς γενικὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ὅρια ἀσκήσεως τῶν δικαιωμάτων, ὡς τῆς καλῆς πίστεως, τῆς μὴ καταχρήσεως δικαιώματος, τῆς τηρήσεως τῆς ἀρχῆς τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τῶν μετόχων²³. Διὰ τὴν τήρησιν μάλιστα τῆς τελευταίας ἀρχῆς, ὑπεστηρίχθη ὅτι

18. Οὕτω οἱ Asquini, *Sui limiti*, ἐξ σ. 739, Ulmer, *Le azioni*, ἐξ σ. 420-421, Franceschelli, *Le clausole*, ἐξ σ. 437, Berenberg-Cossler, ἐξ σ. 428, Jäggi, *Die Vinkulierung*, ἐξ σ. 142, Carry, *Considérations*, ἐξ σ. 30 ἐπ., Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐξ § 61 Anm. 3α, σ. 137. Κατὰ τοὺς Ἀγγλοὺς συγγραφεῖς, ἡ ἀπόφασις δεόν νὰ εἶναι «reasonably» καὶ σύμφωνος πρὸς τὴν «bona fide».

19. Οὕτω Bürgi, *Die Aktiengesellschaft*, ἐξ ἀριθ. 686 N. 29, σ. 315, N. 34, σ. 319, Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 97: «Willkür ist nicht zulässig», Teichmann—Koehler, ἐξ § 61 Anm. 3α, σ. 137, Thilo, ἐξ σ. 36.

20. Βλ. Jäggi, *Der Erwerb*, ἐξ σ. 159, F. v. Steiger, *Das Recht*, ἐξ σ. 171, Stechel, *Der erbrechtliche*, ἐξ σ. 15, Bürgi, *Die Aktiengesellschaft*, ἐξ ἀριθ. 686 N. 34, σ. 317, Schiller *Übertragbarkeit von Namenaktien und Verweigerung der Eintragung im Aktienbuch*, ἐν SchwAG, 1940/41, σ. 193 ἐπ.

21. Berenberg—Cossler, ἐξ σ. 429, Gadow, ἐξ § 61 Anm. 13, σ. 212, Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 9, σ. 518: «Eine Versagung darf daher nicht sschikanös sein».

22. Διὰ συγκριτικὰς παρατηρήσεις, βλ. Asquini, *Sui limiti*, ἐξ σ. 742-745, Bigiavi, *La clausola*, ἐξ σ. 14 ἐπ. Διὰ τὸ ἀμερικανικὸν δίκαιον, βλ. Immenega, *Die personalistische*, ἐξ σ. 33.

23. Βλ. Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 9, σ. 518, Bürgi, *Die Aktiengesellschaft*, ἐξ ἀριθ. 686 N. 34, σ. 317, Asquini, *Sui limiti*, ἐξ σ. 739, καθ' ὃν τὸ μὴ νόμιμον τῆς ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως δι' αἰτία ἀνεπίτρεπτα ἀπορρεῖ μᾶλλον, «dal principio generale dell'illiceità dell'abuso del diritto, o più generalmente d'obbligo dell'osservanza delle regole della correttezza e della buona fede nel comportamento» ἐπὶ τοῦ πεδίου τόσον τοῦ συμβατικοῦ, ὅσον καὶ τοῦ ἐξωσυμβατικοῦ, ἐφαρμοζομένη ἐπίσης εἰς τὰς σχέσεις τοῦ ἐταιρικοῦ δικαίου. Κατὰ τὸν Rodotà, ἐξ σ. 771, καθ'

ἐπιβάλλεται ὅπως τὸ καταστατικὸν ἀπαριθμῇ, κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, τοὺς λόγους ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως ²⁴.

6. Εἰς τὸ ἡμέτερον δίκαιον, ἔρρισμα διὰ τὴν προσβολὴν ἐπὶ δικαστηρίῳ τῶν μὴ ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ συμφέροντος δικαιολογουμένων ἀποφάσεων τοῦ ἄρ-
μοδίου ἑταιρικοῦ ὄργάνου περὶ ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, παρέχουν, ὡς εἰκός,
τὰ ἄρθρα 281 καὶ 200 ΑΚ, ἐφαρμοζόμενα καὶ εἰς τὸν χῶρον τοῦ ἑταιρικοῦ
δικαίου ²⁵.

III. Ἑγερσις ἀγωγῆς.

1. Πρὸς ἑγερσιν τῆς σχετικῆς ἀγωγῆς κατὰ τῆς ἐταιρίας περὶ ἀκυρώ-
σεως, διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως περὶ μὴ παροχῆς
τῆς ἐγκρίσεως, νομιμοποιεῖται ἀναμφιβόλως ὁ μεταβιβάζων μέτοχος. Οὗτος
ἔχει πρὸς τοῦτο ἔννομον συμφέρον, τόσον λόγῳ ἀνειλημμένης ὑποχρεώσεως
ἐναντι τοῦ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις, ὅπερ συμπίπτει μὲ τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμ-
φέρον πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς μεταβιβάσεως, ὅσον καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα
τοῦ μετόχου, ἐνδιαφερομένου διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τοῦ καταστα-
τικοῦ ²⁶.

Ἀμφισβητούμενον εἶναι τὸ ζήτημα, ἐὰν νομιμοποιῇται διὰ τὴν ἑγερσιν
τῆς ἐν λόγῳ ἀγωγῆς καὶ ὁ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις, ὅστις δὲν ἀπέκτησεν εἰσέ-
τι τὴν ιδιότητα τοῦ μετόχου καὶ συνεπῶς δὲν δικαιούται νὰ ἐπικαλεσθῇ παρά-
βασιν τοῦ καταστατικοῦ ²⁷. Θεωροῦμεν ὀρθοτέραν τὴν γνώμην, ἥτις παρέχει

ὃν ἡ δήλωσις τῆς ἐταιρίας περὶ ἐγκρίσεως συνιστᾷ δήλωσιν δικαιοπρακτικῆς βουλήσεως,
ἡ ἄρνησις ταύτης εἶναι ἄκυρος κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, καθ' ἣν δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν
τὸ ἑταιρικὸν συμφέρον, ὅτε εὐρισκόμεθα ἐν ὕψει μὴ νομίμου αἰτίας τῆς δικαιοπραξίης τῆς
ἐγκρίσεως («di fronte alla illiceità della causa del negozio di gradimento»).

24. Οὕτω, Guhl, Übertragbarkeit von Namenaktien und Verweigerung der
Eintragung im Aktienbuch, ἐν SchwAG, 13 (1940/41), σ. 29 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 34. Πρβλ.
Schiller, Übertragbarkeit, ἐξ σ. 193 ἐπ.

25. Οὕτω, Τσιριντάνης, Ἡ κατοχύρωσις, ἐξ σ. 557: «ἐὰν πού ἡ διάταξις τοῦ
ἄρθρου 281 τοῦ ΑΚ ἔχῃ ἐφαρμογὴν, ἐνταῦθα κατ' ἐξοχήν». Βλ. Κ. Ρόξαν, Τὰ ὄρια, ἐξ
σ. 146 ἐπ., Καραβᾶς, Ἑγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 593, σ. 137-138, Ν. Ρόξαν, Ἐμπο-
ρικαὶ ἑταιρίαι, ἐξ σ. 163-164, Σχινᾶν, ἐξ σ. 329-330. Γενικώτερον, βλ. Campino,
Il principio di correttezza nell'ordinamento delle società per azioni, Milano, 1969.

26. Βλ. Καραβᾶν, Ἑγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 593, σ. 138, Baumbach—Hueck,
ἐξ §68 Anm. 2, σ. 200, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N, 30, σ. 316,
Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 110, Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 736.

27. Ὑπὲρ τῆς νομιμοποιήσεως τοῦ ἀποκτῶντος, οἱ Bürgi, Die Aktiengesel-
schaft, ἐξ ἄρθρ. 686 N. 30, σ. 316, καίτοι μετὰ τινος δισταγμοῦ («wohl aber auch der
Erwerber»). Ὁμοίως Ulner, Le azioni, ἐξ σ. 420. Ἀνεπιφυλάκτως, ὁ Asquini
Le azioni, ἐξ σ. 736, ἀναγνωρίζει δικαίωμα ἀγωγῆς καὶ εἰς τὸν ἀποκτῶντα ἐκ τοῦ νόμου,
ἥτοι βάσει τοῦ ἄρθρου 2023 cod.civ. καθ' ὃ ὁ κομιστὴς ἐξ ὑποσημασίσεως τῆς μετοχῆς,
ἀποδεικνύων κανονικὴν σειρὰν ὑποσημασίσεων: «ha diritto di ottenere la annotazio-

τὴν δυνατότητα καὶ εἰς τὸν ἀποκτῶντα, ὅπως ἐγείρῃ τὴν ὡς εἴρηται ἀγωγὴν. Καὶ τοῦτο, οὐχὶ βάσει τῶν (ἀνυπάρχτων εἰσέτι) σχέσεων του μετὰ τῆς ἐταιρίας, ἀλλὰ διότι ὁ διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ἐπιβαλλόμενος περιορισμὸς εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν συνιστᾷ ἀντιστοιχῶς περιορισμὸν τοῦ δικαιώματός του, ὅπως ζητήσῃ τὴν ἐγγραφὴν τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐταιρίας, κατ' ἄρθρον 8β τοῦ νόμου 2190/1920, εἰς τὸ ὁποῖον δικαίωμα ἀντιστοιχεῖ εὐθεῖα ἔναντι αὐτοῦ ὑποχρέωσις τῆς ἐταιρίας, ὡς ἀλλαχοῦ ἐξετέθη ²⁸.

2. Ἡ ἐγειρομένη σχετικὴ ἀγωγή ἔχει ὡς νομικὴν βάσιν, εἰς μὲν τὴν περίπτωσηί τῆς ἀναγραφῆς ἐν τῷ καταστατικῷ συγκεκριμένων λόγων ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, τὴν παράβλεψιν τούτων ἢ τὴν παρερμηνείαν των καὶ τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἐγκρίσεως δι' ἀσχέτους λόγους· εἰς δὲ τὴν περίπτωσιν τῆς μὴ ἀναγραφῆς ἐν τῷ καταστατικῷ ὁρισμένων λόγων, ἡ ἀγωγή ἐρείδεται εἰς τὴν κατὰ κατάχρησιν δικαιώματος ἄρνησιν τῆς ἐγκρίσεως, ἥτοι τὴν ἀπόρριψιν ταύτης ἐκ λόγων μὴ δικαιολογουμένων ἐκ τῆς ἀνάγκης προστασίας τοῦ συμφέροντος τῆς ἐταιρίας. Ὑπὸ ποίας προϋποθέσεις ἡ ἄρνησις τῆς ἐγκρίσεως συνιστᾷ κατάχρησιν δικαιώματος, κρίνεται κατὰ τὰ περιστατικά τῆς συγκεκριμένης περιπτώσεως ²⁹.

3. Ἡ ἀγωγή ἔχει ὡς αἴτημα τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως καὶ τὴν ἐγγραφὴν τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐταιρίας, ἥτοι τὴν καταδίκην της ὅπως προβῇ εἰς τὰς ἐνέργειάς ταύτας ³⁰. Ἐν ἀποδοχῇ τῆς ἀγωγῆς, ὅχι μό-

ne del trasferimento nel registro dell'emittente» καὶ βάσει τοῦ ἁρθροῦ 2 τοῦ r.d.N. 239 ἀπὸ 29.3.1942. Κατὰ τῆς νομιμοποιήσεως ἡ P e s t a l o z z i—H e n g g e l e r, ἐὰ σ. 110, βάσει τοῦ ἐπιχειρήματος ὅτι ὁ ἀποκτῶν δὲν εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς σχέσιν μετὰ τῆς ἐταιρίας, ὡς παραμένων τρίτος ἔναντι αὐτῆς. Οὕτω καὶ S i e g w a r t, ἐὰ ἄρθρ. 626 N. 16.

28. Βλ. ἀνωτ. σ. 493-494 καὶ 509-510, M e s s i n e o, Sui requisiti, ἐὰ σ. 500-502, A s q u i n i, Sui limiti, ἐὰ σ. 736, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐὰ ἐν BBTC, σ. 315. Καὶ τὸ RG ἐδέχθη ἀγωγὴν τοῦ ἀποκτῶντος περὶ ἀκυρώσεως ἀποφάσεως τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου ἀωνόμου ἐταιρίας δι' ἀπόρριψιν ἐγκρίσεως (RGZ, 132, σ. 148 ἐπ.).

29. Βλ. B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐὰ ἄρθρ. 686 N. 30-32, σ. 316-317, P e s t a l o z z i—H e n g g e l e r, ἐὰ σ. 110, S i e g w a r t, Einleitung, ἐὰ N. 246, F. v S t e i g e r, Das Recht, ἐὰ σ. 171, A s q u i n i, Sui limiti, ἐὰ σ. 736. Ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ αἱ BGE 76 II σ. 86 ἐπ., BGE 66 II, σ. 147 ἐπ.

30. Πρβλ. B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἐὰ ἄρθρ. 686 N. 30, σ. 316, B a r z—B r ö n n e r—K l u g κ.λ.π., ἐὰ § 68 Anm. 9, σ. 519, B a u m b a c h—H u e c k, ἐὰ § 68 Anm. 4. σ. 201, καθ' οὓς ἐπὶ ἀναγραφῆς ὁρισμένων λόγων ἐν τῷ καταστατικῷ δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐπὶ κλησὶς ἄλλων πρὸς στήριξιν ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, ἔστω καὶ ἐὰν οὗτοι εἶναι ἀντικειμενικῶς βάσιμοι, ἀπὸ ἀπόψεως προστασίας τοῦ ἐταιρικοῦ συμφέροντος. Πότε οἱ μνημονεύμενοι λόγοι ἀρνήσεως ἀναφέρονται περιοριστικῶς ἢ ἐνδεικτικῶς, εἶναι θέμα ἐρμηνείας τῆς συγκεκριμένης καταστατικῆς διατάξεως, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν συντρέχοντων περιστατικῶν.

νον ἢ ἄρνησις τῆς ἐταιρίας καθίσταται ἀνενεργός, ἀλλὰ καὶ δικαίωμα ἀποκτᾷ ὁ ἐνάγων ὅπως ζητήσῃ τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ³¹.

4. Ἡ κατὰ κατάχρησιν δικαιώματος ἄρνησις τῆς ἐταιρίας, ὅπως παράσχη τὴν ἐγκρισίν τῆς, δυσκόλως ἀποδεικνύεται ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος, ὅστις δέον νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἀρνητικὸν γεγονὸς ὅτι τὸ ἐταιρικὸν συμφέρον δὲν δικαιολογεῖ τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἐταιρικοῦ ὀργάνου ³². Ἐνεκα τούτου, ὑπὸ τῆς ἐλβετικῆς νομολογίας γίνεται δεκτὸν, ὅτι ἡ ἐναγομένη ἐταιρία φέρει τὸ βᾶρος τῆς ἀποδείξεως περὶ τοῦ ὅτι ἐνήργησε κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς καλῆς πίστεως καὶ οὐχὶ κατὰ κατάχρησιν δικαιώματος ³³. Ὡσαύτως γίνεται δεκτὸν, ὅτι καὶ εἰς τὴν περίπτωσηιν ἡ ἐταιρία ἐνάγεται ἐπειδὴ ἡρνήθη τὴν παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως, κατὰ παρέκκλισιν τῶν ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ προβλεπομένων λόγων, ἡ ἐταιρία ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐσεβάσθη τοὺς λόγους τοὺς ἀναγραφομένους εἰς τὸ καταστατικόν ³⁴.

5. Κατὰ τῆς ἐταιρίας δύναται νὰ ἐγερθῇ καὶ ἀγωγὴ ἐπὶ ἀποζημιώσει, λόγῳ ὑπαιτίου ἀρνήσεως τοῦ ὀργάνου τῆς πρὸς παροχὴν τῆς ἐγκρίσεως ³⁵.

31. Βλ. Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 9, σ. 518: «so ist die Verweigerung nicht nur unwirksam, sondern man wird darüber hinaus auch dem Veräußerer einen Anspruch auf Erteilung der Zustimmung geben müssen».

Πρβλ. Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 30, σ. 316, Asquini, Sui limiti, ἐξ 738-739.

33. Βλ. BGE 66, II, σ. 147 ἐπ., Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 686 N. 30, σ. 316. Ἀλλως Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 738, καθ' ὃν τὸ βᾶρος ἀποδείξεως φέρει ὁ ἐνάγων.

34. Οὕτω Asquini, Sui limiti, ἐξ σ. 736.

35. Βλ. Ritter, ἐξ § 61, Anm. 5e, σ. 196, Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 110.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

ΕΙΔΙΚΩΤΕΡΑΙ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΡΗΤΡΑΣ

Ι. Έννοια μεταβιβάσεως.

1. Κατά την έρμηνευομένην διάταξιν τῆς παρ. 8 τοῦ άρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920, ἡ «μεταβίβασις» δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐταιρίας¹. Ὁ ὅρος «μεταβίβασις» εἶναι ἐννοιολογικῶς σαφῶς εὐρύτερος τοῦ ὅρου «διάθεσις» ἢ «ἐκποίησης» ἢ, πολλῶ μᾶλλον, «πώλησις», διότι ἀναφέρεται καὶ προσδιορίζει τὸ ἐπερχόμενον ἀποτέλεσμα τῆς μεταστάσεως τῆς κυριότητος, κατ' ἀρχὴν ἔστω καὶ κατὰ τρόπον ἀνεξάρτητον τῆς βουλήσεως τοῦ μεταβιβάζοντος, ὡς προκειμένου περὶ μεταβιβάσεως κυριότητος συνεπεῖα ἐκ τοῦ νόμου κληρονομικῆς διαδοχῆς ἢ συνεπεῖα ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως².

2. Θέμα, ὅθεν, ἀνακύπτει ἐὰν ἡ ἐν τῷ καταστατικῷ προβλεφθεῖσα ρήτρα δεσμεύσεως ἰσχύη καὶ ἐπὶ μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἐκ λόγων ἀνεξαρτήτων τῆς βουλήσεως τοῦ μετόχου, ὡς εἰς τὰς προμνημονευθείσας περιπτώσεις ἢ ἐπὶ συγχωνεύσεως ἀνωνύμων ἐταιριῶν. Ἐπίσης, θέμα ὑφίσταται ὡς πρὸς τὸ ἐὰν ἡ ρήτρα ἐφαρμόζηται καὶ ἐπὶ συστάσεως ἐμπραγμάτων δικαιωμάτων ἐπὶ δεσμευμένων μετοχῶν, ὡς ἐπικαρπίας καὶ ἐνεχύρου, ᾗτοι ἐπὶ μεταβιβάσεως περιωρισμένων δικαιωμάτων ἐπ' αὐτῶν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ διὰ τῆς ρήτρας ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ πρῖσμα, ἐρευνητέα εἶναι προσέτι καὶ ἡ περίπτωσις τῆς μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν λόγῳ νομιμοποιήσεως³.

1. Ἐν § 68 Abs. 2 AktG 1965 γίνεται λόγος, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν, περὶ μεταβιβάσεως (Übertragung). Ὁμοίως, τὸ ἄρθρον 627 ἀριθ. 8 OR. Ὁ ἰταλικὸς ἀστικὸς κώδιξ ὁμιλεῖ περὶ ἐκποιήσεως (alienazione) ἐν ἄρθρ. 2355 παρ. 3.

2. Πρβλ. Messineo, Sui requisiti, ἑξ σ. 509 ἐπ., ὅστις ἐπισημαίνει, ὅτι ἐν τῷ ἰταλικῷ νόμῳ δὲν γίνεται λόγος περὶ «trasferimento» (μεταβιβάσεως), ἀλλὰ περὶ ἐκποίησης (alienazione), ἵνα ἐξ αὐτοῦ ἀντλήσῃ ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως, ὅτι ὁ νομοθέτης ἐπιτρέπει τὸν περιορισμὸν τῆς μεταβιβάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν «quando essa discenda da un atto volontario e consapevole che è quello di qui si spoglia di un diritto» καὶ ἐπομένως ὑπὲρ τοῦ ὅτι ἡ ρήτρα δὲν ἰσχύει ἐπὶ μεταβιβάσεως αἰτίᾳ θανάτου. Πρβλ. Bigliavi, La clausola, ἑξ σ. 45.

3. Γενικώτερον ἐπὶ τοῦ θέματος, βλ. Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἑξ §

3. Συγγραφείς τινές δέχονται άδιακρίτως, ότι ό ώς εΐρηται περιορισμός, έν άμφιβολίη, ίσχύει γενικώς έπί πάσης ύλικής ή μερικής μεταβιβάσεως τών δικαιωμάτων έπί τών μετοχών⁴. Παρ' ήμυν, ή τό αντίστοιχον θέμα τών περιορισμών τής μεταβιβάσεως έταιρικών μεριδίων, εις τās έταιρίας περιωρισμένης εϋθύνης, ρυθμίζουσα διάταξις τής παρ. 1 τοϋ άρθρου 29 τοϋ νόμου 3190/1955 προβλέπει, ότι έν τῷ καταστατικῷ δέν δύναται νά όρίζηται ότι άπαγορεύεται ή μεταβίβασις τοϋ έταιρικοϋ μεριδίου αιτία θανάτου ή λόγω προικός.

II. Μεταβίβασις μετοχών πρός νομιμοποίησιν.

1. Είς τήν άλλοδαπήν πρακτικήν τών άνωνύμων έταιριών, διεμορφώθη πρό πολλών δεκαετιών ή δυνατότης τής μεταβιβάσεως άνωνύμων ή όνομαστικών μετοχών οϋχι σπουδαίως, πρός άπόκτησιν τής κυριότητος ύπό τοϋ πρός όν ή μεταβίβασις, αλλά διά τήν ύπ' αϋτοϋ (φαινομενικώς άποκτώντος) άσκησιν τών μετοχικών δικαιωμάτων τοϋ άληθοϋς κυρίου (ήτοι ξένων δικαιωμάτων) ιδίω όνόματι⁵.

Διά τής νομοτύπου έκχωρήσεως ή όπισθογραφήσεως τών μετοχών, δημιουργείται πρός τά έξω τό φαινόμενον, καθ' ό ό πρός όν ή μεταβίβασις άποκτᾷ πλήρη δικαιώματα έπ' αϋτών, ένῶ, κατά τήν πραγματικήν βούλησιν τών μερῶν, μεταβιβάζονται περιωρεσμένα δικαιώματα, άκριβέστερον δέ ή άσκησις αϋτών καί ιδίᾳ τοϋ δικαιώματος τής ψήφου έν τῇ γενικῇ συνελεύσει, οϋχι δέ καί ή κυριότης έπί τών μετοχών. 'Η τοιαύτη συμφωνία καλεΐται «μεταβίβασις νομιμοποίησεως» (Legitimationsübertragung).

68 Anm. 25-26, σ. 526-528, Pestalozzi-Hengeler, έξ σ. 153 έπ., Bürgi, Die Aktiengesellschaft, άρθρ. N. 20-32, σ. 294 έπ., άρθρ. 686 N. 58 έπ., σ. 322, Lanz, Der Erwerb vinkulierter Namenaktien infolge Erbgangs, έν SchwAG, 17, σ. 18 έπ., Stechel, Der erbrechtliche Übergang vinkulierter Namenaktien, έξ σ. 18, Neeff, Die Phändung vinkulierter Namenaktien, Basel, 1936, Ascarelli, Sui limiti, BBTC, σ. 307 έπ., Messineo, Sui requisiti, έξ σ. 509 έπ., Bigiavi, La clausola, έξ σ. 27 έπ., 45 έπ..

4. Οϋτω K. Lehmann, έξ σ. 112, καθ' όν ό περιορισμός τής μεταβιβάσεως: «umfasst im Zweifel alle Arten von Rechtsgeschäften und Rechtshandlungen, durch welche ein Mitgliederwechsel herbeigeführt wird, sowohl freiwillige wie zwangsweise (im Wege der Zwangsvollstreckung)». Ομοίως Berenberg-Gossler, έξ σ. 427.

5. Πρβλ. Troeltsch, Legitimation und Legitimationsübertragung im Aktienrecht, Leipzig, 1929 σ. 39 έπ., Böckli, έξ 197 έπ., όστις διακρίνει μεταξύ τυπικοϋ καί οϋσιαστικοϋ δικαιώματος ψήφου, ύπό τήν έννοιαν ότι τυπικόν δικαίωμα κέκτηται ό κατ' έπίφασιν κύριος τών μετοχών, Hahnloser, έξ σ. 31, Nahrath, Das Stimmrecht, έξ σ. 117 έπ., Pestalozzi-Hengeler, έξ σ. 81 έπ., Hagmann, Die Vertretung der Aktien in der Generalversammlung der Aktiengesellschaft, Aarau, 1951, σ. 41 έπ., Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., έξ § 68 Anm. 25, σ. 527.

2. 'Ὡς πρὸς τὸ νόμιμον καὶ παραδεκτὸν τῶν συμφωνιῶν τούτων καὶ τὴν δυνατότητα τῆς ἐταιρίας νὰ ἀρνηθῇ τὴν τοιαύτην νομιμοποίησιν, ἰδίᾳ ἐπὶ ὀνομαστικῶν μετοχῶν, κατὰ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸ βιβλίον τῶν ἐταίρων ἢ μετὰ ταύτην, ἔντονος διαμάχῃ ἀνέκυψε κατὰ τὸ παρελθὸν ἐν τῇ θεωρίᾳ, ἐπεκράτησε δὲ ἡ ἀποψις, ἣτις δέχεται τὸ νόμιμον καὶ τὴν πρακτικὴν χρησιμότητα τοῦ ἐν λόγῳ θεσμοῦ⁶, παρὰ τὰς οὐχὶ σπανίως καταχραστικὰς ἐφαρμογὰς αὐτοῦ⁷, ἰδίᾳ ἐν σχέσει πρὸς καταστρατηγήσεις τῶν διατάξεων περὶ περιορισμῶν ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου⁸.

Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐταιρίαν καὶ τοὺς τρίτους, ἡ μεταβίβασις ὀνομαστικῶν μετοχῶν πρὸς νομιμοποίησιν προσπορίζει εἰς τὸν ἀποκτῶντα τὴν ιδιότητα τοῦ μετόχου, ὅστις δύναται νὰ ἀσκήσῃ ἰδίῳ ὀνόματι τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ἢ νὰ προσβάλλῃ δικαστικῶς τὰς ἀποφάσεις τῆς γενικῆς συνελεύσεως, ὑποχρεούμενος ἀντιστοίχως ὅπως ἐκπληρῶνῃ καὶ τὰς ἐναντι τῆς ἐταιρίας ὑποχρεώσεις τοῦ ἀληθοῦς μετόχου. Νομιμοποιεῖται προσέτι ὁ ἀποκτῶν, ὅπως μεταβιβάζῃ περαιτέρω τὰς μετοχάς. Αἱ ἐσωτερικαὶ σχέσεις, μεταξὺ τοῦ πρὸς νομιμοποίησιν μεταβιβάζοντος καὶ τοῦ ἀποκτῶντος, ρυθμίζονται βάσει τῆς μεταξὺ αὐτῶν καταρτισθείσης σχετικῆς συμφωνίας, καθ' ἣν ὁ ἀποκτῶν ὑποχρεοῦται ὅπως καταλείπῃ τὴν ἀσκήσιν τῶν δυναμένων νὰ ἀποχωρισθοῦν ἐκ τῆς μετοχῆς δικαιωμάτων, ὡς τοῦ δικαιώματος ἐπὶ τὸ μέρισμα, εἰς τὸν πραγματικὸν μέτοχον⁹.

Τὴν συνθησοτέραν μορφήν ἐμφανίσεως τοῦ ἐν λόγῳ θεσμοῦ ἀποτελεῖ ἡ μεταβίβασις τῶν μετοχῶν τύποις εἰς τὰς τραπέζας, αἵτινες ἀσκοῦν τὸ δικαί-

6. Βλ., πέραν τῶν ἐν τῇ προηγούμενῃ σημειώσει παραπομπῶν καὶ C o h n, Zur Legitimationsübertragung von Inhaberaktien, ἐν ZHR, 92 (1928), σ. 336 ἐπ.. H e n s e l e r, Die Legitimationsübertragung von Aktien, Bern, 1940, R ö h r i c h t, Die Legitimationszession von Aktien zum Zwecke der Ausübung des Stimmrechts, Breslau, 1935, L u d e w i g, Die sog. Legitimationsübertragung von Aktien, ἐν JW, 1932, σ. 1501 ἐπ., N o r d, Die «Legitimations übertragung» von Aktien zur Ausübung des Stimmrechts, ἐν JW, 1962, σ. 530 ἐπ., H e n s e l e r, Die Legitimationsübertragung von Aktien nach allgemeinen rechtlichen Grundsätzen unter besonderer Berücksichtigung der schw. Gesetzgebung, Bern, 1940, σ. 77 ἐπ., M o s e r, Die Ausübung des Aktienstimmrechts, ἐξ σ. 122 ἐπ.

7. Πρβλ. B ö c k l i, ἐξ σ. 197, F. v. S t e i g e r, Legitimationsübertragung, Abstimmungsvereinbarungen und Stimmenkauf im Anktienrecht, ἐν SchwAG, 14 (1941/42), σ. 12 ἐπ., P e s t a l o z z i - H e n g g e l e r, ἐξ σ. 81.

8. Βλ. Z i n k e, Der Stimmrechtsausschluss des Aktionärs in der Generalversammlung bei Interessenkollision nach schweizerischem und deutschem Recht, Zürich, 1939, σ. 20 καὶ 40, B ö c k l i, ἐξ σ. 31 ἐπ. καὶ 203, Πρβλ. S t e i n e r, Treuhänderische Rechtsgeschäfte bei der Aktiengesellschaft, ἐν SchwAG, 23 (1950/51), σ. 164 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 166: «le prête non se transforme trop facilement en maître-chanteur».

9. Πρβλ. B a r z - B r ö n n e r - K l u g κ.λ.π., § 68 Anm. 25, σ. 527, P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 90.

ωμα τῆς ψήφου ἰδίῳ μὲν ὀνόματι, ἀλλὰ διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἀληθοῦς μετόχου¹⁰.

3. Τῆς περιπτώσεως μεταβιβάσεως τῶν μετοχῶν πρὸς νομιμοποίησιν δέον νὰ διακρίνηται ἡ καταπιστευτικὴ μεταβίβασις αὐτῶν (fiduziarische Übertragung), καθ' ἣν ἡ κυριότης πράγματι μεταβιβάζεται, ὁ ἀποκτῶν ὁμῶς ὑποχρεοῦται ἐνοχικῶς ὅπως προβαίνει εἰς περιωρισμένην χρῆσιν αὐτῆς¹¹.

4. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἰσχὺν τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν εἰς τὰς προρρηθείσας περιπτώσεις, εἰκονικῆς ἢ καταπιστευτικῆς μεταβιβάσεως, γίνεται γενικῶς δεκτὸν ὅτι αὕτη ἐφαρμόζεται καὶ κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας. Διότι, ὡς ὁ ἐπιθυμῶν νὰ ἀποκτήσῃ πράγματι πλήρη δικαιώματα ἐπὶ τῆς μετοχῆς καὶ ἔναντι τῆς ἐταιρίας ὑποβάλλει τὴν μεταβιβαστικὴν δικαιοπραξίαν εἰς τὴν ἔγκρισιν ταύτης, τὴν αὐτὴν ὑποχρέωσιν ὑπέχει καὶ ὁ ἀποκτῶν περιωρισμένα δικαιώματα, ὅστις ἔναντι τῆς ἐταιρίας καὶ τῶν τρίτων ἐπιθυμεῖ νὰ ἐμφανίζηται ὡς μέτοχος¹².

5. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς καταστρατηγήσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς δεσμεύσεως καὶ τοῦ δι' αὐτοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, μέσῳ διορισμοῦ ἀντιπροσώπων ὑπὸ τῶν μετόχων, πρὸς ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει, γίνεται δεκτὸν ὅτι ἐνδείκνυται ἀπολύτως, ὅπως τὰ καταστατικά συνοδεύουν τὴν ρήτηραν δεσμεύσεως μὲ τὴν πρόβλεψιν ἐν αὐτοῖς διατάξεως, καθ' ἣν ἀντιπρόσωποι τῶν μετόχων ὀρίζονται μόνον ἕτεροι μέτοχοι, ἐγγεγραμμένοι ἤδη εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐταιρίας,¹³.

10. Busse, Depotstimmrecht der Banken, Wiesbaden, 1962, εἰς τὰς σελ. 39 ἐπ. τοῦ ὁποίου καθορίζεται ἡ οἰκονομικὴ σημασία τοῦ θεσμοῦ, Gürtler, Aktienrechtliche Legitimationsübertragung und Depotstimmrecht, Basel, 1938, σ. 18 ἐπ., Preisig, Zur Frage des Depotstimmrechts der Banken, ἐν SchwAG, 9 (1936/37), σ. 4 ἐπ., Moser, ἐξ σ. 134 ἐπ., Böckli, ἐξ σ. 222 ἐπ. καὶ περὶ τῶν κινδύνων (σ. 228 ἐπ.).

11. Bl. F.v. Steiger, Fiduziarischer Aktienbesitz, Gebrauchleihe, Legitimationsübertragung und Aktienbuch, ἐν SchwAG, 1962, σ. 42-46, Custein, Das Strohmannertum im Aktienrecht, Neuenburg, 1927, σ. 10 ἐπ., Pestalozzi-Henggeler, σ. 81, Pestalozzi, Die Indirekte Stellvertretung, Zürich, 1927, σ. 38 ἐπ., Schless, Mittelbare Stellvertretung und Treuhand, Leipzig, 1931, σ. 14 ἐπ., Hagmann, ἐξ σ. 15 ἐπ., Böckli, ἐξ σ. 179 ἐπ., 188 ἐπ.

12. Οὐτῶ Pestalozzi-Henggeler, ἐξ σ. 153, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἀρθρ. 684 N. 20-21, σ. 294-295, Wiedemann, ἐξ σ. 84, Möhring, Zur Geschäftsverkehr, ἐξ σ. 775, Barz-Brönnner-Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 55, σ. 527, Godin-Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 7, σ. 253, Küster, ἐξ σ. 176, RGZ, 159, σ. 272 Teichmann-Koehler, ἐξ § 68 Anm., III 1, σ. 200.

13. Bl. A. Wieland, Zum Stimmrecht der vinkulierten Namenaktie, ἐν SJZ (48/52), σ. 1 ἐπ. καὶ 17 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 23, Fromer, Schutz, ἐξ σ. 147, Böckli, ἐξ σ. 114.

III. Σύστασις ἐπικαρπίας ἐπὶ δεσμευμένων μετοχῶν.

1. Ἐκ τῶν ἀρθρῶν 1143, 1176 καὶ 1178 ΑΚ, προκύπτει ὅτι τὸ ἐμπράγματον δικαίωμα τῆς ἐπικαρπίας ἐπὶ ὀνομαστικῶν μετοχῶν (δεσμευμένων ἢ μὴ) συνιστᾶται καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος αὐτῶν. Ἐπομένως, ἀπαιτεῖται ἡ σχετικὴ μεταξὺ τῶν μερῶν συμφωνία, ἡ δὲ σύστασις τῆς ἐπικαρπίας συντελεῖται ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ ὑπὸ τῆς παρ. 1 τοῦ ἀρθροῦ 8β προβλεπόμενον βιβλίον τῆς ἐταιρίας, κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς διατάξεως ταύτης καθοριζόμενον τρόπον ¹⁴.

2. Ἀναφορικῶς πρὸς τὰ εἰς τὸν ἐπικαρπωτὴν, διὰ τῆς συστάσεως τῆς ἐπικαρπίας ἐπὶ ὀνομαστικῶν μετοχῶν, περιερχόμενα δικαιώματα τοῦ ψιλοῦ κυρίου — μετόχου ἔναντι τῆς ἐταιρίας, τὰ ἀπορέοντα ἐκ τῆς ἐταιρικῆς ιδιότητος αὐτοῦ, ὑφίσταται ἰσχυρὰ ἀμφισβήτησις εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν θεωρίαν, ἰδίᾳ ἐν σχέσει πρὸς τὸ σημαντικώτερον τῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων, ἥτοι τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ¹⁵.

Κατὰ μίαν ἄποψιν, μόνον ὁ μέτοχος δικαιούται νὰ ἀσκήσῃ τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου καὶ οὐχὶ ὁ ἐπικαρπωτής, ὅστις δύναται νὰ κάμῃ χρῆσιν καὶ νὰ καρποῦται μόνον τῶν περιουσιακῆς φύσεως δικαιωμάτων ¹⁶. Καθ' ἑτέραν ἐκ-

14. Βλ. Πασιᾶς, ἐὰ σ. 472-473, Καραβᾶν, Ἐγγχειρίδιον, ἐὰ ἀριθ. 602, σ. 148-149, Pestalozzi—Henggeler, σ. 46, 73-74, Wiedemann, ἐὰ σ. 399, Glettig, Die dingliche Rechte an Aktien, ἐὰ σ. 85 ἐπ., Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἀρθρ. 684 Ν. 32, σ. 297, A. Wieland, Zur Bedeutung des Aktienbuchs, ἐν SchwAG, 26 (1953/54), σ. 57 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 61, Böckli, ἐὰ σ. 138, Wertstein, ἐὰ σ. 89, Winkler, Das Aktienbuch, Bern, 1940, σ. 14 ἐπ. Ἄλλως, ὅμως, Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐὰ § 68 Anm. 26, σ. 528, Flechtheim, ἐὰ § 222 Anm. 3, σ. 168α, καθ' οὗς ἡ σύστασις ἐπικαρπίας δὲν ἐγγράφεται εἰς τὸ ἐταιρικὸν βιβλίον, καθ' ὅσον τοῦτο δὲν ἐξυπηρετεῖ τὴν δημοσιότητα τῶν ἐμπραγμάτων δικαιωμάτων, ἀλλὰ ἀποκλειστικῶς τὴν νομιμοποίησιν τῶν μετόχων ἔναντι τῆς ἐταιρίας. Παρ' ἡμῖν, ἡ ἐν λόγῳ ἐγγραφὴ δὲν διασφαλίζει μόνον τὴν νομιμοποίησιν, ἀλλ' εἶναι ἀπαραίτητος καὶ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς κυριότητος, ὡς ἤδη ἀνέπτυχθη καὶ, κατὰ προέκτασιν, βάσει τῶν ὡς ἄνω διατάξεων τοῦ ΑΚ, τοῦ ἐμπραγμάτου δικαιώματος τῆς ἐπικαρπίας. Πρβλ. καὶ Koefler, Die Nutzniessung an Wertpapieren, unter besonderer Berücksichtigung der Nutzniessung an Aktien, Zürich, 1954, σ. 45 ἐπ. καὶ 65 ἐπ.

15. Βλ. Peters, Die Ausübung des Stimmrechts bei Nutzniessungsbelasteten Aktien, Mainz, 1952, σ. 14 ἐπ., Pfefferkorn, Niessbrauch an Aktien, Rohn, 1934, σ. 13 ἐπ., Linsert, Pfandrecht und Niessbrauch an Aktien, Rostock, 1926, σ. 32 ἐπ., Schlodmann, Niessbrauch und Nutzniessung an Geschäftsanteilen einer Gesell. mit beschr. Haftung, Rostock, 1932, σ. 43 ἐπ., Weber, Das Stimmrecht bei Aktien in Nutzniessung, Zürich, 1927, ἰδίᾳ σ. 36-56, Stadin, Über die Rechtsstellung des Eigentümers von in Nutzniessung stehenden Aktien, SchwAG, 17 (1944/45), σ. 185 ἐπ., F. v. Steiger, Die Nutzniessung an Aktien, ἐν SchwAG, 17 (1944/45) σ. 49, Asquini, Usufrutto di quote sociali e di azioni, ἐν Riv. dir. comm., 1947, I, σ. 12.

16. Οὕτω, Weber, ἐὰ σ. 43 ἐπ., Nahrath, ἐὰ σ. 56 ἐπ., Andreae, Das

δοχήν, τὸ ἐν λόγῳ δικαίωμα ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἐπικαρπωτὴν, διότι ὀργανικῶς συνδέεται, τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου, μὲ τὴν κάρπωσιν τῶν μετοχῶν, πρὸς διασφάλισιν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ ἀπαιτήσεων ἢ ἀσκήσεις τῆς ψήφου ἀποτελεῖ μέτρον τακτικῆς διαχειρίσεως, μεθ' ἧς βαρύνεται ὁ ἐπικαρπωτὴς¹⁷. Τέλος, κατὰ ἐνδιάμεσον ἄποψιν, τὸ περὶ οὗ πρόκειται δικαίωμα ἀνήκει ὅτε εἰς τὸν ψιλὸν κύριον, ὅτε εἰς τὸν ἐπικαρπωτὴν, ἀναλόγως τῆς φύσεως τῶν ὑπὸ τῆς συνελεύσεως λαμβανομένων ἀποφάσεων καὶ τῶν προστατευτέων συμφερόντων τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἐτέρου¹⁸.

Γίνεται πάντως δεκτόν, ὅτι ἐὰν τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ἀνήκει εἰς τὸν ἐπικαρπωτὴν, εἰς αὐτὸν ἀνήκουν καὶ τὰ βοηθητικὰ αὐτοῦ δικαιώματα, ὡς τὰ δικαιώματα συμμετοχῆς εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν, λήψεως πληροφοριῶν καὶ ἀσκήσεως ἐλέγχου ἐπὶ τῆς πορείας τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων. Ὡσαύτως, τὸ δικαίωμα προσβολῆς ἐλαττωματικῶν ἀποφάσεων τῆς γενικῆς συνελεύσεως ἀνήκει εἰς τὸν ἐπικαρπωτὴν, νομιμοποιεῖται ὁμοῦ καὶ ὁ ψιλὸς κύριος, εἰς ἣν περιπτώσιν θίγονται δι' αὐτῶν συμφέροντά του¹⁹.

3. Παρ' ἡμῖν, τὸ θέμα τοῦ νομιμοποιημένου πρὸς ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ἐπὶ ἐπικαρπίας εἶναι ἐμμέσως νομοθετικῶς λελυμένον, καθ' ὅσον τὸ ἄρθρον 1177 ΑΚ ὁρίζει ὅτι, ἐφ' ὅσον δὲν ὠρίσθη ἄλλως, δικαιοῦται ὁ ἐπικαρπωτὴς νὰ μετέχῃ εἰς τὰς συνελεύσεις τῶν μετόχων τῆς ἐταιρίας,

Stimmrecht in der Aktiengesellschaft, Köln, 1930, σ. 16 ἐπ., Bumbacher, Die Aktie als Grundlage des Stimmrechts, Hamburg, 1924, σ. 23 ἐπ., Landolt, Beiträge zum Rechte der Generalversammlung, Zürich, 1922, σ. 125 ἐπ. Πρβλ. Schlo dt m a n n, ἐξ σ. 43 σημ. 97, ἐνθα παραπομπαὶ εἰς πλουσίαν γερμανικὴν βιβλιογραφίαν.

17. H a c k e r, Der Niessbrauch an Prämienpapieren, Aktien und Urheberrechten, Rostock, 1905, σ. 18 ἐπ., J a c o b i, ἐν ZHR, 60, σ. 294, L i n s e r t, ἐξ σ. 29, C h r i s t, Die Nutzniessung an Aktien, Basel, 1933, σ. 37 ἐπ. Πρβλ. P e s t a l o z z i—H e n g g e l e r, ἐξ σ. 76-77, B ö c k l i, σ. 140-141, 144, S c h l o d t m a n n, ἐξ σ. 43 σημ. 96, ἐνθα περαιτέρω παραπομπαί, P e t e r s, ἐξ σ. 15-25.

18. BGE 50 II 549 ἐπ. Πρβλ. P e t e r s, ἐξ σ. 25 ἐπ., S c h l o d t m a n n, ἐξ σ. 43 σημ. 98 συγγραφεῖς, B ö c k l i, ἐξ σ. 141, L i n s e r t, ἐξ σ. 24, ἐπ. P e s t a l o z z i—H e n g g e l e r, ἐξ σ. 76-77, ἐνθα κριτικὴ τῆς ἐν λόγῳ θέσεως καὶ B ö c k l i, ἐξ σ. 142-143.

19. Βλ. Π α σ σ ι ᾶ ν, ἐξ σ. 472, S t a d i n, Über die Rechtsstellung des Eigentümers von in Nutzniessung stehenden Aktien, ἐν SchwAG, 17 (1945), σ. 185. P f e n n i n g e r, Vinkulierte Aktien in der Praxis, σ. 89, C o h n n e, σ. 132, S t a d l i n, ἐξ σ. 185 ἰδίᾳ σ. 186 ἐπ., ἐνθα ἐξετάζει τὸ ὅλον θέμα τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐπικαρπωτοῦ ἀπὸ πλευρᾶς τόσον ἐμπραγμάτου ὅσον καὶ ἐνοχικοῦ δικαίου, ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὸ δικαίωμα προσβολῆς τῶν μὴ συννόμων ἀποφάσεων, σ. 191, S c h l e g e l b e r g e r—Q u a s s o w s k i, ἐξ § 198 Anm. 2, P e s t a l o z z i—H e n g g e l e r, ἐξ σ. 77, L i n s e r t, ἐξ σ. 31-32, P f e f f e r k o r n, ἐξ σ. 29, S c h l e m a n n, ἐξ σ. 52 ἐπ. B ö c k l i, ἐξ σ. 143-144, P e y e r, Nichtlige und anfechtbare Beschlüsse der Gen. Ver. der Aktiengesellschaft, Zürich, 1944, σ. 111, F. v. S t e i g e r, Die Nutzniessung, ἐξ σ. 54.

τοῦτο δὲ ἐρμηνεύεται ὡς παρέχον εἰς τὸν ἐπικαρπωτὴν καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου εἰς αὐτάς ²⁰.

4. Βάσει τῶν προεκτεθέντων, ἡ ἔγκρισις τῆς ἐταιρίας ἀπαιτεῖται καὶ ἐπὶ συστάσεως ἐπικαρπίας ἐπὶ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, δι' οὓς ἀπαιτεῖται αὕτη καὶ ἐπὶ μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος αὐτῶν, ἥτοι πρὸς προστασίαν τοῦ συμφέροντος τῆς ἐταιρίας ἐναντι ἀνεπιθυμήτων προσώπων. Διότι καὶ ὁ ἐπικαρπωτής, ὡς δικαιούμενος εἰς ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ἀσκεῖ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς διοικήσεως καὶ διαχείρισεως τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων, ὡς ὁ μέτοχος ²¹.

Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 1177 ΑΚ δὲν εἶναι ἀναγκαστικοῦ δικαίου καὶ συνεπῶς εἶναι δυνατόν, διὰ τῆς συμβάσεως ἐπικαρπίας ἢ τοῦ καταστατικοῦ, νὰ συμφωνηθῇ μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου—καὶ τὰ λοιπὰ συναφῇ πρὸς αὐτὸ δικαιώματα—θα ἀσκῶνται ὑπὸ τοῦ ψιλοῦ κυρίου ²². Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, φρονοῦμεν ὅτι δὲν συντρέχει ὁ ὡς ἄνω δικαιολογητικὸς λόγος παροχῆς τῆς ἐταιρικῆς ἐγκρίσεως πρὸς σύστασιν ἐπικαρπίας ἐπὶ δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἀφοῦ ὁ ἐπικαρπωτής δὲν δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς ἐταιρικῆς βουλῆσεως.

Ὡσαύτως καὶ ἡ περὶ τῆς ρήτρας διάταξις τοῦ καταστατικοῦ δύναται νὰ καθορίζῃ, ὅτι ἡ ρήτρα δεσμεύσεως δὲν ἰσχύει ἐπὶ συστάσεως ἐπικαρπίας ²³, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ μεταβιβάσεως κυριότητος, ὡς ὅταν ἡ ἐταιρία θέλῃ νὰ διασφαλισθῇ μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀφερεγγυότητα τοῦ ἀποκτῶντος ἐπὶ τῆς μεταβιβάσεως μὴ ἀποπληρωθεῖσιν μετοχῶν ²⁴.

IV. Σύστασις ἐνεχύρου ἐπὶ δεσμευμένων μετοχῶν.

1. Κατὰ τὸ ἄρθρον 1244 ΑΚ, ἐπὶ τοῦ ἐνεχύρου ἀνωνύμων τίτλων ἐφαρ-

20. Πρβλ. Π α σ σ ι ᾶ ν, ἐξ σ. 473-474, καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆς περὶ ἐνεχύρου, ἀντιστοίχου διατυπώσεως, διατάξεως τοῦ ἄρθρ. 1245 ΑΚ, ἐν σ. 468-469. Μ π α λ ῆ ν, Ἐμπρ. δίκαιον, 1950, ἀριθ. 179, σ. 371, Κ α ρ α β ᾶ ν, Ἐγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 604, σ. 151.

21. Οὕτω Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 153-154, Pfefferkorn, ἐξ σ. 6, Linsert, ἐξ σ. 20-21, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἄρθρ. 684 Ν. 11, σ. 301 καὶ σ. 297, F. v. Steiger, ἐξ σ. 146, K. Wieland, Kommentar ZGB, ἄρθρ. 774 Ν. 10-11, σ. 240, Böckli, ἐξ σ. 143, Lanz, Die Nutzniessung an vinkulierten Namenaktien, ἐν SchwAG, 32 (1959/60), σ. 177 ἐπ., Ἰδὲ σ. 178, ὁ Αὐτός, Die heutige Praxis der vinkulierte Namenaktie, ἐν SchwAG, 1960/61, σ. 247, Ascarelli, Sui limiti. ἐν BBTC, σ. 307, Pfenninger, Vinkulierte Aktien in der Praxis, ἐξ σ. 88-89.

22. Π α σ σ ι ᾶ ς, ἐξ σ. 474, Μ π α λ ῆ ς, ἐξ ἀρ. 179, σ. 370, Böckli, ἐξ σ. 143-144, Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἐξ ἄρθρ. 684 Ν. σ. 297, Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 154.

23. Οὕτω Reich, ἐξ σ. 141, διὰ τὴν περίπτωσιν συστάσεως ἐνεχύρου.

24. Βλ. Pestalozzi—Henggeler, ἐξ σ. 154.

μόζονται αἱ διατάξεις περὶ ἐνεχύρου ἐπὶ κινητῶν. Γίνεται δεκτόν, ὀρθῶς καθ' ἡμᾶς, ὅτι ἡ διάταξις αὕτη ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ ἐνεχυράσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν²⁵. Συνεπῶς, διὰ τὴν σύστασιν ἐνεχύρου ἐπὶ ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 1211 AK. Τὸ ἐμπράγματον δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου διαφέρει, ὡς γνωστόν, τῆς ἐπικαρπίας, διότι παρέχει εἰς τὸν ἐνεχυροῦχον δανειστὴν μόνον τὴν δυνατότητα διασφάλισεως τῆς ἀπαιτήσεως του, διὰ τοῦ ἀναγνωριζομένου αὐτῷ δικαιώματος πωλήσεως τοῦ πράγματος διὰ πλειστηριασμοῦ καὶ ἱκανοποιήσεως τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ προνομιακῶς ἐκ τοῦ ἐπλειστηριάσματος (ἀρθρ. 1237 καὶ 1241 AK). Προκειμένου ὅμως περὶ δικαιώματος ἐπικαρπίας, ὁ ἐπικαρπωτὴς κέκτηται τὸ δικαίωμα τῆς διαχειρίσεως καὶ καρπώσεως τοῦ πράγματος, δι' ὃν λόγον ἀναγνωρίζεται αὐτῷ τὸ δικαίωμα ἀσκήσεως τῆς ψήφου ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει²⁶.

Ὡς ἐκ τούτου, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ περὶ ἐπικαρπίας, ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστὴς μετοχῶν δὲν κέκτηται, κατὰ νόμον, ἐκ τῆς συμβάσεως ἐνεχύρου τὰ διοικητικῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου ἔναντι τῆς ἐταιρίας, ἅτινα διατηρεῖ ὁ κύριος τῶν ἐνεχυραζομένων μετοχῶν, ὀφειλέτης ἢ τρίτος (ἀρθρον 1234 AK). Εἰδικώτερον καὶ τὸ δικαίωμα ἀσκήσεως τῆς ψήφου ἀνήκει εἰς τὸν κύριον τῶν μετοχῶν, ὅστις δύναται νὰ ἀσκήσῃ τοῦτο ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ ὑποχρεοῦται νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν οἰασθῆποτε ὑποδείξεις τοῦ ἐνεχυροῦχου δανειστοῦ²⁷. Τοῦτο ὀρίζει ρητῶς παρ' ἡμῖν τὸ ἀρθρον 1245 AK, καθ' ὃ ἐπὶ ἐνεχύρου μετοχῶν ἐταιρίας ὁ ἐνεχυράσας, ἐφ' ὅσον δὲν ὠρίσθῃ ἄλλως, δικαιούται καὶ διαρκούντος τοῦ ἐνεχύρου νὰ μετέχῃ εἰς τὰς συνελεύσεις τῶν μετόχων, ὅπερ σημαίνει ὅτι ὁ ἐνεχυράσας, πλὴν τοῦ δικαιώματος παραστάσεως εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν, κέκτηται καὶ τὸ δικαίωμα ψήφου ἐν αὐτῇ²⁸.

2. Βάσει τῶν προεκτεθέντων, γεννᾶται τὸ θέμα ἐὰν ἢ ἐν τῷ καταστα-

25. Βλ. Πασιᾶν, ἔσ. σ. 463.

26. Βλ. Πασιᾶν, ἔσ. σ. 467, Böckli, ἔσ. σ. 136: «Die Verpfändung stellt im Gegensatz zur Nutzniessung wohl den Bestand des Eigentums in Frage, nicht aber dessen Umfang», Pestalozzi—Henggeler, ἔσ. σ. 79 ἐπ. 156, Reich, ἔσ. σ. 140, Leemann, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, IV, 1920, ἀρθρ. 905 N. 1.

27. Βλ. Reich, ἔσ. σ. 140-141, Böckli, ἔσ. σ. 136, F. v. Steiger, ἔσ. σ. 154, Nahrath, ἔσ. σ. 53 ἐπ., Glettig, ἔσ. σ. 179 ἐπ., Bürgi, Die Aktiengesellschaft, ἔσ. ἀρθρ. 683 N. 27, Pestalozzi—Henggeler, ἔσ. σ. 79.

28. Βλ. Πασιᾶν, ἔσ. σ. 469. Κατὰ τὸν Finzi, L' esercizio del voto per le azioni al portatore date in pegno, ἐν Μελέταις πρὸς τιμὴν Vivante, I, 1931, σ. 449 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 459, τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου δὲν ἀνήκει οὔτε εἰς τὸν μέτοχον ὀφειλέτην, ὡς στερούμενον τῆς κατοχῆς τοῦ τίτλου, οὔτε εἰς τὸν ἐνεχυροῦχον δανειστὴν, διότι δὲν εἶναι ὁ πραγματικὸς φορεὺς τῆς ἐταιρικῆς σχέσεως: τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου «σχολάζει» (il diritto sarebbe «quiescente»). Ὁμοίως, Förtsch, Wer ist zur Ausübung des Stimmrechts auf Grund verpfändeter Aktie berechtigt, ἐν Recht, VII, σ. 516 ἐπ.

τικῶ προβλεφθεῖσα ρήτρα δεσμεύσεως ἐν σχέσει πρὸς τὴν μεταβίβασιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἰσχύη καὶ ἐπὶ συστάσεως ἐνεχύρου, ἢ ἐὰν τοῦτο δέον νὰ ὀρίξῃ ρητῶς τὴν δέσμευσιν τῆς ἐνεχυράσεως. Συμφώνως πρὸς τὸν προεκτεθέντα σκοπὸν τῆς δεσμεύσεως, λόγῳ τῆς κατ' ἀρχὴν ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν διοικητικῆς φύσεως δικαιωμάτων, ὑπὸ τοῦ κυρίου τῶν ἐνεχυρασθεισῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, γίνεται δεκτὸν ὑπὸ τῆς κρατούσης γνώμης ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ θεωρίᾳ, ὅτι διὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐνεχύρου δὲν ἀπαιτεῖται ἔγκρισις τῆς ἐταιρίας, ἐὰν αὕτη ἀπαιτῇται διὰ τὴν μεταβίβασιν αὐτῶν ²⁹. Τὴν αὐτὴν ἄποψιν υἱοθέτησεν, ἀπὸ μακροῦ, καὶ τὸ γερμανικὸν Ἀκυρωτικόν ³⁰.

Ἵππεστηρίχθη ὅμως μεμονωμένως καὶ ἡ ἀντίθετος ἄποψις, βάσει τοῦ ἐπιχειρήματος ὅτι, ἐὰν πράγματι εἶναι ἐπιθυμητὴ ἡ ἀποτελεσματικὴ προστασία τῶν συμφερόντων τῆς ἐταιρίας ἐναντι ἀνεπιθυμητῶν ἐπιδράσεων, ἢ λόγῳ τῆς δεσμεύσεως ἀπαιτουμένη ἐταιρικὴ ἔγκρισις δέον νὰ συντρέχῃ καὶ ἐπὶ ἐνεχυράσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν. Διότι, ἐν περιπτώσει πλειστηριασμοῦ αὐτῶν πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ ἐνεχυροῦχου δανειστοῦ, αὗται περιέρχονται εἰς τρίτους, οἵτινες πιθανὸν νὰ μὴ τυγχάνουν τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας ³¹.

Ὁρθῶς ὅμως παρετηρήθη, ὅτι εἰς ποῖον πρόσωπον θὰ περιέλθουν ἐνδεχομένως αἱ ἐνεχυρασθεῖσαι μετοχαὶ μεταγενεστέρως εἶναι τελείως ἀβέβαιοι ³² καὶ ὅτι ἡ δέσμευσις τῆς ἐνεχυράσεως αὐτῶν πρὸς ἔλεγχον τῶν προσώπων, ἅτινα θὰ ἀπέκτων τὰς μετοχάς, ἐν περιπτώσει πλειστηριασμοῦ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ δανειστοῦ, θὰ καθίστα ἰσχυρὰν τὴν ἐν λόγῳ ρήτραν καὶ ἐπὶ ἐκποιή-

29. Oßw Hahloser, *ἑξ* σ. 120, Conne, σ. 131, Beeler, *ἑξ* σ. 203, A. Wieland, *Das Aktienbuch*, *ἑξ* σ. 55, F. Müller, *Verpfändung von Namenaktien* ἐν SchwAG, 15 (1942/43), σ. 137 ἐπ., 157 ἐπ., *ἰδίᾳ* σ. 160, Reich, *ἑξ* σ. 141, Pestalozzi—Henggeler, *ἑξ* σ. 158-159, Böckli, *ἑξ* σ. 135, Glettig, *ἑξ* σ. 146 ἐπ., A. Wieland, *Wie weit sind vinkulierte Namenaktien ohne Zustimmung der Gesellschaft übertragbar oder verpfändbar?*, ἐν SJZ, 50 (1954), σ. 124 ἐπ., *ἰδίᾳ* σ. 128 Teichmann—Koehler, *ἑξ* § 61, Anm. 3d, σ. 138, Brodmann, *ἑξ* § 222 Anm., 5b, σ. 195, Küsters, *ἑξ* σ. 176, Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., *ἑξ* § 68 Anm., 14, σ. 522, Godin—Wilhelmi, *ἑξ* § 61 Anm. 13, σ. 256.

30 RGZ, 70 σ. 64 ἐπ. *ἰδίᾳ* σ. 66-67, RGZ, 142, σ. 373 ἐπ. *ἰδίᾳ* σ. 376.

31. Bl. M ü g e l, *Die Erhaltung der Familiengesellschaft*, ἐν Soz. Prax., 1939 σ. 987 ἐπ., *ἰδίᾳ* σ. 991, Barz—Brönnner—Klug, *ἑξ* § 68 Anm. 14, σ. 522, B ü r g i, *Die Aktiengesellschaft*, *ἄρθρ.* 684, N. 23, σ. 295-296, A. Wieland, *Das Aktienbuch*, σ. 49-50. Πρβλ. P f e n n i n g e r, *Vinkulierte Aktien in der Praxis*, σ. 89, καθ' ὅν: «Die Beschränkung der Übertragbarkeit zeigt sich normalerweise erst bei der Verwertung», S c h u l t h e s s, *ἑξ* σ. 73, A s c a r e l l i, *Sui limiti*, BBTC, σ. 307.

32. Bl. Conne, *ἑξ* σ. 131, Pestalozzi—Henggeler, *ἑξ* σ. 157, Reich, *ἑξ* σ. 141.

σεως τῶν μετοχῶν διὰ πλειστηριασμοῦ ἐν ἀναγκαστικῇ ἐκτελέσει, ὅπερ ὅμως δὲν γίνεται δεκτὸν, κατὰ τὰ κατωτέρω³³.

3. Ὡς προκύπτει ἐκ τῆς διατυπώσεως τοῦ ἄρθρου 1245 AK, τοῦτο εἰσάγει ρύθμισιν ἐνδοτικοῦ δικαίου, ὡς πρὸς τὴν ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ὑπὸ τοῦ κυρίου τῶν ἐνεχυρασθεισῶν μετοχῶν καὶ ἐπομένως εἶναι δυνατὴ ἢ δι' ἀντιθέτου συμφωνίας παραχώρησις τοῦ δικαιώματος τούτου εἰς τὸν ἐνεχυροῦχον δανειστὴν³⁴. Συναφῶς πρὸς τὴν περίπτωσιν ταύτην τῆς ρήτρας, ὑπεστηρίχθη ὅτι, ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ καθιερώσεως αὐτῆς, ἡ ἰσχὺς ταύτης ἐπὶ συστάσεως ἐνεχύρου δικαιολογεῖται ἐκ λόγων προστασίας τῆς ἐταιρίας ἐναντι τοῦ ἐνεχυροῦχου δανειστοῦ καὶ οὐχὶ ἐναντι τοῦ τρίτου, ὅστις ἐνδεχομένως θὰ ἀπέκτα τὰς μετοχὰς ἐν πλειστηριασμῷ αὐτῶν³⁵.

Ὡσαύτως, γίνεται δεκτὸν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ σύστασις ἐνεχύρου συνιστᾷ περιορισμένον ἐμπράγματον δικαίωμα, ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ θεσπίσεως τῆς ἐν λόγῳ ρήτρας, εἶναι νόμῳ ἐφικτὴ ἢ διὰ ρητῆς διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ ὑπαγωγῇ καὶ τῆς συμβάσεως συστάσεως ἐνεχύρου ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐταιρίας³⁶.

Δὲν νομίζομεν ὅτι εἶναι ὀρθὴ ἡ ἄποψις αὕτη, ὡς ὁδηγοῦσα εἰς τὴν ἰσχὺν τῆς δεσμεύσεως καὶ ἐπὶ μεταβιβάσεως λόγῳ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως.

V. Μεταβίβασις δεσμευμένων μετοχῶν λόγῳ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως.

1. Ἡ διὰ πλειστηριασμοῦ, συνεπείᾳ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, ἐκποίησης τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν συνεπάγεται τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ μετόχου, ἐπὶ τῷ τέλει προστασίας τῶν συμφερόντων τῶν δανειστῶν του. Τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ ἐν περιπτώσει πλειστηριασμοῦ ἐνε-

33. Πρβλ. Pestalozzi-Henggeler, ἔξ σ. 157, Barz-Brönnner-Klug, κ.λ.π., ἔξ § 68 Anm. 14, σ. 522, RGZ, 142 σ. 376, ἐν σχέσει πρὸς μεταβίβασιν ἐταιρικοῦ μεριδίου εἰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης: «Enthielte eine Satzung die Klausel, dass Geschäftsanteile nicht oder nur mit Zustimmung der Gesellschaft sollten gepfändet werden können, so wäre eine solche Zustimmung...nichtig»

34. Βλ. Πασιγιᾶν, ἔξ σ. 648-671, Pestalozzi-Henggeler, ἔξ σ. 79 Reich, ἔξ σ. 140-141, Böckli, ἔξ σ. 137, F. v. Steiger, Das Recht, σ. 154. Ἄλλως Δημηᾶκος, ἐν EEN, γγ', σ. 446.

35. Οὔτω Reich, ἔξ σ. 141.

36. Οὔτω Schlatter, Die Übertragung von Namenaktien nach dem neuen Schweiz. Obligationenrecht, ἐν SchwAG, 15 (1942/43), σ. 123 ἐπ. ἰδίᾳ σ. 127, Breit, ἔξ σ. 141, Pestalozzi-Henggeler, ἔξ σ. 158-159, καθ' ἣν ἡ ρήτρα θὰ διευποῦτο οὕτω, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει: «Διὰ τὴν μεταβίβασιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν κατὰ κυριότητα ἢ κατὰ περιορισμένον ἐμπράγματον δικαίωμα, ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τῆς ἐταιρίας». «Ἡ, κατ' ἄλλην διατύπωσιν: «Διὰ τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος ἢ τὴν σύστασιν ἐνεχύρου, ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τῆς ἐταιρίας».

χυρασθεισῶν μετοχῶν ἢ πτωχεύσεως τοῦ μετόχου καὶ ἐφαρμογῆς τῶν ἀρθρων 574 ἐπ. Ἑμπ. Νόμου. Θέμα ὅμως σοβαρὸν ἀνέκυψεν, περὶ τοῦ ἐὰν εἰς τὰς τοιαύτας περιπτώσεις ἀκουσίας μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν τυγχάνῃ ἐφαρμογῆς ἢ περὶ δεσμεύσεως διατάξεις τῆς παρ. 8 τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ νόμου 2190/1920· δηλονότι, ἐὰν ἡ προβλεφθεῖσα ἐν τῷ καταστατικῷ ρήτρα δεσμεύσεως τῆς μεταβιβάσεως ἐν γένει ὀνομαστικῶν μετοχῶν περιλαμβάνῃ καὶ τὰς συνεπεῖα ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως κ.λ.π. ἐκποιήσεις αὐτῶν καὶ ἐὰν ἡ τυχὸν ρητὴ διάταξις τοῦ καταστατικοῦ, ἢ εὐθέως ἐξαρτῶσα τὰς τοιαύτας ἐκποιήσεις ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας, εἶναι ἐγκυρος καὶ ἰσχυρά.

Μεγάλη μερὶς τῶν συγγραφέων δίδει καταφατικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα³⁷. Ἐν Ἑλβετίᾳ, τὸ θέμα ρυθμίζεται ρητῶς διὰ τῆς παρ. 4 τοῦ ἀρθρου 686 OR, καθ' ἣν, ἐν περιπτώσει μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν συνεπεῖα ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, ἡ ἐταιρία δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐγκρισιν ταύτης, μόνον ἐὰν μέλος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἢ μέτοχος αὐτῆς δηλώσῃ ὅτι προσφέρεται ὅπως ἀποκτήσῃ τὰς μετοχὰς εἰς τὴν τρέχουσαν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ ἀξίαν αὐτῶν· ἐὰν δὲ αὗται δὲν εἶναι εἰσηγμέναι εἰς τὸ χρηματιστήριον καὶ δὲν ὑφίσταται τρέχουσα χρηματιστηριακὴ ἀξία, εἰς τὴν πραγματικὴν ἀξίαν των, κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναγγελίας πρὸς ἐγγραφὴν εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐταιρίας τῆς ἐν λόγῳ μεταβιβάσεως. Κατὰ τοὺς ἐρμηνευτάς, ὁ λόγος τῆς τοιαύτης διαφορετικῆς ρυθμίσεως συνίσταται εἰς τὴν προστασίαν τοῦ συμφέροντος τῶν δανειστῶν³⁸.

2. Τὰ ὑπὲρ τῆς ἰσχύος τῆς ρήτρας δεσμεύσεως καὶ ἐπὶ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως προβαλλόμενα ἐπιχειρήματα εἶναι: ὅτι, ἀφοῦ αὕτη ἰσχύη ἐπὶ ἐκουσίας ἐκποιήσεως, κατ' ἀνάγκην ἰσχύει καὶ ἐπὶ μεταβιβάσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως³⁹· ὅτι,

37. Οὕτω V i v a n t e, ἔδ N. 669 σ. 386, N. 396 σ. 139, S o p r a n o, ἔδ σ. 490 F r é, ἔδ σ. 208-209, N e g r o, L' indisponibilità, ἔδ σ. 131-132, A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐν BBTC, σ. 308 ἐπ. καὶ παλαιότερον ὁ A ὁ τ ὁ ς, Sui limiti, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 489 ἐπ. Πρβλ. διὰ τὰς ἐν Γαλλίᾳ, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ ἀρθρον 22 τοῦ νόμου ἀπὸ 7.3.1925 περὶ ἐταιριῶν περιωρισμένης εὐθύνης, H o u p i n e t B o u s v i e u x, Traité gén. th. et. prat. soc. κ.λ.π., II, 1935, σ. 767, C o p p e r R o u e r, Les soc. à resp. lim. en droit. fr., 1931, σ. 166: «Car toute saisie—exécution aboutirait à une vente aux enchères publiques des droits sociaux qui ne peuvent être vendus que sous la condition suspensive d' un agrément de l' adjudications», B a s t i a n Saisie et vente forcée des parts d' intérêts dans les sociétés de personnes, ἐν Journ. soc., 1934, σ. 545 ἐπ., E s c a r r a, Les limitations, ἔδ σ. 430.

38. B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἔδ ἀρθρ. 686 N. 70, σ. 324: «Sie erfolgt offensichtlich im Interesse der Gläubiger von Aktionäre», P e s t a l o z z i—H e n g g e l e r, ἔδ σ. 166-167, B l o c h, Zur Frage, ἔδ σ. 320, R e i c h, ἔδ σ. 148-149.

39. Βλ. A s c a r e l l i, Sui limiti, ἐν Riv. dir. comm., 1931, II, σ. 498: «ammessa l' efficacia assoluta dei limiti statutori alla circolazione delle azioni, bisogna rico-

ἐὰν ὁ ἀποκτῶν εἰς ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν δὲν ἐπιτύχη τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐταιρείας καὶ τὴν νομιμοποίησιν ἐναντι αὐτῆς, δύνανται νὰ ἐκποιήσῃ περαιτέρω τὰς μετοχὰς εἰς ἕτερα πρόσωπα, ἅτινα δύνανται νὰ ἐπιτύχουν τὴν νομιμοποίησιν⁴⁰· ὅτι, οὕτω ἀποφεύγονται αἱ καταστρατηγήσεις τῆς περὶ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ, διὰ μεταβιβάσεως τῶν δεσμευμένων μετοχῶν μέσῳ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, συντελουμένης κατὰ συμπαγινίαν μεταβιβάζοντος καὶ ἀποκτῶντος⁴¹· ὅτι, ἐὰν δὲν ἐφηρμόζετο ἡ ἐν λόγῳ ρήτρα καὶ ἐπὶ μεταβιβάσεων συνεπεῖα ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ τήρησις τῆς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἐπιδιώκεται διὰ ταύτης ἡ διασφάλις ὠρισμένων προσόντων ἢ ιδιοτήτων τοῦ ἀποκτῶντος⁴²· ὅτι, ὁ δανειστής τοῦ μετόχου προβαίνει εἰς τὴν κατάσχεσιν τῆς συμμετοχῆς τούτου εἰς τὴν ἐταιρείαν, μέσῳ τῆς κατασχέσεως τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ὡς ἔχει ἡ συμμετοχὴ αὕτη, μεθ' ὧν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς, τὸ δὲ ἀντικείμενον τοῦτο τῆς ἐκτελέσεως δὲν «ἀποκαθαίρεται», ἵνα ἀποκτήσῃ μείζοντα οἰκονομικὴν ἀξίαν, κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως⁴³.

3. Φρονοῦμεν, ὅτι ὀρθότερα εἶναι ἡ ἀντίθετος ἀποψις, ἡ δεχομένη ὅτι ἡ ἰσχὺς τῆς ρήτηρας δὲν ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ μεταβιβάσεων συνεπεῖα ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως καὶ ὅτι σχετικὴ διάταξις τοῦ καταστατικοῦ, ρητῶς ὀρίζουσα τὰ ἀντίθετα, εἶναι ἄκυρος⁴⁴.

noscere la loro efficacia anche nei confronti dei creditori particolari del socio, che vogliono vendere le azioni in via esecutiva». Πρβλ. Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 27 καὶ 29. Τὸ σχέδιον τοῦ ἰταλικοῦ κώδικος, περὶ τροποποιήσεως τοῦ δικαίου τῶν κεφαλαιουχικῶν ἐταιριῶν, ἀντιμετωπίζει ρητῶς τὸ θέμα ἐν ἀρθρ. 6 αὐτοῦ, ὅπερ παρέμπει εἰς ἀρθρ. 2480 cod. civ. Bl. Cottino, Circolazione, ἐξ σ. 335.

40. Bl. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 310. Ἡ ἀποψις αὕτη προϋποθετεῖ ἔγκυρον τὴν μεταβίβασιν μεταξὺ τῶν μερῶν, συμφώνως πρὸς τὰς διασπαστικὰς θεωρίας.

41. Bl. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 310.

42. Bl. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 310, ὡς ἐπαγγελματικὰς ιδιότητας ἢ ἰθαγένειαν τοῦ ἐν πλειστηριασμῷ ἀποκτῶντος.

43. Bl. Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 310-311.

44. Οὕτω Καρραβᾶς, Ἑγχειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 593, σ. 137. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἡ κρατοῦσα ἐν Γερμανίᾳ γνώμη. Bl. Godin—Wilhelmi, § 61 Anm. 13, σ. 256, Schlegelberger—Quassowski, ἐξ § 61 Anm. 3, σ. 280, Gadow, ἐν § 61 Anm. 17, σ. 213, Flechtheim, ἐξ § 222 Anm., 6, σ. 173α, Scholz, Kommentar zur Gesellschaft m. b. HG, 1951, § 15, N. XII 4, σ. 201-202, Bigiavi, La clausola, ἐξ σ. 18 ἐπ. ἰδίᾳ σ. 21, 26, 32, ὅστις ἐπικαλεῖται τὴν ἀνάλογον ἐφαρμογὴν τοῦ ἀρθρου 2480 cod. civ. Ὅμοιος RGZ, 70 σ. 66: «Die Veräußerung im Wege der Zwangsvollstreckung dürfe auch durch den Gesellschaftsvertrag nicht beschränkt werden». Περαιτέρω, ἡ ἀπόφασις αὕτη (σ. 67) θεμελιώνει τὴν ἀποψιν ταύτην καὶ ἐπὶ τοῦ ὅτι, ὁμίλων ὁ νόμος περὶ μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἐννοεῖ τὰς διὰ συμβάσεως ἐν ζῳῇ μεταβιβαζομένας καὶ ὄχι τὰς συνεπεῖα νόμου ἢ δικαστικῆς ἀποφάσεως. Bl. καὶ De Ferri, L'espropriazione dei titoli azionari, ἐν Riv. soc., 7 (1962), σ. 984 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 997-1001.

Ἐν ἔμμεσον ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς τούτης νομίζομεν, ὅτι παρέχεται ἐκ τῶν παρ. 1 καὶ 2 τοῦ ἄρθρου 30 τοῦ νόμου 3190/1955 περὶ ἐταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης. Κατὰ ταύτας, καὶ εἰς ἣν περιπτώσιν ἐν τῷ καταστατικῷ τῆς ἐταιρίας ταύτης ὀρίζεται ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ μεταβίβασις τοῦ ἐταιρικοῦ μεριδίου, τοῦτο εἶναι δεκτικὸν κατασχέσεως μόνον ἀδείχ τοῦ δικαστηρίου⁴⁵. Συνεπῶς, ἀφοῦ καὶ εἰς τὴν ἐταιρίαν περιορισμένης εὐθύνης, εἰς ἣν κατὰ τὴν παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 28 τοῦ ὡς ἄνω νόμου εἶναι ἐπιτρεπτή ἡ διὰ διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ ἀπόλυτος ἀπαγόρευσις τῆς μεταβίβασεως τοῦ ἐταιρικοῦ μεριδίου, κάμπτεται ἡ ἀπογόρευσις αὕτη ὑπὲρ τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως καὶ τῶν δανειστῶν τοῦ ἐταίρου, κατὰ μείζονα λόγον δέον νὰ ἰσχύσῃ τοῦτο εἰς τὸν χώρον τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν δι' ἀναγκαστικοῦ πλειστηριασμοῦ ἐκποίησιν τῶν ὀνομαστικῶν μετοχῶν, ἡ μεταβίβασις τῶν ὑποίων δὲν δύναται νὰ ἀπαγορευθῇ ἀπολύτως διὰ σχετικῆς ρήτηρας, κατὰ τὰ ἀλλαχοῦ ἐκτεθέντα.

Ἐξ ἐτέρου, εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν δὲν ἀπαντᾷται⁴⁶ διάταξις, ὡς ἡ ὡς ἄνω προβλεφθεῖσα εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν περιορισμένης εὐθύνης, δι' ἧς ἐν πάσῃ περιπτώσει τίθεται περιορισμὸς εἰς τὴν ἐλευθέραν δυνατότητα τῆς κατασχέσεως τῶν ἐταιρικῶν μεριδίων, δικαιολογούμενος ὡς ἐκ τοῦ περισσότερον προσωπικοῦ χαρακτήρος τῆς ἐταιρίας ταύτης. Ἐκ τούτου προκύπτει, ὅτι οὐδεὶς περιορισμὸς ἠθελήθη ὑπὸ τοῦ νόμοθέτου ὡς πρὸς τὴν δυνατότητα ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως ἐπὶ δεσμευμένων μετοχῶν. Ἀντιθέτως, εἰς ἅς περιπτώσεις τὸ θέμα ἀντιμετωπίσθη εὐθέως ὑπὸ ξένης τινὸς νομοθεσίας, ὡς τῆς ἐλβετικῆς, ἡ λόγῳ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως μεταβίβασις ἐξηρέθη τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, κατὰ τὰ ἄρτι ἐκτεθέντα⁴⁷.

4. Ἐν τέλει, τὸ σοβαρώτερον ἐπιχείρημα, ὑπὲρ τῆς ὧδε ὑποστηριζομένης ἀπόψεως, νομίζομεν ὅτι συνιστᾷ τὸ ἐκ τῆς σταθμίσεως τῶν συγκρουομένων

45. Βλ. Μοῦμοῦρη ν, ἔδ σ. 181 ἐπ. Περβλ. Minervini, Vendita fallimentare della quota del socio a responsabilità limitata, ἐν Dir. e giur., 1949, σ. 30 ἐπ., Angeloni, I diritti del creditore particolare del socio, ἐν Μελέταις πρὸς τιμὴν Vivante, II, 1931, σ. 509 ἐπ.

46. Ἐν ἄρθρῳ 16 παρ. 2 ἔδαφ. γ' νόμου 2190/1920 γίνεται λόγος περὶ τοῦ ὅτι ἐπιτρέπεται ἐπίσης, κατ' ἐξαίρεσιν, ἡ ἀπόκτησις ὑπὸ τῆς ἐταιρίας ἰδίων αὐτῆς μετοχῶν «ἐξ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως». Ἡ ὧδε ὑποστηριζομένη ἀποψὶς δὲν ἐπηρεάζεται ἐκ τῆς ὑφισταμένης ἀμφισβητήσεως, ὡς πρὸς τὸ ποῖος ἀσχεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ἐν κατασχέσει μετοχῶν, περὶ οὗ θέματος βλ. Papini, Il sequestro di azioni di società commerciale e il diritto di voto, ἐν Riv. dir. comm., 1922, I, σ. 185 ἐπ., Pazzaglia, Sul diritto di voto nel sequestro di azioni, ἐν Dir. fall., 1950, I, σ. 7 ἐπ., Biamonti, Sul diritto di voto in caso di sequestro, ἐν Foro it., 1953, IV, σ. 19 ἐπ., Azzolina, Sequestro di azioni e diritto di voto, ἐν Riv. dir. comm., 1938, II, σ. 141 ἐπ.

47. Ὁμοίως ἄρθρον 2480 cod. civ, καθ' ὅ: «La quota può formare oggetto di espropriazione».

συμφερόντων συναγόμενον. Δηλονότι, τὰ συμφέροντα τῶν δανειστῶν τοῦ μετόχου, οὔτινες δὲν ἀποκτοῦν συμβατικῶς μετοχὰς ἐξ αὐτοῦ, ἤτοι δὲν προβαίνουν εἰς ἐκουσίαν ἀπόκτησιν τούτων, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἐπισπεύδουν τὴν αὐστηρῶς προδιαγεγραμμένην διαδικασίαν τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, πρὸς ἱκανοποίησιν ἀπαιτήσεων των, εἶναι ἐπικρατέστερα τοῦ συμφέροντος τῆς εταιρίας περὶ τὸν ἔλεγχον τῶν εἰσερχομένων εἰς τὴν εταιρίαν προσώπων διὰ τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως ⁴⁸.

Ἐὰν δὲν ὑπέκειντο εἰς ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν αἱ δεσμευμένοι ὀνομαστικαὶ μετοχαί, οἱ μέτοχοι τῶν ἀνωνύμων εταιριῶν θὰ ἐπετύγγανον, ἐπ' ὁριστον, τὸ ἀκατάσχετον αὐτῶν, διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως καὶ τῆς κατὰ βούλησιν παρατάσεως τῆς διαρκείας τῆς εταιρίας⁴⁹. Ὡς ἤδη ἐσημειώθη, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν ἰσχύει ἡ ρήτρα δεσμεύσεως καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν μεταβίβασιν αὐτῶν, κατὰ τὴν ἀναγκαστικοῦ δικαίου διαδικασίαν τῆς πτωχεύσεως, πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ὁμάδος τῶν πιστωτῶν ⁵⁰. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ προκειμένου περὶ μεταβιβάσεως μετοχῶν συνεπεῖχ συγχωνεύσεως ἀνωνύμων εταιριῶν ⁵¹.

48. Οὔτω RGZ, 142, σ. 376: «das Gesetz das Interesse der Gesellschafter, nicht durch eindringende fremde Personen gestört zu werden, hinter die Rücksicht auf die Befriedigung der Gläubiger des Verschuldeten Gesellschafters zurücktreten lässt, mit anderen Worten, dass die Gläubigerinteressen dem Interesse der Gesellschaft oder der Gesellschafter, aussenseiter fernzuhalten, vorgehen müssen». Ὁμοίως, RGZ, 70, σ. 67: «Die Unzulässigkeit einer Beschränkung für den Fall der Zwangsvollstreckung hat offenbar keinen anderen Zweck als den, die Interessen der Gläubiger zu wahren». Πρὸς. Bigia vi, La clausola, ἐξ σ. 26 ἐπ. Ὁμοίως Neflin Mittel und Möglichkeiten, ἐξ σ. 25, καθ' ὃν ὁ περιορισμὸς λόγῳ δεσμεύσεως τῶν μετοχῶν δὲν ἰσχύει ἐπὶ ἐκποιήσεως αὐτῶν συνεπεῖχ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως καὶ πτωχεύσεως: «nur für freiwillige Veräußerung möglich».

49 Πρὸς. Bigia vi, La clausola, ἐξ σ. 30 ἐπ.

50. Κ α ρ α β ῆ ν. Ἑγγειρίδιον, ἐξ ἀριθ. 593, σ. 137, καθ' ὃν, ἐν πτωχεύσει τοῦ μετόχου, ὁ σύνδικος δὲν χρῆζει ἐγκρίσεως διὰ τὴν ἐκποίησιν τῆς μετοχῆς. Teichmann—Koe hler, ἐξ § 68 Anm. III, 1, σ. 200, RGZ, 70, σ. 67, καθ' ὃ ἡ ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις ἐξομοιοῦται, κατὰ τὴν ἐν λόγῳ περίπτωσιν, πρὸς τὴν πτωχευτικὴν διαδικασίαν, καθ' ὅσον ἡ κατὰ τὴν πτωχεύσιν τοῦ ἐταίρου ἀναγκαστικὴ ρευστοποίησις τῆς πτωχευτικῆς περιουσίας διὰ τοῦ συνδίκου τῆς πτωχεύσεως: «kraft Gesetz und unabhängig vom Willen des Gemeinschuldners im Interesse der Gläubiger erfolgt», Godin—Wilhelmi, ἐξ § 61 Anm. 13, σ. 256, Baumbach—Hueck, 1951, § 15 Anm. 5 B, σ. 61. Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 6, σ. 173α: «Die vinkulierte Namensaktie gehört daher auch zur Konkursmasse des Aktionärs und kann von dem Konkursverwalter frei verwertet werden». Τοὺς ἀποδεχομένους τὴν ἰσχύν τῆς ρήτηρας ἐπὶ πτωχεύσεως ἀπησχόλησε τὸ θέμα τοῦ δυνατοῦ τῆς διεκδικήσεως τῶν πωληθεισῶν μετοχῶν, ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τοῦ πωλητοῦ μετόχου, ὅταν ἡ μεταβίβασις δὲν ἔπυχε τῆς ἐγκρίσεως ἢ δὲν ὑπεβλήθη σχετικῇ αἰτήσιν πρὸς τοῦτο. Βλ. Nussbaum, ἐξ σ. 3181, Uimer, Le azioni, ἐξ σ. 426.

51. Βλ. Godin—Wilhelmi, § 61Anm. 13, σ. 256, Flechtheim, ἐξ §

VI. Κληρονομική διαδοχή επί δεσμευμένων μετοχών.

1. Τὸ ὡς ἄνω πρόβλημα, περὶ τῆς ἰσχύος τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως, ἀνέκυψε καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν μεταβίβασιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν συνεπεῖα κληρονομικῆς διαδοχῆς τοῦ μετόχου, ὅτε νόμῳ περιέρχονται αὐταὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ⁵². Ἡ περίπτωσις αὕτη διαφέρει τῶν λοιπῶν, διότι, λόγῳ τοῦ θανάτου, ἐκλείπει ὁ μέχρι αὐτοῦ φορεὺς τῶν ἐκ τῶν μετοχῶν ἀπορρεόντων δικαιωμάτων καὶ σχέσεων ἔναντι τῆς ἐταιρίας ⁵³.

Συνεπῶς, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τῆς ἐγκρίσεως, κατὰ μὲν τὴν συμβατικὴν θεωρίαν, τὰ περιουσιακῆς φύσεως δικαιώματα τοῦ ἀποβιώσαντος μετόχου θὰ περιήρχοντο εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ (ἀνεξαρτήτως τῆς ἐγκρίσεως) καὶ τὰ μὴ περιουσιακῆς φύσεως τοιαῦτα θὰ παρέμενον ἄνευ φορέως· κατὰ δὲ τὴν θεωρίαν τῆς ἐνότητος ἢ νομιμοποιήσεως, αἱ μετοχαὶ δὲν θὰ περιήρχοντο εἰς τοὺς κληρονόμους, οὐδὲ κατὰ τὰ περιουσιακὰ δικαιώματα τοῦ ἀποβιώσαντος μετόχου, με ἀποτέλεσμα ἢ μετοχὴ νὰ παραμένῃ ἄνευ δικαιούχου, διότι, μέχρι τῆς ἐγκρίσεως τῶν κληρονόμων, οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ ἀσκήσῃ τὰ πάσης φύσεως δικαιώματα τοῦ μετόχου⁵⁴. Ὁρθῶς παρετηρήθη ὅτι, ἐν περιπτώσει κληρονομικῆς διαδοχῆς, ἢ μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεως εἰς τοὺς κληρονόμους θὰ ἐξωμοιοῦτο πρὸς ἀφαίρεσιν δικαιώματος ⁵⁵.

2. Τὸ γερμανικὸν καὶ ἰταλικὸν δίκαιον⁵⁶ δὲν ἀντιμετωπίζουν ρητῶς καὶ

222 Anm. 8, σ. 177α, Berenberg-Gossler, ἐξ σ. 427, Γεωργακόπουλου, Τὸ δίκαιον τῶν ἐταιριῶν, ἐξ σ. 183.

52. Βλ. J ä g g i, Der Erwerb von Namenaktien durch Rechtsgeschäft oder Erbgang, ἐν SchwAG, 23 (1950/51), σ. 153-160, 173-182 καὶ 193-203, Stechel, Der erbrechtliche, ἐξ σ. 18 ἐπ., Monteil, Zum Erwerb vinkulierter Namenaktien im Erbgang, ἐν SchwAG, 1962, σ. 227-235, 257-267, Küsters, Die Vererbung gebundener Namensaktien, ἐν Soz. Pr., 1938, σ. 355 ἐπ., Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 307, Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 509 ἐπ.

53. L a n z, Der Erwerb vinkulierter Namenaktien infolge Erbgangs, ἐν SchwAG, 17 (1944/45), σ. 1 ἐπ., ἰδίᾳ σ. 8, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ σ. 307, ὅστις παρατηρεῖ ὅτι προκειμένου περὶ αἰτία θανάτου μεταβιβάσεως, δημιουργεῖται ἐν τῇ πραγματικότητι μία πλέον διάφορος καὶ βαρυτέρα κατάστασις ἐκείνης, τῆς δημιουργουμένης ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ρήτηρας εἰς μεταβιβάσεις μεταξύ ζώντων: «dovuta appunto alla impossibilità della permanenza dell'azione con l'intestatario originario».

54. Βλ. L a n z, Der Erwerb, ἐξ σ. 8.

55. L a n z, Der Erwerb, ἐξ σ. 9: «Im Falle des Erbgesetzes käme die Ablehnung der Erben unter Umständen deren völliger Entrechtung gleich».

56. Κατὰ τὸν M e s s i n e o, Sui requisiti, σ. 509-511, ὁ χρησιμοποιούμενος ὑπὸ τῆς παρ. 3 τοῦ ἀρθροῦ 2355 cod. civ. ὁρος «ἐκποίησης» (alienazione) εἶναι στενότερος ἐννοιολογικῶς τοῦ ὁρου «μεταβίβασις» (trasferimento) καὶ καλύπτει μόνον τὰς ἐν ζωῇ ἐκουσίας μεταβιβάσεις καὶ, ἐπομένως, δὲν ἰσχύει ἡ δέσμευσις ἐπὶ μεταβιβάσεως mortis causa, ἥτις συντελεῖται «per volontà di legge e non per volontà del defunto». Ὁμοίως Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 307.

συγκεκριμένως την περίπτωση. Τὸ ἐλβετικὸν δίκαιον προβλέπει, ἐν τῇ παρ. 4 τοῦ ἄρθρου 686 OR, τὴν ἰδίαν ρύθμισιν, ὡς καὶ προκειμένου περὶ μεταβιβάσεως συνεπείᾳ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως· οὕτω, ἐπὶ μεταβιβάσεως δεσμευμένων ὀνομαστικῶν μετοχῶν λόγῳ κληρονομικῆς διαδοχῆς, ἡ ἔταιρία δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἔγκρισιν μόνον ἐὰν μέλος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἢ μέτοχος τις δηλώσῃ ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποκτήσῃ οὗτοι τὰς μετοχὰς εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ χρηματιστηρίου ἢ εἰς τὴν ἀξίαν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀναγγελίας πρὸς ἐγγραφὴν τῶν εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἔταιρίας⁵⁷. Ὡς προκύπτει ἐκ τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐλβετικοῦ Κώδικος Ἑνοχῶν, ἡ ρύθμις αὐτῇ υἱοθετήθη ὡς μία συμβιβαστικὴ λύσις, ὡς μία ἐπιεικὴς καὶ δικαία ἐκτίμησις τῶν ἐν συγκρούσει συμφερόντων τῆς ἔταιρίας καὶ τῶν κληρονόμων τοῦ μετόχου⁵⁸.

3. Καὶ τὸ ἡμέτερον δίκαιον τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν δὲν ρυθμίζει εὐθέως τὸ θέμα. Ἐν σχέσει ὅμως πρὸς τὰς ἑταιρίας περιωρισμένης εὐθύνης, ὀφίσταται ἡ διάταξις τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 29 τοῦ νόμου 3190/1955, καθ' ἣν ἐν τῷ καταστατικῷ δὲν δύναται νὰ ὀρίζηται ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ μεταβίβασις τοῦ ἑταιρικοῦ μεριδίου αἰτίᾳ θανάτου ἢ λόγῳ προικός. Δύναται ὅμως νὰ ὀρίζηται, ὅτι τὸ ἑταιρικὸν μερίδιον θὰ ἐξαγοράζηται, κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας, ὑπὸ προσώπου ὑποδεικνυμένου παρὰ τῆς ἑταιρίας, κατὰ τὴν πραγματικὴν αὐτοῦ ἀξίαν, προσδιοριζομένην ὑπὸ τοῦ Προέδρου Πρωτοδικῶν, κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ ἄρθρου 634 τῆς καταργηθείσης Πολιτικῆς Δικονομίας⁵⁹.

Συμφώνως πρὸς τοὺς ἐρμηνευτὰς τῆς διατάξεως ταύτης, τὸ καταστατικὸν δύναται νὰ ὀρίξη περὶ τῶν προσώπων, ἅτινα θὰ προταθοῦν διὰ τὴν ἐξαγορὰν τοῦ κληρονομηθέντος ἑταιρικοῦ μεριδίου, παρεχομένης οὕτω εἰς τὴν ἑταιρίαν τῆς δυνατότητος ὅπως, τὸ μὲν ἀποκλείσῃ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἑταίρου διὰ τῆς ἐξαγορᾶς, τὸ δὲ ἐπιλέγονται πρόσωπα τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς,

57. Βλ. ἐρμηνείαν τῆς διατάξεως ταύτης εἰς St e c h e l, Der erbrechtliche, ἔδ σ. 21 ἐπ., ἐν ἐκτάσει, B ü r g i, Die Aktiengesellschaft, ἔδ ἄρθρ. 686 N. 63 ἐπ., σ. 323 ἐπ., Pestalozzi—Henggeler, ἔδ σ. 162 ἐπ., Monteil, Zum Erwerb, ἔδ σ. 229 ἐπ.

58. Βλ. Die Botschaft zum Entwurf, 1928, σ. 41, ἔθα διατυπῶται ἡ αἰτιολογία, ὅτι ἡ ἀρμοδιότης ἀρνήσεως τῆς ἐγγραφῆς τῆς μεταβιβάσεως δέον νὰ περιορίζηται εἰς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς αἱ μετοχαὶ ἀποκτώνται συνεπείᾳ κληρονομικῆς διαδοχῆς καὶ ὅτι: «eine billige Abwägung der Interessen von Gesellschaft und Erwerber der Aktien» καθιστᾷ δυνατὴν τὴν ὑπὸ τοῦ ἐλβετικοῦ Κώδικος Ἑνοχῶν γενομένην ἀποδεκτὴν λύσιν. Πρβλ. L a n z, Der Erwerb, ἔδ σ. 9.

59. Βλ. K. P ó x a ν, Μεταβίβασις ἑταιρικοῦ μεριδίου ἑταιρίας περιωρισμένης εὐθύνης ἰδίᾳ λόγῳ προικός, ἐν Μελ. ἐμπ. δικ., I, ἔδ σ. 426 ἐπ., Τσιριντάνη ν, Στοιχεῖα, Β 130, ἀριθ. II, σ. 176, Μουμουρή ν, ἔδ σ. 181 ἐπ. Πρβλ. Σ χ ι ν ᾱ ν, ἔδ σ. 337 ἐπ., V o g e l, Zur Vererbung eines Geschäftsanteils, ἐν GmbH-Rdsch, 1971, σ. 132 ἐπ.

βάσει προκαθοριζομένων ἐν τῷ καταστατικῷ ιδιοτήτων⁶⁰. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι δὲν δύναται τὸ καταστατικὸν νὰ ἐξαρτήσῃ τὴν μεταβίβασιν τοῦ ἑταιρικοῦ μεριδίου ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἑταιρίας. Διότι, ναὶ μὲν τοιαύτη ρύθμισις δὲν θὰ συνίστα ἀπαγόρευσιν μεταβιβάσεως — ἣν ἀποκλείει τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον — ἀλλὰ περιορισμὸν ταύτης, πλὴν ὅμως ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἑταιρικῆς ἐγκρίσεως θὰ ἀπεκλείετο ἡ μεταβίβασις τοῦ μεριδίου εἰς τοὺς κληρονόμους ἢ κληροδόχους καὶ θὰ καθίστατο ἀνεφάρμοστος ἡ ὑπὸ τοῦ προρρηθέντος ἄρθρου 29 τοῦ νόμου 3190/1955 προβλεπομένη διαδικασία ἐξαγορᾶς. Ἀκριβῶς ὅμως τοῦτο ἠθέλησε νὰ ἀποκλείσῃ ὁ νομοθέτης διὰ τῆς καθιερωθείσης ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 29 ρυθμίσεως⁶¹.

4. Βάσει τῶν προεκτεθέντων, φρονοῦμεν ὅτι ἡ διὰ τὰς ἑταιρίας περιορισμένης εὐθύνης εἰσαχθεῖσα νομοθετικῶς λύσις δύναται νὰ τύχῃ ἀναλόγου ἐφαρμογῆς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μεταβιβάσεως ὀνομαστικῶν μετοχῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ ἡ ρήτρα δεσμεύσεως διὰ τὰς μεταβιβάσεις αὐτῶν αἰτία θανάτου, δύναται ὅμως νὰ προβλέπηται ἡ ἐξαγορά των ὑπὸ προσώπου ὑποδεικνυομένου ὑπὸ τῆς ἑταιρίας, εἰς ἀξίαν καθοριζομένην ὡς ἄνω⁶².

Ὡς ἐσημειώθη, ἡ ρύθμισις αὕτη υἱοθετήθη καὶ ὑπὸ τοῦ ἐλβετικοῦ δικαίου (ἄρθρον 686 παρ. 4 OR)⁶³, ὑπεστηρίχθη δὲ καὶ ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τινων

60 Βλ. Μουμουρην, ἐκ σ. 182, Σχινᾶν, ἐκ σ. 337-338, Baumbach-Hueck, GmbHG, § 15, I A, σ. 61, Vogel, GmbH Kommentar, 1956, § 154 σ. 105, Flechtheim, ἐκ § 222 Anm. 8, σ. 175α-176α.

61. Ἄλλως Σχινᾶς, ἐκ σ. 337-338, ὅστις, κατ' ἀντιδιαστολὴν, συνάγει ὅτι εἶναι ἔγκυρος ὁ ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ καθορισμὸς τῆς συναίνεσεως τῆς ἑταιρίας, ὡς προϋποθέσεως τῆς μεταβιβάσεως.

62. Οὕτω καὶ Καραβᾶς, Ἐγχειρίδιον, ἐκ ἀριθ. 593, σ. 137. Ἄλλως Γεωργακόπουλος. Τὸ δίκαιον τῶν ἑταιριῶν, II, ἐκ, σ. 183. Ὡς ἤδη ἐσημειώσαμεν ἀλλαχοῦ, λόγῳ τῆς ἐπισημαινομένης ὁμοιότητος, εἰς πολλὰ σημεῖα, μεταξὺ τῆς ἑταιρίας περιορισμένης εὐθύνης καὶ τῆς ἀωνύμου τοιαύτης, ἡ κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογὴ διατάξεως ἀφορώσης τὴν πρώτην, ἐγένετο δεκτὴ, ἐν σχέσει πρὸς θέμα συναφὲς πρὸς τὸ ἐξεταζόμενον, ἀναγόμενον εἰς τὸν χώρον τῶν ἀωνύμων ἑταιριῶν. Οὕτω, ὁ Bigliani, La clausola, ἐκ σ. 35 ἐπ., 40-42, ἐδέχθη ὅτι ἡ μεταβίβασις ὀνομαστικῶν μετοχῶν λόγῳ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ διὰ τῆς ρήτρας δεσμεύσεως καὶ ὅτι ἡ ἑταιρία ἐντὸς προθεσμίας δύναται νὰ ἐμφανίσῃ ἕτερον ἐνδιαφερόμενον πρὸς ἀπόκτησιν, ὅστις θὰ προσέφερε τὸ ἴδιον τίμημα, ἐφαρμόζων οὕτω κατ' ἀναλογίαν τὴν διάταξιν τῆς § 3 τοῦ άρθρου 2480 cod. civ.

63 Τὴν ἀναλογίαν ἐπικαλεῖται καὶ ὁ Schlatter, Verpfändung von Namenaktien, ἐν SchwAG, 15 (1942/43), σ. 185 ἐπ. Ἰδία σ. 187, προκρινένου νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι, ἡ εἰς τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸ βιβλίον ἑταιρίας ἀφορῶσα εὐθέως διάταξις τῆς παρ. 4 τοῦ άρθρου 686 OR περὶ μεταβιβάσεως μετοχῶν αἰτία θανάτου, ἐφαρμόζεται κατ' ἀναλογίαν ἐπὶ ἀρνήσεως τῆς μεταβιβάσεως, ἀφορώσης ὅχι εἰς τὴν ἐγγραφὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν μεταβίβασιν: «kein Zweifel kann übrigens bestehen, dass Art. 686 Abs. 4 analog angewendet werden müssten».

συγγραφέων, ἐν ἐλλείψει νομοθετικῆς ρυθμίσεως τοῦ θέματος, ὡς καὶ παρ' ἡμῶν⁶⁴.

Γενικῶς, ἡ ἐν Γερμανίᾳ κρατοῦσα γνώμη, ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ νομολογίᾳ, εἶναι ὅτι ἡ ρήτηρα δεσμεύσεως δὲν δύναται νὰ συνομολογηθῇ ἐγκύρως ἐν τῷ καταστατικῷ, ἐν σχέσει πρὸς τὰς αἰτίαι θανάτου μεταβιβάσεις ὀνομαστικῶν μετοχῶν⁶⁵. Δύναται ὅμως νὰ προβλεφθῇ ἐγκύρως ἐν τῷ καταστατικῷ ὅτι, ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ μετόχου, αἱ μετοχαὶ αὐτοῦ ἐξαγοράζονται ὑπὸ προσώπου ὑποδεικνυμένου ὑπὸ τῆς ἐταιρίας, κατὰ τὰ προεκτεθέντα⁶⁶.

64. Οὕτω Flechtheim, ἐξ § 222 Anm. 8, σ. 175α, καθ'ὼν ἡ μεταβίβασις τοῦ μετοχικοῦ δικαιώματος εἰς τοὺς κληρονόμους δὲν δύναται νὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὴν ἐγκρίσιν τῆς ἐταιρίας, διότι τοιοῦτόν τι θὰ ἦτο ἀσυμβίβαστον μὲ τὰς θεμελιώδεις διατάξεις τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου, ἐνῶ δύναται νὰ προβλεφθῇ ἐν τῷ καταστατικῷ ἡ ἐξαγορὰ τῶν κληρονομηθεισῶν μετοχῶν («wäre mit grundlegenden Sätzen der Erbrechts unvereinbar»). Κατὰ τὸν Staub—Pinner, Kommentar, ἐξ § 222 Anm. 5, σ. 212, ἡ καθιέρωσις τῆς ρήτηρας δεσμεύσεως καὶ διὰ τὴν μεταβίβασιν ὀνομαστικῶν μετοχῶν αἰτία θανάτου θὰ ἦτο ἄκυρος, ἰδίᾳ εἰς τὴν περίπτωσιν θὰ ὥριζετο ὅτι ἡ ἐταιρία δὲν θὰ ὤφειλε νὰ ἀποκτήσῃ τὰς μετοχάς, ἐν μὴ παροχῇ τῆς ἐγκρίσεώς της. Διότι, τοιαύτη ρύθμισις θὰ ἐσήμαινε τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου μὴ παραδεκτὴν ἀποδυνάμωσιν τοῦ δικαιώματος τοῦ μετόχου, ἐν περιπτώσει θανάτου αὐτοῦ. Ὅμοίως Nefflin, Mittel und Möglichkeiten, ἐξ σ. 25.

65. Bl. Lutter, ἐξ § 68 Anm. 46, σ. 538, καθ' ὅν τὸ καταστατικόν: «Kann daher für die Erbfolge keine Vinkulierung vorsehen», Baumbach—Hueck, ἐξ § 68 Anm. 2, σ. 198.

66. RGZ, 70, σ. 66-67, καθ' ὃ ἡ ἀντίστοιχος § 15 Abs. 5 GmbHG, ἡ ἐπιτρέπουσα τὴν ρήτηραν δεσμεύσεως ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐταιρίας περιορισμένης εὐθύνης, καλύπτει μόνον τὰς ἐκουσίας μεταβιβάσεις μεριδίων μεταξὺ ζώντων: «aber nicht auf die jenigen Übertragungen ausgedehnt werden, zu welchen andere Personen kraft Gesetzes oder richterlicher Anordnung ermächtigt wird». Bl. καὶ Schlegellberger—Quassowski, ἐξ § 61 Anm. 9, Ritter, ἐξ § 61 Anm. 5, σ. 197: «Die Satzung kann also auch nicht wirksam bestimmen, dass die Aktien nicht verehbt werden können», Teichmann—Koebler, ἐξ § 61 Anm. II, 1, σ. 200, Barz—Brönnner—Klug κ.λ.π., ἐξ § 68 Anm. 15 σ. 522, καθ' οὓς ἡ περιέλευσις εἰς τοὺς κληρονόμους δὲν συνιστᾷ μεταβίβασιν καὶ δὲν δύναται τὸ καταστατικὸν νὰ προβλέψῃ διάταξιν, καθ' ἣν αὐτὴ θὰ ἐξαρτᾷται ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἐταιρίας. Βλ. καὶ KG JW 1930, σ. 2714, Berenberg—Gossler ἐξ σ. 427, Ascarelli, Sui limiti, ἐξ ἐν BBTC, σ. 307 ἐπ., Messineo, Sui requisiti, ἐξ σ. 509 ἐπ. Πρβλ. Wiedemann, ἐξ σ. 86, Ἀντιθέτου ἀπόψεως ὁ R. Fischer, ἐν Ehrenb, Hdb., III, 1, σ. 145.